Raftul
Denisei
Mo Yan
Sorgul roșu
roman
HUMANITAS
fiction

MO YAN

Sorgul roşu

Traducere din chineză de
DINU LUCA

HUMANITAS
fiction

Prin scrierea aceasta, solemn invoc duhurile eroice şi duhurile nedreptăţite ce rătăcesc prin lanurile de sorg roşu-aprins de-acasă, cele fără de margini şi fără de hotare. Vă sunt nevrednic urmaş. Sunt gata să-mi smulg inima marinată-n sos de soia, s-o tai felii şi s-o pun în trei vase, pe care să le rânduiesc în lanurile de sorg.Luaţi-le-n seamă şi-nfruptaţi-vă! Înfruptaţi-vă!

CAPITOLUL UNU

Sorgul roşu

1

În 1939, în ziua a noua din luna a opta după calendarul lunar, tatăl meu, sămânţă de bandit, avea paisprezece ani şi ceva. Mergea cu luptătorii comandantului Yu Zhan'ao, eroul de legendă ce-avea mai apoi s-ajungă vestit în toată lumea, să prindă într-o ambuscadă pe şoseaua Jiao-Ping un transport motorizat al japonezilor. Bunica, înfăşurată într-o haină căptuşită, i-a petrecut până în capul satului. Comandantul Yu i-a spus:

— Opreşte-te.

Bunica s-a oprit şi i-a zis tatălui meu:

— Douguan, s-asculţi de tatăl tău de suflet.

Uitându-se la trupul mare şi înalt al bunicii, tata n-a zis nici pâs. A adulmecat mireasma fierbinte pe care-o răspândea lăuntrul hainei ei şi a simţit deodată o răcoare pătrunzătoare. L-a străbătut un fior şi burta i-a tras un şir de bolboroseli. Comandantul Yu l-a bătut pe creştet şi i-a zis:

— Hai, fiul meu de suflet.

Cerul şi pământul erau în neorânduială, priveliştile erau cu totul nelimpezi, iar paşii învălmăşiţi ai luptătorilor răsunau deja foarte departe. Tatii îi atârna în faţa ochilor o perdea de ceaţă alb-albastră, care-i împiedica vederea: auzea doar paşii oamenilor, dar nu le vedea nici formele, nici umbrele. Îl ţinea strâns-strâns pe comandantul Yu de un colţ al hainei, în timp ce picioarele i se mişcau cu repeziciune. Ca un ţărm, bunica se-ndepărta tot mai mult;

ca marea, ceaţa se apropia tot mai năvalnic. Tata s-a apucat de comandantul Yu ca de marginea unei bărci.

Aşa grăbea tata către stela lui funerară din piatră neagră, fără niciun semn pe ea, ce se înalţă în lanul de sorg roşu-aprins de acasă. La mormântul pe care foşneşte iarba veştejită a venit cândva un băiat în fundul gol, trăgând după el o capră albă ca zăpada, care a molfăit domol iarba de pe mormânt. Băiatul s-a suit pe stelă, a slobozit fierbând de mânie un şuvoi de urină, iar apoi s-a pus să cânte în gura mare:

Sorgul s-a înroşit,
Japonezii au venit,
Toată lumea gata,
Tragem cu armata.

Unii spun că băieţelul care păştea capra eram eu, dar nu ştiu dacă e aşa sau nu. Iubisem peste măsură ţinutul Gaomi din nord-est, urâsem peste măsură ţinutul Gaomi din nord-est, dar până la urmă, după ce m-am făcut mare şi-am studiat cu hărnicie marxismul, m-am deşteptat: fără îndoială că ţinutul Gaomi din nord-est este locul cel mai frumos şi locul cel mai urât de pe pământ, cel mai altfel şi cel mai lumesc, cel mai neprihănit şi cel mai întinat, cel în care bărbaţii sunt cei mai viteji şi cei mai nemernici, cel în care se poate bea cel mai bine şi se poate iubi cel mai bine. Bătrânilor din ţinutul meu care şi-au dus existenţa pe această bucată de pământ le plăcea să mănânce sorg şi-l cultivau în fiecare an în cantităţi mari. Toamna târziu, în luna a opta, roşul fără de margini şi fără de hotare al sorgului se prefăcea într-o întinsă mare sângerie – sorg de strălucitoare desime, sorg de plăcută melancolie, sorg de învolburată iubire. Vântul de toamnă era mohorât, dar razele soarelui, viguroase; pe cerul albastru ca olanele rătăceau pâlcuri de nori albi şi bogaţi, iar peste sorg

alunecau umbrele purpurii lăsate de pâlcurile de nori albi şi bogaţi. Grupuri-grupuri de oameni de un roşu întunecat străbăteau ca suveica lanurile de sorg, iar câteva zeci de ani erau parcă o zi. Ucideau şi tâlhăreau, îşi slujeau ţara cu desăvârşită credinţă şi puneau în scenă balet după balet eroic, tragic şi solemn, făcându-ne pe noi, nevrednicii lor urmaşi, să pălim prin comparaţie; astăzi, alături de progres, simt distinct şi degenerarea seminţei.

Odată ieşiţi din sat, luptătorii înaintau pe un drumeag strâmt de pământ, iar zgomotul paşilor li se-amesteca cu sâsâitul ierburilor mărunte de la marginea potecii. Ceaţa era ciudat de groasă, săltăreaţă şi mereu schimbătoare. Pe faţa tatălui meu, nenumărate brobonele de apă se legau în picături mari cât boabele, iar smocul lui de păr se lipise de pielea capului. Cu mirosul de izmă, simplu şi delicat, care plutea dinspre lanurile de sorg de pe amândouă părţile drumului şi cu odoarea amărui-acrişoară şi dulceagă a sorgului copt tata era de mult obişnuit şi nu i se păreau noi sau aparte. Dar acum, mărşăluind prin ceaţă, a simţit totuşi un miros nou şi aparte, dulciu, iscat de ceva între galben şi roşu la culoare. Această mireasmă pătrundea vag printre cea de izmă şi cea de sorg, stârnindu-i tatii amintiri cu totul îndepărtate, tocmai din străfundurile inimii.

Şase zile mai târziu, în ziua a cincisprezecea din luna a opta, va fi sărbătoarea Mijlocului Toamnei. Roata lunii se va înălţa lin peste sorgul ce va sta în picioare, tăcut şi cuviincios; spicele se vor cufunda sub razele ei ca înmuiate în argint-viu, gâlgâind strălucire. Sub luciul ei forfecat, tatăl meu va simţi un miros dulciu, de nenumărat de multe ori mai intens decât cel de acum. Comandantul Yu va merge atunci trăgându-l de mână după el prin lanurile de sorg: sute şi sute de săteni vor fi ajuns mormane de membre zăcând laolaltă, cadavre întinse în devălmăşie. Sângele proaspăt scurs din ele va fi udat sorgul pe o mare întindere, înmuind şi înnoroind pământul negru de

dedesubt şi-ntârziindu-le paşii. Odoarea dulcie va fi înăbuşitoare. O haită de câini care mai mâncase carne de om va sta în lanul de sorg, ţintuindu-i cu ochi sticloşi. Comandantul Yu îşi va scoate mauserul, va vântura din mână, un pocnet, şi doi dintre ochii aceia se vor stinge; va vântura iar din mână şi va mai stinge alţi doi. Haita se va risipi cu zarvă, iar câinii se vor aşeza mult mai departe, hârâind înfundat şi uitându-se lacomi la corpuri. Mireasma dulcie va fi din ce în ce mai intensă, iar comandantul Yu va slobozi un urlet: „Jigodii japoneze! Javrelor!” Şi după ce va trage spre haită toate gloanţele, câinii vor fugi fără urmă, fără umbră. Comandantul Yu îi va spune tatălui meu: „Hai, fiule!” Unul mai mare, unul mai mic, în bătaia razelor lunii, se vor îndrepta spre adâncul lanului de sorg. Acel miros dulciu ce va îneca întru totul câmpurile va îmbiba spiritul tatălui meu, iar în anii şi mai aprigi şi mai neîndurători care vor urma îl va însoţi întruna.

Frunzele şi tulpinile sorgului şopoteau bezmetic prin ceaţă, iar hărmălaia luminoasă a Râului Negru, care curgea molcom străbătând câmpia joasă, era când mai tare, când mai slabă, când mai aproape, când mai departe. Îi prinseseră din urmă pe luptători, iar în faţa şi-n spatele tatii se-auzeau tropăitul paşilor şi răsuflările greoaie ale oamenilor. Patul unei puşti s-a ciocnit de patul altei puşti. Picioarele cuiva au călcat pe ţeasta sau pe vreo altă parte a unui mort. Omul din faţa tatii a-nceput să tuşească icnind, într-un fel foarte familiar. Auzindu-l, tata şi-a adus aminte de nişte urechi mari, care se congestionau la cel mai mic semn de însufleţire. Urechile acelea străvezii, firave şi brăzdate de vinişoare erau spectaculosul organ de pe capul lui Wang Wenyi. Acesta era foarte mic de statură, dar avea un cap mare, înfundat între umerii ridicaţi. Tata s-a străduit să-l vadă, iar ochii lui au înţepat ceaţa groasă şi l-au zărit pe Wang, care tuşea bălăngănindu-şi capul. Şi-a amintit de ziua în care Wang Wenyi mâncase bătaie pe

câmpul de instrucţie şi capul i se bălăngănise căpătând acelaşi aspect vrednic de milă. Pe vremea aceea Wang de-abia se-alăturase trupelor comandantului Yu, iar aghiotantul Ren urlase către el şi ceilalţi luptători de pe câmpul de instrucţie:

— La dreapta!

Wang Wenyi bătuse plin de veselie din picioare, neştiind în ce parte să se-ntoarcă. Aghiotantul îi dăduse cu biciuşca peste buci, iar el rânjise, strigând:

— Nevastă!

După expresia lui, nu-ţi dădeai seama dacă râde sau plânge. Copiii care înconjuraseră zidul scund şi priveau scena râseseră cu toţii în hohote.

Comandantul Yu i-a zburat lui Wang Wenyi un picior în fund.

— De ce tuşeşti?

— Domnule comandant…

Wang Wenyi şi-a înfrânat tuşea şi a spus:

— Mă gâdilă în gât…

— Să te gâdile şi tot nu tuşeşti! Dacă ne dai ţinta-n vileag, îţi iau căpăţâna!

— Da, domnule comandant, a răspuns Wang Wenyi, şi l-a mai luat un val de tuse.

Tata l-a simţit pe comandantul Yu făcând un pas mare înainte şi apăsându-l pe Wang pe pielea de la ceafă. Wang Wenyi a şuierat şi s-a oprit imediat din tuşit.

Tata a simţit cum mâna comandantului Yu dă drumul pielii de pe ceafa lui Wang Wenyi. A mai simţit şi că pe gâtul lui Wang au rămas două semne vineţii ca nişte struguri copţi; din ochii de un albastru întunecat, înspăimântaţi şi neliniştiţi, ai lui Wang au zburat câţiva stropi de recunoştinţă şi câţiva de obidă.

Foarte repede, luptătorii au pătruns în lanul de sorg. Tata intuia că se-ndreaptă spre sud-est. Drumul de pământ pe care merseseră adineauri era singurul care ducea

direct din sat la malul Râului Negru. La lumina zilei, drumeagul se arăta albicios, cu toate că la-nceput fusese durat din pământ păcuriu. Se umbla însă de multă vreme pe el, aşa că stratul negru se sedimentase: pe drum se întipăriseră numeroase copite de vaci şi de oi, ca nişte petale, precum şi de catâri şi de măgari, semicirculare; balegile de cal, catâr şi măgar semănau cu merele uscate, iar cele de vacă cu minciunelele roase de viermi; cele de capră erau stinghere ca boabele negre căzute la pământ. Tata mergea des pe drumul ăsta, care mai apoi, în anii de chin îndurați la cuptoarele de mangal ale japonezilor, îi fulgerase adesea prin faţa ochilor. Nu ştia în câte tragicomedii amoroase jucase pe el bunica mea rolul principal, dar eu ştiu; nu ştia nici că pe pământul negru acoperit de umbrele sorgului stătuse cândva întins corpul bunicii, lucios şi de un alb imaculat ca al jadului, dar eu ştiu şi asta.

După ce-au cotit în lanul de sorg, ceaţa s-a strâns şi mai mult. S-a îndesit, circulaţia i-a scăzut, iar când oamenii şi poverile lor se ciocneau de paiele de sorg, urma chemarea fâşâitoare şi plină de profundă amărăciune a sorgului şi apoi picăturile grele şi mari, care cădeau una după alta cu un susur. Erau reci ca gheaţa, te-nviorau şi aveau un gust delicios. Când tata şi-a ridicat faţa, o picătură mare i-a nimerit drept în gură. A văzut apoi vălătucii leneşi de ceaţă legănând capetele grele ale sorgului. Frunzele mlădioase şi tari, scăldate în rouă, îi tăiau ca un fierăstrău hainele şi obrajii. Vânticelul stârnit de legănatul sorgului a pornit un iureş iute trecător peste creştetul lui. Clipocitul Râului Negru se auzea din ce în ce mai bine.

Tata se bălăcise în Râul Negru şi era un înotător înnăscut. Bunica spunea că era mai nerăbdător să vadă apa decât să-şi vadă mama. La cinci ani, se scufunda sub apă ca răţuştele, cu gaura roză a curului îndreptată spre cer şi picioarele ridicate sus-sus. Tata ştia că nămolul de

pe fundul Râului Negru luceşte negru ca pana corbului şi e moale ca grăsimea. Pragurile umede de lângă mal erau acoperite de trestii verzi-cenuşii şi pătlagină verde ca puful de gâscă, de vrejuri lipite de pământ şi tufişuri de soc roşu cu tulpinile drepte. Pe nămolul de pe praguri erau întipărite peste tot urmele fine ale crabilor. Când vântul de toamnă se pornea şi vremea se răcorea, stoluri-stoluri de gâşte sălbatice zburau spre sud, înşirându-se ba în formă de □, ba de □ sau alte semne scrise. Când se cocea sorgul, crabi cât potcoavele, strânşi în grupuri mari, se căţărau noaptea pe praguri şi se duceau printre smocurile de iarbă în căutarea hranei. Crabilor le place să mănânce balega proaspătă de vacă şi cadavrele putrezite ale animalelor. Auzind zgomotul râului, tata şi-a amintit de noaptea de toamnă de altădată, când a mers cu unchiul Liu Luohan, bătrânul argat al familiei mele, să prindă crabi la malul râului. Noaptea – strugur cenuşiu; vântul de aur – peste râu; văzduhul albastru de safir – profund şi fără de margini; stelele verzui – deosebit de luminoase: Căuşul-de-miazănoapte, găvanul de stele (Căuş-de-miazănoapte, soroc de moarte), Căuşul-de-miazăzi, o stea vânturătoare (Căuş-de-miazăzi, soroc de vii), Fântâna de sticlă cu opt colţuri (are lipsă o cărămidă), Văcarul în zbucium ce vrea să se spânzure, Ţesătoarea cea tristă ce vrea să se-arunce-n râu… toate atârnau deasupra capului. Unchiul Liu Luohan muncea în familia mea de câteva zeci de ani şi răspundea de toate cele legate de povarna noastră; tata i se-ncurcase printre picioare de parcă i s-ar fi încurcat chiar propriului bunic printre picioare.

Amintirile tatii, tulburate de ceaţa cea deasă, i-au aprins în faţa ochilor o lampă cu o învelitoare făcută din patru bucăţi de sticlă şi un capac de tablă cu o gaură sfredelită în el, prin care se strecura afară fum de kerosen. Lampa era slabă şi lumina întunericul pe o rază de doar cinci-şase metri. Când râul intra în cuprinderea ei, se făcea graţios şi

galben ca o caisă coaptă, dar numai o clipită, până curgea mai departe, oglindind în întuneric stelele cerului. Înfăşuraţi în pelerine mari din paie, tata şi unchiul Luohan şedeau alături de lampa lor cu învelitoare şi ascultau suspinul grav, foarte grav, al apei. În lanurile nesfârşite de sorg de pe malurile râului se-auzeau mai tot timpul strigătele însufleţite ale vulpilor aflate în căutarea perechii. Crabii zoreau spre lumină, reunindu-se în bătaia lămpii. Tata şi unchiul Luohan stăteau tăcuţi, ascultând respectuoşi şoaptele tainice ale lumii, iar duhoarea nămolului de pe fundul râului se despletea în sus în valuri. Strânşi în grupuri mari, crabii i-au înconjurat din toate părţile, formând un cerc fremătător. Neliniştit, tata s-a săltat dând să se scoale, dar unchiul Luohan l-a prins de umăr.

— Nu te pripi! i-a spus. Cine se grăbeşte la terci fierbinte nu nimereşte.

Tata şi-a domolit neastâmpărul şi nu s-a mai mişcat. Căţăraţi în lumină, crabii s-au oprit claie peste grămadă şi au acoperit cu totul pământul. O întindere de carapace verzui a fulgerat luminos, iar perechi-perechi de ochi ca nişte beţe rotunde s-au iţit din găoacele lor scobite. Gurile ascunse sub feţele înclinate au scuipat şuviţă după şuviţă de spumă multicoloră. Spuma scuipată de crabi este o provocare pentru specia umană, iar paiele lungi din pelerina tatii s-au zburlit. Unchiul Luohan a zis:

— Apucă!

Auzindu-l, tata a şi ţâşnit, a înhăţat împreună cu unchiul Luohan colţurile plasei cu ochiuri mici pe care o întinseseră mai înainte pe jos şi au ridicat-o plină de crabi, scoţând la iveală pragul râului de dedesubt. Au legat-o la capete şi au aruncat-o într-o parte, iar apoi, cu aceeaşi iuţeală şi iscusinţă, au ridicat o întreagă întindere de plase. Fiecare era foarte grea, cu sute şi mii de crabi înăuntru.

După ce tata a intrat după luptători în lanul de sorg, în mintea sa el se fâţâia de colo-colo după crabi, aşa că nu şi-a potrivit paşii şi s-a ciocnit de nişte coceni, care-au căzut şi s-au aplecat care încotro. Îl trăgea cu mâna la fel de strâns pe comandantul Yu de colţul hainei, pe jumătate mergând singur şi pe jumătate tras de acesta. Simţea chiar că i se face somn, gâtul îi înţepenise, iar ochii îi erau greoi şi imobili. Se gândea că e de-ajuns să meargă cu unchiul Luohan la Râul Negru şi nu e cu putinţă să se-ntoarcă cu mâna goală. Se săturase de câţi crabi mâncase, şi bunica la fel. Nu le mai venea să mănânce, dar le era şi milă să-i arunce, aşa că unchiul Luohan i-a mărunţit cu un cuţit ascuţit, i-a măcinat în moara de *doufu*, le-a pus sare, i-a băgat la borcan şi a făcut sos de crabi, de-au mâncat cu lunile şi anii – ce n-au putut să termine de mâncat şi s-a stricat au pus la macii pentru opiu. Am auzit că bunica fuma opiu, dar nu căpătase deprindere, aşa că de la început până la sfârşit a rămas cu chipul ca floarea de piersic, spiritul senin şi inima deschisă. Hrănite cu sos de crabi, florile de mac erau cărnoase şi robuste, de culori amestecate – roz, roşii şi albe – şi cu un parfum care asalta nările. Pământul de-acasă era oricum nemaipomenit de roditor, aşa că recoltele erau bogate, iar sămânţa oamenilor, din cea mai bună. Inimi nobile şi hotărâte, aşa era firea celor de la noi. Ţiparii care se găseau din belşug în Râul Negru erau graşi ca nişte chefali şi-aveau un singur os de la cap la coadă; erau neghiobi şi nătărăi, şi cum vedeau un cârlig, îl înghiţeau. Unchiul Luohan, la care se tot gândea tata, murise cu un an înainte – murise pe şoseaua Jiao-Ping. Cadavrul îi fusese ciopârţit mărunt-mărunt, iar bucăţile aruncate, care într-o parte, care într-alta. Pe trunchiul jupuit, carnea îi săltase şi-i jucase ca la o broască despuiată de piele. De cum îşi amintea de cadavrul unchiului Luohan, tatii îi îngheţa măduva în oase. Şi-a mai amintit şi de o noapte din urmă cam cu şapte-opt ani, când

bunica se îmbătase. În curtea unde era povarna familiei mele se afla o grămadă de frunze de sorg, iar bunica, sprijinită de ea, îl cuprinsese pe după umeri pe Liu Luohan, bâiguind către el:

— Unchiule… nu pleca… nu de drag de călugăr, de dragul lui Buddha, nu de dragul peştelui, de dragul apei, nu de dragul meu, de dragul lui Douguan… rămâi, dacă mă vrei… îţi dau şi eu… eşti ca tăicuţul meu…

Tata îşi aducea aminte că unchiul Luohan a-mpins-o pe bunica la o parte, a intrat bălăbănindu-se în ţarcul catârilor şi le-a amestecat nutreţul. Cei din familia mea aveau doi catâri mari şi negri, aveau o povarnă şi erau bogătaşii satului. Unchiul Luohan n-a plecat, a rămas în familie şi a condus în continuare treburile şi s-a oprit doar atunci când japonezii ne-au luat catârii şi i-au dus la muncă silnică la construcţia şoselei Jiao-Ping.

Acum, din satul lăsat în urmă de tata şi ceilalţi, s-au auzit răgete prelungi de măgar. Tata s-a înviorat, a deschis ochii, dar de văzut a văzut, ca şi mai-nainte, ceaţa pe jumătate închegată şi pe jumătate străvezie. Firele de sorg, drepte ca lumânarea, se-nşiruiau ca nişte pari deşi ascunşi cu totul nedesluşit în spatele aburului – străbăteai un şir, urma încă unul, şir după şir fără de capăt. Intraseră de mult timp în lanul de sorg, uitase de când. Cugetul îi zăbovise vreme îndelungă la râul acela bogat care vuia în depărtare şi-i zăbovise vreme îndelungă la amintirea lucrurilor trecute, şi nu ştia deloc de ce pătrundeau zoriţi, bulucindu-se şi-nghesuindu-se, prin lanurile de sorg cele ca visele şi ca marea. Era dezorientat. Cu doi ani mai-nainte, aflase ce înseamnă să te rătăceşti prin lanurile de sorg, dar în cele din urmă tot ieşise, pentru că zgomotul râului îi arătase încotro s-o ia. A ascultat şi-acum îndeaproape învăţătura apei şi-a priceput repede că se-ndreptau spre est prin sud, către râu. După ce s-a dumirit, a priceput şi că se duceau să facă o ambuscadă, să se bată

cu japonezii: o să omoare oameni aşa cum se omoară câinii. Ştia că dacă luptătorii ar fi mers drept spre sud-est, ar fi ajuns foarte repede la şoseaua Jiao-Ping, care făcea legătura între nord şi sud, tăia în două câmpia cea joasă şi atât de mare şi unea capitalele judeţelor Jiao şi Pingdu. Această şosea fusese construită de japonezi şi de căţeluşii lor, zorindu-i pe oameni cu biciul şi baioneta.

Oboseala luptătorilor făcea sorgul să se frământe din ce în ce mai aprig. Roua strânsă pe el se scutura încontinuu, picurând pe capetele şi gâturile oamenilor. Wang Wenyi tuşea fără încetare şi nici ocările comandantului Yu nu-l potoleau. Tata simţea că urmează să ajungă la şosea, iar în faţa ochilor i se legăna stins umbra acesteia. Pe nebăgate de seamă, în marea de ceaţă în care se împletiseră toate fuioarele s-au ivit nişte găuri. Prin ele, spic cu spic, sorgul, pe care roua îl udase ciuciulete, îl aţintea îngrijat pe tata, iar acesta îl privea şi el cu evlavie. Străluminat, a priceput că firele sunt făpturi spirituale pline de viaţă: rădăcinile li se înfig în pământul negru, capătă sămânţa soarelui şi floarea lunii şi dobândesc umezeala din ploaie şi rouă; în cele de sus, cunosc semnele cerului, în cele de jos, ştiu rânduielile pământului. După culoare, tata a ghicit că soarele pârjolise deja linia orizontului adăpostită de sorg, prefăcând-o într-o întindere stacojie, vrednică de milă.

Deodată s-a petrecut ceva neaşteptat. Tata a auzit mai întâi un ţiuit strident pe lângă urechi, iar apoi, în faţă, un zgomot ca atunci când ceva sare în aer.

Comandantul Yu a zbierat:

— Care-a tras? Zevzecilor, care-ai tras?

Tata a auzit cum glontele sfredeleşte ceaţa groasă, străbate frunzele şi firele de sorg şi pune la pământ capul unui pai. Preţ de o clipă, toată lumea şi-a ţinut răsuflarea. Glontele vâjâise într-acolo, dar nu se ştia unde nimerise. Mirosul înmiresmat de praf de puşcă s-a împrăştiat prin ceaţă. Wang Wenyi a tras un răcnet:

— Domnule comandant, nu mai am cap… nu mai am cap…!

Comandantul Yu a încremenit, apoi i-a tras un picior:

— Pe mă-ta! Cum de mai vorbeşti dacă n-ai cap?

Lăsându-l pe tata, comandantul Yu s-a dus în fruntea trupelor. Wang Wenyi încă urla jalnic. Tata s-a apropiat şi a văzut limpede faţa lui Wang Wenyi, cu forma şi înfăţişarea ei ciudată. Pe obrajii lui Wang curgea un şuvoi albastru-închis. Tata a întins mâna şi a pipăit, atingând un lichid păstos şi clocotitor. A simţit şi un iz asemănător cu cel al nămolului din Râul Negru, dar cu mult mai proaspăt. Acoperea aroma adâncă a izmei, acoperea şi dulce-amăruiul sorgului, deşteptând în tata o amintire din ce în ce mai vie – un fir ce leagă laolaltă, ca pe nişte mărgele, nămolul Râului Negru, pământul negru de sub sorg, trecutul ce nu moare niciodată şi prezentul ce nu rămâne niciodată – a faptului că, uneori, toate cele de pe lumea asta scuipă mireasma sângelui de om.

— Unchiule, a zis tata, unchiule, ţi-a dat sângele.

— Douguan, tu eşti, Douguan, ia uită-te, capul lui unchitău îi mai stă pe gât?

— Îţi stă, unchiule, îţi stă foarte bine, doar din ureche îţi curge sânge.

Wang Wenyi a-ntins mâna, şi-a pipăit urechile şi a dat de sânge; după un val de ţipete ascuţite, a rămas blocat:

— Domnule comandant, mi-a dat sângele! Mi-a dat sângele! Mi-a dat sângele!

Comandantul Yu s-a întors din faţă, s-a lăsat pe vine, l-a ciupit pe Wang Wenyi de gât, iar apoi l-a apăsat pe gâtlej, spunând:

— Nu mai striga! Dacă mai strigi, te bag în pământ!

Wang Wenyi n-a mai cutezat să strige.

— Unde te-ai rănit? l-a întrebat.

— La ureche… a spus plângând Wang Wenyi.

Comandantul Yu a scos de la brâu o legătură de pânză

albă pe care cu un hârşt! a sfâşiat-o în două, înmânându-i bucăţile lui Wang:

— Acoperă-te acuma cu astea. Să nu te-aud. Mergi mai departe. Te mai legi când ajungem pe drum.

A strigat apoi:

— Douguan!

Tata a răspuns, iar comandantul a pornit trăgându-l de mână. Wang Wenyi mormăia şi bombănea în urma lor. Glontele de-adineauri ţâşnise când Mutulică, un bărbat înalt care deschidea drumul şi căra o grapă, se poticnise din neatenţie, iar puşca din spatele lui se descărcase. Mutulică era un vechi prieten de-al comandantului Yu, un voinic al pustiei alături de care comandantul Yu mâncase „îndesate" în lanurile de sorg. Căpătase o rană la un picior pe vremea când era încă în pântecul mamei şi mergea bălăngănindu-se, dar foarte iute. Tatii îi era puţin frică de el.

Ceaţa cea deasă din zori s-a ridicat în cele din urmă când luptătorii comandantului Yu au păşit pe şoseaua Jiao-Ping. Acasă, luna a opta e timpul cel mai ceţos din an, pesemne din pricina reliefului jos şi a solului umed. După ce s-au urcat pe şosea, tata şi-a simţit pe dată trupul vioi şi uşor şi tălpile iuţi şi pline de vlagă, aşa că a dat drumul mâinii cu care se-apucase de colţul hainei comandantului Yu. Wang Wenyi îşi acoperise urechea însângerată cu pânza albă şi avea faţa înlăcrimată. Comandantul i-a pansat neîndemânatic urechea, înfăşându-i jumătate din cap. Wang rânjea şi se schimonosea de durere.

— Ai avut mare noroc! a zis comandantul.

— Mi-a curs tot sângele din mine. Nu mai pot să vin!

— Căcat, e cât o pişcătură de ţânţar. Ai uitat de băieţii tăi!

Wang şi-a lăsat capul jos şi a bodogănit:

— N-am uitat, n-am uitat!

Ducea în spate o puşcă pentru păsări cu ţeava lungă şi

patul roşu ca sângele. Pe fund, într-o parte, îi atârna o cutie plată de fier, plină cu praf de puşcă.

Rămăşiţele ceţii se retrăseseră în lanurile de sorg. Pe şosea era aşternut un strat de prundiş şi nu erau urme de vite sau de cai şi cu-atât mai puţin urme de oameni. În contrast cu sorgul îndesat de pe laturile ei, şoseaua era pustie, fără noimă, rău-prevestitoare. Tata ştia de mult că oamenii comandantului Yu, cu surzi şi muţi, cu ologi şi şchiopi, nu treceau de patruzeci. Dar când stătuseră în sat, fojgăiseră de puseseră păsările şi câinii pe fugă şi păruse că tot satul e plin de luptători. Acum, rânduiţi pe şosea, cei treizeci şi ceva de oameni se strânseseră într-un ghem, semănând cu un şarpe înţepenit de frig. Armele lor erau şi lungi, şi scurte – aruncătoare, puşti pentru păsări sau „bătrâne din Hanyang” –, iar fraţii Fang cărau un muscheton care arunca greutăţi mici de cântar. Mutulică ducea o grapă dreptunghiulară, folosită la netezirea pământului, cu douăzeci şi şase de dinţi ascuţiţi de fier de jur împrejur; alţi trei oameni cărau şi ei grape. Tata încă nu ştia atunci ce înseamnă să faci o ambuscadă şi de ce la ambuscadă trebuie să cari cu tine patru grape cu dinţi de fier.

2

Pentru a înălţa monument clanului meu şi a-l înscrie în cronici, am tras odată o fugă în ţinutul Gaomi din nord-est şi am făcut nenumărate investigaţii. Punctul central al acestora a fost celebra bătălie în care a fost omorât pe malul Râului Negru un general de-al diavolilor japonezi şi la care a luat parte şi tata. O bătrână de nouăzeci şi doi de ani de la noi din sat mi-a spus: „Din ţinut de-aci, oameni mii şi mii înşiraţi era, pe un mal şedea. Comandantul Yu în frunte mergea, din mână dădea, foc se-nlănţuia. Dracii de străini sufletu-şi pierdea, în devălmăşie, la pământ cădea.

Prima-ntre femei, Dai Fenglian-i zicea, chip de floare-avea, planul îl urzea, grapele-aducea, le înlănţuia, pe draci îi oprea, de nu mai pornea…” Bătrâna era cheală ca un castron în creştetul capului, chipul i se ofilise cu totul, iar pe mâinile uscate tendoanele i se ţuguiau ca bureţii de grădină. Era una dintre norocoasele supravieţuitoare ale marelui măcel din 1939, de la sărbătoarea Mijlocului Toamnei, din luna a opta. Atunci, pentru că plăgile de pe picioare n-o lăsau s-alerge, fusese vârâtă de bărbatul ei într-o pivniţă pentru cartofi dulci şi ascunsă acolo, iar prin norocul noroacelor rămăsese în viaţă. „Dai Fenglian” din balada ritmată a bătrânei era numele complet al bunicii. Auzindu-l, m-a cuprins o însufleţire neobişnuită: se vădea limpede că manevra de-a bloca cu grapele drumul pentru camioanele diavolilor fusese gândită de cineva din tagma femeiască, de bunica mea. Se cheamă că şi ea a fost în avangarda războiului cu japonezii, că e o eroină a naţiei.

Pomenind-o pe bunica mea, bătrânica a avut multe de spus. Vorbele îi erau însă fărâmiţate şi-mprăştiate, ca frunzele unui copac ce se rostogolesc peste tot după voia vântului. Mi-a zis de picioarele bunicii mele, că erau cele mai mici din tot satul. Că efectele întârziate ale rachiului făcut de familia noastră erau tare mari. Când a zis de şoseaua Jiao-Ping, vorbele au început să i se înlănţuie: „Când s-a făcut drumul până aicea la noi… sorgul venea pân’ la brâu… diavolii i-a mânat pe toţi bărbaţii de putea să muncească… muncă pe degeaba, toţi lenevea şi tândălea… a luat şi catârii ăia negri şi mari de la familia voastră… diavolii a pus pod de piatră peste Râul Negru… Luohan, sluga aia bătrână de la voi… n-a fost treabă prea curată cu el şi bunică-ta, toţi zicea… *ayaya* când era tânără, ce mi se mai desfăta ea, taică-tău, destoinic bărbat, la cinşpe ani p-ăla l-a scurtat, rar copil din flori, om adevărat, că din zece d-ăştia, nouă-s de-aruncat… Luohan a pălit piciorul catârului… l-a prins şi l-a ciopârţit binişor

cu cuţitul… diavolii a făcut prăpăd, s-a căcat în oale, s-a pişat în lighene. În anul ăla, am adus apă cu cobiliţa. Şi ce-am scos din apă? Un cap de om, cu părul prins în coadă…”

Unchiul Liu Luohan este un personaj important din istoria familiei noastre. Dacă între el şi bunica a fost sau nu întinăciune nu mai e cu putinţă de desluşit acum, dar, ca să fiu cinstit, spun din inimă că nu vreau să admit că aşa au stat faptele.

Deşi le-nţelegeam logica, vorbele bătrânei castron tot mă stânjeneau. Mă gândeam că, de vreme ce unchiul Luohan îl trata pe tata ca pe propriul nepot, atunci mie mi-era ca un străbunic: o poveste amoroasă între acest străbunic şi bunica nu era oare incestuoasă? Dar astea chiar sunt gânduri nesăbuite, pentru că bunica nu-i era noră lui Liu Luohan, ci stăpână, iar Liu nu avea cu familia mea decât legături de afaceri, nu legături de sânge: ca un bătrân slujitor credincios, el împodobise istoria familiei mele şi, fără nicio umbră de îndoială, îi adăugase splendoare. Dacă bunica îl iubise sau dacă el se urcase în patul ei erau treburi fără nicio legătură cu incestul. Şi dacă-l iubise, ce? Eram profund încredinţat că bunica mea cuteza să facă orice, doar să vrea. Dumneaei a fost nu doar o eroină în războiul cu japonezii, ci şi o precursoare a emancipării sexuale şi un model pentru independenţa femeilor.

Am verificat în analele judeţului, iar acestea consemnau: „În al douăzeci şi şaptelea an al Republicii, armata japoneză a luat la muncă forţată oameni din judeţele Gaomi, Pingdu şi Jiao, în total patru sute de mii, să construiască şoseaua Jiao-Ping. S-au prăpădit grâne nenumărate. Satele de pe marginea şoselei au fost golite de animalele de povară, luate cu anasâna. Ţăranul Liu Luohan s-a furişat la adăpostul nopţii, a pălit animalele şi le-a făcut nenumărate răni cu o cazma de fier şi a fost prins. În ziua următoare, la pripon, armata japoneză l-a

jupuit şi l-a ciopârţit în văzul lumii. Pe chipul lui Liu nu s-a citit înfricoşare, iar ocările nu i-au părăsit buzele: au contenit doar când a murit”.

3

Cu-adevărat aşa a fost. Când şoseaua Jiao-Ping s-a construit până la noi aici, sorgul de pe-ntregul câmp crescuse de-abia până la brâu. Pe câmpia joasă, lungă de şaptezeci de *li* şi lată de şaizeci, în afară de cele câteva zeci de sate care o împodobeau, cele două râuri care se încrucişau şi cele câteva zeci de drumuri care şerpuiau între localităţi, se unduia ca nişte valuri verzi doar sorgul. Din capul satului nostru, Muntele Calului Alb de la nord de câmpie, acea stâncă uriaşă în formă de cal, se vedea limpede-limpede. Când ţăranii care săpau la sorg îşi ridicau capetele, vedeau un cal alb, când le lăsau în jos, vedeau pământul negru: sudoarea în stropi le cădea la picioare, în suflete, vai, durerea cea mare! Se zvonise că japonezii urmează să construiască o şosea prin câmpie, iar sătenii s-au neliniştit de cum au aflat, aşteptând temători să se prăvălească peste ei nenorocirea.

Japonezii au zis c-o să vină şi-au venit.

Când au sosit la noi în sat diavolii japonezi, cu momâile lor colaboraţioniste după ei, ca să pună mâna pe oameni pentru munca silnică şi să ia animalele de povară, tatăl meu încă dormea. S-a trezit speriat de gălăgia din povarnă. De mână cu el şi bâţâind din picioruşele ei asemenea ascuţişului mugurilor de bambus, bunica a fugit în curtea povernei. Acolo erau rânduite atunci mai bine de zece ciubere mari, pline ochi cu rachiu de cea mai bună calitate: mirosul lui plutea peste tot satul. În curte stăteau în picioare doi japonezi în uniforme galbene şi cu puşti cu baionetă în mâini. Doi chinezi în uniforme negre şi cu puştile în spate tocmai vroiau să dezlege cei doi catâri

mari şi negri priponiţi de o catalpă. Unchiul Luohan se tot arunca asupra momâii mai scunde care dezlega frâiele şi tot era împuns înapoi cu ţeava puştii de cealaltă momâie, mai înaltă. La începutul verii, unchiul Liu nu purta decât o cămaşă simplă, aşa că pieptul gol i se umpluse de cercuri purpurii făcute de gura puştii care-l împungea înapoi.

Unchiul Luohan a spus:

— Fraţilor, staţi aşa, să stăm de vorbă.

Momâia înaltă a zis:

— Dobitoc bătrân, cară-te la o parte!

— Sunt animalele stăpânei, nu puteţi să le luaţi!

— Dacă mai faci tărăboi, te bag în pământ, zevzecule!

Cu armele-n mâini, soldaţii japonezi semănau cu nişte idoli de lut.

Când tata şi bunica au intrat în curte, unchiul Luohan le-a spus:

— Vor să ne ia animalele.

Bunica a zis:

— Domnilor, noi suntem oameni cu frica stăpânirii.

Soldaţii japonezi şi-au mijit ochii şi i-au zâmbit bunicii.

Momâia scundă a dezlegat catârii şi i-a tras cu putere. Catârii se încăpăţânau, înălţându-şi capetele şi nevrând nici morţi să se dea duşi. Momâia înaltă s-a apropiat şi i-a împuns cu puşca în fund, dar ei au ridicat mânioşi din copite, iar potcoavele lor lucitoare au zvârlit noroiul în sus, împroşcându-le momâilor toată faţa.

Momâia înaltă a tras închizătorul de la puşcă, arătând cu ea spre unchiul Luohan, şi-a strigat tare:

— Lepădătură bătrână, vino să-i tragi! O să-i tragi până la şantier!

Unchiul Luohan s-a lăsat pe vine, nesuflând niciun cuvinţel.

Unul dintre soldaţii japonezi, cu puşca în mână, i s-a legănat prin faţa ochilor, spunând apoi:

— *Wuliwala yalaliwu!*

Văzând baioneta sclipicioasă legănându-se bezmetic, unchiul Luohan s-a aşezat în fund pe jos. Soldatul a mişcat arma, iar lama tăioasă a baionetei a spintecat pielea lucioasă de pe capul unchiului Luohan, făcându-i acolo o tăietură.

Bunica, scuturată de dârdâieli, i-a spus:

— Unchiule, du-te să-i tragi.

Celălalt diavol s-a apropiat încet-încet de ea. Tata a văzut că era un flăcău tânăr, cu ochii mari şi care-i luceau negri ca tăciunii. Când râdea, buzele i se răsfrângeau, scoţând la iveală un dinte galben. Împleticindu-se, bunica s-a dat înapoi în spatele unchiului Luohan, căruia sângele de la tăietura din cap îi cursese peste tot şi-i acoperea faţa. Amândoi soldaţii japonezi au venit mai aproape, râzând. Bunica şi-a apăsat palmele pe capul unchiului Luohan şi imediat şi le-a şters pe faţă; apoi a început să sară nebuneşte, smulgându-şi părul şi căscându-şi larg gura. Înfăţişarea îi era pe trei sferturi de diavol şi doar pe un sfert de om. Năuciţi, japonezii s-au oprit. Momâia mai scundă le-a spus:

— Preamăriţi stăpâni, femeia asta a-nnebunit rău.

Unul dintre diavoli a bolborosit ceva şi a tras un foc pe deasupra capului bunicii. Ea s-a aşezat pe pământ şi a început să plângă înfundat.

Momâia mai înaltă l-a sculat cu puşca pe unchiul Luohan, iar acesta a luat frâiele catârilor din mâinile celeilalte momâi. Catârii şi-au înălţat capetele, şi-au scuturat picioarele şi au ieşit din curte în urma unchiului Luohan. Pe uliţă, alergau într-o mare zăpăceală şi cai, şi catâri, şi vaci, şi oi.

Bunica nu înnebunise. De cum au ieşit din curte diavolii şi momâile, a dat la o parte capacul de lemn al unui ciubăr şi a zărit în rachiul de sorg liniştit ca o oglindă o faţă însângerată şi înfricoşătoare. Tata a văzut cum lacrimile care îi şiroiau bunicii pe obraz se fac roşii. Bunica s-a

spălat pe faţă cu rachiu, înroşind un ciubăr întreg.

Unchiul Luohan a fost oprit pe şantier, laolaltă cu catârii. Prin lanurile de sorg se tăiase deja un pui de şosea. Bucata de la sud de Râul Negru era aproape terminată şi tot felul de maşini mari şi mici se înghesuiau pe drumul nou construit, aducând piatră şi nisip, pe care le descărcau pe malul de sud. Peste râu era doar un podeţ de lemn, iar japonezii vroiau să facă unul mare, de piatră. Pe amândouă părţile drumului, întinderi uriaşe de sorg fuseseră culcate pe jos, pământul arătând de parcă cineva ar fi aşternut pe el un covor verde. În lanurile de la nord de râu, de fiecare parte a drumului care de-abia căpătase chip din pământ negru, mai bine de zece animale de povară trase de oameni înainte şi înapoi apăsau cu tăvăluguri de piatră sorgul asemenea mării, scoţând la iveală în loc întinderi mari de pământ gol şi plat şi stricând perdeaua de voal verde cu care şantierul era îndeaproape unit. Sub potcoavele lor, sorgul crud şi fraged se frângea şi se nivela, iar apoi, aşa frânt şi nivelat, era tasat în mod repetat de tăvălugurile cu şanţ şi de cele de piatră; oricare le va fi fost acestora la început culoarea, se făcuseră verde-închis de la sucul de sorg. O mireasmă tare de lăstari verzi învăluia şantierul.

Pe unchiul Luohan îl mânaseră pe malul de sud, să mute pietre pe malul de nord. Cu totul împotriva voinţei sale, a dat frâiele celor doi catâri unui bătrân căruia îi curgeau ochii. Podeţul de lemn se zgâlţâia, părând că stă să se prăbuşească în orice clipă. Unchiul Luohan trecuse podul şi stătea în picioare pe malul de sud, când un chinez care arăta a şef de echipă l-a împuns uşurel în cap cu bastonul purpuriu pe care-l ţinea în mână, spunând:

— Du-te şi mută pietrele pe malul celălalt.

Unchiul s-a şters puţin la ochi – sângele care-i cursese de pe cap îi muiase sprâncenele. A mutat în partea cealaltă o piatră, nici mare, nici mică. Bătrânul care primise din

mâinile lui catârii încă nu plecase, iar unchiul Luohan i-a zis:

— Să ai grijă cum îi pui la treabă, sunt ai stăpânei.

Bătrânul şi-a lăsat fără chef capul în jos şi a tras catârii, alăturându-se grupului mare de animale care lucrau la deschiderea drumului. Fundurile lucioase ale catârilor negri răsfrângeau dâre-dâre de soare. De pe cap încă îi mai curgea sânge, aşa că unchiul Luohan s-a lăsat pe vine, a luat o mână de pământ negru şi şi-a apăsat-o pe rană. Durerea surdă şi adâncă din creştet i s-a coborât drept în degetele de la picioare şi a simţit cum îi crapă capul în două.

La marginile şantierului stăteau răsfiraţi diavoli japonezi şi momâi, toţi cu puştile-n mâini. Supraveghetorul cu baston se-nvârtea încoace şi-ncolo pe şantier, ca un strigoi. Când unchiul Luohan a ajuns acolo, iar oamenii luaţi la muncă silnica i-au văzut capul pe care nu se mai deosebea sângele de noroi, s-au speriat de ochii au început să li se rostogolească bezmetic. Unchiul Luohan a luat să mute o piatră pentru pod şi de-abia ce-a făcut câţiva paşi când a auzit în spate o pală de vânt zburatic, iar o arsură dureroasă şi prelungă i s-a coborât imediat pe spinare. A aruncat piatra şi l-a văzut pe supraveghetor în faţa lui, râzând. Unchiul Luohan a spus:

— Mărite, stai să vorbim, de ce-ai ridicat mâna să dai?

Supraveghetorul a zâmbit fără să zică nimic, a ridicat bastonul şi l-a altoit de-a latul peste şale. Unchiul Luohan a simţit cum bastonul aproape că-l rupe în două, iar două şuvoaie de lacrimi fierbinţi i s-au bulbucat din găoacele ochilor. Sângele i s-a repezit spre creştetul capului, iar pojghiţa în care se închegaseră acolo sângele şi ţărâna a-nceput să-i bubuie bezmetic, părând că are să sară în aer.

Unchiul Luohan a urlat:

— Mărite!

Măritul i-a mai tras un baston. Unchiul iar l-a întrebat:

— Mărite, de ce mă baţi?

Măritul a scuturat din baston şi a spus surâzător:

— Ca să caşti bine ochii, javră!

Unchiul Luohan se sufoca şi-avea ochii împăienjeniţi de lacrimi. A luat din grămada de pietre una mare şi s-a îndreptat şontâc-şontâc spre podeţul de lemn. Căpăţâna i se umflase, iar în faţa ochilor vedea numai stele verzi. Colţurile dure şi ascuţite ale pietrei îl înţepau în burtă şi în coaste, dar nu mai simţea nicio durere.

Rezemat în baston, supraveghetorul nu se mişcase din loc, iar unchiul Luohan, tremurând din toate încheieturile, i-a trecut prin faţă, cu piatra în braţe. Supraveghetorul l-a mai altoit o dată peste gât. Unchiul Luohan s-a lăsat în faţă şi, cu piatra în braţe, a căzut în genunchi pe pământ. Piatra i-a zdrelit mâinile şi şi-a zdrobit şi bărbia de ea, de nu mai desluşeai sângele de carne. Îl smintise-n bătaie. A început să plângă ca un copil, cu totul zăpăcit. Un şuvoi de limbi de foc purpurii i s-a aprins, încetul cu încetul, în creierul care i se golise cu totul.

Şi-a scos cu mare osteneală mâinile de sub piatră, s-a ridicat şi s-a arcuit pe jumătate din şale, ca o pisică bătrână şi slăbănoagă care vrea să arate că e în putere.

Un bărbat de vârstă mijlocie, puţin trecut de patruzeci de ani şi cu faţa numai zâmbet, a venit în faţa supraveghetorului, a dibuit un pachet de ţigări din buzunar, a apucat una şi i-a pus-o respectuos acestuia în faţa gurii. Supraveghetorul a deschis gura să o apuce între buze şi a aşteptat ca celălalt să i-o aprindă.

— Un om înţelept ca dumneavoastră nu face să se supere din pricina unui ciot uscat şi fără rost cum e ăsta.

Supraveghetorul a dat afară fumul pe nări şi n-a zis nicio vorbă. Unchiul a văzut cum degetele galbene şi uscate cu care strângea bastonul îi freamătă repezite.

Celălalt i-a potrivit pachetul de ţigări în buzunar. De parcă n-ar fi simţit nimic, supraveghetorul a mormăit ceva,

şi-a apăsat buzunarul cu mâna, s-a răsucit şi a plecat.

— Frate, eşti nou-venit aici? a întrebat bărbatul de vârstă mijlocie.

Unchiul Luohan a spus că da.

— Nu i-ai adus niciun dar de bun-venit?

— Nu ştiu de vorbă, câinii! Nu ştiu! M-au luat cu de-a sila.

— Să-i fi adus nişte bani sau un pachet de ţigări. Pe harnic nu-l bate, pe leneş nu-l bate, îl bate pe-ăla de nu cască ochii.

S-a alăturat apoi ţanţoş celorlalţi oameni luaţi să muncească forţat.

O dimineaţă întreagă, unchiul Luohan parcă a fost cu totul neînsufleţit, mutând la pietre cu disperare. Pojghiţa de pe cap i se uscase sub razele soarelui şi-acum îl durea, uscată şi întărită. Pe mâini nu i se mai desluşea sângele de carne. Se rănise şi la oasele bărbiei şi saliva fără încetare. Şuvoiul de limbi de foc purpurii îi ardea în creier, când mai tare, când mai slab şi nu se stingea deloc.

La amiază, pe bucata de şosea din faţă pe care puteau circula maşinile a hurducăit în viteză un camion galben-maroniu. A auzit nelămurit un fluierat strident şi i-a văzut pe lucrătorii pe jumătate morţi clătinându-se spre camion. S-a aşezat pe pământ, negândindu-se la nimic şi fără să vrea să ştie ce e cu camionul acela. Doar mănunchiul de mlădiţe de foc sălta încins, asaltându-i urechile şi făcându-i-le să zumzăie.

Bărbatul de vârstă mijlocie a venit la el şi l-a tras, spunându-i:

— Frate, haide! La masă! Hai să guşti orezul japonez!

Unchiul Luohan s-a ridicat şi l-a urmat.

Din camion au fost date jos câteva căldări mari de orez alb ca zăpada şi o târnă cu boluri de porţelan japonez, cu flori albastre şi fund alb. Lângă căldări stătea în picioare un chinez slab, în mână cu un polonic din alamă; lângă

târnă şedea un chinez gras, în braţe cu un morman de boluri. Cum venea un om, îi dădea un bol, iar polonicul de alamă răsturna în acelaşi timp orezul înăuntru. Împrejurul camionului, oamenii înfulecau ca lupii. N-aveau beţişoare şi-apucau toţi cu degetele.

S-a întors şi supraveghetorul, cu bastonul în mână şi cu acelaşi zâmbet calm pe faţă. Trosnind, mlădiţele de foc din creierul unchiului Luohan au început să ardă şi mai viguros şi i-au iluminat limpede-limpede amintirile pierdute. Şi-a adus aşa aminte de toate lucrurile de coşmar care i se tot întâmplau de o jumătate de zi. Soldaţii japonezi şi momâile care stăteau de pază cu puşca-n mână s-au adunat să mănânce în jurul unei căldări de tablă albă. Un câine-lup cu urechile crestate şi botul lung s-a aşezat în spatele căldării, uitându-se cu limba scoasă la lucrătorii din cealaltă parte.

Unchiul Luohan i-a numărat pe cei mai bine de zece diavoli şi pe cele peste zece momâi care mâncau în jurul căldării, iar în minte i-a încolţit gândul să fugă. Să fugă doar cât să se strecoare în lanul de sorg, şi jigărăile n-o să-l mai poată prinde. Pe bolta piciorului îi curgea o transpiraţie fierbinte. După ce i-a încolţit gândul de fugă, neastâmpărul din inimă nu i s-a mai potolit. Îndărătul feţei supraveghetorului, cu zâmbetul ei calm, părea să se ascundă ceva, iar când îl vedea, unchiul Luohan se zăpăcea pe loc.

Lucrătorii nu se săturaseră. Chinezul cel gras a strâns holurile. Oamenii îşi lingeau buzele, ţintuind neputincioşi cele câteva boabe de orez rămase în căldarea goală, dar nimeni nu cuteza să facă vreo mişcare. Pe malul de nord a început să ragă un catâr. Unchiul Luohan şi-a dat seama că era unul din catârii negri ai familiei mele. Pe întinderea nou croită de pământ gol, animalele de povară erau priponite toate de tăvăluguri. Firele de sorg mort împânzeau întreaga câmpie. Nepăsătoare, animalele

morfoleau frunzele şi tulpinile terciuite şi turtite.

După-amiază, un tânăr de douăzeci şi ceva de ani a pândit ca supraveghetorul să nu fie atent şi-a luat-o la fugă ca vântul de iute spre lanurile de sorg. Un glonte l-a prins din urmă şi l-a trântit pe burtă la marginea câmpului, de unde nu s-a mai mişcat.

Soarele se lăsa spre asfinţit când camionul galben-maroniu a venit din nou. Unchiul Luohan a mâncat până la capăt polonicul de orez. Burta lui era obişnuită cu sorgul şi respingea cu hotărâre orezul alb mirosind tot a mucegai. A răbdat însă şi l-a înghiţit cu noduri. Gândul de fugă era din ce în ce mai puternic. L-a apucat grija de curtea aceea unde aroma de rachiu îţi asalta nările, curtea lui din satul aflat la peste zece *li* depărtare. Veniseră japonezii şi toţi argaţii de la povarnă fugiseră, iar cazanul mare şi clocotitor pentru rachiu se răcise. Cu şi mai mare grijă, şi-a amintit de bunica şi de tata. Căldura pe care i-o dăduse bunica lângă grămada de frunze de sorg n-avea s-o uite toată viaţa.

După ce-au mâncat de seară, lucrătorii au fost mânaţi într-un ţarc mare din pari de brad, peste care erau întinse câteva prelate. Parii erau legaţi la un loc cu sârmă de grosimea boabelor de fasole. Poarta era din vergele de fier groase cât o jumătate de pumn. Japonezii şi momâile erau separaţi în două corturi, aflate la câteva zeci de paşi de ţarc. Câinele era priponit la intrarea în cortul diavolilor. La gura ţarcului era împlântat în pământ un stâlp înalt, de care spânzurau două felinare. Diavolii şi momâile stăteau de gardă şi patrulau pe rând. Animalele de povară erau legate toate laolaltă pe întinderea plină de rămăşiţe de sorg la apus de ţarc. Acolo împlântaseră în pământ câteva zeci de ţăruşi de priponit.

Putoarea din ţarc trăsnea până la cer. Câţiva oameni sforăiau deja. Unul urina într-o căldare de tablă aflată într-un colţ, iar stropii loveau pereţii căldării ca perlele căzând

într-un vas de jad. Lumina felinarelor pătrundea palidă în ţarc; umbrele lungi ale santinelelor se legănau mai tot timpul în ea.

Noaptea era din ce în ce mai adâncă, iar în ţarc răcoarea era pătrunzătoare. Unchiul Luohan nu putea să adoarmă. Încă se gândea să fugă. Paşii santinelelor răsunau de jur împrejur. Unchiul Luohan stătea întins şi nu cuteza să se mişte, iar până la urmă a picat într-un somn înceţoşat. În vis simţea că are înfipt în cap un cuţit ascuţit şi că strânge în mână un fier înroşit. Când s-a trezit, trupul îi era tot scăldat în sudoare, iar nădragii îi erau leoarcă de urină. Din satul îndepărtat s-a auzit un cântec de cocoş, firav şi ascuţit. Animalele scuturau din copite şi fornăiau. Prin prelatele sparte picurau câteva stele înşelătoare.

Bărbatul de vârstă mijlocie care îl ajutase pe unchiul Luohan în timpul zilei s-a ridicat încetişor. Deşi era beznă adâncă, unchiul Luohan tot îi vedea ochii ca două mingi de foc. Ştia că omul trebuia să aibă o poveste neobişnuită, aşa că a rămas întins şi tăcut, privindu-i mişcările.

Celălalt s-a lăsat pe vine în faţa porţii şi şi-a ridicat braţele cu o mişcare foarte înceată. Unchiul Luohan îi privea spatele şi-i privea şi capul învăluit de un aer misterios. Omul şi-a dirijat suflul, s-a lăsat brusc într-o parte şi, ca un arc care slobozeşte o săgeată, a apucat două vergele de fier. Ochii lui aruncau luciri verzi-întunecate care, când se izbeau de obiecte, păreau să şuşuie. Fără un sunet, fără o şoaptă, cele două vergele de fier s-au dat la o parte. Prin poarta ţarcului, felinarele şi stelele au aruncat şi mai multe raze, luminând încălţările scâlciate ale cuiva. Santinela s-a apropiat. Unchiul Luohan a văzut o umbră neagră ieşind în zbor din ţarc, iar diavolul a tuşit o dată, apoi, sprijinit de braţele de fier ale omului de vârstă mijlocie, s-a prăbuşit fără zgomot la pământ. Omul acela i-a înşfăcat apoi puşca şi s-a făcut încetişor nevăzut.

Unchiul Luohan a priceput de-abia după lungă vreme ce se petrecuse în faţa ochilor lui. Omul de vârstă mijlocie era de fapt un expert în arte marţiale. Acest bărbat viteaz îi deschisese drumul: să fugă aşadar! Cu cea mai mare băgare de seamă, unchiul Luohan s-a târât afară prin gaura din poartă. Diavolul zăcea mort cu faţa în sus, cu un picior încă zvâcnindu-i.

Unchiul Luohan s-a târât în lanul de sorg, s-a îndreptat din şale şi a mers prin şanţurile de pe câmp, ferindu-se cât mai mult de sorg, ca să nu facă niciun zgomot. A ieşit la zăgazul de pe Râul Negru. Cei-trei-cosaşi erau chiar deasupra. Se lăsa întunericul de dinaintea zorilor. Stelele din apa râului erau scânteietoare. Stând pe zăgazul îngust, unchiului Luohan îi pătrunsese frigul în oase şi clănţănea întruna din dinţi. Durerea din bărbie i se întinsese până la obraji şi la urechi şi se însoţise într-un singur val cu zbaterea ca de rană puroiată din creştetul capului. Aerul răcoros al libertăţii, amestecat cu seva de sorg, îi pătrundea în nări, în plămâni şi în stomac; cele două felinare luminau ca nişte flăcărui necurate prin ceaţă, iar ţarcul din lemn de brad era negru ca smoala, semănând cu un mormânt uriaş. Unchiului Luohan aproape că nu-i venea să creadă că scăpase cu atâta uşurinţă. Picioarele l-au dus la podeţul de lemn, uscat şi putrezit. În apă peştii se dădeau peste cap, râul murmura, iar o stea căzătoare rupea un fir de lumină pe cer. Părea că nu se întâmplase nimic, nimic-nimic. Unchiul Luohan chiar putea să fugă înapoi în sat să se ascundă, să se pună la adăpost, să-şi vindece rănile, să-şi ducă viaţa mai departe. Însă când a păşit pe podeţ, a auzit pe malul de sud răgetul unui catâr neliniştit. De dragul catârilor, unchiul Luohan s-a întors, dând astfel naştere unei tragedii pline de eroism.

Animalele de povară erau priponite de ţăruşi nu departe de ţarc, iar de sub ele exhalau mirosuri grele de balegă şi urină. Caii sforăiau, catârii molfăiau la ţăruşii de lemn; caii

mestecau paie de sorg, catârii făceau balegi apoase. Poticnindu-se la fiecare pas, unchiul Luohan a dat buzna în mijlocul animalelor. A adulmecat mireasma familiară a catârilor familiei noastre şi le-a recunoscut siluetele bine ştiute. S-a năpustit înainte, cu gândul să-şi salveze tovarăşii aflaţi la ananghie. Dar catârii, dobitoace fără minte, şi-au răsucit cu rapiditate fundurile şi au început să-şi zburătăcească la el copitele. Unchiul Luohan a bălmăjit către ei:

— Hai, catârilor, să fugim împreună!

Mânioşi foc, catârii se foiau în toate părţile, apărându-şi teritoriul. Nu-şi recunoscuseră stăpânul, iar unchiul Luohan nu ştia că duhoarea de sânge vechi, proaspăt ajunsă pe corpul lui, ca şi cicatricile vechi, proaspăt răsărite şi ele acolo, îl schimbaseră. Neliniştit, a făcut un pas, iar atunci catârii şi-au zburătăcit copitele şi l-au lovit deasupra şoldului. A zburat într-o parte şi a rămas întins pe pământ, cu jumătate de corp complet inertă. Catârii încă ridicau din fund şi dădeau din copite, iar potcoavele le licăreau ca luna-n descreştere. Osul de la şold al unchiului Luohan era încins şi se umflase, dându-i senzaţia că poartă o povară grea. S-a căţărat înapoi pe picioare, dar s-a prăbuşit de-a curmezişul, s-a prăbuşit de-a curmezişul şi iar s-a căţărat înapoi pe picioare. Cocoşul acela din sat cu glas firav a mai cântat o dată. Întunericul se risipea treptat, iar Cei-trei-cosaşi erau şi mai strălucitori şi mai orbitori, luminând şi fundurile, şi ochii lucii ai catârilor.

— Bune dobitoace îmi mai sunteţi!

Unchiul Luohan s-a aprins. S-a răsucit, târâş-grăpiş, în căutarea unei arme. Pe şantierul unde se săpa un şanţ de apă a găsit un hârleţ ascuţit. Mergea fără nicio reţinere, ocărând – uitase de oamenii şi câinele aflaţi la doar o sută de paşi de el. Era liber şi în largul său, doar frica îl făcuse să nu fie liber. O aură roşie, pe măsură ce se înălţa treptat-treptat la răsărit, se şi spărgea, iar în câmpul de sorg era

atâta pace înaintea zorilor, de parcă avea să explodeze în orice clipă. În bătaia norilor rozalii ai dimineţii, unchiul Luohan s-a întors la ce doi catâri, pe care-i ura până-n măduva oaselor. Catârii stăteau liniştiţi şi nemişcaţi. Cu hârleţul culcat în palme, unchiul Luohan a luat la ţintă coapsa unuia dintre ei şi l-a pălit cu putere. O umbră cu totul şi cu totul răcoroasă a căzut pe coapsa catârului. Acesta s-a clătinat într-o parte şi-ntr-alta, apoi îndată s-a-ndreptat şi a scos un nechezat grobian şi neîngrădit, plin de uluire şi mânie. Şi-a înălţat apoi fundul şi un şuvoi de sânge fierbinte a ţâşnit asemenea stropilor de ploaie, ropotindu-i unchiului Luohan pe toată faţa. Unchiul Luohan a prins prilejul şi l-a pălit şi în cealaltă coapsă. Catârul a oftat, fundul i s-a surpat treptat, apoi brusc s-a lăsat la pământ. Picioarele din faţă îi rămăseseră însă sus, iar priponul îl spânzura de gât; cu botul chema către cerul devenit deja albastru-cenuşiu. Hârleţul era prins sub fundul lui greu, iar unchiul Luohan s-a lăsat pe vine şi, cu toată puterea, l-a tras afară. A simţit cum muchia se împlântase ferm în oasele de la coapsă ale catârului. Celălalt catâr îşi privea tâmp tovarăşul prăvălit, jelind ca şi cum ar fi cerut îndurare, ca şi cum ar fi plâns.

Cu hârleţul în mâini, unchiul Luohan s-a apropiat de el. Catârul s-a dat cu putere înapoi, iar priponul aproape că s-a rupt. Ţăruşul a scos un scârţâit prelung. Din ochii mari cât pumnul ai animalului curgea o lumină de un albastru-închis.

— Ţi-e frică? Dobitocule! Unde ţi-e mândria acum? Dobitocule! Nenorocit nerecunoscător ce eşti, care umbli pe la alţii! Javră corcită care te ţii cu străinii!

Ocărându-l plin de mânie, unchiul Luohan a repezit hârleţul către botul lui dreptunghiular. Hârleţul a picat pe ţăruşul de lemn şi unchiul Luohan a trebuit să-i legene coada în toate părţile până să poată să-i scoată muchia dinăuntru. Catârul se zbătea, îşi arcuise picioarele din

spate, iar coada lui cheală mătura pământul cu un fâşâit. Unchiul i-a luat iar la ochi botul. Cu un pocnet l-a nimerit drept în fruntea lui latră. Când oasele tari au fost lovite de muchia hârleţului, cutremurarea care s-a transmis prin coada uneltei i-a amorţit braţele unchiului Luohan. Catârul a rămas cu botul închis şi n-a spus nimic. Copitele şi picioarele i se mişcau bezmetic, întretăindu-i-se în toate felurile, iar în cele din urmă nu s-a mai putut ţine sus. S-a prăbuşit cu o bufnitură, ca atunci când se prăbuşeşte un zid gros. Priponul s-a rupt, jumătate atârnând de ţăruş, jumătate fiind răsucit la gâtul animalului. Cu mâinile căzute pe lângă corp, unchiul Luohan a rămas în picioare, tăcut. Coada lucioasă a hârleţului stătea pieziş în capul catârului, arătând spre cer. Dincolo, câinii lătrau şi se auzea vuietul oamenilor. Se luminase, iar din lanul de sorg de la răsărit a ieşit la iveală soarele sângeriu al dimineţii. Razele lui luminau drept peste gura neagră ca smoala şi pe jumătate deschisă a unchiului Luohan.

4

Luptătorii se îndreptau spre zăgaz încolonaţi, iar soarele roşu care se zbătuse să iasă din ceaţă îi scălda pe toţi. Tata, la fel ca toţi ceilalţi, avea faţa pe jumătate roşie şi pe jumătate verde şi privea laolaltă cu ei vălătucii de ceaţă sparţi de pe apa Râului Negru. Şoseaua de la nord şi cea de la sud de râu erau legate printr-un pod mare de piatră, cu paisprezece arce, care se boltea peste Râul Negru. Vechiul podeţ de lemn se afla pe latura de vest a podului de piatră; i se rupseseră mai demult câteva segmente, dar pilonii cafenii rămăseseră verticali în mijlocul apei, aţinând vrând-nevrând calea mănunchiurilor de spumă albicioasă. Văzută prin ceaţa spartă, suprafaţa râului era roş-verde, serioasă şi înspăimântătoare. Stând pe zăgaz, vedeai, dacă ridicai ochii, întinderea spicelor de sorg de la sud – un lan

fără mărginire, neted ca o scândură. Spicele erau cu totul şi cu totul nemişcate. Aveau feţele coapte într-un roşu adânc şi toate se uneau într-un întreg viguros, formând un gând de nesfârşită înţelegere. Tata era atunci încă mic şi nu se gândea la asemenea vorbe înflorate şi meşteşugite – acestea sunt ale mele.

Şi sorgul, şi oamenii aşteptau ca florile timpului să dea rod.

Şoseaua mergea rectilinie către sud şi se strâmta în depărtare, în cele din urmă înecându-se în sorg. În locul cel mai îndepărtat, deasupra sorgului care se îmbina cu marginea vânătă a bolţii, răsăritul soarelui isca o scenă la fel de melancolică, tragică şi solemnă.

Cu oarecare curiozitate, tata îi privea pe luptătorii cei amorţiţi: de unde veneau? Unde se duceau? De ce mergeau să facă o ambuscadă? După ambuscadă, ce luptă o să mai poarte? În tăcerea solemnă, ritmul apei clipocind sub podul rupt era şi mai bine conturat, iar sunetul era şi mai clar şi mai melodios pentru urechea omului. Soarele a doborât pas cu pas ceaţa în apa râului. Râul Negru s-a aprins treptat-treptat, din roşu întunecat devenind auriu – o curgere de lumină revărsând splendoare. La mal mai era câte un trifoi-de-apă solitar, cu frunzele galbene lăsate în jos şi cu altădată mândrele inflorescenţe cu înfăţişare de vierme de mătase atârnându-i veştejite şi palide între frunze. Era şi vremea când se prind crabii! Tata-şi amintea: Vântul de toamnă se pornea, vremea se răcorea, stoluri-stoluri de gâşte sălbatice zburau spre sud… Unchiul Luohan îi spunea: „Apucă, Douguan… apucă!” Cleştii delicaţi ai crabilor întipăreau modele în noroiul moale şi fin al râului. Tata adulmeca din apă izul simplu şi elegant specific crabilor. Florile de mac pentru opiu pe care le cultiva familia mea înainte de război au fost hrănite cu sos de crabi, iar florile erau grase, în culori vii şi cu un parfum care îţi asalta nările.

Comandantul Yu a spus:

— Coborâţi de pe zăgaz şi ascundeţi-vă. Mutulică, lăsaţi grapele.

Mutulică şi-a coborât colacii de sârmă de pe umăr şi a legat laolaltă cele patru grape. A îngânat ceva, chemând câţiva luptători să ducă grapele înlănţuite la locul unde se uneau şoseaua şi podul.

Comandantul Yu a spus:

— Fraţilor, ascundeţi-vă bine. După ce maşinile diavolilor se suie pe pod şi detaşamentul Leng le taie drumul de întoarcere, aşteptaţi semnul meu şi-apoi deschideţi toţi focul, ca să răsturnăm dobitoacele astea în apă, să fie de mâncare la ţipari şi la crabi.

Comandantul Yu i-a făcut apoi câteva semne lui Mutulică. Iar Mutulică a încuviinţat din cap. Luând cu el jumătate din oameni, s-au aşezat la pândă în lanul de sorg de la marginea drumului. Wang Wenyi l-a urmat pe Mutulică spre apus, dar Mutulică l-a întors. Comandantul Yu i-a spus:

— Nu te duce. Stai după mine. Ţi-e frică?

Wang Wenyi, încuviinţând necontenit din cap, a spus:

— Nu mi-e frică… nu mi-e frică…!

Comandantul Yu i-a pus pe fraţii Fang să amplaseze pe zăgaz muschetonul cel mare. Apoi i-a spus gornistului Liu, care ţinea în mână ditamai goarna:

— Liu, când o să-înceapă focurile, să nu-ţi pese de nimic, să-mi sufli din răsputeri. Diavolilor le e frică de cântătoarele noastre, ai înţeles?

Gornistul îi era tovarăş comandantului Yu din anii de demult, de pe vremea când comandantul Yu era cărător de lectici iar el muzicant. Îşi încleştase amândouă mâinile pe ţeava goarnei, de parcă strângea o puşcă.

Comandantul le-a zis apoi tuturor:

— Vă spun verde de la început: care se face găină când începe, îl las lat. Trebuie să dăm bine în faţa

detaşamentului Leng. Nemernicii ăia, bagă frica-n oameni cu steagurile lor! Băiatu' nu înghite d-astea! Vrea el să mă reorganizeze pe mine? Şi eu vreau să-l reorganizez pe el!

Toţi oamenii s-au aşezat în cerc în lanul de sorg. Fang cel mare a umplut o pipă cu tutun şi a dibuit după amnar şi cremene s-o aprindă. Amnarul era negru ca pana corbului, iar cremenea, roşie ca porfirul, asemenea unui ficat de pasăre bine fiert. Amnarul a fâsâit lovindu-se de cremene. Zburau scântei şi fiecare era foarte mare. Una a sărit pe bucata de miez de la o tulpină de sorg pe care Fang o prinsese cu două degete. Fan a tras aer în piept şi l-a suflat, iar iasca a scos un firicel de fum alb, înroşindu-se. Fang şi-a aprins pipa şi a tras un fum. Comandantul Yu a răsuflat o dată, a strâmbat din nas şi a zis:

— Stinge-o. Dacă diavolii simt miros de tutun, se mai suie pe pod?

Fang a tras degrabă două fumuri, a stins pipa şi şi-a pus bine punga de tutun. Comandantul Yu a spus:

— Să mergem să ne trântim pe suiş, să nu cumva să vină diavolii şi să n-apucăm să punem mâna pe ei.

Stând culcaţi pe panta zăgazului, cu puştile în mâini, cu toţii erau încordaţi, ca unii care urmează să dea ochii cu un duşman cumplit. Tata stătea trântit alături de comandantul Yu, care l-a întrebat:

— Ţi-e frică?

— Nu mi-e!

— Soi bun, din sămânţa lu’ taică-tău de suflet! Tu o să fii curierul meu. Când începem lupta, să nu pleci de lângă mine. Dacă o să am vreun ordin de dat, ţi-l spun ţie şi tu-l duci către cei de la apus.

Tata a încuviinţat din cap. Ţintuia lacom cu privirea cele două arme de la brâul comandantului Yu, una mare şi una mică. Cea mare era un pistol Mauser nemţesc, cealaltă un browning franţuzesc. Fiecare avea istoria ei.

Tata a şuierat o singură vorbă:

— Armă!
— Vrei o armă?
Tata a dat din cap:
— Armă!
— Ştii s-o foloseşti?
— Ştiu.

Comandantul Yu a scos browningul de la brâu şi l-a cântărit în mâini. Pistolul era deja vechi, iar vopseaua i se dusese. Comandantul a tras închizătorul şi din magazie a sărit afară un glonte cu cap rotund şi înveliş de alamă. A aruncat glontele în sus, a-ntins mâna şi l-a prins şi l-a băgat din nou înăuntru.

— Uite! a spus comandantul Yu. S-o foloseşti la fel de bine ca băiatu'.

Tata a înşfăcat arma. Strângând-o în mână, se gândea la seara din urmă cu două zile, când cu acest pistol comandantul Yu făcuse ţăndări o cană de rachiu.

Atunci secera lunii începea să se-nalţe şi apăsa foarte jos peste ramurile veştejite ale copacilor. În braţe cu un urcior şi pe degete cu o cheie de aramă, tata, la porunca bunicii, se ducea la povarnă să îl umple cu rachiu. A descuiat poarta. În curte era linişte deplină, în ţarcul catârilor – întuneric ca smoala, iar din povarnă se răspândea mirosul greu pe care-l scotea linul. Tata a dat la o parte capacul de la un ciubăr şi, în strălucirea stelelor şi a lunii, s-a uitat în suprafaţa paşnică a rachiului la faţa sa uscată şi slabă. Avea sprâncenele scurte şi buzele subţiri şi i s-a părut că e foarte urât. A băgat urciorul în ciubăr, iar rachiul a susurat în el. Când l-a scos, rachiul de deasupra a-nceput să picuiască înapoi. Tata s-a răzgândit şi a turnat la loc tot urciorul. Şi-a amintit de ciubărul în care bunica îşi spălase odată faţa însângerată. Acum, bunica bea în casă cu comandantul Yu şi căpitanul Leng. Bunica şi comandantul Yu erau băutori serioşi, dar căpitanul Leng se ameţise. Tata s-a dus la ciubărul cu pricina şi a văzut că pe capacul

de lemn apăsa o piatră de moară.

A pus jos urciorul şi s-a chinuit să dea piatra la o parte. Aceasta s-a rostogolit pe pământ de două ori, s-a ciocnit de un ciubăr şi a făcut în pereţii lui o gaură mare, prin care rachiul de sorg a zuzuit afară. Tata nu l-a băgat în seamă. A dat la o parte capacul şi a adulmecat izul pe care-l scotea sângele unchiului Luohan. Şi-a amintit de capul lui însângerat şi de chipul însângerat al bunicii. În ciubăr, faţa unchiului Luohan şi faţa bunicii se perindau la nesfârşit. A băgat urciorul înăuntru, l-a umplut cu rachiu sângeriu şi s-a întors în casă ducându-l cu amândouă mâinile.

Pe masa pătrăţoasă, lumânările ardeau viu. Comandantul Yu şi căpitanul Leng se ameninţau din priviri, pufnind şi gâfâind. Bunica stătea în picioare între ei, apăsând cu mâna stângă pe revolverul căpitanului Leng şi cu dreapta pe browningul comandantului Yu.

Tata a auzit-o pe bunica spunând:

— Şi dacă târgul nu iese, omenia şi cinstea tot rămân. Nu ăsta e locul de dat cu cuţitul şi tras cu puşca. Dacă aveţi pricepere, duceţi-vă să v-o folosiţi cu japonezii.

Comandantul Yu a ocărât fierbând de mânie:

— Zevzecule! Nu mă sperii tu pe mine cu steagurile şi goarnele regimentului Wang! Băiatu’ e regele ţinutului ăstuia! Zece ani am mâncat aici îndesate, ce-mi mai pasă mie de măgarul ăla de Wang Gheare-lungi!

Căpitanul Leng a râs cu răceală şi a spus:

— Frate Zhan’ao, eu îţi vreau binele, comandantul de regiment Wang îţi vrea şi el binele. Doar adu-i şi pe tâlharii tăi şi te facem comandant de batalion. Solda ţi-o dă comandantul Wang. E mai bine decât să fii bandit.

— Cine-i bandit? Cine nu-i bandit? Cine poate să se lupte cu japonezii e un mare erou al Chinei. Băiatu’ a-nghesuit anul trecut trei santinele japoneze şi a pus mâna pe trei treişopturi mari. Tu, căpitane Leng, care nu eşti bandit, câţi japonezi ai omorât? N-ai smuls nici măcar un păr din

blana diavolilor.

Căpitanul Leng s-a aşezat, apoi şi-a scos o ţigară şi şi-a aprins-o.

Prinzând acest prilej, tata a venit cu urciorul de rachiu. Când bunica i l-a luat din braţe, s-a schimbat pe dată la faţă şi i-a aruncat o privire cruntă tatii. A turnat apoi în fiecare bol, umplându-le ochi pe toate trei.

A spus:

— În rachiul ăsta se află sângele unchiului Luohan. Cine e bărbat îl bea şi poimâine mergeţi împreună să vă bateţi cu maşinile diavolilor. După aia cocoşii cu cocoşii, câinii cu câinii, fiecare cu ciorba lui.

Bunica a luat rachiul şi l-a băut cu gâlgâituri.

Comandantul Yu a luat rachiul, şi-a ridicat gâtlejul şi l-a turnat înăuntru.

Căpitanul Leng a luat rachiul şi a băut jumătate de bol. L-a lăsat jos şi-a zis:

— Comandante Yu, nu fac faţă la rachiu. Rămas-bun!

Bunica a apăsat pe revolverul lui şi l-a întrebat:

— Mergi la luptă?

Comandantul Yu a mormăit:

— Nu te mai ruga de el, nu se luptă el, se luptă băiatu'!

Căpitanul Leng a zis:

— Merg!

Bunica a dat drumul la mână. Căpitanul Leng a apucat revolverul şi şi l-a agăţat de centură.

Leng avea faţa albă şi curată, dar în jurul nasului avea mai multe ciupituri de vărsat. La centură avea vârâtă şi o cartuşieră mare, iar când a agăţat şi pistolul, centura i s-a lăsat în jos ca un corn de lună.

Bunica a zis:

— Zhan'ao, ţi-l dau pe Douguan, poimâine să-l iei cu tine.

Comandantul Yu l-a privit pe tata şi l-a-ntrebat râzând:

— Fiul meu de suflet, ai sămânţă-n tine?

Tata s-a uitat dispreţuitor la dinţii tari, galbeni-maronii, care ieşeau la iveală dintre buzele comandantului Yu şi n-a scos o vorbă.

Comandantul Yu a apucat o cană de rachiu, pe care i-a pus-o tatii în creştetul capului, cerându-i apoi să se retragă în dreptul uşii. A înşfăcat pistolul Browning şi s-a îndreptat spre colţul odăii.

Tata a văzut cum comandantul Yu face trei paşi într-acolo şi cum fiecare pas este mare şi molcom. Bunica se făcuse palidă. La colţurile gurii, căpitanului Leng îi răsăriseră două cute batjocoritoare.

Ajuns la colţ, comandantul Yu s-a oprit şi s-a răsucit brusc. Tata a văzut cum braţul i se ridică drept şi cum ochii îi sunt atât de negri, de-i ies lumini roşii din ei. Gura browningului a scuipat un firicel de fum alb. Deasupra capului tatii s-a auzit un zgomot uriaş, iar cana de rachiu a explodat, făcându-se fărâme. Un ciob de porţelan i-a picat tatii pe lângă gât, iar când el şi-a înălţat capul, i-a alunecat în partea din faţă a nădragilor. Tata n-a zis nimic. Faţa bunicii se făcuse şi mai palidă. Căpitanul Leng s-a aşezat cu fundul pe un taburet şi, după lungă vreme, a spus:

— Mână bună.

Comandantul Yu a zis:

— Copil bun!

Tata strângea acum browningul, simţindu-i nemaipomenita greutate.

Comandantul Yu a spus:

— Nu-i nevoie să te învăţ, ştii cum trebuie să tragi. Dă-i ordinul meu lu’ Mutulică, zi-i să fie gata.

Cu pistolul în mână, tata a pătruns în lanul de sorg, a traversat şoseaua şi s-a dus în faţa lui Mutulică. Mutulică şedea cu picioarele încrucişate şi ascuţea un pumnal subţire de o piatră de un verde crud. Ceilalţi luptători şedeau pe jos sau întinşi.

Tata i-a zis lui Mutulică:

— A zis să fiţi gata!

Mutulică i-a aruncat tatii o privire piezişă şi a continuat să-şi ascută pumnalul. După ce l-a mai ascuţit o bucată, a sfâşiat câteva frunze de sorg şi-a şters cu ele pulberea de piatră de la vârf. A smuls apoi un fir mărunt de iarbă şi a încercat pe el ascuţişul. De cum s-a atins de lamă, iarba s-a rupt încetişor.

Tata a zis din nou:

— A zis să fiţi gata!

Mutulică a băgat pumnalul în teacă şi l-a aşezat lângă el. Pe faţă i s-a lăţit un zâmbet hidos. A ridicat o mână mare, făcând semn spre tata.

— Hu! Hu! a făcut.

Tata s-a apropiat tiptil şi s-a oprit la un pas de Mutulică. Acesta s-a aplecat înainte, l-a tras pe tata de piepţii hainei şi l-a adus spre el cu putere, de tata a rămas întins la Mutulică în braţe. Mutulică l-a ciupit de urechi, iar tatii i s-a întins un rânjet pe tot obrazul. L-a împuns pe Mutulică cu browningul în şira spinării. Mutulică l-a apăsat pe nas, iar când a ridicat apoi cu putere de el, tatii i-au şâşâit lacrimile pe faţă. Mutulică a început să râdă în felul lui ciudat.

Luptătorii din jurul lui Mutulică se zguduiau toţi de râs.

— Nu seamănă cu comandantul Yu?

— E sămânţa comandantului.

— Douguan, mi-e dor de mămica ta.

— Douguan, vreau să mănânc gogoşelele ălea două cu curmale în vârf ale mămichii.

Ruşinea tatii s-a prefăcut în mânie. A ridicat pistolul, l-a luat la ţintă pe cel care-şi făcea fără rost gând să mănânce gogoşele cu curmale în vârf şi-a deschis foc. Din pistolul Browning s-a auzit un ţăcănit, dar glontele n-a plecat din camera lui.

Cu faţa palid-cenuşie, celălalt a sărit cu repeziciune să-i înhaţe tatii pistolul. Clocotind de mânie, tata s-a năpustit

asupra lui, lovindu-l cu picioarele şi muşcându-l.

Mutulică s-a sculat şi l-a tras de gât pe tata, azvârlindu-l cu putere cât colo. Corpul tatii a plutit prin aer şi la aterizare a zdrobit câteva fire de sorg. Tata s-a dat o dată de-a rostogolul şi s-a ridicat înapoi în picioare, dând drumul unui şuvoi de înjurături şi năpustindu-se spre Mutulică. Acesta a făcut „hu!”, „hu!” de două ori. Văzându-i faţa vânătă, tata a rămas locului. Mutulică a apucat browningul, a tras închizătorul şi-n palmă i-a căzut un glontele. Prinzând capul glontelui între degete, s-a uitat la găurica pe care o făcuse cuiul percutor în fundul lui. A gesticulat spre tata de câteva ori, apoi i-a vârât pistolul înapoi la brâu, bătându-l pe creştet.

— Ce tărăboi făceai pe-acolo? l-a-ntrebat comandantul Yu.

Tata a răspuns cu obidă:

— Vroiau… să doarmă cu mama.

Cu o faţă serioasă, comandantul Yu a continuat:

— Şi tu ce-ai zis?

Tata s-a şters cu mâna la ochi:

— I-am dat glonte.

— Ai tras?

— N-a pornit pistolul.

Tata i-a înmânat stricăciunea de glonte neexplodat – era auriu şi scânteietor.

Comandantul Yu a luat glontele, s-a uitat la el şi l-a azvârlit nepăsător din mână. Alunecând pe o curbă frumoasă, glontele a căzut în râu.

— Bun băiat! Să tragi mai întâi în japonezi. După ce-i săvârşeşti pe japonezi, să tragi în burtă la oricare mai cutează să spună că vrea să doarmă cu maică-ta. Să nu tragi în cap, să nu tragi în piept, ţine minte – în burtă să tragi.

Tata s-a lăsat lângă comandantul Yu. La dreapta lui erau fraţii Fang. Muschetonul era amplasat pe zăgaz, cu ţeava

spre podul de piatră. Gura era astupată cu un cocoloş de bumbac scămoşat. În partea din spate i se încreţea în sus un fitil. Lângă Fang cel mic era o mână de iască făcută din miez de tulpină de sorg. Un firicel tocmai ardea. Lângă celălalt Fang se găsea o tărtăcuţă cu praf de puşcă şi o cutie metalică plină cu bumbi de fier.

La stânga comandantului Yu era Wang Wenyi. Avea amândouă mâinile încleştate pe o puşcă pentru păsări cu ţeava lungă şi se scutura din tot corpul. Urechea rănită i se închegase deja laolaltă cu bucata de pânză albă.

Soarele se ridicase de o suliţă pe cer. În exteriorul miezului lui alb ca zăpada era încastrat încă un cerc, de un roşu şters. Apa râului era lucioasă. Un stol de raţe sălbatice a zburat de deasupra sorgului şi s-a rotit de trei ori în văzduh. O mare parte dintre ele s-au năpustit apoi în lateral printre smocurile de iarbă de pe praguri, iar mai puţine s-au lăsat pe apă, plutind dimpreună cu râul. Corpurile celor din apă stăteau înţepenite şi nemişcate şi doar gâturile agere li se răsuceau încoace şi-ncolo. Tata simţea o căldură plăcută, care-i uscase de-a binelea hainele murate de rouă. S-a întins pe burtă şi a simţit cum o piatră îl apasă dureros pe piept. S-a ridicat în fund, cu capul şi pieptul peste linia zăgazului. Comandantul Yu i-a spus:

— Trânteşte-te la loc.

Împotriva voinţei sale, tata s-a lăsat din nou pe burtă. Fang cel mare a tras o sforăitură pe nas. Comandantul Yu a scobit un bulgăre de pământ şi i l-a azvârlit lui Fang în faţă. Năucit, acesta s-a ridicat în fund şi a slobozit un căscat, înghesuind şi două lacrimi mărunte.

— Au venit diavolii? a întrebat tare Fang.

— O fut pe mă-ta! N-ai voie să dormi!

Şi la nord, şi la sud de râu era o linişte desăvârşită. Şoseaua cea lată zăcea lipsită de viaţă între lanurile de sorg. Podul mare de piatră de pe râu era tare frumos. În

bătaia soarelui mai înalt, tot mai înalt, sorgul fără de margini avea obrazul de un roşu aprins, nespus de sfios. Prin apa puţin adâncă, raţele sălbatice căutau câte ceva cu ciocurile lor plate, scoţând un şuvoi de măcănituri. Privirea tatii s-a oprit asupra lor şi le-a cercetat penele minunate şi ochii inteligenţi. În mână cu browningul acela greu, a ochit spatele neted al uneia. Dădea aproape să apese pe trăgaci, când comandantul Yu l-a apucat de mână, spunând:

— Ce vrei să faci, măi pui de cuc?

Tata nu-şi găsea locul. Şoseaua zăcea la fel de moartă. Sorgul era de un roşu şi mai aprins.

— Dobitocul ăla de Leng Ciupitul-de-vărsat are sânge să se ţină de goange cu băiatu'! a spus crunt comandantul Yu.

La sud de râu nu se auzea niciun sunet, nicio şoaptă, iar din detaşamentul Leng nu se vedea nici măcar o umbră. Tata ştia că informaţia despre maşinile diavolilor care urmau să vină pe acolo o dobândiseră cei din detaşamentul Leng. Căpitanului Leng îi fusese teamă că singur n-o să-i dovedească şi doar aşa se aliase cu trupele comandantului Yu.

Tata s-a încordat o clipă, apoi treptat-treptat s-a destins. Privirea tot îi era atrasă de raţele sălbatice. Şi-a adus aminte cum mersese cu unchiul Luohan să vâneze raţe. Unchiul Luohan avea o puşcă pentru păsări, cu pat roşu întunecat şi teacă de piele. Cel care avea acum mâinile încleştate pe ea era Wang Wenyi.

Lacrimile i-au împăienjenit tatii ochii, dar n-au ajuns aşa de numeroase cât să-i iasă din orbite. Tot aşa ca în ziua aceea din anul de dinainte. Sub razele calde ale soarelui, tata a simţit un val de frig pătrunzător întinzându-i-se în tot corpul.

Când unchiul Luohan şi cei doi catâri au fost luaţi de japonezi şi de momâi, bunica s-a spălat în ciubărul de rachiu de sângele care-i umpluse faţa. Mirosea toată a rachiu. Pielea i se împurpurase, pleoapele i se umflaseră

puţin, iar piepţii tunicii din bumbac alb i se pătaseră de rachiu şi sânge. A stat aşa îndelung lângă ciubăr, pironind cu privirea rachiul în care i se oglindea faţa. Tata şi-a amintit că bunica s-a aruncat la pământ, prăbuşindu-se în genunchi, şi s-a prosternat de trei ori în faţa ciubărului. Apoi s-a ridicat în picioare, a luat în mâini un căuş de rachiu şi l-a băut. Rumeneala de pe faţă i se strânsese toată în obraji, în timp ce fruntea şi bărbia îi erau palide şi lipsite de culoare.

— Îngenunchează! i-a poruncit tatii. Prosternează-te!

Tata a îngenuncheat şi s-a prosternat.

— Ia un căuş de rachiu şi bea-l!

Tata a luat un căuş de rachiu şi l-a băut.

Firicele după firicele de sânge, asemenea unor aţe, se scufundau vertical spre fundul ciubărului. Un buchet de nori albi, foarte mici, plutea în ciubăr, unde se rânduiseră şi figurile solemne ale bunicii şi tatii. Ochii prelungi şi arcuiţi ai bunicii aruncau raze arzătoare, iar tata nu cuteza să o privească. Inima îi sălta duduind. A-ntins din nou mâinile, a luat din ciubăr un alt căuş de rachiu, dar acesta i s-a prelins printre degete, stricând cerul cu nori şi cu faţa cea mare şi cea mică în el. Tata a mai băut o gură de rachiu şi un gust greu de sânge i s-a lipit strâns de limbă. Firişoarele de sânge s-au scufundat toate până în fundul ciubărului, unindu-se în locul ţuguiat de-acolo într-un ghem tulbure de mărimea unui pumn. Tata şi bunica l-au privit mult timp. Bunica a tras la loc capacul ciubărului şi a rostogolit o piatră de moară dintr-un colţ, pe care a ridicat-o cu putere şi a pus-o deasupra.

— Să n-o mişti! a zis bunica.

Tata s-a uitat la noroiul umed care umplea şanţul scobit al pietrei şi la râmele verzi-cenuşii care se târau încolăcindu-se acolo şi a încuviinţat din cap, îngrozit.

În acea noapte, întins în pătuţul lui, a auzit-o pe bunica mergând încoace şi-ncolo prin curte. Tropotul paşilor ei şi

fâşâiala sorgului pe câmpie împleteau lumea încâlcită a visului tatii. În vis, tata a auzit strigătul celor doi catâri negri şi arătoşi ai familiei mele.

Când se crăpa de ziuă, tata s-a trezit. A alergat dezbrăcat în curte să urineze şi a văzut că bunica era încă acolo, privind la cerul care se lumina. Tata a strigat o dată „Mamă!”, dar bunica nu i-a răspuns. După ce-a terminat de urinat, a tras-o de mână în casă. Slăbită de oboseală, s-a răsucit şi a mers cu tata înăuntru. De-abia intraţi, au auzit dinspre sud-est o zarvă venind parcă în valuri, urmată la scurt timp de o împuşcătură, foarte ascuţită, ca atunci când un tăiş de cuţit spintecă o mătase mai scorţoasă.

Locul unde stătea acum trântit tata era atunci, în urmă cu un an, ticsit de pietre şi pietricele albe. Moviliţele de nisip galben zgrunţuros de pe zăgaz, grămezi-grămezi, semănau cu şiruri-şiruri de morminte. Dincolo de zăgaz, sorgul începutului de vară, îngrijat şi greu, se holba consternat. Conturul şoselei lăsat în urmă de sorgul răsturnat de tăvăluguri se-ntindea drept către nord. Pe-atunci, podul cel mare de piatră nu fusese încă înălţat, iar podeţul de lemn, bătucit sub călcătura sutelor şi miilor de picioare şi de potcoave de cai şi catâri, era sfârşit de oboseală şi brăzdat de cicatrici. Mireasma de lăstari tineri care curgea dinspre sorgul strivit şi terciuit mustise în ceaţa nopţii, devenind şi mai tare în zorii zilei. Sorgul de pe întregul câmp plângea îndurerat. La scurt timp după ce tata şi bunica au auzit detunătura, au fost mânaţi acolo de japonezi, alături de alţi săteni – cei bătrâni şi neputincioşi, femeile şi copiii. Soarele de-abia se înălţase peste vârful firului de sorg; tata, bunica şi ceilalţi stăteau în picioare pe malul sudic, la vest de drum, apăsând pe rămăşiţele de sorg. Se uitau cum din ţarcul acela uriaş, asemenea unui ocol de vite sau unei îngrădituri de cai, e scos afară puhoiul de oameni aduşi la muncă silnică, toţi numai zdrenţe. Mai apoi, două momâi i-au mânat şi pe ei la vest

de drum, unde s-au înghesuit cu ceilalţi şi au format un alt grup. În faţa lor se afla locul unde erau priponite animalele şi care în curând avea să-i facă să-şi piardă toată culoarea din obraji. Oamenii stăteau lehămetiţi. Într-un târziu, au văzut un ofiţer japonez supt la faţă ieşind dintr-un cort: pe umeri avea două petice de pânză roşie, la şold îi atârna până la pământ o sabie de oţel, trăgea după el un câine-lup şi purta mănuşi albe. În spatele lui, câinelui îi spânzura limba viu colorată; în spatele câinelui, două momâi cărau cadavrul înţepenit al unui soldat japonez; cel mai în spate, doi japonezi îl escortau pe unchiul Luohan, tot numai carne însângerată, proptit de două momâi. Tata s-a băgat cât a putut în bunica, iar ea l-a prins cu braţele.

Ofiţerul japonez care trăgea câinele după el s-a oprit pe terenul gol din apropierea câmpului cu animale. Mai bine de cincizeci de păsări albe şi-au fâlfâit aripile peste apele râului, străbătând cerul albastru-albastru de deasupra mulţimii, cotind apoi către răsărit şi apucând-o către soarele de aur. Tata s-a uitat la animalele jigărite şi răpănoase şi la cei doi catâri mari şi negri ai familiei mele, zăcând pe pământ. Unul murise, cu cazmaua încă înfiptă pieziş în cap. Sângele negru murdărise fără seamăn sorgul rupt de pe pământ şi faţa luminoasă şi curată a catârului. Celălalt şedea în fund, cu coada însângerată şfichiuind pământul şi cu pielea groasă foşăindu-i pe burtă. Prin nările când închise, când deschise slobozea zgomote asemenea unor fluierături. Tata nici nu ştia cât de mult iubea aceşti doi catâri. Bunica mergea călare pe câte unul, cu capul sus şi pieptul înainte, şi cu tata la sânul ei. Catârul îi ducea în spinare pe-amândoi pe drumurile de pământ prinse între lanurile de sorg, smucindu-se înainte şi-napoi şi zdruncindu-i de săreau şi-n sus, şi-n jos. Picioarele lui zvelte-zvelte spulberau tot praful şi ţărâna de pe drum. Tata era aşa de-nsufleţit, că mereu chiţăia bezmetic. Ţăranii, răsfiraţi care pe unde stăteau la

marginea lanurilor de sorg cu vreo sapă sau vreo altă unealtă în mâini, ţintuiau roşi de pizmă şi ură faţa boită şi minunat de frumoasă a stăpânei povernei. Iar acum unul dintre cei doi catâri mari şi negri ai familiei mele se prăbuşise mort la pământ, cu buzele rânjite şi muşcând ţărâna cu un şir de dinţi mari, dreptunghiulari şi albi; celălalt şedea în fund, cu o soartă mai grea decât moartea. Tata a spus spre bunica: „Mamă, catârii noştri”. Bunica a-ntins mâna şi i-a astupat gura.

Cadavrul soldatului japonez fusese pus în faţa ofiţerului, care stătea în picioare rezemându-se în sabie şi ţinând şi câinele. Două momâi îl târau pe unchiul Luohan, tot o carne însângerată, spre un ţăruş înalt de priponit caii. Tata nu l-a recunoscut pe loc pe unchiul Luohan. A văzut mai întâi o ciudăţenie cu formă de om, stâlcită în bătaie. Îl ţineau de subsuori, iar capul i se apleca ba-n stânga, ba-n dreapta. Pojghiţa însângerată din creştetul capului era ca noroiul lucios sedimentat pe pragurile de râu scăldate de ape şi care apoi se usucă sub razele soarelui, încreţindu-se şi crăpându-se. Picioarele lui zgâriau pământul, desenând tipare cu totul şerpuitoare. Mulţimea s-a strâns, dându-se încetişor înapoi. Tata a simţit mâna bunicii apucându-l ferm pe după umeri. Toţi oamenii s-au făcut mici, unii galbeni la faţă, alţii pământii. Preţ de o clipă, au amuţit până şi vrăbiile şi ciorile, auzindu-se clar răsuflarea gâfâită a câinelui-lup şi pârţul răsunător căruia i-a dat drumul ofiţerul japonez. Tata a văzut cum momâile trag ciudăţenia cu formă de om până la ţăruş, îi dau drumul, iar ciudăţenia se prăvăleşte la pământ ca un cocoloş de carne dezosată.

Tata a scos un strigăt înspăimântat:

— Unchiul Luohan!

Bunica i-a astupat iarăşi gura.

Unchiul Luohan a mişcat încet-încet în faţa ţăruşului, mai întâi ridicându-şi fundul şi formând un arc, iar apoi stând în patru labe şi îndreptându-şi capul. Faţa i se

umflase de-i ajunsese străvezie şi luminoasă, iar ochii i se prefăcuseră în două cusături mărunte, prin care arunca fire de lumină verde-închis. Tata stătea exact în faţa lui şi era încredinţat că şi acesta de bună seamă că-l văzuse. Inima îi zdubăia bubuitoare în piept şi nu ştia dacă de groază sau de mânie. Îi venea să urle din toate puterile, dar gura îi era astupată ferm de bunica.

Ofiţerul japonez a urlat ceva către mulţime şi un chinez cu părul tuns perie i-a tradus vorbele.

Tata n-a înţeles complet vorbele traducătorului. Mâna cu care bunica îi astupase gura îl sufoca de vedea stele verzi, iar urechile îi zumzăiau.

Doi chinezi în uniforme negre l-au despuiat la piele pe unchiul Luohan şi l-au priponit de ţăruş. Diavolul a dat din nou din mână şi alţi doi soldaţi în uniforme negre l-au îmbrâncit din ţarc pe Sun, un măcelar de porci renumit la noi în sat şi în tot ţinutul Gaomi din nord-est.

Sun era scund, rotofei, cu burta ieşită în afară, fără niciun fir de păr pe cap, cu faţa de un roşu aprins şi cu ochii mici şi-apropiaţi înfundaţi adânc de-o parte şi de alta a nasului. Cu un cuţit ascuţit în mâna stângă şi în dreapta cu o căldare de apă proaspătă, a mers dârdâind tot în faţa unchiului Luohan.

Traducătorul a spus:

— Preamăritul stăpân a zis să-l jupoi bine. Dacă nu-l jupoi bine, o să pună câinele să-ţi desfacă pieptul.

Sun a spus „da, da”, clipind repezit din pleoape. Ţinând cuţitul în gură, a luat căldarea şi i-a turnat-o în cap unchiului Luohan. Înviorat de la apa rece, unchiul şi-a ridicat brusc capul, iar apa însângerată i-a curs tulbure pe faţă şi pe gât, spre picioare. Un supraveghetor a mai adus o căldare de apă din râu, iar Sun a înmuiat o cârpă ruptă înăuntru şi l-a şters curăţându-l bine pe unchiul Luohan. Când a terminat, a spus, cu fundul fremătând tot:

— Frate…

Unchiul Luohan i-a zis:

— Frate, fă-mă dintr-o lovitură şi pe lumea ailaltă n-o să-ţi uit bunătatea…

Ofiţerul japonez a zbierat ceva.

Traducătorul a spus:

— Dă-i drumul mai repede!

Sun s-a schimbat la faţă, şi-a-ntins degetele groase şi scurte şi l-a prins de-o ureche pe unchiul Luohan, spunând:

— Frate, n-am ce face!

Tata a văzut cum cuţitul lui Sun taie ca un fierăstrău deasupra urechii unchiului. Unchiul a urlat neîncetat, ca un nebun, iar un şuvoi de urină de un galben uscat i-a ţâşnit dintre picioare. Tata tremura foşnitor ca o trestie. Un soldat japonez s-a apropiat, în mâini cu o tavă albă de porţelan. S-a oprit în picioare lângă Sun, iar acesta a pus în ea urechea cărnoasă şi cumsecade a unchiului. I-a retezat-o apoi şi pe cealaltă şi i-a pus-o tot acolo. Tata a văzut urechile jucând săltăreţe în tavă şi dăngănind înăuntru.

Soldatul a mers încet-încet cu tava în mână prin faţa lucrătorilor, a bătrânilor, femeilor şi copiilor. Tata a zărit urechile palide şi frumoase ale unchiului, iar sunetul din tava de porţelan a devenit şi mai intens.

Soldatul a dus apoi urechile în faţa ofiţerului, care a încuviinţat din cap. Soldatul a aşezat tava lângă cadavrul japonezului. A rămas acolo tăcut un moment, apoi a luat din nou tava şi a pus-o sub botul câinelui.

Câinele şi-a tras limba înapoi şi cu botul lui ascuţit şi negru ca pana corbului a adulmecat cele două urechi. A scuturat din cap, apoi şi-a scos din nou limba afară, aşezându-se pe labele dinapoi.

Traducătorul i-a zis lui Sun:

— Hei, mai departe!

Sun se-nvârtea în câmpie, bolborosind ceva. Tata i-a văzut faţa plină de o sudoare unsuroasă. Clipea din ochi cu

iuţeala cu care ciugulesc găinile la boabe.

De la rădăcina urechilor, unchiului i-au curs doar câteva picături de sânge. Fără urechi, întregul cap îi devenise foarte puţin complicat.

Ofiţerul japonez a mai zbierat o dată.

Traducătorul a spus:

— Taie mai repede!

Sun s-a aplecat din şale şi dintr-o lovitură l-a scurtat pe unchiul Luohan de organele bărbăteşti, pe care le-a aşezat pe tava din mâinile japonezului. Cu braţele ţepene, cu privirea înainte, asemenea unei marionete, acesta a trecut prin faţa mulţimii. Tata simţea degetele reci ca gheaţa ale bunicii aproape scobindu-i carnea de pe umeri.

Japonezul a aşezat tava de porţelan la botul câinelui, care a muşcat de două ori, apoi a scuipat.

Unchiul scotea ţipete pline de jale şi durere, iar corpul lui numai piele şi os se răsucea aprig, priponit de ţăruş.

Sun a aruncat cuţitul pe jos, a îngenuncheat şi-a-nceput să se căineze şi să plângă.

Ofiţerul japonez a dat drumul la lesă, iar câinele-lup s-a năpustit şi l-a prins pe Sun de umeri cu ghearele de dinainte, iar colţii lui ascuţiţi i-au scăpărat acestuia prin faţă. Zăcând la pământ, Sun îşi acoperise faţa cu mâinile.

Ofiţerul a fluierat o dată, iar câinele, cu lesa după el, a zburdat înapoi.

Traducătorul a spus:

— Taie-l mai repede!

Sun s-a căţărat înapoi pe picioare şi, în mână cu cuţitul, a mers dârdâind până în faţa unchiului Luohan.

Unchiul Luohan a dat drumul unui şuvoi de-njurături, iar toată lumea şi-a ridicat capul auzindu-i ocările.

Sun a spus:

— Frate… frate… mai îndură puţin…

Unchiul Luohan i-a aruncat în faţă o flegmă însângerată.

— Taie, futu-ţi morţii mă-tii, taie!

Sun a început să-l jupoaie pornind de la rana răsfrântă în afară din creştetul capului. Cuţitul făcea „şşşt!”, „şşşt!” la fiecare tăietură. Îl jupuia cu mare atenţie. L-a despuiat de pielea capului. A scos la iveală ochii vineţii. A scos la iveală apoi carnea slăbănoagă…

Tata mi-a spus că după ce i-a jupuit pielea de pe faţă, gura diformă a unchiului Luohan încă zuruia ceva. Şirag după şirag de stropi mici de sânge de un roşu aprins îi curgea din zona capului, de culoarea sosului de soia. Sun deja nu mai arăta a om. Mânuia cuţitul atât de măiastru, că pielea a rămas întreagă şi fără stricăciune. După ce unchiul a ajuns doar un boţ de carne, maţele din burtă i se suceau gata să-i dea pe dinafară, iar roiuri-roiuri de muşte prăzulii dansau în aer umplând cerul. Femeile din mulţime se lăsaseră toate în genunchi pe pământ, iar plânsetele lor cutremurau câmpia. În acea noapte, cerul a dat ploaie mare, care-a spălat cu totul urmele de sânge de pe câmp, iar corpul şi pielea unchiului Luohan s-au făcut nevăzute, fără urmă, fără umbră. În sat s-a răspândit vestea că trupului i s-a pierdut urma, iar vorba s-a dus de la unul la zece, de la zece la o sută şi aşa din generaţie în generaţie, prefăcându-se într-o frumoasă legendă.

— Dacă are sânge să se ţină de goange cu băiatu’, o să-i frâng căpăţâna să-mi fac ţucal din ea!

Soarele pe ce se ridica, pe ce se micşora, trimiţând raze incandescente. Roua de pe firele de sorg începea să se zvânte. Un stol de raţe sălbatice a plecat, altul a venit. Cei din detaşamentul Leng încă nu sosiseră. În afară de câte-un iepure care o tulea întâmplător peste şosea, nu mai era nimic viu. Mai apoi a sărit cu fereală şi o vulpe roşie ca focul. După ce-a isprăvit să-l ocărască pe căpitanul Leng, comandantul Yu a urlat:

— Hei, ia toată lumea scularea. Se vede că javra aia ciupită de vărsat ne-a tras pe sfoară.

Luptătorii obosiseră de mult să stea trântiţi pe burtă,

aşa că de-abia aşteptau urletul ăsta. Cum a dat comandantul Yu ordinul, s-au şi căţărat în picioare, unii aşezându-se apoi pe zăgaz şi aprinzându-şi ţigările cu un fâsâit, alţii, tot pe zăgaz, stând în picioare şi urinând.

După ce tata a sărit şi el pe zăgaz, încă se mai gândea la cele întâmplate în urmă cu un an, la felul în care capul scalpat al unchiului Luohan se legănase neîntrerupt în faţa ochilor lui. Raţele sălbatice s-au înspăimântat de mulţimea ieşită deodată la vedere şi s-au ridicat toate în zbor, lăsându-se apoi rând pe rând jos pe pragurile de râu din apropiere şi mergând şovăielnic. Penele verzi-smaraldii şi cele galben-maronii scânteiau printre smocurile de iarbă.

În mână cu pumnalul şi-o bătrână din Hanyang, Mutulică a venit în faţa comandantului Yu. Avea o figură descurajată şi ochii goi. A ridicat mâna şi a arătat spre soare, care ajunsese deja spre sud-est; a coborât apoi mâna şi a arătat spre şoseaua goală-goluţă; a arătat şi spre burtă, scoţând un geamăt. Fluturându-şi apoi braţele, le-a aţintit în direcţia satului. Comandantul Yu a stat un moment pe gânduri, apoi a urlat către cei de la vest de şosea:

— Ia veniţi toţi încoace!

Luptătorii au traversat şoseaua şi s-au adunat pe zăgaz.

— Fraţilor, a zis comandantul Yu, dacă Leng Ciupitul are sânge să se ţină de goange cu noi, o să-i smulg căpăţâna. Soarele n-a ajuns la amiază. Mai aşteptăm niţel şi, dacă se face de prânz şi maşinile tot n-au venit, gonim drept în scobitura familiei Tan, să ne facem socotelile cu Ciupitul. Mergeţi acum în sorg să vă odihniţi, îl trimit pe Douguan să ne-aducă o gustare. Douguan!

Tata şi-a ridicat ochii spre comandantul Yu. Acesta i-a zis:

— Du-te acasă şi zi-i mamei tale să ia nişte femei şi să ne facă nişte îndesate. Când se face de prânz, musai să ni le-aducă. Şi să-i spui să ni le-aducă chiar ea.

Tata a dat din cap, şi-a suflecat pantalonii, şi-a băgat

browningul la brâu şi-a zburat jos de pe zăgaz. A fugit o bucată spre nord de-a lungul şoselei, apoi a luat-o de-a dreptul prin lanurile de sorg, îndreptându-se spre nord-vest şi zuzuind înainte cu iuţeală. În marea de sorg, s-a izbit de câteva cranii dreptunghiulare ale unor animale de povară. Le-a tras un picior şi din ţeste au sărit afară doi şoareci de câmp cu coada scurtă şi blana moale şi groasă, care s-au uitat puţin la el, deloc speriaţi, iar apoi s-au strecurat la loc înăuntru. Tata şi-a amintit iar de cei doi catâri mari şi negri ai familiei sale şi şi-a amintit cum, la mult timp după ce şoseaua s-a terminat de construit, de fiecare dată când bătea vântul de sud-est, în sat încă se putea simţi o duhoare de hoit care-ţi lua nasul. Cu un an înainte, în Râul Negru se umflaseră şi putreziseră cadavrele câtorva zeci de animale. Stătuseră ancorate în apele de lângă mal, puţin adânci şi pline de buruieni. Burţile arse de razele soarelui se umflau până la maximum, apoi explodau cu împroşcături. Maţele lor minunate dădeau pe dinafară precum corolele florilor şi şuvoi după şuvoi de lichid verde-închis se scurgea încet-încet în apele râului.

5

Bunica mea de-abia împlinise şaisprezece ani când tatăl ei a luat hotărârea să o mărite cu Shan Bianlang, singurul fiu al renumitului bogătaş din ţinutul Gaomi din nord-est, Shan Tingxiu. Familia Shan avea o povarnă la care fabrica, folosindu-se ca materie primă de sorgul ieftin, un rachiu de cea mai bună calitate, bine-cunoscut pe o rază de o sută de *li.* Relieful este jos în ţinutul de nord-est, iar apele se revarsă toamna mai tot timpul; paiele de sorg îl scăpau însă de mocirlire. Sorgul e plantat extensiv şi are recoltă bogată an de an. Cei din familia Shan foloseau materia primă ieftină ca să fabrice rachiu cu profit, fiind cei mai

bogaţi din sat. Era o mare onoare pentru străbunicul meu ca bunica să se mărite cu Shan Bianlang. În acele vremuri, foarte multe familii năzuiau să aranjeze o căsnicie cu familia Shan, chiar dacă se zvonea că Shan Bianlang se molipsise de mai mult timp de lepră. Shan Tingxiu era un moşneag mic şi sfrijit, pe ceafa căruia se scorojea o coadă de păr veştejită şi uscată. Acasă banii îi umpleau cuferele, dar el se-mbrăca tot numai în cârpe şi zdrenţe, iar la brâu se încingea adesea cu o funie împletită din iarbă. Că bunica s-a măritat în familia Shan chiar a fost din vrerea Cerului. În acea zi, bunica se juca şi glumea lângă un scrânciob alături de mai multe fete cu cozile lungi şi picioarele mititele. Era sărbătoarea Limpezimii Pure, piersicii se-nroşiseră de floare şi sălciile se-nverziseră, dădea o bură măruntă, iar fetele ca piersicile erau întru totul în largul lor. În ziua aceea, bunica mea, care era înaltă de un metru şaizeci şi cântărea şaizeci de kilograme, purta o tunică înflorată de bumbac şi o pereche de pantaloni verzi de satin, legaţi la gleznă cu panglici de mătase de un roşu adânc. Din cauza ploii mărunte, bunica încălţase nişte pantofi brodaţi, făcuţi impermeabili prin înmuierea de mai bine de zece ori în ulei de *tong* şi care scârţâiau la mers. Bunicii îi atârna la ceafă o coadă mare şi lucioasă iar de gât avea agăţat un colier greu de argint. Străbunicul era un mic argintar, iar străbunica era fiica unui proprietar de pământuri scăpătat – şi ştia bine care era însemnătatea picioarelor mici pentru o femeie. Bunica nu împlinise şase ani când a început să-i înfeşe picioarele, zi de zi mai strâns. Pânză de înfăşat picioare, de-un stânjen şi un pic de mare: străbunica s-a folosit de ea ca să pună frâu oaselor bunicii, făcându-i opt dintre degete să se frângă către talpă – ce cruzime! Şi mama avea picioarele mici şi de fiecare dată când i le vedeam, mă întristam şi de-abia mă ţineam să nu răcnesc: „Jos feudalismul! Trăiască picioarele libere!” Bunica a răbdat durerile până

la capăt şi până la urmă s-a ales cu doi lotuşi de aur lungi de trei degete. Iar atunci, la şaisprezece ani, bunica era deja bine împlinită şi foarte arătoasă. Când mergea pe drum, dansa cu braţele fluturânde şi fremăta din şale ca sălciile pălălăind în vânt. În acea zi, Shan Tingxiu se-nvârtea prin satul străbunicului pe braţ cu o târnă pentru balegi, iar din puzderia de flori, pe bunica a pus ochii. Trei luni mai târziu, o lectică de nuntă a luat-o s-o ducă spre casa mirelui.

În lectica apăsătoare, bunica şedea ameţită şi năucă. Pânza roşie care-i acoperea capul nu o lăsa să vadă şi mai răspândea şi o mireasmă intensă de mucegai. A ridicat mâna şi a înălţat-o puţin – străbunica o îndemnase şi o răsîndemnase să nu cumva să şi-o dea jos –, iar o brăţară grea din argint împletit i-a alunecat la încheietură. Văzând tiparele în formă de şarpe de pe brăţară, inima bunicii s-a răzleţit încâlcită precum cânepa. Vântul cald şi frumos mirositor mângâia sorgul smaraldiu de pe amândouă părţile drumeagului îngust. Din lan se-auzea gângurit de porumbei. Spicele argintii-cenuşii care de-abia dăduseră aruncau în zbor polen delicat. Paravanul lecticii, aflat în faţa ei, era brodat cu modele de fenicşi şi dragoni. Lectica fiind închiriată ani de zile la rând, pânza roşie a paravanului era spălăcită şi decolorată, chiar în mijloc întinzându-se o pată mare, uleioasă. La sfârşit de vară şi început de toamnă, o bogăţie de raze înflorea în schimb pe exteriorul ei. Mişcările sprintene ale cărătorilor făceau lectica să tremure, iar pielea netăbăcită legată în jurul prăjinilor – să scrâşnească. Paravanul s-a dat uşurel într-o parte, lăsând să fulgere înăuntru firicel după firicel de lumină şi o adiere răcoritoare de vânt. Bunica era toată scăldată în sudoare, iar inima-i bubuia ca o tobă. Auzind paşii egali ai cărătorilor şi respiraţia lor greoaie, în creier i-au pătruns pe rând un frig lucios ca al pietrelor şi o fierbinţeală grosolană ca aceea de la ardeiul iute.

După ce Shan Tingxiu a pus ochii pe bunica, extrem de mulţi oameni i-au felicitat pe străbunicul şi străbunica. Cu toate că se gândea şi ea la zilele bune în care avea să se scalde în aur şi să se spele în argint, bunica cel mai mult îşi dorea un soţ bun, care să ştie carte şi să aibă iubire de ea, să aibă obraz frumos şi luminos şi să fie înţelegător şi la bine, şi la rău. În iatacul ei, şi-a brodat hainele de mireasă, la fel cum a brodat şi splendide tablouri ale celui care avea să-mi fie mie bunic. Tânjise să se mărite cât mai devreme, dar când a auzit vag de pe la fete că odrasla familiei Shan e bolnavă de lepră, inima din piept i s-a răcit. I-a spus tatălui ei îngrijorările care o frământau, dar străbunicul a tăinuit lucrurile şi nu i-a răspuns, iar străbunica le-a tras un perdaf zdravăn fetelor, că sunt ca vulpea care n-ajunge la struguri şi după aia zice că sunt acri. Străbunicul a spus mai apoi că tânărul Shan e cu mare chemare la carte şi de aceea paşii nu-l poartă afară pe uşă, dar are pielea albă şi curată şi e o mândreţe de bărbat. Bunica era nelămurită, nu mai ştia ce e adevărat şi ce nu, dar s-a gândit că pe lumea asta nu se află părinţi câinoşi la suflet şi că mai degrabă fetele vorbiseră fără rost. A-nceput din nou să-şi dorească ca nunta să se împlinească cât mai devreme. În bogata primăvară a vieţii sale, bunica radia o intensă nelinişte lăuntrică şi o uşoară singurătate şi năzuia ca, în îmbrăţişarea unui bărbat mare şi înalt, să-şi potolească neliniştea şi să-şi alunge singurătatea. A venit până la urmă şi ziua nunţii, iar bunica a fost purtată în lectica mare cărată de patru oameni. În faţa şi-n spatele lecticii, goarnele şi oboaiele suflau tânguitoare, iar bunica nu-şi putea stăpâni şuvoiul de lacrimi de pe obraji. Lectica s-a pornit, vălurind de parcă ar fi călărit nori şi ar fi înhămat ceaţă. Muzicanţii cei leneşi s-au oprit însă din suflat nu mult după ce-au ieşit din sat, iar picioarele cărătorilor s-au iuţit. Mireasma de sorg pătrundea adânc în inimile oamenilor. Zburătoare rare şi

aparte ciripeau şi triluiau, mai tare sau mai încet, prin lanurile de sorg. Pe când soarele pătrundea rază cu rază în întunecimea lecticii, chipul soţului din inima bunicii se limpezea şi el treptat-treptat. Inima parcă-i era străpunsă de ace, iar durerea era adâncă şi puternică.

— Cerule, milostiveşte-te de mine!

Rugăciunea din inima bunicii i-a făcut frumoasele buze să fremete – cea de sus avea deasupra şi o umbră firavă de puf: în bunica, fragedă, crudă, bogat-înfloritoare, era preaplin de apă. Vorbele mărunte cărora le-a dat drumul pe gură au fost absorbite până la capăt de pereţii şi paravanul gros al lecticii. Dintr-o singură mişcare, şi-a sfâşiat pânza roşie şi acru-mirositoare din jurul capului şi şi-a aşezat-o pe genunchi. Bunica respecta tradiţia plecării miresei de-acasă şi, deşi era căldură mare, purta trei rânduri de haine căptuşite şi pantaloni noi de bumbac. Lectica era cu totul jerpelită, murdară şi îmbâcsită. Semăna cu un sicriu şi chiar cărase în ea nenumărate mirese ce hotărât că ajunseseră deja cadavre. Satinul galben care-i îmbrăca pereţii era atât de murdar, încât curgea grăsimea de pe el. Trei dintre cele cinci muşte dinăuntru se-nvârteau zumzăind pe deasupra capului bunicii, iar celelalte două stăteau pe paravan, frecându-şi ochii luminoşi cu picioruşele negre ca nişte beţe. Bunica simţea că se sufocă, aşa că şi-a întins încetişor picioarele asemenea ascuţişului mugurilor de bambus şi a crăpat puţin paravanul, aruncând apoi o privire pe furiş. A zărit coapsele graţioase şi prelungi ale cărătorilor, greu de distins prin nădragii lor negri şi largi din mătase necăptuşită, precum şi picioarele lăbărţate purtând încălţări lătăreţe, bot-de-vacă, din cânepă. De sub paşii lor se ridicau cu un şâşâit dâre-dâre de praf. Bunica şi-a închipuit corpurile lor vânjoase şi nu s-a putut abţine să nu-şi mişte în sus vârfurile picioarelor şi să se-ncline înainte. A zărit prăjinile purpurii ale lecticii, din lemn de

roşcov lucios, şi umerii laţi ai cărătorilor. De amândouă părţile drumului, firele de sorg se strânseseră tare ca în nişte plăci, unindu-se într-un întreg, bulucindu-se, înghesuindu-se şi măsurându-se unul pe altul, în vreme ce spicele verzi-cenuşii nu-şi deschiseseră încă ochii somnoroşi şi nu se puteau în niciun fel deosebi între ele. Sorgul era veşnic şi fără de capăt, semănând cu o apă care curge murmurând. Drumul era uneori deosebit de strâmt, iar frunzele de sorg, scăldate în secreţiile puricilor de plante, şuşoteau frecându-se de pereţii lecticii.

Trupurile cărătorilor răspândeau un miros acru de sudoare, iar bunica a respirat vrăjită această mireasmă bărbătească, în timp ce valuri-valuri de pasiune vor fi tălăzuit în inima dumneaei. Când cărătorii purtau lectica pe uliţă, mergeau răscrăcăraţi – se chema „să calci uliţa” –, pe de-o parte ca să-i facă plăcere clientului şi să dobândească astfel un bacşiş mai mare, iar pe de alta, ca să demonstreze o atitudine profesională de mare eleganţă. Când călcau uliţa, cel ce nu-şi păstra paşii uniformi nu era bărbat adevărat, cum nu era nici cel ce sprijinea cu mâna prăjinile lecticii: cărătorii vrednici de acest nume îşi ţineau mâinile în şold, sincronizându-se, astfel că ritmul în care se bălăngănea lectica şi muzica frumoasă şi tânguitoare iscată de muzicanţi îi făceau pe toţi să trăiască durerea, perfect echivalentă, ascunsă în spatele oricărei bucurii. Când ajungeau în câmp deschis, cărătorii se ţineau de nebunii, în primul rând ca să mai iuţească pasul şi în al doilea rând pentru că vroiau s-o chinuie puţin pe mireasă. Pe unele mirese le zdruncinau de-ajungeau să verse cu mare zgomot, iar ce ieşea din burtă le umplea hainele de brocart şi pantofii brodaţi; auzindu-le cum varsă, cărătorii trăiau bucuria descătuşării. Aceşti bărbaţi tineri şi puternici, care le cărau altora victimele pentru camera de nuntă, n-aveau de bună seamă inimile uşoare, aşa că trebuiau să chinuie puţin miresele.

În acea zi, în rândul celor patru care o cărau pe bunica se afla unul care avea să-mi devină bunic – este vorba de comandantul Yu Zhan’ao. Pe-atunci avea douăzeci de ani şi ceva mărunţiş şi era fruntaş în ţinutul din nord-est în meseria de cioclu şi cărător de lectici. (Bărbaţii adevăraţi din generaţia bunicului meu aveau toţi firea distinctivă, ca sorgul, a oamenilor din ţinutul Gaomi, cu care noi, cei din generaţiile molâi de după, nici nu ne putem compara.) Regula din acea vreme era ca pe drum cărătorii să-şi râdă de mireasă – aşa cum argaţii de la cazanul de rachiu beau din rachiu, treaba fiind îndreptăţită de Cer şi îndrituită pe Pământ, tot aşa cărătorii până şi pe mireasa împăratului cutezau să o chinuie.

Frunzele de sorg fâşâiau frecându-se de lectică, când deodată, din adâncul sorgului, a venit un val de plânset melodios, care a spart monotonia drumului. Plânsetul era deosebit de asemănător cu ariile cântate de muzicanţi. Bunica s-a gândit la melodie, iar apoi s-a gândit că instrumentele întristătoare care au stârnit-o sunt de bună seamă în mâinile muzicanţilor. A cârmit cu piciorul la o parte paravanul şi a putut vedea şalele mustind de sudoare ale unui cărător; s-a uitat însă mai mult la picioarele ei încălţate în pantofi mari roşii brodaţi – erau foarte ascuţite şi foarte subţiri şi aveau o expresie tânguitoare şi minunată, în timp ce lumina azvârlită de-afară le învăluia, făcându-le să semene cu două petale de lotus sau, şi mai bine, cu doi peştişori de aur care stau la fund într-o apă diafană. Două lacrimi mărunte cristalin-roşietice asemenea boabelor de sorg i-au sărit de sub gene, i-au curs pe obraji şi i s-au oprit la colţurile gurii. Era mâhnită şi cuprinsă de amărăciune, iar imaginea pe care o zugrăvise frecvent pentru soţul ei, cea a unui personaj cu înfăţişare asemenea celor de pe scenă, cu acoperământ de cap înalt şi cingătoare lată de cărturar, rafinat şi distins, mai întâi a devenit nedesluşită, apoi a pălit cu totul în ochii ei

înlăcrimaţi. Bunica a zărit înspăimântată faţa de lepros în plină înflorire a lui Shan Bianlang, iar inima a îngheţat în ea. S-a întrebat dacă lotuşii ei semeţi de aur, obrajii piersicii şi faţa de caisă, tandreţea şi distincţia ei de o sută de feluri şi o mie de soiuri chiar trebuie să-i aducă bucurie unui lepros. Decât aşa, mai bine moartă, în plânsetul prelung din lanul de sorg s-au amestecat şi cuvinte poticnite: „Cer albastru… cer senin… cer frumos şi colorat… bâtă mare… o, iubite… ai murit… cerul tot s-a prăbuşit…” Nu pot să nu vă spun că la noi, în ţinutul Gaomi din nord-est, bocetele femeilor sunt la fel de graţioase ca şi cântecele. În primul an al Republicii, cei din tagma „bocitorilor” din oraşul Qufu, unde e casa lui Confucius, chiar au venit anume să înveţe bocete. Bunica simţea că e semn rău prevestitor să dai în zi de mare bucurie peste o femeie care-şi boceşte soţul mort, iar inima ei, deja grea, s-a-ngreunat şi mai tare. Atunci un cărător a deschis gura şi a spus:

— Domniţă din lectică, zi-ne şi nouă două vorbe! Drumu-i lung şi ne-a ajuns cât am stat mâlc.

Bunica a apucat în grabă pânza roşie şi şi-a acoperit capul. Şi-a tras înapoi încetişor şi vârful piciorului cu care ţinea împins paravanul, iar în lectică s-a făcut iarăşi întuneric beznă.

— Cântă-ne şi nouă un cântecel, că doar noi te ducem!

În spatele lecticii, ca trezindu-se din vis, muzicanţii au început să sufle impetuos din goarnă – „mung!… mung!…”

— Cu jvung!… cu jvung!… au imitat unii dintre cei din faţă sunetul goarnei, iar atunci şi cei din faţă, şi cei din spate au izbucnit într-un râs necioplit.

Bunica avea şiroaie de sudoare pe tot trupul. Când să se suie în lectică, străbunica o îndemnase repetat ca pe drum să nu cumva să se ia la harţă sau la sfadă cu cărătorii – şi ei, şi muzicanţii sunt oameni de joasă speţă, vicleni, suciţi şi-n stare de orice rele.

Cărătorii s-au apucat să scuture cu putere lectica, iar bunica nu se mai ţinea bine pe fund şi s-a apucat cu amândouă mâinile de scândura scaunului.

— Nu zici nici pâs, ai? Zdruncinaţi-o! Dacă nu-şi dă drumul la limbă, o să-şi dea drumul la pişare!

Lectica era deja ca o bărcuţă prinsă între vânturi şi valuri, iar bunica se ţinea din răsputeri de scândura scaunului. În burtă i se dădeau peste cap cele două ouă mâncate de dimineaţă, în timp ce muştele îi zumzăiau pe la urechi. Gâtlejul i s-a încordat, duhoarea de ou i s-a repezit spre palat, iar ea şi-a muşcat buzele. „Nu se poate să verşi! Nu se poate să verşi! îşi poruncea bunica. Nu se poate să verşi, Fenglian, lumea spune că e semnul cel mai rău cu putinţă să verşi în lectică, dacă verşi în lectică, toată viaţa n-ai noroc…”

Vorbele cărătorilor deveneau din ce în ce mai necioplite. Unii îl ocărau pe străbunicul meu, că e om de nimic care se uită numai după bani; alţii spuneau că o floare proaspătă e băgată în balegă; încă alţii ziceau că Shan Bianlang e un lepros din care curge puroi alb şi picură apă galbenă şi că, dacă stai în faţa curţii lor, simţi miasmă de carne putredă şi că la ei în curte bâzâie roiuri mari de muşte cu capul verde…

— Domniţă, să nu cumva să-l laşi pe Shan Bianlang să te-atingă, că dacă te-atinge, putrezeşti şi tu!

Goarnele cele mari şi oboaiele cele mici suspinau înfundat, iar duhoarea de la ouă s-a făcut mai intensă. Bunica-şi muşca buzele, dar în gâtlej parcă o lovea cineva cu pumnul, aşa că nu s-a mai putut abţine, a deschis gura şi o murdărie i-a dat buzna pe gât, ţâşnind afară şi mânjind paravanul. Cele cinci muşte s-au aruncat ca din puşcă peste ce vărsase ea.

— A vărsat, a vărsat, zdruncinaţi-o! urlau nebuneşte cărătorii, zdruncinaţi-o, las’ că pân’ la urmă tot deschide ea gura să vorbească!

— Fraţilor… îndurare… a spus bunica printre râgâieli, îndurerată de nu-i mai venea să trăiască.

După ce-a zis asta, s-a pus să plângă în hohote. Se simţea obidită, simţea că viitorul e plin de rele şi primejdii şi că până la sfârşitul vieţii îi va fi greu să scape din această mare de amărăciune.

— Tată, tată, mamă, mamă! Tată ahtiat după averi, mamă câinoasă la suflet, m-aţi prăpădit!

Bunica s-a pus să plângă, iar sorgul s-a cutremurat adânc. Cărătorii n-au mai zdruncinat nebuneşte, iar muzicanţii, care le dăduseră apă la moară şi puseseră şi paie pe foc, s-au oprit şi ei din cântat. Mai rămăsese doar suspinul bunicii, căruia i s-a alăturat un mic oboi văitându-se mâhnit, iar plânsul lui era mai graţios decât orice plânset de femeie. Bunica s-a oprit din plâns la auzul sunetelor de oboi şi, de parc-ar fi dat supusă ascultare buciumelor Cerului, a plecat urechea la această muzică venită parcă de pe tărâmuri cereşti. Cu faţa spelbă şi golaşă şi cu perle de lacrimi căzându-i strop cu strop, bunica a auzit în melodia melancolică sunetul morţii, a mirosit odoarea morţii şi a văzut buzele de un roşu adânc ca al sorgului şi faţa surâzătoare galbenă-aurie ca a porumbului ale zeului morţii.

Cărătorii rămăseseră tăcuţi şi fără vorbă, păşind cu paşi grei. Horcăiturile victimei din lectică şi acompaniamentul acelui oboi din spate le făcuseră inimile ierburi răscolite, vâsle răzleţind, ploaie în pânzele sufletului izbind. Cei ce mergeau pe potecuţa din lanul de sorg nu mai semănau cu vreun alai de-ntâmpinare, ci cu un cortegiu de îngropăciune. Pe cărătorul din faţa bunicii, care îmi va fi mai apoi bunic, Yu Zhan’ao, îl încerca un fel de presimţire ieşită din comun, ca o flacără cu vâlvătaie care îi luminează drumul viitor. Plânsetele bunicii au stârnit în fundul inimii sale sentimentul iubirii tandre, de mult timp pus la păstrare acolo.

Cărătorii s-au oprit în drum pentru un scurt popas şi au lăsat lectica la pământ. Bunica plângea pierdută şi n-a simţit când şi-a scos la vedere un picioruş din lectică. Văzând acest picior gingaş şi fără pereche de frumos al bunicii, cărătorii au uitat de ei pentru o clipă, pierzându-se cu totul. Yu Zhan'ao s-a apropiat, s-a aplecat şi a strâns uşurel, uşurel, picioruşul bunicii, de parcă ar fi ţinut în mână un pui golaş, întorcându-l încet în lectică. Bunica a fost mişcată de blândeţea lui şi şi-a dorit din inimă să ridice paravanul şi să vadă ce fel de om este cărătorul acela cu mână mare, tânără şi aşa de caldă.

Cred că pe cei sortiţi să fie împreună îi trage un fir şi de la o mie de *li* şi că iubirile de-o viaţă sunt hotărâte de Cer şi Pământ – acesta este un adevăr cu neputinţă de tăgăduit. Faptul că Yu Zhan'ao a strâns puţin piciorul bunicii mele a deşteptat în inima lui inspiraţia măreaţă de a-şi făuri o viaţă nouă şi i-a schimbat întreaga existenţă de după aceea – la fel cum i-a schimbat şi bunicii întreaga viaţă.

Cărătorii au pornit din nou. Goarna a suflat un sunet prelung asemenea unui ţipăt de maimuţă, iar apoi nu s-au mai auzit niciun sunet, nicio şoaptă. S-a iscat vântul, vântul din nord-est, iar norii zdrenţuiţi s-au făcut ciorchine pe cer, blocând razele soarelui şi sporind întunecimea din lectică. Bunica a auzit vântul suflând peste sorg, fâş-fâş, foş-foş, val gonind după val şi răsunând până departe. A auzit şi tunetul mugind dinspre nord-est. Cărătorii au iuţit pasul. Cât mai era până la familia Shan bunica nu ştia – era ca un miel legat care, cu cât i se apropie sorocul, cu atât se linişteşte. Bunica ţinea ascunsă în sân o foarfecă ascuţită, pregătită poate pentru Shan Bianlang sau pregătită poate pentru ea.

Povestea despre cum lectica de nuntă a bunicii a fost tâlhărită la Adâncitura Broaştei ocupă o poziţie proeminentă între tradiţiile clanului meu. Adâncitura

Broaştei e o scobitură mare în scobitura cea mare a câmpiei, un loc în care pământul e extraordinar de roditor, umezeala extraordinar de îmbelşugată, iar sorgul extraordinar de îndesat. Când lectica a ajuns acolo, pe cerul dinspre nord-est s-a scuturat un fulger roşu ca sângele, iar o rază nedeplină, galben-caisie, a săgetat către drum, nechezând printre norii groşi. Cărătorii suflau şi gâfâiau, iar sudoarea fierbinte puhoia pe ei. În Adâncitura Broaştei, aerul era greu, iar sorgul de lângă drum lucea negru ca pana corbului şi era adânc de nu-i vedeai capătul; buruienile şi feluritele flori crescuseră de aproape uciseseră poteca. Vineţele multe îşi înălţau tulpinile lungi şi plăpânde printre buruieni, cu flori violete, albastre, roz şi albe. În adâncul sorgului, orăcăitul broaştelor era plin de jale, târâitul cosaşilor – dezolant, iar vaietul vulpilor – nemângâiat. În lectică, bunica a simţit deodată pogorându-se o adiere de frig care-i face pielea ca de găină, ţuguindu-i pe ea umflături mărunte. Încă nu pricepuse ce se întâmplă, când a auzit pe cineva strigând tare din faţă:

— Scoateţi plata pentru drum!

Inima bunicii a dăngănit o dată, de îngrijorare sau poate de bucurie: „Cerule, am dat peste unul care mănâncă îndesate!”

În ţinutul Gaomi din nord-est, bandiţii erau câtă frunză şi iarbă. Ca peştii în apă, ieşeau şi se scufundau în lanurile de sorg fără vreo regulă anume; strânşi în cete şi bande, furau şi răpeau, nerămânându-le fărădelege de făcut, dar şi faptă bună nesăvârşită. Dacă le era foame, înhăţau doi oameni, pe unul îl ţineau şi-unuia-i dădeau drumul, punându-l să ducă vorbă înapoi în sat să li se aducă atâtea şi atâtea plăcinte mari, groase cât căuşul şi lungi de două palme, cu ouă şi ceapă în ele. Când le mâncau, trebuiau să le înfigă în gură cu amândouă mâinile şi să şi le îndese, aşa că le numeau „îndesate”.

— Scoateţi plata pentru drum! a urlat mâncătorul de

îndesate.

Cărătorii s-au oprit şi s-au uitat prostiţi la tâlharul care se aşezase de-a curmezişul drumului, cu picioarele răscrăcărate. Nu era înalt de statură, pe chip se mânjise cu negreală, iar pe cap purta o pălărie împletită din coajă de sorg. Era înfăşurat într-o pelerină mare din paie, desfăcută şi lăsând la iveală o cămaşă neagră cu nasturi deşi şi o cingătoare largă legată în jurul şalelor. De la cingătoare i se bulbuca ceva înfăşurat într-o fâşie de mătase roşie, pe care apăsa cu o mână.

Cu iuţeala gândului, bunica a simţit că n-are de ce să-i fie frică – iar dacă de moarte nu-i era frică, de ce altceva să-i mai fie? Aşa că a ridicat paravanul şi s-a uitat la mâncătorul de îndesate.

Acesta a urlat din nou:

— Scoateţi plata pentru drum! De nu, laţi vă las!

A bătut cu palma unealta de la cingătoare, învelită în pânză roşie.

Muzicanţii au dibuit de la brâu şiraguri după şiraguri de bănuţi de aramă cu care-i răsplătise străbunicul meu, aruncându-le la picioarele omului. Cărătorii au lăsat jos lectica şi au scos şi ei bănuţii de aramă rostuiţi nu de mult, aruncându-i pe jos.

Cu piciorul, tâlharul a strâns într-o grămăjoară şiragurile de bani de pe jos şi a ţintuit-o cu privirea pe bunica, aşezată înlăuntrul lecticii.

— Voi ăştia, ia căraţi-vă toţi în spate, că de nu, trag! a urlat el puternic, bătând cu mâna în unealta înfiptă la brâu.

Cărătorii s-au dus încetul cu încetul în spatele lecticii. Yu Zhan’ao, care era ultimul, s-a răsucit scurt, privindu-l îndeaproape pe mâncătorul de îndesate. Cât ai clipi, tâlharul s-a schimbat la faţă şi a apucat strâns-strâns legătura de mătase roşie, ţipând ascuţit:

— Nu-ntoarce capul! Dacă-l mai întorci o dată, te bag în

pământ!

Apăsându-şi unealta de la brâu, tâlharul şi-a târşâit picioarele, fără să şi le depărteze de pământ, până în faţa lecticii, a întins mâna şi a prins între degete picioarele bunicii. Bunica a râs radioasă, iar omul şi-a tras degrabă mâna înapoi de parcă s-ar fi opărit.

— Dă-te jos şi hai cu mine! a zis el.

Bunica stătea dreaptă şi nemişcată, dar zâmbetul parcă îi încremenise pe faţă.

— Dă-te jos!

Bunica s-a săltat puţin, a păşit cu mare naturaleţe peste prăjina lecticii şi a rămas în picioare printre vineţelele de toate culorile. Cu ochiul drept se uita la tâlhar, iar cu stângul la cărători şi muzicanţi.

— Ia-o spre lanul de sorg! a spus tâlharul apăsând în continuare pe unealta învelită în mătase roşie de la brâu.

Bunica stătea în picioare, în largul ei. Dintre nori, un fulger a tresărit, zumzăind ca instrumentele de aramă, iar zâmbetul radios de pe faţa bunicii a fost spart în nenumărate ţăndări necontinue.

Tâlharul o zorea să meargă înspre lanul de sorg, în timp ce mâna lui apăsa tot timpul pe unealta de la brâu. Cu o privire aţâţată, bunica îl privea pe Yu Zhan’ao.

Yu Zhan’ao a mers drept şi fără ocoliş spre tâlhar, cu buzele lui subţiri întinse într-o linie plină de dârzenie, în timp ce unul din colţurile gurii i se încreţea în sus, iar celălalt i se lăsa în jos.

— Stai pe loc! a urlat fără vlagă tâlharul. Mai fă un pas şi trag!

Îşi ţinea mâna tot pe unealta înfăşurată în pânză roşie de la brâu.

Yu Zhan’ao s-a apropiat liniştit de mâncătorul de îndesate şi, cum înainta el un pas, celălalt se trăgea puţin înapoi. Tâlharului îi jucau în ochi scântei verzi, iar şiruri-şiruri de broboane de sudoare limpede şi curată şi albă ca

zăpada îi curgeau trepidând pe faţă. Când Yu Zhan’ao a ajuns la trei paşi de el, a scos un strigăt ruşinos, s-a răsucit şi-a luat-o la fugă. Yu Zhan’ao a ţâşnit înainte, i-a luat la ţintă fundul şi i-a tras sprinten un picior. Corpul tâlharului a plecat în acelaşi timp în zbor, lipit de vârfurile buruienilor şi târşâindu-se de vineţele, în vreme ce el zgâria cu mâinile şi picioarele, la mică înălţime, nevinovat ca un prunc. În cele din urmă, a căzut între cocenii de sorg.

— Domnilor, cruţaţi-mi viaţa! Nemernicul de mine am acasă o mamă de optzeci de ani şi n-am avut încotro de m-am apucat de asta! striga cu iscusinţă tâlharul în mâinile lui Yu Zhan’ao.

Ţinându-l de ceafă, Yu Zhan’ao l-a dus în faţa lecticii, l-a aruncat cu putere la pământ şi, luându-i la ochi gura din care trăncănea fără oprire, i-a tras una cu piciorul. Tâlharul a scos un răcnet, pe jumătate scuipându-l, pe jumătate înghiţindu-l, în timp ce i-a dat sângele pe nas.

Yu Zhan’ao s-a aplecat şi i-a smuls tâlharului obiectul de la brâu, i-a scuturat pânza de deasupra şi a scos la iveală un ciot mic de lemn, strâmb şi-ncovoiat. Ceilalţi oftau neîncetat a mirare.

În genunchi, tâlharul cerea îndurare lovindu-se necontenit cu capul de pământ. Yu Zhan’ao a zis:

— Toţi tâlharii spun că au acasă o mamă de optzeci de ani.

S-a tras într-o parte şi a aruncat o privire cărătorilor şi muzicanţilor aşa cum se uită şeful de haită la haita de câini.

Cu urlete şi strigăte, cărătorii şi muzicanţii au dat năvală, l-au înconjurat strâns pe tâlhar şi l-au luat la ţintă, pornind o ploaie de lovituri de pumni şi picioare care de care mai fistichii. La început, încă i se mai putea auzi plânsetul strident, dar după o clipă n-a mai putut fi desluşit. Bunica stătea la marginea drumului şi-asculta

zgomotul înăbuşit al loviturilor oarbe izbind în carne. I-a aruncat o privire scurtă lui Yu Zhan’ao, apoi a ridicat capul şi s-a uitat la fulgerele de pe cer, având încremenit pe faţă acelaşi zâmbet radios şi ca aurul de nobil şi strălucitor.

Un muzicant şi-a fluturat goarna şi l-a trosnit brutal pe tâlhar drept în moalele capului. Muchia rotundă a goarnei a pătruns în craniu şi a putut fi smulsă de-acolo cu mare greutate. Burta tâlharului a bolborosit o dată, iar corpul spasmodic s-a destins şi s-a lăsat moale-moale la pământ. Un firicel de lichid alb-roşu s-a-nghesuit încet-încet să iasă din crăpătura adâncă din cap.

— A murit? a-ntrebat muzicantul care ţinea în mână goarna bontită de la lovitură.

— L-am omorât în bătaie, nenorocitul, n-a ţinut la bătaie!

Şi muzicanţii, şi cărătorii aveau feţele neguroase şi posomorâte, spaima şi nelinişstea citindu-li-se pe ele.

Yu Zhan’ao s-a uitat ce s-a uitat la mort, s-a uitat ce s-a uitat şi la cei vii, dar n-a scos niciun cuvânt. A sfâşiat o mâna de frunze de sorg şi a şters murdăria pe care-o vomitase bunica în lectică. A ridicat apoi ciotul de lemn al tâlharului şi s-a uitat la el, a-nfăşurat pânza roşie în jurul lui de câteva ori şi l-a aruncat cu putere. În zbor, ciotul a luat-o înainte, iar legătura roşie a rămas în urmă, căzând ca un fluture mare şi împurpurat în lanul verde de sorg.

Yu Zhan’ao a sprijinit-o pe bunica să se suie în lectică:

— Vine ploaia, hai să ne grăbim!

Bunica a sfâşiat paravanul şi l-a-ndesat într-un colţ. Respira aer de libertate şi privea umerii laţi şi talia îngustă a lui Yu Zhan’ao. Era atât de aproape de lectică, încât nu trebuia decât să-şi ridice piciorul şi-i atingea pielea tare şi albicioasă de pe cap.

Vântul se zburătăcea cu tărie, iar sorgul a-nceput să se mişte în valuri, împingându-se şi-nghesuindu-se înainte şi-napoi. Firele de pe o latură a drumului şi-au întins capetele către mijlocul potecii, aplecându-se din mijloc şi-arătându-

şi respectul faţă de bunica mea. Cărătorii erau cai zburători şi stele căzătoare, dar lectica era nemaipomenit de stabilă, ca o bărcuţă ce alunecă zburând iute pe crestele valurilor. Broaştele orăcăiau cu însufleţire, întâmpinând potopul de miez de vară care stătea să vină. Bolta joasă a cerului aţintea sumbră obrazul cenuşiu ca argintul al sorgului şi fulger după fulger sângeriu se crăpa peste capetele firelor de sorg. Tunetele erau puternice, cutremurând timpanele, dar bunica, aţâţată, aţintea fără teamă cu privirea talazurile verzi ridicate de vântul negru. Zgomotele dintre nori au venit rostogolindu-se ca pietrele de moară. Direcţia vântului se schimba după voie, sorgul se clătina în toate părţile şi-ntreaga câmpie era fără seamăn de răvăşită. Prima haită sălbatică de stropi a lovit în sorg, zguduindu-l, a lovit buruienile, făcându-le să dârdâie de frică, a lovit pământul fin de pe drum, închegând bulgări care pe dată şi săreau în aer, a lovit cu o răpăială acoperişul lecticii, a lovit pantofii brodaţi ai bunicii şi a lovit şi-n capul lui Yu Zhan’ao, sărind de acolo pieziş către faţa bunicii.

Yu Zhan’ao şi ceilalţi goneau ca iepurii, dar n-au putut să se ferească de această furtună de dinaintea amiezii. Ploaia a pus la pământ nenumăraţi coceni de sorg, veselindu-se nebuneşte peste câmpie. Broaştele s-au pitulat la rădăcina sorgului, scuturându-şi în orăcăituri pielea albă ca zăpada de sub fălci. Vulpile au rămas ghemuite în vizuinile lor învăluite în beznă adâncă, privind bobiţele mărunte de apă împroşcate în jos de frunzele de sorg. La scurt timp, drumul s-a făcut fără seamăn de mocirlos. Feluritele ierburi s-au întins la pământ şi doar vineţelele, care-şi păstraseră mintea limpede, îşi propteau în sus capetele leoarcă de apă. Pantalonii negri şi largi ai cărătorilor li se lipiseră strâns de carne, iar oamenii s-au făcut toţi subţirei şi supli. De la ploaie, pielea de pe capul lui Yu Zhan’ao era luminoasă, curată şi frumoasă, părându-

i bunicii asemenea lunii pline. Ploaia a murat şi hainele bunicii. Ar fi putut să atârne la loc paravanul ca să se adăpostească de ploaie, dar nu l-a pus înapoi, n-a vrut să-l pună înapoi, pentru că prin uşa largă şi plină de lumină a lecticii putea să vadă lumea cea mare, încâlcită şi neliniştită.

6

Tata despărţea firele de sorg, îndreptându-se spre nord-vest, către satul nostru, şi croindu-şi drum iute ca vântul. Un bursuc a tulit-o stângaci la o parte din calea lui prin şanţurile din lanul de sorg, dar tata n-a apucat să-l bage în seamă. A luat-o pe drumul de pământ, iar când s-a descotorosit de jugul sorgului a alergat iute ca un iepure, cu browningul greu îngreunându-i ca o seceră de lună cingătoarea roşie de pânză. Pistolul i se bălăngănea de şold, iar durerea iute ca piperul îl făcea să simtă că s-a prefăcut într-un bărbat adevărat ce-şi mână armăsarul cu paloşul ridicat. Se vedea în depărtare şi satul, la intrarea căruia un gingko alb, bătrân de peste o sută de ani, dar plin de frunziş şi îmbătător la miros, stătea să-l întâmpine grav. Tata şi-a scos pistolul şi din alergare s-a apucat să ia la ţintă umbrele deosebit de elegante ale păsărilor care lunecau încoace şi-ncolo prin văzduh.

Pe uliţă nu era nici ţipenie de om. Într-o curte, un măgar şchiop şi orb stătea priponit de un zid de pământ cu tencuiala scorojită. Măgarului îi atârna capul în jos şi nu făcea nici cea mai mică mişcare. Pe-un tăvălug de piatră lăsat sub cerul liber se coborâseră două ciori de-un albastru foarte închis. Oamenii din sat se strânseseră toţi pe-o arie din faţa povernei noastre. Altădată, aria era toată numai aşternut de roşeaţă şi morman de chinovar, ticsită de sorgul roşu cumpărat de familia mea. În acele clipe, bunica, în mână cu vreun pămătuf cu coadă albă, îşi mişca

adesea picioruşele pe-acolo, uitându-se cum argaţii noştri, morţi de beţi, cumpără sorg cu o baniţă de lemn, în timp ce faţa ei era pictată de rozul scânteietor al dimineţii. Toţi cei de pe arie erau acum cu faţa spre sud-est, aşteptând detunăturile ce se puteau auzi în orice clipă. Pe nişte năzdrăvani cam de-aceeaşi vârstă cu tata îi mâncau rău mâinile şi picioarele, dar nu cutezau să facă gălăgie.

Tata şi măcelarul Sun, care cu un an în urmă îl ciopârţise mărunt şi-l jupuise de viu pe unchiul Luohan cu un cuţit de porci, au intrat în fugă pe arie din două direcţii diferite. După ce făcuse ce făcuse, Sun se răvăşise la minte: mâinile-i dansau şi picioarele-i jucau, îşi ţinea privirea perfect dreaptă, carnea îi sălta pe obraji, vorbea numai aiurea şi-n dodii, făcea spume la gură, se năpustea la pământ şi se prăbuşea în genunchi urlând: „Frate, frate, frate, preamăritul stăpân m-a pus. N-am cutezat să nu mă supun… Tu te-ai înălţat acum la cer, pe cal alb călare, cu şaua sculptată, dregător la haină, bici de aur în mână…” Văzându-l în asemenea hal, ura pe care i-o purtaseră sătenii se domolise. La câteva luni după ce înnebunise, Sun căpătase şi-un alt simptom: după o serie de urlete, ochii şi gura i se schimonoseau, saliva şi mucii îi curgeau şiroaie-şiroaie şi nu mai vorbea pe-nţeles. Oamenii din sat spuneau că asta e pedeapsa cuvenită de la Cer.

Tata ţinea browningul în mână, suflând şi gâfâind şi cu capul plin de pulbere albă şi praf roşu de sorg. Sun, cu hainele ferfeniţite, brăzdat de-ncreţituri deasupra burţii, cu piciorul stâng ţeapăn şi tare şi cu dreptul fleşcăit şi moale, a şontâcăit pe arie, fără să-l bage cineva în seamă. Toată lumea se uita la tata, care plesnea de vitejie.

Bunica a venit în faţa lui. De-abia trecută de treizeci de ani, îşi purta părul în coc, iar un breton cu cinci şuviţe îi acoperea ca o perdea răsfirată de mărgele fruntea luminoasă şi curată. Ochii îi erau întotdeauna fântâni cristaline pline de umezeală, afectaţi, spuneau unii, de

rachiul de sorg. După cincisprezece ani de vânturi şi ploi turbate şi suflet şi inimă învolburate, dintr-o floricică neştiutoare bunica se făcuse o tânără femeie cu-adevărat admirabilă.

L-a întrebat:

— Ce e?

Suflând şi gâfâind, tata şi-a băgat browningul la cingătoare.

— N-au venit diavolii?

— Detaşamentul Leng. Javra, o să fim fără milă.

— Ce s-a-ntâmplat?

— Fă îndesate!

— N-am auzit nicio luptă, a zis bunica.

— Fă îndesate, cu multe ouă şi ceapă.

— N-au venit diavolii?

— Comandantul Yu a zis să faci îndesate şi să vii tu să le-aduci!

Bunica a spus:

— Oameni buni, duceţi-vă acasă şi strângeţi făină, să facem îndesate!

Tata s-a răsucit dând să plece, dar l-a oprit mâna bunicii:

— Douguan, spune-i mamei, ce-i cu detaşamentul Leng?

Tata s-a desprins din mâna bunicii şi a zis cu mare furie:

— Detaşamentul Leng nu s-a arătat la faţă, comandantul Yu o să fie fără milă.

A fugit. Bunica i-a urmărit din ochi umbra sfrijită şi a scos un oftat. Pe aria încăpătoare, Sun stătea strâmb, privind-o cu ochi ţepeni pe bunica. Mâinile-i gesticulau, iar saliva îi leorpăia afară din gură.

Bunica nu l-a băgat în seamă. S-a dus la o fată cu faţa prelungă, care se sprijinea de zid. Fata a zuzuit spre bunica, cu un zâmbet. Bunica s-a oprit înaintea ei, iar ea s-a lăsat deodată pe vine şi-a cuprins-o strâns pe bunica de mijloc, începând să plângă ascuţit. Din ochii ei adânci asemenea unui eleşteu au sărit scântei de nebunie. Bunica

a mângâiat-o pe faţă şi i-a spus:

— Clincheţel, copil bun ce eşti, nu-ţi fie frică.

La cei şaptesprezece ani ai ei, Clincheţel era pe-atunci cea mai frumoasă fată de la noi din sat. Când comandantul Yu a ridicat steag de luptă întărindu-se cu oameni şi organizându-se, a strâns un detaşament de peste cincizeci de luptători, printre care şi un tânăr slăbănog, cu o figură palidă şi părul lung şi negru şi care purta o uniformă neagră şi pantofi albi de piele. Se spunea că Clincheţel se îndrăgostise de el. Tânărul vorbea foarte curat limba din Beijing, nu zâmbea niciodată şi ţinea sprâncenele veşnic încruntate, cu trei cute drepte între ele. Toată lumea îi spunea „aghiotantul Ren”. Clincheţel simţea că în spatele învelişului rece şi frumos al aghiotantului Ren se află o fierbinţeală pătrunzătoare care o ardea de nu-şi mai găsea locul. Pe-atunci, în fiecare dimineaţă luptătorii comandantului Yu exersau paşii pe aria goală unde familia mea cumpăra sorg. Muzicantul Liu Patru-Munţi, care cânta la goarnă, era acum gornistul trupelor comandantului Yu, iar goarna lui de muzică devenise temporar goarnă militară. De fiecare dată înainte de instrucţie, Liu Patru-Munţi suna din goarnă să se-adune luptătorii. De cum auzea sunetul goarnei, Clincheţel zbura ca vântul de iute din casă, alerga la marginea ariei, se trântea pe zidul de pământ şi aştepta să-l vadă pe aghiotantul Ren. Aghiotantul conducea instrucţia. Avea înfiptă la brâu o teacă lată de piele în care atârna un browning.

Sugând burta şi cu pieptul înainte, aghiotantul Ren mergea în faţa luptătorilor, urla: „Drepţi!” şi cele două rânduri de călcâie se pocneau din răsputeri.

Spunea apoi:

— În poziţia de drepţi, întindeţi drept picioarele, sugeţi burta, scoateţi pieptul înainte şi faceţi ochii mari, ca pantera când mănâncă oameni. Ia uitaţi-vă la ăsta cât stă de strâmb!

Trăgându-i un picior lui Wang Wenyi, aghiotantul zicea:

— Uită-te la tine, cu picioarele ăstea răscrăcărate şi şoldurile depărtate, parcă eşti o iapă care se pişă – şi dacă-ţi ating vreo două, tot degeaba!

Lui Clincheţel îi plăcea să-l vadă pe aghiotantul Ren lovindu-şi oamenii şi-i plăcea şi să-l audă ocărându-i. Felul lui firesc şi necăutat o făcea să se simtă ca prostită, ca beată. Când nu era cu treburi, aghiotantul Ren se plimba adesea pe aria goală a familiei mele, cu mâinile la spate, în timp ce Clincheţel se pitea în spatele zidului, privindu-l pe furiş.

— Cum te cheamă? a întrebat-o odată.

— Clincheţel.

— La ce te uiţi pitită după zid?

— La tine.

— Ştii carte?

— Nu.

— Vrei să te faci soldat?

— Nu.

— Aha, nu vrei.

Mai apoi, lui Clincheţel i-a părut rău şi i-a zis tatii că, dacă aghiotantul Ren o mai întreabă, o să spună că vrea să se facă soldat. Dar aghiotantul n-a mai întrebat-o.

Clincheţel stătea trântită cu tata pe zid, uitându-se pe arie cum îşi învaţă aghiotantul Ren oamenii să cânte cântece revoluţionare. Tata era scund şi numai după ce-şi proptea sub picioare trei cărămizi de chirpici putea să vadă scena de dincolo de zid. Clincheţel îşi rezema bărbia înaltă şi drăgălaşă pe zidul de pământ şi-l ţintuia cu privirea pe aghiotantul Ren. Îmbăiat în soarele rozaliu al dimineţii, Ren îşi învăţa oamenii să cânte aşa: „Sorgul s-a-nroşit, sorgul s-a-nroşit, de la răsărit, diavolii-au venit, de la răsărit, diavolii-au venit. Ţara-i prăbuşită, casa-i prăvălită. Hai, cu toţi, sculaţi, arma apucaţi, puşca înşfăcaţi, diavolii-mpuşcaţi, casa apăraţi…”

Luptătorilor li se-mpleticea limba şi se-ncurcau în vorbe, neputând deloc să-nveţe corect melodia. Copiii trântiţi dincolo de zid ştiau cântecelul ca pe apă – tata până la moarte a ţinut bine minte muzica şi versurile.

Într-o bună zi, Clincheţel şi-a luat inima în dinţi şi s-a dus să-l caute pe aghiotant, dar a nimerit din greşeală în camera şefului cu aprovizionarea. Acesta era unchiul lui Yu Zhan'ao. Yu Dinţi-Mari, un om la patruzeci şi ceva de ani, cu darul suptului, ahtiat după bani şi mare muieratic. În acea zi se vede ca se-mbătase, aşa că treaba cu Clincheţel năvălind în cameră a fost precum fluturele azvârlindu-se-n foc sau oaia vârându-se în gura lupului.

Aghiotantul Ren a dat ordin câtorva luptători să-l lege pe Yu Dinţi-Mari, care o siluise pe Clincheţel.

Pe-atunci, comandantul Yu trăgea peste noapte la familia mea, iar când aghiotantul Ren s-a dus să-i raporteze, dormea încă în patul bunicii. Ea terminase deja să se spele şi să se pieptene, pregătindu-se să pună la fript câteva sardele să meargă cu băutura, când aghiotantul a năvălit înăuntru, fierbând de mânie şi înfricoşând-o pe bunica de-a sărit în sus:

— Unde e comandantul?

— E-n pat, doarme! a răspuns ea.

— Trezeşte-l.

Bunica l-a trezit.

Comandantul Yu a ieşit cu ochii cârpiţi de somn, s-a-ntins din şale, a căscat şi a întrebat:

— Ce e?

— Domnule comandant, dacă un japonez o necinsteşte pe-o soră de-a noastră, merită omorât?

— Da! a răspuns comandantul.

— Domnule comandant, dacă un chinez o necinsteşte pe-o soră de-a lui, trebuie omorât?

— Da!

— Bine, domnule comandant, vorba asta o aşteptam, a

zis Ren. Yu Dinţi-Mari a necinstit-o pe fata din neamul Cao. Clincheţel. Deja i-am pus pe băieţi să-l lege.

— Chiar s-a-ntâmplat una ca asta?

— Domnule comandant, când va avea loc execuţia?

Comandantul Yu a râgâit şi a spus:

— Nu-i mare lucru să te culci cu una.

— Domnule comandant, şi prinţul de încalcă legea, pedeapsă-i una pentru toţi.

— Tu ce pedeapsă zici că trebuie să-i dăm? a-ntrebat sumbru comandantul Yu.

— Execuţia, a răspuns fără să pregete aghiotantul Ren.

Comandantul Yu a mormăit o dată şi s-a plimbat fără astâmpăr încoace şi-ncolo, cu faţa plină de mânie. Mai apoi, pe obraz i-a înflorit din nou un zâmbet şi a spus:

— Domnule aghiotant Ren, dar dacă îi dăm cinzeci de bice în faţa oamenilor, iar familiei lui Clincheţel douăzeci de bani de argint?

Aghiotantul Ren a spus cu asprime:

— Pentru că ţi-e ţie unchi?

— Îi dăm optzeci de bice, îl pedepsim s-o ia de nevastă şi băiatu’ se alege şi el c-o mătuşică!

Aghiotantul Ren şi-a desfăcut centura cu tot cu browningul şi a azvârlit-o la pieptul comandantului Yu. S-a înclinat după aceea cu mâinile strânse căuş în faţă şi-a zis:

— Domnule comandant, aşa e mai bine pentru amândoi!

A ieşit apoi cu paşi mari din curtea familiei mele.

Comandantul Yu a luat arma, s-a uitat la spatele lui Ren şi a spus scrâşnind din dinţi:

— Car-te-n mă-ta! Un studenţaş, şi vrei să faci tu legea lu’ băiatu’! În zece ani cât am mâncat la îndesate, nimeni n-a-ndrăznit să fie aşa obraznic!

Bunica i-a zis:

— Zhan’ao, nu-l lăsa să plece: ostaşi strângi uşor şi o mie, dar un general e greu de găsit.

— Ce pricepe o muiere? a zis comandantul Yu, înfuriat şi

descumpănit.

— Credeam că eşti bărbat adevărat, nu cârpă de nimic.

Comandantul Yu a tras pistolul şi-a zis:

— Ţi s-a urât cu viaţa?

Bunica şi-a sfâşiat piepţii hainei, şi a scos la iveală sânii ca nişte prăjiturele din cocoloaşe dulci de orez şi a zis:

— Trage!

Tata a ţipat o dată tare: „Mamă!” şi s-a năpustit la pieptul ei.

Yu Zhan’ao a privit capul bine rânduit al tatii, a privit chipul ca soarele şi luna de frumos al bunicii şi nenumărat de multe lucruri trecute i-au ţâşnit în minte. A oftat, a tras pistolul înapoi şi-a spus:

— Prinde-ţi bluza!

A ieşit apoi în curte cu biciuşca în mână, şi-a desfăcut splendidul căluţ roib care era priponit de-un ţăruş şi, fără să mai ajungă să-i pună şaua, s-a pornit călare spre câmpul de instrucţie.

Luptătorii se sprijineau fără chef de zid, dar când l-au văzut pe comandant, au luat poziţie de drepţi, fără să mai sufle vreunul vreo vorbă.

Yu Dinţi-Mari avea braţele legate şi era priponit de-un copac.

Comandantul Yu a descălecat, s-a dus în faţa lui Yu Dinţi-Mari şi-a zis:

— Chiar ai făcut una ca asta?

Yu Dinţi-Mari a spus:

— Nepoate, dezleagă-l pe băiatu’. Băiatu’ se lasă de treabă pe-aici.

Toţi ochii, mari şi mici, erau pironiţi pe comandantul Yu.

Acesta a spus:

— Unchiule, o să te execut!

Yu Dinţi-Mari a zbierat:

— Pui de lele, îndrăzneşti să-ţi bagi în pământ uncheşul? Adă-ţi aminte câtă bunătate ţi-a arătat unchi-tău. Cu taică-

tău mort de tânăr, unchi-tău a făcut bani să vă ţină pe tine şi pe maică-ta. Fără mine, de mult erai mâncare de câini, mă băieţelule!

Comandantul Yu a ridicat cu mâna biciuşca şi l-a lovit pe Yu Dinţi-Mari peste faţă, ocărându-l:

— Ticălosule! Apoi s-a lăsat în genunchi şi-a spus: Unchiule, Zhan'ao n-o să uite niciodată bunătatea cu care l-ai crescut. După ce-o să mori, o să mă înfăşor pentru tine în haine de cânepă şi-n toate cele de doliu, iar în fiecare an de sărbători o să-ţi aduc sacrificii şi-o să-ţi mătur mormântul.

S-a răsucit apoi şi a sărit pe cal, i-a dat o biciuşcă peste buci şi s-a-ndreptat în direcţia în care plecase aghiotantul Ren. Pe când calul cel iute alerga în urmărire, tropotul copitelor cutremura întreaga lume.

Tata a fost de faţă la execuţia lui Yu Dinţi-Mari. Yu Dinţi-Mari a fost escortat de Mutulică şi alţi doi luptători până la capătul de vest al satului. Locul de execuţie fusese ales pe marginea unui băltiş în formă de semilună, unde se strânseseră smârc lângă smârc de apă împuţită şi neagră ca smoala şi unde prăseau în număr mare ţânţarii, tăunii, viermii şi alte spurcăciuni. La mal, se înălţa singuratică o salcie mică, cu frunzele galbene şi uscate, în baltă ţopăiau zdupăind broaştele. Pe-o grămadă de resturi de păr zăcea un pantof femeiesc.

Cei doi luptători l-au adus de subsuori pe Yu Dinţi-Mari până pe malul bălţii, l-au lăsat şi-apoi s-au uitat la Mutulică. Mutulică şi-a rotit jos puşca de pe umăr, a tras închizătorul, iar glontele s-a suit clar şi melodios în camera lui.

Yu Dinţi-Mari s-a răsucit şi, cu faţa la Mutulică, a râs. Tata a descoperit că râsul îi era binevoitor şi plin de bunătate, ca un soare neguros şi posomorât de seară.

— Frate Mutulică, dezleagă-mă, nu se poate să mor prins în funie.

Mutulică s-a gândit puţin, apoi a înaintat cu puşca în mână, a scos o baionetă de la brâu şi, hârşâind cu ea de trei-patru ori, a tăiat funia din cânepă fină. Yu Dinţi-Mari şi-a desfăcut braţele, şi-a rotit corpul şi a urlat:

— Trage, frate Mutulică, trage la fix, nu mă lăsa să mă chinui.

Tata socotea că oamenii în momentul de dinaintea morţii iscă în ceilalţi respectul cel mai cuviincios. În fond, Yu Dinţi-Mari era din sămânţa noastră din satul Gaomi din nord-est: săvârşise o faptă îngrozitoare, pentru care moartea era o pedeapsă prea mică, dar aproape de moarte arăta cuvenita demnitate nobilă. Tata a fost atât de mişcat, că i se încălziseră tălpile şi de-abia se ţinea să nu salte-n picioare.

Cu faţa spre balta împuţită, privind smârcul în care crescuseră câteva frunze verzi de lotus cu o floare sfrijită de un alb imaculat şi privind de asemenea şi la sorgul de dincolo de baltă, a cărui lucire se-arunca în toate părţile, Yu Dinţi-Mari a slobozit un cântec cu voce tare:

— „Sorgul s-a-nroşit, sorgul s-a-nroşit, de la răsărit, diavolii-au venit, de la răsărit, diavolii-au venit. Ţara-i prăbuşită, casa-i prăvălită…”

Puşca lui Mutulică s-a ridicat şi s-a lăsat, s-a lăsat şi s-a ridicat.

Cei doi luptători au spus:

— Mutulică, pune-o vorbă la comandantul Yu, roagă-te să-i cruţe!

Rezemat în puşcă, Mutulică îl asculta cântând anapoda şi-n neorânduială cântecul acela.

Yu Dinţi-Mari s-a răsucit şi, cu ochii mari şi plini de mânie, a strigat tare:

— Trage, frate! Acum oi vrea să mă las singur lat?

Mutulică a dus puşca la ochi, a ţintit fruntea ca un ciob de olan a lui Yu Dinţi-Mari şi a apăsat pe trăgaci.

Tata a văzut fruntea lui Yu Dinţi-Mari explodând ca un

olan şi, numaidecât, urechile i-au auzit şi împuşcătura înfundată, în zgomotul ei, Mutulică şi-a lăsat capul în jos. Ţeava armei a scuipat un firicel de fum de la praful de puşcă, alb ca zăpada. Corpul lui Yu Dinţi-Mari a rămas nemişcat preţ de două clipe, iar apoi, ca un buştean, s-a prăvălit cu iuţeală în apă.

Trăgându-şi puşca după el, Mutulică a plecat, cu cei doi luptători urmându-l îndeaproape.

Tata şi o şleahtă de copii, tremurând din toate încheieturile, au ţâşnit spre marginea bălţii, uitându-se la Yu Dinţi-Mari, care zăcea în apă cu faţa în sus. Din aceasta mai rămăsese întreagă şi fără vătămare doar gura: partea de sus a capului îi zburase, creierul îi tencuise urechile, iar un ochi fusese proiectat afară din orbită şi-i atârna pe lângă ureche ca o boabă mare de strugure. În cădere, corpul lui zdrobise nămolul buretos, împroşcându-l în toate părţile. Florii albe şi fragile de lotus îi rupsese tulpina, iar aceasta, trăgând după ea câteva firicele albe şi mărunte-mărunte, se rânduise lângă mâna lui: tata i-a simţit aroma adâncă.

Mai apoi, aghiotantul Ren a rostuit un sicriu de cedru căptuşit cu satin galben şi dat pe dinafară cu un strat de ulei gros cât un bănuţ de aramă. Lui Yu Dinţi-Mari i-au pus strai bogat şi l-au îngropat cu pompă, durându-i mormântul sub mica salcie de la marginea bălţii. În ziua funeraliilor, uniforma neagră a aghiotantului Ren era scorţoasă, iar părul, negru şi el, îi scânteia. Pe braţul stâng îşi prinsese o banderolă de mătase roşie. Comandantul Yu, înfăşurat în haină de cânepă şi celelalte cuvenite la doliu, urla şi se jelea. După ce-au ieşit din sat, a azvârlit cu putere, cum e obiceiul, un vas nou de lut într-o cărămidă spărgându-l.

În ziua aceea, bunica i-a pus tatii pe deasupra pânză albă de doliu şi s-a-nfăşurat şi ea în cânepă şi-n celelalte de doliu. Tata ţinea în mână o nuia nouă de salcie, mergând în

spatele comandantului Yu şi al bunicii. A văzut cu ochii lui cioburile vasului de lut fărâmat de cărămidă şi şi-a amintit cum a sărit în aer, ca un vas de lut, şi scăfârlia lui Yu Dinţi-Mari. Tata presimţea vag că între cele două explozii peste măsură de asemănătoare se află o inexorabilă legătură lăuntrică. Iar când un lucru intră în coliziune cu altul, o a treia situaţie urmează să se producă.

Tatii nu i-a picat nicio lacrimă şi i-a observat cu un ochi rece pe cei ce luau parte la funeralii. Luptătorii formaseră un cerc în jurul salciei, iar sicriul greu a fost lăsat uşurel în groapa foarte adâncă de nu mai puţin de şaisprezece băieţi voinici, care trăgeau de capetele a opt frânghii de cânepă groase cât pumnul. Comandantul Yu a apucat un bulgăre de pământ şi l-a aruncat nemilos pe capacul lustruit al sicriului; pocnetul a făcut inimile tuturor să tresalte. Câţiva oameni cu hârleţe le-nfigeau în bulgării mari de pământ negru, umplând cu ei groapa, în timp ce sicriul striga mânios, dispărând treptat-treptat sub pământul negru. Acesta a crescut, a nivelat groapa şi s-a bombat la suprafaţă, ţuguindu-se într-o movilă de forma unei pâinici. Comandantul Yu a scos arma şi a tras trei focuri unul după altul către cerul de deasupra salciei. Gloanţele au străbătut înşiruite coroana salciei, au pus la pământ câteva rânduri de frunze galbene asemenea unor sprâncene subţiri şi-au zburat rotindu-se-n văzduh. Trei tuburi lucioase au căzut în balta împuţită, iar un băiat s-a băgat în ea, a lipăit prin nămolul verde şi le-a pescuit. Aghiotantul Ren şi-a scos browningul şi a tras şi el, cu pauze, trei focuri. Când gloanţele au ieşit din cămară, au scos o şuierătură ca un cântec de cocoş şi s-au repezit în înalt pe deasupra sorgului. Comandantul Yu şi aghiotantul Ren ţineau fiecare în mână o armă fumegândă, uitându-se unul la celălalt. Aghiotantul Ren a scuturat din cap, spunând:

— Marii eroi au firească distincţie!

Şi-a băgat apoi pistolul la brâu şi a plecat cu paşi mari spre sat.

Tata a descoperit cum braţul în care comandantul Yu îşi ţinea arma se ridică încetul cu încetul şi cum gura pistolului ia urma aghiotantului Ren. Participanţii la funeralii erau cu totul uluiţi, dar unul nu cuteza să zică nici pâs. Fără să aibă habar de ceva, aghiotantul Ren mergea spre sat cu capul înălţat şi pasul mare, în bună rânduială, cu faţa către soarele care se învârtea ca o roată pe cer. Tata a văzut cum pistolul se scutură puţin în mâna comandantului Yu, dar detunătura a fost atât de slabă şi-atât de-ndepărtată, că aproape n-a auzit-o. A văzut glontele zburând agale şi jos şi alunecând lipit de părul negru ca pana corbului al aghiotantului Ren. Acesta nici măcar n-a-ntors capul şi a înaintat cu aceiaşi paşi egali şi ritmici. Tata a auzit în schimb venind dintr-acolo un fluierat printre dinţi, iar melodia era deosebit de cunoscută – era „Sorgul s-a-nroşit, sorgul s-a-nroşit…” Lacrimi fierbinţi i-au umplut tatii orbitele. Pe măsură ce se-ndepărta, silueta aghiotantului Ren se făcea din ce în ce mai mare şi mai înaltă. Comandantul Yu a mai tras o dată. Acum focul a cutremurat cerul şi pământul, iar tata a perceput în acelaşi timp şi zborul glontelui, şi zborul detunăturii. Glontele a lovit gâtul unui cocean de sorg, care-a căzut la pământ. În molcoma călătorie a spicului spre pământ, un alt glonte l-a spulberat. Tata a simţit nelămurit cum aghiotantul Ren se-apleacă şi smulge un susai galben-auriu, îl pune sub nas şi-l miroase vreme îndelungată.

Tata mi-a spus că se vede că aghiotantul era membru al Partidului Comunist, pentru că în afara Partidului rar găseai aşa bărbaţi adevăraţi pur-sânge. Din păcate însă, eroismul lui Ren a avut viaţă scurtă, căci la trei luni după ce, cu capul înălţat şi pasul mare, îşi făcuse o ieşire de erou măreţ vestit în toată lumea, browningul lui s-a descărcat accidental în timp ce-l curăţa şi l-a ucis. Glontele

i-a intrat prin ochiul drept şi i-a ieşit prin urechea dreaptă, jumătate de faţă i-a fost scăldată în pulbere albastră ca oţelul, iar din urechea dreaptă i-au curs trei-patru picături de sânge negru. Auzind împuşcătura, oamenii s-au năpustit înăuntru, dar el se prăbuşise deja pe-o parte la pământ.

Comandantul Yu a cules atunci browningul aghiotantului Ren şi multă vreme n-a rostit niciun cuvânt.

7

Bunica, în spate cu o cobiliţă cu îndesate, şi soţia lui Wang Wenyi, cu două căldări de ciorbă de fasole verde, zoreau spre podul mare de pe Râul Negru. Se gândiseră la început să taie pieziş prin lanurile de sorg şi să se-ndrepte direct spre sud-est. După ce intraseră în sorg, îşi dăduseră seama că în spate cu cobiliţele nu pot face nici cel mai mic pas. Bunica a spus:

— Cumătro, s-o luăm pe drum drept, ajungem mai repede dac-o luăm mai încet.

Bunica şi soţia lui Wang Wenyi, ca două păsări mari plutind în zbor, se mişcau peste măsură de substanţiale prin atmosfera vidă. Bunica se schimbase într-o haină roşu-închis, iar pe părul negru se dăduse cu ulei, făcându-şi-l lucios ca pana corbului. Soţia lui Wang Wenyi era mică, dar destoinică şi vitează, cu mâini şi picioare foarte agile. Pe când comandantul Yu se-ntărea cu oameni şi se organiza, ea l-a adus pe Wang Wenyi la noi acasă, rugând-o pe bunica să pună o vorbă bună ca să-l primească şi pe el în rândul luptătorilor. Bunica a zis numaidecât că da şi, ca să n-o supere, comandantul Yu l-a luat şi pe Wang. L-a întrebat apoi: „Ţi-e frică de moarte?” Wang a răspuns: „Da”. Soţia lui a zis: „Domnule comandant Yu, când zice că-i e frică, zice că nu-i e: avionul japonez ne-a făcut fărâme cei trei băieţi”. Wang Wenyi nu era născut să fie soldat. Avea reacţii lente, nu deosebea stânga de dreapta,

iar când exersa paşii pe câmpul de instrucţie a-ncasat nu ştiu câte bătăi de la aghiotantul Ren. Soţia l-a ajutat să se dumirească, punându-l să strângă cu dreapta un pai de sorg şi, la auzul comenzii „La dreapta!”, să se răsucească în direcţia mâinii în care ţine paiul. Deşi soldat, Wang Wenyi n-avea armă, aşa că bunica i-a dat puşca noastră pentru păsări.

Când au ajuns la zăgazul de pe Râul Negru, cel aşa de întortocheat aici, n-au apucat să arunce vreo privire florilor galbene de pe zăgaz sau sorgului foarte dens şi roşu ca sângele de dincolo de el, ci au grăbit mai departe spre est. Soţia lui Wang Wenyi era obişnuită cu greutăţile, bunica era învăţată cu bucuriile. Sudoarea curgea în şiroaie pe bunica, pe soţia lui Wang Wenyi nu se zărea nicio broboană.

Tata, care de mult alergase înapoi la capul podului, i-a raportat comandantului Yu că îndesatele urmează să vină, iar comandantul i-a dat mulţumit o palmă peste ceafă. Cei mai mulţi dintre luptători stăteau întinşi în lan, prăjindu-şi nasurile la soare. Tata se plictisea să stea degeaba, aşa că s-a dus în lanul de sorg de la vest să vadă ce fac Mutulică şi ai lui. Mutulică îşi ascuţea meticulos pumnalul. Tata, apăsându-şi browningul, s-a oprit în picioare în faţa lui, cu un zâmbet victorios fluturându-i pe faţă. Văzându-l, Mutulică a râs rânjindu-şi gura.

Un luptător adormise şi sforăia foarte răsunător. Cei care nu adormiseră şedeau întinşi, cu totul nepăsători şi fără chef, şi niciunul n-a stat de vorbă cu tata. Tata a sărit înapoi pe şosea, care din galben dădea spre alb, sfârşită de oboseală. Cele patru grape legate laolaltă ce tăiau orizontal drumul stăteau cu dinţii ascuţiţi îndreptaţi spre cer, iar tata s-a gândit că de bună seamă nici ele nu mai aveau răbdare să aştepte. Podul de piatră stătea întins peste râu asemenea unui bolnav care de-abia începe să-şi revină după o boală grea. Mai apoi, tata s-a aşezat pe

zăgaz. A privit o clipă spre răsărit, a privit spre apus, a privit spre apa curgătoare a râului, a privit spre raţele sălbatice. Peisajul din râu era foarte frumos, fiecare plantă de apă era vie şi-n fiecare buchet mărunt-mărunt de spumă se-ascundea un mister. Tata a zărit câteva grămezi de oase albe, de cal sau poate de măgar, înconjurate de plante de apă remarcabil de dense. Tata şi-a adus din nou aminte de cei doi catâri negri ai familiei noastre. Primăvara, grupuri mari de iepuri sălbatici fugeau iute pe câmp, iar bunica, cu puşca de vânătoare în mână şi călare pe catâr, îi urmărea peste tot. Tata stătea şi el pe spinarea catârului, cuprinzând-o pe bunica pe după şale. Catârul înspăimânta iepurii, iar bunica trăgea şi-i dobora. La întoarcerea acasă, de gâtul catârului atârna întotdeauna câte un şir de iepuri. O alică de fier, mare cât un bob de sorg, i se înţepenise odată bunicii într-o strungăreaţă dintre măselele din spate – i se îndesase acolo pe când mânca iepure sălbatic şi, cât scobise la ea, tot nu mai putuse s-o scoată. Tata a mai zărit şi nişte furnici pe zăgaz. Un şir de furnici de un roşu întunecat mutau zorite grăunţe de ţărână. Tata a aşezat în mijlocul lor un bulgăre de pământ, iar furnicile pe care le blocase astfel n-au apucat pe-o cale ocolitoare, ci-au făcut tot ce le stătea în putinţă să se suie pe el. Tata a apucat bulgărele şi l-a azvârlit în apă; clintită de el, apa n-a răsunat totuşi în niciun fel. Soarele era la amiază, iar din apă răzbătea un iz fierbinte: totul scânteia luminos, totul zâzăia. Tata simţea că lumea dintre cer şi pământ e înecată de pulberea roşie de sorg şi că e înecată de parfumul rachiului de sorg. S-a întins cu faţa în sus pe zăgaz, iar în acea clipită, inima i-a săltat sălbatic. A priceput de-abia mai apoi – aşteptarea dă mereu roade, iar când acestea apar, sunt obişnuite şi comune, necăutate şi fireşti: tata a descoperit că pe şoseaua străjuită de sorg au apărut patru ciudăţenii, verde-închis la culoare şi având formă de cărăbuş, care se-apropiau târându-se, fără un sunet, fără o

şoaptă.

„Maşinile!” a îngăimat tata vag, şi nimeni nu l-a băgat în seamă.

— Maşinile diavolilor!

Tata a sărit în picioare, privind ţintă camioanele care ţâşneau către el ca nişte stele căzătoare. Camioanele trăgeau după ele o coadă lungă-lungă şi pământie, în timp ce pe cap li se legănau trosnind luciri incandescente.

— Au venit maşinile!

Vorbele tatii semănau cu o sabie care părea să-i fi descăpăţânat pe toţi. Lanurile de sorg s-au învăluit într-o linişte prostească.

Comandantul Yu a urlat vesel:

— Zevzecilor, uite c-au venit! Fraţilor, pregătiţi-vă şi, când vă zic să trageţi, trageţi!

La vest de drum, Mutulică şi-a tras una peste fund şi a sărit în picioare. Cele câteva zeci de luptători s-au aplecat, şi-au apucat armele şi s-au trântit pe suişul zăgazului.

Se-auzea deja zbieretul zumzăitor al camioanelor. Întins lângă comandantul Yu, tata şi-a proptit browningul cel greu. Încheieturile îi erau încinse şi amorţite, sudoarea din palme lipicioasă, iar o bucată de carne dintre arătător şi degetul mare i-a zvâcnit deodată scurt, pentru ca apoi să înceapă să i se zdroncăne bezmetic. Tata privea uluit acea bucată de carne şi piele, mare cât un sâmbure de caisă, care-i sălta ritmic, de parcă înăuntru ar fi stat ascuns un puişor ce-şi spărsese coaja şi dădea să iasă din găoace. Nu mai vroia să-i zvâcnească, aşa că s-a folosit de forţă, dar mişcările s-au înlănţuit, de-ntregul braţ a început să-i dârdâie. Comandantul Yu l-a apăsat puţin pe spate, iar zvâcnetul s-a oprit brusc. Tata şi-a trecut browningul în mâna stângă, în timp ce degetele de la dreapta i se mişcau spasmodic – multă vreme n-a putut deloc să le-ndrepte.

Camioanele se-apropiau gonind ca vântul şi se măreau. Cei doi ochi din capul fiecăruia, mari cât copitele de cal,

aruncau valuri-valuri de raze, iar duduitul motoarelor semăna cu şuierul vântului înainte de-o răpăială de ploaie, având un fel de însufleţire străină şi apăsătoare. Tata vedea pentru prima oară în viaţa lui o maşină şi-ncerca să ghicească dacă ciudăţeniile astea mănâncă iarbă sau nutreţ şi dacă beau apă sau sânge: oricum, alergau mai iute decât cei doi catâri tineri, puternici şi cu picioarele zvelte, ai familiei mele. Roţile rotunde ca luna se-nvârteau cu toată viteza, spulberând în aer ţărâna galbenă. Treptat-treptat, s-a zărit şi ce era în camioane – pe când se apropiau de podul de piatră, au micşorat încet-încet viteza, iar fumul galben din spate s-a prelins şi în faţă, învăluindu-i pâclos pe cei douăzeci şi ceva de oameni în uniforme galbene precum caisa şi cu căciuli de fier lucioase ca pana corbului din primul camion. Tata a aflat mai apoi că numele căciulilor de fier este „căşti”. (În 1958, în timpul măreţei campanii de călire a fierului şi oţelului puse în practică de Partid, ne ridicaseră din casă oalele de fier. Fratele meu mai mare a furat din grămada de fier o cască, pe care am pus-o pe foc ca să fierbem în ea apă şi să facem de mâncare. Tata a rămas cu ochii pironiţi la casca a cărei culoare se schimba neregulat sub dogoarea focului, iar în ochii lui verzi s-a ivit o expresie nobilă şi tragică, de cal bătrân ajuns la neputinţă.) Cele două camioane din mijloc erau încărcate cu saci albi ca zăpada, asemenea unor movile, în timp ce în camionul cel mai din urmă stăteau în picioare, ca şi în primul, douăzeci şi ceva de soldaţi japonezi cu căşti pe cap.

Camioanele se apropiau de zăgaz, iar roţile ce se rostogoleau încetul cu încetul se arătau mari şi neîndemânatice; botul pătrăţos i se părea tatii că seamănă cu capul fără pereche de mare al unei lăcuste. Ţărâna galbenă s-a răzit încet-încet, dar din coada camioanelor ieşea, pârţ după pârţ, o ceaţă fumurie de un albastru-închis.

Tata şi-a tras din răsputeri capul înapoi, în timp ce o răcoare de gheaţă cum nu mai simţise vreodată i s-a înălţat din tălpi până în stomac, unde s-a strâns într-un ghem care a dat naştere unei apăsări puternice. A simţit nevoia urgentă să urineze – urina-i ţâşnea deja în sus, de capul puţei ajunsese să-i picure bezmetic. A strâns din fese cu putere, ca să stăpânească urina ce dădea să se împroaşte. Comandantul Yu i-a spus cu severitate:

— Iepurici-prostici, stai locului!

Tata n-a avut încotro şi a strigat:

— Tată de suflet, permisiunea să mă duc să mă piş!

După ce-a primit încuviinţarea comandantului Yu, tata s-a retras în lanul de sorg şi cu mare greutate a slobozit un şuvoi de culoarea sorgului roşu şi atât de fierbinte, că puţa l-a ars de durere. Acum se simţea mult mai uşurat. Fără gând anume, a aruncat un ochi spre feţele oamenilor: toţi erau hidoşi şi înfiorători ca statuile din temple. Lui Wang Wenyi îi atârna vârful limbii şi privirea îi semăna cu a unei şopârle, cu totul neclintită şi încremenită.

Camioanele semănau cu nişte fiare mari şi vigilente, care se târau înainte ţinându-şi răsuflarea. Tata le-a adulmecat mireasma delicioasă a trupului. În acel moment şi-au făcut apariţia pe zăgazul de pe Râul Negru cel sinuos bunica mea, căreia sudoarea îi trecuse prin bluza roşie de borangic, şi soţia lui Wang Wenyi, care sufla şi gâfâia.

Bunica mea, cu o cobiliţă de îndesate, şi soţia lui Wang Wenyi cu căldările de ciorbă de fasole verde, se uitau uşurate la podul de piatră, mare şi posomorât, de pe Râul Negru. Bunica i-a spus mulţumită celeilalte:

— Cumătro, se cheamă c-am ajuns.

După ce se măritase, bunica trăise numai în huzur, iar acum cobiliţa grea plină de îndesate îi lăsase pe umerii slabi şi fragezi o dâră adâncă de culoare vineţie, care a însoţit-o la plecarea din lumea celor vii. Când s-a înălţat la cer, dâra aceasta vineţie a fost semnul de onoare al

eroismului bunicii în lupta cu japonezii.

Tot tatăl meu a descoperit-o primul pe bunica. Printr-un soi de inspiraţie cu putere magică, tata, pe când nimeni nu-şi dezlipea ochii de la camioanele ce se apropiau încetul cu încetul şi-a lăsat capul spre apus şi a văzut cum zboară agale bunica, asemenea unui fluture de un roşu aprins. Tata a strigat tare:

— Mamă…

Strigătul tatii a răsunat ca un ordin, iar din maşinile japonezilor s-a pornit o rafală deasă de gloanţe din trei dintre mitralierele cu mâner ponciş ale japonezilor amplasate pe acoperişul camioanelor. Împuşcăturile erau înfundate, asemenea lătratului sumbru al câinilor într-o noapte ploioasă. Tata a văzut cum în bluza bunicii, la piept, se ivesc cu un pocnet două găuri. Bunica a scos veselă un ţipăt şi s-a prăbuşit cu capul înainte. Cobiliţa a căzut şi ea la pământ, apăsând pe spatele ei. Unul din cele două coşuri de îndesate s-a rostogolit spre miazăzi, celălalt s-a rostogolit spre miazănoapte. Îndesatele mari şi albe ca zăpada, ceapa prăzulie şi ouăle zdrenţuite s-au răspândit pe panta acoperită cu un covor de iarbă verde. După ce bunica s-a prăbuşit, din ţeasta dreptunghiulară a soţiei lui Wang Wenyi a ţâşnit un lichid între galben şi roşu la culoare, care a împroşcat până foarte-foarte departe, chiar şi pe sorgul din josul pantei. Tata a văzut cum, nimerită de glonte, această femeie mică de statură face un pas înapoi, se lasă într-o parte, cade în sudul zăgazului, iar apoi se rostogoleşte pe fundul râului. Cele două căldări de fasole verde aduse de ea cu cobiliţă s-au răsturnat, mai întâi una, apoi cealaltă, iar şiroaiele de ciorbă semănau cu sângele eroilor. Una dintre căldări s-a durducat şi a sărit în apa neagră a râului, unde a plutit încet-încet spre înainte, trecând şi prin faţa lui Mutulică. S-a ciocnit de câteva ori de-un pilon al podului, s-a strecurat apoi pe sub arcul lui şi a plutit şi prin faţa comandantului Yu, a tatălui meu, a lui

Wang Wenyi şi a fraţilor Fang.

— Mamă… a scos tata un ţipăt sfâşietor, ţâşnind apoi pe zăgaz.

Comandantul Yu a tras de el, dar n-a putut să-l oprească şi-a urlat:

— Întoarce-te!

Tata n-a auzit ordinul comandantului Yu, nu mai putea auzi nimic. Trupul lui sfrijit şi molâu a alergat pe zăgazul strâmt, cu spatele sub razele viu colorate ale soarelui. În acelaşi moment în care s-a suit pe zăgaz şi-a aruncat şi pistolul, care a căzut pe un susai auriu cu frunzele frânte. Şi-a desfăcut mâinile şi s-a năpustit spre bunica precum o păsărică ce se-aruncă-n înalt. Pe zăgaz era linişte de se-auzea ţărâna cum cade, apa râului era doar lumină, nu curgere, în vreme ce sorgul de dincolo de zăgaz stătea senin şi demn. Pe când corpul fragil îi alerga pe zăgaz, tata devenise înalt, magnific, frumos. A strigat tare: „Mamă… mamă… mamă…”, iar acest „mamă!” era permeat de sângele şi lacrimile acestei lumi, de iubirea adâncă pentru sângele şi carnea sa, de cauzele cele mai nobile. După ce-a alergat până la capătul zăgazului de la est, tata a sărit peste grapele înlănţuite şi s-a suit pe zăgazul de la vest. Sub zăgaz, tata a şters în goană pe lângă figurile împietrite ale lui Mutulică şi ale celorlalţi. S-a năpustit apoi peste corpul bunicii şi a mai strigat o dată: „Mamă!”

Bunica stătea culcată pe zăgaz, cu faţa lipită de buruienile de la marginea lui. Pe spate i se răsfrângeau două găuri de glonte, iar prin ele ţâşnea afară o mireasmă proaspătă de rachiu de sorg. Tata a sucit de umărul bunicii, întorcând-o. Bunica n-avea nicio rană pe chip, înfăţişarea îi era sobră, iar părul nu-i era nici măcar cu un fir răzleţit. Sub cele cinci şuviţe ale bretonului, coada sprâncenelor îi atârna în jos. Avea ochii întredeschişi, iar pe faţa ei verde-pădure, buzele erau de un roşu aprins. Prinzându-i mâna caldă, tata a strigat din nou:

— Mamă!

Bunica şi-a deschis ochii, iar pe chip i s-a ivit un zâmbet inocent. A întins şi ea o mână către tata.

Camioanele diavolilor s-au oprit în capul podului cu motoarele duduind când tare, când încet.

O umbră mare şi înaltă a fulgerat pe zăgaz, iar tatăl meu şi bunica mea au fost traşi jos de pe el, fapta bună fiind a lui Mutulică. Tata n-a apucat să se dezmeticească bine, că o noua rafală de gloanţe, ca un vânt nebun, a doborât şi a făcut bucăţi nenumărate fire de sorg deasupra capetelor lor.

Cele patru camioane stăteau strânse unul într-altul, fără să se mişte, dincolo de pod. Gloanţele aruncate de cele opt mitraliere din primul şi ultimul camion împleteau fâşii-fâşii de lumină, uscate şi tari, întretăindu-se spre a scoate la iveală faţa unui evantai sfâşiat, apoi iar întretăindu-se ca să formeze altul, ba la est de drum, ba la vest. Sorgul se jelea cu voce egală, în timp ce membrele sale secerate ba cădeau drepte, ba se-nălţau în zbor, arcuindu-se. Gloanţele care sfredeleau aerul de deasupra zăgazului stârneau rotocol după rotocol de ţărână galbenă şi şir după şir de şâşâieli.

Luptătorii de pe suişul zăgazului stăteau lipiţi strâns de buruieni şi de pământul cel negru, fără să facă nici cea mai mică mişcare. Mitralierele au tras susţinut, secerând vreme de trei minute şi oprindu-se apoi deodată. De jur împrejurul maşinilor se umpluse de tuburi aurii şi scânteietoare.

Comandantul Yu a zis cu voce joasă:

— Nu trageţi!

Diavolii se păstrau tăcuţi. La suprafaţa râului, fuioarele subţirele de fum de la praful de puşcă pluteau către est, urmând adierea vioaie şi graţioasă a vântului.

Tata mi-a spus că în acest moment de acalmie, Wang Wenyi s-a suit zgâlţâindu-se pe zăgaz, a rămas acolo în

picioare, în mână cu puşca de păsări cu ţeavă lungă, cu ochii holbaţi şi gura deschisă, îndurerat peste măsură. A strigat o dată tare: „Nevastă!” şi n-a mai apucat să facă niciun pas, că zeci de gloanţe i-au căscat în burtă o gaură mare şi străvezie cât o lună de mare. Gloanţele cu maţe lipite de ele i-au ropotit apoi comandantului Yu pe deasupra capului.

Wang Wenyi a picat sub zăgaz şi s-a rostogolit şi el pe fundul râului, privindu-se cu soţia lui, fiecare de o parte a podului. Inima încă îi bătea, capul îi era întreg şi fără stricăciune, iar el simţea cum îi ţâşneşte în inimă o senzaţie neobişnuit de limpede de pătrundere a lucrurilor.

Tata mi-a spus că soţia lui Wang Wenyi născuse trei băieţi unul după altul. Sorgul îi făcuse graşi şi voinici, zburdalnici şi plini de viaţă. Într-o zi, când Wang Wenyi şi soţia lui se duseseră la câmp să sape la sorg, iar cei trei copii se jucau în curte, un biplan japonez a zumzăit ciudat, trecând în zbor pe deasupra satului. Avionul s-a ouat un ou, care a căzut în curtea lui Wang Wenyi şi i-a făcut copiii mici fărâme – iar pe acestea aruncându-le pe spinarea casei, înfăşurându-le şi atârnându-le de vârfurile pomilor, mâzgălind cu ele pereţii… Când comandantul Yu a ridicat steagul luptei împotriva japonezilor, Wang Wenyi a fost adus de soţie…

Scrâşnindu-şi dinţii şi sticlindu-şi ochii, comandantul Yu s-a uitat crunt la Wang Wenyi, al cărui cap intrase deja pe jumătate sub apă, şi a strigat din nou cu voce joasă:

— Nicio mişcare!

8

Boabe de sorg căzând în zbor îi jucau bunicii pe faţă, iar unul i-a ţopăit exact între buzele care i se deschideau şi i se închideau uşor, aşezându-se pe dinţii ei albi şi curaţi. Tata se uita la buzele din care roşeaţa pierea treptat şi a

horcăit: „Mamă!”, în timp ce două lacrimi i se lăsau pe piept. În ploaia perlată împletită din sorg, bunica a deschis ochii, care aruncau şi ei o irizaţie ca de perle.

— Copile… tatăl tău…

— E la război, tata.

— El e tatăl tău… a zis bunica.

Tata a încuviinţat din cap.

Bunica s-a zbătut să se ridice, dar, de cum s-a mişcat, au început să-i ţâşnească două şuvoaie de sânge.

— Mamă, mă duc să-l chem, a zis tata.

Bunica a scuturat din mână şi deodată s-a răsucit ridicându-se în fund şi a spus:

— Douguan… fiul meu… ţine-o pe mama… să ne-ntoarcem acasă… să ne-ntoarcem…

Tata a îngenuncheat, i-a prins braţele pe după gâtul lui, apoi s-a ridicat în picioare cu efort, cărând-o şi pe bunica. Sângele din pieptul ei a udat repede gâtul tatii, iar în sângele ei proaspăt tata a adulmecat, ca şi mai înainte, o mireasmă tare de rachiu de sorg. Corpul greu al bunicii se sprijinea de trupul tatii, iar el, cu picioarele tremurând şi mătăhăindu-se tot, s-a-ndreptat spre adâncul lanului, în timp ce gloanţele măcelăreau sorgul pe deasupra capetelor lor. Tata despărţea paiele dese de sorg, înaintând pas cu pas. Sudoarea şi lacrimile i se amestecau cu sângele bunicii, făcându-i faţa nedeplină şi neîntreagă. Tata simţea cum trupul bunicii devine din ce în ce mai greu, paiele de sorg i se puneau piedică fără pic de milă, frunzele de sorg îl tăiau ca un fierăstrău fără pic de milă, iar el s-a prăbuşit la pământ, apăsat de corpul greu al bunicii. S-a strecurat de sub ea şi a rânduit-o drept, iar bunica şi-a ridicat faţa, a răsuflat prelung şi-apoi i-a zâmbit şters. Acest zâmbet era insondabil de misterios – acest zâmbet semăna cu un fier înroşit care a ars în amintirea tatii un semn în formă de potcoavă.

Bunica stătea întinsă, în timp ce senzaţia de arsură din

piept slăbea treptat. Instantaneu, şi-a simţit fiul desfăcându-i haina şi-acoperindu-i cu o mână gaura de glonte de deasupra sânului şi cu cealaltă gaura de glonte de sub sân. Sângele bunicii a vopsit în roşu mâinile tatii şi i le-a vopsit şi în verde; pieptul ei de un alb imaculat a fost vopsit de propriul sânge în verde şi a fost vopsit şi în roşu. Gloanţele trecuseră prin sânul nobil al bunicii, dezvăluindu-i alcătuirea rozalie în formă de stup. Tata s-a uitat la sânul bunicii cu durere nesfârşită. N-a izbutit să oprească sângele care curgea din rana ei şi a văzut cum faţa bunicii, în urma pierderii de sânge, se făcea din ce în ce mai palidă, iar trupul din ce în ce mai plutitor, de parcă în orice clipă avea să se înalţe în aer şi să zboare.

În umbra sorgului, bunica privea fericită ce făurise ea împreună cu comandantul Yu – faţa splendidă a tatălui meu iar scenele animate din anii cei duşi i-au fluturat pe dinaintea ochilor ca nişte cai în galop.

Bunica şi-a amintit de anul în care, sub potopul de ploaie şi aşezată în lectică precum într-o barcă, a intrat în satul lui Shan Tingxiu. Şuvoaiele curgeau tulburi pe uliţă, iar pe deasupra apei plutea un strat de coji de la boabele de sorg. Când lectica a ajuns la poarta familiei Shan, a ieşit s-o întâmpine doar un bătrân uscat cu părul prins într-o coadă ca o păstaie. După ce s-a oprit ploaia cea mare, pe pământul băltind de apă mai cădea câte o rafală răzleaţă. Deşi muzicanţii îşi cântau melodiile, nu venea nimeni să vadă veselirea, iar bunica şi-a dat seama că treburile nu stau grozav. Cei care au ţinut-o de sub braţ să se aplece în faţa Cerului şi pământului au fost doi bărbaţi, unul de cincizeci şi ceva de ani, altul de patruzeci şi ceva. Cel de cincizeci şi ceva era unchiul Luohan, cel de patruzeci şi ceva era un argat de la povarnă.

Cărătorii şi muzicanţii şedeau în apă ca găinile plouate, privind cu figuri serioase cum doi bărbaţi veştejiţi şi uscaţi o proptesc să intre în casa învăluită în beznă adâncă pe

bunica mea cea toată o roşeală. Bunica a simţit mirosul intens de rachiu de sorg al trupurilor celor doi, care parcă s-ar fi înmuiat pe de-a-ntregul în rachiu.

Când a făcut plecăciunile măritişului, bunica a rămas acoperită pe cap cu pânza aceea care puţea de te-ameţea. În miros de lumânări aprinse, bunica a primit o fâşie de mătase moale, de care a fost trasă apoi de cineva. Drumul acesta i-a fost negru ca tăciunele şi plin de apăsare şi spaimă. A fost dusă şi aşezată pe pat. În tot acest timp, n-a venit nimeni să-i dea la o parte pânza roşie, aşa că bunica s-a descoperit singură. A văzut că la piciorul patului stă încovrigat pe un taburet pătrat un bărbat cu o faţă spasmodică. Avea capul prelung şi cu totul turtit, iar pleoapele de jos îi putreziseră, ajungând de un roşu aprins. S-a ridicat şi a întins spre bunica o mână ca o gheară de cocoş, dar ea a ţipat o dată tare, a dibuit din sân foarfeca şi a rămas în picioare pe pat, privindu-l îndeaproape şi cu ochi mânioşi.

Bărbatul s-a aşezat atrofiat înapoi pe taburet. În acea noapte bunica n-a lăsat deloc foarfeca din mână, iar bărbatul cu cap turtit n-a părăsit nici el taburetul pătrat.

De cum s-a făcut dimineaţă, bunica a profitat că bărbatul adormise şi s-a lăsat să alunece jos din pat, ieşind în fugă din cameră. A deschis poarta şi se pregătea să-şi ia zborul când o mână a oprit-o. Bătrânul uscat şi slab cu părul prins într-o coadă ca o păstaie a apucat-o de încheietură, uitându-se la ea cu ferocitate.

Shan Tingxiu a tuşit uscat de două ori, şi-a şters răutatea de pe chip înlocuind-o cu un zâmbet şi a zis:

— Copilă, ai venit la noi mireasă, îmi eşti ca o fiică. Bianlang n-are boala aia, nu pleca urechea la palavrele unora. Suntem o familie mare şi bogată, iar Bianlang este un om de treabă. Acum, că ai venit, tu o să te ocupi de familie.

Shan Tingxiu i-a înmânat bunicii un şirag mare de chei

de alamă, dar bunica nu l-a primit.

În a doua noapte, bunica a stat cu foarfeca în mână până când s-a luminat de ziuă.

În a treia dimineaţă, străbunicul meu a venit trăgând după el un măgăruş ca s-o ia pe bunica să se-ntoarcă acasă – aşa e obiceiul în ţinutul Gaomi din nord-est, să iei mireasa înapoi după trei zile. Străbunicul a băut întruna cu Shan Tingxiu până când soarele a trecut de amiază şi de-abia apoi s-a pornit la drum spre casă.

Bunica stătea de-a curmezişul pe măgar, pe spinarea căruia se lăsa spre pământ o plapumă subţire. Aşa au ieşit, bălăbănindu-se, din sat. Era a treia zi de la ploaia cea mare, iar drumul era la fel de umed. Aburi albi se înălţau clocotitori din lanurile de sorg, încolăcind firele verzi în suflări albe şi dându-le înfăţişare de înţelepţi nemuritori. Banii de argint zornăiau în chimirul străbunicului, care băuse de mergea acum pe trei cărări, cu ochii înceţoşaţi de-a binelea. Încruntat, măgăruşul păşea încet, urmele lui mărunte întipărindu-se limpede pe drumul umed. Aşezată în spinarea lui, bunica era scuturată de valuri-valuri de ameţeală. Pleoapele îi erau roşii şi umflate, iar părul răvăşit. Sorgul, care în trei zile crescuse cât să-şi mai adauge un nod, o ţintuia batjocoritor.

Bunica a spus:

— Tată, nu mă mai întorc la ei în casă, nici moartă nu mă mai întorc…

Străbunicul i-a zis:

— Fata mea, mare noroc a dat peste tine! Socrul tău o să-mi dea în dar un catâr mare şi negru şi-o să vând măgarul…

Măgarul şi-a întins capul pătrăţos şi a luat de la marginea drumului o gură de iarbă verde, pătată cu stropi mărunţi de noroi.

Bunica i-a zis plângând:

— Tată, are lepră…

— Socrul tău o să ne dea un catâr…

Străbunicul era beat de nu mai semăna a om şi vărsa fără încetare gură după gură de rachiu şi de carne în smocurile de iarbă de la marginea drumului. Murdăria vărsată a îngreţoşat-o pe bunica, de i s-au întors şi ei maţele pe dos. Îl ura din toată făptura.

Când măgarul a ajuns la Adâncitura Broaştei, o putoare de-ţi muta nasul i-a asaltat cu atâta tărie, că măgarul şi-a pleoştit urechile. Bunica a văzut cadavrul tâlharului din urmă cu câteva zile. Burta i se bulbucase mult şi un covor de muşte smaraldii îi acoperea cu totul pielea şi carnea. Cu bunica în spinare, măgarul a trecut repede prin faţa cadavrului, iar muştele s-au ridicat mânioase în zbor, ca un vălătuc de nori verzi. Străbunicul venea în urma măgarului, iar corpul îi era parcă mai lat decât drumul şi ba se freca de sorgul de pe partea stângă, ba se prăbuşea printre buruienile de pe partea dreaptă. Când a căzut în faţa cadavrului, străbunicul a făcut „Oh, oh!” şi a rostit printre buzele care-i dârdâiau:

— Mă, amărâtule… amărâtule… aici te-ai întins tu să dormi…?

Bunica nu putuse să uite faţa ca de dovleac a tâlharului. În clipa în care muştele s-au ridicat în aer speriate, expresia lui elegantă şi nobilă a intrat într-un contrast puternic cu expresia sălbatică şi laşă pe care o avea când era în viaţă. Au mers un *li*, apoi încă unul. Soarele îi săgeta pieziş, cerul era limpede ca un pârâu. Străbunicul fusese lăsat în urmă de măgar, care ştia drumul şi înainta în tihnă cu bunica în spinare. Drumul a cotit puţin, iar când măgarul a ajuns la cotitură, trupul bunicii s-a întors spre înapoi, desprinzându-se de spinarea măgarului. Un braţ puternic a prins-o şi a dus-o în adâncul sorgului.

Bunica s-a zbătut fără putere – nici nu vroia să se zbată, trei zile de viaţă nouă erau ca un vis cu totul spulberat. Într-un singur minut, unii devin conducători măreţi; în trei

zile, bunica pătrunsese tainele vieţii. A ridicat chiar şi un braţ şi l-a prins de gât pe cel ce-o căra, să-l mai uşureze. Frunzele de sorg fâşâiau. De pe drum veneau strigătele răguşite ale străbunicului:

— Fata mea, unde te-ai dus?

Din apropiere de pod s-a auzit cântecul prelung şi plin de jale şi durere al unei goarne mari, dimpreună cu păcăniturile nediferenţiate ale mitralierelor. Sângele bunicii încă îi urma ritmul respiraţiei, firişor cu firişor scurgându-i-se din corp. Tata a strigat:

— Mamă, să nu-ţi mai curgă sângele afară, când o să ţi se isprăvească de curs, o să mori!

A apucat nişte pământ negru de la rădăcina sorgului şi a astupat cu el rănile bunicii, dar sângele l-a năpădit foarte repede. Tata a mai luat o mână de pământ. Bunica a zâmbit recunoscătoare, privind la văzduhul azuriu şi nemăsurat de adânc şi la sorgul cald şi înţelegător ca o mamă iubitoare. În oceanul ei de suferinţă, şi-a făcut apariţia un drumeag de un verde crud împodobit cu floricele albe. Pe acest drumeag, bunica era călare pe un măgăruş care mergea agale: în adâncul sorgului, acel bărbat mare, puternic şi solid îşi dregea glasul şi cânta tare, iar sunetul o lua pe deasupra sorgului. Bunica mergea în urma cântecului, călca pe vârfurile firelor de sorg de parcă se suia pe o întindere de nori verzi…

Bărbatul a aşezat-o pe bunica pe pământ, iar ea, moale ca tăiţeii, şi-a mijit ochii ca de miel. Bărbatul şi-a sfâşiat pânza neagră care-i acoperea faţa şi şi-a arătat chipul cel adevărat. Era el! Bunica a strigat către Cer în inima ei, în timp ce o cutremurare intensă asemănătoare cu fericirea a cuprins-o atât de puternic, că lacrimi fierbinţi i-au umplut ochii.

Yu Zhan’ao şi-a dat jos pelerina din paie şi a strivit cu picioarele zeci de coceni de sorg. Pe cadavrele lor şi-a aşternut pelerina şi a dus-o pe bunica în braţe pe ea.

Spiritul ei şi-a părăsit sălaşul şi, văzând pieptul lui dezgolit, parcă-i vedea şi sângele plin de vlagă şi iuţeală curgându-i fără odihnă pe sub pielea negricioasă. Peste vârfurile firelor de sorg se rotocolea o suflare subţire, iar în toate părţile răsuna zgomotul sorgului crescând. Vânt potolit, valuri liniştite, raze după raze umede şi arzătoare întretăindu-se şi secerându-se printre crăpăturile dintre cocenii de sorg. Inima bunicii era căprioară zbătându-se. Pasiunile ei tăinuite vreme de şaisprezece ani au explodat, iar ea a început să fremete pe pelerină. Bucată cu bucată, Yu Zhan'ao s-a lăsat în jos, a căzut în genunchi cu o bufnitură şi a rămas aşa lângă ea. Bunica tremura din cap până-n picioare, în timp ce un snop de flăcări galbene şi cu aromă grea i s-au aprins prâsnind pe faţă. Yu Zhan'ao i-a sfâşiat cu grosolănie cămaşa, lăsând razele răbufnind drepte ale soarelui să lumineze micile umflături albe ale sânilor bunicii, ce se ridicau reci, încordaţi şi strânşi unul într-altul. Sub mişcările lui viguroase, durerea şi fericirea ascuţite şi pătrunzătoare au oţelit nervii bunicii, care a mai strigat doar, încet şi adânc, „Cerule!" şi-apoi a leşinat.

Bunica şi bunicul s-au iubit şi s-au drăgălit pe sorgul plin de viaţă – două spirite neînfrânate, dispreţuind legile lumii oamenilor, şi lipite şi mai strâns decât carnea lor în desfătare, în lanurile de sorg, ei au croit lumii făgaşe noi, arând norii şi semănând ploaia, şi astfel au adăugat istoriei bogate şi colorate a ţinutului nostru, Gaomi din nord-est, un strat de roşeală. Tata se poate spune că a fost conceput controlând esenţa Cerului şi pământului şi că a fost chintesenţa durerii şi a plăcerii nebune. Răgetele zgomotoase ale măgarului au sfredelit lanul de sorg, iar bunica a revenit din legănătoarea ţară cerească în cruda lume a oamenilor. S-a ridicat, cu toate simţurile răvăşite şi cu lacrimile curgându-i pe obraz. A spus:

— Chiar e lepros.

Bunicul a îngenuncheat şi nu ştiu de unde a scos un

hanger puţin mai lung de o jumătate de metru şi l-a smuls din teacă cu un hârşâit. Lama era perfect rotunjită, ca un arpagic. Bunicul a fluturat din mână, iar hangerul a lunecat printre paiele de sorg şi doi coceni s-au prăbuşit la pământ. Din gurile înclinate uniform ale cioturilor de tulpină s-a prelins un lichid verde Bunicul a spus:

— Peste trei zile, să te-ntorci negreşit!

Bunica l-a privit nedumerită. Bunicul s-a îmbrăcat, bunica s-a aranjat. Nu ştia unde a ascuns bunicul hangerul. El a condus-o la marginea drumului şi, ca fulgerul, s-a făcut nevăzut, fără urmă, fără umbră.

După trei zile, măgarul a cărat-o înapoi pe bunica. De cum a intrat în sat a aflat că cei doi Shan, tatăl şi fiul, fuseseră ucişi. Cadavrele se răsfirau de-a latul în balta de la capătul de apus al satului.

Bunica stătea întinsă, îmbăiată de căldura limpede a lanului de sorg. Se simţea sprintenă ca o rândunică, alunecând firesc, aproape lipită de spice. Caleidoscopul de imagini din faţa ochilor ei s-a domolit, iar Shan Bianlang, Shan Tingxiu, străbunicul, străbunica, unchiul Luohan… şi atâtea şi-atâtea chipuri duşmănoase, recunoscătoare, haine, cumsecade, toate s-au ivit şi-apoi au pierit. Istoriei de treizeci de ani a bunicii îi scria ea însăşi ultimul rând: toate cele din trecut erau ca nişte fructe cu parfum îmbătător picate ca săgeţile la pământ; din toate cele din viitor, bunica putea să zărească nedesluşit doar nişte rotocoale de lumină iute trecătoare; iar de prezentul fugar, vâscos şi alunecos, se agăţa cu furie nedându-i drumul. Simţea cum tata o mângâie cu mânuţele lui ca nişte gheare de animal. Tata striga timid: „Mamă!”, iar asta a făcut ca, alături de conştientizarea faptului că iubirile şi urile pălesc, iar recunoştinţa şi vrăjmăşia se sting, în bunica să ţâşnească buchete de scântei cu drag de viaţa omenească. A vrut din răsputeri să-şi ridice braţul şi să mângâie drăgăstoasă faţa tatii, însă n-a reuşit în niciun chip. Tocmai

se ridica în zbor, când a văzut un mănunchi de raze puternice aruncate în jos din ţara cerului şi a auzit o muzică solemnă cântată de-o orchestră de oboaie şi de goarne mari şi mici, răsunând tot dintr-acolo.

Bunica se simţea cumplit de obosită, iar mânerele cu totul alunecoase ale prezentului, mânerele lumii ei, stăteau să-i alunece din mâini. Asta e moartea? Urmează să mor? N-o să mai văd cerul ăsta, pământul ăsta, sorgul ăsta, pe copilul ăsta, pe omul iubit care-şi duce acum soldaţii la război? Împuşcăturile răsunau aşa departe, totul era despărţit de o perdea groasă de ceaţă fumurie. Douguan! Douguan! Fiul meu, vino să-i dai mamei o mână de ajutor, prinde-o pe mama, mama nu vrea să moară, Cerule! Cerule… m-ai înzestrat cu un om iubit, m-ai înzestrat cu un copil, m-ai înzestrat cu bogăţie, m-ai înzestrat cu treizeci de ani de viaţă la fel de împlinită ca sorgul roşu. Cerule, dacă mi-ai dat, nu trebuie să-mi iei înapoi, iartă-mă, cruţă-mă! Socoţi c-am păcătuit? Socoţi că era bine să fi-mpărţit perna şi aşternutul cu un lepros, să nasc un monstru cu lepră şi carne putredă şi să fac lumea asta frumoasă să ajungă fără seamăn de murdară? Ce-nseamnă casta văduvie? Care e calea cea dreaptă? Ce e binele? Ce e răul? Niciodată nu mi-ai spus, şi a trebuit să fac după cum m-a dus pe mine mintea. Am iubit fericirea, am iubit tăria, am iubit ce e frumos, trupul meu a fost al meu, mi-am fost singură stăpână, nu mi-a fost frică să păcătuiesc, nu mi-a fost frică de pedeapsă, nu mi-a fost teamă c-o să intru în iadul tău cu optsprezece niveluri. Am făcut tot ce-a trebuit să fac, am săvârşit tot ce-a trebuit să săvârşesc, fără teamă de nimic. Dar nu vreau să mor, vreau să trăiesc, vreau să mai arunc câteva priviri lumii ăsteia, Cerule…

Sinceritatea bunicii a mişcat Cerul, iar ochii ei secaţi s-au stropit din nou cu umezeală proaspătă. O strălucire aparte venită din ţara cerului i-a scânteiat apoi în ochi şi a văzut din nou obrazul galben-auriu al tatii şi ochii ce-i

semănau aşa de bine cu ai bunicului. Buzele ei s-au mişcat uşor, rostind:

— Douguan!

Tata a strigat tare şi însufleţit:

— Mamă, te-ai făcut bine! N-o să mori, ţi-am astupat sângele şi nu-ţi mai curge! O să-l chem pe tata, să-l chem să vină să te vadă, mamă, nu poţi să mori, aşteaptă-l pe tata!

Tata a plecat în fugă. Paşii lui s-au prefăcut într-o vorbire joasă şi moale, s-au prefăcut în muzica de mai devreme, cea din ţara cerului. Bunica a auzit sunetele universului, iar ele veneau din fiecare fir de sorg roşu. Bunica a aţintit cu privirea sorgul roşu, iar ochilor ei pâcloşi cocenii de sorg le păreau nestatornici şi magnifici, cu forme ciudate şi înfăţişări stranii, gemând, răsucindu-se, văicărindu-se, învălătucindu-se, având ba chip de diavoli, ba chipul celor dragi. I se părea că se împletesc în snopi ca nişte şerpării, îndreptându-se apoi la loc cu un şuşotit, iar ea n-avea cuvinte cât să le rostească splendoarea. Erau şi roşii, şi verzi, şi albi, şi negri, şi verzi, şi albaştri, râdeau hâhâindu-se, plângeau căinându-se, iar lacrimile care le ieşeau din ochi loveau ca stropii de ploaie plaja mohorâtă din inima bunicii. În crăpăturile din firele de sorg erau încrustate petice de cer albastru – un cer atât de înalt, un cer atât de jos. Bunica simţea cum cerul se întreţese cu pământul, cu oamenii, cu sorgul, totul învăluit într-un văl colosal de mare. Norii albi lunecau ştergând sorgul şi ştergând şi faţa bunicii, colţurile lor tari fâşâind când îi atingeau faţa. Umbrele norilor albi urmau norii albi, învârtindu-se în largul lor. Un stol de porumbei albi ca zăpada s-a năpustit din înalt şi s-a lăsat pe vârful firelor de sorg. Gânguritul lor a deşteptat-o pe bunica, iar ea le-a văzut desluşit şi limpede înfăţişarea. Prin ochii lor de un roşu aprins şi mari cât boabele de sorg, şi porumbeii au privit-o pe bunica. Le-a surâs sincer, iar ei au răsplătit cu

un zâmbet mărinimos iubirea fierbinte a bunicii faţă de această viaţă şi dorinţa ei de a nu o părăsi, arătate în ceasul morţii. Bunica a urlat:

— Dragii mei, nu mă-ndur să vă părăsesc!

Porumbeii ciuguleau bob după bob de sorg, răspunzând chemării ei mute. Ciugulind şi înghiţind la sorg, porumbeilor li se bombau treptat-treptat burţile. Pe când ciuguleau aşa de zdravăn, penele li se deschideau, iar forma lor de evantai semăna cu inflorescenţele date peste cap de vânturi şi ploi. Sub streşinile familiei mele se-adăpostise cândva un stol mare de porumbei. Toamna, bunica aşeza în curte un hârdău de lemn plin cu apă curată, iar porumbeii veneau în zbor de pe câmp, se lăsau rânduit pe marginea hârdăului şi, cu faţa la propria umbră răsfrântă în apa cea curată, scuipau din guşă, leop-leop, tot sorgul. Se plimbau apoi prin curte plini de fudulie. Porumbei! Pe capetele grele şi în pace ale sorgului stătea acum în picioare un stol de porumbei goniţi de la casele lor de urgia războiului. O aţinteau pe bunica de parc-ar fi prohodit-o cu adâncă durere.

Ochii bunicii s-au împâclit din nou, iar porumbeii şi-au luat zborul fâlfâind din aripi, în ritmul unui cântec cunoscut, înălţându-se pe cerul albastru ca marea. Când aripile lor se atingeau de aer, scoteau un vâjâit. Bunica s-a ridicat plutind în urma porumbeilor, vâslind din aripile-i proaspăt crescute şi rotindu-se cu supleţe. Pământul cel negru era sub ea, sorgul era sub ea. A privit plină de drag satul dărăpănat şi părăginit, apa şerpuitoare şi întortocheată, drumurile întretăiate şi încrucişate, a privit văzduhul aflat în neorânduială şi sfârtecat de gloanţele încinse şi a privit şi făpturile, câtă frunză, câtă iarbă, stând nehotărâte la răscrucea dintre viaţă şi moarte. Bunica a mirosit ultima oară mireasma sorgului, a mirosit ultima oară mireasma dulcie a sângelui fierbinte, iar în creierul ei a fulgerat deodată o imagine pe care n-o mai văzuse

niciodată: sfredeliţi de câteva zeci de mii de gloanţe, sute şi sute de săteni cu haine zdrenţuite zac în lanurile de sorg, dansând cu mâinile, jucând cu picioarele…

Ultimul ei fir de legătură cu lumea oamenilor stătea să se frângă şi toate îngrijorările, durerile, încordările şi deznădejdile i-au căzut în lanul de sorg, lovind ca o grindină vârfurile firelor de sorg, prinzând rădăcină în pământul negru, făcând flori şi legând roade acre şi amărui, moştenire pentru fiecare generaţie de după. Bunica şi-a încheiat eliberarea, a zburat laolaltă cu porumbeii, iar spaţiul gândurilor ei, restrâns până la a fi cât pumnul de mare, era plin de bucurie mulţumită, acalmie, căldură, stare de bine, armonie. Cu inima cu totul împlinită, bunica a mai spus, cu mare evlavie:

— Cerule, oh Cerule…

9

Mitralierele amplasate pe acoperişurile camioanelor secerau susţinut şi fără încetare, în timp ce roţile se învârteau căţărându-se pe podul tare de piatră. Gloanţele îi ţineau locului pe bunicul şi pe luptătorii săi. Câţiva, care din neatenţie îşi scoseseră la iveală căpăţânile deasupra zăgazului, erau deja morţi la baza lui. Focul mâniei umplea pieptul bunicului meu. Camioanele urcaseră toate pe pod, iar gloanţele din mitraliere zburau deja foarte sus. Bunicul a zis: „Fraţilor, foc!” şi a slobozit trei gloanţe care au răpăit unul după altul. Doi soldaţi japonezi au fost trântiţi pe burtă pe acoperişul camionului, iar sângele lor negru a mânjit botul acestuia. În urma focurilor trase de bunicul, din spatele zăgazurilor de la est şi vest de drum au răsunat câteva zeci de împuşcături fără seamăn de jerpelite şi s-au mai prăbuşit alţi şapte-opt soldaţi japonezi, din care doi s-au prăvălit din camion, zbătând din mâini şi din picioare şi picând în apa neagră de-a stânga şi de-a dreapta podului.

Muschetonul fraţilor Fang a urlat o dată mânios şi a împroşcat o limbă mare de foc, care a fulgerat îngrozitor pe deasupra râului, iar boabele şi ouăle de fier au lovit toate în sacii albi cu care era încărcat cel de-al doilea camion. După ce focul şi fumul s-au risipit, din nenumăratele spărturi s-a văzut curgând, fâş-fâş, foş-foş, orezul alb ca zăpada. Tata a mers şerpeşte din lan până la marginea zăgazului, nerăbdător să vorbească cu bunicul, care însă îşi vâra repezit gloanţe în mauser. Primul camion al diavolilor s-a năpustit pe pod cu toată viteza, iar roţile din faţă s-au înfipt în dinţii întorşi spre cer ai grapelor. Cauciucurile s-au spart, scoţând afară aerul cu un zuzuit. Camionul a duduit ciudat, grapele înlănţuite au fost împinse înapoi cu un zuzuit, iar tatii maşina i-a părut un şarpe mare care a înghiţit un arici şi care-şi zgâlţâie gâtul cuprins de durere. Diavolii din ea s-au dat jos de-a valma. Bunicul a spus:

— Liu, suflă din goarnă!

Liu Trombon a-nceput să sufle tare în goarnă, iar sunetul ei înspăimântător era plin de jale şi durere. Bunicul a urlat:

— La atac!

Pălălăindu-şi pistolul, a sărit în picioare şi, fără să ochească deloc, a făcut soldat după soldat japonez să se aplece şi să se-ncline în faţa gurii pistolului. Şi luptătorii de la apus s-au repezit în faţa camioanelor şi s-au amestecat cu diavolii, aşa că diavolii din ultimul camion şi-au îndreptat gloanţele spre cer. În primul camion mai rămăseseră doi diavoli, iar bunicul l-a văzut pe Mutulică aruncându-se-n zbor înăuntru. Cei doi, cu baionetele puse la arme, i-au sărit în întâmpinare, dar Mutulică a trosnit cu spatele lamei de la pumnal, a dat la o parte o baionetă, iar din mişcarea tăişului, capul acoperit de cască al unuia dintre diavoli a zburat drept şi lin, trăgând după el prin văzduh un urlet prelung. După ce-a căzut cu un bufnet la

pământ, din gură încă i-a mai ieşit prima jumătate dintr-un strigăt răsunător. Tata s-a gândit că pumnalul lui Mutulică chiar e ascuţit. A mai zărit şi expresia de uluială încremenită de pe faţa diavolului înainte să-i fie capul îndepărtat de gât – carnea de pe obraji încă zvâcnea, iar nările încă fremătau, de parcă japonezul dădea să strănute. Mutulică l-a scurtat şi pe celălalt diavol de cap, iar corpul soldatului s-a rezemat de balustradă, pielea gâtului i-a lepădat deodată un inel, iar sângele a început să gâlgâie afară. În acea clipă, diavolii din camionul din spate au coborât mitraliera şi au tras nenumărate gloanţe, iar luptătorii bunicului s-au prăbuşit ca buştenii peste cadavrele diavolilor. Mutulică s-a aşezat în fund pe acoperişul camionului, în timp ce din piept i-au dat afară câteva şiroaie de sânge.

Tata şi bunicul s-au întins la pământ şi s-au târât înapoi în lanurile de sorg, scoţându-şi apoi încet-încet capetele pe deasupra zăgazului. Camionul cel mai din spate se retrăgea icnind, iar bunicul a urlat:

— Fang cel mare, trage! Trage-n javra aia!

Fraţii Fang au potrivit pe zăgaz muschetonul încărcat cu praf de puşcă, iar când Fang cel mare s-a aplecat din şale să dea foc la fitil, un glonte l-a nimerit în burtă şi un maţ verzuliu i s-a strecurat zâzâind în afară. Fang a scos un „Mamă!”, şi-a astupat gaura din burtă şi s-a rostogolit în lan. Dintr-o clipă într-alta, camioanele aveau să se retragă de pe pod, iar bunicul a urlat îngrijorat:

— Foc!

Fang cel mic a luat iasca, a apropiat-o dârdâind de fitil, dar nu izbutea cu niciun chip să-l aprindă. Bunicul s-a năpustit într-acolo, a înhăţat iasca, a adus-o lângă gură şi-a suflat în ea până a licărit. A apropiat-o apoi de fitil, care a zâzâit puţin, apoi a scos un fum alb şi s-a stins. Muschetonul stătea ghemuit acolo, păstrându-se tăcut, de parcă dormea. Tata s-a gândit că n-o să se pornească.

Camionul japonez se retrăsese deja de pe pod, iar cel de-al doilea şi-al treilea dădeau şi ele înapoi. Orezul dinăuntru curgea fâş-fâş, foş-foş, curgea pe pod, curgea şi în apă, formând la suprafaţă pete nenumărate. Câteva cadavre de diavoli pluteau încet-încet spre răsărit, răspândind sânge, în timp ce ţiparii strânşi în grupuri mari se roteau prin apa însângerată. După ce a rămas un moment tăcut, muschetonul a huruit o dată. Corpul de oţel al armei a sărit mult în sus pe zăgaz, iar o flacără mare a nimerit într-un camion din care încă mai curgea orez. Partea lui din spate a luat foc cu un pârâit.

Camionul care reuşise să se retragă de pe pod s-a oprit, iar diavolii din el s-au dat jos în degringoladă, s-au trântit pe zăgazul din faţă, şi-au amplasat mitralierele şi au început să tragă nebuneşte spre luptători. Faţa lui Fang cel mic a fost nimerită de un glonte, care i-a făcut mici fărâme şaua nasului. Sângele lui l-a împroşcat pe tata pe toată faţa.

Doi diavoli din camionul care luase foc au împins uşa şi au sărit jos, aruncându-se panicaţi în apa râului. Camionul din mijloc, din care curgea de asemenea orezul, nu mai putea nici să înainteze, nici să se retragă şi icnea ciudat pe pod, în timp ce roţile i se-nvârteau întruna. Orezul fâşâia din el ca apa de ploaie.

Mitralierele diavolilor de pe partea cealaltă s-au oprit deodată, mai rămânând doar câteva treişopturi să mai ţăcăne. Mai bine de zece diavoli, cu puştile în mână, s-au aplecat din şale şi, lipiţi de cele două laturi ale camionului în flăcări, s-au repezit spre nord. Bunicul a tras un urlet: „Foc!”, dar de răspuns i-au răspuns puţini. Tata a întors capul şi a văzut cadavrele luptătorilor întinse pe zăgaz şi la baza lui. Răniţii gemeau şi urlau în lanurile de sorg. Bunicul a tras unul după altul câteva focuri, dărâmând de pe pod câţiva diavoli. De pe partea de apus a drumului au răsunat, răzleţe, alte câteva focuri, care au prăvălit şi ele

câţiva diavoli. Diavolii s-au retras. Pe deasupra zăgazului din sud a zburat un glonte, care l-a nimerit pe bunicul meu în braţul drept. Întregul braţ i s-a chircit, iar pistolul i-a căzut din mână, rămânându-i atârnat la gât de curea. Bunicul s-a retras în lanul de sorg, strigând:

— Douguan, ajută-mă!

Bunicul şi-a sfâşiat mâneca, punându-l apoi pe tata să-i scoată de la brâu o bucată de pânză albă şi să-l ajute să şi-o lege peste rană. Tata s-a folosit de prilej şi i-a spus:

— Tată, mama vrea să vii.

— Bun băiat! a zis bunicul. Fiule, mai întâi hai cu tata să omorâm toate javrele astea!

Bunicul a scos de la brâu browningul aruncat de tata şi i l-a înmânat. Liu Trombon, trăgându-şi un picior însângerat, s-a târât de lângă zăgaz şi a întrebat:

— Domnule comandant, să suflu-n goarnă?

— Suflă! a zis bunicul.

Liu Trombon a îngenuncheat cu un singur picior, pe celălalt trăgându-şi-l după el, a ridicat goarna şi a suflat înspre cer. Din gura goarnei a plutit un sunet de un roşu întunecat.

— La atac, fraţilor! a urlat bunicul.

În lanurile de la vest de drum au urlat după el câteva voci. Bunicul a apucat arma cu stânga şi de-abia ce-a sărit în picioare, că un glonte a trecut în zbor ştergându-i obrazul. S-a rostogolit la pământ, întorcându-se-n lan. Pe zăgazul de la vest de drum s-a auzit un răcnet, iar tata a ştiut că încă un luptător fusese nimerit de un glonte.

Liu Trombon sufla din goarnă spre văzduh, iar sunetele de un roşu întunecat izbeau aşa de tare cocenii de sorg, încât aceştia se scuturau foşăind.

Bunicul l-a apucat de mână pe tata şi i-a spus:

— Fiule, mergi după tata, să ne unim cu cei de la vest de drum.

Fumul gros al camioanelor de pe pod se rostogolea peste

tot, în răpăiala flăcărilor. Orezul zbura umplând râul ca o zloată. Trăgându-l după el pe tata, bunicul meu a traversat în zbor şoseaua, în timp ce gloanţele care-i urmăreau loveau drumul cu un şâşâit. Când doi luptători cu faţa arsă şi înnegrită şi pielea crăpată i-au văzut pe bunicul şi pe tata, şi-au rânjit dinţii şi au spus plângând:

— Comandante, ne-au sfârşit!

Bunicul s-a aşezat deznădăjduit în lanul de sorg, fără să ridice multă vreme capul. Diavolii de pe malul celălalt nu mai trăgeau nici ei. Pe pod se-auzeau trosniturile camioanelor arzând, în timp ce la est de şosea răsuna goarna lui Liu Trombon.

Tata nu mai simţea deja niciun fel de teamă, aşa că a mers de-a lungul zăgazului, s-a lăsat să alunece o bucată către vest şi, din spatele unei grămezi de ierburi veştejite şi îngălbenite, şi-a scos încetişor capul. Tata a văzut cum de pe acoperişul celui de-al doilea camion, care nu luase foc, a sărit un soldat japonez, care a tras afară din cabină un diavol bătrân. Pe mâinile neobişnuit de uscate şi slabe, diavolul cel bătrân avea mânuşi albe ca zăpada, iar peste buci îi atârna o sabie lungă. Cizmele din piele neagră îi ajungeau până la genunchi. Mergând de-a lungul camionului, s-au apucat de un pilon şi s-au lăsat cu un şoşet în jos pe el. Tata a ridicat browningul, dar mâna i se scutura neîntrerupt şi aşa de tare, că fundul posmăgit al diavolului celui bătrân sărea încoace şi-ncolo în gura pistolului. Scrâşnind din dinţi şi cu ochii închişi, tata a tras un foc. Browningul a zumzăit o dată, iar glontele a fluierat şi s-a strecurat în apă, răsturnând cu burta-n sus un ţipar. Ofiţerul japonez s-a prăvălit în râu. Tata a strigat tare:

— Tată, un ofiţer!

O detunătură în spatele tatii, şi căpăţâna diavolului celui bătrân a explodat, un ghem de sânge răsfirându-se cu un plescăit prin apă. Celălalt diavol a dat din mâini şi din picioare ca să se strecoare în spatele pilonului.

Gloanţele diavolilor s-au apropiat din nou, şi bunicul l-a împins în jos pe tata. Gloanţele şopocăiau bezmetic prin sorg. Bunicul a spus:

— Soi bun, eşti din sămânţa mea!

Bunicul şi tata nu ştiau că diavolul bătrân pe care-l omorâseră era celebrul general Nakaoka Nikko. Goarna lui Liu Trombon suna fără încetare. Flăcările maşinilor fripseseră soarele de pe cer, de ajunsese un amestec de verde-roşu, cu totul atrofiat.

Tata a spus:

— Tată, mama vrea să vii, a zis să te duci la ea.

— Mai trăieşte? a-ntrebat bunicul.

— Trăieşte.

Trăgându-l pe bunicul de mână, tata s-a-ndreptat spre adâncul sorgului.

Bunica zăcea sub sorg, cu umbrele sorgului întipărite pe chip, păstrându-şi zâmbetul nobil pe care-l pregătise pentru bunicul meu. Faţa îi era nemaiîntâlnit de albă şi curată, iar ochii îi avea încă deschişi.

Tata a descoperit pentru prima oară două şiruri de lacrimi curgând pe faţa împietrită a bunicului.

Bunicul a îngenuncheat lângă bunica şi i-a coborât pleoapele cu mâna la care nu fusese rănit.

În 1976, când a murit bunicul, tata a închis cu mâna stângă, de la care îi lipseau două degete, ochii deschişi ai bunicului. Când acesta s-a întors în 1958 din pustietăţile muntoase din Hokkaido, nu prea mai ştia să vorbească. Fiecare cuvânt îi ieşea din gură ca o piatră grea. Când bunicul s-a întors din Japonia, în sat s-a organizat o ceremonie grandioasă, la care a venit să participe până şi prefectul de la judeţ. Pe atunci, eu aveam doi ani. Îmi aduc aminte cum sub bătrânul gingko din capul satului erau înşiruite opt mese pătrăţoase, iar pe fiecare era rânduit câte un urcior de rachiu şi mai bine de zece boluri mari, albe. Prefectul a ridicat un urcior, a turnat un bol de

rachiu şi cu amândouă mâinile i l-a oferit bunicului, spunând:

— Venerabile erou, cu respect vă ofer un bol de rachiu – aţi adus cinstire oamenilor din întregul nostru judeţ!

Bunicul s-a ridicat neîndemânatic, şi-a rotit ochii alb-cenuşii şi a spus:

— Du… du… du… puşcă… puşcă…

Am văzut cum bunicul şi-a dus la gură bolul, cum şi-a întărit gâtul plin de zbârcituri şi cum mărul lui Adam i-a alunecat în sus şi în jos; foarte puţin din rachiu i-a intrat însă în gură, mai mult de jumătate curgându-i, fâş-fâş, foş-foş, pe bărbie şi-apoi în jos pe piept.

Ţin minte că bunicul mă trăgea după el, iar eu trăgeam un câine mic şi negru după mine, în hoinăreală pe câmp. Bunicului îi plăcea cel mai mult să se ducă să vadă podul cel mare de pe Râul Negru. Stătea în capul podului, sprijinindu-se cu mâna de-un pilon, şi putea să stea aşa o dimineaţă sau o după-amiază întreagă. Îi vedeam ochii aţintiţi adesea la urmele scobite şi adânci din piatra podului. Când sorgul se făcea mare, bunicul mă ducea în lan, iar locul în care-i plăcea să meargă nu era nici el departe de podul de piatră de pe Râul Negru. Presupun că cela era locul de unde bunica se înălţase la cer – acea bucată de pământ negru cu totul obişnuită era îmbibată de sângele bunicii. Pe atunci, casa cea veche a familiei noastre încă nu fusese dărâmată, iar bunicul a luat într-o zi o săpăligă şi s-a apucat să sape sub catalpa noastră. A scos de-acolo câteva larve de cicadă şi mi le-a înmânat, iar eu le-am azvârlit câinelui. Câinele le-a muşcat, omorându-le, dar nu le-a mâncat.

— Tată, după ce sapi? a întrebat mama, care se pregătea să meargă la cantina comunală să facă de mâncare.

Bunicul a ridicat capul şi i-a aruncat o privire ca de pe altă lume. Mama a plecat şi bunicul a continuat să sape. A făcut o groapă mare, despicând prin mai bine de zece

rădăcini de copac de grosimi diferite, şi a adus la vedere o lespede de piatră. Din cămăruţa întunecoasă de cărămidă de sub ea a tras afară o cutie de tablă deformată de rugină. De cum a căzut la pământ, cutia s-a spart. O pânză ferfeniţită a scos la iveală o unealtă de fier, înroşită toată de rugină şi mai înaltă decât mine. Când l-am întrebat ce e, a făcut:

— Du… du… du… puşcă… puşcă…

A pus apoi arma să se usuce la soare, s-a aşezat în faţa ei, ba deschizându-şi ochii, ba închizându-i, iar deschizându-i, iar închizându-i. Mai apoi s-a ridicat, a rostuit un topor de tăiat lemne şi-a-nceput să toace şi să zdrobească bezmetic la ea. A sfărâmat-o prefăcând-o într-o grămăjoară de bucăţi de fier, din care a luat şi-a-nceput apoi să arunce, umplând toată curtea.

— Tată, mama a murit? l-a întrebat tata pe bunicul.

Bunicul a dat din cap.

— Tată!

Bunicul l-a mângâiat o clipă pe creştet şi a scos apoi un hanger de la spate. A doborât cu el sorg, cu care-a acoperit corpul bunicii.

La sud de zăgaz răsunau împuşcături aprige, urlete de moarte şi bubuituri de explozii. Bunicul l-a tras pe tata, repezindu-se spre capul podului.

Din lanul de sorg de la sud de pod au ieşit peste o sută de oameni îmbrăcaţi în uniforme cenuşii. Mai bine de zece diavoli japonezi s-au suit în fugă pe zăgaz. Unii au fost ucişi de gloanţe, alţii au fost înjunghiaţi cu baioneta. Tata l-a văzut pe căpitanul Leng, încins cu o centură latăde piele de care atârna un revolver şi înconjurat de câteva gărzi de corp înalte, ocolind camioanele arse şi venind către nordul podului. Cum l-a zărit, bunicul a schiţat un zâmbet ciudat şi a rămas nemişcat în capul podului, cu mâna pe armă. Leng s-a apropiat semeţ şi a spus:

— Comandante Yu, v-aţi luptat bine!

— Javră! l-a ocărât bunicul.

— Am întârziat puţin.

— Javră!

— Dacă nu ne grăbeam să venim, erai sfârşit.

— Javră!

Bunicul a îndreptat gura pistolului spre căpitanul Leng. Acesta a făcut semn cu ochiul şi două dintre gărzile sale, cu spate de tigru şi grumaz de urs, i-au coborât bunicului pistolul din câteva mişcări făcute cu mare vioiciune.

Tata a ridicat browningul şi i-a tras un glonte în fund unuia dintre cei ce se încăieraseră cu bunicul.

Piciorul celuilalt a venit în zbor, răsturnându-l pe tata şi apăsând apoi pe încheietura lui. Omul s-a aplecat după aceea şi a cules browningul.

Bunicul şi tata au fost ridicaţi de gărzile lui Leng.

— Leng Ciupitule-de-vărsat, deschide-ţi ochii ăia de javră şi uită-te ia oamenii mei!

Pe cele două zăgazuri de-a stânga şi de-a dreapta şoselei, ca şi în sorg, zăceau întinşi de-a lungul şi de-a latul morţi şi răniţi. Liu Trombon sufla întretăiat din goarnă, în timp ce sângele i se scurgea din nări şi pe la colţurile gurii.

Căpitanul Leng şi-a dat jos chipiul, a făcut o plecăciune către lanul de sorg de la est de drum şi a făcut una şi către lanul de sorg de la vest de drum.

— Daţi-le drumul comandantului Yu şi odraslei sale! a spus Leng.

Gărzile le-au dat drumul. Soldatul care fusese împuşcat şi-a acoperit fundul, iar sângele i-a susurat printre degete.

Căpitanul Leng a luat pistoalele din mâinile gărzilor şi li le-a înapoiat bunicului şi tatii.

Soldaţii detaşamentului Leng au trecut podul într-un şir nesfârşit, năpustindu-se asupra maşinilor şi cadavrelor şi luându-le morţilor mitralierele şi puştile, gloanţele şi încărcătoarele, baionetele şi tecile, centurile şi cizmele, portofelele şi briciurile. Câţiva soldaţi s-au aruncat în râu

şi au înşfăcat un diavol în viaţă pitit în spatele unui pilon al podului. Au adus sus şi un diavol bătrân, mort.

— Domnule căpitan Leng, e un general! a spus un caporal.

Plin de însufleţire, Leng s-a aplecat să se uite şi a spus:

— Despuiaţi-l de uniformă şi strângeţi tot ce are la el. A spus apoi: Comandante Yu, ne mai întâlnim noi.

Cu gărzile ciorchine în jurul lui, a pornit apoi spre sudul podului.

Bunicul a zbierat:

— Leng, stai!

Căpitanul Leng s-a răsucit şi a spus:

— Comandante Yu, sper că nu o să mă împuşti mişeleşte! Bunicul a spus:

— O să fiu fără milă!

Căpitanul Leng a spus:

— Tigrule Wang, lasă-i comandantului Yu o mitralieră! Câţiva soldaţi i-au pus bunicului o mitralieră la picioare.

— Camioanele şi orezul din ele sunt ale tale.

Toţi soldaţii căpitanului Leng au trecut podul, s-au încolonat pe zăgaz şi, de-a lungul lui, au pornit spre est.

Soarele apunea. Camioanele care luaseră foc arseseră până la capăt, rămânând din ele doar carcasele negre ca pana corbului. Duhoarea de cauciuc ars era înăbuşitoare. Cele două maşini care nu arseseră etanşau podul la capete. Râul – plin de apă neagră ca sângele; câmpul – plin de sorg roşu ca sângele.

Tata a cules de pe zăgaz o îndesată care nu se rupsese şi i-a dat-o bunicului, spunând:

— Tată, mănâncă, mama a făcut îndesata asta!

— Mănâncă tu!

Tata i-a îndesat plăcinta în mână şi a mai zis:

— Mă duc să iau alta.

A mai cules una şi a muşcat crunt o gură din ea.

CAPITOLUL DOI

Rachiu de sorg

1

Cum anume se preface sorgul roşu din ţinutul Gaomi din nord-est în rachiu de sorg cu parfum îmbătător, care după ce e băut lasă în gură un gust de maltoză ca de miere şi la beţie nu aduce vătămare celulelor creierului? Mama mi-a spus odată. Şi m-a îndemnat repetat: „Tainele trecute mai departe în familie nu trebuie cumva scăpate altora cu uşurinţă. Trecute altora, numele familiei noastre ar avea de suferit, iar în al doilea rând, dacă într-o bună zi urmaşii noştri ar porni din nou o afacere cu rachiu, ne-am pierde locul de frunte şi precumpănirea de netăgăduit. Dintre toţi meseriaşii de la noi, toţi cei ce-au stăpânit meşteşugul fără pereche l-au trecut mai degrabă nurorii decât fiicei. Regula e la fel de severă ca unele dintre legile ţării”.

Mama mi-a spus că, pe vremea când afacerea cu rachiu era în mâinile familiei Shan, avea o cuprindere potrivită, dar că rachiul de sorg, deşi nu era rău la gust, n-avea în niciun caz buchetul aromat de mai târziu şi nici nu lăsa în gură gustul de maltoză ca de miere. Ceea ce a făcut într-adevăr ca rachiul de sorg al familiei noastre să-şi dobândească aroma unică şi ne-a făcut să căpătăm preeminenţă în rândul celor câteva zeci de poverne din judeţul Gaomi s-a petrecut după ce bunicul i-a ucis pe cei doi Shan, iar bunica, trecând de perplexitatea şi spaima de moment, s-a îndreptat din şale, şi-a lăsat geniul să se manifeste şi a pus prăvălia pe roate. La fel ca foarte multe descoperiri însemnate, făcute accidental sau în urma

vreunei pozne, pricina pentru care rachiul de sorg al familiei noastre a ajuns unic e că bunicul a urinat într-un ciubăr. De ce-a putut un şuvoi de urină să facă un ciubăr de rachiu obişnuit să se preschimbe în rachiu de sorg de mare calitate, cu un stil atât de distinctiv? Aceasta are de-a face cu ştiinţa şi nu îndrăznesc să vorbesc fără rost: să-i aşteptăm pe specialiştii în fermentarea alcoolului să se ducă să cerceteze. Mai apoi, bunica şi unchiul Luohan au făcut experimente mai detaliate, iar după multă dibuială şi-au sintetizat experienţa, creând, prin înlocuirea urinei cu sărurile chimice rămase în vechile oale de noapte, o tehnologie de amestec mai simplă, mai precisă şi mai exactă. Era ceva întru totul secret – pe vremea aceea, doar bunica, bunicul şi unchiul Luohan ştiau. Se spune că momentul amestecului era straja a treia din mijlocul nopţii, când oamenii dorm în pace. Atunci bunica aprindea o lumânare parfumată în curte, ardea trei sute de bani de hârtie, iar apoi, dintr-o tărtăcuţă strânsă-n talie, turna în butoaie. Bunica zicea că în clipa în care amesteca, anume făcea totul la vedere, cu o înfăţişare infinit de misterioasă, astfel încât celor ce trăgeau cu ochiul să li se facă părul măciucă şi să creadă că familia mea comunică cu spiritele şi se amestecă cu duhurile, având sprijin ceresc pentru afacere. Astfel rachiul familiei noastre i-a copleşit pe ceilalţi şi aproape a monopolizat piaţa.

2

După ce bunica s-a întors acasă la mama ei, cele trei zile rostuite au trecut ca gândul şi dintr-o clipă într-alta s-a şi făcut ziua de înapoiere la casa soţului. În aceste trei zile, bunicii nu i-a stat gândul la băut şi la mâncat şi era toată numai nelămurire. Străbunica i-a făcut tot felul de mâncăruri bune, a îmbiat-o cu tot soiul de vorbe dulci, dar bunica a ignorat-o cu desăvârşire, rămânând ca o bucată

de lemn. Deşi s-a hrănit puţin în aceste trei zile, culoarea feţei i-a rămas foarte bună – fruntea albă ca zăpada, obrajii îmbujoraţi şi găoacele ochilor de un negru stins îi făceau ochii să fie luminoşi ca luna în nimbul ei. Străbunica o tolocânea:

— Împieliţato, nici nu bei, nici nu mănânci, te-ai făcut vreun nemuritor din poveste sau te-ai prefăcut în Buddha? O chinui rău pe mama!

Străbunica a văzut cum bunicii, care stătea nemişcată ca zeiţa Guanyin, i s-au rostogolit din orbite două lacrimi mărunte şi albe ca neaua. Din crăpăturile ochilor i s-au prelins apoi două luciri buimăcite şi uluite cu care şi-a iscodit mama, de parcă ar fi măsurat de pe un stăvilar înalt peştii bătrâni şi negri-catran trântiţi în mijlocul râului. De-abia a doua zi după ce bunica s-a întors acasă, s-a limpezit şi străbunicul din beţie. Primul lucru care-i stăruise-n minte era promisiunea pe care i-o făcuse Shan Tingxiu: că o să-i dea în dar un catâr mare şi negru cu coama şi ochii curaţi. În urechi parcă îi răsuna întruna tropăitul ritmic cu care zdroncăneau copitele catârului alergând pe drum. Catârul era negru, avea ochii ca două lămpi, iar copitele ca nişte pocale. Străbunica i-a zis cuprinsă de teamă:

— Măi moşnege, fata nu mănâncă, ia zi, ce să facem?

Străbunicul a privit-o şi el chiondorâş cu ochii lui beţi şi a spus:

— Arde-o! Arde-o bine! Ce pune ea la cale?

Străbunicul s-a proţăpit în faţa bunicii şi i-a zis pufnind:

— Fetiţo, la ce te duce pe tine capul? Pe cei sortiţi să fie împreună îi trage un fir şi de la o mie de *li.* Fără iubire, nu-i căsătorie şi nici fără duşmănie nu-i căsătorie. Te măriţi cu un cocoş, te duci după cocoş, te măriţi cu un câine, te duci după câine. Eu, tatăl tău, nu sunt vreun mare dregător şi nici tu nu eşti os de împărat – rămurică de-aur, frunze de jad. Ai fost norocită c-ai găsit un stăpân aşa de bogat şi aşa am fost şi eu, tatăl tău, că socrul tău de cum a deschis

gura a zis c-o să-mi dăruiască un catâr mare şi negru – câtă măreţie…

Bunica stătea dreaptă şi nemişcată şi-şi închisese şi ochii. Pe genele ei ude leoarcă parcă se întipărise un strat de miere, iar fiecare fir de păr, viguros şi bogat, se izbea de altele, întretăindu-se şi formând un fir care tăia prin mijlocul pleoapei ca o coadă de rândunică. Străbunicul a ţintuit cu privirea genele bunicii şi, fierbând de mânie, a zis:

— Nu-ţi mai da ochii peste cap şi nu-ţi mai zburli penele la mine şi nu mai face pe surda şi pe muta! Şi moartă, o să fii moarta familiei Shan. Gropile familiei Dai nu-s pentru tine!

Bunica a chicotit.

Străbunicul a ridicat mâna şi a pălmuit-o.

Cu un plici! rumeneala din obraji i s-a şters bunicii de pe faţă, care i s-a făcut palidă, pentru ca mai apoi paloarea să fie iar treptat-treptat năpădită de culoarea cea minunată şi chipul să i se facă precum soarele roşu ce stă să se ridice pe cer. Cu pupilele scânteindu-i şi scrâşnind din dinţi, bunica a râs rece. I-a aruncat o privire feroce tatălui ei şi a spus:

— Doar că, dac-o fi aşa, nici să nu te gândeşti c-o să vezi vreun firişor de păr din catârul ăla!

Bunica şi-a lăsat capul în jos, a înşfăcat beţişoarele şi a dat pe gât cele câteva boluri de mâncare încă aburindă, spulberând-o aşa cum zdrenţuieşte vântul peticele de nori. Apoi a repezit în aer un bol, care s-a aplecat într-o parte şi s-a rotit învârtejindu-se şi scânteindu-şi lumina tulbure de porţelan. A zburat apoi peste grindă, a atins două pânze de păianjen cu totul venerabile şi a căzut molcom la pământ, unde s-a rostogolit o dată, a mai făcut o jumătate de cerc şi s-a ciocnit de pământ, rămânând cu fundul în sus. Bunica a mai azvârlit un bol, care s-a izbit de perete şi în cădere s-a spart în două. Străbunicul s-a speriat, de-a rămas cu gura

căscată şi barba tremurândă, neputând zice lungă vreme nimic. Străbunica a spus:

— Copilul meu, până la urmă te-ai înduplecat să mănânci ceva! După ce-a azvârlit bolurile, bunica s-a pus să plângă în hohote. Plânsetele ei erau plăcute auzului, pline de simţire şi cu belşug de apă, iar pentru că în cameră n-au încăput, au dat pe dinafară, răspândindu-se-n zbor peste câmp şi armonizându-se cu fâşâiala sorgului deja fertilizat de la sfârşit de vară. Cât a ţinut plânsetul prelung, luminos şi îndurerat, gândurile îi veneau bunicii în minte cu sutele şi miile; îşi amintea o dată şi încă o dată prin ce trecuse în cele trei zile de când se urcase în lectica de mireasă şi plecase de-acasă şi până când se întorsese călare pe măgar. Fiecare imagine, fiecare sunet, fiecare mireasmă din aceste trei zile îi reapărea în minte… goarnele şi oboaiele… melodiile mărunte, tonurile mari… *didi tata*… *moumou haha… mali wala… yiyi yaya… jili chuala…* suflate întruna până când sorgul verde se prefăcuse în sorg roşu, de cerul curat şi senin se-atârnase perdeaua de ploaie, două tunete, o fulgerare, ploaie încâlcită bezmetic precum cânepa, inimă bubuitoare răvăşită precum cânepa, stropi de ploaie bulucindu-se, înghesuindu-se, curmeziş, pieziş, acum drept în sus, acum drept în jos… Bunica şi-a amintit cum au dat peste tâlhar pe drum la Adâncitura Broaştei, şi i-a amintit mişcările pline de vitejie ale tânărului cărător, care era mai-mare peste ceilalţi, asemenea şefului de haită printre câini.

Să fi avut cel mult douăzeci şi patru de ani, iar pe faţa aceea robustă nu era nici urmă de cută. Bunica şi-a adus aminte cât de aproape fusese în acele clipe faţa lui de a ei şi cum buzele lui tari ca învelişul scoicilor i le încleştaseră pe ale ei. Atunci, sângele i se înfundase dintr-odată în inimă, apoi ţâşnise din nou de parcă ar fi spart un dig, izbind, aşa de tare că fiecare vinişoară i se cutremurase uşor. Degetele de la picioare îi fuseseră cuprinse de

spasme, iar muşchii de la burtă îi săltaseră nebuneşte şi necontenit. Cel ce încurajase atunci cu urale acţiunea lor revoluţionară fusese sorgul cel plin de vitalitate şi vigoare. Polenul aproape de neperceput răspândit de firele de sorg înecase văzduhul deasupra bunicii şi a cărătorului… De-o sută de ori şi de-o mie de ori a vrut bunica să păstreze acel ceas de învolburare primăvăratică, dar n-a reuşit niciodată, mereu a licărit şi a pierit, faţa asemenea unui nap pus la păstrare şi putrezit a celuilalt bărbat apărându-i în schimb iar şi iar, dimpreună cu degetele lui încârligate ca nişte gheare de pasăre. Mai era şi bătrânul cu coada mică de păr şi şiragul acela de chei de alamă chihlimbarii care-i atârna la brâu. Bunica şedea nemişcată şi, deşi era la o depărtare de câteva zeci de *li* de locul acela, mireasma bogată de rachiu de sorg şi mirosul cu totul acru de borhot parcă îi ştergeau colţurile gurii. Şi-a amintit de cei doi bărbaţi care jucaseră roluri de femeie, sprijinind-o la sosire, şi care semănau cu nişte pui beţi pescuiţi dintr-un butoi de rachiu şi din care se prelinge rachiu prin fiecare por… Cu hangerul cu lama perfect rotunjită trunchiase atâtea fire de sorg, că din gura în formă de copită a cioturilor înclinate uniform ale tulpinilor tăiate se prelinsese un lichid verde-negru, vâscos şi gros, care era parcă sângele sorgului. Bunica şi-a amintit şi ce-i zisese: „Peste trei zile, să te-ntorci negreşit!” Şi-a mai amintit şi că, atunci când spusese asta, ochii lui codaţi, negri ca tăciunele şi de-abia mijiţi, aruncaseră o lucire ca un ascuţiş de sabie. Bunica presimţea deja că ceea ce o aşteaptă e ceva cu totul neprevăzut şi ieşit din comun.

Într-un anume sens, erou te naşti, nu devii. Aplecarea spre eroism este un flux subteran latent care, când întâlneşte o motivaţie în lumea exterioară, se transformă în acţiune eroică. Bunica mea nu avea pe atunci decât şaisprezece ani şi de mică cususe flori şi brodase ierburi, studiase îndeaproape muncile femeieşti, iar acele de

brodat, foarfecă de decupat, pânza de înfăşat picioarele, uleiul de osmant pentru păr şi toate celelalte jucărioare ale fetelor o însoţiseră de-a lungul zilelor şi de-a lungul anilor. Cei cu care avusese de-a face nu erau nici ei alţii decât vecinica de la răsărit şi surioara de la apus – de unde i-au venit puterea şi curajul cu care a tratat lucrurile neprevăzute şi însemnate de mai apoi? Cum şi-a călit ea firea eroică cu ajutorul căreia, deşi cu spaimă în faţa primejdiilor, mereu a strâns din dinţi şi a făcut faţă? Acestea sunt lucruri greu de limpezit.

În timpul jeluirii ei de îndelungă vreme, bunica nu a simţit niciun fel de durere sfredelitoare, dimpotrivă, a trăit senzaţia plăcută că îşi varsă toată strânsoarea din piept. Pe de-o parte plângea, pe de altă parte revedea fericirile şi bucuriile, durerile şi jalea din trecut, iar plânsetul parcă nici nu-i ieşea ei pe gură, ci era o muzică venită de departe care acompania tablourile frumoase şi urâte iscate unul după altul de mintea ei. În cele din urmă, bunica s-a gândit că toată viaţa omului e cât îi e toamna firului de iarbă şi că nu-i nimic de spaimă să fii gata să renunţi la ea.

— Trebuie să pleci, Noulico! a zis străbunica, chemând-o cu numele din copilăria ei.

Plec, plec, plec!

Bunica a cerut un lighean de apă să se spele pe faţă, s-a dat cu pudră albă şi şi-a pus şi roşeaţă. Cu faţa la oglindă, şi-a desfăcut fileul de la ceafă, iar snopul mare şi greu de păr s-a răsfirat, fâş-fâş, foş-foş, acoperindu-i spatele. Cocoţată cum era în pat, părul ca mătasea i-a răbufnit până la găoacea genunchiului. Ţinând în dreapta un pieptăn din lemn de păr, cu stânga şi-a înfăşurat părul pe după umeri, prinzându-l cu braţul la piept şi pieptănându-l şuviţă cu şuviţă şi nod cu nod. Părul bunicii era nemaipomenit de bogat, lucios şi negru ca pana corbului, şi doar la vârfuri se deschidea foarte puţin la culoare. A legat laolaltă toate şuviţele ferme şi bine descâlcite şi le-a

rulat formând o floare mare, pe care a îndesat-o în fileul cu ochiuri mici împletit din fire de mătase neagră şi a prins-o cu patru agrafe de argint. Bretonul şi l-a îndreptat cu foarfecă, cât să ajungă deasupra sprâncenelor. Şi-a înfăşat din nou picioarele, şi-a tras pe ele o pereche de ciorapi albi de bumbac lungi până la genunchi, şi-a legat strâns pantalonii în partea de jos şi şi-a încălţat pantofii brodaţi, care îi scoteau remarcabil în evidenţă picioarele mici.

Picioarele acestea mici care atrăseseră primele privirea lui Shan Tingxiu erau aceleaşi care stârniseră primele pasiunea cărătorului de lectică Yu Zhan'ao. Bunica era mândră de ele. Doar să ai picioarele mici, şi chiar cu faţa ciupită toată de vărsat, tot nu trebuia să-ţi faci griji cu măritişul; dar cu nişte picioroaie, chiar cu chip de nemuritor din ceruri, tot nu te vroia nimeni. Bunica avea picioarele mici şi înfăţişarea plăcută, fiind model de desăvârşire printre fetele din vremea aceea. (Cred că o perioadă istorică extrem de lungă, picioarele femeilor au fost înstrăinate şi prefăcute într-un soi de organ parafilic, picioarele ascuţite, mititele şi gingaşe, făcându-i pe bărbaţii vremii să aibă delicii estetice încărcate de multiple elemente de poftă trupească.) Bunica s-a aranjat şi a ieşit ţup-ţup din cameră. Străbunicul a scos măgarul, pe spinarea căruia culcase o plapumă. Ochii luminoşi şi inteligenţi ai măgăruşului oglindeau umbra frumoasă a bunicii. Ea s-a uitat la măgăruşul care o aţintea cu privirea, şi a văzut cum din ochii lui diafani se revarsă străluciri de pătrunzătoare şi iluminată înţelegere a soiului omenesc. L-a-ncălecat. Nu s-a aşezat într-o parte, după cum cere regula să încalce catârii, caii sau măgarii, ci a cuprins spinarea măgarului între picioare. Străbunica a vrut s-o aşeze într-o parte, dar bunica a trosnit un călcâi în burta animalului, iar măgăruşul şi-a ridicat copitele şi a pornit. Cu capul înălţat şi pieptul înainte, bunica privea drept în faţă.

De cum a plecat, bunica nu s-a mai uitat înapoi. La început, frâiele le-a ţinut străbunicul, dar cum au ieşit din sat, bunica i le-a smuls şi a tras singură de ele. Străbunicul a urmat-o în spatele măgarului, tropotind după el.

În cele trei zile mai venise o dată furtună, iar bunica a văzut pe partea dreaptă a drumului cum sorgul, pe o cuprindere cam cât o roată de moară, avea frunzele veştejite, pe întindere; de un verde adânc conturându-se astfel un punct de albeaţă ofilită. Bunica ştia că acolo se lipise de pământ un trăsnet. Şi-a adus aminte cum în urmă cu un an trăsnetul o nimicise pe una dintre prietenele ei, Frumuşica, o fată de şaptesprezece ani. Părul acesteia arsese cu totul, hainele i se sfâşiaseră fâşii-fâşii, iar spatele îi fusese acoperit cu tipare încrucişate despre care unii ziceau că ar fi fost scrierea cerească zisă a mormolocilor. Umbla zvonul că Frumuşica ar fi vătămat o viaţă de om cu gând de-mbogăţire, dând pierzaniei un copil născut de o fată nemăritată. Povestea se ţinea. Se spunea că pe când Frumuşica se ducea la târg, a auzit un copil plângând la o încrucişare de drumuri. S-a apropiat şi a văzut scutece de copil. Le-a scuturat şi a găsit în ele un băieţel împurpurat dimpreună cu o bucată de hârtie pe care scria: „Tatăl, optsprezece, mama, optsprezece. Cu luna deasupra şi Cei-trei-cosaşi la apus, s-a născut băiat pe nume Bucurie-în-drum. Tata a luat-o pe Zhang cea cu picioarele mari din satul de apus, mama stă să se ia cu Ochi-cu-cicatrice din satul de la răsărit. Greu se mai îndură s-azvârle carne din carnea lor, *chi-chi-chi* curg lacrimile tatii, *xi-xi-xi* îi şiroiesc mamei: şi-au astupat gurile, nu cutează să plângă, de teamă să nu-i afle trecătorii de pe drum. Bucurie-în-drum, Bucurie-în-drum, bucuria noastră de pe drum, cine-o să te ia al lui ai să fii. Am înfăşurat mătăsuri o măsură şi mai mult, am pus şi bani de argint cu totul douăzeci, milă, trecătorule omenos la suflet, cruţă o viaţă, strânge fapte bune”. Oamenii spun că Frumuşica a luat mătăsurile, a pus

mâna şi pe bani, dar că pe copil l-a aruncat în sorg şi că de aceea a dat peste ea trăsnetul din ceruri. Bunica era prietenă apropiată cu Frumuşica şi nu credea asemenea zvonuri, dar de cum se gândea că viaţa şi moartea omului de ghicit nu-s uşor pe lumea asta, inima nu putea să nu i se umple de întunecare şi nemângâiere.

După furtună, drumul era încă foarte umed. Întinderea lui, desprăfuită de ploaia năprasnică, era zgrunţuroasă şi curată; în locurile joase şi scobite se închegase un strat de noroi uleios, moale şi fin. Măgăruşul şi-a întipărit din nou pe drum copitele limpede conturate. Puzderia de vineţele mai îmbătrânise puţin, iar de frunzele şi florile lor atârna noroiul împroşcat de stropii de ploaie. Greierii stăteau întinşi pe firele de iarbă şi pe frunzele de sorg, scuturând din mustăţile lor lungi ca nişte fire, forfecându-şi aripile străvezii de pe spate şi scoţând chemări întristate. Vara cea lungă stătea să se-ncheie, iar aerul trăda deja mireasma serioasă a toamnei. Roiuri-roiuri de lăcuste care simţeau toamna îşi trăgeau după ele burţile pline de seminţe şi-ncepeau să se strângă din sorg pe suprafaţa tare a drumului, căci urmau să-şi înfigă fundurile în ea şi să-şi lase acolo ouăle.

Străbunicul a frânt un pai de sorg şi-a altoit puţin peste buci măgarul care mergea alene. Acesta şi-a prins coada între picioare şi a tropăit câţiva paşi, apoi a revenit la mersul domol. Străbunicul era de bună seamă foarte mândru în sinea lui, pentru că a început să îngâne în urma măgarului *Aria celor din Haizhou*, la modă în ţinutul Gaomi din nord-est, punându-i vorbe anapoda şi cântând după ureche: „Wu Dalang a luat otravă, inima-i e întristată… şapte maţe, opt plămâni, toate-i dârdâie, sus-jos… pocitanie cu nevastă, frumuşică-i, nenoroc!… *ayaya* şi burta-l doare, e slăbit măreţul Wu… speră doar ca frăţiorul treaba lui să şi-o sfârşească… şi să vină să răzbune moartea lui până la capăt…”

Auzindu-i cântecul pocit, inima bunicii a răzbubuit şi un fior rece a scuturat-o pornind chiar din ea. Tânărul de-acum trei zile, cu hangerul în mână, sprâncenele-ncruntate şi ochii scăpărând, i s-a ivit deodată în faţa ochilor. Ce fel de om era? Ce gânduri avea? Bunica se gândea că ea şi acest bărbat cutezător îşi erau întru totul străini şi totuşi de nedespărţit ca peştele de apă, că întâlnirea lor se zorise să vină şi se zorise să plece, ca un vis, dar parcă nu, ca aievea, dar parcă nu – haloimăs al minţii, închipuiri şi vedenii. Supune-te sorţii, şi-a zis ea şi n-a putut să nu ofteze prelung.

Bunica a lăsat măgarul în voia lui şi, ascultând ariile despre Wu Dalang cântate anapoda de tatăl ei, mai cu una, mai cu alta au ajuns pe nesimţite la Adâncitura Broaştei. Măgăruşul şi-a lăsat capul în jos, apoi şi l-a ridicat, şi-a închis strâns nările şi şi-a proptit copitele în pământ, nemaidându-se dus. Străbunicul l-a altoit cu paiul de sorg peste fund şi l-a lovit şi peste piciorul din spate:

— Mergi, pui de lele! Mergi, corcitură ce eşti!

Paiul de sorg îi troscănea măgarului pe fund, dar el nu numai că n-a înaintat, ci s-a şi tras înapoi. În clipa aceea, bunica a simţit putoarea care te cutremura şi-ţi băga spaima-n suflet.

A sărit jos de pe măgar, şi-a acoperit nasul cu mâneca şi-a mers înainte trăgând de frâiele măgarului. Acesta şi-a înălţat capul a rânjit şi ochii i s-au umplut de lacrimi. Bunica i-a spus:

— Măgăruşule, strânge din dinţi şi mergi mai departe, nu-i munte de nesuit şi nici râu de netrecut.

Măgarul a fost mişcat de vorbele bunicii, a tras un răget, şi-a înălţat capul şi a zburat înainte, trăgând-o pe bunica, de ea nici nu mai mângâia pământul cu picioarele, iar hainele i se dădeau toate peste cap, ca nişte nori roşii fluşturând în cer. Când au trecut de cadavrul tâlharului, bunica a aruncat o privire într-o parte, dar murdăria de-

acolo i-a zgâriat ochii – un milion de viermi graşi îl mâncaseră pe omul acela, de mai rămăseseră din el doar nişte resturi.

Bunica a scăpat cu măgarul din Adâncitura Broaştei şi-apoi l-a încălecat din nou. Treptat-treptat, a adulmecat aburul rachiului de sorg adus de vântul de nord-est. Bunica s-a îmbărbătat de-o sută de ori şi de-o mie de ori, dar pe măsură ce deznodământul se-apropia, era îngrozită de-a binelea. Soarele se înălţase şi ardea viguros, în timp ce de pe pământ rotocoleau fumuri albe, trimiţând boare după boare răcoroasă pe spatele ei. Satul familiei Shan se vedea în depărtare, iar în aroma de rachiu, din ce în ce mai groasă, bunica simţea cum îi îngheaţă măduva în şira spinării. În lanul de sorg de la vest de drum, un bărbat şi-a căscat gâtlejul cel deloc neted şi a cântat:

Surioară, surioară, sânge ai să mergi ’napoi –
Falca oţelită, şira-n fier călită.
Dar de-acu’ apoi,
Dintr-un turn ornat, cu ghemul brodat
Pe mine m-alegi ca să mă ţinteşti, să mă nimereşti:
Din rachiul roşu-roşu de sorg bem amândoi!

— Ei, cântăreţule! Ia ieşi afară, că zici nici laie, nici bălaie, cântec strâmb şi vorbe rele! a urlat străbunicul către lanul de sorg.

3

După ce tatăl meu a terminat de mâncat o îndesată, s-a coborât de pe zăgaz, călcând pe iarba veştejită însângerată şuvoi de soarele în asfinţire. A păşit apoi pe pragul buretos al râului, pe care crescuse un covor de plante acvatice, şi a mers cu mare băgare de seamă pe mal, unde a stat locului. Dintre cele patru camioane de pe podul cel mare de piatră

de pe Râul Negru, primul avea cauciucurile înţepate de grapele înlănţuite şi stătea întins prosteşte. Balustradele şi aripile erau mânjite cu bălţi de sânge de un albastru umed şi cu creieri verzui. Jumătatea de sus a corpului unui japonez stătea trântită pe-o balustradă, cu casca picată de pe cap şi atârnându-i de gât. Sângele negru care-i curgea din vârful nasului cădea susurând în interiorul căştii. Apa râului se văita mâhnită, suspinând înfundat. Sorgul se cocea, şopotind şi şuierând. Razele grele şi împotmolite ale soarelui erau date peste cap şi sfărâmate de talazurile mărunte de la suprafaţa râului. Insectele de toamnă se jeleau prin noroiul umed de la rădăcina plantelor de apă. Carcasele negre şi arse aproape până la capăt ale altor două camioane scrâşneau şi se zbârceau, pârâind. În mijlocul acestor zgomote amestecate anapoda şi al acestor culori multe şi încâlcite, tata a privit îndeaproape şi a văzut şi a auzit sunetele unduitoare, clare şi melodioase, ca la atingerea pietrelor muzicale, iscate de sângele de pe nasul japonezului picurând în cască.

Tata avea paisprezece ani şi ceva. Când soarele zilei a noua din luna a opta, după calendarul lunar, a anului 1939 se consumase aproape până la capăt, iar jarul şi cenuşa rămase de la el înroşeau lumea şi făpturile ei, pe faţa lui micuţă ajunsă şi mai slabă şi uscată în urma unei zile de lupte grele se-nchegase ur strat de noroi purpuriu. Mai în amonte de cadavrul soţiei lui Wang Wenyi, tata s-a lăsat pe vine şi a luat un căuş de apă să bea, iar picături vâscoase şi groase i-au scăpat printre degete, fără niciun zgomot. Când buzele lui crăpate şi opărite au atins apa, umezindu-se şi moleşindu-se, a simţit un val de durere ascuţită şi un gust greu de sânge luându-i-o printre dinţi şi năpustindu-se pe gâtlej, care într-o clipită s-a făcut ţeapăn şi tare şi s-a uşurat, reluându-şi forma obişnuită, de-abia după o serie de sughiţuri. Apa călduţă a Râului Negru i-a pătruns tatii pe gât, umezindu-i uscăţimea şi făcându-l să resimtă un fel

de bucurie dureroasă. Cu toate că duhoarea de sânge îi dădea burta peste cap, a continuat să bea căuş după căuş, până când apa râului i-a înmuiat complet îndesata uscată şi îmbucăţită din stomac: abia atunci s-a îndreptat din şale şi a oftat a uşurare. Nu începea nici umbră de îndoială că stătea să se-nsereze. Din soarele roşu rămăsese doar o lamă de roşu aspectuos, întinsă pe marginea de jos a giganticei cupole a cerului; pe pod, mirosul de ars răspândit de camioane se mai subţiase şi el. O bubuială uriaşă l-a băgat apoi rău în sperieţi pe tata, care-a ridicat capul şi-a văzut cum nişte anvelope făcute bucăţi în urma unei explozii se coborau deasupra râului plutind ca nişte fluturi negri, în timp ce, cutremurat de bubuitură, orezul japonez, acum şi alb, şi negru, se-mprăştia cu o foşăială pe suprafaţa ca o scândură a apei. Când tata s-a răsucit, a zărit-o pe micuţa femeie a lui Wang Wenyi, care zăcea trântită la marginea apei şi înroşise de sânge o întreagă întindere de râu. Tata s-a căţărat pe zăgaz şi a urlat tare:

— Tată!

Bunicul stătea drept în picioare pe zăgaz. În răstimpul unei singure zile, carnea de pe faţa lui se dusese toată, iar conturul craniului se arăta cu totul singular şi clar de sub pielea arsă şi înnegrită. Tata a văzut că în culoarea verde-pădure a amurgului, părul lung de o jumătate de deget care se înălţa neasemenea pe capul bunicului se albea, fir cu fir şi întru totul limpede, înspăimântat şi îndurerat, tata s-a aplecat cu timiditate şi l-a zgâlţâit uşurel pe bunicul meu, zicând:

— Tată! Tată! Ce-i cu tine?

Pe faţa bunicului curgeau două şiruri de lacrimi, iar din gâtlej i se rostogolea un şirag de hohote. Mitraliera japoneză pe care căpitanul Leng îi făcuse favoarea să i-o arunce aducea cu un lup bătrân, întinsă cum stătea în faţa bunicului: gura ei, ca de goarnă, semăna cu ochiul mărit al unui lup.

— Tată, spune ceva, tată, mănâncă o îndesată, uite, după aia bea şi nişte apă. Dacă nu bei şi nu mănânci, o să mori de sete şi de foame.

Gâtul bunicului s-a sucit spre înainte, iar căpăţâna i s-a lăsat în piept. Corpul lui părea că nu mai poate să suporte apăsarea grea a capului, micşorându-se încet-încet, încet-încet. S-a aşezat pe vine pe zăgaz, cu capul între mâini. A plâns un moment cu suspine, apoi deodată şi-a ridicat capul şi a strigat:

— Douguan! Fiule, aşa se sfârşeşte totul cu noi?

Tata l-a privit cu ochii goi şi larg deschişi, prin pupilele ca diamantele săgetând spiritul de tâlhar de drumul mare, de erou fără teamă, sălbatic şi neînfrânat, care îi venea de la bunica; acea rază de speranţă în împărăţia întunericului i-a luminat inima bunicului.

— Tată, a zis tata, nu te-ngrijora, o să-nvăţ să trag bine cu puşca, cum ai învăţat tu în anul ăla când ai dat ocol bălţii trăgând după peşti. După ce-o să-nvăţ cele-şapte-flori-de-prun, o să mergem să-l căutăm pe Leng Ciupitul-de-vărsat, pe javra aia nemernică, să ne socotim cu el!

Bunicul a sărit în picioare cu un zdup! şi a scos trei mugete, pe jumătate jeluire, pe jumătate râs nebunesc. Printre buze i se strecura un fir de sânge negru-violet.

— Aşa, aşa! Bine zis, fiule!

Bunicul a pescuit de pe pământul negru o îndesată făcută chiar de mâinile bunicii şi a hăpăit-o cu înghiţituri mari, în timp ce dinţii lui de un galben uscat se pătau de bucăţele de plăcintă şi de broboană după broboană de sânge. Tata l-a auzit pe bunicul meu hâcâind şi înecându-se cu plăcinta şi a văzut marginile şi colţurile ei uşor de distins târşâindu-se molcom în jos prin gâtlejul lui. Tata a spus:

— Tată, du-te la râu şi bea nişte apă, să-ţi înmoi plăcinta din burtă!

Bunicul a coborât mătăhăindu-se de pe zăgaz, a-

ngenuncheat printre plantele de apă, şi-a întins lung-lung gâtul şi a băut apă ca animalele. După ce-a isprăvit, tata l-a văzut dându-şi braţele în lături şi vârându-şi tot capul şi jumătate din gât în apa râului. Aceasta, izbindu-se de noul obstacol, stârnea mănunchi după mănunchi de spumă viu colorată. Bunicul şi-a lăsat capul să-i fie năpădit de apă cam cât ia de fumat o jumătate de pipă, iar tatii, privindu-şi de pe zăgaz tatăl ca o broască turnată în bronz, i s-a strâns inima valuri-valuri. Cu o foşnitură, bunicul şi-a ridicat capul îmbibat de apă, a horcăit gâfâind de câteva ori, s-a ridicat, s-a suit pe zăgaz şi s-a oprit în faţa tatii. Tata a zărit stropii de apă care se rostogoleau în jos pe capul bunicului. Bunicul a vânturat ce-a vânturat din cap şi a zgâlţânat pe pământ patruzeci şi nouă de stropi, mai mari şi mai mici, de parc-ar fi presărat o întindere de pietre preţioase.

— Douguan, a zis bunicul, vino cu tata să vedem ce-i cu băieţii!

Bunicul a străbătut şontâcăind lanul de sorg de la vest de drum, urmat îndeaproape de tata. Picioarele lor călcau peste sorgul vătămat şi încovoiat şi pe tuburile de aramă ale gloanţelor, care iscau o lumină galbenă slabă. Mai tot timpul se-aplecau şi-şi lăsau capetele în jos, uitându-se la luptătorii culcaţi de-a lungul şi de-a latul, care îşi rânjeau dinţii la ei. Erau morţi cu toţii. Bunicul şi tata îi suceau, în speranţa că o să dea peste unul în viaţă, dar muriseră toţi. Mâinile amândurora erau scăldate de sânge vâscos. Tata s-a uitat la cei doi luptători care zăceau cel mai la vest. Unul ţinea în gură ţeava unei puşti, iar ceafa îi fusese făcută fărâme şi semăna cu un cuib de viespi zdrenţuit de lovituri; celălalt stătea cu faţa la pământ, cu un cuţit înfipt în piept. Bunicul i-a întors şi i-a privit, iar tata le-a zărit picioarele rupte şi burţile tăiate. Bunicul a oftat şi i-a smuls unuia puşca din gură, iar celuilalt i-a tras afară cuţitul din piept.

Mergând după bunicul meu, tata a traversat şoseaua pe

care cerul întunecat o făcuse luminoasă şi a intrat în lanul de la est, şi el răvăşit la fel de mult de seceratul mitralierelor, întorcându-i să-i privească pe luptătorii întinşi unul aici, unul dincolo.

Liu Trombon era în continuare îngenuncheat acolo, ţinând goarna cu amândouă mâinile şi fiind tot în poziţia de suflat. Bunicul a strigat însufleţit:

— Liu Trombon!

Trombon n-a scos niciun sunet. Tata s-a dus şi l-a împins, urlând:

— Unchiule!

Goarna a picat la pământ, iar când tata s-a uitat în jos, a văzut că faţa gornistului era deja ţeapănă ca piatra.

La câteva zeci de paşi de zăgaz, în lanul care nu suferise răni foarte grave, bunicul şi cu tata i-au găsit pe Fang cel mic, căruia îi ieşiseră maţele din el, şi pe-un alt soldat, zis Ofticosul-Patru (era al patrulea dintre fraţi şi în copilărie suferise de tuberculoză). Ofticosul-Patru fusese împuşcat în coapsă şi, pentru că pierduse mult sânge, leşinase. Bunicul şi-a aşezat mâna scăldată de sânge în dreptul gurii lui şi a simţit că din nări încă îi iese o respiraţie fierbinte şi uscată. Fang îşi îndesase la loc maţele în burtă, iar rana şi-o astupase cu o mână de frunze de sorg. Mai era conştient şi, când i-a văzut pe bunicul şi pe tata, a zvâcnit din buze şi a zis:

— Comandante… gata cu mine… când o vezi pe nevastă-mea… dă-i un ban… să nu se mărite iar… frate-meu n-are copii… dacă vrea să se ducă după altul… nu mai e nimeni să ne-aprindă şi nouă tămâie…

Tata ştia că Fang cel mic are un copil de un an şi ceva şi că nevasta lui are ţâţele ca lubeniţele, cu un belşug de lapte care-i făcea copilul rumen şi fraged.

Bunicul a spus:

— Frate, te car eu acasă!

S-a lăsat pe vine, i-a pus lui Fang braţele pe spatele lui

şi a smucit în sus. Fang cel mic a scos un răcnet, iar tata a văzut cum pică snopul de frunze de sorg care astupa rana şi cum ţâşneşte afară din ea un ciorchine de maţe de un alb strălucitor, furişând după ele şi o duhoare grea şi fierbinte. Bunicul l-a aşezat înapoi pe Fang, care se jeluia fără răgaz:

— Frate… fă o faptă bună… nu mă mai chinui… dă-mi un glonte…

Bunicul s-a lăsat iar pe vine, l-a strâns de mână pe Fang şi i-a zis:

— Frate, te car eu în spate până la Zhang Xinyi, la doctorul Zhang, care ştie să vindece aşa răni.

— Frate… grăbeşte-te… nu mă mai face să rabd… nu mai sunt de folos…

Bunicul şi-a mijit ochii, privind în sus spre cerul din luna a opta aflată în pragul înserării şi împodobit, în neorânduiala şi nedesluşirea lui îndepărtată, de mai bine de zece stele scăpărătoare. A scos un geamăt prelung, apoi l-a întrebat pe tata:

— Douguan, mai ai vreun foc în pistol?

— Da, a răspuns tata.

Bunicul a luat de la tata revolverul, a tras piedica, a aruncat o privire spre cerul galben şi a răsucit o dată butoiul. A zis apoi.

— Frate, să n-ai grijă, câtă vreme eu, Yu Zhan’ao, o să am ce să mănânc, n-o să-ţi flămânzească nevasta şi copilul.

Fang cel mic a dat din cap şi a închis ochii.

Bunicul a ridicat revolverul de parcă ar fi ridicat o piatră uriaşă de o mie de ocale, fremătând tot sub apăsare.

Fang a deschis ochii şi a zis:

— Frate…

Bunicul şi-a întors brusc faţa, iar din gura armei a dat buzna o flacără, care a străluminat pielea măslinie de capul lui Fang cel mic. Acesta, care era pe jumătate îngenuncheat, s-a prăvălit cu iuţeală în faţă, iar trunchiul i

s-a prăvălit peste maţele care i se scurseseră afară din burtă. Tata n-ar fi crezut niciodată că-n burta unui singur om pot să încapă aşa de multe maţe.

— Ofticosule, şi tu ai mers tot drumul, dacă mori mai iute, o să te naşti repede din nou şi-o să te-ntorci să te răfuieşti cu haita asta de pui de lele din Japonia.

Bunicul a băgat ultimul glonte rămas în revolver în inima Ofticosului, a cărui viaţă mai atârna de un fir de păr.

După ce bunicul meu, care secera oamenii ca pe cânepă, l-a omorât şi pe Ofticosul-Patru, revolverul i-a picat la pământ, iar braţele i s-au lăsat în jos ca nişte şerpi morţi, prea vlăguite să se ridice la loc.

Tata a cules pistolul de pe jos, l-a băgat la brâu, a tras de bunicul, care era ca beat, ca prostit, şi a zis:

— Tată, hai acasă. Tată, hai acasă…

— Acasă? Acasă? Acasă! Acasă! a zis bunicul.

Trăgându-l pe bunicul meu după el, tata s-a căţărat pe zăgaz şi s-a îndreptat stângaci spre apus. Felia de lună din noaptea celei de-a noua zile a lunii a opta se agăţase deja în cer, iar razele ei reci ca gheaţa luminau spatele tatii şi al bunicului şi luminau şi Râul Negru, cel la fel de greu ca măreaţa, dar stângacea cultură a Chinei. Ţiparii, stârniţi şi aţâţaţi de sânge, se-aruncau în înalt şi făceau rotocoale, arc după arc argintiu săltând încoace şi-ncolo la suprafaţa apei. Răcoarea albastră-albastră care se revărsa pe deasupra râului şi căldura roşie-roşie împrăştiată de lanurile de sorg s-au întâlnit pe zăgaz, încrucişându-şi săbiile şi amestecându-se într-o pâclă vaporoasă şi străvezie. Bunicul şi-a amintit de ceaţa mare şi elastică precum cauciucul de când plecaseră ei în expediţie, dis-de-dimineaţă. Ziua trecuse de parcă ar fi durat zece ani, dar şi de parcă ar fi durat cât să clipeşti o dată. Tata şi-a amintit cum l-a petrecut bunica până în capul satului prin ceaţa care îneca totul, iar scena era ba departe, la margini de nor, ba aproape, s-o vezi sub picior. Şi-a amintit de marşul

anevoios prin sorg, şi-a amintit de Wang Wenyi nimerit în ureche de-un glonte rătăcit, şi-a amintit de cei patruzeci-cincizeci de luptători îndreptându-se spre podul cel mare înşiruiţi pe şosea ca nişte căcăreze de oaie, mai era şi pumnalul ascuţit al lui Mutulică, ţeasta diavolului, cu ochii lui perfizi şi neîndurători, care a zburat prin aer, fundul posmăgit al diavolului bătrân… mama năvălind şi prăbuşindu-se pe zăgaz ca un fenix întinzându-şi aripile… îndesatele… îndesatele care se rostogoliseră peste tot… sorgul roşu care cădea de-a valma la pământ… sorgul roşu care se prăbuşea la pământ în aceeaşi devălmăşie ca eroii…

Bunicul l-a luat în spate pe tata, care dormea de-a-n picioarelea, prinzându-l de sub găoacele genunchilor şi cu mâna rănită, şi cu mâna nerănită. Revolverul de la brâul tatii îl apăsa dureros pe spate, trecându-i prin inimă un val uriaş de durere. Era revolverul aghiotantului Ren – al acelui om negricios şi slab şi eminent şi plin de învăţătură. Când şi-a dat seama că acest revolver îl ucisese pe aghiotantul Ren şi tot el îl ucisese pe Fang cel mic şi pe Ofticos, bunicul de-abia s-a ţinut să nu arunce unealta aducătoare de nenoroc în apa Râului Negru. Doar s-a gândit să-l arunce, nu l-a aruncat, şi a mers mai departe arcuit, hurducându-şi fiul adormit mai în sus pe spate, ca să mai uşureze puţin durerea ce-i sfredelea inima.

Bunicul mergea şi deja nu-şi mai simţea picioarele – se zbătea din greu prin valurile tulburi de aer înţepenit, doar mânat de gândul de a merge mai departe. Cu totul pierdut, a auzit din faţă un vuiet ca de talazuri. A ridicat capul şi a văzut că pe zăgazul din depărtare şerpuieşte un dragon lung de foc.

Bunicul şi-a aţintit ochii într-acolo preţ de o clipă, iar prin faţă i s-au perindat un val de împăienjenire şi unul de limpezime. În împăienjenire, a văzut cum dragonul îşi dezveleşte dinţii şi dansează cu ghearele şi cum călăreşte

nori şi înhamă ceaţă şi a auzit cum îi zăngăne scuturându-se solzii de aur de pe tot corpul, precum şi urlete de vânt şi sfâşiat de nori, fulgere, tunete şi mii şi mii de sunete unindu-se laolaltă, asemenea unui vânt bărbătesc care mătură peste lumea ce i se supune femeieşte; în limpezime, a putut desluşi – erau nouăzeci şi nouă de torţe, împrejmuite de câteva sute de oameni, care alergau spre el. Flăcările se ridicau şi coborau, săltau şi se legănau, luminând sorgul şi de la nord, şi de la sud de râu. Torţele din faţă luminau oamenii din spate, iar torţele din spate luminau oamenii din faţă. Bunicul l-a dat jos pe tata din spate şi l-a zgâlţâit cu putere, urlând:

— Douguan! Douguan! Trezeşte-te! Trezeşte-te! Sătenii au sărit să ne-ajute, au venit…

Tata a auzit vocea răguşită a bunicului şi a văzut două lacrimi remarcabile ţâşnindu-i din ochi.

4

Când bunicul i-a înjunghiat pe cei doi Shan, nu avea decât douăzeci şi patru de ani. Deşi prin acel proces solemn, pe jumătate durere şi pe jumătate fericire, bunica şi el împliniseră armonie de fenicşi în lanul de sorg şi deşi bunica deja rămăsese grea cu tatăl meu – un om cu merite amestecate, dar, în fond, cu totul deosebit în rândul celor din generaţia lui din ţinutul Gaomi din nord-est –, ea era pe atunci femeie măritată, luată legiuit de familia Shan, aşa că între ea şi bunicul se cheamă că fusese uniune oprită, ca acelea petrecute în vechime în livezile de duzi de pe malul râului Pu, marcată de un grad destul de mare de neînfrânare, accident şi instabilitate; dacă mai pui şi că tata încă nu făcuse ochi, e mai corect când scriu despre treburile din acea vreme să-l numesc pe bunicul meu Yu Zhan’ao.

Atunci, bunica mea i-a spus îndurerată de moarte lui Yu

Zhan’ao că Shan Bianlang, soţul ei legiuit, are lepră, iar Yu Zhan’ao a despicat doi coceni de sorg cu hangerul lui ascuţit, cerându-i bunicii ca după trei zile negreşit să se-ntoarcă şi să stea liniştită. La ce anume a vrut el să zică prin asta bunica n-a apucat să se gândească bine, căci talazurile iubirii au înecat-o în înceţoşare. Lui însă chiar atunci i-a venit gândul să-i ucidă pe cei doi. A petrecut-o cu privirea pe bunica în timp ce se strecura afară din lanul de sorg, a văzut-o printre crăpăturile din sorg cum strigă după măgăruşul ei isteţ şi priceput şi cum îl trezeşte cu lovituri de picior pe străbunicul, care de beat ce era se prefăcuse într-o grămăjoară de noroi. L-a auzit şi pe străbunicul meu spunând cu limba împleticită:

— Fetiţo… tu… atâta vreme la o pişare… socrul tău… o să ne dea în dar un catâr mare şi negru…

Bunica nu şi-a băgat în seamă tatăl care vorbea numai într-aiurea şi-n dodii, a-ncălecat pe măgar şi şi-a-ndreptat faţa boită peste care adiase vânt de primăvară către ogoarele de pe latura de sud a drumului. Ştia că tânărul cărător de lectică o ţintuieşte cu privirea. S-a zbătut să iasă din starea de sfâşietoare agitaţie în care se afla şi a văzut nedesluşit cum în faţă îi apare un drum larg, nou-nouţ şi străin, aşternut cu boabe de sorg roşu asemenea unor diamante, în şanţurile de la stânga şi de la dreapta lui fiind pus la păstrare rachiu de sorg diafan ca aerul. Ca şi mai înainte, de cele două părţi ale drumului se afla comunitatea sorgului roşu, netedă şi întinsă, a cărei adâncă înţelepciune părea neştiinţă. Sorgul roşu de aievea şi sorgul roşu din închipuirile bunicii s-au contopit într-unul, adevăr şi-nchipuire fiind greu de deosebit. Senzaţiile care o umpluseră până la refuz pe bunica, de nestatornicie şi trăinicie, de limpezime şi nedesluşire, au mers aşa o bună bucată.

Sprijinindu-se cu mâna de sorg, Yu Zhan’ao a petrecut-o din ochi pe bunica până a cotit. L-a podidit un val de

oboseală şi a îmbrâncit totul la o parte din calea lui până a ajuns înapoi în sanctuar, unde s-a prăvălit ca un zid, a picat lat şi-a adormit sforăind. A dormit până când soarele roşu s-a cufundat la apus, iar când a deschis ochii, mai întâi a văzut că frunzele şi tulpinile de sorg, la fel ca spicele, erau vopsite cu un strat gros-gros de purpuriu. S-a înfăşurat în pelerina din paie şi a ieşit din ogorul de sorg: pe drum, o adiere de vânt galopa cu iuţeală, iar sorgul începuse să fâşâie. A simţit cum îl ia răcoarea şi şi-a strâns haina pe el. Din nebăgare de seamă, şi-a dat cu mâna peste burtă şi a simţit cât de greu de îndurat devenise foamea. Şi-a adus nelămurit aminte că în urmă cu trei zile, când intrase în sat cărând-o pe fată, văzuse pe sub streşinile celor trei colibe din capul satului un steag jerpelit de cârciumă care pălălăia în urgia potopului. Din pricina foamei din burtă nu mai putea sta locului şi nici nu se mai ţinea bine pe picioare, aşa că şi-a făcut curaj, a ieşit din lanul de sorg şi s-a-ndreptat cu paşi mari către cârciuma aceea. Se gândea că nu erau nici doi ani de când muncea pentru Compania de servicii matrimoniale şi funerare din ţinutul de nord-est şi că cei de-acolo n-aveau cum să-l ştie. Să se ducă la cârciuma aia din capul satului şi să bea şi să mănânce pe săturate, să pândească o ocazie, să termine treaba de şi-o pusese în gând, să-şi ia picioarele la spinare şi s-o rupă la sănătoasa, iar apoi să se bage în lanul de sorg cum intră peştele în mare şi să hoinărească în voie. Gândindu-se aşa, a păşit în tihnă spre apus cu faţa spre razele soarelui şi a văzut norii cârmâzii de deasupra umflându-se ca bujorii când îşi deschid florile: pe ghemotoacele de nori se încastrase o margine de aur care ardea ochiul şi era înfricoşător de desluşită. A mers o bucată spre vest, apoi spre nord şi a alergat drept spre satul celui ce cu numele îi era soţ bunicii mele, Shan Bianlang. Pe câmpul netulburat, de mult nu mai era nici ţipenie de om, căci în acel an toţi ţăranii care aveau ce să

mănânce se-ntorceau devreme acasă şi nu cutezau să zăbovească târziu – de cum venea noaptea, lanurile se prefăceau într-o lume de tâlhari de drumul mare şi de oameni ai codrului verde. Yu Zhan'ao nu era lipsit de noroc în acele zile, aşa că n-a avut parte să-i caute pricină vreun voinic al pustiei, în sat, fumul se ridica deja pe coşuri, iar pe uliţă venea de la fântână un bărbat vioi şi frumuşel cărând o cobiliţă cu două vase mari de lut pline de apă proaspătă, din care ropoteau la pământ câteva picături. Yu Zhan'ao a intrat ca un fulger în coliba la care atârna steagul ferfeniţit de cârciumă. Casa era o odaie mare, fără pereţi despărţitori. O tejghea zidită din chirpici împărţea casa în două, în spatele ei găsindu-se un pat mare, o vatră şi un cazan mare. De partea cealaltă erau două mese pătrăţoase, crăpate şi cu picioarele strâmbe, lângă ele îmbrâncindu-se la nimereală câteva taburete înguste de lemn. Pe tejgheaua de pământ era aşezat un urcior smălţuit în albastru, cu lingura de scos agăţată de buză. Pe pat stătea trântit un bătrân mare şi gras. Yu Zhan'ao i-a aruncat o privire şi l-a recunoscut îndată: bătrânul era un coreean poreclit „Bâtacul", iar meseria lui era să ucidă câini. Yu Zhan'ao şi-a amintit că odată îl văzuse la târg la Madian curmând viaţa unui câine într-o jumătate de minut. Când îl zăriseră, cele câteva sute de câini de la târg stătuseră cu părul zburlit, hăulind necontenit, dar necutezând cu niciun chip să se apropie.

— Jupâne, adă o jumate de rachiu! a zis Yu Zhan'ao aşezându-se pe un taburet.

Bătrânul cel gras n-a făcut nicio mişcare, rotindu-şi doar ochii cenuşii.

— Jupâne! a strigat Yu Zhan'ao.

Dându-şi la o parte blana neagră de câine de pe el, bătrânul cel gras s-a dat jos din patul pe care era aşternută o altă blană, albă. Yu Zhan'ao a mai văzut bătute în cuie în perete o blană verzuie, una albăstruie şi una bălţată.

De sub tejghea, bătrânul a dibuit un bol mare, roşu ca sosul de soia şi a turnat în el rachiu cu lingura de scos.

— Ce-ai la rachiu? a-ntrebat Yu Zhan’ao.

— Cap de câine! a spus feroce bătrânul cel gras.

— Vreau carnea de la câine! a zis Yu Zhan’ao.

— Am doar capul! a spus bătrânul.

— Cap de câine să fie! a continuat Yu Zhan’ao.

Bătrânul a dat la o parte capacul de pe oală, iar Yu Zhan’ao a văzut că înăuntru fierbe un câine întreg.

— Vreau carne de câine! a urlat Yu Zhan’ao.

Bătrânul nu l-a băgat în seamă, a luat un cuţit şi a hăcuit bezmetic gâtul câinelui, pocnind şi pleoscăind şi împroşcând supa fierbinte peste tot. După ce-a dat jos capul câinelui, l-a vârât pe o ţepuşă de fier şi a întins-o peste tejghea. Yu Zhan’ao plesnea de furie şi a spus suduind de mama focului:

— Băiatu’ vrea să mănânce carnea de la câine!

Bătrânul a zvârlit capul pe tejghea şi a zis fierbând de mânie:

— Mănâncă dacă mănânci, dacă nu, cară-te!

— Îndrăzneşti tu să mă iei aşa pe mine?

— Băieţaş, stai cuminte jos! a zis bătrânul. Crezi că e de nasul tău carnea aia de câine? Carnea de la câine e pentru Gât-Pătat.

Gât-Pătat era un bandit vestit din ţinutul Gaomi din nord-est, iar când Yu Zhan’ao i-a auzit numele, s-a speriat. Se zvonea că Gât-Pătat e un bun trăgător şi era poreclit „Fenix-de-trei-ori-din-cap”. Cei ce se pricepeau ştiau când auzeau o împuşcătură dacă vine de la Gât-Pătat. Deşi nu-i prea convenea, Yu Zhan’ao n-a avut încotro şi şi-a stăpânit furia şi şi-a-nghiţit vorbele. A apucat cu o mână bolul de rachiu, cu cealaltă a luat capul de câine, a băut o gură de rachiu, a aruncat o privire ochilor bine fierţi, dar încă plini de sălbăticie şi viclenie ai câinelui, şi-a deschis mânios gura, a luat la ţintă nasul câinelui şi-a muşcat în duşmănie

din el: era nemaipomenit de gustos. Lui chiar îi era foame, aşa că n-a mai apucat să se delecteze pe îndelete cu toată savoarea, ci a dat pe gât ochii câinelui, i-a supt creierii, i-a mestecat limba, i-a molfăit fălcile şi a uscat un bol de rachiu. A ţintuit cu privirea ţeasta ascuţită şi slabă a câinelui, s-a ridicat în picioare şi a tras un râgâit.

— Un argint! a spus bătrânul cel gras.

— Am doar şapte bănuţi de aramă.

Yu Zhan'ao s-a scobit după şapte bănuţi de aramă, pe care i-a azvârlit pe masă.

— Un argint!

— Am doar şapte bănuţi de aramă!

— Băieţaş, ai venit aici să mănânci pe daiboj?

— Am doar şapte bănuţi de aramă.

Yu Zhan’ao s-a ridicat dând să plece, dar bătrânul a ieşit în fugă din spatele tejghelei şi l-a prins. Tocmai se încăieraseră, când un bărbat mare şi înalt a intrat în cârciumă.

— Bâtace, cum de n-ai aprins lampa? a întrebat.

— Am dat de unul care vrea să mănânce pe daiboj! i-a răspuns bătrânul.

— Taie-i limba! Şi aprinde şi lampa! a spus sumbru celălalt.

Bătrânul i-a dat drumul lui Yu Zhan’ao, s-a dus în spatele tejghelei, a făcut foc şi a suflat în iască, aprinzând o lampă cu ulei de soia. Lumina pâlpâitoare a lămpii i-a luminat nou-venitului faţa albastru-violet. Yu Zhan’ao a văzut că e îmbrăcat de sus până jos în satin negru, cu un şir de nasturi deşi-deşi de pânză pe tunică. Pantalonii înfoiaţi şi largi îi avea legaţi jos, strânşi tare cu nişte pănglicuţe negre de pânză, iar în picioare era încălţat cu pantofi lătăreţi bot-de-vacă. Bărbatul avea gâtul gros şi lung, iar pe acesta se întindea o bucată de piele albă, mare cât o palmă. Yu Zhan’ao a ghicit: era Gât-Pătat.

Gât-Pătat l-a cântărit din priviri pe Yu Zhan’ao, apoi a-

ntins deodată trei degete de la mâna stângă şi l-a apăsat pe frunte. Yu Zhan’ao îl privea, nepricepând ce se întâmplă.

Gât-Pătat a scuturat din cap dezamăgit şi a zis:

— Nu eşti dintr-o bandă?

Yu Zhan’ao a răspuns:

— Sunt din tagma cărătorilor.

Gât-Pătat a zis dispreţuitor:

— Unu’ care-şi ia tain cărând prăjina. Ce e, vrei să mănânci îndesate cu mine?

— Nu, a zis Yu Zhan’ao.

— Cară-te atunci! Văd că eşti tânăr, aşa că-ţi las limba-n gură, să te pupi cu fetele, a spus Gât-Pătat. Pleacă şi ciocu’ mic!

Yu Zhan’ao s-a dat înapoi şi a ieşit din cârciumă, şi e greu de spus dacă în inimă avea supărare sau groază. Îl încerca un sentiment de respect nedesluşit, dublat însă de unul de ură, faţă de felul de-a face lucrurile al şefului de bandiţi Gât-Pătat.

Yu Zhan'ao se născuse în sărăcie. Tatăl îi murise de timpuriu, iar el îşi dusese zilele plugărind vreo zece prăjini de pământ sterp alături de mama lui. Unchiul lui, Yu Dinţi-Mari, care era geambaş, îi mai ajuta când şi când cu una-alta, dar nu prea mult. Când el avea treisprezece-paisprezece ani, mama lui a început să se ţină cu un călugăr de la mănăstirea Tianqi. Călugărul o ducea bine şi le-aducea şi lor adesea orez şi făină. De fiecare dată când venea călugărul, mama îl punea să iasă şi-apoi încuia uşa. El auzea sunetele de voie bună venind dinăuntru, iar flacăra mâniei i se înălţa în inimă de o mie de stânjeni şi de-abia se ţinea să nu dea foc casei cu o făclie. Când avea şaisprezece ani, întâlnirile mamei cu călugărul s-au îndesit, iar zvonurile murdare s-au înmulţit. Prietenul lui din sat, fierarul Cheng, i-a adus în dar o săbioară cu două tăişuri, iar într-o noapte cu ploaie de primăvară, l-a înjunghiat de

moarte pe călugăr, la malul pârâului Flori-de-păr. Pe marginea pârâului era plin de peri, iar când l-a înjunghiat pe călugăr era chiar anotimpul în care înfloresc perii. Sub bura măruntă, aroma adâncă a florilor de păr învăluia tot. După ce l-a ucis pe călugăr, a fugit din sat, s-a băgat cu oameni de toate speţele şi din toate tagmele, până când l-a prins jocul de noroc. De la zi la zi şi de la lună la lună, se pricepea din ce în ce mai bine, căutând din bun să fie şi mai bun, până când urmele de cocleală de pe bănuţii de aramă i-au înverzit mâinile. Când Cao Mengjiu a luat să păstorească judeţul Gaomi, a-nceput să-nhaţe zi şi noapte jucătorii de noroc: el a fost prins la un joc într-un cimitir, a primit două sute de lovituri cu talpa pantofului şi, îmbrăcat cu o pereche de nădragi cu un crac negru şi unul roşu, a fost pedepsit să mături străzile capitalei de judeţ timp de două luni. După ce i-au dat drumul, a rătăcit până a ajuns în ţinutul din nord-est şi a intrat în tagma cărătorilor. A auzit că după moartea călugărului, mama se spânzurase de tocul uşii, iar într-o noapte s-a întors să mai arunce o privire. Mai apoi s-a petrecut povestea cu bunica mea în lanul de sorg.

Când Yu Zhan’ao a ieşit din cârciuma aceea mică, s-a înapoiat în lan, a privit de departe lumina palidă a lămpii cu ulei de soia şi a aşteptat până când luna nouă s-a înălţat şi-apoi s-a coborât. În văzduh scânteia o întindere de stele, roua rece se lăsa strop cu strop peste sorg, iar o răcoare de gheaţă bântuia pe pământ. La jumătatea nopţii, a auzit scârţâitul uşii de la cârciumă, un şuvoi de lumină a dat năvală afară şi o umbră neagră, mare şi grasă a sărit în calea lui, a privit în toate părţile şi-apoi s-a întors înăuntru. Yu Zhan’ao l-a recunoscut pe bătrânul cel gras. De-abia după ce bătrânul a intrat, a fulgerat afară pe uşă, cu foarte mare iuţeală, şi banditul Gât-Pătat, pierzându-se apoi printre umbrele negre. După ce bătrânul a închis uşa şi a

stins lampa, în lumina stelelor s-a ivit steagul jerpelit al cârciumii, care se scutura ca stindardele pentru chemarea înapoi a spiritelor morţilor. Banditul Gât-Pătat s-a apropiat urmând marginea drumului, iar Yu Zhan’ao şi-a ţinut răsuflarea, neîndrăznind să se clintească din loc. Exact în faţa lui, Gât-Pătat s-a oprit să urineze. Mirosul de urină i-a asaltat nările. Cu mâna pe hanger, Yu Zhan’ao s-a gândit: „Doar să chitesc o dată cu el în faţă, şi-i fac felul căpeteniei ăsteia de bandiţi de-i aşa de vestită”. Toţi muşchii i s-au încordat. S-a gândit însă că între el şi Gât-Pătat nu e nicio pricină – Gât-Pătat era potrivnicul prefectului Cao Mengjiu, iar Cao Mengjiu îi dăduse lui două sute de lovituri cu talpa pantofului, aşa că să-l ucidă pe Gât-Pătat chiar n-avea niciun rost. I-a trecut totuşi prin minte: „Îmi stă în putinţă să-l omor pe vestitul bandit Gât-Pătat, dar anume n-o fac”.

Banditul Gât-Pătat nu ştia, desigur, ce primejdie îl pândeşte şi nici nu ştia că, peste doi ani, gol-puşcă, va fi ucis în apele Râului Negru de flăcăul acesta. A terminat de urinat, şi-a tras nădragii şi a plecat.

Yu Zhan’ao a sărit din lan şi a intrat în satul învăluit într-o linişte deplină. Mergea tiptil şi cu pas uşor şi n-a alertat niciun câine dintre cei pe care-i avea fiecare familie. Când a ajuns la curtea cea mare a familiei Shan, şi-a ţinut răsuflarea, şi-a adunat gândurile şi a cercetat cu atenţie împrejurimile. Familia Shan avea un şir de douăzeci de camere, separate la mijloc de un zid, formând astfel două curţi; zidurile acestora se uneau într-un întreg, în care erau tăiate două porţi mari. În curtea de la est era povarna, iar partea de la vest era pentru locuit, clădirea mai având aici şi trei odăi adiacente. Şi în partea de est erau trei odăi adiacente, în care locuiau argaţii de la povarnă. Tot aici era înălţat şi un şopron mare, în care erau fixate pietrele de moară şi unde îşi duceau traiul şi doi catâri mari şi negri. În aceeaşi parte, se aflau şi trei

camere care dădeau spre sud şi care aveau o uşiţă mică, îndreptată tot spre sud: aici se vindea rachiul. Yu Zhan'ao nu putea să vadă ce se întâmplă în curte, pentru că zidul era prea înalt – chiar întinzând mâinile şi stând pe vârfuri nu puteai să-i atingi creasta. S-a aruncat brusc pe el, dar zidul a scos un şuşotit, iar câinii din curte au început să latre tare. S-a înapoiat cam jumătate cât zboară o săgeată şi s-a aşezat pe vine pe aria de treierat unde familia Shan cumpăra şi usca sorg, gândindu-se cum să facă. Pe arie stăteau bucşite două grămezi, una de paie şi una de frunze. Frunzele fuseseră de curând retezate şi puse la uscat şi răspândeau o mireasmă proaspătă tare plăcută. Yu Zhan'ao s-a lăsat pe vine lângă grămada de paie, şi-a scos amnarul, cremenea şi iasca şi-a pus foc la spatele grămezii. Paiele au luat foc şi când focul dădea să se-nteţească, i-a încolţit brusc un gând, a întins mâinile şi l-a înăbuşit. În loc, a dat foc grămezii de frunze, aflată la o distanţă de douăzeci şi ceva de paşi de cea de paie. Frunzele erau mai buretoase, se-aprindeau repede şi se şi stingeau repede. Noaptea era fără vânt, Calea-Laptelui se-ntindea de-a curmezişul cerului, Cei-trei-cosaşi scânteiau şi-un foc mare se-nălţa şi se cobora acum, luminând jumătate din sat ca ziua.

Yu Zhan'ao a urlat de câteva ori: „Săriţi! A luat foc! Săriţi! A luat foc!", iar apoi a fugit şi s-a pitulat printre umbrele negre de la colţul zidului, pe partea de apus. Limbile de foc lingeau drepte cerul, mugind fără răgaz, iar lătratul câinilor din întregul sat s-a alcătuit într-un singur val. Argaţii de la povarna familiei Shan s-au trezit speriaţi din visele lor şi-au început să urle cu toţii din rărunchi. Poarta s-a deschis cu un pârâit şi pe ea s-au înghesuit afară mai bine de zece bărbaţi cu hainele răvăşite. S-a deschis şi poarta dinspre apus şi pe ea s-a prăvălit afară bătrânul acela sfrijit, cu codiţa lui uscată şi veştejită de păr, văicărindu-se fără contenire. Doi câini mari galbeni s-

au năpustit şi ei afară din curte şi-au început să hămăie ca nebunii în jurul focului.

— Săriţi! A luat foc! Săriţi! A luat foc! striga bătrânul sfrijit.

Argaţii de la povarnă au alergat grabnic înapoi în curte, au apucat cobiliţe şi căldări şi-au dat fuga la fântână. Bătrânul a fugit şi el înapoi în casă şi a alergat apoi la fântână cu un vas mare de lut, lucios ca pana corbului.

Yu Zhan'ao şi-a dat jos pelerina din paie, a alunecat de-a lungul zidului şi s-a strecurat ca fulgerul în curtea de la vest. S-a lipit de spatele zidului despărţitor, privind la oamenii care alergau în degringoladă pe-afară. Un argat a adus o căldare cu apă şi a împrăştiat-o peste flăcări. În lumina focului, apa semăna cu o fâşie de mătase albă pe care focul o arde şi-o curbează. Argaţii împroşcau necontenit apă peste foc, iar cascadele semănau ba cu nişte arcuri, ba cu nişte fire, întretăindu-se să formeze un tablou extraordinar de frumos.

O voce ştiutoare şi înţeleaptă a spus:

— Stăpâne, să nu-l stingem, să-l lăsăm să ardă.

— Stingeţi-l… stingeţi-l… a strigat plângând bătrânul, stingeţi-l repede… E nutreţul pentru toată iarna…

Yu Zhan'ao n-avea timp să se ducă să vadă scena de-afară şi a intrat tiptil în casă. Odată înăuntru, a simţit o umezeală pătrunzătoare şi toate firele de păr i s-au zbârlit în cap. Din camera de la apus a venit o voce jilavă şi mirosind a mucegai şi putreziciune:

— Tată… ce arde?

De-abia venit din lumina focului, Yu Zhan'ao vedea în faţa ochilor negru-tăciune, aşa că a rămas nemişcat îndelungă vreme, ca ochii să i se obişnuiască cu întunericul. Vocea aceea continua să întrebe, iar el a mers înspre ea: flăcările se întrezăreau prin fereastra de hârtie, luminând bine o bucată de cameră. A văzut atunci căpăţâna turtită şi prelungă aşezată pe pernă. A-ntins

mâna şi-a apăsat, iar capul a strigat înspăimântat sub mâna lui:

— Cine… cine eşti?

Două gheare încovoiate şi încârligate l-au apucat de dosul palmei. Yu Zhan'ao şi-a scos hangerul şi a tras cu forţă peste gâtul lung şi plăpând. Din locul unde a tăiat, un suflu reavăn i-a năvălit drept pe încheietură. După aceea, sângele fierbinte şi vâscos i-a împroşcat toată mâna. A simţit cum un val de greaţă îi ţâşneşte în sus pe gâtlej. A dat înspăimântat drumui la mână. Căpăţâna turtită şi plină de zbârcituri mai fâlfâia bezmetic pe pernă, iar sângele galben-auriu ţâşnea şuvoi după şuvoi. Yu Zhan'ao şi-a şters mâna de plapumă, dar cu cât se ştergea, cu-atât i se părea mai greţos de păstoasă. Apucându-şi hangerul nespus de alunecos, a fugit afară, a scos din vatră câţiva pumni de cenuşă şi şi-a frecat mâinile şi hangerul – lama trimitea lumini scăpărătoare, hangerul parcă era viu…

După ce-l primise de la bunul lui prieten, fierarul Cheng, Yu Zhan'ao ţinuse în mână hangerul şi-l admirase în fiecare zi pe ascuns. De fiecare dată când mama şi călugărul slobozeau plescăielile alea, tot scotea şi tot băga hangerul în teacă, în sat, nenumăraţi oameni îi râdeau în nas, numindu-l micul călugăr, iar el îi privea pe toţi mânios, scuipând sânge din priviri. Mai apoi, când hangerul de sub perna lui părea să geamă ascuţit în fiecare noapte, făcându-l să adoarmă greu, a ştiut că a sosit clipa. În acea noapte, ar fi trebuit să fie lună plină, dar norii plumburii şi groşi o ascunseseră. Cam pe când sătenii adormeau, a-nceput să ropotească ploaia, cu picături foarte albe şi foarte rare, înmuind treptat-treptat pământul şi umplând scobiturile cu băltoace argintii. Călugărul a-mpins uşa şi a intrat ţinând o umbrelă galbenă de muşama. El şedea întins în cămăruţa lui şi l-a văzut pe călugăr strângându-şi umbrela, cu capul lui ras luminând nelimpede. În prag, călugărul şi-a curăţat domol noroiul de

pe talpa pantofilor. Şi-a auzit mama întrebând:

— Cum de-ai venit aşa târziu?

— Sunt şapte zile de când a murit mama lui Muşcă-Rău-Oameni din satul din vest, am fost să citesc din sutre.

— Te-ntrebam cum de-ai mai venit aşa târziu, credeam că n-o să mai vii.

— Cum să nu vin?

— Păi plouă.

— Şi dacă ploua cu săbii, îmi puneam oala-n cap şi tot veneam.

— Hai repede înăuntru.

După ce-a intrat, călugărul a întrebat uşor:

— Te mai doare burta?

— N-o mai simt aşa de mult, ahhh…

— Ce te-ngrijorează?

— Taică-său s-a dus de zece ani la groapă… iar eu sunt cum sunt… mi-e greu şi să mă duc şi mi-e greu şi să nu mă duc…

— Du-te, vin şi eu să citesc din sutre…

În acea noapte a stat întruna cu ochii deschişi, ascultând strigătul hangerului sub pernă şi ploaia răzleaţă de-afară, ascultând şuierăturile egale slobozite de călugăr în timp ce dormea adânc şi vorbele îndrugate în somn de mama lui. O bufniţă a râs ciudat într-un copac din apropiere, speriindu-l de s-a răsucit şi s-a aşezat în fund. S-a îmbrăcat, a apucat hangerul şi s-a oprit în faţa uşii de la camera mamei şi a călugărului, ascultând îndeaproape câtva timp. Inima îi era goliciune mută, asemenea unei pustietăţi infinit de albe. A tras uşurel uşa, a ieşit în curte, şi-a ridicat capul şi a privit cerul – norii plumburii se mai subţiaseră şi se întrezărea geana de lumină difuză a zorilor. Ploaia de primăvară era întocmai ca în seara de dinainte, ropotind nici tare, nici încet; picăturile, când cădeau pe pământ, îl umezeau fără zgomot, iar când cădeau în bălţoace, se spărgeau cu un sunet moale. A urmat poteca şerpuitoare care ducea spre

mănăstirea Tianqi. Drumul se întindea doar pe trei *li* şi trecea de-a curmezişul peste un pârâu şopotitor, în care fuseseră rânduite câteva pietre negre ca să păşească oamenii până pe partea cealaltă. Ziua, apa pârâului era neobişnuit de limpede, iar pe fundul din nisip fin puteai număra cu uşurinţă creveţii şi peştii. Acum pârâul era cenuşiu-înceţoşat şi învăluit într-o mantie de pâclă subţire; picăturile de ploaie căzând în el îndoiau tristeţile şi temerile oamenilor. Pietrele negre erau ude leoarcă, iar strălucirea apei le potopise. A stat în picioare pe pietre şi şi-a lăsat capul în jos, uitându-se cum repede pârâul în pietre bucheţele de spumă. S-a uitat multă vreme. Pe pământul plat şi nisipos de pe malurile pârâului era o întindere pe care creşteau peri, iar aceştia tocmai dăduseră floare. A sărit pe partea cealaltă şi a cotit în livada de peri. Pe pământul nisipos de dedesubt, tare, dar maleabil şi elastic, cădeau din când în când stropi mari de ploaie. În negureala nopţii, florile erau de un alb care zgâria uşor ochiul. În aerul înfrigurat, nu li se simţea deloc aroma adâncă.

În adâncul livezii de peri, a găsit mormântul tatălui lui. Pe el crescuseră zeci de tufe de ochiul-boului, printre care şoarecii scobiseră nenumărate găuri mari şi grosolane. S-a forţat să şi-l reamintească şi şi-a adus nelămurit aminte de un bărbat deşirat cu pielea gălbuie şi cu o mustaţă gălbejită şi pricăjită.

S-a întors pe marginea potecii, s-a ascuns sub un pom şi a privit nerăbdător cele câteva mănunchiuri de spumă albă ca zăpada din faţa pietrelor negre din mijlocul pârâului. Cerul era din ce în ce mai palid şi din ce în ce mai luminos, norii erau neţărmuriţi şi plaţi, iar conturul potecii era deja limpede şi uşor de deosebit. L-a văzut pe călugăr apropiindu-se iute pe potecă, în mână cu umbrela lui galbenă de muşama. Nu-i vedea capul, care era acoperit de umbrelă. Roba lui lungă şi închisă la culoare era

împestriţată de stropi de apă. Când a traversat pârâul, şi-a ridicat-o şi şi-a înălţat şi umbrela, în timp ce-şi răsucea corpul grăsuliu. Atunci, el i-a văzut şi faţa albă şi curată şi puţin umflată. Şi-a încleştat mâna pe hanger şi i-a auzit din nou geamătul ascuţit. Încheietura îi amorţise şi-l furnica, iar degetele îi fremătau puţin. După ce-a trecut pârâul, călugărul şi-a lăsat în jos roba şi şi-a scuturat picioarele. Scuturându-le, câteva picături de noroi l-au împroşcat pe robă, iar el şi-a îndreptat-o şi a scuturat cu degetele stofa de lângă picăturile de noroi, măturându-le uşor la o parte. Acest călugăr albicios era mereu îngrijit şi curat, mereu proaspăt şi pus la punct, corpul lui răspândind o aromă tare plăcut mirositoare de glădiţă.

A tras în piept mireasma de glădiţă, l-a văzut pe călugăr strângându-şi umbrela – strângând-o şi deschizând-o, strângând-o şi deschizând-o, să scuture apa de pe ea – şi prinzându-şi-o apoi la subsuoară. Pielea de pe cap îi era albicioasă, iar cele douăsprezece cicatrici rotunde din creştet îi fulgerau şi scânteiau. Şi-a amintit cum dezmierdaseră odată mâinile mamei capul călugărului de parcă ar fi mângâiat un talisman preţios şi cum călugărul şi-l îngropase în poala ei, ca un prunc liniştit. Călugărul s-a apropiat, ajungându-i în faţa ochilor, şi i-a auzit respiraţia. Ca un grindel peste măsură de alunecos, hangerul aproape nu mai putea fi stăpânit. Mâna îi era toată plină de sudoare, era năuc şi ameţit, mai să se prăvălească la pământ. Călugărul a trecut pe lângă el. A slobozit apoi o flegmă murdară, care s-a atârnat de un fir de iarbă, lăsându-se vâscoasă în jos şi stârnind în mintea lui Yu Zhan’ao anumite asociaţii urâte. Atunci a sărit în picioare, cu căpăţâna umflată ca pielea pe o tobă şi cu tâmplele făcând dum!-dum!-dum! ca bătăile de tobă. Hangerul a părut să se strecoare singur între coastele călugărului. Acesta a şontâcăit câţiva paşi, s-a oprit sprijinindu-se cu mâna de un păr şi a întors capul aruncându-i o privire.

Figura îi era îndurerată şi vrednică de milă, şi pentru o clipă i-a părut nespus de rău. Fără să spună nicio vorbă, călugărul s-a prăbuşit încet, sprijinindu-se de pom.

Şi-a smuls hangerul dintre coastele călugărului, iar sângele lui cald era plăcut de fierbinte, moale şi lucios, asemenea penelor de pasăre… Cantitatea mare de apă care se strânsese în păr nu s-a mai putut până la urmă ţine şi a căzut cu un pleoscăit, lovindu-se de pământ; câteva zeci de petale au plutit apoi în jos. Din adâncul livezii de peri s-a iscat un vârtej răcoros, iar el îşi amintea că atunci a simţit mirosul adânc al florilor de păr…

După ce l-a ucis pe Shan Bianlang, nu i-a părut nici rău şi nici n-a rămas uluit – a simţit doar o greaţă greu de îndurat şi greu de răbdat. Tăria focului slăbise treptat, dar ca şi mai înainte era extrem de multă lumină, iar umbrele de catran ale zidurilor tresăreau foşnitoare pe pământ. Un puhoi de lătrături potopise satul. Ciocurile de metal ale căldărilor clămpăneau, împroşcată pe foc, apa era stinsă şi ţipa, sfârâind bezmetic.

Sub ploaia torenţială din urmă cu şase zile, el şi ceilalţi cărători fuseseră muraţi ca nişte găini plouate. Şi fata era leoarcă în partea din faţă, dar în spate era pe jumătate uscată. El şi cu muzicanţii şi cărătorii stăteau în curte, cu picioarele în apa tulbure de ploaie, când îi văzuseră pe cei doi bărbaţi şleampeţi, de vârstă mijlocie, proptind-o pe fată spre lăuntrul casei. Într-un sat aşa de mare, nimeni nu venise să vadă veselirea. De la început până la sfârşit, nu văzuseră nici picior de mire. Din lăuntrul casei se răspândea putoare de bronz ruginit. Şi el, şi cărătorii se limpeziseră: mirele care se ascunde şi nu se-arată la faţă e sigur bolnav de lepră. Văzând că nimeni nu vine să vadă veselirea, muzicanţii au trecut la chiul şi la mica ciupeală, au mai scârţâit un cântec în dorul lelii şi-apoi au lăsat-o baltă. Bătrânul cel sfrijit a ieşit în mână cu un coşuleţ de răchită plin de bănuţi de aramă şi a strigat cu bădărănie:

— Banu’! Banu’!

A apucat apoi bănuţii şi i-a vânturat pe jos. Cărătorii şi muzicanţii au aruncat o privire spre bănuţii care cădeau plescăind în apă, dar nimeni nu s-a dus să-i pescuiască de-acolo. Bătrânul s-a uitat la ei, apoi s-a aplecat şi a cules bănuţii din mocirlă unul câte unul. În acel moment i-a încolţit lui gândul să îmbrâncească un hanger în gâtul ăla slăbănog. Acum, focul mare lumina curtea, scoţând la vedere rulourile cu poeme lipite deasupra uşii de la camera nupţială. Ştia şi el câteva semne, iar după ce a terminat de citit ce era acolo, flăcările mâniei şi indignării i-au gonit toată răceala din inimă. A găsit o explicaţie ca să se dezvinovăţească. S-a gândit aşa: cei ce fac fapte bune şi strâng virtute mai tot timpul nu mor de moarte bună, pe când cei ce ucid şi dau foc se înalţă la dregătorii şi se îmbogăţesc. Unde mai pui că-i făgăduise fetei, unde mai pui că, dacă tot l-a ucis pe fiu, să-l cruţe pe tată, ba şi să-l lase să vadă cadavrul fiului, e dureros – mai bine să ducă treaba până la capăt, dacă tot a răsturnat tărtăcuţa, s-arunce şi uleiul din ea şi să-i dea o viaţă nouă fetei ăleia. Şi şi-a şoptit în barbă:

— Bătrâne Shan, bătrâne Shan, la anu’ pe vremea asta o să ţi se-mplinească anu’!

Încetul cu încetul, focul s-a domolit, cerul s-a înnegurat şi pământul s-a întunecat şi s-a zărit din nou puzderia de stele de pe cer. Din foc mai rămăsese puţin jar de un roşu întunecat. Argaţii continuau să arunce apă peste el, iar aburul alb ca zăpada amestecat cu scântei mari se repezea la mai bine de zece metri în sus până ca acestea să se stingă. Cu găleţile în mâini, argaţii se zgâlţâiau, fiecare întru câtva nesigur pe picioare, în timp ce umbrele lor mari şi pâcloase se rânduiau pe pământ.

— Stăpâne, nu te-ntrista, necazuri la bani, mulţime la ani, a spus vocea aceea ştiutoare şi înţeleaptă.

— Pe legea mea… pe ce-am mai scump… începuse cu

vorbăraia Shan Tingxiu.

— Stăpâne, porunceşte argaţilor să se ducă să se odihnească, mâine cum se crapă de zi trebuie să iasă la muncă.

— Pe legea mea… pe ce-am mai scump…

Împleticindu-se pe picioare, argaţii au intrat în curtea de la răsărit. Yu Zhan'ao s-a ascuns în spatele zidului despărţitor şi a auzit zăngănitul cobiliţelor şi al căldărilor şi apoi pacea aşternându-se în partea de răsărit. Shan Tingxiu a mai bodogănit multă vreme în faţa porţii: „Pe legea mea… pe ce-am mai scump… Dar până la urmă şi-a pierdut interesul şi a intrat în curte cu vasul lui de lut. Cei doi câini mari au intrat înaintea lui şi, poate pentru că erau peste măsură de osteniţi, la vederea lui Yu Zhan'ao au lătrat doar de două ori şi s-au trântit în cuştile lor, fără să mai scoată niciun sunet. Yu Zhan'ao a auzit catârii din partea de răsărit scrâşnind din dinţi şi bătând din copite. Cei-trei-cosaşi se lăsaseră spre vest, era deja dincolo de jumătatea nopţii. Şi-a făcut curaj şi, cu hangerul în mână, a pândit momentul în care Shan Tingxiu era la trei-patru paşi de uşă şi s-a năpustit înainte, aşa de năvalnic, că hangerul s-a implântat până în plăsele în pieptul bătrânului. Acesta şi-a desfăcut braţele spre înapoi, luând o înfăţişare de parcă dădea să se avânte în zbor, vasul s-a făcut ţăndări, bonc! zdronc!, iar bătrânul Shan s-a prăbuşit încet-încet cu faţa spre cer. Cei doi câini au lătrat de câteva ori de parcă ar fi gemut şi-apoi nu i-au mai luat în seamă. Yu Zhan'ao a smuls hangerul, l-a şters pe amândouă feţele de haina bătrânului, s-a răsucit să plece, dar n-a plecat.

A tras şi cadavrul lui Shan Bianlang în curte, a luat de la rădăcina zidului nişte sfoară de la o cobiliţă şi i-a legat cu ea de şale pe cei doi morţi, i-a aburcat cu putere în spate şi s-a pus pe drum. Cadavrele erau moi ca nişte cârpe şi zgâriau pământul cu vârfurile picioarelor, desenând tipare

de culoare albă; din răni curgea sânge, picurând pe pământ alte tipare, de culoare roşie. Yu Zhan’ao i-a cărat pe cei doi Shan până la malul bălţii celei mari de la capătul de apus al satului. Apa era netedă ca o oglindă, răsfrângând stelele de pe jumătate din cer, iar cei câţiva lotuşi albi semănau cu nălucile dintr-o închipuire, stând nemişcaţi, mlădii şi subţiratici. Paisprezece ani mai târziu, când Mutulică l-a împuşcat pe Yu Dinţi-Mari, unchiul lui Yu Zhan’ao, în baltă nu mai era aşa de multă apă, însă aceşti câţiva lotuşi încă existau. Yu Zhan’ao a aruncat cele două cadavre în baltă, izbind răsunător apa. Cadavrele s-au scufundat în adânc, unduirile s-au domolit şi balta s-a umplut iar de lumina stelelor. Yu Zhan’ao s-a spălat pe mâini şi pe faţă şi şi-a spălat şi hangerul, dar, oricât s-a spălat, n-a reuşit să îndepărteze duhoarea de sânge şi mirosul de mucegai şi putreziciune. A uitat să se mai întoarcă la zidul de vest al familiei Shan să-şi ia pelerina din paie şi a pornit pe drum, mergând drept spre apus. Ajuns cam la jumătate de *li* de sat, a cotit în lanul de sorg. Firele îl încurcau la mers şi a căzut. S-a simţit atunci extrem de obosit şi, fără să-i pese de pământul umed şi de roua îngheţată, s-a răsucit, a aruncat o privire spre stele prin crăpăturile din sorg şi a adormit.

5

Mai-marele satului, Shan Cinci-Maimuţe, ştiuse că ceva nu miroase a bine în privinţa focului de peste noapte şi voise să se scoale şi să sară în ajutor, făcându-şi astfel pe deplin datoria de mai-mare peste sat. Dar Oiţă-Albă, vânzătoarea de opiu, îl îmbrăţişase strâns şi nu-i dăduse drumul. Oiţă-Albă avea pielea albă şi carnea multă şi tare pe ea, privea mereu printre gene, iar ochii ei luminoşi şi inteligenţi vrăjeau şi încântau – făcuseră cândva două bande de tâlhari să se bată cu puştile şi cuţitele pentru ea,

adică, după cum ziceau ei pe limba lor, „să se lupte pe cuibuşor”.

În 1923, Cao Mengjiu, dregător al guvernului Beiyang, ocupa funcţia de prefect în Gaomi de aproape trei ani, iar „cele trei făclii” ale lui ardeau viguros.

Cao Mengjiu este un personaj cunoscut din istoria judeţului Gaomi. Renumele şi împlinirile nu-i pot fi defel asemuite cu cele ale lui Yan Ying (mare dregător în ţara Qi) sau ale lui Zheng Xuan (mare învăţat din dinastia Han de răsărit), amândoi de baştină din Gaomi, dar, dacă le comparăm cu cele ale unor oficiali însemnaţi din timpul Marii Revoluţii Culturale, sunt cu totul remarcabile. Plăcându-i să se folosească de talpa pantofului ca instrument de aplicare a pedepselor, Cao era poreclit „Cao Două-Tălpi”. Luase învăţătură cinci ani de zile cu un profesor, îmbrăcase câţiva ani şi haina militară. Cao socotea bandiţii, opiul şi jocul de noroc drept rădăcinile haosului din lume şi susţinea că, dacă vrei să pui ordine în haos, trebuie mai întâi să cureţi bandiţii, să interzici otrava opiului şi să pui stavilă jocurilor de noroc. Multe dintre metodele şi căile urmate de el au fost strâmbe şi multe dintre acţiunile sale, cu totul absurde, făcându-te să le învârţi în minte fără să le pătrunzi. Cele neconsemnate oficial în privinţa lui au fost extrem de multe, dar cei din Gaomi le-au preţuit şi le-au transmis până astăzi. Cao a fost un personaj complex, care poate fi greu apreciat în cuvinte precum „bun” sau „rău”. Legăturile lui cu familia mea au fost multe şi importante, aşa că am introdus aici o secţiune pe post de „conector” pentru textul care vine în continuare.

Cele trei făclii ale lui Cao Mengjiu erau stăvilirea jocurilor de noroc, interzicerea fumatului de opiu şi curăţarea ţinutului de bandiţi şi ardeau de doi ani, cu considerabil efect. Dar ţinutul din nord-est era departe de capitala judeţului şi, cu toate pedepsele grele şi ordinele

severe, proliferarea celor trei rele la vedere dădea semne de slăbiciune, însă în întuneric se înteţea. Ţinând-o în braţe pe Oiţă-Albă, Shan Cinci-Maimuţe a dormit până s-a luminat de zi. Oiţă-Albă s-a sculat prima, a aprins lampa cu ulei de soia, a vârât în foc cu o agrafă de argint un cocoloş de opiu, l-a încălzit cât trebuie şi l-a băgat în pipa de opiu din argint, pe care i-a înmânat-o lui Cinci-Maimuţe. Acesta şi-a unduit corpul, a tras din ea un minut, a văzut cocoloşul de opiu luminând în pipă şi prefăcându-se într-un singur punct alb, şi-a ţinut răsuflarea timp de două minute, iar apoi a împroşcat pe nas şi pe gură un firicel de fum albastru foarte-foarte mărunt. În acel moment, un argat al familiei Shan a bătut la uşă uluit de-a binelea, să raporteze evenimentele:

— Mărite! Mărite! O grozăvie, moarte de om!

Shan Cinci-Maimuţe a mers după argat şi a intrat în curtea cea mare a familiei Shan, cu numeroşi alţi argaţi pe urmele lui.

S-a luat după dârele de sânge până la malul bălţii din capul de apus al satului, urmat de şi mai mulţi oameni veniţi să vadă.

A spus:

— Sunt sigur în baltă!

Nimeni n-a zis nimic.

— Cine îndrăzneşte să se coboare în apă şi să-i pescuiască de-acolo? a întrebat cu glas tare Cinci-Maimuţe.

Oamenii s-au uitat unii la alţii, dar nimeni n-a zis o vorbă. Apa din baltă era verde ca jadul şi fără nicio încreţitură. Lotuşii albi stăteau senini şi flegmatici, iar câteva boabe de rouă care se închegaseră pe frunzele lor lipite de apă erau rotunde şi lustruite ca nişte perle.

— Un ban de argint. Cine se coboară?

Ca şi mai înainte, nimeni n-a zis nici pâs.

Din băltiş a răzbătut un miros greu. Deasupra plantelor

de apă de la mal, o baltă de sânge violet a fost luminată de razele roşii aruncate de soare din spatele lanului de sorg, arătându-se cu totul murdară. Soarele a ieşit apoi din lan – sus lat, jos îngust, semăna la înfăţişare cu un pătul încărcat cu sorg sus alb, jos roşu, sfâr! sfâr!, era ca fierul şi topit, şi netopit. Lipiţi la nivelul sorgului, adică la nivelul orizontului, se întindeau aţe de nori negri ca pana corbului care iradiau până foarte departe şi erau atât de regulaţi şi ordonaţi, că stârneau cele mai adânci îndoieli în inima omului. Lumina aurie din apa bălţii scânteia, iar lotuşii albi se ţineau drepţi în mijlocul ei, semănând şi mai puţin cu lucrurile de rând din lumea aceasta obişnuită.

— Cine se coboară să-i scoată? Un ban de argint! a urlat Cinci-Maimuţe.

(Bătrâna aceea de la noi din sat care împlinise deja nouăzeci şi doi de ani mi-a spus: „Mamă să-ţi fi fost! Cine să-ndrăznească să se coboare să îi pescuiască? Balta era plină de sânge de lepros, câţi se cobora, atâţia putrezea, câţi bani să le fi dat, nu cuteza unul… Tot răul ăsta de la bunică-ta şi bunicu-tău se trăgea!” Deloc nu eram încântat că aruncă vina în cârca bunicii şi a bunicului, dar, văzându-i ţeasta antică şi asemenea unui castron, n-am putut decât să surâd indiferent.)

— Nu vrea niciunul să se coboare? Dacă niciunul n-are în mă-sa sânge în el să se coboare, atunci o să-i lăsăm pe ăia doi să se mai răcorească în apă! Liu, Liu Luohan, tu eşti mai-mare peste argaţii lor, du-te la prefectură şi raportează-i lui Cao Două-Tălpi!

Unchiul Luohan a gustat mai întâi câte ceva, şi-a luat din vasul de rachiu o jumătate de căuş şi l-a gâlgâit pe gât în jos. A scos unul din catârii negri, i-a legat o desagă pe spinare, l-a cuprins pe după gât, i s-a căţărat în spate şi s-a pornit drept spre capitala judeţului pe un drum care mergea spre apus.

În acea dimineaţă, unchiul Luohan avea o figură serioasă şi nu se putea desluşi dacă de ură sau de mânie. Primul care-şi dăduse seama că şi stăpânul cel bătrân, şi cel tânăr fuseseră ucişi el fusese. Focul din noapte îi aprinsese bănuielile, aşa că la trezire în zorii zilei a zis să se ducă să cerceteze ce s-a întâmplat. Când a văzut că poarta de la apus e larg deschisă, i s-a părut ciudat. De cum a intrat în curte, a zărit o băltoacă de sânge, iar când a intrat în casă a văzut şi mai mult sânge. A încremenit de spaimă, dar în încremenirea lui a priceput totuşi că omorurile şi focul fac parte din aceeaşi piesă.

Unchiul Luohan şi argaţii ştiau că stăpânul cel tânăr are lepră şi nu se arătau deloc dornici să treacă dintr-o curte într-alta, iar dacă o făceau, mai întâi luau negreşit câteva guri de rachiu de sorg şi se stropeau pe corp. Unchiul Luohan spunea că rachiul de sorg poate îndepărta o mie de soiuri de boli. Când Shan Bianlang şi-a luat nevastă, nimeni din sat n-a vrut să vină să ajute, aşa că unchiul Luohan şi un argat mai bătrân au fost cei care au ajutat-o pe bunica să coboare din lectică. Ţinând-o de umăr, unchiul Luohan i-a zărit cu coada ochiului lotuşii de aur gracili şi încheietura mâinii ca o rădăcină dolofană de lotus şi n-a mai contenit din oftat. Când cei doi au fost ucişi, în uluiala intensă pe care o încerca, prin căpăţâna unchiul Luohan fulgerau fără încetare picioarele slabe şi încheieturile dolofane ale bunicii. Iar când văzuse sângele, nu ştia dacă să se-ndurereze sau să se bucure.

Unchiul Luohan a lovit necontenit peste fesele catârului, vrând parcă să-l facă să-i crească aripi şi să zboare spre oraş. Ştia că în program o să mai vină o scenă excelentă, pentru că a doua zi de dimineaţă miresica aceea ca florile şi ca jadul de frumoasă avea să se-ntoarcă pe spinarea unui măgar. Bogăţia aşa de mare a familiei Shan pe mâinile cui avea să pice? Unchiul Luohan s-a gândit că de asta o să trebuiască să se ocupe prefectul Cao. Cao

Mengjiu păstorea judeţul Gaomi de trei ani şi oamenii-i ziceau deja „Cao Judele-cel-drept”: se spunea că judecă pricinile ca un zeu, îşi face treburile măreţ ca trăsnetul şi iute ca vântul, e drept şi cinstit, n-are nici mamă, nici tată şi porunceşte execuţii fără să clipească. Unchiul Luohan a mai dat o palmă pe spinarea catârului negru.

Bucile acestuia trimiteau fulgerări de lumină în timp ce zbura pe drumul de pământ ce ducea spre capitala judeţului; corpul îi ţâşnea spre înainte, cu picioarele din faţă încovrigându-i-se când cele din spate călcau drepte şi cu acestea încovrigându-i-se când cele din faţă se îndreptau. Copitele loveau pământul ca bătăile de tobă, într-un ritm foarte uşor de distins, deşi privindu-le, dimpotrivă, păreau anapoda şi în neorânduială. Sub potcoavele scânteietoare de oţel, înfloreau peste tot grămăjoare-grămăjoare de praf. Când soarele se afla în sud-est, unchiul Luohan a ajuns la calea ferată Jiao-Ji. Catârul mare şi negru nu se învoia deloc să treacă peste şine, aşa că unchiul Luohan s-a dat jos din spinarea lui şi-a-nceput să tragă de el din răsputeri; catârul se-ncăpăţâna să se dea înapoi. Până la urmă, unchiul Luohan, văzând că nu face faţă animalului, s-a aşezat şi, printre gâfâieli, a căutat o soluţie. Cele două şine se târau către ei dinspre răsărit, iar în razele soarelui se arătau sclipicioase şi înţepau ochii. Unchiul Luohan şi-a dat jos tunica, a acoperit cu ea ochii catârului, l-a tras înapoi şi a dat cu el câteva ocoluri, iar apoi l-a trecut peste linia ferată.

La poarta de nord a capitalei de judeţ stăteau în picioare doi poliţişti în uniforme negre, fiecare în mână cu o puşcă făcută în Hanyang. Era zi de târg în Gaomi, aşa că pe poarta oraşului se scurgeau înăuntru şiruri nesfârşite de oameni care împingeau căruţe, cărau cobiliţe, călăreau măgari sau mergeau pe jos. Poliţiştii în uniforme negre nu le dădeau niciun strop de atenţie şi doar îşi roteau ochii după fetele frumoase.

După ce-a pătruns pe poartă, a urcat încetişor pe o pantă înaltă şi a coborât de pe ea, unchiul Luohan, trăgând după el catârul, a apucat-o pe drumul principal, pardosit cu lespezi de granit. Copitele catârului săltau, iar lespezile zăngăneau ca pietrele muzicale când le loveşti. Când a intrat pe drumul mare, catârul a arătat o oarecare sfială. Oamenii erau răzleţi, iar figurile le aveau ţepene; pe aria mare de pe latura de sud a străzii principale era în schimb la lume câtă frunză şi iarbă. Oameni de toate speţele şi din toate tagmele, de toate soiurile şi de toate felurile se tocmeau şi se târguiau, ţipau şi strigau, vindeau în stânga şi cumpărau din dreapta. Unchiul Luohan nu avea poftă să se uite la zarva asta, aşa că şi-a tras măgarul până în faţa porţii prefecturii. Aceasta arăta ca un templu în ruină, cu câteva rânduri de clădiri acoperite de olane sparte şi vechi, între care crescuseră ierburi verzi şi galbene. Vopseaua roşie de pe poartă se scorojise, împestriţând-o. La stânga intrării se afla un soldat cu o puşcă în mână. La dreapta intrării stătea aplecat de spate un bărbat dezbrăcat până la brâu, care se sprijinea într-un băţ sub care era aşezată o oală de noapte, cu o putoare pătrunzătoare.

Trăgându-şi catârul, unchiul Luohan s-a dus în faţa soldatului, s-a îndoit de spate, a făcut o plecăciune şi-apoi a întrebat:

— Mărite ostaş, îl caut pe domnul prefect Cao, să-i dau de ştire ce s-a petrecut.

Soldatul a zis:

— Domnul prefect s-a dus în târg cu domnul Yan.

— Şi când se întoarce domnul prefect Cao? a-ntrebat unchiul Luohan.

— De unde să ştiu? Dacă ai grabă, du-te în târg şi caută-l.

Unchiul Luohan a mai făcut o plecăciune şi a spus:

— Mulţumesc din inimă pentru cele arătate, mărite

ostaş.

Văzând că unchiul Luohan dă să plece, omul acela ciudat din dreapta porţii a-nceput deodată să se mişte. A ridicat băţul cu amândouă mâinile, a împuns cu el de câteva ori în oala de noapte, urlând în acelaşi timp:

— Veniţi toţi să mă vedeţi, veniţi toţi să mă vedeţi, toată lumea, veniţi să mă vedeţi, mă numesc Wang Haoshan, am măsluit o înţelegere şi-am înşelat oamenii şi prefectul mi-a dat pedeapsa să împung cu băţul în oala cu căcat…

Unchiul Luohan şi-a tras catârul şi şi-a croit drum în târg. Erau aici vânzători de pacheţele-coapte-n-sobă, de plăcinte sau de încălţări din paie, oameni care scriau pentru alţii, ghicitori cu hexagrame, cerşetori spărgându-şi capul pentru bani sau cerând de mâncare zăngănind şiraguri din oase de vacă, vânzători de leacuri pentru ca bărbaţii să-şi ţină puşca ridicată, dresori de maimuţe, vânzători de dulciuri din malţ, care atrăgeau atenţia bătând într-un gong mic, suflători în zahăr, vânzători de păpuşi de lut, povestitori de isprăvi romanţioase şi istorii cavalereşti, vânzători de praz, castraveţi şi usturoi, de briciuri şi vetre de pipă, de terci de fasole, de otravă pentru şoareci, de nectarine şi de copii – exista o piaţă specială de copii, unde copiii scoşi la vânzare aveau băgat la guler câte un pai. Catârul negru îşi ridica mai tot timpul capul, zăbala de fier făcând fâş-fâş, foş-foş. Unchiului Luohan i s-a făcut teamă că animalul ar putea călca pe cineva, aşa că striga tot timpul. Se apropia de amiază, iar soarele ardea ucigaş. Sudoarea curgea în şiroaie pe unchiul Luohan, care avea tunica de nankin fleaşcă de apă.

În târgul de păsări, unchiul Luohan l-a zărit pe prefectul Cao.

Acesta avea faţa roşie, ochii bulbucaţi şi gura colţuroasă, cu două mustăţi mici deasupra buzei. Purta o tunică bleumarin, pe cap avea o pălărie din lână, cafenie la culoare, iar în mână strângea un baston de promenadă.

Tocmai făcea lumină într-o pricină şi era înconjurat de o mulţime de gură-cască. Unchiul Luohan n-a cutezat să se bage impetuos în faţă, ci, trăgându-şi catârul, s-a amestecat printre oamenii din afara cercului format în jurul prefectului. O mie de capete se-mbulzeau însă acolo şi-l împiedicau să vadă ce se petrece. L-a lovit totuşi inspiraţia şi s-a suit pe spinarea catârului, iar din poziţia bună de deasupra a văzut foarte limpede tot ce se întâmplă.

Prefectul Cao era înalt de statură. Lângă el şedea un om mai scund, dar destoinic şi capabil, despre care unchiul Luohan a presupus că trebuie să fie domnul Yan de care pomenise soldatul. În faţa prefectului, doi bărbaţi şi o femeie stăteau respectuoşi în picioare, cu mâinile pe lângă corp. Feţele le erau acoperite de sudoare. Femeia mai şi plângea. O găină bătrână şi grasă şedea la picioarele ei.

— Preamărite domn, jude înţelept, a spus femeia înecată în suspine, mama-soacră are sânge şi când nu e la soroc, n-avem bani să luăm doctorii şi de-aia am venit să vând găina asta ouătoare… El nu se lasă şi zice că e găina lui…

— Găina e a mea şi femeia mă-nvinovăţeşte pe nedrept. Dacă măritul prefect nu mă crede, vecinul mi-e chezaş.

Arătând cu degetul spre celălalt bărbat care purta pe cap o boneţică, prefectul a spus:

— Poţi să te pui chezaş?

Boneţica a zis:

— Mărite prefect, nemernicul de mine sunt vecin cu Wu şi găina asta a lui vine zi de zi la noi în curte şi se sfădeşte la mâncare cu găinile mele. Soaţa mea nu-i deloc mulţumită de una ca asta.

Femeia era atât de supărată, că nasul îi zvâcnea şi gura-i fremăta. N-a scos nicio vorbă, dar şi-a acoperit faţa şi-a-nceput să hohotească.

Prefectul Cao şi-a dat jos pălăria, şi-a pus-o pe degetul mijlociu, a rotit-o de câteva ori şi şi-a pus-o înapoi pe cap.

Apoi l-a întrebat pe Wu:

— Ce-ai dat găinii să mănânce de dimineaţă?

Rostogolindu-şi ochii, Wu a zis:

— I-am dat pleavă amestecată cu tărâţe.

Boneţica a zis:

— Aşa e, aşa e, când m-am dus să-i cer toporul cu împrumut, am văzut cu ochii mei cum nevastă-sa amesteca mâncarea la găini.

Prefectul Cao a întrebat-o apoi pe femeia care plângea:

— Săteanco, nu mai plânge, stai să te întreb aşa: ce-ai dat de dimineaţă găinii?

Scuturată de sughiţuri, femeia a spus:

— I-am dat sorg.

Prefectul a spus:

— Yan, omoară găina!

Cu neobişnuită agilitate, Yan a deschis cu cuţitul guşa găinii şi, cum a apăsat cu mâna, a scos o băltoacă de bobiţe lipicioase de sorg.

Prefectul Cao a rânjit sinistru şi a zis:

— Mare ticălos îmi mai eşti, Wu. Găina asta din cauza ta am omorât-o, scoate banii! Trei arginţi!

Tremurând din toate încheieturile, Wu a scos doi arginţi şi douăzeci de bănuţi de aramă, spunând:

— Mărite prefect, ăştia-s toţi banii de-i am la mine! Prefectul a spus:

— Îţi fac rabat!

Prefectul Cao i-a dat arginţii şi bănuţii de aramă femeii, care a zis:

— Mărite prefect, găina mea nu face aşa de mulţi bani. Nu vreau peste ce mi se cuvine.

Prefectul Cao şi-a dus mâinile la frunte în semn de respect, a slobozit un *aya* şi a zis:

— Femeie bună şi cinstită şi din familie bună, Cao Mengjiu îţi aduce omagiile sale!

Şi-a tras picioarele unul lângă altul, şi-a dat jos pălăria şi

i-a făcut femeii o plecăciune.

Femeia de la ţară a încremenit şi n-a putut decât să se uite cu ochi înlăcrimaţi la Cao Mengjiu. După lungă vreme, şi-a revenit în simţiri, a îngenuncheat la pământ şi-a-nceput să repete:

— Mărite domn, înţeleptule jude! Mărite domn, înţeleptule jude!

Cao Mengjiu i-a ridicat braţele cu bastonul de promenadă, spunându-i:

— Sus, sus!

Femeia s-a ridicat.

Cao Mengjiu a spus:

— Văd că eşti o femeie ce-n haină zdrenţuită, la chip palidă, la trup slăbită, ai venit la oraş să vinzi găină, să vindeci boala soacrei. De bună seamă că eşti o femeie plină de dragoste pentru părinţi, iar prefectul acestui judeţ pune cel mai mult preţ pe aceasta când împarte cuvenita dreptate. Ia banii şi du-te acasă să vindeci boala soacrei. Ia şi găina, smulge-i penele şi deschide-i pieptul şi găteşte-o pentru soacră.

Femeia a luat banii, a apucat găina şi, mulţumind în fel şi chip, a plecat.

Wu, care o acuzase pe femeie în privinţa găinii, şi boneţica, ce-i fusese martor mincinos, stăteau în soare, tremurând ca varga.

Cao Mengjiu a spus:

— Wu, ticălosule, jos nădragii!

Îmbujorându-se, Wu nu s-a învoit.

Cao Mengjiu a zis:

— După ce la lumina zilei ai căutat pricină unei femei cinstite, ce obraz mai ai tu? Ştii tu cât mai face ruşinea la oca? Jos nădragii!

Wu şi-a dat jos pantalonii.

Cao Mengjiu şi-a dat jos un pantof şi i l-a aruncat lui Yan, care se afla în preajma sa:

— Dă-i două sute, împărţite-n patru!

Cu pantoful de pânză cu talpa groasă al lui Cao Mengjiu în mână, Yan l-a pus la pământ cu un picior pe Wu, i-a luat la ţintă fundul îndreptat spre cer şi i-a dat cincizeci de lovituri în stânga şi cincizeci în dreapta, până când Wu a-nceput să plângă şi să se văicărească, cerând fără contenire îndurare. Fundul i se umfla de la o clipă la alta. După ce l-a bătut peste fund, l-a lovit şi peste faţă, cincizeci de lovituri peste obrazul stâng, cincizeci peste cel drept, de Wu nici să strige nu mai era în stare.

Cao Mengjiu l-a împuns cu bastonul în frunte şi-a zis:

— Ticălosule, mai îndrăzneşti să faci bezmetic nefăcute?

Wu, a cărui gură era înghesuită aşa de tare de obrajii umflaţi, că-i era greu s-o deschidă, se dădea necontenit cu capul de pământ, de parcă l-ar fi pisat ca pe usturoi.

— Acuma tu! a zis Cao Mengjiu arătând spre martorul mincinos. Ai născocit minciuni, ai lins în fund şi-ai pupat în cur. Pe lume soiul ăsta de oameni sunt cei mai fără de ruşine. Prefectul acestui judeţ nu vrea să te bată, pentru că ai o carne aşa împuţită, că mi-ai murdări talpa pantofului. O să te răsplătesc cu ceva dulce, o să te pun să-l mai lingi în fund pe bogătan încă o dată. Yan, du-te şi cumpără un borcan de miere.

Yan a plecat degrabă, iar privitorii din jur i-au făcut drum. Martorul mincinos stătea în genunchi prosternându-se, de până şi boneţica îi picase de pe cap.

Cao Mengjiu i-a spus:

— Sus, sus, sus, nici nu te bat, nici nu-ţi dau pedeapsă, îţi şi cumpăr miere să mănânci, la ce mai ceri îndurare?

Yan s-a întors cu mierea. Cao Mengjiu a arătat spre Wu şi a zis:

— Întinde-i-o pe buci!

Yan l-a împuns şi l-a răsturnat pe Wu şi cu un beţişor de lemn i-a uns peste tot, cu un borcan întreg de miere, fundul umflat Cao i-a zis apoi martorului mincinos:

— Linge-l! Nu-ţi place ţie să lingi în fund? Linge-l! Bufnindu-şi capul de pământ, omul striga:

— Mărite prefect, mărite prefect, nemernicul de mine nu cutează una ca asta…

Cao Mengjiu a spus:

— Yan, pregăteşte talpa de la pantof, să mi-l baţi crunt!

— Nu mă bateţi, nu mă bateţi, îl ling!

A îngenuncheat apoi lângă bucile lui Wu, a întins limba şi-a lins picătură cu picătură mierea, cu dârele ei străvezii, vâscoase şi groase.

Pe feţele privitorilor era puhoi de broboane fierbinţi de sudoare, iar expresiile le erau greu de zugrăvit şi descris.

Martorul mincinos lingea repede şi lingea încet, odată lingând, odată vomitând, şi făcându-i fundul lui Wu grădină de flori. Când a văzut Cao Mengjiu că a sosit momentul potrivit să se oprească, a urlat o dată:

— Închide gura, dobitocule!

Lingătorul de buci şi-a acoperit capul cu tunica şi s-a trântit la pământ, fără să se mai ridice.

Însoţit de Yan, Cao Mengjiu dădea ţanţoş să plece când, prinzând prilejul, unchiul Luohan a sărit de pe catâr şi a strigat o dată tare:

— Mărite jude înţelept! S-au petrecut fapte rele…

6

Bunica tocmai vroia să se dea jos de pe măgar, când a fost oprită cu un strigăt de mai-marele satului, Cinci-Maimuţe:

— Tânără doamnă, n-are rost să te cobori de pe măgar, măritul prefect te cheamă să te duci la el.

Doi soldaţi cu puşti mari în mână au mers în urma măgarului, unul la stânga şi unul la dreapta, escortând-o pe bunica până la balta cea mare din vestul satului. Străbunicul meu avea crampe în picioare şi-n burtă şi nu

mai putea face niciun pas. Un soldat l-a atins cu patul puştii pe spinare şi străbunicul, tremurând ca pleava-n vânt, a mers după măgar.

Bunica a văzut că de micul copac de pe malul bălţii era priponit un căluţ negru, cu un valtrap colorat pe el şi pe frunte cu un ciucure roşu. La câţiva stânjeni în faţa calului era rânduită o masă pătrăţoasă, pe care se găseau un ceainic şi nişte boluri de ceai. La masă şedea un bărbat, dar bunica nu ştia că e ilustrul prefect Cao. Lângă masă stătea în picioare un alt om, iar bunica nu ştia nici că acesta este omul de încredere al prefectului, destoinicul şi capabilul om al legii zis domnul Yan sau Yan Luogu. Dinaintea mesei stăteau în picioare toţi sătenii, care se strângeau unii într-alţii de parcă le-ar fi fost frig. Mai bine de douăzeci de soldaţi erau împrăştiaţi ici şi colo ca nişte punctuleţe în jurul lor.

Unchiul Luohan stătea în picioare în faţa mesei, lac de sudoare.

Cadavrele celor doi Shan erau întinse pe două scânduri de uşă sub salcie, nu departe de căluţul negru. Miroseau deja, iar pe marginea scândurilor se scurgea o apă tulbure şi gălbuie. Câteva zeci de ciori ţopăiau încoace şi-ncolo în vârful sălciei, a cărei coroană semăna din această pricină cu o oală de ciorbă dând în clocot.

Se cheamă că unchiul Luohan de-abia atunci a văzut limpede faţa bunicii. Era plinuţă şi bucălată, cu ochi prelungi şi sprâncene arcuite, gâtul alb şi lung, un ciorchine mare de păr prins la ceafă şi arătând ca o persoană cu însemnătate. Măgarul s-a oprit în faţa mesei, iar bunica stătea călare pe el, cu şalele drepte şi pieptul înainte, încântătoare şi plină de farmec. Unchiul Luohan a văzut că ochii mari, negri şi serioşi ai prefectului Cao patrulează neîncetat între faţa şi pieptul bunicii, iar o idee i-a luminat prin căpăţână ca un fulger: stăpânul cel bătrân şi cel tânăr şi-au găsit moartea în mâinile acestei femei! De

buna seamă că era în cârdăşie cu vreun ibovnic şi puseseră focul ăla mare, amăgind tigrii să-şi părăsească vizuina din munte şi ucigându-i astfel pe cei doi Shan. După ce scoţi napii, câmpu-i mare, de-acum înainte putea să-şi facă mendrele după pofta inimii…

Unchiul Luohan i-a aruncat o privire bunicii, aflată în spinarea măgarului, şi a început să se-ndoiască de gândurile de mai înainte. Majoritatea ucigaşilor, oricât încearcă, tot nu-şi pot ascunde răutatea de pe chip, pe câtă vreme femeia de pe măgar… Pe spinarea acestuia, bunica semăna cu o frumuseţe făcută din ceară, încreţindu-şi provocator picioarele ascuţite cu vârfurile-n sus şi pe chip cu o expresie demnă, împăcată şi întristată, nu ca un bodhisattva, mai mult decât un bodhisattva. Străbunicul meu, care se foia lângă măgar, îi evidenţia prin mişcare seninătatea, prin bătrâneţe – tinereţea şi prin întunecare – lumina, sporind în acest fel şi mai mult splendoarea bunicii.

Prefectul Cao a spus:

— Femeia să coboare de pe măgar să dea nişte răspunsuri.

Bunica nu s-a mişcat, iar mai-marele satului, Cinci-Maimuţe, s-a pornit încet înspre ea, răgând şi certând-o:

— Dă-te jos de pe măgar! Măritul prefect ţi-a poruncit să te dai jos de pe măgar!

Prefectul Cao a ridicat mâna şi l-a potolit pe Cinci-Maimuţe. S-a sculat şi a spus binevoitor:

— Femeie, coboară de pe măgar, coboară, coboară, prefectul judeţului are nişte întrebări să îţi pună.

Străbunicul a tras-o jos de pe măgar.

— Cum te cheamă? a întrebat prefectul Cao.

Bunica stătea dreaptă ca un par, cu ochii aproape închişi, fără să zică nimic.

Zguduindu-se din toate încheieturile, străbunicul a spus:

— Măreţe domn, fetiţa se numeşte Dai Fenglian. În

copilărie îi spuneam Noulica, pentru că s-a născut pe data de nouă în luna a şasea.

— Vorbăria! a strigat prefectul Cao.

— Cine ţi-a dat voie să deschizi gura? l-a certat mai-marele satului, Cinci-Maimuţe, pe străbunicul meu.

— Dezgustător!

Prefectul a bătut o dată în masă, înfricoşându-i pe Cinci-Maimuţe şi pe străbunicul meu, de s-au făcut amândoi mult mai mici. Şi-a luat din nou înfăţişarea binevoitoare de mai devreme şi a arătat cu degetul spre cei doi Shan de pe scândurile de uşă de sub salcie:

— Femeie, îi recunoşti pe cei doi?

Bunica a aruncat o privire piezişă, faţa i s-a posomorât şi a scuturat din cap fără nicio vorbă.

— Acolo sunt soţul şi socrul tău, care au fost omorâţi! a răcnit prefectul Cao.

Bunica s-a bălăbănit de câteva ori şi-apoi s-a prăbuşit la pământ. Oamenii s-au apropiat s-o ajute să se ridice în picioare, iar în îmbulzeala de mâini şi de picioare i-au dat jos agrafele de argint care-i ţineau părul şi un snop de nori negri ca pana corbului a răbufnit în jos precum o ploaie torenţială. Faţa îi era galben-aurie. A slobozit câteva plânsete înfundate, a şi râs, hi-hi-hi, de câteva ori, în timp ce un fir de sânge i se scurgea de pe buza de jos.

Prefectul Cao a bătut în masă şi a spus:

— Cinstită adunare, prefectul a judecat. Femeia din neamul Dai, salcie plăpândă în vânt tremurândă, magnanimă şi demnă, nici umilă, nici înfumurată, auzi de grozăvia ce se-abătu peste soţ şi o mare durere inima-i cuprinse, de vărsă o jumătate de vadră de sânge, iar norii negri ai părului i se despletiră în semn de respect pentru neamul ei. Aşa cinstită femeie cum oare să fie în cârdăşie cu vreun ibovnic, să-şi ucidă soţul iubit? Mai-mare al satului, Shan Cinci-Maimuţe, văd că eşti palid şi tras la faţă – trebuie că eşti dedat opiului şi eşti şi-un jucător

înrăit. Eşti mai-marele satului, dar te afli în fruntea celor ce-ncalcă legile şi poruncile în judeţ, iar aceasta este de neiertat. În acelaşi timp, cu vorbă murdară şi rostire scârbavnică, ai adus învinuire pe nedrept împotriva celui dalb ca neaua, peste relele fapte săvârşite mai punând una. Prefectul cercetează limpede şi hotărăşte drept şi oricine se-nsoţeşte cu relele şi ticăloşiile cu greu scapă de sub ochii legii. Omorul lui Shan Tingxiu şi al fiului său este de bună seamă fapta ta. În primul rând jinduiai la averea familiei Shan, în al doilea, tânjeai după frumosul chip al femeii din neamul Dai, aşa că ai pus la cale tertipuri viclene ca să mă tragi pe sfoară. Numai că ai fost ca acela ce-şi pălălăie toporul taman prin faţa porţii artizanului Lu Ban, ca acela ce dă din sabie prin faţa spadasinului Guan, ca acela ce recită *Cartea în trei caractere* în faţa casei lui Confucius sau cel ce-i citeşte la ureche tocmai medicului Li Shizhen *Rapsodia despre firea doctoriilor*. Prindeţi-mi-l!

Câţiva soldaţi s-au dus şi l-au legat pe Cinci-Maimuţe cu mâinile la spate:

— Nedreptate, nedreptate, mărite jude înţelept… urla nebuneşte şi fără oprire Cinci-Maimuţe.

— Plesneşte-l peste gură cu talpa pantofului!

Yan a scos de la brâu un pantof mare anume făcut şi i-a altoit trei tălpi una după alta peste gură lui Cinci-Maimuţe.

— Tu i-ai ucis?

— Nedreptate, nedreptate, nedreptate…

— Dacă nu tu i-ai ucis, cine i-a ucis?

— I-a ucis… aoleu, nu ştiu, nu ştiu…

— Tot ce-ai vorbit mai devreme cu mine avea cap şi avea şi coadă, iar acum zici că nu ştii nimic. Plesneşte-l peste gură cu talpa pantofului!

Ţintindu-i gura, Yan i-a tras mai bine de zece tălpi de pantof, până când lui Cinci-Maimuţe i s-au răsfrânt şi i-au crăpat buzele, i s-a umplut gura de spumă de sânge şi-a-nceput să şuiere:

— Spun… spun…

— Cine i-a ucis?

— A fost… a fost… a fost banditul, a fost Gât-Pătat!

— Tu l-ai chemat?

— Nu eu. A fost, a fost, a fost… tată, nu mă bate…

— Cinstită adunare, a spus Cao Mengjiu, după ce şi-a luat în primire slujba, prefectul acestui judeţ şi-a închinat puterile împlinirii a trei lucruri măreţe: să interzică opiul, să pună stavilă jocurilor de noroc şi să cureţe locul de bandiţi. În interzicerea opiului şi stăvilirea jocurilor de noroc se văd deja marile izbânzi şi doar în curăţarea bandiţilor roadele nu au fost prea bogate.

Ţinutul din nord-est este o parte din judeţ unde bandiţii bântuie în voie. Prefectul îi cheamă pe toţi oamenii de treabă să-şi dea mâna şi să lucreze dimpreună cu cârmuirea, să dezvăluie tot ce ştiu, să dea de veste şi să scoată tot în vileag, spre a aduce laolaltă marea pace în acest ţinut. Femeia din neamul Dai a fost luată legiuit în neamul Shan, aşa că averea familiei Shan este moştenită de ea. Orişicine va voi să o tragă pe sfoară pe copilă şi va ticlui fărădelegi va primi ce i se cuvine tâlharului!

Bunica mea a înaintat trei paşi, a îngenuncheat în faţa prefectului Cao şi şi-a înălţat spre el faţa boită, strigând:

— Tată! Tatăl meu!

— Nu sunt tatăl tău, tatăl tău stă acolo cu măgarul de căpăstru! a zis prefectul Cao.

Bunica s-a apropiat de el mergând în genunchi şi i-a cuprins picioarele, strigând necontenit:

— Tată, tatăl meu, te-ai făcut prefect şi nu-ţi mai recunoşti fiica? Acum zece ani, ai venit după tine cu fiica, fugind din calea foametei şi cerşind de mâncare. Ţi-ai vândut fiica şi-acum n-o mai cunoşti, dar fiica ta te cunoaşte…

— Oh? Oh? Oh? Ce spui acolo? Vorbeşti în dodii!

— Tată, mama-i zdravănă şi sănătoasă? Şi frăţiorul are

deja treisprezece ani? A-nvăţat să scrie şi să citească? Tată, m-ai vândut pe două baniţe de sorg roşu, te trăgeam de mână şi nu-ţi dădeam drumul, dar tu mi-ai spus: „Noulico, după ce tata-şi face un rost, o să vină să te ia”… Ai ajuns prefect şi-acum nu-ţi mai recunoşti fata…

— Femeie, ai înnebunit, greşeşti, mă iei drept altul!

— Nu greşesc! Nu greşesc! Tată, tatăl meu!

Îmbrăţişându-i picioarele, bunica se legăna încoace şi-ncolo, cu faţa plină de lacrimi sticlitoare şi cu dinţii fildeşii şi strălucioşi.

Prefectul a tras-o în sus pe bunica şi a spus:

— Te iau fiică de suflet!

— Tatăl meu!

Bunica a vrut din nou să îngenuncheze, dar prefectul Cao a prins-o pe sub braţe.

Ciupindu-l de mâini, bunica a zis, răsfăţându-se şi alintându-se:

— Tată, când mă duci s-o văd pe mama?

— Mergem, mergem, dă drumul, dă drumul… a spus Cao Mengjiu.

Bunica i-a dat drumul.

Prefectul Cao a scos o batistă şi şi-a şters sudoarea de pe faţă.

Toată lumea îi privea ciudat.

Cao Mengjiu şi-a dat jos pălăria, şi-a pus-o pe degetul mijlociu şi a legănat-o, apoi a rostit bâlbâindu-se:

— Săteni… săteni… prefectul judeţului a susţinut neabătut… interzicerea opiului… stăvilirea jocurilor de noroc… curăţarea bandiţilor…

Prefectul Cao n-a apucat să-şi termine vorba, când s-au auzit trei detunături – poc! poc! poc! Din lanul de sorg din spatele bălţii au venit trei gloanţe, care au iscat trei şuviţe de fum albastru-verzui din pălăria cafenie ţinută de prefect pe degetul mijlociu. Ca posedată de-un diavol, pălăria a zburat în sus, continuând să se învârtă şi după ce-a căzut

la pământ.

După ce s-au auzit împuşcăturile, mulţimea a scos un cor de fluierături şi cineva a prins ocazia să urle:

— A venit Gât-Pătat!

— A venit Fenix-de-trei-ori-din-cap!

Prefectul Cao s-a strecurat sub masă şi a ţipat:

— Calm! Calm!

Care strigând, care văicărindu-se, oamenii au fugit ca de streche, fiecare unde-a văzut cu ochii.

Yan a dezlegat căluţul negru de sub salcie, l-a tras pe prefect, l-a urcat în şa şi i-a dat cu putere calului o talpă de pantof peste buci. Cu coama zburlită şi coada înfoiată, căluţul a fugit ca gândul de iute cu prefectul în spinare. Soldaţii au tras de câteva ori la nimereală spre lanul de sorg şi s-au năpustit ca un roi de viespi pe urmele calului.

La marginea bălţii era nemaipomenit de linişte.

Bunica stătea cu o faţă serioasă, cu mâna apăsând pe căpăţâna măgarului şi cu privirea îndreptată spre direcţia de unde veniseră gloanţele. Străbunicul se strecurase sub burta măgarului, acoperindu-şi urechile cu mâinile şi nefăcând nicio mişcare.

Unchiul Luohan rămăsese pe loc, din haine evaporându-i-se aburi albi.

Apa din baltă era netedă ca o tocilă. Cei câţiva lotuşi erau extraordinar de eleganţi, iar fiecare petală era puternică precum colţii de fildeş.

Mai-marele satului, Cinci-Maimuţe, care fusese bătut cu talpa pantofului de nasul i se înverzise şi faţa i se umflase, a-nceput să urle cu-o voce ascuţită:

— Lăsaţi-mă! Lăsaţi-mă! Gât-Pătat, salvează-mă!

Strigătele lui Shan Cinci-Maimuţe au fost întâmpinate de alte trei detunături una după alta. Bunica a văzut cu ochii ei când cele trei gloanţe l-au lovit pe mai-marele satului în ceafă. Când au răsunat împuşcăturile, din părul lui Cinci-Maimuţe s-au înălţat trei smocuri, apoi capul i s-a prăbuşit,

gura i-a muşcat pământul, iar din ceafa îndreptată spre cer a început să se scurgă un lichid gri.

Bunica nu s-a schimbat la faţă şi a continuat să pironească cu privirea lanul de unde fuseseră trase gloanţele, de parcă aştepta ceva. A bătut o boare de vânt, oglinda bălţii a vălurit, lotuşii s-au cutremurat uşurel, iar razele s-au frânt întortocheate. Jumătate dintre ciorile din salcie s-au lăsat pe cadavrele celor doi Shan, iar cealaltă jumătate a rămas în copac, pălăvrăgind fără chef. Adierea le răsfira penele de la coadă ca într-un evantai, scoţându-le vâlvoi şi nestatornic la iveală umflătura verde-albastră a fundului.

Din ogorul de sorg a ieşit un om mare şi înalt, care s-a apropiat ocolind balta. Era îmbrăcat cu o pelerină din paie până la genunchi, iar pe cap purta o pălărie împletită din sorg şi dată pe deasupra cu un strat portocaliu de ulei de *tong.* Sfoara de la pălărie era prinsă într-un şirag de mărgele smaraldii. De gât avea înfăşurată o fâşie neagră de mătase. S-a apropiat de cadavrul lui Cinci-Maimuţe şi a aruncat un ochi. S-a dus apoi în faţa pălăriei prefectului Cao, a pescuit-o şi a ridicat-o în vârful pistolului, a învârtit-o de câteva ori şi-apoi a azvârlit-o cu putere. Pălăria s-a rostogolit, a desenat un arc de cerc şi-a zburat în baltă.

Omul s-a apropiat de bunica şi s-a uitat la ea. S-au măsurat din priviri.

— Shan Bianlang s-a culcat cu tine? a-ntrebat.

— Da, a răspuns bunica.

— Mă-sa! a ocărât el şi-apoi s-a răsucit şi s-a dus spre lanul de sorg.

Şirul de întâmplări petrecute în faţa ochilor săi l-a făcut pe unchiul Luohan să se-nceţoşeze la minte şi să i se-nvârtă capul, iar o vreme n-a prea mai deosebit stânga de dreapta.

Cadavrele stăpânului celui bătrân şi al celui tânăr au fost acoperite de ciori. Folosindu-se de ciocurile lor lungi,

tari şi vinete, le ciuguleau ochii.

Unchiul Luohan şi-a amintit cum strigase cu o zi înainte „Fapte rele!” la târgul cel mare din Gaomi şi raportase cazul. Prefectul îi poruncise să meargă la prefectură. În sala cea mare, vorbiseră vrute şi nevrute, la lumina lumânărilor. Fiecare molfăise la câte o varză. De cum se făcuse dimineaţă, el deschisese drumul pe catârul cel negru, grăbind drept spre ţinutul de nord-est. Prefectul venea călare pe căluţul lui negru. În urma lui, păşeau Yan şi douăzeci şi ceva de soldaţi. Când au ajuns în sat era în jur de nouă dimineaţa. Prefectul a cercetat scena şi l-a pus pe mai-marele satului, Shan Cinci-Maimuţe, să strângă oamenii şi să organizeze pescuirea cadavrelor.

Balta era atunci o întindere lucitoare, iar apa era adâncă, de părea că nu poate fi măsurată până la fund. Prefectul i-a poruncit lui Cinci-Maimuţe să se coboare şi să-i pescuiască, dar Shan a spus că nu ştie să înoate, cu fiecare vorbă spusă dându-se puţin în spate. Unchiul Luohan s-a oferit voluntar şi a zis:

— Domnule prefect, au fost stăpânii nevredniculuí de mine, eu o să mă cobor să-i trag sus.

Unchiul Luohan a trimis un argat să-i aducă repede o jumătate de sticlă de rachiu, cu care s-a frecat pe tot corpul, de-abia apoi sărind în baltă. Balta era cât o prăjină de adâncă, iar unchiul Luohan de-abia după ce s-a scufundat ţinându-şi respiraţia a atins cu vârful piciorului nămolul moale şi cald de pe fund. Înotând cu capul pe sub apă, lovea orbeşte şi dibuia fără nicio ordine, negăsind nimic-nimic. Mai apoi, a luat o gură mare de aer şi s-a scufundat în adânc, unde apa era mai rece. A deschis ochii – în faţa lor, doar o întindere chihlimbarie. Urechile îi vâjâiau. Ca printr-o negureală deasă, spre el a plutit ceva mare, iar când a întins mâna, vârfurile degetelor l-au durut de parcă l-ar fi înţepat o viespe. A tras un ţipăt şi, cu un gâlgâit, s-a înecat cu o gură mare de apă, cu gust foarte

puternic de sânge. Unchiul Luohan a lăsat totul baltă şi, folosindu-se şi de mâini, şi de picioare, s-a ridicat la suprafaţa apei şi a înotat până la mal, de parcă viaţa însăşi i-ar fi fost în joc. S-a căţărat pe mal şi s-a aşezat pe pământ, gâfâind fără contenire, când tare, când încet.

— I-ai dibuit? l-a întrebat prefectul.

— Nu… nu… a zis el, galben tot la faţă. În baltă… e o ciudăţenie…

Prefectul Cao a privit balta, şi-a dat jos pălăria, şi-a pus-o pe degetul mijlociu şi a învârtit-o de două ori. Şi-a îndesat-o apoi la loc pe cap, s-a răsucit şi a chemat doi soldaţi, spunându-le:

— Daţi cu bombe!

Yan a mânat oamenii la mai bine de douăzeci de paşi distanţă de malul bălţii.

Prefectul Cao s-a retras la marginea mesei şi s-a aşezat.

Cei doi soldaţi s-au trântit pe burtă pe malul bălţii, şi-au pus puştile înapoia lor şi-au scos fiecare de la brâu câte o grenadă neagră de forma unui mic cantalup, le-au smuls cuiele de fier, le-au ciocnit de paturile puştilor şi le-au aruncat în baltă. Grenadele au căzut rostogolindu-se în apă, fărâmând-o în nenumărate cercuri concentrice. Cei doi soldaţi şi-au coborât în grabă capetele. Nu se auzea nici musca. A trecut multă vreme, iar în baltă nu s-a petrecut nicio mişcare. Cercurile concentrice de mult se spărseseră de malul bălţii, iar suprafaţa apei, ca o oglindă de bronz, era misterioasă şi primordială.

Prefectul Cao a scrâşnit din dinţi şi a zis:

— Aruncaţi din nou!

Cei doi soldaţi au mai dibuit două grenade, pe care le-au aruncat în apă urmând aceeaşi procedură. Grenadele au piuit în zbor, trăgând după ele două firicele de fum albe ca zăpada. La un moment după ce-au căzut în apă, s-a auzit un zgomot înăbuşit venind din adânc. În baltă s-au înălţat două coloane de apă, de vreo trei-patru metri înălţime, cu

totul pufoase la vârf, ca un copac înzăpezit; preţ de o clipă, s-au solidificat, pentru ca apoi să se lase, fâş-fâş, foş-foş, la pământ.

Prefectul Cao a alergat la marginea apei, iar oamenii s-au bulucit în jurul lui. Cele două bile de apă din baltă încă se dădeau peste cap forfotind şi s-au potolit de-abia după îndelungă vreme. Ciorchine cu ciorchine de bulbuci se spărgeau cu un păcănit, iar mai bine de zece crapi argintii, cu spatele verde şi lungi de câteva degete, au fost aduşi la suprafaţă cu burţile în sus. Valurile s-au potolit treptat-treptat, iar din baltă a răbufnit un miros greu. Razele soarelui s-au aşternut iarăşi la suprafaţa apei, iar frunzele şi tulpinile lotuşilor s-au scuturat uşor, dar păstrându-se cu totul fireşti şi nederanjând nimic în jurul lor. Soarele lumina oamenii cu razele lui, iar faţa prefectului Cao a-nceput să scapere. Toată lumea aştepta cu chipuri serioase, iar gâturile se-ntindeau unul după altul spre apa din ce în ce mai liniştită a bălţii.

Deodată, din mijloc au bolborosit spre suprafaţă două mănunchiuri de bulbuci rozalii. Toţi cei de faţă şi-au ţinut răsuflarea, ascultând bulbucii spărgându-se unul după altul. Razele soarelui s-au făcut mai puternice, iar apa s-a învăluit de un strat de coji tari asemenea aurului, năucind oamenii şi luându-le ochii. Din fericire, un nor negru a plutit numai bine în faţa soarelui, acoperindu-l, astfel că auriul apei a pierit, înlocuit de un verde jăduliu. Două obiecte mari şi negre s-au înălţat încet-încet din locul de unde veniseră bulbucii. Când s-au apropiat de suprafaţa apei, mişcarea deodată li s-a iuţit. Mai întâi s-au ţuguiat două funduri, care imediat după aceea s-au răsucit unul după altul, iar burţile umflate ale celor doi Shan s-au îndreptat spre cer. Feţele se arătau şi nu prea la suprafaţa apei, de parcă ar fi fost prea ruşinoase.

Prefectul a poruncit ca cele două cadavre să fie pescuite. Argaţii de la povarnă s-au dus să aducă o prăjină lungă de

lemn, de care au legat un cârlig de fier. Unchiul Luohan a agăţat cu cârligul coapsele celor doi Shan – când a intrat în carne, zgomotul iscat, hârşt!, i-a făcut pe oameni să saliveze de la rădăcina dinţilor, de parcă ar fi mâncat caise acre – şi i-a tras sus încetinel.

Măgăruşul şi-a ridicat capul spre cer, răgând o dată.

Unchiul Luohan a întrebat:

— Tânără doamnă, ce facem acum?

Bunica s-a gândit ce s-a gândit şi a spus:

— Porunceşte argaţilor să se ducă la dulgherie să cumpere două sicrie din lemn subţire, să-i pună pe loc în sicrie şi să caute loc de îngropăciune – cu cât mai repede, cu atât mai bine. După ce se termină treaba, să vii în partea de apus a casei, am de vorbit cu dumneata.

— Da, tânără doamnă, a răspuns reverenţios unchiul Luohan.

Unchiul Luohan i-a băgat în sicrie pe stăpânul cel bătrân şi pe cel tânăr şi i-a îngropat în lanul de sorg. Zece argaţi şi mai bine au făcut treaba zoriţi, fără ca vreunul să zică vreo vorbă. Când au terminat cu îngropăciunea, soarele roşu se lăsa spre apus. Ciorile dădeau ocol pe deasupra mormintelor, cu penele vopsite de razele purpurii. Unchiul Luohan a spus:

— Băieţi, vă-ntoarceţi acasă şi aşteptaţi. Faceţi cum vă fac eu semn să faceţi, şi ciocu’ mic.

Unchiul Luohan a mers în cealaltă curte să primească instrucţiunile bunicii. Bunica şedea cu picioarele încrucişate pe plapuma pe care o dăduse jos de pe spinarea măgarului. Străbunicul ţinea un braţ de paie, din care dădea câte-o mână, câte-o mână animalului.

Unchiul Luohan a spus:

— Tânără doamnă, am făcut treaba. Iată cheile pe care stăpânul le ţinea la el.

Bunica a spus:

— Cheile ţine-le acum dumneata. Spune-mi, în sat sunt vânzători de colţunaşi?

— Sunt, a răspuns unchiul Luohan.

— Du-te şi cumpără două coşuri de colţunaşi şi dă-le argaţilor să mănânce. După ce mănâncă, adu-i şi pe ei aici. Adu-mi şi mie douăzeci de colţunaşi.

Unchiul Luohan a adus pe o frunză proaspătă de lotus douăzeci de colţunaşi. Bunica a-ntins mâna şi i-a luat şi i-a spus unchiului Luohan:

— Du-te în curtea de răsărit şi spune-le să mănânce mai repede.

Unchiul Luohan a zis „Da, da!” şi s-a retras.

Bunica a pus cei douăzeci de colţunaşi în faţa străbunicului şi i-a zis:

— Mănâncă-i pe drum!

Străbunicul a zis:

— Noulico, eşti fata mea bună!

Bunica i-a spus:

— Du-te mai repede, lasă vorbăraia!

Străbunicul a zis cu mare furie:

— Sunt tatăl tău bun!

— Eu n-am tată ca tine, de-acum înainte nu mai calci pragul casei ăsteia!

— Sunt taică-tău!

— Tatăl meu e prefectul Cao, n-ai auzit?

— Nu scapi aşa ieftin! Ce, ai tată nou şi-l arunci pe-ăla vechi? Nu ne-a fost uşor cu tine, maică-tii şi mie!

Bunica i-a azvârlit în faţă cu putere frunza de lotus cu colţunaşii din ea. Colţunaşii fierbinţi l-au lovit pe străbunicul meu de parcă ar fi explodat o bombă.

Străbunicul a tras măgarul şi a ieşit pe poarta cea mare, ocărând şi cu larmă grozavă:

— Pui de lele! Puişor de lele! Pui de lele care nu mai ştie de mamă şi de tată! Las’ că mă duc eu la prefectură să pun plângere că n-ai cinste şi nu-ţi cinsteşti părinţii! Să pun

plângere că te ţii cu bandiţii! C-ai urzit să-ţi ucizi soţul…

Printre ocările şi ţipetele care se îndepărtau treptat-treptat, unchiul Luohan a venit în curte cu treisprezece argaţi.

Bunica şi-a ridicat mâna şi şi-a rânduit părul de pe frunte, apoi şi-a întins-o şi şi-a netezit hainele, spunând cu cea mai mare naturaleţe:

— Băieţi, v-aţi spetit muncind! Eu sunt tânără, de-abia acum încep să mă ocup de treburi şi nu mă pricep prea bine: o să mă bizui pe ajutorul fiecăruia dintre voi. Unchiule Luohan, eşti în familie de mai bine de zece ani: de-acum înainte, toate cele ce ţin de cazanul de rachiu pe dumneata pun temei să le conduci. Stăpânul cel bătrân şi cel tânăr au lăsat frâiele şi s-au dus: acum ştergem mesele şi punem alte scaune. În judeţ îl avem sprijin pe tatăl meu de suflet, prietenilor din codrul verde nu le-aducem jignire, cu sătenii şi negustorii cu care avem treburi suntem cinstiţi, drept care socot că negustoria noastră poate să meargă mai departe. Mâine, poimâine şi răspoimâine oprim focul la povarnă şi toţi mă ajutaţi să curăţ bine casa. Din lucrurile folosite de cei doi stăpâni, ardeţi tot ce se poate arde şi-ngropaţi ce nu se poate arde. În seara asta, duceţi-vă să vă odihniţi devreme. Unchiule Luohan, dumneata socoţi că e bine aşa?

Unchiul Luohan a spus:

— Ascultăm porunca tinerei doamne.

Bunica a zis:

— E cineva care nu e dornic să muncească cu noi? Dacă nu vrea, nu-l ţinem cu forţa. Dacă socoate că n-are viitor alături de mine, o femeie, îl rog să se ducă să-şi caute alt stăpân.

Argaţii s-au uitat unii la alţii şi au spus toţi:

— Suntem gata să fim în slujba tinerei doamne.

Bunica a zis:

— Atunci duceţi-vă.

Strânşi în odăile din curtea de est, argaţii au început să comenteze şopocăind, când unchiul Luohan le-a spus:

— Culcaţi-vă, culcaţi-vă, mâine vă treziţi de dimineaţă.

La jumătatea nopţii, unchiul Luohan s-a sculat să mai dea iarbă catârilor şi a auzit-o pe bunica suspinând în curtea de apus.

A doua zi, unchiul Luohan s-a trezit când se crăpa de ziuă şi a dat un ocol pe-afară. Văzând că poarta mare de la curtea de vest e bine închisă şi înăuntru e linişte deplină, s-a-ntors în curtea de est, s-a cocoţat pe un taburet înalt şi s-a iţit în partea cealaltă: cu spatele la zid, bunica dormea pe plapumă.

Timp de trei zile, curţile familiei Shan au fost un talmeş-balmeş. Unchiul Luohan şi argaţii s-au înmuiat pe de-a-ntregul în rachiu şi au scos afară absolut tot – aşternuturile cu care se-nveliseră cei doi Shan, hainele cu care se îmbrăcaseră, rogojinile pe care le-ntinseseră pe pat, oalele, holurile, căuşele, farfuriile, acele şi capetele de aţă şi fiece mărunţiş cu putinţă; le-au dus pe toate pe arie, le-au împroşcat cu rachiu, le-au dat foc şi le-au ars, iar cenuşa rămasă au pus-o într-o groapă adâncă.

După ce-au golit casa, unchiul Luohan a adus, într-un bol plin ochi cu rachiu de sorg, şiragul de chei de bronz şi i-a spus bunicii:

— Tânără doamnă, cheile au fost deja fierte în rachiu de trei ori.

Bunica a spus:

— Unchiule, cheile astea rămân în seama dumitale, tot ce-i al meu este şi al dumitale.

Unchiul Luohan era aşa de îngrozit, că n-a putut scoate nicio vorbă.

Bunica a continuat:

— Unchiule, nu e vremea să nu primeşti. Du-te şi cumpără pânză şi bumbac şi tot ce trebuie pentru casă. Dă cuiva să facă aşternuturi şi plase de ţânţari şi nu te teme

de cheltuială. Zi-le argaţilor să vină cu câteva cobiliţe de rachiu şi să-l împroaşte pe casă şi-năuntru, şi-n afară, pe pereţi şi-n fiece colţ şi colţişor.

— Şi cât de mult rachiu să folosească pentru asta?

— Atâta cât trebuie, a zis bunica.

Argaţii au venit cu cobiliţele de rachiu şi-au stropit de-au umplut locul. Bunica stătea în mijlocul vaporilor de rachiu, încreţindu-şi buzele într-un zâmbet.

La această mare dezinfecţie s-au folosit nouă vase de rachiu.

După ce l-au împroşcat pe tot, bunica a pus argaţii să ia cârpe noi şi să le-nmoaie în rachiu şi să frece cu ele de câteva ori tot ce putea fi frecat. Apoi i-a pus să văruiască pereţii, să vopsească uşile şi ferestrele, să aştearnă paie noi pe pat, să pună rogojini noi şi să facă un cer nou, un pământ nou şi o lume nouă.

După ce s-a terminat treaba, bunica i-a răsplătit pe fiecare cu câte trei bani de argint.

Sub conducerea bunicii şi a unchiului Luohan, comerţul cu rachiu a mers înainte duduind.

În a zecea zi după marea dezinfecţie, aburii de rachiu din casă se risipiseră, iar mireasma de var proaspăt era foarte plăcută. Bunica era veselă. S-a dus în sat la prăvălia cu de toate, de unde a cumpărat foarfeci şi hârtie roşie, ace de argint şi fir de aur şi tot felul de lucruri femeieşti. Întoarsă acasă, s-a suit în pat, a lipit hârtie albă nouă peste grilajul de şipci al ferestrei şi-a-nceput să decupeze cu foarfeca decoraţiuni de fereastră. Bunica avea mintea iute şi mâinile iscusite, iar pe când se afla încă în casa părintească şi decupa hârtie sau broda laolaltă cu fetele din vecini, mai tot timpul născocea ceva neobişnuit prin care le întrecea. Bunica a fost un artizan popular remarcabil şi a avut o contribuţie deosebită la dezvoltarea artei decupajului în hârtie în ţinutul Gaomi din nord-est.

Decupajele din Gaomi sunt gingaşe şi fine, dar simple şi

necăutate, cu un stil propriu puternic şi liber – telegari ai Cerului galopând în văzduh.

Bunica a apucat foarfeca şi a decupat un pătrat de hârtie roşie. Inima i-a fost deodată tulburată ca de un fulger urmat de un tunet. Trupul i-a rămas pe pat, dar inima i-a zburat pe fereastră, suindu-se în cerul de deasupra lanului de sorg asemenea unui porumbel… De mică, bunica nu ieşise pe poartă şi nu-i trecuse pragul, stând închisă înăuntru şi fiind ruptă aproape complet de lume. Pe măsură ce-a crescut, a respectat poruncile părinţilor, iar la vorba peţitoarelor s-a zorit să se mărite. În ultimele zece zile şi mai bine însă, toate se dăduseră peste cap în o mie de feluri – vântul pânza răsucise, ploaia lintiţa bătuse, iazul numai lotus rupt, roşii două turturele. De mai bine de zece zile, inima bunicii se hrănise cu miere, se cufundase în apă îngheţată, fiersese în apă clocotită, făcuse bulbuci în rachiu de sorg şi căpătase deja o mie de gusturi şi zece mii de cicatrici. Bunica tânjea după ceva, dar nu ştia după ce tânjeşte. A apucat foarfecă, fără să ştie ce vrea să decupeze, căci ideile aparte şi gândurile subtile de altădată îi fuseseră stricate de înşiruirea de scene aflate în plină harababură. Pe când mintea i-o luase cu totul razna, din câmpia în început de toamnă şi din lanurile de sorg, unde aroma de rachiu dădea pe dinafară, bunica a auzit plutind cri-cri-ul melancolic şi frumos al cosaşilor. Bunica parcă şi vedea acele mici insecte verzui întinse pe spicele deja roşietice ale sorgului, tresărindu-şi antenele fine şi forfecându-şi aripile. Un tipar nou şi original i-a încolţit bunicii în minte – un cosaş care-a sărit afară din colivia lui frumoasă stă deasupra pe acoperişul ei şi cântă zbătându-şi aripile.

Bunica a terminat de decupat cosaşul ieşind din colivie şi a mai decupat şi un pui de căprioară cu pete ca florile de prun pitic. Din spinarea lui creştea o ramură de flori roşii de prun în vreme ce el, cu capul înălţat şi pieptul înainte,

îşi căuta pe pământul liber o viaţă plină de frumuseţe, lipsită de griji şi necazuri, de piedici şi de oprelişti.

Toată viaţa ei, pentru bunica fapta măreaţă n-a avut piedică în respectul mărunt, iar marea cuviinţă n-a ocolit vina cea mică: inima i-a fost mai nobilă decât cerul, iar viaţa, ca hârtia de subţire, dar a îndrăznit să se răzvrătească, a cutezat să se lupte şi toate i s-au înşiruit pe un singur fir. Aşa-numita dezvoltare a personalităţii necesită, fără nicio îndoială, sprijinul factorilor obiectivi, însă, dacă lipsesc condiţiile lăuntrice, oricare ar fi factorii obiectivi, tot nu sunt de folos. Aşa cum a spus preşedintele Mao Zedong: „Căldura face oul să devină pui, dar nu face piatra să devină pui”. Confucius a zis şi el: „Lemnul putred nu poate fi dăltuit, zidul din lut moale nu poate fi văruit”. Cred că e aceeaşi idee.

Gândul aparte care i-a venit bunicii în vreme ce decupa hârtie arată pe deplin că a fost o femeie excepţională – numai aşa se explică îndrăzneala de a planta flori de prun pe spinarea căprioarei. De fiecare dată când mă uit la decupajele ei, un sentiment de stimă se naşte involuntar în mine. Dacă bunica s-ar fi ocupat de literatură, i-ar fi scos pe mulţi scriitori din rahat. Ea era Creatorul, gură de aur şi dinţi de jad – dacă spunea că acei cosaşi ies din colivie, cosaşii ieşeau, dacă spunea că din spinarea căprioarei creşte un pom, creştea un pom.

Bunico, în comparaţie cu tine, nepotul tău e posmăgit ca un păduche care-a flămânzit trei ani de zile.

Pe când decupa hârtia, bunica a auzit deodată scârţâitul porţii şi o voce şi familiară, şi străină strigând în curte:

— Stăpâne, îţi mai trebuie mână de lucru?

Foarfeca din mâna bunicii a picat pe pat.

7

Tata a fost scuturat din somn de bunicul meu şi a văzut

pe zăgaz un dragon mare şi unduios care se apropia de ei de parcă zbura. Strigăte de îmbărbătare răsunau de sub torţe, iar tatii i-ar fi fost greu să spună limpede cum de aceste torţe sinuoase îl mişcau atât de mult pe bunicul meu, cel ce ucidea oameni fără să clipească. Bunicul plângea cu smiorcăituri şi a bălmăjit apoi câteva vorbe:

— Douguan… fiul meu… au venit sătenii…

Sătenii i-au împresurat – tineri şi bătrâni, bărbaţi şi femei, erau câteva sute. Cei ce n-aveau torţe ţineau în mâini toporişti, hârleţe şi bâte. Prietenii tatii se-nghesuiau cel mai în faţă, înălţând torţe legate din paie de sorg, cu vârful înfăşurat în scamă de bumbac înmuiată în ulei de soia.

— Domnule comandant Yu, aţi învins!

— Domnule comandant Yu, am tăiat vite, porci şi oi şi-am pregătit un banchet, să vă aştepte la întoarcere.

Cu faţa la acea întindere de torţe care luminau solemn şi sacru apa întortocheată şi ocolitoare a râului şi sorgul cotropitor de întins, bunicul s-a prăbuşit în genunchi şi a spus înnodându-şi lacrimile:

— Săteni, eu, Yu Zhan’ao, sunt pe veci vinovat, m-am lăsat înşelat de vicleşugurile ticăloase ale lui Leng Ciupitul-de-vărsat… fraţii… au căzut toţi în luptă!

Torţele s-au strâns şi mai dese. Fumul de la ulei se înălţa spre cer, mlădiţele de foc săltau fără oprire şi picătură după picătură de ulei ardea slobozind un ţipăt straniu, sfâr! sfâr!, în vreme ce cădea desenând fire roşii ce-atârnau drepte. Picăturile continuau să ardă şi după ce ajungeau jos, pe zăgaz, sub picioarele oamenilor, deschizându-se peste tot ca nişte flori mici şi încinse. Din lanurile de sorg se auzeau ţipetele vulpilor. Peştii din râu ieşeau în bancuri spre lumină, bolborosind xia! xia! Nimeni nu spunea nimic. În şuierul flăcărilor încolăcite părea să se afle un sunet uriaş şi adânc ce se rostogolea venind dinspre desimea îndepărtată a sorgului.

Un bătrân cu faţa ca negreala şi cu barba albă ca zăpada, cu un ochi foarte mare şi unul foarte mic, a dat torţa din mână unui om de lângă el. S-a frânt din şale şi, sprijinindu-l pe bunicul pe sub braţe, a spus:

— Comandante Yu, ridică-te, sus, sus, sus!

Mulţimea a strigat într-un glas:

— Comandante Yu, ridică-te, sus, sus, sus!

Bunicul s-a ridicat încet-încet. Mâinile fierbinţi ale bătrânului îl făceau să simtă o căldură nemaipomenit de puternică pe pielea de pe braţe. A spus:

— Săteni, să mergem pe pod să vedeţi.

Bunicul şi tata deschideau drumul, cu torţele strângându-se ciorchine în spatele lor. Pălălaia fierbinte a focului lumina pas cu pas râul pâclos şi câmpul de sorg, răspândindu-se până pe câmpul de luptă din apropierea podului celui mare. Lângă felia de lună din noaptea celei de-a noua zile a lunii a opta, sângerie, tragică şi solemnă, stăteau de pază câteva buchete de nori verzi. Torţele au luminat podul, iar umbrele fantomatice ale camioanelor terciuite au pâlpâit. Mirosul de sânge al cadavrelor răsfirate de-a latul pe câmpul de luptă izbea nările: era amestecat cu un iz de arsură, cu mireasma fundalului adânc şi vast de sorg şi mirosul râului cu izvor îndepărtat şi curgere lungă.

Câteva zeci de femei s-au pornit să se jeluiască într-un singur glas, iar picăturile de ulei aprins din torţele de sorg au început să le cadă oamenilor pe mâini şi pe picioare. În lumină, feţele bărbaţilor arătau ca fierul topit. Podul mare de piatră, alb ca zăpada, era roşu-cârmâziu pe o bucată întreagă, ca un curcubeu dat jos de pe cer, îndreptat şi apăsat pe pământ.

Bătrânul cu faţă neagră şi barbă albă a strigat tare:

— De ce plângeţi? N-am dobândit o mare izbândă? China are patru sute de milioane de oameni: la unul contra unul, are piticania aia de Japonia oameni să se pună cu noi? Şi

dacă se duc de la noi o sută de milioane, lor le stingem sământa şi le stingem neamul, iar din noi tot rămân trei sute de milioane: nu e o mare izbândă? Comandante Yu, o mare izbândă!

Bunicul meu a spus:

— Unchieşule, astea-s doctorii ca să-mi dai mie uşurare.

Bătrânul a zis:

— Nu-i aşa, comandante Yu, e o mare izbândă, de netăgăduit. Porunceşte acum şi cum spui să facem, aşa facem. China altele n-are, dar oameni are din belşug.

Bunicul s-a îndreptat şi a zis:

— Strângeţi trupurile fraţilor!

Oamenii s-au răsfirat şi au dus cadavrele luptătorilor din lanurile de sorg de pe amândouă părţile drumului până pe zăgazul de pe latura de vest a podului, înşiruindu-i pe toţi într-o linie lungă-lungă, cu căpăţânile la sud şi picioarele la nord. Bunicul l-a tras pe tata după el şi a trecut cu privirea peste fiecare, numărându-i. Tata i-a văzut pe Wang Wenyi, pe soţia lui Wang Wenyi, pe Fang cel mare, Fang cel mic, Liu Trombon, Ofticosul-Patru… un şirag lung de figuri cunoscute şi figuri necunoscute. Faţa bunicului zvâcnea neîncetat, îi era numai cute şi zbârcituri, iar din ochi lacrimile îi curgeau puhoi, semănând, în bătaia torţelor, cu două şuvoaie de fier topit.

Bunicul a-ntrebat:

— Unde e Mutulică? Douguan, l-ai văzut pe unchiul Mutulică?

Tata şi-a amintit pe loc scena în care Mutulică reteza cu pumnalul acela ascuţit capul diavolului şi cum zbura acesta strigând prin aer. A zis:

— În maşină.

Câteva torţe s-au strâns în jurul camioanelor. S-au suit trei bărbaţi, care l-au luat pe Mutulică şi l-au trecut peste balustradă. Bunicul a alergat până acolo, l-a ridicat pe Mutulică de spate, în timp ce alţi doi l-au apucat şi ei pe

dată, unul de sub cap, altul de sub picioare. Împleticindu-se, s-au căţărat cu el pe zăgaz. Trupul lui Mutulică a fost aşezat în capătul de la est al şirului de cadavre. Mutulică era îndoit de şale, iar mâna îi era în continuare încleştată pe pumnalul acela lung şi împestriţat de pete de sânge. Ochii îi avea larg deschişi, iar gura îi era şi ea căscată, de parcă ar fi dat să zbiere.

Bunicul a îngenuncheat, a apăsat cu putere pe genunchii şi pe pieptul lui Mutulică, iar tata a auzit scrâşnetul vertebrelor pe când corpul se îndrepta. Bunicul a vrut să-i ia pumnalul, dar n-a reuşit să i-l desprindă din mână, aşa că i-a tras braţele spre interior, astfel ca pumnalul să stea strâns lipit de picior. O femeie a-ngenuncheat şi a apăsat ochii larg deschişi ai lui Mutulică, spunând:

— Frate, închide ochii, închide-i, comandantul Yu o să te răzbune…

— Tată, mama e încă în lan… a zis tata plângând.

Bunicul a fluturat din mână, spunând:

— Du-te tu… ia câţiva săteni şi aduceţi-o aici…

Tata a pătruns în lanul de sorg, urmat de câţiva oameni cu torţe în mâini. Paiele dese de sorg izbeau în torţe şi împroşcau uleiul în toate părţile, iar frunzele pe jumătate uscate, atinse de ulei, se-aprindeau obidite. Pe deasupra focului, firele de sorg îşi plecau în jos capetele grele, slobozind vaiete înfundate.

Tata a dat la o parte unul câte unul cocenii de sorg, scoţând-o la vedere pe bunica mea, care zăcea întinsă cu faţa către cerul unic, adânc şi numai stele scânteietoare al ţinutului Gaomi din nord-est. Înainte să moară, bunica strigase spre cer cu o voce venită din adâncul sufletului, iar cerul se schimbase şi el la chip şi oftase prelung. Moartă, bunica avea faţa precum jadul cel frumos, iar între buzele ei uşor întredeschise şi peste dinţii ei cei strălucioşi şi curaţi se găseau boabe de sorg ca nişte perle, pe care le lăsaseră acolo, cu ciocurile lor smaraldii, porumbeii albi ca

zăpada. Sânul ei străpuns de gloanţe se înălţa drept ca lumânarea şi cu mare semeţie, privind cu dispreţ la morala omenească şi la învăţăturile ei impunătoare, şi astfel dând expresie puterii oamenilor şi libertăţii lor, măreţiei vieţii şi gloriei iubirii.

Bunicul s-a apropiat şi el. În jurul cadavrului ardeau câteva zeci de torţe, iar frunzele de sorg care se aprinseseră de la ele săltau zâzâind; şerpi de foc fugeau în zbor pe-o mare întindere de sorg, în timp ce spicele treceau prin dureri de toate felurile, cu neputinţă de privit până la capăt.

— Luaţi-o… a zis bunicul.

Un grup de femei tinere s-au strâns ciorchine în jurul bunicii. În faţă torţele deschideau drumul, de-a stânga şi de-a dreapta luceau alte torţe, iar lanul de sorg semăna cu tărâmul nemuritorilor. În jurul fiecărui om scânteia o lumină neasemenea.

Bunica a fost urcată pe zăgaz şi aşezată la capătul de la apus al şirului de cadavre.

Bătrânul cu faţa neagră şi barba albă l-a întrebat pe bunicul meu:

— Comandante Yu, de unde rostuim noi acum aşa de multe sicrie?

Bunicul s-a gândit adânc o bucată de vreme şi a spus:

— Nu-i mai ducem înapoi în sat şi nici nu-i nevoie de sicrie. Îi îngropăm în lanul de sorg, iar după ce-mi strâng iar rândurile, le facem fraţilor o înmormântare măreaţă, vrednică de ei!

Bătrânul a încuviinţat din cap şi a trimis nişte oameni să grăbească înapoi în sat şi să mai lege torţe din sorg, cât să ţină pentru a-i îngropa pe toţi peste noapte. Bunicul a spus:

— Aduceţi şi câteva animale, să tragă maşinile.

Oamenii au săpat gropi în lumina focului şi au terminat de-abia dincolo de jumătatea nopţii. Bunicul i-a pus apoi să

reteze paie de sorg şi să le întindă în gropi şi, după ce aşază cadavrele înăuntru, să le acopere tot cu paie de sorg. După aceea, să umple cu pământ şi să-l facă moviliţe.

Bunica a fost ultima băgată în pământ, iar firele de sorg i-au înfăşurat încă o dată compact trupul. Tata a văzut ultimul fir de sorg acoperindu-i faţa bunicii. Din inimă i s-a auzit un zvâc, iar în inima lui brăzdată de cicatrici parcă s-a deschis o fisură adâncă. Această fisură, pe parcursul lungii sale vieţi, nu s-a mai vindecat niciodată. Prima lopată de pământ bunicul a pus-o. Bulgării mari şi răzleţi de pământ negru loveau paiele de sorg, iar după bocnetul pe care-l scoteau urma îndeaproape şuşuitul iscat în timp ce picurau printre crăpăturile din sorg. Era ca atunci când, după explozie, schijele împroşcate în toate părţile sfârtecă văzduhul în acalmie. Inima tatii s-a strâns preţ de o clipă, iar din acea fisură care părea să existe de-adevăratelea a zburat afară sânge. Incisivii lui ascuţiţi au muşcat din buza foarte subţire de jos.

S-a înălţat şi moviliţa bunicii. În lanul de sorg răsăriseră mai bine de cincizeci de morminte ţuguiate. Bătrânul a spus:

— Săteni, îngenuncheaţi!

Bătrânii satului s-au prăbuşit toţi în genunchi în faţa întinderii de morminte proaspete, iar valul de plânsete slobozite în acelaşi timp a cutremurat pământul în cele patru zări. Torţele de-abia mai răsuflau, dând să se stingă. Un meteor colosal de mare s-a prăvălit în cerul de miazănoapte, atingând vârfurile firelor de sorg şi de-abia apoi risipindu-şi lucirea care ardea ochiul.

Pe urmă, au schimbat torţele. Nu mai era mult până să se crape de ziuă, iar pe râul învăluit în ceaţă se putea vedea deja lumina albă ca laptele a apei. Cei peste zece cai, catâri, măgari şi boi aduşi la jumătatea nopţii stăteau toţi amestecaţi laolaltă, zdrumicând paie de sorg şi clefăindu-le spicele.

Bunicul a dat ordin oamenilor să strângă grapele înlănţuite laolaltă şi să împingă pe şosea primul camion, cel cu cauciucurile înţepate, şi de-acolo să-l coboare în şanţul de pe latura de est. Bunicul a pus mâna pe o puşcă, a luat la ochi rezervorul de benzină, a tras un foc, şi suflul uriaş a împins câteva sute de alice mari cât boabele de sorg în rezervor, ciuruindu-l şi făcând să gâlgâie afară toată benzina. Bunicul a luat o torţă din mâna unui sătean, s-a dat înapoi câţiva paşi, a ţintit cu precizie şi-a azvârlit-o: un şuvoi de limbi albe de foc, cât un copac de înalt, a izbucnit în sus, carcasa camionului s-a aprins şi ea cu o pârâitură, iar barele şi armătura s-au contorsionat şi s-au deformat în flăcări.

Bunicul a chemat toţi oamenii să împingă cel de-al doilea camion, cel încărcat cu orez şi care rămăsese întreg şi fără stricăciune, pe pod şi apoi pe drum. Carcasa celui de-al treilea camion, care fusese distrus de flăcări, a fost aruncată în râu. Cel de-al patrulea camion, care se retrăsese pe şosea în sudul podului, a primit şi el un glonte în rezervor, urmat de o torţă, astfel că într-o secundă s-a prefăcut şi el într-un ghem mare de flăcări repezindu-se spre cer. Pe pod mai rămăseseră doar ţărână arsă şi pulbere făcută scrum şi niciun obiect mai mare. Şi aşa, la nord şi la sud de râu două focuri mari creşteau spre cer, câte-un glonte rătăcit explodând uneori şi scoţând câte o bubuitură. Cadavrele diavolilor din camioane sfârâiau uleioase în foc, aroma de carne friptă răspândită alături de odoarea fioroasă iscându-le oamenilor mâncărimi în gâtlejuri şi devălmăşie în burţi.

Bătrânul l-a întrebat pe bunicul meu:

— Comandante Yu, ce facem cu hoiturile diavolilor?

Bunicul a zis:

— Să le-ngropăm? Ne-mput pământul. Să le-aruncăm în foc? Ne murdăresc cerul. Mai bine le-aruncăm în apă, să plutească înapoi până-n ţara lor de peste mări.

Treizeci de cadavre de diavoli au fost trase pe pod cu prăjinile cu cârlig, dimpreună cu diavolul bătrân despuiat de uniforma de general de detaşamentul lui Leng.

Bunicul a spus:

— Femeile să nu se uite.

Bunicul şi-a scos hangerul, le-a spintecat pe rând diavolilor partea din faţă a pantalonilor, iar după aceea le-a retezat tuturor organele genitale. A chemat apoi doi bărbaţi mai din topor şi i-a pus să ia jucărelele ălea şi să le-ndese, pe-a fiecăruia în gura fiecăruia. Mai apoi, mai bine de zece bărbaţi, doi câte doi, i-au ridicat pe soldaţii japonezi – unii poate buni, unii poate frumoşi, toţi tineri şi puternici –, i-au hâţânat de trei ori şi-au urlat: „Câini japonezi, acasă cu voi” şi au dat în acelaşi timp drumul la mâini. Unul câte unul, soldaţii japonezi, fiecare în gură cu moştenirea de familie, şi-au deschis aripile şi-au alunecat peste pod, căzând în apa râului şi pornindu-se ca peştii unul în spatele altuia către est.

Când s-a ivit prima geană de lumină palidă a dimineţii, oamenii erau osteniţi şi la capătul puterilor. Focurile de pe cele două maluri se moleşiseră treptat, iar cerul înalt şi negriu se arăta, acolo unde lumina flăcărilor nu bătea, de un albastru viguros de safir. Bunicul i-a pus pe săteni să înhame animalele, care cu funii lungi, care cu frânghii scurte, şi să le lege de bara din faţă a camionului încărcat cu orez, care rămăsese în mare măsură neatins. Apoi le-a zis bărbaţilor să mâne animalele ca să tragă camionul înainte. Dobitoacele s-au chinuit toate împreună, funiile şi frânghiile s-au întins şi s-au încordat şi osia de sub camion a ţipat cu un scârţâit puternic. Ca un cărăbuş mare şi stângaci, camionul s-a târşâit încetul cu încetul. Roţile din faţă se răsuceau una hăis şi alta cea, fără s-o ţină pe drumul drept. Bunicul a cerut să oprească animalele, a deschis uşa camionului, s-a strecurat în cabină şi, ca un începător în ale şofatului ce era, a smucit volanul.

Animalele s-au pornit din nou laolaltă, funiile şi frânghiile au săltat şi au jucat, iar bunicul, cu mâna pe volan, a înţeles şi a dibuit câte ceva, pricepând însă şi că a conduce o maşină nu e chiar floare la ureche. Camionul înainta acum drept, urmat cu băgare de seamă de sătenii temători. Cu o mâna pe volan, bunicul cotrobăia şi pipăia cu cealaltă, când, cu un ţăcănit, a deschis ceva şi două raze de lumină albă s-au aruncat drept înainte.

— A deschis ochii! A deschis ochii! a urlat cineva în spate. Farurile au luminat o bucată foarte lungă din drum şi atât de puternic, că se putea deosebi fir cu fir părul fin de pe spinarea animalelor. Bunicul era extraordinar de bucuros şi a apăsat şi a tras pe rând de toate butoanele şi manetele, când deodată a auzit scârţâieli ascuţite şi ţipătul prelung al claxonului, care-a băgat atât de tare spaima în dobitoace, că li s-au ridicat urechile pe cap şi-au luat-o cu disperare la fugă. „Aha, ştii să şi strigi!” s-a gândit bunicul. Ca-ntr-o poznă, s-a apucat să tot facă aiurea ce făcuse până atunci când, din întâmplarea-întâmplărilor, din burta camionului s-a auzit un val de duduituri, iar el a ţâşnit înainte ca nebunul, prăvălind măgari şi boi, răsturnând catâri şi cai, iar pe bunicul meu înfricoşându-l de l-au trecut toate năduşelile şi nu mai ştia cum să se dea jos din spinarea tigrului.

Oamenii au încremenit toţi când au văzut camionul răsturnând animalele şi dându-le peste cap. Camionul s-a mai repezit aşa câteva zeci de metri, până când s-a înfipt cu capul în şanţul de pe latura de vest a drumului, a răsuflat greu, mu! mu! mu!, şi a rămas în aer cu roţile dintr-o parte, acestea învârtindu-se ca palele unei mori de vânt. Bunicul a spart geamul şi s-a strecurat afară, plin de sânge pe faţă şi pe mâini.

S-a uitat în gol la această creatură diavolească şi deodată a zâmbit posomorât.

Sătenii au dat jos orezul din camion, iar bunicul a tras

din nou un glonte în rezervor, peste care iar a aruncat o torţă, aprinzând iar un foc care se repezea în cer.

8

Cu paisprezece ani mai înainte, Yu Zhan’ao, în spate cu aşternutul făcut sul şi îmbrăcat cu haine de bumbac alb, spălate şi scrobite şi foarte îngrijite, stătea în curtea familiei mele, urlând:

— Stăpâne, îţi mai trebuie mână de lucru?

În bunica se întrepătrundeau o sută de simţiri diferite, iar pentru o clipă şi-a rătăcit instinctele naturale, foarfeca de decupat hârtie i-a căzut pe rogojina de pe pat, s-a moleşit la trup şi s-a prăbuşit cu faţa în sus pe aşternuturile pufoase din nankin, de-abia croite.

Yu Zhan’ao a adulmecat mirosul proaspăt de var şi mireasma aromată şi blândă de femeie, aşa că i-a sporit curajul şi a deschis uşa de la casă.

— Stăpâne, îţi mai trebuie mână de lucru?

Bunica stătea pe lenjuri cu faţa în sus şi ochii înceţoşaţi.

Yu Zhan’ao şi-a aruncat jos sulul cu aşternuturi, a mers încet-încet până la marginea patului şi s-a aplecat, ajungând faţă în faţă cu bunica. În acel moment, inima îi semăna cu un eleşteu cald, în care înoată broaşte ce se joacă cu apa şi peste care zboară lăstuni ce o ating. Tocmai când bărbia lui închisă la culoare era la o distanţă cât grosimea unei foi de hârtie de faţa bunicii, aceasta a ridicat mâna şi i-a dat o palmă peste capul ras şi albicios. Bunica s-a ridicat dreaptă în picioare, a cules foarfeca şi a zbierat la el cu asprime:

— Cine eşti? Aşa de nesăbuit! Nu ştii şi nu cunoşti, dar dai buzna în casa omului şi faci crailâcuri din astea!

Băgat în sperieţi, Yu Zhan’ao a făcut câţiva paşi înapoi şi a spus:

— Tu… tu de-adevăratelea nu mă cunoşti?

Bunica mea a spus:

— Vorbeşti fără noimă. Eu de mică n-am ieşit pe poartă şi nu i-am trecut pragul, iar măritată sunt de-abia de zece zile, două săptămâni, cum o să te cunosc?

Yu Zhan'ao a zâmbit şi a zis:

— Bine, nu mă cunoaşteţi. Am auzit că vă mai lipsesc oameni la povarnă şi m-am gândit să vin şi să-mi caut şi eu de muncă aici, cât să am să mănânc!

Bunica a spus:

— Bine, dacă nu ţi-e frică de greutăţi, se poate. Cum te cheamă? câţi ani ai?

— Mă numesc Yu, numele mic e Zhan'ao şi am douăzeci şi patru de ani.

Bunica i-a spus:

— Ia-ţi aşternuturile şi ieşi de-aici.

Yu Zhan'ao a ieşit supus pe poartă şi a rămas acolo în picioare să aştepte. Razele soarelui luminau scânteietor peste câmpia fără de hotare, iar drumul care se îndrepta spre vest, către capitala judeţului, era prins între două lanuri de sorg, părând strâmt, lung şi plăpând. Urmele focului care mistuise grămada de frunze de sorg încă se mai vedeau, iar cele de-atunci îi erau vii în faţa ochilor. A aşteptat în faţa porţii un ceas întreg, iar inima îi era neliniştită şi nu-şi găsea locul. Îi venea să năvălească înăuntru să cumpănească lucrurile cu femeia, dar îşi punea frâu şi şovăia. În ziua în care îi ucisese pe cei doi Shan, nu fugise deloc departe, se furişase în lanurile de sorg şi văzuse excelentul spectacol desfăşurat la marginea bălţii. Jocul fenomenal al bunicii îl uimise atât de mult, că oftase necontenit a spaimă. Vedea că bunica, deşi tânără la ani, are-n burtă dinţi lungi, e meşteră la urzit planuri şi, când arde de supărare, nu e vreo lămpiţă cu economie de ulei. Felul în care-l tratase azi era pesemne menit să-i îmbrobodească pe ceilalţi. A mai aşteptat o bună bucată de vreme şi tot n-a văzut-o pe bunica ieşind. În curte era o

linişte deplină, doar o coţofană cânta cocoţată pe coama casei. Pe Yu Zhan’ao l-a cuprins un val de mânie şi-a năvălit cu mare furie în curte. Tocmai dădea să explodeze, când a auzit-o pe bunica spunându-i din spatele hârtiei din geam:

— Du-te în curtea de răsărit să vorbeşti la tejghea!

Yu Zhan’ao s-a dezmeticit brusc, şi-a dat seama că nu trebuia să ceară instrucţiuni trecând peste ierarhii, aşa că supărarea i-a pierit şi s-a potolit, şi-a luat în spate aşternuturile şi s-a dus în curtea de răsărit, unde a văzut mulţimea de vase de rachiu şi grămezile de sorg. Povarna era toată abur clocotitor, iar toţi oamenii erau prinşi cu treabă. A intrat în şopronul cel mare şi l-a întrebat pe-un argat care, stând pe un taburet înalt, tocmai vărsa sorg într-o găleată deasupra pietrelor de moară:

— Hei, unde-i meşterul?

Argatul l-a privit pieziş, a terminat de vărsat sorgul şi s-a dat jos de pe taburet, cu o mână ţinând un dârmon şi cu cealaltă trăgând taburetul din calea pietrelor. A strigat apoi o dată şi catârii, care aveau ochii acoperiţi cu pânză neagră, au început să tropăie în cerc. Copitele catârilor călcaseră pământul de lângă pietre, de-l prefăcuseră într-o scobitură rotundă. Pietrele mugeau, iar bucăţile de sorg curgeau prin crăpătura dintre cele două pietre, fâş-fâş, foş-foş, asemenea unei ploi iuţi, drept în vasul de lemn de dedesubt. Argatul i-a spus:

— Meşterul e în prăvălie, şi şi-a ţuguiat buzele către cele trei camere la vest de poartă.

Luându-şi aşternuturile în spate, Yu Zhan’ao a intrat pe uşa din dos şi-a văzut un bătrân care-i era cunoscut stând la tejghea şi mişcând din abac. Lângă abac era aşezată o garafă mică de porţelan verde, din care sorbea mai tot timpul câte o înghiţitură.

Yu Zhan’ao a spus:

— Stăpâne, ai nevoie de oameni?

Unchiul Luohan i-a aruncat o privire lui Yu Zhan’ao, a părut că stă pe gânduri şi l-a întrebat:

— Scurtă vreme sau multă?

Yu Zhan’ao a zis:

— Cum vă face trebuinţă. Eu socoteam să stau mai multă vreme.

Unchiul Luohan a spus:

— Dacă e vorba de câteva zile, mă ocup eu; dacă ţi-ai făcut socoteala de o şedere mai lungă, e nevoie şi de încuviinţarea stăpânei.

Yu Zhan’ao a zis:

— Atunci du-te şi-ntreab-o.

Yu Zhan’ao s-a dus în faţa tejghelei, şi-a ales un taburet de lemn şi s-a aşezat. Unchiul Luohan a lăsat în jos scândura de la tejghea, s-a răsucit şi a ieşit pe uşa din spate. După ce-a ieşit, s-a-ntors la loc, a luat un bol mare din porţelan grosolan, l-a umplut pe jumătate cu rachiu şi l-a aşezat pe tejghea, spunând:

— Bea nişte rachiu, să-ţi uşureze setea.

Yu Zhan’ao a băut rachiul, gândindu-se la planul cel viclean urzit de femeie, şi nu mai isprăvea cu oftaturile de preţuire. Unchiul Luohan a intrat şi i-a zis:

— Stăpâna vrea să te vadă.

Când au ajuns în curtea de la apus, unchiul Luohan i-a spus:

— Aşteaptă.

Bunica a ieşit pe uşă, plină de firesc şi demnitate. Cu cea mai mare vioiciune, l-a interogat pe Yu Zhan’ao, întrebându-l câte-n lună şi-n stele, iar în cele din urmă a fluturat din mână şi a spus:

— Ia-l, îl ţinem de încercare o lună, să vedem. Banii cuveniţi începi să-i socoteşti de mâine.

Yu Zhan’ao s-a transformat astfel în argat la povarna familiei mele. Era robust, avea mâinile sprintene, se remarca la muncă, iar unchiul Luohan l-a lăudat de multe

ori în faţa bunicii. După o lună, unchiul Luohan l-a chemat la prăvălie şi i-a zis:

— Stăpâna e foarte mulţumită de tine şi vrea să te păstrăm. I-a mai înmânat şi o boccea de pânză, spunându-i:

— Stăpâna ţi-a dat asta drept răsplată.

A desfăcut bocceaua, unde era o pereche nouă de pantofi de pânză. A spus:

— Meştere, zi-i stăpânei că Yu Zhan'ao îi mulţumeşte din inimă.

Unchiul Luohan i-a zis:

— Du-te acum şi să munceşti bine şi de-acum încolo.

— Aşa o să fac, a răspuns Yu Zhan'ao.

Cât ai clipi, a mai trecut o jumătate de lună, iar Yu Zhan'ao se stăpânea din ce în ce mai greu. Stăpâna dădea în fiecare zi un ocol prin curtea de răsărit, dar numai pe unchiul Luohan îl întreba de una sau de alta, băgându-i prea puţin în seamă pe argaţii cărora năduşeala le scălda spatele. Yu Zhan'ao se simţea deosebit de nedreptăţit.

Pe vremea când familia Shan se ocupa de afacere, mâncarea pentru argaţii de la povarnă era lăsată în seama câtorva taverne mici din sat. Când bunica a preluat frâiele, a angajat o femeie de cincizeci şi ceva de ani, căreia i se zicea „tuşa Liu", şi o fată de treisprezece-paisprezece ani, pe nume Iubita. Cele două femei locuiau în partea de apus şi se îngrijeau anume de pregătirea mesei. Pe lângă cei doi câini mari de la început, bunica a mai cumpărat alţi trei câini nici mari, nici mici – unul negru, unul verzui şi unul roşietic. În acest fel, partea de apus, cu trei femei şi cinci câini, era plină de viaţă, prefăcându-se într-un colţ de lume. Noaptea, dacă bătea vântul şi se mişca iarba, cei cinci câini lătrau la unison, şi cine nu murea de muşcătura lor murea de frica lor.

Când s-au împlinit două luni de când Yu Zhan'ao venise la povarnă, era deja cam luna a noua, iar sorgul de pe întregul câmp se copsese. Bunica l-a pus pe unchiul

Luohan să angajeze câţiva sezonieri, să rânduiască aria de treierat şi pătulurile din aer liber şi să se pregătească să cumpere sorg. În acele zile, cerul era înalt şi aerul înviorător, iar razele soarelui, luminoase şi frumoase. Bunica purta de sus până jos haine de mătase albe ca zăpada, încălţa pantofi mici din satin roşu, ţinea în mână o vergea decojită de salcie, groasă cât un deget, era urmată de o haită de câini şi se-nvârtea încoace şi-ncolo pe arie şi în curte, stârnindu-i într-atâta pe săteni, că-şi uneau sprâncenele, clipeau din ochi şi făceau feţe-feţe, dar nu îndrăzneau nici să tragă un pârţ. Yu Zhan'ao a căutat de mai multe ori să intre-n vorbă cu ea, dar bunica şi-a păstrat figura serioasă şi n-a schimbat niciun cuvânt cu el.

Într-o seară, Yu Zhan'ao a întrecut măsura cu băutura şi, pe nebăgate de seamă, s-a ameţit. Întins pe patul mare din camera comună, se foia şi se răsucea pe toate părţile, fără să poată s-adoarmă. Razele lunii săgetau una după alta prin cele două ferestre de la răsărit. Doi argaţi îşi cârpeau hainele la lumina lămpii.

Du, care ştia să cânte la scripca cu două corzi, a slobozit o melodie care te făcea să te îneci în suspine, iar inimile oamenilor s-au zguduit pe când îi dădea glas. Trebuia să se întâmple ceva – unul dintre cei ce-şi peticeau hainele, căruia dezolantul instrument al lui Du i-a provocat mâncărime în gâtlej, s-a pornit să cânte cu o voce răguşită:

— „Sărman hoinar, sărman hoinar, nimeni nu-i coase ruptul buzunar…"

— Pune-o pe stăpână să ţi-l coasă!

— Pe stăpână? Carnea lebedei ăsteia nu prea ştiu eu ce şoim o s-o mănânce.

— Stăpânul cel bătrân şi stăpânul cel tânăr au vrut ei carne de lebădă şi şi-au băgat pielea la saramură.

— Am auzit că pe vremea când era fată la părinţi, se ţinea cu Gât-Pătat.

— Dacă-i aşa, atunci Gât-Pătat chiar i-a ucis pe Shan ăl

tânăr şi pe-ăl bătrân.

— Ciocu’ mic, ciocu’ mic: „Vorbeşte la margine de drum şi oamenii te-aud din tufişuri”.

Yu Zhan’ao stătea întins pe pat şi a râs o dată cu răceală. Unul din argaţi l-a întrebat:

— Yu, de ce râzi?

Având curajul dat de rachiu, lui Yu Zhan’ao i-a scăpat vorba din gură:

— Băiatu’ i-a ucis!

— Te-ai îmbătat!

— Eu m-am îmbătat? Tu te-ai îmbătat! Băiatu’ i-a ucis! S-a răsucit şi şi-a scos hangerul din bocceaua de haine care atârna în perete. L-a smuls din teacă, iar în lumina lunii lama acestuia semăna cu un peştişor de argint. A spus apoi cu limba ţeapănă:

— Ascultaţi la mine… eu şi stăpâna… demult m-am culcat cu ea… în lanul de sorg… am venit noaptea şi-am pus foc… un cuţit… încă unul…

Oamenii au rămas cu gura căscată şi n-au zis nimic. Un argat a suflat o dată în lampă, stingând-o cu un pufăit. Toată camera era neguroasă, iar hangerul era şi mai luminos sub razele lunii.

— La culcare, la culcare, la culcare! Mâine cum se crapă de ziuă trebuie să ne trezim să facem rachiu!

Yu Zhan’ao a boscorodit:

— Tu… fir-ar mă-ta… ţi-ai tras nădragii la loc şi nu mă mai cunoşti… îl pui pe băiatu’ să slugărească pentru tine… nu scapi aşa uşor… în noaptea asta, băiatu’… o să-ţi fie el stăpân…

S-a târât jos din pat şi, strângând în mână hangerul, a ieşit împleticindu-se. Argaţii au făcut ochii mari în întuneric, dar văzând lumina rece pe care-o scăpăra arma ascuţită din mâna lui, nimeni n-a cutezat să zică nici pâs.

Când Yu Zhan’ao a ajuns în curte, a văzut lumina lunii

limpezind peste tot. Şir după şir de vase mari smălţuite fulgerau şi scânteiau ca o comoară. Vântul de miazăzi, care adia dinspre câmpie încărcat cu un miros amăruidulceag de sorg copt, l-a făcut să se înfioare de frig. Dinspre curtea de apus s-au auzit zgomotele de râs şi de joacă ale unor femei. S-a strecurat în şopron şi a scos deacolo taburetul înalt cu patru picioare. Când a intrat, catârii negri priponiţi la ieslea cea lungă l-au întâmpinat fremătând din copite, iar din nările lor mari şi groase s-a auzit un fornăit răsunător. Fără să-i bage în seamă, s-a mătăhăit până la rădăcina zidului, s-a urcat pe taburet şi s-a îndreptat, coama zidului ajungându-i acum doar până la coşul pieptului. A văzut, luminată de dinăuntru, hârtia albă ca zăpada din ferestre, pe care erau lipite decoraţiuni de un roşu-aprins. Stăpâna se zbânţuia prin pat cu Iubita. A auzit-o pe tuşa Liu spunând:

— Două obrăznicături de maimuţe, asta sunteţi! La culcare, la culcare!

Mai apoi a auzit-o pe tuşa Liu zicând:

— Iubito, ia uită-te în tavă, aluatul ăla a crescut sau nu?

Cu hangerul în gură, Yu Zhan’ao s-a căţărat peste zid. Cei cinci câini s-au aruncat spre el, şi-au înălţat boturile şi au început să latre. Yu Zhan’ao s-a speriat, capul i s-a îngreunat şi picioarele i s-au înmuiat şi s-a prăvălit în curtea de apus. Dacă bunica mea n-ar fi ieşit repede, şi doi Yu Zhan’ao să fi fost şi cei cinci câini sălbatici i-ar fi mursecat.

Bunica a gonit câinii şi a urlat:

— Iubito, aprinde lampa!

Tuşa Liu, cu mâna încleştată pe un făcăleţ şi trăgându-şi picioarele ei nici mari, nici mici, a răcnit:

— Prindeţi hoţul! Prindeţi hoţul!

Iubita a ieşit cu lampa şi a străluminat faţa lui Yu Zhan’ao, răvăşită în urma căderii. Bunica a râs rece de câteva ori, spunând:

— Tu erai!

A cules apoi hangerul, l-a răsucit încoace şi-ncolo privindu-l, l-a ascuns în mânecă şi a spus:

— Iubito, du-te şi cheamă-l pe unchiul Luohan!

Cum a deschis Iubita poarta, unchiul Luohan a intrat şi-a-ntrebat:

— Ce se-ntâmplă, stăpâno?

Bunica a zis:

— Argatul ăsta s-a îmbătat.

Unchiul Luohan a zis:

— Aşa e.

Bunica a zis:

— Iubito, adu-mi vergeaua de salcie!

Iubita i-a adus bunicii vergeaua albă de salcie, iar bunica a spus:

— Las' că te trezesc eu din beţie.

Pălălăind apoi nuiaua, a-nceput să-l altoiască pe Yu Zhan'ao peste fund, de-a lungul şi de-a latul.

În mijlocul durerii dogoritoare, Yu Zhan'ao a simţit deodată un val de bucurie amorţită, care i s-a repezit spre gâtlej, i-a pus în mişcare limba şi dinţii şi s-a prefăcut într-un şirag de bâiguieli şi vorbe-n dodii:

— Doamna mea, doamna mea, doamna mea… doamna mea… doamna mea…

Bunica l-a bătut până a obosit, apoi s-a rezemat în vergea, horcăind şi răsuflând greu.

— Duceţi-l de-aici! a spus.

Unchiul Luohan s-a dus să-l tragă pe Yu Zhan'ao, dar acesta nu se lăsa ridicat de la pământ, strigând în gura mare:

— Doamna mea… mai dă-mi câteva nuiele… mai dă-mi câteva…

Bunica i-a luat la ochi gâtul şi l-a altoit de două ori cu cruzime. Ca un copil, Yu Zhan'ao s-a rostogolit pe pământ frământând din picioare. Unchiul Luohan a chemat doi

argaţi, care l-au cărat pe Yu Zhan’ao în camera din partea cealaltă şi l-au aruncat pe pat. Yu Zhan’ao s-a rostogolit şi a făcut tumbe, cu gura plină de ocări şi sudalme. Unchiul Luohan a adus o garafă de rachiu, a pus câţiva argaţi să-l prindă pe Yu Zhan’ao de mâini şi de picioare, i-a băgat ciocul garafei în gură şi i-a turnat-o pe toată pe gât. Argaţii i-au dat drumul, iar gâtul i-a căzut într-o parte, fără să mai scoată niciun sunet, nicio şoaptă. Un argat a strigat înspăimântat:

— L-am înecat?

A adus repede o lampă să-l lumineze şi a văzut că faţa îi zvâcnea toată. Yu Zhan'ao a strănutat violent şi strănutul lui a stins lampa.

Yu Zhan’ao a dormit până când soarele s-a ridicat de trei prăjini pe cer. A intrat în povarnă mergând de parcă tălpile i-ar fi călcat pe bumbac. Argaţii se uitau cu toţii la el ca la o arătare. Şi-a amintit nelămurit de bătaia primită în noaptea de dinainte, s-a pipăit pe gât şi pe fund, dar n-a simţit nicio durere. Îi era sete, aşa că a pescuit un căuş de fier, l-a umplut pe jumătate cu rachiu fierbinte de la ţuţuroi, şi-a ridicat gâtul şi a băut.

Du, cântăreţul cu scripca, a zis:

— Yu, doamna ta ţi-a tras un toc de bătaie, ia zi, mai cutezi să sari peste zid?

Argaţilor le fusese puţin spaimă la început de acest tânăr sumbru, dar auzindu-i strigătele disperate de peste noapte, le-a pierit orice urmă de frică şi şi-au făcut din el, cu mare hărmălaie, ţinta bătăii de joc, râzându-şi de el ca de un nebun. Yu Zhan’ao n-a zis nimic, doar l-a tras la el pe un argat, şi-a pălălăit pumnul şi l-a lovit. Argaţii şi-au făcut cu ochiul, s-au strâns toţi în jurul lui, l-au pus la pământ şi a urmat o ploaie de pumni şi picioare. Când l-au bătut de le-a ajuns, i-au desfăcut cureaua, i-au băgat capul în turul pantalonilor, i-au legat mâinile la spate şi l-au împins pe jos. Yu Zhan’ao, ca un tigru coborât la câmpie, unde

ghearele nu-i sunt de folos, şi ca un dragon ajuns din apă pe un prag de râu, se zbătea bezmetic cu capul în turul pantalonilor, rostogolindu-se ca o minge peste tot. S-a foit aşa cât durează să fumezi două pipe, până când Du n-a mai răbdat, s-a dus şi i-a desfăcut mâinile şi i-a tras capul din turul pantalonilor. Rămânând cu faţa în sus pe grămada de lemne de foc, ca un şarpe mort, Yu Zhan'ao avea chipul palid ca foiţa de aur. Nu şi-a revenit decât după multă vreme. Toţi argaţii îşi ţineau uneltele în mâini, să se apere dacă va vrea să riposteze. Însă el, clătinându-se pe picioare, a dat fuga la vasele de rachiu, a înşfăcat căuşul de fier şi l-a băgat în rachiu, bând nebuneşte. După ce-a băut îndeajuns, s-a căţărat înapoi pe grămada de lemne şi-a adormit torcând uşor.

De atunci încolo, Yu Zhan'ao se îmbăta criţă în fiecare zi, zăcea pe grămada de lemne de foc, cu ochii lui de un albastru umed parcă deschişi şi parcă nu şi cu două soiuri de zâmbete atârnându-i la colţurile gurii – la stânga, unul prostesc, la dreapta, unul şmecheresc, sau la dreapta, unul prostesc şi la stânga, unul şmecheresc. În primele două zile, argaţii încă l-au privit cu interes, apoi treptat-treptat au început să murmure. Unchiul Luohan îl punea să se ridice şi să muncească, iar el îl privea printre gene şi-l întreba:

— Da' tu cin' te crezi? Băiatu' e adevăratul stăpân. Copilul din burta stăpânei e al meu.

Pe atunci, tata crescuse cât o minge în burta mamei, iar zgomotele pe care le scotea bunica atunci când vărsa în zorii zilei în curtea de la apus ajungeau în cea de la răsărit. Argaţii mai bătrâni, care pricepeau cum stau lucrurile, flecăreau şi şopocăiau. Într-o zi, când tuşa Liu a venit să le aducă mâncarea, unul a întrebat-o:

— Tuşă Liu, stăpâna aşteaptă o bucurie?

Tuşa Liu l-a privit cu albul ochiului şi a zis:

— Fii atent să nu-ţi tai limba!

— Shan Bianlang era tare priceput!

— Poate că e al stăpânului ăl bătrân.

— Nu-ţi mai da şi tu aşa aiurea cu presupusul! O femeie aşa dezgheţată crezi că-i lăsa pe ăi doi Shan s-o atingă? Garantat e al lu' Gât-Pătat!

Yu Zhan'ao s-a săltat de pe grămada de lemne de foc şi a urlat, dând din mâini şi din picioare:

— Băiatu' a fost! Băiatu'!

Văzându-l, argaţii au râs într-un glas, ocărându-l spurcat.

Unchiul Luohan îi propusese deja de multe ori bunicii să-l dea afară pe Yu Zhan'ao, dar ea zisese mereu:

— Lasă-l să-şi mai facă mendrele, în câteva zile mi ţi-l lecuiesc eu!

Într-o zi, bunica, cu talia mare şi greoaie deja ieşind în afară, a trecut în cealaltă curte să vorbească cu unchiul Luohan.

Unchiul Luohan, fără să cuteze să ridice capul, a zis uşor:

— Stăpâno, trebuie să ne punem să cumpărăm sorg.

— Aria de treierat, fundul pătulurilor, toate-s în bună rânduială?

— Da.

— În anii trecuţi când ne puneam să cumpărăm?

— Cam pe-acuma.

— Anul asta s-o lăsăm pe mai târziu.

Unchiul Luohan a spus:

— Mi-e teamă că dacă o să cumpărăm mai târziu, n-o să ne-ajungă. Sunt mai bine de zece poverne pe-aici.

Bunica a zis:

— Sorgul a crescut bine anul ăsta, n-o să poată să-l înghită ele pe tot. Scrie şi pune la vedere o plăcuţă, că nu suntem încă gata. După ce se satură ei de sorg, mergem şi noi să luăm: atunci noi o să hotărâm preţul, unde mai pui că şi sorgul o să fie mai uscat ca acum.

Unchiul Luohan a spus:

— Facem cum spune stăpâna.

— Ce mai e pe-aici? a-ntrebat bunica.

— Nu mai e mare lucru, doar argatul ăla, cum se face ziuă se-mbată din cale-afară: zic să-i dăm un ban şi să-l gonim de-aici.

Bunica s-a gândit puţin şi-a zis:

— Du-mă la povarnă să văd.

Unchiul Luohan a luat-o înainte şi a condus-o pe bunica la povarnă. Argaţii tocmai puneau în distilator sorgul fermentat. În vatră, lemnele şi vreascurile ardeau şi pocneau. Apa forfotea clocotind în cazanul cel mare, iar din distilator aburul plin de vlagă se arunca drept în sus. Distilatorul avea peste un metru înălţime, era din lemn şi acoperea cazanul; fundul lui era un grătar de bambus cu ochiuri foarte mici. Patru argaţi, cu lopeţi de lemn în mâini, scoteau din vase mari sorgul fermentat, pe care se iviseră pete de mucegai verzui şi care răspândea o mireasmă dulce, şi-l scuturau pe rând în distilatorul acela mare şi plin de aburi. Aburul nu putea fi oprit şi căuta mereu crăpături prin care să ţâşnească în sus, şi-acolo pe unde ţâşnea aburul, acolo şi puneau sorgul fermentat. Argaţii care ţineau în mână lopeţile de lemn deschideau bine ochii ca să acopere aburul fierbinte cu sorg.

Văzând că a venit bunica, îşi făceau treaba cu şi mai mare avânt. Yu Zhan’ao stătea întins pe grămada de lemne, cu părul zburlit, faţa murdară şi hainele rupte şi zdrenţuite, ca un cerşetor. A ţintuit-o pe bunica cu ochi din care ieşea o răcoare de gheaţă.

Bunica a zis:

— Azi vreau să văd cum se preface sorgul roşu în rachiu de sorg.

Unchiul Luohan i-a adus un taburet şi a rugat-o să se aşeze. Cu bunica alături, argaţii se simţeau îndoit în graţiile ei, aşa că mâinile şi picioarele li se mişcau cu

deosebită vioiciune şi fiecare încerca să-şi arate îndemânarea. Cei ce se-ngrijeau de foc adăugau neîntrerupt lemne pe focurile din cele două vetre, iar flăcările se aruncau dezlănţuite direct sub fundul cazanelor în care se zbuciuma apa clocotită. Şuieratul aburului pe când urca şerpuitor în distilator se întrepătrundea cu respiraţia argaţilor. După ce distilatorul a fost încărcat tot, a fost acoperit cu un capac rotund de aceeaşi mărime, în care fuseseră sfredelite găurele cât ochii de albină. A mai fiert o vreme, iar prin ochii de albină a început să iasă, cu un susurat, un abur mărunt. Argaţii au mai adus şi un obiect ciudat, făcut din cositor, cu dublu strat, care la vârf avea o scobitură mare. Unchiul Luohan i-a spus bunicii:

— Ăsta e distilatorul de rachiu.

Bunica s-a ridicat şi s-a apropiat, a privit îndeaproape alcătuirea distilatorului de rachiu, dar n-a întrebat nimic şi s-a întors şi s-a aşezat pe taburet.

Argaţii au aşezat distilatorul de rachiu peste distilatorul de lemn, în timp ce aburii din cazan au dispărut cu totul. Nu se mai auzea decât focul trosnind în vatră şi se zărea distilatorul de lemn, ba alb-untos, ba galben-portocaliu. O mireasmă foarte-foarte uşoară şi dulceagă, parcă de rachiu, parcă nu, a străpuns prin distilatorul de lemn.

Unchiul Luohan a spus:

— Puneţi apa rece.

Stând în picioare pe taburete înalte, argaţii au vărsat în jgheabul scobit al distilatorului de rachiu două căldări de apă rece. Un alt argat a apucat un băţ în formă de vâslă şi, tot pe un taburet, a amestecat apa rece din jgheab, învârtind cu cea mai mare iuţeală. După un răstimp cam cât să ardă pe jumătate un beţişor parfumat, bunica a adulmecat mirosul înţepător de rachiu.

Unchiul Luohan a spus:

— Pregătiţi-vă să strângeţi rachiul.

Doi argaţi, ţinând fiecare în mână un coş pentru rachiu împletit din nuiele fine, tapetat cu zece straturi de hârtie şi dat de o sută de ori cu ulei, le-au pus la două ţuţuroaie care ieşeau din distilator ca ciocurile de raţă.

Bunica s-a ridicat şi s-a uitat de aproape la ţuţuroaiele prin care picura rachiul. Argaţii au ales câteva lemne date pe deasupra cu ulei de pin şi le-au aruncat în foc. Focul a tunat în cele două vetre, albind totul, iar acea lumină albă aruncată din foc a străluminat piepturile pătrunse de năduşeală unsuroasă ale argaţilor.

Unchiul Luohan a spus:

— Schimbaţi apa.

Doi argaţi au alergat în curte şi-au adus patru căldări de apă rece scoasă din fântână. Argaţii care stăteau pe taburete şi amestecau apa au răsucit un mâner de pe distilator, iar apa care deja se încălzise a curs gâlgâind. Au turnat apoi apa rece proaspăt adusă şi au continuat să amestece cu sârguinţă.

Tot alambicul acela mare pentru fierberea rachiului stătea puternic şi bine proptit pe picioare, argaţii îşi făceau fiecare treaba, totul era în bună rânduială, iar bunicii, privind sacralitatea şi solemnitatea acestei munci, i-a fost cu neputinţă să nu se-nsufleţească. În acel moment, l-a simţit deodată pe tata mişcându-i-se puţin în burtă. L-a săgetat cu privirea pe Yu Zhan’ao care, întins pe grămada de lemne, o ţintuia cu ochi perfizi şi neîndurători. În povarna încinsă, numai ochii lui erau reci, aşa că însufleţirea bunicii s-a răcit şi ea. A privit liniştită spre cei doi argaţi care, în mână cu coşurile pentru rachiu, aşteptau să-l strângă în ele.

Aroma de rachiu devenea din ce în ce mai tare, în timp ce aburul mărunt scăpa pe la încheieturile distilatorului de lemn. Bunica a văzut cum în ţuţuroaiele de cositor se strânge o întindere de lumină, care se aglutinează şi apoi se pune încetul cu încetul în mişcare, până la urmă

închegându-se în câţiva stropi luminoşi, asemenea lacrimilor, ce curg în coşuri.

Unchiul Luohan a spus:

— Schimbaţi apa, înteţiţi focul!

Cei doi argaţi care se îngrijeau de asta cărau neodihniţi apă rece în căldări. Dopul pentru schimbarea apei din distilatorul de cositor era apoi dat la o parte, apa rece era turnată înăuntru pe sus, în vreme ce pe jos curgea apa fierbinte, în distilatorul de cositor păstrându-se tot timpul o temperatură rece ca gheaţa. Aburii dintre straturi se condensau la răcoare, se uneau prefăcându-se în şuvoi şi ţâşneau apoi prin ţuţuroaie.

Rachiul de sorg care curgea prin acestea era fierbinte, străveziu şi aburind. Unchiul Luohan a rostuit un căuş curat, l-a umplut pe jumătate şi i l-a dat bunicii, spunând:

— Stăpâno, gustă rachiul.

Bunica a simţit aroma de rachiu care îi asalta nările şi vârful limbii a început să o mănânce. În acea clipă, tata iar i s-a mişcat în burtă. Tata vroia să bea rachiu. Bunica a luat căuşul, a mirosit mai întâi, apoi a întins limba şi a lins, iar după aceea a sorbit puţin cu buzele, savurând atentă gustul. Rachiul era foarte aromat şi te ardea pe gât. Bunica a luat o înghiţitură, a ţinut-o în gură şi a simţit cum obrajii i se-nmoaie de parcă i-ar fi frecat cu mătase aspră. Când şi-a deschis gâtlejul, rachiul s-a dus alunecos până în adâncul gâtului. Bunicii i s-au închis şi i s-au deschis toţi porii de pe corp şi-a fost cuprinsă de o bucurie nemaipomenită. A băut una după alta trei guri mari de rachiu, având parcă în burtă o mânuţă lacomă care o scărpina. Şi-a înălţat apoi gâtul şi a băut până la capăt jumătatea de căuş de rachiu. După ce-a terminat de băut, era rumenă la faţă şi cu ochi luminoşi, splendoarea ei orbindu-i pe toţi, iar însufleţirea ei subjugându-i. Argaţii o priveau uluiţi, uitându-şi de treabă.

— Stăpâno, ţii bine la băutură! a măgulit-o un argat.

Bunica a răspuns cu modestie:

— N-am mai băut niciodată rachiu.

— Dacă n-ai băut şi eşti aşa, apoi dacă te obişnuieşti niţel, o s-ajungi să bei un coş întreg, şi-a îndoit argatul complimentul.

Gâl-gâl, gâl-gâl, s-a umplut un întreg coş de rachiu. Gâl-gâl, gâl-gâl, s-a umplut şi al doilea. Coşurile pline de rachiu au fost rânduite lângă grămezile de lemne. Yu Zhan'ao s-a dat jos de pe lemne, s-a desfăcut la pantaloni şi-a urinat într-unul dintre coşuri. Argaţii au privit înlemniţi cum şuvoiul curat de urină ţâşneşte în coşul plin ochi de rachiu, împroşcând în afară bucheţele-bucheţele de spumă. După ce-a terminat, Yu Zhan'ao a rânjit spre bunica şi s-a apropiat de ea zgâlţânându-se. Roşie toată la faţă, bunica a rămas pe loc, nemişcată. Yu Zhan'ao a-ntins braţele şi-a-mbrăţişat-o pe bunica, pupând-o o dată pe faţă. Într-o fracţiune de secundă, bunica s-a albit, nu s-a mai ţinut bine pe picioare şi s-a lăsat să cadă pe taburet.

Yu Zhan'ao a-ntrebat-o cu mare furie:

— Copilul din burta ta e al meu sau nu?

Înlăcrimată toată, bunica a zis:

— Dacă zici că-i al tău, al tău e…

Ochii lui Yu Zhan'ao scăpărau, muşchii i se întinseseră pe tot corpul şi semăna cu un cal sau catâr care se caţără la loc în picioare după ce s-a rostogolit în ţărână. S-a dezbrăcat rămânând doar în chiloţi şi i-a zis bunicii:

— Uită-te la mine cum scot din distilator!

Cea mai grea muncă din povarnă era să scoţi din distilator. Când ţuţuroaiele se usucă, se dă la o parte distilatorul de cositor, se dă jos capacul de lemn cu găurele cât ochii de albină şi aşa iese la iveală distilatorul de lemn, plin cu resturi de sorg galbene ca sosul de soia şi foarte fierbinţi. Suindu-se pe un taburet, Yu Zhan'ao a luat o lopată scurtă de lemn cu care-a dat afară resturile, aruncându-le într-o târnă. Se agita foarte puţin, bizuindu-

se aproape numai pe mişcările braţului. Aburul îl împroşca de-l împurpurase pe jumătate din corp, în timp ce şuvoaiele de sudoare de pe spate i se prefăcuseră într-un pârâiaş, în sudoarea lui era o aromă intensă de rachiu.

Munca temeinică şi sprintenă făcută de bunicul meu, Yu Zhan'ao, a stârnit admiraţia din inimă a unchiului Luohan şi a celorlalţi argaţi. Bunicul meu, care se ţinuse ferit câteva luni de zile, îşi manifesta acum formidabilele calităţi. După ce-a scos din distilator, bunicul i-a spus unchiului Luohan în timp ce bea rachiu:

— Meştere, mi-a venit o idee bună. Uite, când rachiul ţâşneşte prin ţuţuroaie, aburul se pierde; dacă am putea să prindem un mic distilator pe ţuţuroaie, hotărât c-am dobândi un rachiu de cea mai bună calitate.

Unchiul Luohan a scuturat din cap şi-a zis:

— Nu prea cred că merge.

Bunicul meu a spus:

— Îmi pun capul!

Unchiul Luohan a privit-o pe bunica. Bunica, scuturată de sughiţuri, a zis:

— Nu-mi pasă, nu-mi pasă. Cum vrea să le foiască, aşa să le foiască.

Apoi bunica s-a întors plângând în curtea de apus.

De atunci încoace, bunicul şi bunica au fost nedespărţiţi, raţe mandarin şi pereche de fenicşi, iubindu-se şi drăgălindu-se unul pe altul. Unchiul Luohan şi argaţii erau aşa de chinuiţi de faptele şi îngereşti, şi diavoleşti ale bunicului şi bunicii, că însăşi puterea minţii le scăzuse; dar deşi în inimă li s-au amestecat o mie de gusturi, nu le-au putut numi nici dulce, nici amar, nici acru, nici iute şi deşi în sinea lor s-au slobozit zece mii de îndoieli, nu le-au putut chema nici cal, nici măgar, nici câine, nici ogar. Unul câte unul s-au prefăcut, cu desăvârşit respect şi preţuire, în supuşi ai bunicului meu. Inovaţia lui tehnologică a fost şi

ea aplicată cu mare succes, iar de-atunci încolo în ţinutul Gaomi din nord-est s-a făcut rachiu de ţuţuroi de cea mai bună calitate. Argaţii n-au îndrăznit să se ocupe de capul lor de coşul de rachiu în care urinase bunicul, aşa că l-au mutat într-un colţ al curţii şi l-au lăsat acolo. Într-o zi pe la căderea serii, când cerul era nesfârşit de sumbru, iar vântul de sud-est bătea cu străşnicie, argaţii au simţit deodată în mireasma rachiului de sorg cu care erau obişnuiţi un parfum şi mai pur, şi mai bogat. Unchiul Luohan, care avea mirosul ager, s-a dus pe urma aromei şi a descoperit că această mireasmă de-un farmec ce putea duce oraşe întregi în ruină şi ţări nenumărate la pierzanie e răspândită de coşul acela de rachiu în care urinase bunicul. Unchiul Luohan n-a zis nimic, doar a mutat încetişor-încetişor coşul în prăvălie, a-nchis uşa din faţă şi pe cea din spate, a astupat bine şi ferestrele, a aprins o lampă cu ulei de soia, i-a mărit fitilul şi-a-nceput activitatea de cercetare. A luat o lingură de scos pe care a băgat-o în coş şi a umplut-o cu rachiu, vărsând-o apoi încet-încet înapoi. Rachiul se-mprăştia ca o perdea verzuie, atârnând drept peste coşul cu rachiu. Când a ajuns înapoi în coş, la suprafaţă s-au format mai bine de zece flori, asemenea unei crizanteme. În procesul formării florilor, acea mireasmă aromată şi pură s-a volatilizat cu şi mai mare vigoare. Unchiul Luohan a mai scos puţin rachiu, pe care l-a gustat cu vârful limbii. A băut apoi, plin de hotărâre, o gură mare. A băut după aceea puţină apă rece să-şi clătească gura şi a luat pe urmă dintr-un vas o gură mare de rachiu de rând. A azvârlit lingura de scos, a deschis poarta de la curtea de apus şi s-a repezit drept în faţa ferestrei, urlând:

— Stăpâno, mare bucurie!

După ce străbunicul a fost dat afară pe poartă cu prânzul lui de colţunaşi fierbinţi, s-a întors acasă trăgând măgarul după el. Tot drumul ocările nu i-au părăsit buzele şi, ajuns acasă, i-a povestit alandala străbunicii tărăşenia cu bunica făcându-şi-l tată de suflet pe prefectul Cao şi nemaicunoscându-şi tatăl bun. Străbunica a suduit şi ea, mânioasă foc. Supărarea celor doi îi făcea să semene cu doi broscoi bătrâni luptându-se pe viaţă şi pe moarte pentru o cicadă aşezată într-un copac. Apoi străbunica a spus:

— Moşule, nu te mai supăra, „crivăţul prea multe zile nu bate, cu-ai tăi supărarea nu merge departe”. Mai lasă două zile şi du-te din nou s-o cauţi, a moştenit aşa de mare avere, că ce-i scapă ei printre degete ne-ajunge şi nouă să mâncăm.

Străbunicul a spus:

— Bine, o s-aştept juma’ de lună, trei săptămâni şi-o să mă duc iarăşi la puişorul ăla de lele.

După jumătate de lună, străbunicul s-a suit pe măgar, a venit la noi acasă, dar bunica a ţinut poarta închisă şi l-a lăsat afară să facă gălăgie. După ce-a obosit de hărmălaie, a plecat înapoi pe măgar.

Când străbunicul a venit a doua oară, bunicul lucra deja la povarnă, iar bunica îşi strânsese şi ea haita de cinci câini, care alcătuiau o forţă redutabilă. Când străbunicul a bătut în poartă, câinii au lătrat ca nebunii în curte. Tuşa Liu a deschis poarta, haita de câini a zbughit-o pe lângă ea şi l-a încercuit pe străbunicul meu, lătrându-l fără să-l muşte. Străbunicul stătea cu spatele la măgăruş şi cu faţa la câini, făcând necontenit gesturi prietenoase. Măgăruşul tremura ca varga îndărătul lui.

Tuşa Liu a întrebat:

— Pe cine cauţi?

Străbunicul a zis cu mare furie:

— Tu cine eşti? Eu am venit să-mi caut fata!

— Cine e fata ta?

— Stăpâna casei tale e fata mea!

— Aşteaptă, intru să vorbesc cu ea.

— Spune-i c-a venit tatăl ei!

Tuşa Liu a ieşit în mână cu un ban de argint şi a spus:

— Bătrâne, stăpâna mi-a zis că n-are tată, dar îţi dăruieşte un ban de argint şi a zis să te duci să-ţi cumperi de el pacheţele-coapte-n-sobă, să mănânci.

Străbunicul a ocărât mânios:

— Puişor de lele ce-mi eşti, ia ieşi încoace! Ai dat de bani şi nu-ţi mai cunoşti tatăl bun, cum vine asta?

Tuşa Liu a aruncat banul de argint pe jos şi a spus:

— Bătrân căpos ce eşti, pleacă de-aici, dacă o mai superi pe stăpână, o să-ţi dea de-o să te sature!

Străbunicul a spus:

— Sunt tatăl ei! Şi-a omorât socrul, o să cuteze acum să-şi omoare şi tatăl?

Tuşa Liu a spus:

— Du-te, du-te, dacă nu pleci, pun câinii pe tine!

A şuierat spre câini şi toată haita s-a strâns roind. Câinele verzui a muşcat măgarul de picior, iar acesta a tras un răget, s-a luptat să scape din frâie şi a fugit zvâcnind din copitele de dinapoi. Străbunicul s-a aplecat şi a cules banul de argint şi ba rostogolindu-se, ba târându-se a plecat după măgar. Câinii l-au lătrat şi au sărit în jurul lui întruna, până când l-au gonit afară din sat.

Când străbunicul a venit a treia oară să o caute pe bunica mea, i-a cerut un catâr mare negru, spunându-i că socrul ei i-l promisese în timpul vieţii şi că, dacă omul moare, datoria nu e şi ea îngropată. Dacă nu primeşte să-şi achite datoria, o să se ducă la prefectură să facă plângere.

Bunica a spus:

— Nici nu ştiu cine eşti. Ai tot venit pe-aici şi-ai făcut tulburare. Chiar o să merg să pun plângere împotriva ta.

Pe bunicul meu l-a înfuriat şi descumpănit toată

hărmălaia, aşa că a ieşit din casă târşindu-şi încălţările şi l-a îmbrâncit pe străbunicul meu afară pe poartă.

Străbunicul a pus pe cineva să îi scrie o plângere, s-a dus pe măgar în capitala judeţului, l-a căutat pe prefectul Cao şi a făcut o plângere împotriva bunicii.

Data trecută când fusese în ţinutul din nord-est, cele trei gloanţe trase de Gât-Pătat îi zdruncinaseră prefectului Cao spiritul din lăcaşul lui, aşa că la întoarcerea acasă se îmbolnăvise grav. Văzând că plângerea implică iarăşi cazul de omor din satul acela, sudoarea a-nceput fără voia lui să-i curgă de la subsuori.

A-ntrebat:

— Bătrâne, tu faci plângere că fiica ta se ţine cu bandiţii. Ce dovezi ai?

Străbunicul a zis:

— Mărite prefect, banditul ăla doarme acum în patul fetei mele. E vorba de Gât-Pătat, care v-a zburat pălăria cu trei gloanţe.

Prefectul Cao a zis:

— Bătrâne, ştii că dacă ce spui e pe potrivă cu faptele, viaţa fiicei tale va fi în primejdie?

— Domnule prefect, dreptatea e mai presus de familie… doar că… averea fetei…

Prefectul a strigat mânios:

— Lepădătură bătrână şi lacomă ce eşti! Pentru puţină avere, n-ai nicio ruşine să urzeşti făcătură împotriva fiicei tale bune! Nu e de mirare că fiica ta nu te mai cunoaşte, un tată ca tine ce fel de tată mai e? Daţi-i cinzeci de tălpi de pantof şi goniţi-l de-aici!

Plângerea străbunicului n-a fost primită şi a mai încasat şi cincizeci de tălpi de pantof. Îl bătuseră la fund de i se cleioşise, nici călare nu mai putea să stea pe măgar, aşa că-l trăgea şchiopătând şi şontorogind, cu inima plină de-o amărăciune de nespus. La puţin după ce ieşise din oraş, a auzit în spate zgomot de copite şi, când şi-a-ntors capul, a

văzut pe cineva apropiindu-se călare pe căluţul negru al prefectului Cao. Străbunicul s-a gândit că viaţa îi e în primejdie, i s-au înmuiat genunchii şi s-a lăsat în ei la pământ.

Omul era slujitorul de încredere al prefectului Cao, domnul Yan, care i-a zis:

— Bătrâne, ridică-te, ridică-te. Prefectul spune că fata ta e fiica lui de suflet şi că între voi e destul de limpede că sunt anumite legături. Te-a bătut cu talpa pantofului ca să te-nveţe să fii un om bun. Prefectul spune că una-i fumatul, alta-i semănatul, una-i una şi alta-i alta. Te răsplăteşte cu zece bani de argint, să te duci acasă şi să-ncepi o mică afacere, să nu-ţi mai vină gândul rău să te-mbogăţeşti peste noapte cu avere nemeritată.

Străbunicul a primit banii cu amândouă mâinile, a îngenuncheat la pământ, a mulţumit în fel şi chip şi s-a căţărat la loc în picioare de-abia după ce căluţul negru trecuse deja peste calea ferată.

Prefectul Cao a rămas singur în sala mare a prefecturii, gândindu-se preţ de o jumătate de oră. Când Yan s-a întors să-i raporteze îndeplinirea misiunii, l-a tras într-o cameră de taină şi i-a spus:

— Am ajuns la socoteala că omul care doarme acum în patul femeii din neamul Dai e fără îndoială Gât-Pătat. Gât-Pătat este purtătorul de stindard al bandiţilor din ţinutul Gaomi din nord-est şi, dacă punem mâna pe el, bandiţii de acolo se vor risipi ca maimuţele când se prăvălesc copacii. Astăzi am poruncit să-l bată pe bătrân în sala publică doar ca să-i îmbrobodesc pe ceilalţi.

Yan a zis:

— Trebuie că aveţi vreun plan minunat şi nişte socoteli isteţe.

— În acea zi, femeia Dai m-a tras totuşi pe sfoară.

— Înţelepţii urzesc o mie de planuri, e greu să nu dea greş cu niciunul.

— În noaptea asta, ia cu tine douăzeci de soldaţi, suiţi-vă pe cai şi mergeţi în ţinutul din nord-est să-l prindeţi pe bandit.

— O arestăm şi pe femeie?

Prefectul Cao a zis:

— Nu, nu, nu, în niciun caz n-o puteţi aresta pe ea. Dacă o arestaţi, nu-şi pierde obrazul Cao ştii tu care? Unde mai pui că am judecat pricina din acea zi anume să o ajut pe ea. M-am gândit că mare nenorocire a fost când o femeie frumoasă ca o floare s-a măritat cu un lepros şi că de a fost în cârdăşie cu un ibovnic, tot e lucru de iertat. Gata, prindeţi-l pe Gât-Pătat şi lăsaţi-o pe femeie, să-şi ducă zilele în bogăţie şi cinstire.

Yan a spus:

— Casa Shan are ziduri înalte şi curţi mari şi se mai află şi câini sălbatici. Mă gândesc că Gât-Pătat e cu mare băgare de seamă – dacă deschidem porţile şi sărim zidurile în crucea nopţii, nu ne facem limpede hrană pentru puşca lui?

Prefectul Cao a spus:

— Minte uşurică, minte uşurică! De mult am în gând un plan iscusit.

Acţionând potrivit planului iscusit al prefectului Cao, Yan, însoţit de douăzeci de soldaţi, a ieşit în toiul nopţii din oraş şi s-a pornit în trap spre ţinutul Gaomi din nord-est. Era deja luna a zecea, toamnă târzie, pretutindeni sorgul fusese măcelărit complet, iar cocenii se alcătuiseră în grămezi peste grămezi, răspândite puzderie pe câmp. Când călăreţii au ajuns la capătul de vest al satului nostru, se crăpa de ziuă. Ierburile veştejite erau cu totul palide, roua se prefăcuse în brumă, iar aerul de toamnă le străpungea oamenilor pielea. Soldaţii au descălecat, aşteptând ordinele lui Yan. Acesta le-a poruncit să ducă toţi caii în spatele unei grămezi mari de paie de sorg, să le

înnoade frâiele la un loc şi să-i lase în grija a doi soldaţi. Ceilalţi şi-au schimbat hainele şi s-au pregătit de acţiune.

Soarele se înroşise, pământul negru era o uriaşă întindere albă, iar genele şi sprâncenele oamenilor şi firele lungi de păr de lângă buzele cailor erau brumate. Caii trăgeau cu o fâşâială frunze de sorg din grămadă.

Yan a scos un ceas de buzunar, s-a uitat la el şi a spus:

— Daţi-i drumul!

Cei optsprezece soldaţi îl urmau îndeaproape, mergând încetişor spre sat. Aveau cu toţii carabine de acelaşi fel, cu glonte pe ţeavă. Când au ajuns în capul satului, doi soldaţi s-au aşezat la pândă; când au ajuns la gura unei uliţe, alţi doi s-au aşezat la pândă; când au ajuns la gura unei alte uliţe, încă doi s-au aşezat la pândă. La poarta mare a familiei mele, mai rămăseseră doar Yan şi şase soldaţi deghizaţi în ţărani. Un soldat înalt de statură ducea o cobiliţă cu două coşuri goale de rachiu.

Când tuşa Liu le-a deschis poarta, la un semn din ochi al lui Yan, soldatul înalt care căra coşurile pentru rachiu s-a înghesuit să intre. Doamna Liu a zis, spumegând de mânie:

— Da’ ce faceţi voi aici?

Soldatul cu cobiliţă în spate a zis:

— Îl căutăm pe stăpânul vostru. Acu’ două zile, am cumpărat de la voi două coşuri de rachiu şi după ce-au băut din ele, zece oameni au murit. Ce otrăvuri aţi pus în el?

Yan şi ceilalţi au prins şi ei prilejul şi s-au înghesuit înăuntru, ascunzându-se pe la colţuri şi lângă uşă şi stând nemişcaţi. Haita de câini îl înconjurase pe soldatul cel înalt, lătrând nebuneşte.

Bunica avea încă ochii umflaţi de somn şi a ieşit încheindu-se la nasturi. A spus oţărâtă:

— Dacă aveţi vreo treabă pe-aici, mergeţi la prăvălie.

Soldatul cel înalt a zis:

— Aţi pus otravă în rachiu şi ne-aţi otrăvit zece oameni,

în treaba asta nu merge să nu stăm de vorbă cu stăpânul.

Bunica a strigat, furioasă:

— Ce aiureli îndrugi acolo? Rachiul nostru se vinde în atâtea ţinuturi şi-n atâtea părţi şi n-a otrăvit niciodată pe nimeni, cum de i-a otrăvit numai pe-ai tăi?

Prinzând momentul în care soldatul cel înalt, bunica mea şi cei cinci câini se ciorovăiau şi se hârâiau, Yan a dat un semnal secret şi s-a năpustit înăuntru împreună cu cei cinci soldaţi rămaşi cu el. Soldatul care căra cobiliţa cu coşuri a scos o armă de la brâu şi-a îndreptat-o spre bunica.

Bunicul meu tocmai îşi trăgea hainele pe el când a fost trântit pe pat de Yan şi ai lui, care i-au legat mâinile la spate cu o funie şi l-au adus de subsuori în curte.

Văzând că bunicul e prins, câinii s-au năpustit să-l scape, dar au fost doborâţi de o salvă bezmetică trasă de soldaţi, tot locul umplându-se de smocuri din blana lor, iar sângele ţâşnindu-le în toate părţile.

Tuşa Liu a căzut leşinată la pământ, după ce făcuse de toate pe ea, umplându-şi nădragii.

Bunica a spus:

— Măi oameni buni, pică veche nu e între noi şi nici nedreptate mai nouă, dacă vreţi bani, dacă vreţi grâne, spuneţi de-a dreptul şi-aşa facem – de ce umblaţi cu puşca şi cuţitul?

Yan a zis:

— Nu mai vorbi fără rost! Luaţi-l!

Bunica şi-a rotit o dată ochii, l-a recunoscut pe Yan şi a zis:

— Nu eşti omul tatălui meu de suflet?

Yan a spus:

— Cu tine n-am treabă, du-ţi mai departe zilele după voie!

Unchiul Luohan a auzit detunăturile din curtea de apus, a ieşit în fugă din prăvălie şi de-abia ce şi-a iţit capul, că

un glonte i-a zburat ras peste vârfurile urechilor, înfricoşându-l şi făcându-l să-şi tragă în grabă capul înapoi. Pe uliţă era linişte deplină şi nici ţipenie de om, dar câinii din tot satul lătrau nebuneşte. Yan şi soldaţii l-au escortat pe bunicul meu pe uliţa principală. Soldaţii care păziseră caii îi aduseseră deja, iar când oamenii care stăteau la pândă în capul satului şi la gurile uliţelor au văzut că totul mersese bine, s-au strâns cu toţii în fugă şi fiecare a încălecat pe calul lui. Bunicul a fost legat pe spinarea unui cal vineţiu, cu burta în jos, direct pe şira lui. Yan a strigat o dată, copitele s-au învălmăşit şi au zburat spre capitala judeţului.

Când au ajuns în faţa curţii mari a prefecturii, soldaţii l-au dat jos pe bunicul meu de pe cal. Mângâindu-şi mustăţile, prefectul Cao, tot numai zâmbet, s-a apropiat şi a spus:

— Gât-Pătat, mi-ai dat o dată jos pălăria din cap cu trei gloanţe. Astăzi, prefectul judeţului îşi plăteşte datoria cu trei sute de lovituri cu talpa pantofului.

Bunicul se frecase de şira calului de cădeau cărnurile de pe el, era ameţit şi cu privirea înceţoşată şi vărsa neîncetat. Când l-au dat jos de pe cal, părea pe jumătate mort.

— Începeţi bătaia! a spus Yan.

Câţiva soldaţi s-au apropiat şi l-au întors pe bunicul meu cu picioarele, au pălălăit din nişte tălpi mari de pantof făcute anume şi legate de beţe de lemn şi-au început să-l pocnească fără socoteală, cu sâsâituri şi zâzâituri. L-au bătut de mai întâi bunicul a scrâşnit şi-a rânjit, iar mai apoi a strigat „Mamă!” şi „Tată!”.

Cao Mengjiu a întrebat:

— Gât-Pătat, ştii acum cât de rău e Cao Două-Tălpi?

Pe bunicul meu bătaia îl trezise din ameţeală, aşa că striga fără răgaz:

— N-aţi prins omul bun, n-aţi prins omul bun, nu sunt

Gât-Pătat…

— Tot cutezi la vorbăraie vicleană! Mai daţi-i trei sute de tălpi! a urlat mânios prefectul Cao.

Soldaţii iar l-au pus jos pe bunicul meu, iar tălpile de pantof au căzut pe el ca stropii de ploaie. Fundul lui deja nu mai simţea nimic. Şi-a ridicat capul în sus de la pământ şi a strigat tare:

— Cao Mengjiu, oamenii îţi zic Cao Judele-cel-drept, dar eşti doar o potaie de slujbaş zăpăcit! Gât-Pătat are pe gât o pată, ia uită-te, eu am aşa ceva pe gât?

Cao Mengjiu s-a speriat, a fluturat din mână şi soldaţii care ţineau tălpile de pantof s-au dat la o parte. Alţi doi soldaţi l-au ridicat de subsuori pe bunicul meu, iar prefectul Cao s-a apropiat să se uite la gâtul lui.

— De unde ştii că Gât-Pătat are o pată pe gât?

— L-am văzut cu ochii mei, a spus bunicul.

— Dacă îl cunoşti pe Gât-Pătat, fără îndoială că şi tu eşti bandit: am prins omul bun!

— În ţinutul Gaomi, ăi de-l cunosc pe Gât-Pătat sunt cu sutele şi miile, ce, toţi sunt bandiţi?

— Dormi în miez de noapte în patul unei văduve, chiar de nu eşti bandit, tot eşti un ticălos: am prins omul bun!

— Aşa a vrut fata ta de suflet.

— Aşa a vrut ea?

— Aşa a vrut ea.

— Dar tu cine eşti?

— Sunt argatul ei!

— *Aiyaya!* a exclamat Cao Mengjiu. Yan, la răcoare cu el!

În acel moment, bunica şi unchiul Luohan, călare pe cei doi catâri mari şi negri ai familiei mele, au ajuns la intrarea în prefectură. Unchiul Luohan s-a oprit cu catârii în faţa porţii, dar bunica, plângând şi văicărindu-se cu cerul şi pământul, s-a năpustit drept pe poartă. Santinelele i-au ţinut calea cu puştile la orizontal, iar bunica i-a

acoperit cu scuipături. Unchiul Luohan a spus:

— E fata de suflet a prefectului…

Care santinelă să mai îndrăznească să-i ţină drumul – au lăsat-o pe bunica să năvălească în sala mare…

În aceeaşi după-amiază, prefectul a trimis după o lectică cu paravan gros, să-l ducă pe bunicul înapoi în sat.

Bunicul a zăcut în patul bunicii timp de două luni ca să-şi vindece rănile.

Bunica s-a mai dus o dată în oraş călare pe măgar, ducându-i mamei ei de suflet un pachet greu în dar.

10

În cea de-a douăzeci şi treia zi din cea de-a douăsprezecea lună din 1923, când Zeul Vetrei îi înfăţişa cerului, ca de obicei, faptele de peste an, cei din banda lui Gât-Pătat au răpit-o pe bunica. Cei ce-au răpit-o de dimineaţă au trimis vorbă după-amiază ca povarna să plătească o mie de bani de argint răscumpărare. Dacă nu se-ndură să dea banii, să vină să ia moarta din faţa templului solului de la capătul de răsărit al satului Ligu.

Bunicul meu a răsturnat cuferele şi a dat peste cap scrinurile, a strâns două mii de bani de argint şi a umplut cu ei un sac de făină. L-a pus pe unchiul Luohan să se pregătească să se pună pe catâr şi să-l ducă până la locul stabilit.

Unchiul Luohan a spus:

— N-au zis doar de-o mie?

Bunicul a spus:

— Lasă vorba, ţi-am zis să-l duci, du-l.

Unchiul Luohan a plecat cu catârul.

La căderea serii, unchiul Luohan a adus-o înapoi pe bunica mea, călare pe catâr. Doi bandiţi călare şi cu puştile în spate îi escortaseră înapoi.

Văzându-l pe bunicul, cei doi bandiţi i-au spus:

— Domnule, conducătorul nostru a spus că de-acu' înainte poţi să dormi cu poarta deschisă!

Bunicul l-a pus pe unchiul Luohan să aducă un coş cu rachiu de ţuţuroi cu sodă de ţucal în el şi li l-a dat bandiţilor, zicând:

— Duceţi-i-l conducătorului vostru să-l guste.

I-a petrecut apoi până în afara satului.

Când s-a întors, a închis poarta, a închis uşa de la camera principală şi a închis şi uşa de la odaie. A înlănţuit-o pe bunica cu braţele şi-a întrebat-o:

— Gât-Pătat s-a purtat fără cuviinţă cu tine?

Bunica a scuturat din cap, lacrimile rostogolindu-i-se afară din orbite.

— Cum? Te-a vătămat?

Bunica şi-a îngropat faţa la pieptul lui:

— M-a… m-a pipăit pe sân…

Bunicul s-a ridicat mânios foc şi-a zis:

— Copilul a păţit ceva?

Bunica a dat din cap că nu.

În primăvara lui 1924, bunicul s-a suit pe un catâr şi a mers neştiut până la Qingdao, de unde s-a întors cu două pistoale şi cinci mii de gloanţe. Unul dintre pistoale era nemţesc, de felul zis „tobă-de-şold", iar celălalt era făcut în Spania şi i se mai zicea şi „cap-de-gâscă".

După ce s-a întors cu armele, bunicul s-a închis în cameră şi trei zile n-a mai ieşit, făcându-le bucăţele şi-apoi punându-le la loc. Era primăvară, gheaţa de pe baltă se topise, iar peştii slăbănogi care se sufocaseră sub gheaţă o iarnă întreagă veneau ca neghiobii la suprafaţă să se-ncălzească la soare. În mână cu un pistol şi pe umăr cu un coş plin de gloanţe, bunicul a dat ocol bălţii, trăgând după peşti. Bunicul a tras după peşti toată primăvara şi, după ce i-a terminat pe cei mari, a trecut la cei mici. Când erau privitori primprejur, bunicul nu nimerea nici măcar un solz

de peşte, dar când nu se uita nimeni, făcea praf capetele peştilor la fiecare împuşcătură. Vara, când sorgul se-nălţase, bunicul a luat o pilă şi-a dat jos cătările de pe amândouă pistoalele.

În ziua a şaptea din luna a şaptea, seara, din cer turna o ploaie năprasnică, cu fulgere şi tunete. Bunica i l-a dat Iubitei pe tatăl meu, care se apropia de patru luni, să-l ţină în braţe, iar ea l-a urmat pe bunicul meu în prăvălia de rachiu din curtea de răsărit, a închis uşa şi a astupat ferestrele şi l-a pus pe unchiul Luohan să aprindă lampa. Bunica a rânduit pe tejghea şapte bănuţi de aramă, aranjându-i în forma unei flori de prun, iar apoi s-a dat într-o parte. Bunicul a mers ce-a mers semeţ şi ţanţoş prin cameră, apoi s-a răsucit deodată scurt, a scos unul după altul pistoalele de la brâu, şi-a tras braţele înainte şi-napoi şi, pac! — pac! pac! — pac! pac! — pac! — pac!, cu şapte detunături cele şapte monede rânduite pe tejghea au zburat în perete: trei cartuşe au sărit la pământ, patru au rămas lipite de zid.

Bunica şi bunicul s-au apropiat în acelaşi timp de tejghea, au ridicat lampa să se uite şi au văzut că în tejghea nu era nici măcar o urmă de glonte.

Aceasta era împuşcătura „cele-şapte-flori-de-prun”, pe care bunicul o exersase la perfecţie.

Călare pe catârul negru, bunicul s-a dus la cârciumioara din capul de răsărit al satului. Uşa era închisă, iar de tocul ei se prinseseră pânze de păianjen. Bunicul a-mpins uşa şi-a intrat, iar un miros de cadavru în putrefacţie l-a izbit drept în nări. Şi-a acoperit nasul cu mâneca şi a privit atent. Bătrânul cel gras şedea sub grinda camerei, frânt de la genunchi pe un taburet strâmt, iar în jurul gâtului avea înfăşurată o frânghie cafenie.

Avea ochii deschişi, iar limba care-i ieşea din gură era neagră ca smoala. Izbită de valul de aer produs de

deschiderea uşii, funia ruptă care-i atârna de gât se hâţâia uşurel.

Bunicul a tras două scuipături şi-a rămas în picioare în capul satului. Catârul fremăta neîntrerupt din copite, vânturându-şi coada cheală ca să gonească muştele mari cât boabele de fasole neagră. Bunicul s-a gândit multă vreme, iar în cele din urmă s-a suit pe catârul care se încăpăţâna să-şi răsucească gâtul în direcţia drumului spre casă, dar care a fost tras înapoi de zăbala de fier, tare şi rece ca gheaţa, pe care o avea îndesată în gură. Bunicul i-a tras şi un pumn peste buci, iar catârul a ţopăit un pas înainte, alergând apoi pe cărarea din lanul de sorg.

Pe atunci podeţul de lemn de pe Râul Negru era întreg şi fără stricăciune. Era anotimpul ploilor din zilele fierbinţi de vară – apa râului era mult crescută, la acelaşi nivel cu podul, pe care se suiau rânduri-rânduri de spumă albă, ca nişte răzoare. Apa vuia răsunător. Catârul s-a înfricoşat şi-n capul podului şi-a tras copitele şi n-a mai vrut să meargă înainte. Bunicul i-a dat doi pumni, dar el încă şovăia, şi numai după ce bunicul s-a ridicat din fund şi s-a-ndesat apoi cu toată puterea în şa s-a lăsat în jos de şale şi-a mers la trap până la mijlocul podului. Bunicul l-a tras de zăbală, făcându-l să se oprească. Peste pod curgea un şuvoi de apă curată deloc adâncă, iar un crap cu coadă roşie, lung cât un braţ, a sărit din vestul podului, a desenat prin aer un curcubeu şi s-a prăvălit la est de pod. Bunicul şedea călare pe catâr, uitându-se la apa râului care venea rostogolindu-se dinspre apus. Copitele catârului erau cufundate în apă, iar părul negru de deasupra lor era spălat de şuvoaie. Animalul şi-a apropiat într-o doară buzele de marea de spumă săltăreaţă, care i-a împroşcat botul lung şi strâmt. Catârul şi-a închis nările şi şi-a dezvelit dinţii ordonaţi şi albi ca zăpada.

La sud de zăgaz, sorgul verde, fir de fir cu steagul ridicat, era neted şi întins, asemenea unui lac albastru ca

olanele ce se lungeşte în depărtare. Bunicul a mers drept spre est de-a lungul zăgazului. La amiază, a intrat în ogor, trăgând catârul după el. Pământul negru subţiat de apa ploii era precum cleiul, înglodând picioarele catârului şi înghiţindu-i-le cu totul bunicului.

Catârul se zbătea zvârcolindu-şi corpul greoi, iar copitele înnămolite semănau cu capete umflate de oameni. Din nările lui mari şi groase ţâşneau cu un horcăit un abur alb şi o pudră închisă la culoare, iar acreala de oţet a sudorii lui şi duhoarea împrăştiată de nămolul terciuit îl iritau atât de tare pe bunicul meu, că-i venea să strănute. În sorgul verde, des şi moale, bunicul şi catârul au croit o potecă nouă, dar la puţin timp după ce plecau ei, sorgul se îndrepta încet-încet la loc, fără să mai lase nici cea mai mică urmă a trecerii lor.

Pe locurile pe unde umblau, urmele lor făceau apa să se prelingă, umplându-se apoi şi ele repede de apă. Bunicul, pe picioare, şi catârul, pe pielea de pe burtă, erau împroşcaţi cu stropi de noroi negru de toate mărimile. Plescăitul noroiului tras în sus, auzit în zăpuşeala fără pic de vânt din colectivitatea sorgului celui crescut nebuneşte, părea răguşit şi înţepa urechea. Nu după multă vreme, şi bunicul a-nceput să sufle şi să gâfâie. Gâtlejul îi era uscat, iar limba vâscoasă şi urât mirositoare; s-a gândit că şi catârul are de bună seamă gâtlejul uscat şi limba vâscoasă şi urât mirositoare. Toată sudoarea cursese deja de pe el, iar pe corp îi ieşea acum un strat de zeamă lipicioasă, asemenea uleiului de pin, care îi ardea cu mare fierbinţeală pielea. Frunzele ascuţite de sorg îi tăiau ca un fierăstrău gâtul neacoperit de nimic. Catârul clătina mânios din cap, dorindu-şi din răsputeri să poată să sară pe vârfurile sorgului şi să alerge pe-acolo ca săgeata. În acel moment, celălalt catâr al familiei pesemne că trăgea, acoperit la ochi şi învârtindu-se în cerc, pietrele grele de moară, sau poate că mânca obosit din jgheab sorg prăjit şi

frunze de sorg scurtate la o lungime de o jumătate de deget.

Cu încrederea nezdruncinată şi după un plan bine pus la punct, bunicul a mers în linie dreaptă de-a lungul unui şanţ. Cu ochii din care i se rostogoleau şuvoaie de lacrimi din cauza tăieturilor de la frunzele de sorg, catârul se uita fără încetare, când melancolic, când plin de ură oţărâtă, la stăpânul ce-l trăgea cu putere înainte.

În lanul de sorg au apărut urme proaspete de paşi. Bunicul a simţit o mireasmă pe care o aştepta de mult. Catârul s-a încordat vădit, fornăind neîntrerupt şi zgâlţâindu-şi corpul enorm printre cocenii de sorg. Bunicul a tuşit exagerat. Din faţă, a plutit înspre ei o aromă încântătoare. Bunicul a ştiut că a ajuns. Bănuiala lui era corectă, pentru că nici n-a mai făcut prea mulţi paşi, că a şi nimerit în locul la care tânjea să ajungă de atâta timp.

Din urmele de paşi din faţa bunicului şi a catârului apa tocmai susura prelingându-se în afară. Fără să pară că se uită la ele, bunicul înainta urmându-le. Deodată a început să cânte cu voce tare:

— „Un cal a plecat din ţara Xiliang…”

A auzit în spate zgomot de paşi, dar a continuat să înainteze, întru totul ca un prostănac. Un obiect deosebit de tare l-a împuns în şale. Bunicul şi-a ridicat supus mâinile. Două mâini s-au întins în faţa pieptului lui şi i-au tras pistoalele de la brâu. O pânză neagră şi îngustă i-a fost apoi legată strâns pe ochi.

Bunicul a spus:

— Vreau să-l văd pe conducător.

Un bandit l-a cuprins după talie, l-a învârtit de jur împrejur vreo două minute şi-apoi a dat drumul brusc la mâini, iar bunicul s-a înfipt cu capul în pământul negru şi extrem de moale. S-a mânjit de noroi pe toată fruntea şi s-a mânjit de noroi şi pe mâini, cu care se proptise în pământ. S-a ridicat ţinându-se de firele de sorg, cu căpăţâna

zumzăind şi-n faţa ochilor ba cu valuri verzi, ba cu valuri negre. A auzit apoi respiraţia greoaie a bărbatului de lângă el. Banditul a rupt un pai de sorg şi i-a dat un capăt al acestuia bunicului, pe celălalt ţinându-l el. A zis după aceea:

— Hai!

Bunicul a auzit în spate zgomotul paşilor unui bandit, precum şi sunetul asemenea celui slobozit de un gaz pe care copitele catârului îl scotea când era tras afară din nămolul gros şi vâscos.

Când banditul a-ntins mâna şi i-a dat jos pânza neagră, bunicul şi-a astupat ochii, a dat drumul câtorva zeci de lacrimi şi de-abia apoi şi-a lăsat mâinile în jos. Ce i-a apărut în faţa era o tabără. O întindere mare de sorg fusese pusă la pământ, iar pe pământul gol fuseseră înălţate două şoproane mari. Mai bine de zece bărbaţi înfăşuraţi în pelerine din paie stăteau în picioare în faţa şoproanelor, iar pe un ciot de lemn de la intrare şedea un om mare şi înalt, care avea pe pielea de la gât o pată.

— Vreau să vorbesc cu conducătorul!

— Eşti stăpânul povernei! a zis Gât-Pătat.

— Da.

— De ce-ai venit?

— Să vă iau de învăţător şi să vă pătrund artele.

Gât-Pătat a râs rece şi-a spus:

— Nu trăgeai tu în fiecare zi pe baltă după peşti?

— Nu nimeream niciodată.

Gât-Pătat a luat pistoalele bunicului, s-a uitat la gura lor, le-a tras piedica şi-a spus:

— Sunt scule bune. De ce vrei să înveţi să tragi?

— Ca să-l împuşc pe Cao Mengjiu.

— Nu e el tatăl de suflet al nevesti-tii?

— Mi-a tras trei sute cinzeci de tălpi de pantof! Am luat bătaie în locul tău.

Gât-Pătat a râs şi a zis:

— Ai omorât doi bărbaţi, ai făcut a ta o femeie, se cuvine să te scurteze de cap.

— Mi-a tras trei sute cinzeci de tălpi de pantof!

Gât-Pătat a ridicat mâna dreaptă şi a tras trei gloanţe unul după altul, poc! — poc! — poc!, apoi a ridicat mâna stângă şi a mai tras trei. Bunicul a căzut în buci pe pământ, ţinându-se cu mâinile de căpăţână şi strigând în gura mare, în timp ce bandiţii hohoteau într-un glas.

Gât-Pătat a zis într-un fel ciudat:

— Băieţelule, cum să omori pe cineva dacă ai sânge de iepure?

— Las’ că are sânge din belşug să-şi facă mendrele cu femeile! a zis un bandit.

Gât-Pătat a spus:

— Întoarce-te şi vezi-ţi de negustorie. Bâtacul a murit, aşa că de-acuma casa ta o să fie punct de legătură.

Bunicul a zis:

— Vreau să învăţ să trag ca să-l împuşc pe Cao Mengjiu.

— Soarta lui Cao Mengjiu o ţin eu în mâna mea, oricând pot să-l aranjez, a spus Gât-Pătat.

— Atunci am venit degeaba? şi-a arătat bunicul obida. Gât-Pătat i-a aruncat bunicului cele două pistoale. Bunicul a prins neîndemânatic unul, dar celălalt a picat la pământ şi şi-a înfipt ţeava în noroi. Bunicul l-a cules, a vânturat noroiul care cursese înăuntru şi a şters cu piepţii hainei noroiul de deasupra.

Un bandit a vrut să-i astupe din nou ochii cu o pânză neagră, dar Gât-Pătat a dat din mână:

— Lasă.

S-a ridicat apoi şi a spus:

— Haide, mergem la râu să ne îmbăiem, numai bine îl petrecem pe stăpânul povernei o bucată de drum.

Un bandit trăgea catârul cel negru, bunicul mergea în urma bucilor catârului, iar Gât-Pătat şi bandiţii erau strânşi ciorchine în spatele lui.

Când au ajuns la zăgaz, Gât-Pătat l-a privit cu ochi reci pe bunicul meu, iar acesta, după ce şi-a şters noroiul şi sudoarea de pe faţă, a spus:

— Nu s-au potrivit socotelile de data asta, nu s-au potrivit. Şi mor de cald.

Şi-a smuls apoi hainele noroite de pe el, a azvârlit la nimereală peste ele cele două pistoale, a tropăit câţiva paşi şi s-a aruncat în râu. De cum a intrat în apă, a început să se zbată, ca o bucată de-aluat dându-se peste cap în ulei încins. Capul ba i se ivea la suprafaţă, ba i se cufunda în apă, iar din mâini fâlfâia de parcă ar fi vrut să se agaţe şi de un pai de orez.

— Băieţelul ăsta nu ştie să-noate? a-ntrebat un bandit. Gât-Pătat a mormăit.

De pe râu se-auzeau urletele zbaterii bunicului şi zgomotele răsunătoare ale unuia care se-neacă. Apa clocotitoare a râului îl purta încet-încet către est.

Gât-Pătat a mers spre est, urmând cursul apei.

— Şefule, chiar se-neacă!

— Coborâţi-vă şi scoateţi-l! a zis Gât-Pătat.

Patru bandiţi au sărit în apă şi l-au adus pe mal pe bunicul, care înghiţise atâta apă, că arăta la burtă ca un butoi. Bunicul a rămas întins pe zăgaz, ţeapăn-ţeapăn, de parcă ar fi murit.

Gât-Pătat a spus:

— Aduceţi catârul.

Un bandit a adus catârul.

— Trântiţi-l pe spinarea catârului.

L-au suit. Burta lui umflată ca o tobă se apăsa de marginile şeii.

— Daţi-i una catârului să alerge.

Un bandit trăgea catârul, altul îl mâna din urmă, iar alţi doi îl ţineau pe bunicul meu. Catârul cel mare şi negru al familiei mele a luat-o la fugă pe zăgaz. După ce-a tropăit pe o distanţă de cam două săgeţi, din gura bunicului a

ţâşnit o coloană de apă rotundă şi noroioasă.

Bandiţii l-au dat jos de pe spinarea catârului, iar bunicul a rămas întins dezbrăcat pe zăgaz, dându-şi peste cap ochii albi ca ai unui peşte mort şi uitându-se la înaltul Gât-Pătat.

Acesta şi-a dat jos pelerina mare din paie, a râs cu blândeţe şi a spus:

— Băieţelule, ai mai primit o viaţă.

Bunicul era alb la faţă, iar carnea de pe obraji îi zvâcnea dureros.

Gât-Pătat şi ceilalţi bandiţi s-au dezbrăcat la piele şi au sărit zupăind în râu. Toţi înotau excelent. Spuma Râului Negru zbura împroşcată prin aer, în timp ce bandiţii purtau strengăreşte lupte navale.

Bunicul s-a căţărat încet în picioare, s-a înfăşurat cu pelerina lui Gât-Pătat, şi-a suflat nasul, şi-a curăţat gâtlejul şi şi-a-ntins puţin braţele şi picioarele. Şaua de pe catâr era scăldată în apă, iar bunicul a făcut-o lună cu hainele lui Gât-Pătat. Catârul şi-a frecat drăgăstos gâtul lucios ca satinul de corpul bunicului, care l-a lovit uşurel de câteva ori, spunând:

— Negruţule, stai aşa, stai aşa.

Când bunicul a ridicat pistoalele, bandiţii tocmai săreau ca raţele pe mal. Bunicul a tras şapte focuri uşor de distins. Creierii şi sângele a şapte bandiţi s-au risipit cu un plescăit în apa nemiloasă şi nepăsătoare a Râului Negru.

Bunicul a mai tras şapte focuri.

Gât-Pătat se căţărase deja pe pragul râului. Pielea lui fusese spălată de apa Râului Negru şi albită ca fulgii de zăpadă. Stătea în mijlocul ierburilor verzi şi luxuriante de pe pragul râului fără nicio expresie de frică pe faţă şi a spus cu o admiraţie neţărmurită:

— Tragi bine!

— Pătatule, ai pipăit-o pe femeia mea?

Razele încinse ale soarelui, asemenea aurului, luminau stropii de apă care se rostogoleau şi se opreau pe corpul

lui.

— Ce păcat!

— Cum de te-ai apucat de meseria asta?

— Nici tu n-o să mori la tine-n pat.

— Nu te duci în apă?

Gât-Pătat s-a dat înapoi câţiva paşi, a rămas în picioare în apa mică de la mal şi, arătând spre inimă, a spus:

— Trage aici, dacă tragi în cap e groaznic de urât!

— Bine.

Cele şapte gloanţe ale bunicului i-au făcut fagure inima lui Gât-Pătat, care a gemut o dată şi apoi a căzut uşor şi graţios, cu faţa în sus, în râu. Picioarele i s-au îndoit o clipă în sus, iar mai apoi au dispărut ca un peşte care se scufundă.

A doua zi de dimineaţă, bunicul şi bunica, fiecare călare pe un catâr negru, au mers la casa străbunicilor. Străbunicul tocmai topea argint ca să facă din el un lănţişor de viaţă lungă. Când i-a văzut pe bunicul şi pe bunica năvălind înăuntru, a răsturnat oala cu argint.

— Am auzit că alde Cao Mengjiu te-a răsplătit cu zece bani de argint, a zis bunicul.

— Vrednice ginere, cruţă-mă… s-a lăsat străbunicul în genunchi la pământ.

Bunicul a scos din sân zece bani de argint şi i-a făcut morman pe capul lucios al străbunicului.

— Ţine gâtul drept şi nu te mişca! a urlat bunicul cu asprime. S-a dat apoi înapoi câţiva paşi, a tras două focuri, poc! — poc!, şi a zburat doi dintre banii de argint.

A mai tras două focuri şi s-au mai dus doi bani. Treptat-treptat, străbunicul se pleoştea şi, până să termine de tras bunicul cele zece focuri, a căzut leşinat la pământ.

Bunica a scos din sân o sută de bani de argint, risipind peste tot lumină argintie.

11

Bunicul şi tata s-au înapoiat la casa părăginită şi ruinată, au scos cincizeci de bani de argint dintr-un loc dintre ziduri, s-au deghizat în cerşetori şi s-au furişat în capitala judeţului, iar într-o prăvălie de lângă gară unde atârna un lampion roşu au găsit o femeie dată cu uleiuri şi pudre de la care au cumpărat cinci sute de gloanţe. S-au ascuns apoi mai multe zile, bătându-şi capul cum să se strecoare afară din oraş şi pregătindu-se să-l caute pe Leng Ciupitul-de-vărsat ca să-şi facă socotelile cu el.

Când tata şi bunicul au mânat căpriţa aceea care dădea să se sufoce cu propria balegă până în lanul de sorg de la capătul de apus al satului era după-amiaza celei de-a şasea zile după ambuscada de la podul cel mare de peste Râul Negru – după-amiaza celei de-a cincisprezecea zile din luna a opta, după calendarul lunar, a anului 1939. Peste patru sute de diavoli japonezi şi peste şase sute de momâi ne încercuiseră satul ca pe un butoi. Bunicul şi tata au deschis pe loc curul caprei, care, după ce-a făcut un kil de căcăreze, a scos afară şi cele câteva sute de gloanţe. Fără să bage în seamă putoarea, şi-au pregătit în grabă armele şi-au început o luptă tragică şi solemnă cu invadatorii în lanurile de sorg. Deşi au ucis câteva zeci de soldaţi japonezi şi câteva zeci de momâi, aveau prea mică putere ca să precumpănească. La căderea serii, oamenii din sat au încercat să scape din strânsoare prin sud, unde nu se auzea zgomot de împuşcături, dar au fost seceraţi de rafalele nebuneşti ale mitralierelor japoneze. Câteva sute de bărbaţi şi femei au murit în lanul de sorg, iar sătenii muribunzi care se zvârcoleau şi se rostogoleau au culcat la pământ nenumărate fire de sorg.

Când diavolii s-au retras, au dat foc la toate casele din sat, iar flăcările care se repezeau în cer nu s-au stins multă vreme, albind în vâlvătăi jumătate din văzduh. Luna din

acea noapte trebuia să fie dodoleaţă şi sângerie, dar din cauza războiului se făcuse palidă şi subţire, ca un decupaj de hârtie din care pierise toată frumuseţea, şi atârna posomorâtă şi dezolantă în cer.

— Tată, unde mergem?

Bunicul n-a răspuns.

CAPITOLUL TREI

Calea câinilor

1

Istoria glorioasă a oamenilor e împănată cu multe tradiţii şi amintiri despre câini – despre câini detestabili şi despre câini vrednici de respect, despre câini înfricoşători şi despre câini demni de milă! Pe când bunicul şi tata şovăiau şi pregetau la răspântia vieţii lor, câteva sute de câini conduşi de câinele negru, cel verzui şi cel roşietic ai familiei mele făceau cu ghearele lor tari potecă după potecă cenuşie prin locul marelui măcel din lanul de sorg de la sud de satul nostru. Familia mea avusese la început cinci câini, iar cei doi câini gălbui, care trecuseră printr-atâtea la viaţa lor, că văzuseră mările făcându-se livezi şi livezile mări, muriseră în acelaşi timp în anul în care tata împlinise trei ani. Când câinele negru, cel verzui şi cel roşu deveniseră şefii haitei şi îşi arătau priceperea în locul măcelului, se apropiau toţi de cincisprezece ani – pentru oameni o vârstă încă fragedă, dar pentru câini una matură, la care îndoielile au dispărut.

În zilele de după marele masacru, sângele negru care dădea peste tot pe dinafară a potopit fără pic de milă – aşa cum norii negri îneacă soarele sângeriu – amintirile dureroase ale ambuscadei de la podul de peste Râul Negru săpate în inima bunicului şi în inima tatălui meu. Însă dorul tatii pentru bunica era precum razele soarelui care se zbat să săgeteze prin crăpăturile dintre nori. Soarele acoperit de nori negri este de bună seamă peste măsură de dureros, iar razele care străpung norii groşi ca să iasă mă

fac să mă înfior neliniştit: dorul fără leac al tatii după bunica, vădit în răgazurile din crâncena bătălie cu câinii turbaţi să mănânce cadavre, mă nelinişteşte ca pe un câine fără stăpân.

Măcelul din seara sărbătorii Mijlocului Toamnei din anul 1939 a exterminat aproape toată populaţia satului nostru şi-a făcut cele câteva sute de câini din sat să devină cu-adevărat câini fără stăpân. Bunicul a tras necontenit în câinii veniţi să mănânce cadavre, atraşi de duhoarea sângelui. Mauserul a ostenit de cât a ţipat în mâna lui, iar corpul armei răspândea un miros încins. Ţeava căpătase un roşu întunecat sub luna mijlocului de toamnă, albă ca bruma şi rece ca gheaţa. În urma luptelor grele, lanul de sorg, înfăşurat de luna strălucioasă şi dezolantă, se ţinea deosebit de tăcut. Flăcările din sat ardeau viguros, cu limbile de foc lingând în harababură cerul cel jos şi iscând sunete ca stindardele răsucindu-se în vântul puternic. După ce armata japoneză şi momâile lor, Sprijinitorii Împăratului, au spart apărarea satului, au dat foc tuturor caselor şi s-au retras prin ieşirea de la nord a împrejmuirii satului. Aceasta se întâmplase cu trei ore mai înainte, când rana veche de şapte zile din braţul drept al bunicului se deschisese, iar braţul, ca mort, nu mai putea deloc să se mişte. Tata l-a ajutat să-şi lege rana. Pistolul din care bunicul trăsese până îl înfierbântase sfârâia aruncat pe pământul negru şi umed de la rădăcina sorgului. Cu rana legată, bunicul s-a aşezat pe pământ, ascultând nechezatul cailor de luptă ai japonezilor: copitele lor răsunau ca vârtejurile de vânt în timp ce se strângeau treptat-treptat în nordul satului. În cele din urmă au pierit în lanurile paşnice din acea zonă, dimpreună cu zgomotele hibride ale măgarilor încărcaţi cu echipament militar şi cu paşii sfârşiţi de oboseală ai Sprijinitorilor Împăratului.

Tata stătea lângă bunicul, căutând întruna să surprindă zgomotul de copite al cailor mari ai japonezilor. După-

amiază, se speriase de moarte de un cal mare, roşu ca focul, care se năpustea către el. Văzuse cu ochii lui copitele mari cât ligheanele de faţă vânturând înspre căpăţâna lui, iar potcoavele de fier în formă de arc, asemenea unui fulger uşor de distins, luminaseră în străfundurile conştiinţei sale. Nu se putuse stăpâni să nu strige o dată „Tată!” şi să nu-şi acopere căpăţâna cu amândouă mâinile, lăsându-se pe vine printre cocenii de sorg. Mirosul tare de urină şi sudoare acră de pe burta calului era împrăştiat peste tot de vârtejul iscat de animal, întinzându-se haotic şi adânc pe capul şi corpul tatii şi multă vreme nemaiputând fi şters de-acolo. Trupul voinic al calului japonez izbea cocenii de sorg înclinându-i şi doborându-i care încotro, iar boabele bătrâne de un roşu aprins îi căzdeau tatii în cap ca grindina, acoperind pământul cu un strat vrednic de toată mila. Tata şi-a amintit cum loviseră ele faţa îndreptată spre cer a bunicii mele când zăcea pe lanul de sorg. Cu şapte zile înainte, când sorgul se copsese, dar nu îmbătrânise, doar spicele ciugulite repetat de ciocurile scurte ale porumbeilor îşi dăduseră jos coaja şi căzuseră şi nu semănaseră cu o grindină deasă, ci cu stropi blânzi şi răzleţi de ploaie. Imaginea vie a dinţilor lucind precum scoicile între buzele întredeschise şi palide ale bunicii, din care pierise cu totul sângele, şi care sprijineau cinci-şase boabe de sorg roşu scânteind ca diamantele i-a apărut tatii cu iuţeală înaintea ochilor şi tot cu iuţeală i-a pierit. Calul cel mare care se repezise spre el se răsucise cu greutate înapoi, iar sorgul se zbătea dureros la bucile lui, unele fire frângându-se, altele încovoindu-se, iar încă altele ridicându-se la loc şi zguduindu-se în vântul de toamnă ca bolnavii de malarie cuprinşi de friguri. Tata i-a zărit calului nările rotunjite din cauza răsuflării grăbite şi buzele groase, răsfrânte şi cum e carnea de roşii, în vreme ce o spumă sângerie ţâşnea printre fierul zăbalei, înnegrit de la muşcături, şi dinţii albi

ca zăpada, picurând pe lacoma buză de jos. Ochii calului erau atât de iritaţi de pulberea albă răspândită cu fiecare tremurare de tulpinile de sorg, că îi înotau în lacrimi. Întregul corp îi lucea. Căpăţâna acoperită de o caschetă pătrată a unui soldat japonez, tânăr, viteaz şi frumos şi care se ţinea mândru în şa, de-abia dacă se înălţa puţin peste spicele de sorg. În faţa mişcărilor lui violente, spicele, fără pic de milă, îl biciuiau, îl îmbrânceau, îi dădeau mâncărimi, ba chiar îl gâdilau extrem de neplăcut. N-avea încotro şi-şi mijea ochii. Părea plin de ură şi sătul până peste cap de sorgul care îi altoia faţa frumoasă, brăzdându-i-o de cicatrici. Tata l-a văzut cum culcă mânios cu sabia spicele de sorg. Unora, fără un sunet, fără o şoaptă, fruntea le cădea la pământ, în vreme ce cocenii rămaşi în picioare stăteau cu totul şi cu totul nemişcaţi; alte fire fâşâiau bezmetic, iar spicele secerate se lăsau într-o parte gemând şi jelindu-se şi rămânând atârnate de tulpinile tremurătoare ale paielor; încă alte spice, în fine, urmau cu nemăsurat de mare supleţe aplecarea şi înclinarea sabiei, ca un mănunchi de fire de cânepă lipite de tăişul ei. Tata l-a văzut lăsând frâu liber calului şi repezindu-se din nou, cu sabia ridicată. Ţintind spre botul pătrat al calului, a azvârlit spre el cu browningul, cel care se făcuse vinovat de atâtea şi-atâtea crime, dar care de mult nu-i mai era de niciun folos, iar arma a zburat drept în fruntea animalului ce se apropia în galop, slobozind o pocnitură înăbuşită. Calul cel roşu şi-a înălţat o dată gâtul, dar genunchii numaidecât i s-au frânt pe pământul negru, pe care l-a sărutat mai întâi cu buzele, gâtul înclinându-i-se apoi şi căpăţâna rămânându-i lipită de pământ. Soldatul japonez a fost zvârlit violent din şa, iar braţul cu care ţinea arma sigur i se îndoise şi i se rupsese, căci tata a văzut cum îi pică sabia, cum braţul, la atingerea cu pământul, scoate un sunet clar, cum un os ascuţit şi fără rânduială îi străpunge mâneca şi cum mâna care-i atârnă de el se

preface într-o făptură cu viaţă proprie, care zvâcneşte spasmodic fără nicio regulă. Când osul i-a străpuns mâneca, preţ de o clipă n-a curs sânge, ciotul de os fiind cu totul şi cu totul alb şi răspândind un miros întunecos de mormânt; foarte repede însă, şuvoaie după şuvoaie de sânge stacojiu au început să curgă din rană. Sângele nu ieşea însă la fel, uneori era gros, alteori subţire, uneori iute, alteori lent, semănând cu ciorchini după ciorchini de cireşe roşii şi aprinse, apărând încontinuu şi dispărând încontinuu. Un picior îi fusese prins sub burta calului, iar celălalt ajunsese în faţa botului acestuia, aflându-se într-un uriaş unghi obtuz. Tata era cu totul uluit, căci nu-i trecuse prin cap că un cal şi un călăreţ aşa de mari şi de plini de vitejie nu vor putea să reziste nici măcar la o singură lovitură. Bunicul, aplecat de spate şi strecurându-se printre cocenii de sorg, a strigat uşurel:

— Douguan!

Nesigur, tata s-a ridicat în picioare şi s-a uitat la bunicul meu.

Călăreţii japonezi suflau din nou ca vârtejurile de vânt dinspre adâncul lanului de sorg, iar zgomotul greu şi tulbure al copitelor călcând pe pământul buretos şi sunetul clar şi melodios al sorgului frânt se amestecau într-un contrast puternic. Soldaţii se năpusteau de-a lungul şi de-a latul câmpului fără vreo ţintă anume – fuseseră aşa de înfuriaţi de chinul la care îi supuseseră focurile precise ale tatălui şi bunicului meu, că se văzuseră nevoiţi să întrerupă asaltul asupra satului care le rezista cu dârzenie şi să ia lanul de sorg la periat.

Bunicul l-a cuprins cu braţele pe tata şi l-a lipit de pământ, trântindu-l pe burtă, în timp ce pectoralii vânjoşi şi copitele mari şi groase ale cailor se rostogoleau duduind şi mugind prin faţa lor. Pământul călcat în picioare gemea îndurerat, cocenii de sorg se clătinau neputincioşi, iar boabele de sorg, roşii ca aurul, acopereau puzderie

pământul tot – urmele adânci săpate de cai pe pământ erau şi ele pline de boabe de sorg.

Călăreţii s-au îndepărtat, iar clătinatul firelor de sorg s-a domolit şi el treptat-treptat. Bunicul s-a ridicat de la pământ. Tata s-a căţărat şi el în picioare şi de-abia după ce-a văzut găurile scobite în pământ de genunchii săi şi-a dat seama cât de tare îl apăsase bunicul.

Soldatul japonez nu murise. Şi-a revenit din durerea ascuţită, s-a sprijinit cu mâna bună pe pământ şi şi-a săltat cu mare osteneală piciorul, sărit poate din încheietură, din faţa botului calului. Când îşi mişca acest picior, care părea că nu-i mai aparţine, scotea şuierături după şuierături, joase şi adânci. Tata a văzut cum pe frunte i se iveşte un val de broboane de transpiraţie, care apoi i-a spălat pământul şi negreala de pe faţă, scoţându-i la iveală pielea palidă. Nici calul nu murise – gâtul îi fremăta ca un piton, în timp ce ochii lui smaraldii priveau îndoliaţi cerul şi soarele străine lui din ţinutul Gaomi din nord-est. Soldatul japonez şi-a tras sufletul o clipă, iar apoi şi-a smucit cu putere la o parte celălalt picior, prins sub burta calului.

Bunicul s-a apropiat, l-a ajutat să-şi scoată piciorul, iar apoi, ţinându-l de ceafă, l-a ridicat. Soldatul japonez n-avea pic de forţă în picioare, iar toată greutatea corpului îi atârna în mâinile bunicului. Când acesta i-a dat drumul, a leşinat la pământ ca idolii de lut înmuiaţi de apă. Bunicul i-a cules sabia lustruită şi, luând la ochi un şir de fire de sorg, a retezat pieziş în jos, a pălălăit pieziş şi în sus, tăind uşor şi frumos mai bine de douăzeci. Cioturile, lipsite de prea multă umezeală, au rămas drepte pe pământ.

Bunicul a împuns cu vârful ascuţit al săbiei japoneze nasul alb, drept ca lumânarea şi frumos al soldatului şi, coborându-şi vocea, a spus:

— Diavole, acu’ unde ţi-e mândria?

Soldatul japonez clipea neîntrerupt din ochii lui mari şi negri ca tăciunele, scoţând şirag după şirag de vorbe

rotunde pe gură. Tata ştia că cere îndurare. Cu mâna cea bună, a scos tremurând din buzunar un portofel din plastic străveziu, pe care i l-a dat bunicului, spunând:

— *Jiligulu wuluwala*...

Tata s-a apropiat şi-a văzut că în portofel se afla o poză colorată care înfăţişa o femeie tânără şi frumoasă, cu braţele dezgolite albe ca zăpada, ţinând la sân un băieţel rotofei. Pe faţa femeii şi a copilului atârnau zâmbete pline de pace.

— E nevasta ta?

— *Wuliwala jiligulu*...

— E băiatul tău?

— *Wulayiya zijixichi*...

Tata şi-a apropiat şi mai mult capul şi s-a uitat la femeia care zâmbea dulce şi la copilaşul cel prostuţ din poză.

— Dobitocule, crezi că o să mă înduioşezi cu asta?

Bunicul a azvârlit în sus portofelul, care a zburat ca un fluture către razele soarelui şi-apoi a coborât îmbăiat de ele. Bunicul a tras sabia înapoi, a ţintit portofelul aflat în cădere şi l-a izbit plin de dispreţ. Lama a fulgerat cu o lumină rece, portofelul a făcut un salt şi, tăiat pe din două, a căzut la picioarele tatii.

Tata a văzut o întindere neagră ca tăciunele în faţa ochilor, iar un val de răceală ca de gheaţă i-a străbătut întregul corp. Raze verzi şi raze roşii îi săgetau ochii strâns închişi. Îşi simţea inima plină de nesfârşită durere. Nu îndrăznea să deschidă ochii şi să se uite la femeia aceea frumoasă şi blândă şi la pruncul nevinovat şi neprihănit retezaţi, de bună seamă, în două.

Soldatul japonez s-a târât, cu greutate, dar repede, până la picioarele tatii, şi cu mâna care nu-i fusese rănită, dar care-i tresărea şi-i foşăia, a apucat portofelul retezat în două, cu gândul să se folosească şi de cealaltă mână, care-i atârna de ciotul braţului şi deja nu-l mai asculta. Sângele îi picura ropotind în jos, urmându-i degetele galbene şi

uscate. Neîndemânatic, şi-a aşezat împreună, cu o singură mână, nevasta şi copilul făcuţi bucăţi. Buzele veştejite îi dârdâiau, iar printre dinţii care-i clănţăneau a înghesuit un şir de vorbe zdrenţuite:

— *Aya... wa... tu... lu... he... cha... hai... wu...*

Două şiruri de lacrimi curate au început să-i curgă pe obrajii murdari şi supţi. A dus poza la gură şi a sărutat-o, bolborosind ceva din gâtlej.

— Dobitocule, fir-ar mă-ta, ştii şi să plângi? Ai drag de nevastă şi copil, dar pe-ai noştri vrei să-i omori. Dacă înghesui nişte apă împuţită prin ochii ăia ai tăi de ţucal crezi c-o să mă opreşti să te-omor?

Zbierând aşa, bunicul a ridicat sabia japoneză, care scânteia ca argintul.

— Tată… a scos tata un sunet prelung, prinzându-l pe bunicul meu cu amândouă braţele, tată, nu-l omorî!

Braţele bunicului au tremurat în îmbrăţişarea tatii. Tata şi-a înălţat faţa spre el şi, cu ochii îngropaţi în lacrimi şi demni de toată mila, i-a cerut îndurare bunicului meu, cel căruia i se împietrise inima şi care secera oamenii ca pe cânepă.

Bunicul şi-a lăsat capul în jos. Zgomotul asurzitor al mortierelor japoneze bombardând satul şi ţiuitul ascuţit al mitralierelor măturând sătenii care continuau lupta din spatele împrejmuirii de pământ ţâşneau precum valurile, iar pe lanurile îndepărtate de sorg răsunau şi nechezatul sălbatic al cailor japonezi, şi izbiturile iscate de copitele lor pe pământul negru. Bunicul şi-a scuturat braţele şi l-a vânturat pe tata la o parte.

— Iepurici-prostici! Ce-i cu tine? Pentru cine verşi tu lacrimi? Pentru mama? Pentru unchiul Luohan? Pentru unchiul Mutulică? a strigat bunicul cu asprime. Sau pentru javra asta corcită? Nu tu i-ai doborât calul cu browningul? Nu el vroia să te calce-n picioare cu copitele calului şi să te taie cu sabia? Şterge-ţi lacrimile, fiule, hai, ia tu sabia şi

taie-l!

Tata s-a dat un pas înapoi, cu lacrimile şiroindu-i.

— Hai!

— Nu… tată… nu…

— Sămânţă rea şi laşă ce eşti!

Bunicul i-a tras un picior tatii, s-a dat un pas înapoi, la ceva distanţă de japonez, iar apoi a ridicat sabia.

Tatii i-a scânteiat prin faţă o lumină puternică, urmată îndeaproape de o nouă întindere neagră ca tăciunele. Când sabia l-a tăiat pe japonez, a scos un sunet umed de bumbac sfâşiat, acoperind tunetele armelor japoneze, cutremurându-i tatii timpanele şi explodându-i un fior rece prin viscere. Când i-a revenit vederea, soldatul japonez cel tânăr şi frumuşel ajunsese deja două bucăţi. Tăişul îi intrase prin umărul stâng şi-i ieşise printre coastele din dreapta, iar organele lui interne, cu totul multicolore, îi zvâcneau cu vioiciune, emanând un miros greu şi cald. Maţele şi stomacul tatii s-au strâns prefăcându-se într-un ghem, care i-a sărit violent până în coşul pieptului, în timp ce o gură de lichid verde i-a ţâşnit printre buze. Tata s-a răsucit şi a fugit.

N-a mai îndrăznit să se uite la ochii rotunjiţi până deasupra genelor ai soldatului japonez. În faţa ochilor, i se relua fără încetare imaginea corpului împărţit în două de sabie. Lovitura aceasta a bunicului părea să fi tăiat totul în două – chiar şi pe bunicul îl făcuse pe din două. Tata a simţit instantaneu că prin văzduh se roteşte liberă în zbor o sabie mare care fulgeră luciri sângerii şi taie totul-totul pe din două, ca pe pepeni sau ca pe legume – pe bunicul, pe bunica, pe unchiul Luohan, pe soldatul japonez, pe soţia şi copilul soldatului, pe unchiul Mutulică, pe Liu Trombon, pe fraţii Fang, pe Ofticos, pe aghiotantul Ren…

Bunicul a azvârlit sabia pe tăişul căreia se prinsese un cheag de sânge străveziu şi s-a dus pe urmele tatii, care se strecura bezmetic printre cocenii de sorg. Călăreţii

japonezi băteau din nou ca un taifun, iar şuierăturile răsunătoare ale mortierelor se ridicau în zbor peste lanurile de sorg, căzând aproape drept în spatele împrejmuirii şi explodând în mijlocul ţăranilor care rezistau neîmblânziţi, cu aruncătoarele şi puştile lor artizanale.

Bunicul l-a prins pe tata, l-a ciupit de gât şi l-a zgâlţâit cu putere:

— Douguan! Douguan! Măi puişor de cuc! Te-ai zăpăcit? Cauţi moartea cu lumânarea? Ţi s-a urât cu viaţa?

Tata a zgâriat cu forţă mâinile mari şi puternice ale bunicului şi-a urlat ascuţit:

— Tată! Tată! Tată! Du-mă de-aici! Du-mă! Nu mai vreau să mă lupt! Nu mai vreau! Am văzut-o pe mama! L-am văzut pe Mutulică! L-am văzut pe unchiul!

Fără pic de milă, bunicul i-a tras o palmă peste gură. Era o palmă grea, iar gâtul tatii s-a moleşit deodată, căpăţâna i-a căzut bălăbănindu-se în piept, iar din gură i s-a scurs un firişor de salivă străvezie amestecată cu sânge.

2

Japonezii s-au retras. Când s-a înălţat peste vârfurile firelor de sorg, luna rotundă, colosală şi subţire ca un decupaj de hârtie şi-a restrâns suprafaţa şi s-a micşorat, trimiţându-şi strălucirea treptat-treptat. Sorgul mult încercat stătea cuviincios şi fără vreo vorbă în razele lunii, doar uneori căzându-i bobiţe asemenea unor lacrimi cristaline. Mirosul dulce şi greu din aer era puternic şi dens. Sângele oamenilor pătrunsese adânc în întinderea de pământ negru de la miazăzi de satul nostru. Flăcările din sat se scuturau ca nişte cozi de vulpe, mai tot timpul auzindu-se trosnetul lemnelor, în timp ce mirosul de arsură se împrăştia din sat, împreunându-se cu duhoarea de sânge din lanul de sorg şi prefăcându-se într-o mireasmă

ciudată şi înnăbuşitoare.

Vechea rană din braţul bunicului se tot deschisese în ultimele trei ore şi jumătate, iar crusta i se spărsese, lăsând să curgă mult sânge şi puroi urât mirositor, negru şi gri. Bunicul i-a cerut tatii să-l ajute să-şi stoarcă rana. Cu degetele lui mici şi reci ca gheaţa, tata a stors tremurând din toate balamalele pielea vineţie din jurul rănii, iar la apăsarea lui s-a ivit cu un şâşâit un şir de bulbuci asemenea irisului unui ochi, iar din rană a ieşit un miros putred ca de murături. Bunicul a luat de pe un mormânt din apropiere o hârtie galbenă pentru morţi prinsă sub un bulgăre de pământ şi i-a cerut tatii să râcâie de pe paiele de sorg puţină pulbere albă precum soda şi s-o aşeze pe hârtie. Tata i-a adus cu amândouă mâinile în faţa ochilor hârtia galbenă pe care pusese o grămăjoară de pulbere de sorg. Bunicul a răsucit cu dinţii un glonte de pistol, vărsând puţin din praful de pulbere verde-cenuşiu dinăuntru şi amestecându-l cu pulberea albă de sorg. A apucat apoi un vârf de deget şi l-a presărat pe rană. Tata l-a întrebat cu voce joasă:

— Tată, să n-amestec şi niţel pământ?

Bunicul s-a gândit o clipă şi a zis:

— Ba da.

Tata a scobit o bucată de pământ de la rădăcina sorgului, l-a fărâmiţat cu mâna şi l-a presărat pe foaia galbenă. Bunicul a amestecat egal cele trei substanţe şi-mpreună cu foaia de hârtie le-a pus peste rană. Tata l-a ajutat pe bunicul să-şi lege la loc bandajul fără seamăn de murdar.

— Tată, te-a mai lăsat? a-ntrebat tata.

Bunicul a mişcat de câteva ori braţul şi a spus:

— E mult mai bine, Douguan, un leac minunat ca ăsta vindecă orice soi de rană grea.

— Tată, dacă-i dădeam şi mamei cu leac din ăsta, mai murea?

— Nu murea, nu… a spus bunicul cu o figură sumbră.

— Tată, era bine dacă-mi ziceai de amestecul ăsta înainte. Când mamii i-a gâlgâit sângele din rană, i l-am tot astupat cu pământ, dar stătea astupat puţin şi după aia iar se repezea afară. Era bine dacă-i puneam eu atunci şi nişte praf alb de sorg şi nişte pulbere de glonte…

Printre palavrele dezlânate ale tatii, bunicul a băgat gloanţe în pistol cu mâna rănită: obuzele mortierelor japoneze făceau să explodeze vălătuc după vălătuc de ceaţă şi fum galben deasupra împrejmuirii satului.

Browningul tatii se afla prins sub burta calului japonez. În timpul ultimei lupte de după-amiază, tata trăsese după el o puşcă japoneză nu cu mult mai scundă decât el, iar bunicul folosise mauserul fabricat în Germania. Tirul continuu a făcut ca mauserul, de-abia trecut de primăvara vieţii, să se îndrepte cu iuţeală spre grămada de fier vechi. Tatii i se părea că ţevii de la pistolul bunicului îi mai crescuse, strâmb şi încovoiat, încă un nod. Deşi în sat focurile se năpusteau către cer, în lanul de sorg noaptea era împăcată şi calmă. Razele lunii, limpezind acum şi mai răcoros, se cerneau peste ţestele pleoştite ale sorgului, care-şi pierdea vraja încetul cu încetul. Trăgând puşca după el, tata l-a urmat pe bunicul meu şi au înconjurat amândoi locul măcelului, unde pământul mustea de sânge ca clisa de apă şi le înghiţea picioarele până la glezne. Cadavrele oamenilor se amestecau cu rămăşiţele sorgului. Baltă după baltă de sânge scânteia în lumina lunii. Feţe şi guri nedesluşite şi hidoase se schimonoseau în cruciş şi-n curmeziş, închise şi deschise, măturând la o parte ultimele clipe ale tinereţii tatii. Dintre cocenii de sorg păreau să iasă gemete de durere, iar în grămezile de cadavre părea să se târâie ceva viu. Tata s-a gândit să-l strige pe bunicul meu să se ducă să-i vadă pe cei câţiva săteni care nu muriseră şi încă mişcau. Şi-a ridicat faţa, dar când i-a văzut bunicului figura ca bronzul verde pătat de rugină şi

de pe care pierise orice expresie de umanitate, şi-a înghiţit vorbele.

În momentele cu totul cruciale, tata a fost întotdeauna cu capul mai pe umeri decât bunicul meu – poate pentru că gândirea lui plutea mereu la suprafaţa fenomenelor, în care nu pătrundea îndeajuns (şi ca atare era şi foarte potrivită pentru lupta de gherilă!). Gândurile bunicului, în acel moment, se coagulau apatic în jurul unui singur punct, fie o faţă răsucită într-o parte, fie o puşcă frântă sau poate un glonte cu vârful ascuţit care se aruncase pe-acolo. Celelalte privelişti nu le vedea, celelalte sunete nu le auzea. Această hibă sau poate caracteristică a bunicului s-a agravat şi mai tare după mai bine de zece ani. Când s-a întors în ţară din pustietăţile şi sălbăticiile muntoase din Hokkaido, ochii îi erau nemăsurat de adânci, iar când stăruia cu privirea la ceva, părea că vrea să-i dea foc. Tata n-a ajuns niciodată la această adâncime de gândire filosofică. Atunci când, în 1957, după ce trecuse prin sute şi mii de greutăţi, a ieşit din gaura din pământ săpată de mama, ochii îi erau la fel ca în copilărie, săltăreţi, uluiţi, mereu schimbători. Toată viaţa lui n-a priceput relaţiile dintre oameni şi politică, dintre oameni şi societate sau dintre oameni şi război, deşi a fost învârtit de roata uriaşă a războiului cu toată viteza. Şi deşi licăririle de omenie din el au încercat mereu din răsputeri să-i spargă armura de gheaţă şi să iasă la iveală, în fapt, chiar dacă omenia lui putea într-un moment sau altul să trimită luciri scăpărătoare spre în afară, acestea erau friguroase, întortocheate şi împănate cu un soi de element profund animalic.

Mai apoi, după ce bunicul şi tata au înconjurat scena măcelului de mai bine de zece ori, tata s-a văitat:

— Tată… nu mai pot să merg…

Bunicul s-a trezit din mişcarea lui mecanică, l-a tras pe tata după el înapoi câteva zeci de paşi şi s-a aşezat pe o

bucată de pământ negru, uscat şi solid, care nu fusese cufundată în sânge omenesc. Trosnetele focului din sat sporeau răceala singuratică a lanului de sorg, în timp ce lumina galben-aurie şi firavă a focului tremura în clarul argintiu de lună. După ce bunicul a stat aşa aşezat o vreme, s-a prăbuşit pe spate ca un zid. Tata şi-a îngropat capul în burta lui şi a căzut într-un somn neguros. Simţind mâna mare şi clocotitor de fierbinte a bunicului mângâindu-l uşurel pe cap, tata şi-a amintit o întâmplare din urmă cu mai bine de zece ani, pe când sugea la pieptul mamei.

Avea atunci patru ani şi începuse să aibă o puternică aversiune faţă de sânul gălbui pe care bunica i-l îndesa cu stăruinţă în gură. Ţinea sfârcul foarte tare şi foarte acru în gură, când în inimă i-a ţâşnit un şuvoi de ură. S-a uitat la faţa pierdută în visare a bunicii cu ochii sălbatici ai unei mici fiare şi a muşcat o dată crunt. A simţit cum sfârcul bunicii se strânge deodată înapoi şi cum corpul îi saltă în sus. Firicele după firicele de lichid dulce îi încălzeau gura. Bunica i-a dat o palmă tare peste fund şi după aceea l-a împins la o parte. S-a prăbuşit, s-a ridicat la loc şi, uitându-se la perlele de sânge stacojiu care picurau peste sânul ce-i atârna bunicii ca un cantalup, nu a vărsat nicio lacrimă, doar a urlat sec de câteva ori. Bunica zvâcnea de durere, iar lacrimile i se revărsau în harababură din ochi. A auzit-o ocărându-l şi făcându-l pui de lup sălbatic, şi nu copil, o fiară la fel ca lupul sălbatic care îi e tată. Tata a aflat doar mai apoi că în anul în care el împlinise patru ani, bunicul, iubind-o pe bunica, s-a îndrăgostit şi de fătuca angajată în casă de bunica – Iubita –, care crescuse şi devenise o fată oacheşă şi luminoasă.

Când tata a rănit-o pe bunica muşcând-o de sân, bunicul, sătul de gelozia ei, cumpărase o casă într-un sat alăturat şi o dusese acolo pe Iubita. Se spunea că Iubita, bunica mea a doua, era şi ea iute la mânie şi nu vreo lămpiţă cu

economie de ulei, iar bunica îi ştia destul de frică – asta e o poveste pe care mai încolo de bună seamă că va trebui să o lămurim până la capăt. Bunica a doua mi-a născut o mătuşică, pe care în 1938 un soldat japonez a ridicat-o în vârful baionetei, după ce o haită de soldaţi a violat-o pe rând pe bunica a doua – şi ăsta e un lucru pe care de bună seamă că va trebui să-l lămurim până la capăt mai încolo.

Bunicul şi tata erau amândoi extrem de obosiţi. Bunicul îşi simţea rana din braţ zvâcnind şi pulsând şi toată mâna clocotitor de fierbinte. Amândurora li se părea că picioarele li se umflaseră să le iasă din încălţări. Amândoi îşi imaginau fericirea de-a-şi usca picioarele pline de răni la aer sub razele lunii, dar niciunul n-avea vlagă să se ridice să-şi dea jos încălţările.

Stăteau întinşi şi pierduţi, parcă dormind şi parcă nu. Tata s-a întors pe partea cealaltă şi şi-a sprijinit ceafa pe burta tare a bunicului, stând cu faţa la stele, în vreme ce un firicel din clarul de lună i-a luminat ochii. Şoaptele mute ale Râului Negru veneau către ei val după val, iar în mijlocul Căii-Laptelui s-au ivit aţe de nori negri în formă de şarpe, care ba păreau că se mişcă sinuos încoace şi-ncolo, ba că împietresc şi stau locului. Tata şi-a amintit că unchiul Luohan îi zisese că, dacă vede Calea-Laptelui încolăcindu-se de-a curmezişul, apele-n toamnă o să vină necontenit. Tata nu văzuse decât o singură dată inundaţii adevărate de toamnă. Sorgul tocmai urma atunci să fie secerat, când apele Râului Negru au răbufnit mult şi pe neaşteptate, stăvilarele şi zăgazurile s-au rupt, iar marile şuvoaie au inundat lanurile şi satul. În mijlocul apelor măreţe, firele de sorg îşi trăgeau cu stăruinţă crestele în afară, în timp ce şoarecii şi şerpii se învălătuceau pe spicele lor şi-şi făceau culcuş acolo. Tata l-a urmat pe unchiul Luohan pe împrejmuirea de pământ pe care oamenii tocmai o înălţau mai sus, s-a uitat la apele galbene ţâşnite parcă din afara cerului şi a fost cuprins de teamă şi

nelinişte. Şuvoaiele nu s-au retras multă vreme, iar sătenii au legat plute de lemn, au vâslit cu ele în lanuri şi au secerat spicele de sorg, care se umpluseră de mlădiţe verzi. Legăturile de spice ude leoarcă, de un roşu întunecat, dar şi smaraldii la culoare, apăsau plutele atât de mult, că stăteau să se răstoarne în orice clipă. Bărbaţii, negri la piele şi slabi, cu picioarele goale, despuiaţi până la brâu şi cu pălării jerpelite pe cap, se ţineau răscrăcăraţi pe plute, cârmind cu putere în stânga şi-n dreapta cu nişte prăjini foarte-foarte lungi, în timp ce plutele se-apropiau molcom de împrejmuire. Şi pe uliţele din sat apa era înaltă până la genunchi, iar toate animalele stăteau în ea; excrementele lor subţiri pluteau pe deasupra. Când soarele de toamnă lumina în apus, pe suprafaţa apei se topea aur şi se turna fier, în timp ce în depărtare ţestele firelor de sorg care încă nu fuseseră tăiate ţuguiau peste apă un strat de roşu-auriu. Stoluri mari de raţe sălbatice se roteau în aer peste sorg, iar aripile lor numeroase iscau o adiere reavănă, care vântura întinderi după întinderi de încreţituri mărunte pe apa dintre firele de sorg. Tata a văzut printre continentele de sorg un fir de apă mare, luminoasă şi largă curgând încetişor şi alcătuindu-se într-o linie distinctă de demarcaţie faţă de apele galbene şi amorfe dimprejur: tata ştia că acolo e Râul Negru. Bărbaţii care cârmeau plutele gâfâiau din greu, dându-şi unul altuia bineţe şi apropiindu-se încet-încet de împrejmuirea de pământ. Pe pluta unui ţăran mai tânăr stătea întins un crap mare cosaş, cu burta argintie, spatele verzui şi fălcile străpunse de un pai de sorg lung, subţire şi elastic. Tânărul a ridicat peştele ca să se grozăvească în faţa celor ce stăteau sus pe împrejmuire: crapul era înalt cât jumătate de om, din fălci îi curgea sânge, avea gura deschisă şi rotundă şi-l privea îndoliat pe tata cu ochii lui lipsiţi de viaţă…

Tata şi-a amintit cum a reuşit unchiul Luohan să

cumpere peştele acela mare, cum bunica l-a curăţat cu mâna ei de maţe şi de solzi şi cum a făcut din el o oală mare de ciorbă. Amintirea delicioasă a ciorbei de peşte i-a stârnit foamea. S-a ridicat şi-a zis:

— Tată, nu ţi-e foame? Tată, mie mi-e, fă rost de câte ceva să mănânc, mi-e foame de mor…

Bunicul s-a ridicat, a pipăit la brâu şi a dat peste trei încărcătoare şi şase gloanţe. Şi-a găsit şi pistolul alături, a deschis închizătorul, a pus înăuntru un glonte, a dat apoi drumul închizătorului, iar glontele a urcat în cămară. A apăsat pe trăgaci, s-a auzit un pocnet şi glontele a zburat din cămară. Bunicul a zis:

— Douguan, să… du-te şi caut-o pe mama…

Tata s-a speriat şi a rostit tăios:

— Nu, tată, mama a murit, noi încă trăim. Mi-e foame, du-mă undeva să rostuim ceva de mâncare.

Tata l-a tras după el pe bunicul meu, care vorbea singur:

— Unde să mergem? Unde să mai mergem?

Tata l-a târât pe bunicul meu de mână printre cocenii de sorg, când sus, când jos, aplecându-se într-o parte şi în alta, de parcă ar fi grăbit către luna care atârna şi mai sus şi era din ce în ce mai mult ca gheaţa şi bruma.

Din grămezile de cadavre s-a auzit un val de urlete de fiară. Bunicul şi tata şi-au răsucit îndată capetele şi au văzut mai bine de zece perechi de ochi verzi scânteind ca nălucile şi umbre după umbre albastre ca oţelul rostogolindu-se peste tot. Bunicul a scos pistolul, şi-a vânturat mâna spre o pereche de ochi, o dâră de foc a zburat într-acolo şi cei doi ochi s-au stins, în timp ce din sorg veneau ţipetele unui câine prins în zbaterea morţii. Bunicul a tras şapte focuri în serie şi printre firele de sorg şi grămezile de cadavre s-a rostogolit încoace şi-ncolo o haită întreagă de câini răniţi. Bunicul a tras în câini toate gloanţele pe care le mai avea, iar câinii care rămăseseră nevătămaţi au rupt-o la fugă la câteva săgeţi depărtare,

trimiţând apoi de-acolo urlete mânioase către bunicul meu şi către tata.

Ultimele gloanţe trase de mauserul bunicului au zburat la treizeci şi ceva de paşi şi au picat apoi la pământ. Tata a văzut cum vârfurile gloanţelor făceau tumbe sub razele lunii atât de molcom, că întindeai mâna şi le prindeai. Şi şuieratul lor îşi pierduse timbrul tineresc şi sonor, semănând acum mai mult cu flegma trasă la tuse de un om foarte-foarte bătrân. Bunicul şi-a ridicat pistolul şi i-a aruncat o privire, pe faţă răsărindu-i o expresie de durere mâhnită şi de părere de rău.

— Nu mai ai gloanţe, tată?

Cele cinci sute de gloanţe pe care le aduseseră din oraş în burta caprei se terminaseră în cele mai bine de zece ore care trecuseră. Aşa cum oamenii îmbătrânesc deodată într-o singură zi, şi pistolul îmbătrânise deodată într-o singură zi. Bunicul simţea puternic că această armă îi încalcă din ce în ce mai des vrerea şi că timpul despărţirii de ea a sosit.

Şi-a întins drept braţul, a privit splendoarea spălăcită a lunii reflectată de pistol şi-apoi i-a dat drumul, iar pistolul a căzut greu la pământ.

Câinii cu ochi verzi s-au strâns din nou în jurul cadavrelor, la început încă temători şi cu scântei de spaimă jucându-le în priviri; apoi, foarte repede, ochii verzi au dispărut, iar luna a luminat blană albastră lângă blană albastră rostogolindu-se precum valurile. Bunicul şi tata au auzit trosniturile de dinţi şi de corpuri sfâşiate.

— Tată, hai în sat.

Bunicul a şovăit puţin, dar tata l-a tras de mână, iar bunicul l-a urmat.

Focurile din sat se stinseseră în mare parte. Jarul de un roşu întunecat dogorea puternic între zidurile dărâmate şi pereţii prăbuşiţi, pe uliţe vântul fierbinte se învârtejea, mirosul greu era apăsător, iar fumul alb şi fumul negru se

întreţeseau formând rotocoale ce se rostogoleau printre coroanele înnegrite şi scorojite ale copacilor. În timp ce se carboniza, lemnul trosnea ca fasolea prăjită. Acoperişurile caselor care-şi pierduseră proptelele se prăbuşeau, aruncând spre cer praf, fum şi tăciuni. Pe împrejmuirea de pământ şi pe uliţe cadavrele zăceau în mare răvăşeală. În istoria satului nostru se dăduse o pagină nouă. La început, el fusese o pustietate sălbatică, numai ciulini, stuf şi buruieni, o grădină a plăcerilor pentru vulpi şi iepuri. Mai apoi au apărut câteva colibe de păstori, după aceea au fugit aici ucigaşii şi criminalii, beţivanii inveteraţi, împătimiţii de jocuri de noroc goniţi din alte locuri… Şi-au construit case, au desţelenit pustietatea, au scos la lumină o grădină a plăcerilor pentru oameni. Vulpile şi iepurii au migrat în alte ţinuturi, iar la plecare au scos într-un glas ţipete acuzatoare la adresa omenirii. Acum satul era o întindere de ruine – fusese făurit de oameni şi fusese prăpădit de oameni. Cel adevărat de astăzi este o grădină a plăcerilor şi a supărărilor, pe jumătate plină de fericire, pe jumătate de mâhnire, construită pe acele ruine. Când foametea întunecată din 1960 a învăluit pământul Shandong-ului, nu aveam decât patru ani, dar am simţit vag că în ţinutul Gaomi din nord-est nu s-a aflat niciodată nimic care să nu se fi ruinat şi că olanele sparte şi cărămizile îmbucătăţite strânse morman în inimile oamenilor nu au fost niciodată date la o parte şi nici nu pot fi date la o parte.

În acea seară, după ce fumurile s-au risipit şi focurile s-au stins în toate casele, cele câteva zeci de încăperi ale casei noastre încă ardeau, scoţând mlădiţe de foc smaraldii şi o aromă îmbătătoare de rachiu – mireasma reţinută atâţia ani se înălţa acum în foc. Olanele albastre de pe acoperiş se strâmbau în flăcările mari, ajungând de un roşu întunecat, şi zburau apoi din mijlocul lor cu iuţeală, ca schijele. Focul lumina părul cenuşiu al bunicului – în

răstimp de doar şapte zile, părul lui negru albise pe trei sferturi. Acoperişul casei noastre s-a prăbuşit cu un muget, iar flăcările s-au veştejit pentru o clipă, ca apoi să ţopăie nebuneşte şi mai sus. Acest zgomot uriaş i-a scuturat pe bunicul meu şi pe tata, făcându-i să îşi piardă răsuflarea şi să se înăbuşe. Această casă, cu cele câteva zeci de camere ale ei, care după ce i-a adăpostit pe cei doi Shan până s-au îmbogăţit, l-a adăpostit pe bunicul meu, care a dat foc şi a făcut moarte de om, şi a mai adăpostit şi nenumărate fapte de iubire şi de ură ale bunicii, bunicului, unchiului Luohan şi argaţilor, îşi încheia „misiunea istorică". Eu am urât profund acest adăpost, pentru că în acelaşi timp în care a adăpostit binele şi a anesteziat trăirile sincere, a adăpostit şi urâţenia şi răul. Tată, în 1957, pe când te ascundeai în acea gaură din pământ din casa noastră şi, în fiecare zi şi în fiecare noapte, în întunericul etern, îţi aduceai aminte de lunile şi anii trecuţi, de cel puţin trei sute şaizeci de ori te-ai gândit la momentul în care s-a prăbuşit în focul acela mare acoperişul casei noastre cea cu câteva zeci de camere şi te-ai gândit la ce s-o fi gândit în acea clipă tatăl tău şi bunicul meu – fanteziile mele urmăresc îndeaproape fanteziile tale, iar fanteziile tale au urmărit îndeaproape gândurile bunicului.

Sentimentul pe care l-a trăit bunicul când a văzut casa prăbuşindu-se era la fel cu acela pe care l-a trăit când, după ce se îndrăgostise de Iubita, o lăsase revoltat pe bunica şi se dusese să locuiască în alt sat, aflase că bunica se iubeşte pe-acasă, nestăpânită şi neînfrânată, cu Ochi-Negru, şeful Platoşelor de Fier – e greu de spus dacă era ură sau iubire, dacă era durere sau mânie. Mai apoi, când s-a întors din nou în braţele bunicii, sentimentele faţă de ea îi erau atât de tulburi, că era greu să le deosebeşti culoarea şi mireasma. În războiul de gherilă al sentimentelor lor, la început fiecare îşi ciuruise singur inima în o mie de locuri, iar la sfârşit o ciuruise pe a

celuilalt. Numai când bunica îi zâmbise cu zâmbet de moarte în lanul de sorg se limpezise bunicul cât de nemiloasă era pedeapsa pe care i-o dădea viaţa. Îl iubea pe tata aşa cum îşi iubeşte şi adăposteşte coţofana ultimul ou din cuib, dar era târziu, aşa că deznodământul şi mai crud pe care i-l pregătise soarta se afla deja la răscrucea din faţa lui, zâmbindu-i cu răceală, după un plan bine pus la punct.

— Tată, casa noastră nu mai e…

Bunicul l-a mângâiat pe tata pe cap, s-a uitat la casa distrusă şi l-a tras pe tata de mână, mergând şovăielnic şi fără ţintă pe uliţă, sub lumina din ce în mai slabă a focului şi din ce în ce mai puternică a lunii.

În capul satului, o voce bătrână şi simplă a întrebat:

— Tu eşti, fiule? Cum de n-ai adus căruţa?

Auzind voce de om, bunicul şi tata s-au bucurat nespus şi, uitând de oboseală, s-au dus grabnic într-acolo.

Un bătrân adus de spate şi-a ridicat privirea către ei şi l-a măsurat pe bunicul meu aproape lipindu-şi ochii de faţa lui. Bunicului nu-i plăceau ochii vigilenţi ai bătrânului, iar răsuflarea de bronz coclit care-i ieşea pe gură îl dezgusta.

— Nu eşti fiul meu, şi-a scuturat bătrânul căpăţâna cu părere de rău, aşezându-se iarăşi jos.

Stătea cu fundul pe un morman mare de lucruri dintre cele mai felurite, cufere, dulapuri, mese, unelte agricole, harnaşamente, umpluturi de bumbac stricate, oale de fier, farfurii de lut… Bătrânul şedea pe movila de lucruri asemenea unui lup care-şi păzeşte prada. De salcia din spatele lui erau priponiţi doi viţei, trei capre şi un măgăruş.

Scrâşnind din dinţi, bunicul l-a ocărât:

— Javră bătrână! Cară-te de-aici!

Pe mormanul de lucruri, bătrânul s-a ridicat pe vine şi a spus prietenos:

— Hei, frăţioare, nu fi pizmaş, pe-ăstea le-am smuls din

foc fără frică!

— S-o fut pe mă-ta în morţii mă-tii, dă-te jos de-acolo! l-a înjurat furios bunicul.

— Nu ştiu ce-ai cu mine. Nu eu te-am chemat aici şi nici nu ţi-am zis nimica rău. De ce mă-njuri? l-a certat cu înţelegere bătrânul.

— Te-njur? O să te tai! Băieţii se luptă cu japonezii să apere ţara şi-şi pun viaţa în primejdie, iar ăştia ca tine profită de foc ca să tâlhărească! Dobitoc bătrân ce eşti, dobitocule! Douguan, pistolul!

— E sub calul japonezului!

Bunicul s-a înălţat şi a sărit pe mormanul de lucruri, a ridicat un picior şi l-a zburat pe bătrân la pământ.

În genunchi, bătrânul l-a implorat:

— Domnule din A opta, cruţă-mă, cruţă-mă…

— Băiatu’ nu e din A opta şi nu e nici din A noua. Băiatu’ e banditul Yu Zhan’ao!

— Domnule comandant Yu, cruţă-mă, domnule comandant Yu, lucrurile ăstea se prăpădeau degeaba în foc… Din sat de la noi n-am venit doar eu „să sap după cartofi dulci”, hoţii ăia au pus ei mâna pe tot ce era de preţ, eu sunt bătrân şi merg încet, am rânduit şi eu nişte vechituri…

Bunicul a ridicat o măsuţă de lemn, a ţintit ţeasta cheală a bătrânului şi i-a sfărâmat-o în cap. Bătrânul a tras un răcnet şi, ţinându-se cu mâinile de capul plin de sânge, a început să se răsucească şi să se zvârcolească bezmetic pe pământ. Bunicul l-a apucat de guler, l-a ridicat şi, uitându-se la faţa aceea bătrână şi scuturată de durere, a spus:

— Un om cumsecade, care „sapă după cartofi dulci”!

L-a pocnit apoi violent cu pumnul, faţa bătrânului a trosnit, iar el a căzut la pământ pe spate. Apropiindu-se din nou, bunicul i-a mai dat cu toată puterea un picior în faţă.

Mama, în braţe cu unchiul meu de doar trei ani, stătea deja în fântâna secată de o zi şi o noapte. În dimineaţa de dinainte, se dusese la fântână să aducă apă în cele două vase de lut din cobiliţă şi de-abia se-aplecase şi-şi zărise faţa în apa liniştită a fântânii, când a auzit gongul bătând pe împrejmuirea de pământ şi pe şeful paznicilor de noapte, bătrânul Wu, urlând din adâncul gâtlejului: „Diavolii au înconjurat satul… diavolii au înconjurat satul…” Mama s-a speriat şi cobiliţa cu vasele de lut i-a picat în fântână. S-a răsucit şi-a fugit spre casă şi, până să ajungă, a dat peste bunicul meu din partea mamei, care ţinea un aruncător în braţe, şi peste bunica mea din partea mamei, care-l ţinea în braţe pe unchiul meu şi o legăturică. De când luptătorii bunicului celălalt purtaseră bătălia de la podul de peste Râul Negru, sătenii presimţiseră că o mare nenorocire stă să se abată asupra lor, însă doar trei-patru familii plecaseră. Restul oamenilor, deşi înfricoşaţi şi neliniştiţi, rămăseseră legaţi de locuinţele lor sărăcăcioase şi de casele lor dărăpănate, de fântânile lor cu apă amară sau cu apă proaspătă, de culcuşurile lor calde sau reci. În cele şapte zile de după lupta, tatăl tatălui meu îl dusese pe-acesta în capitala judeţului să cumpere gloanţe, iar lucrul care nu-i ieşise deloc din minte era cum să cumpere îndeajuns de multe cât să-şi facă socotelile cu Leng Ciupitul-de-vărsat, care-i întinsese o capcană. Nu-i trecuse câtuşi de puţin prin cap că japonezii o să vină să treacă satul printr-o baie de sânge. Cel care în seara zilei a noua din luna a opta jucase un rol esenţial în curăţarea câmpului de luptă şi îngroparea trupurilor martirilor, bătrânul Zhang Ruolu, cel cu un ochi mai mare şi unul mai mic – un om cu o ţinută excepţională şi un intelectual de înalt nivel, care primise învăţătură la şcoli private a mobilizat oamenii să întărească împrejmuirea de pământ, să repare porţile stricate de la intrarea în sat, să facă

noaptea de gardă şi să se folosească de gong ca semnal – la auzul lui, tot satul, bărbaţi şi femei, bătrâni şi copii, trebuia să vină la împrejmuire. Mama spunea că bătrânul domn Ruolu vorbea cu o voce plină şi sonoră, care avea un sunet de aramă, asemenea unui zumzăit. Bătrânul domn spunea: „Săteni, toţi într-un gând şi mutăm munţii zburând – să fim toţi într-un gând şi diavolii n-o să poată intra în sat”.

În acel moment, de pe ogoarele de la marginea satului s-a auzit un bum şi capul paznicului de noapte a explodat, s-a bălăbănit de două ori şi a căzut la baza împrejmuirii. Oamenii de pe uliţă erau cu totul năuciţi şi într-un talmeş-balmeş nebun. Bătrânul domn Ruolu, cu haina şi cămaşa perfect încheiate, răcnea în mijlocul uliţei:

— Săteni, fără devălmăşie! Mergeţi fiecare la bucata stabilită de pe împrejmuire! Săteni, să nu vă fie frică de moarte, cel ce se teme de moarte sigur va muri, cel ce nu se teme nu moare! Nici morţi nu trebuie să-i lăsăm pe diavoli în sat!

Mama a văzut cum toţi bărbaţii se apleacă din şale şi se caţără pe împrejmuire, trântindu-se pe pantă între tufele dese de frasin chinezesc. Bunicii mele din partea mamei îi tremurau picioarele şi, deşi călca cu ele, nu se putea mişca din loc, în timp ce urla plângând:

— Tată, ce facem cu copiii?

Bunicul meu din partea mamei a venit înapoi în fugă cu arma în mână şi a certat-o crunt:

— De ce plângi? Când vine o nenorocire aşa de mare, e totuna dacă eşti viu sau mort!

Ea n-a mai îndrăznit să scoată niciun sunet, dar din ochi lacrimile i se rostogoleau bezmetic. El şi-a întors capul şi s-a uitat la împrejmuirea în care nu se trăgea încă, apoi a prins-o cu o mână pe mama şi cu cealaltă pe mama mamei mele şi a alergat cu ele până la grădina de legume din spatele casei lor, unde cultivau napi şi varză. Chiar în

mijlocul grădinii era o fântână secată şi nefolosită, cu un tambur stricat încă proptit deasupra. Tatăl mamei mele şi-a întins capul şi s-a uitat în fântână, spunându-i apoi bunicii:

— Nu e apă înăuntru. Hai să ascundem copiii aici şi-i luăm după ce pleacă diavolii.

Bunica era ca un butuc de lemn, făcând întru totul după cum spunea bunicul.

Acesta desprinsese frânghia de pe osia tamburului şi i-o lega mamei în jurul şalelor, când pe deasupra capului s-a auzit un şuierat ascuţit care le-a înţepat urechile, iar apoi un lucru negru ca smoala a căzut cu un ţipăt ciudat în cocina de porci a vecinilor. A urmat un zgomot uriaş care a cutremurat tot cerul şi pământul, de parcă totul ar fi fost sfâşiat şi făcut bucăţi; din cocină s-a spulberat apoi o coloană subţire de fum, iar schije, balegă, noroi şi membre de porc au ţâşnit în toate părţile. O pulpă de porc a căzut în faţa mamei, iar tendoanele albe din ea se trăgeau înăuntru ca nişte lipitori de apă. Mama, pe atunci în vârstă de cincisprezece ani, auzea pentru prima oară în viaţa ei o bubuitură de tun. Porcii care nu muriseră în explozie guiţau înnebuniţi, zburând pe deasupra gardului înalt al cocinei. Mama şi unchiuleţul meu plângeau înfricoşaţi. Bunicul a zis:

— Diavolii au tras cu tunul! Frumuşico, ai cinsprezece ani acum, înţelegi cum merg lucrurile. Să ai grijă în fântână de frăţiorul tău. După ce pleacă diavolii, tata o să vină după voi.

Obuzele diavolilor s-au spart din nou peste sat, iar bunicul a răsucit tamburul şi a coborât-o pe mama în fântână. Picioarele ei au călcat pe cărămizile sparte şi pământul surpat de pe fundul fântânii. Cei patru pereţi erau negri ca tăciunele şi doar departe deasupra capului se vedea o lumină mare cât o piatră de moară, în care s-a ivit faţa bunicului. Mama l-a auzit apoi strigând:

— Desfă-ţi frânghia!

Mama şi-a desprins-o din jurul şalelor şi a văzut-o cum urcă la buza fântânii, trasă puţin câte puţin. Şi-a auzit părinţii ciorovăindu-se deasupra, a auzit tunetul obuzelor trase de diavoli şi şi-a auzit mama plângând. A văzut din nou faţa bunicului ivindu-se în lumină şi l-a auzit urlând:

— Frumuşico, prinde bine, coboară şi frăţiorul tău!

Mama a văzut cum flutură prin aer mâinile şi picioarele frăţiorului ei de trei ani, priponit bine la şale cu frânghia, şi i-a auzit gemetele şi plânsetele pe când era lăsat în jos. Frânghia putrezită se scutura încordată. Tamburul scotea un scârţâit prelung. Bunica s-a băgat pe jumătate în fântână, chemându-l pe nume pe unchiul meu, care se zbătea şi plângea:

— Cuminţele, Cuminţelul meu mic…

Mama i-a zărit lacrimile lucii de pe faţă căzând, strop cu strop, în fântâna uscată. Când funia a ajuns jos şi picioarele unchiului meu au atins pământul, el şi-a desfăcut braţele şi a strigat plângând către faţa bunicii, aplecată peste fântână:

— Mamă, vreau să mă urc înapoi, nu vreau, nu vreau să cobor, vreau să mă urc, mamă, mamă, mamă…

Mama a văzut-o pe bunica smucind cu putere frânghia în sus şi-a auzit-o plângând:

— Cuminţele… sufletul meu… fiul meu…

Mama a văzut mâna mare a bunicului dând-o la o parte pe bunica şi mâna acesteia încleştată pe frânghie. Bunicul a îmbrâncit-o tare, iar mama a văzut-o prăbuşindu-se într-o parte. Frânghia a căzut dreaptă în jos, iar unchiul meu a alunecat în braţele mamei.

Mama şi-a auzit tatăl zbierând:

— Femeie netoată ce eşti! Îi pui să urce ca s-aştepte moartea? Hai repede la împrejmuire, că dacă intră diavolii în sat, cine-o să mai trăiască?

— Frumuşico… Cuminţele… Frumuşico… Cuminţele…

Mama a auzit urletele foarte îndepărtate ale bunicii. A venit apoi un alt zgomot de obuz, iar de pe pereţii fântânii au bocănit în jos bulgări de pământ. După bubuitura obuzului, vocea bunicii nu s-a mai auzit şi-au mai rămas doar cerul mare cât o piatră de moară şi tamburul vechi din cer, apăsând peste capul mamei şi al unchiului meu.

Unchiul meu încă plângea, iar mama i-a dezlegat frânghia din jurul şalelor şi l-a ogoit glumind:

— Cuminţelul meu cel bun, frăţiorul meu cel bun, nu mai plânge, dacă mai plângi, o să vină diavolii, diavolii au ochii roşii şi unghiile verzi şi când o să audă plânset de copil, o să vină…

Unchiuleţul meu n-a mai plâns şi şi-a rotunjit ochii negri, pironindu-i pe faţa bunicii. Încă sughiţa puţin, hâc! hâc!, când a cuprins-o pe mama pe după gât cu mânuţele lui grăsuţe şi fierbinţi ca focul. Bubuielile răsunau în văzduh, iar rafalele de puşti şi mitraliere s-au reunit într-o întindere sonoră – ta! —ta! —ta!, o rafală, ta! —ta! —ta!, încă una. Mama şi-a ridicat faţa şi a privit spre cer, străduindu-se să asculte atent mişcările de-afară: a auzit indistinct urletele bătrânului domn Ruolu şi hărmălaia sătenilor. Pe fundul fântânii era umed şi rece. Din pereţi se prăbuşise o bucata, lăsând la vedere pământul alburiu şi câteva rădăcini de copac. Pe suprafaţa cărămizilor care se ţineau încă în zid crescuse un strat de muşchi de un verde întunecat. Unchiul meu s-a mişcat de câteva ori la pieptul ei şi a început din nou să plângă scuturat de suspine:

— Surioară… vreau la mama… vreau să urc sus…

— Cuminţele, frăţiorul meu cel bun… Mama s-a dus cu tata să se bată cu diavolii şi după ce-i gonesc o să se-ntoarcă să ne ia de-aici…

Liniştindu-şi fratele, mama nu s-a putut stăpâni să nu fie şi ea scuturată de sughiţuri – şi amândoi, frate şi soră, s-au ţinut strâns îmbrăţişaţi şi au plâns laolaltă.

După cerul acela rotund care se lumina treptat-treptat,

mama ştia că s-a făcut din nou zi şi că noaptea neagră şi nesfârşită în fine trecuse. În fântână era aşa de multă linişte, că o înspăimânta. A văzut o dâră de raze roşii luminând pe deasupra zidurilor fântânii, la mare depărtare de ea – răsărise soarele. S-a străduit să asculte cu atenţie – în sat era aproape tot atât de linişte ca pe fundul fântânii; doar uneori, ca-ntr-o închipuire, pe cer se rostogolea câte un bubuit ca de tunet. Mama nu ştia dacă în acea nouă zi mama şi tata o să vină sau nu la fântână ca să-i scoată pe fratele ei şi pe ea şi să-i ridice înapoi în lumea în care soarele scânteiază şi aerul circulă, în lumea din care lipsesc şerpii sumbri cu gâturi pătate şi broaştele râioase negre şi slabe. Cele din dimineaţa de dinainte păreau deja să se fi petrecut cu multă-multă vreme în urmă, iar mama simţea că stătuse pe fundul fântânii jumătate din viaţă. Se gândea: „Mamă, tată, dacă nu veniţi, o să vă moară amândoi copiii aici, în fântână”. Mama îşi ura din inimă părinţii, îi ura pentru că-şi aruncaseră copiii în fântână şi-apoi nu mai văzuse nici picior de ei, îi ura că nu le pasă dacă le sunt copiii vii sau morţi. Mama se gândea că atunci când o să-i vadă, cu siguranţă o să plângă şi o să facă mare tămbălău, ca să-şi verse toată obida care o năpădea. Nu avea de unde să ştie că tocmai pe când se gândea ea cât îşi urăşte părinţii, mama ei şi bunica mea din partea mamei fusese deja sfârtecată de obuzele de mortieră cu înveliş de alamă, iar tatălui ei şi bunicului meu din partea mamei, care se expusese prea mult pe împrejmuire, un glonte precis al japonezilor îi ridicase şi-i răsturnase la pământ calota capului. (Mama mi-a spus că înainte de 1940, toţi soldaţii japonezi din China erau trăgători de primă mână.)

Fără să scoată vreun sunet, mama se ruga: „Mamă! Tată! Veniţi repede! Mi-e foame, mi-e sete, frăţiorul s-a îmbolnăvit, dacă nu veniţi, vă prăpădiţi copiii!”

Mama a auzit venind de pe împrejmuire, sau poate nu de pe împrejmuire, sunete slabe de gong, iar în urma lor pe

cineva urlând:

— Mai trăiţi careva? Mai trăieşte careva? Diavolii au plecat… a venit comandantul Yu…

Mama s-a ridicat cu unchiul meu în braţe şi a urlat din răsputeri cu vocea ei deja răguşită:

— Mai trăim… mai trăim… suntem în fântână… veniţi să ne scoateţi…

Răcnind, mama a legănat cu o mână frânghia de la tambur. A ţinut-o tot aşa preţ de câteva ore bune. Apoi braţul cu care-şi ducea frăţiorul s-a desfăcut pe neştiute, iar unchiul meu a picat la pământ, a mormăit ceva fără vlagă şi-apoi n-a mai scos niciun sunet, nicio şoaptă. Mama s-a sprijinit de pereţii fântânii, dar corpul i-a alunecat la pământ şi a rămas ca moartă pe cărămizile sparte şi reci ca gheaţa. Îşi pierduse speranţa.

Unchiul s-a căţărat pe genunchii ei şi a zis cu completă detaşare:

— Surioară… vreau la mama…

Mamei i-a trecut prin inimă un val de mâhnire şi amărăciune, şi-a-ntins mâinile, l-a cuprins la pieptul ei şi i-a spus:

— Cuminţele… mama şi cu tata nu ne mai vor… o să murim amândoi în fântână…

Unchiul meu ardea pe tot corpul, iar mama parcă ţinea în braţe o sobă.

— Surioară… mi-e sete…

Mama a văzut că într-unul din colţurile fântânii se află o băltoacă de apă murdară, de un verde înnegurat. Acolo era un loc mai scobit şi mai întunecos decât unde stăteau ei. În apă şedea o broască râioasă uscată şi slabă, cu spatele acoperit de umflături mari cât bobul de fasole şi negre ca tăciunele. Pielea galben-deschis de sub gura ei bolborosea neliniştită, iar ochii ei bulbucaţi se holbau mânioşi la mama, căreia i s-a cutremurat atunci toată carnea pe ea şi a strâns din ochi cu toată puterea. Şi mamei i se uscase

gura şi limba, dar şi-a zis că şi să moară de sete şi tot n-o să bea din apa murdară în care se înmuia broasca.

Febra unchiului meu se pornise în după-amiaza de dinainte. De când coborâse pe fundul fântânii, nu se oprise aproape deloc din plâns, până când rămăsese fără voce şi horcăia acum ca o pisică pe moarte.

În dimineaţa de dinainte, mama fusese îngrozită şi răvăşită – îngrozită de bubuiturile exploziilor din afara şi dinlăuntrul satului şi răvăşită de zvârcolelile disperate ale fratelui său. La cei cincisprezece ani ai ei, mama avea oasele încă firave şi chiar să-l ţină pe rotofeiul cel mic în braţe îi venea de obicei greu, darmite acum, când el se răsucea şi se sălta fără contenire. Mama îi dăduse o palmă peste fund, dar unchiul meu cel netot cât cuprinde o muşcase fără pic de consideraţie.

După ce-a făcut febră, unchiul meu a zăcut inconştient şi moale ca o cârpă în braţele mamei, aşezată pe o cărămidă dintr-un colţ. De la atâta apăsat, fundul o durea cu o durere oarbă, iar picioarele îi amorţiseră cu totul. Împuşcăturile se-auzeau ba mai răzleţe, ba mai dese, dar nu se opreau deloc. Razele soarelui s-au rostogolit încet-încet dinspre peretele de apus al fântânii, iar când au trecut de peretele de la răsărit, fântâna s-a întunecat. Mama ştia că stăteau deja de o zi întreagă în fântână – mama şi tata nu trebuiau să vină? A pipăit faţa dogorâtoare a unchiului meu, a simţit cum răsuflarea care-i iese pe nas e ca o limbă de foc, i-a pus mâna la inimă, care-i sălta cu toată puterea, şi-a auzit cum îi hârâie pieptul. Preţ de o clipă, s-a gândit că poate fratele ei are să moară şi-ntregul corp i-a fost cuprins pe dată de tremurat; a respins cu toată puterea acest gând. S-a liniştit, spunându-şi: „Acuş-acuş se înnoptează, şi până şi rândunelele şi vrăbiile se-ntorc la cuiburi peste noapte. Acuma vin mama şi tata”.

Razele de deasupra fântânii s-au migdalat, apoi au ajuns

de un roşu întunecat, iar atunci un greier ascuns între crăpăturile dintre cărămizi a-nceput să cânte, cri-cri-cri, iar un roi de ţânţari pitiţi tot acolo şi-au pornit şi ei motoarele şi-au început să zboare. Mama a auzit exploziile înşiruindu-se rapid în apropiere de împrejmuire, i-a părut că în nordul satului oamenii şi animalele urlă şi ţipă, iar imediat după aceea dinspre sud s-au auzit rafale de mitralieră ca nişte pale de vânt. După ce s-au domolit, zgomotele de voci şi de copite au tălăzuit spre sat ca o maree. Totul era un terci bezmetic. Valuri-valuri de copite şi paşi se-auzeau alergând încoace şi-ncolo în jurul fântânii. Mama i-a auzit pe soldaţii japonezi zbierând bolborosit. Unchiul meu a gemut de durere, iar mama i-a astupat gura şi şi-a ţinut şi ea respiraţia. I-a simţit faţa răsucindu-i-se încoace şi-ncolo sub palma ei şi şi-a auzit inima zupăind cu bubuituri ca de tobă. Mai apoi razele soarelui au pierit, iar mama a văzut prin gura fântânii un petic de cer care ardea într-un roşu aprins. Focurile prâsneau, iar pulberea arsă plutea peste fântână. Zgomotul focului se-amesteca cu plânsete de copil şi mugete ascuţite de femeie, cu behăitul caprelor sau poate cu plânsul vacilor. Deşi şedea pe fundul fântânii, mama tot a adulmecat mirosul greu de arsură.

Mama nu ştia câtă vreme a fremătat în lumina focului, conceptul însuşi de timp îi era deja străin, dar a perceput extrem de acut toate evenimentele. Luându-se după griul întunecat căpătat treptat de peticul ei de cer, ştia că focurile mari nu mai au mult şi se vor stinge. Sub pâlpâirea slabă a flăcărilor, pereţii fântânii săltau când luminos, când întunecat. La început, în sat se mai auziseră detunături răzleţe şi zgomotul uriaş al caselor prăbuşindu-se, dar mai apoi rămăsese doar pacea: pe cerul acela rotund al mamei s-au ivit câteva stele spălăcite şi neluminoase.

Mama a adormit în frig şi s-a trezit în frig. Ochii i se

obişnuiseră deja cu întunericul de pe fundul fântânii, iar când a ridicat capul şi a privit spre cerul azuriu al dimineţii şi la mănunchiul de raze blânde azvârlite pe pereţii fântânii, a luat-o ameţeala. Umezeala din fântână îi făcuse hainele leoarcă, frigul îi pătrunsese până la oase, iar ea îşi cuprinsese strâns-strâns fratele în braţe. Febra mare îi mai scăzuse puţin în partea a doua a nopţii, dar tot era cu mult mai cald decât ea. A luat căldură de pe trupul lui, aşa cum el a luat răcoare de pe trupul ei, bizuindu-se astfel unul pe altul pentru a continua să trăiască în lunga perioadă petrecută înăuntrul fântânii. Mama nu ştia atunci că părinţii lor muriseră deja de mult şi spera tot timpul că feţele lor o să se ivească la gura fântânii şi că vocile lor familiare o să zguduie pereţii fântânii iscând şiraguri de ecouri; dacă n-ar fi fost aşa, dracu' ştie dacă mama ar fi rezistat în fântâna secată timp de trei zile şi trei nopţi.

Când mă uit în urmă la istoria familiei mele, descopăr că personajele-cheie au o legătură indisolubilă cu găurile întunecoase. Mama e cea care a început, bunicul a dus treaba la desăvârşire, stabilind un record printre contemporani cu privire la traiul în peşteri al omului civilizat, iar tata a pus punct – un epilog deloc minunat (din punct de vedere politic), dar cu totul magnific (cântărit prin prisma oamenilor): când a sosit timpul, tata a fluturat din singurul braţ pe care-l mai avea şi, întâmpinând norii roz ai dimineţii, a zburat către mama, fratele meu mai mare, sora mea mai mare şi către mine.

Mamei pe dinafară îi era frig, dar pe dinăuntru era uscată ca focul – nu mai mâncase şi nu mai băuse nimic din dimineaţa trecută. Senzaţia de uscăciune şi de sete începuse să o chinuie din seara de dinainte, când focurile cele mari mistuiau satul. La mijlocul nopţii, senzaţia de foame atinsese o culme, iar când se apropiase de zi, maţele şi burta i se strânseseră parcă într-un ghem – în afară de durerea contracţiilor, nimic nu mai exista. Acum însă, când

se gândea la mâncare, o apuca greaţa. În această clipă, cel mai greu de îndurat era acum setea: îşi simţea plămânii fâşâind ca sorgul uscat la soare şi veştejit, gâtlejul îi înţepenise scuturat de convulsii, iar durerea era greu de răbdat. Unchiul meu îşi închidea şi-şi deschidea buzele brobonite de băşici şi crăpate, spunând apoi încă o dată:

— Surioară… mi-e sete…

Mama nu îndrăznea să se uite la faţa posmăgită a fratelui ei şi nu găsea nicio vorbă să-l ogoiască. Toate promisiunile pe care i le făcuse timp de o zi şi-o noapte fuseseră în van, iar părinţii care întârziau să vină o făcuseră să-şi amăgească fratele şi să se amăgească şi pe ea însăşi. Sunetul indistinct de gong de pe împrejmuire pierise de mult, iar în sat nu se mai auzeau nici măcar lătrăturile câinilor. Mama s-a gândit că bunicii mei probabil muriseră sau poate fuseseră luaţi de japonezi. Găoacele ochilor o ardeau, dar nu mai avea lacrimi să verse prin ele. Înfăţişarea vrednică de toată mila a fratelui ei a făcut-o pe mama să crească şi să se mărească. A uitat pentru o clipă de durerea cărnii ei, şi-a aşezat fratele pe cărămidă, s-a ridicat şi a măsurat cu privirea pereţii fântânii. Erau, de bună seamă, umezi, iar muşchiul de pe ei se arăta viguros şi plin de viaţă, doar că nu ostoia setea şi nu putea fi mâncat. Mama s-a lăsat pe vine, a tras la o parte o cărămidă, apoi încă una. Erau amândouă foarte grele, de parcă erau saturate de apă. Dintre ele, s-a strecurat plin de sine afară un miriapod de un roşu aprins, cu zeci şi zeci de picioare fine. Mama a sărit într-o parte şi a văzut cum miriapodul, arătându-şi cele două şiruri ameţitoare de picioare, s-a târât undeva deasupra broaştei râioase, a căutat o gaură între cărămizi şi s-a strecurat înăuntru. Mama n-a mai îndrăznit să tragă de cărămizi şi nici n-a mai cutezat să se aşeze – nenorocirea aia care se petrecuse în dimineaţa de dinainte o făcuse să-şi dea seama că devenise femeie.

După ce m-am însurat, mama a vorbit cu soţia mea despre prima ei menstruaţie din fântâna umedă, rece şi întunecoasă, iar soţia mea mi-a spus şi mie: amândoi am simţit atunci multă compasiune faţă de mama mea la cei cincisprezece ani ai ei.

Mama n-a avut încotro şi şi-a încredinţat ultimul firicel de speranţă bălţii murdare în care stătea cufundată broasca râioasă. Forma ei hidoasă o înspăimânta şi o scârbea peste măsură, dar această făptură hidoasă ocupa o băltoacă de apă. Uscăciunea şi setea greu de îndurat, şi mai ales fratele ei în care, din lipsa apei, viaţa se veştejea treptat, au făcut-o pe mama să n-aibă încotro şi să-şi facă încă o dată planuri în legătură cu băltoaca. Totul era la fel ca în ziua de dinainte, iar într-un răstimp atât de lung, broasca nu se mişcase de-acolo nici măcar cu un fir de păr – îşi păstrase aceeaşi înfăţişare şi aceeaşi măreţie şi, ca şi mai înainte, pielea ei umflată şi înfiorătoare continua să o scârbească pe mama, iar ochii aceia sumbri continuau să o privească cu duşmănie. Curajul mamei s-a topit deodată. Simţea cum din ochii broaştei ţâşnesc doi ţepi otrăviţi care i se înfig în corp. Şi-a ferit iute faţa, dar din creier cu greu şi-a şters umbra broaştei – umbra aceea care stârneşte în om toate pornirile certăreţe.

Mama şi-a întors faţa, iar când şi-a întors-o, şi-a văzut fratele pe moarte şi a simţit cum ei înseşi îi arde focul în piept şi cum gâtlejul i s-a prefăcut într-un coş de furnal pe care saltă limbi de foc. A descoperit deodată că în crăpăturile dintre două cărămizi creştea un mănunchi de ciuperci mici şi albe ca laptele. Într-atât se însufleţise, că inima dădea să-i stea în piept. Cu cea mai mare băgare de seamă, a dat la o parte cărămizile şi a cules ciupercile. Când a văzut mâncarea, maţele şi burta pe dată i s-au înnodat într-un ghem, cu o durere uscată şi întărită. Şi-a îndesat în gură o ciupercă şi-a-nghiţit-o pe nemestecate. Gustul era delicios, stârnindu-i foamea şi mai tare. Şi-a mai

vârât una în gură. Fratele ei a scos un geamăt. Mama şi-a liniştit conştiinţa: trebuia să-i dau lui ciupercile ăstea două, dar mi-a fost frică să nu fie otrăvite, aşa că le-am încercat eu prima. Nu? Sigur că da! I-a îndesat una în gură şi unchiului meu, numai că acesta avea gura ţeapănă. O privea cu ochii întredeschişi şi ficşi.

— Cuminţele, mănâncă, a spus mama, surioara ta a găsit ceva bun, mănâncă.

I-a plimbat apoi prin faţa ochilor ciupercile din mână, iar el a dat de câteva ori din fălci, de parcă ar fi mestecat. Mama i-a mai vârât o ciupercă în gură, însă el a tuşit o dată şi-a scuipat-o afară. Buza de sus i se umpluse de crăpături însângerate. Zăcea pe cărămizile denivelate, iar răsuflarea îi era cât un firicel.

Mama a înfulecat ca lupii şi ca tigrii cele mai bine de zece ciuperci, iar maţele şi stomacul care-i intraseră în semihibernare au început să i se zvârcolească nebuneşte. Burta o durea puternic, bolborosind. Au trecut-o cel mai tare sudorile de când coborâse în fântână şi au trecut-o şi ultima oară. Hainele ei subţiri se făcuseră ciuciulete, iar la subsuori şi în găoacea genunchilor era vâscoasă şi păstoasă. Genunchii i-au amorţit, tot corpul i-a fost scuturat de tremurături, iar răcoarea din fântână a înţepat-o până în măduva oaselor. Fără voie, s-a lăsat moale lângă fratele ei şi a leşinat la jumătatea celei de-a doua zile petrecute în fântână.

Când s-a trezit, se lăsa cel de-al doilea amurg de după coborârea în fântână. Pe deasupra peretelui de răsărit al fântânii, a zărit strălucirea purpurie a soarelui care se lăsa pieziş spre apus. Tamburul vechi şi stricat era îmbăiat de soarele în asfinţit, iscându-i o senzaţie contradictorie, de ceva antic şi îndepărtat, dar şi de apropiere a ultimei zile. În urechi îi răsuna mereu un zumzăit continuu, însoţit de tropot de paşi din afara fântânii, boc! boc!, dar nu ştia dacă e aievea sau nu. Deja nu mai avea tăria să urle şi să

strige. După ce s-a trezit, setea şi uscăciunea mai aveau puţin şi îi frigeau până la capăt pieptul. Nu mai cuteza nici măcar să inspire prea puternic – fiecare răsuflare îi dădea dureri insuportabile. Frăţiorul ei era acum dincolo de durere şi bucurie, zăcea pe grămada de cărămizi prefăcându-se treptat într-o bucată de piele galbenă şi veştedă. Când mama i-a văzut ochii alburii cufundaţi adânc în orbite, a simţit că din propriii ochi iese un văl de negură şi că umbra întunecoasă a morţii a început să învăluie fântâna uscată.

Cea de-a doua noapte în fântână, una cu stele şi lună scânteietoare, a trecut foarte repede – mama a petrecut-o într-o stare de semitrezie. De mai multe ori a visat că i-au crescut aripi, că ţâşneşte rotindu-se în zbor spre înaltul fântânii, dar că puţul este nemărginit de adânc, că ea zboară, zboară, dar mereu mai e mult până la gura fântânii şi că, pe măsură ce ea zboară mai repede, şi puţul se lungeşte la fel de repede. La jumătatea nopţii, a mai avut un moment scurt de trezie, a atins corpul rece ca gheaţa al fratelui ei şi n-a îndrăznit să creadă că a murit, s-a gândit că de bună seamă a făcut ea febră. O perdea de raze răsfrânte a luminat balta verde. Broasca râioasă semăna acum cu un obiect de preţ, ochii şi pielea ei trimiteau străluciri de jad, iar balta era şi ea de un verde minunat, ca smaraldul. Mama a simţit că în acel moment îşi schimbă părerea despre broască, a simţit că între ea şi broasca aceea sacră se poate face o înţelegere ca să bea şi ea o gură de apă de sub broască – mama se gândea că dacă broasca vrea, ea o poate azvârli afară din fântână ca pe o piatră. Mama s-a gândit şi că, dacă a doua zi o să mai audă zgomot de paşi pe-afară, o să arunce în sus cu pietre şi cărămizi – chiar dacă sunt soldaţi japonezi sau Sprijinitori ai împăratului, tot o să arunce cu pietre şi cărămizi, să dea un semn de viaţă.

Când s-a luminat din nou, mama ştia să diferenţieze

perfect obiectele mărunte de pe fundul fântânii, iar lumea de aici devenise vastă şi întinsă. Profitând de starea bună de dimineaţă, a jupuit o bucată de muşchi verde, a băgat-o în gură şi a mestecat-o. Muşchiul avea iz, dar era totuşi bun de mâncat. Gâtlejul ei se întărise însă atât de mult, că nu se mai putea îndoi, aşa că muşchiul, ajuns în laringe, a luat-o înapoi în sus. Şi-a aruncat privirea spre baltă, unde broasca îşi reluase înfăţişarea de la început şi o pironea cu ochi plini de răutate. N-a mai îndurat ca broasca să se holbeze la ea cu o asemenea privire pungăşească şi provocatoare şi şi-a răsucit capul, începând să plângă, furioasă şi înfricoşată.

La prânz, chiar a auzit un zgomot greu de paşi şi doi oameni vorbind. A asaltat-o o bucurie uriaşă, s-a ridicat zgâlţâindu-se şi a urlat cu putere, de parcă cineva ar fi strâns-o de gât, dar n-a reuşit să scoată niciun sunet. A apucat o piatră, cu gândul să o repeadă în sus, dar de-abia ce-a ridicat-o până la înălţimea taliei că i-a alunecat din mâini. S-a sfârşit. A auzit paşii şi vorbele oamenilor îndepărtându-se. S-a aşezat deznădăjduită lângă corpul fratelui ei, a aruncat un ochi spre obrazul lui albicios şi a ştiut că a murit. Şi-a pus mâna pe faţa lui rece ca gheaţa şi pe dată a cuprins-o o ură infinită că moartea l-a despărţit de el. Lumina care ieşea din ochii lui pe jumătate deschişi ţinea de o altă lume.

În noaptea care a urmat, a trăit o spaimă nemăsurat de mare. I se părea că vede un şarpe gros cât o coadă de seceră. Şarpele avea pielea neagră, cu puzderie de pete galbene răspândite pe şira spinării. Capul îl avea turtit, ca la un şarpe cu ochelari, iar pe gât avea un inel galben. Răcoarea înfiorătoare din fântână ieşea din corpul lui. De mai multe ori a simţit cum şarpele se încolăceşte, scuipă cu gura lui turtită venin de un roşu aprins şi împroaşcă, şuierând, răcoare.

Mai apoi, mama chiar a zărit acel şarpe galben şi

stângaci într-o gaură din perete, deasupra broaştei râioase. Îşi scotea capul din gaură, iar ochii lui perfizi, neîndurători şi încăpăţânaţi, aşezaţi de amândouă părţile capului, o ţintuiau goi. Mama şi-a acoperit ochii şi s-a tras cu putere înapoi. Deasupra bălţii, un şarpe o supraveghea îndeaproape, iar sub el apa murdară era privegheată de-o broască râioasă: mama iarăşi nu se mai gândea să bea apă.

4

Tata, Wang Guang (sex masculin, cincisprezece ani, mic şi scund, faţă negricioasă), De Zhi (sex masculin, paisprezece ani, înalt şi subţire, cu pielea feţei galbenă, la fel şi ochii), Guo Yang (sex masculin, patruzeci şi ceva de ani, şchiop, la subsuori cu cârje de lemn), un bărbat orb (nume şi vârstă necunoscute, ţinând la piept o lăută veche şi stricată cu trei corzi) şi o femeie pe nume Liu (patruzeci şi ceva de ani, înaltă, mare şi cu picioarele acoperite de plăgi) – toţi şase supravieţuitori ai acestei mari nenorociri – îl priveau tâmp, mai puţin orbul, pe bunicul meu. Stăteau în picioare pe împrejmuire, iar soarele care răsărea le lumina feţele atât de arse de focul sălbatic şi fumul gros, că-şi schimbaseră forma. De-o parte şi de cealaltă a împrejmuirii se aflau culcate la nimereală cadavrele celor ce rezistaseră eroic şi cadavrele celor ce atacaseră nebuneşte. În şanţurile pline cu apă murdară din afara împrejmuirii se murau câteva zeci de cadavre umflate şi patru cai de luptă japonezi cu burţile sfârtecate. Satul era tot numai ziduri dărâmate şi pereţi prăbuşiţi, fumul alb de arsură încolăcindu-se încă în aer ici şi colo. În afara satului nu era decât sorg călcat în picioare şi cu totul în devălmăşie. Izul de arsură şi duhoarea de sânge alcătuiau mirosul principal al acelei dimineţi, negrul şi roşul erau culorile principale, iar tragicul şi solemnul creau atmosfera principală.

Ochii bunicului meu erau de un roşu aprins, părul îi albise aproape cu totul, se cocoşase, iar mâinile mari şi umflate îi atârnau chinuite şi neliniştite până deasupra genunchilor.

— Săteni… a spus bunicul cu o voce răguşită, am adus năpasta peste tot satul…

Toţi au început să plângă cu suspine şi până şi din orbitele uscate şi veştejite ale orbului s-au rostogolit lacrimi cristaline.

— Domnule comandant Yu, ce facem? l-a întrebat Guo Yang, îndreptându-şi corpul cu cârjele şi ţuguindu-şi gura plină de dinţi negri.

— Domnule comandant Yu, diavolii o să mai vină? a întrebat şi Wang Guang.

— Domnule comandant Yu, du-ne de aici, să fugim! a zis femeia Liu, înecată în hohote.

— Să fugim? Unde să fugim? a zis orbul. Fugiţi voi, eu şi dacă e să mor, mor aici.

S-a aşezat apoi şi-a-nceput să ciupească, ding-ding! dong-dong!, din lăuta stricată pe care o ţinea la piept. Gura i s-a lăsat într-o parte, obrajii i-au fremătat, iar capul a-nceput să i se zgâlţâie ca toba cu care-şi anunţă prezenţa vânzătorii de mărunţişuri.

— Săteni, nu putem fugi, a zis bunicul, au murit atâţia oameni. Nu putem fugi. Diavolii o să vină din nou. Să profitam de răgaz şi să mergem să luăm armele de la morţi. O să ne luptăm cu diavolii care pe care – sau moare peştele, sau se rupe năvodul!

Tata şi ceilalţi s-au risipit pe câmp şi au desprins armele de pe corpurile japonezilor, aducându-le rând pe rând pe împrejmuire. Guo, cel în cârje, şi femeia Liu, care avea picioarele acoperite de plăgi, căutau şi ei arme în apropiere. Orbul şedea lângă grămada de armament, ascultând mişcările cu urechile ciulite, ca o santinelă credincioasă.

Pe la mijlocul dimineţii, toată lumea s-a reunit pe împrejmuire, uitându-se la bunicul meu cum face inventarul armelor. Bătălia din ziua anterioară se dusese până la lăsarea nopţii, iar japonezii n-avuseseră timp să cureţe câmpul de luptă, ceea ce fără îndoială i se brodea numai bine bunicului.

Strânseseră aşa: puşti japoneze 38 – 17 bucăţi, cu cutii pentru gloanţe făcute din piele de vacă – 34, şi gloanţe cu înveliş de cupru şi capăt ascuţit – 1007; puşti făcute în China după modelul cehesc 79 – 24 de bucăţi, cu cutii de muniţie din pânză groasă galbenă – 24, şi gloanţe pentru 79–412; grenade-cantalup, cu petale, făcute în Japonia – 57, şi grenade cu mâner de lemn făcute în China – 43; pistol-ţestoasă, făcut în Japonia, cu 39 de gloanţe – 1; pistol Colt cu 7 gloanţe – 1; săbii japoneze – 9; carabine japoneze – 7, cu peste 200 de gloanţe.

După ce-a terminat de inventariat muniţia, bunicul i-a cerut lui Guo Yang pipa, a aprins-o, a tras un fum, iar apoi s-a aşezat pe împrejmuire.

— Tată, mai putem strânge un detaşament! a zis tata.

Bunicul s-a uitat la mormanul de arme şi a tăcut mâlc. După ce-a terminat de fumat, a zis:

— Copii, alegeţi-vă fiecare o armă.

Bunicul şi-a atârnat pistolul aşezat într-o teacă de piele asemănătoare unei carapace de broască-ţestoasă şi şi-a mai luat şi un model 38 cu baioneta pusă. Tata a ales coltul, iar Wang Guang şi De Zhi şi-au luat fiecare câte o carabină japoneză.

— Dă-i coltul unchiului Guo, a zis bunicul.

Tata şi-a ţuguiat buzele nemulţumit.

— Nu e bun în luptă, ia tot o carabină.

— Vreau puşcă, nu pistol, dă-i coltul orbului, a zis Guo Yang.

Bunicul a zis:

— Cumătro, vezi ce faci să rostuieşti ceva de mâncare.

Diavolii o să vină curând.

Tata şi-a ales o 38 şi, ţac-ţac, s-a învăţat cu mişcările puştii.

— Fii atent, dac-o tot mişti, o să se pornească din greşeală, i-a atras în trecere bunicul luarea-aminte.

— Nicio treabă, am învăţat-o.

Orbul şi-a coborât vocea şi-a zis:

— Domnule comandant Yu, vin, vin!

— Coborâţi repede!

Toţi s-au băgat printre tufele de frasin chinezesc de pe suişul împrejmuirii de pământ, fixând atenţi cu privirea lanurile de sorg de dincolo de şanţuri. Orbul şedea lângă grămada de arme, legănându-şi capul şi începând să-şi ciupească lăuta.

— Coboară şi tu! i-a strigat bunicul.

Faţa orbului a zvâcnit dureros, iar gura vroia să spună ceva, mişcându-se de parcă ar fi mestecat. Lăuta lui cu trei corzi, veche şi stricată, repeta aceeaşi melodie, asemenea sunetului necurmat şi necontenit al ploii iuţi răpăind neîntrerupt într-o căldare spartă de fier.

Dincolo de şanţuri nu se vedea nici umbră de om, dar câteva sute de câini se năpusteau din mai multe părţi pe cadavrele din lanurile de sorg. Zburau lipiţi de pământ, iar blăni de toate culorile săltau în lumina soarelui; cel mai în frunte alergau cei trei câini mari ai familiei mele.

Pe tata, mereu dornic de acţiune, l-a apucat nerăbdarea, a luat la ţintă haitele şi-a tras o dată, iar glontele, vâj!, a zburat către cer. Cocenii de sorg s-au frământat în depărtare.

Wang Guang şi De Zhi, care aveau pentru prima oară o puşcă în mână, au ochit cocenii care se legănau fără odihnă şi-au tras: poc-poc! Gloanţele lor fie s-au dus în cer, fie-au intrat în pământ – niciunul n-a nimerit ţinta.

Bunicul a spus fierbând de mânie:

— Nu e voie să trageţi! N-avem gloanţe de risipit!

Şi-a ridicat apoi piciorul şi a dat un şut în fundul ridicat mult în sus al tatii.

Freamătul sorgului din depărtare s-a potolit treptat-treptat, iar o voce plină şi sonoră a urlat:

— Nu trageţi… nu trageţi greşit… din care sunteţi?…

— Din ăia ai lu' tac-tu', câini galbeni ce sunteţi voi!

Bunicul a potrivit o puşcă 38 şi a tras în direcţia de unde venise vocea.

— Prietene… nu greşi… suntem din regimentul Jiao-Gao din Armata a opta… noi ne luptăm cu japonezii… a mai strigat o dată omul din lanul de sorg. Vă rog, răspundeţi… din care sunteţi?

— Ţărănoiul ăsta din A opta numai p-asta o ştie, a zis bunicul.

Bunicul şi-a luat cei câţiva soldaţi şi s-a strecurat afară din tufele de frasin, rămânând în picioare pe împrejmuirea de pământ.

Cei mai bine de optzeci de soldaţi din regimentul Jiao-Gao al Armatei a opta s-au strecurat şi ei afară dintre cocenii de sorg unde stătuseră tupilaţi. Aveau toţi hainele zdrenţuite şi rupte, chipurile arse şi uscate şi erau temători ca nişte sălbăticiuni mici. Cei mai mulţi dintre ei aveau mâinile goale, dar ţineau la brâu câte două grenade cu mâner de lemn. Cei zece soldaţi care mergeau în faţă cărau fiecare câte-o bătrână din Hanyang, unii având însă şi puşti artizanale.

Tata văzuse în după-amiaza de dinainte regimentul acesta adăpostindu-se în adâncul lanului de sorg şi trăgând cu foc precis în diavolii care atacau satul.

Trupele Armatei a opta au urcat pe împrejmuire. Conducătorul lor, un om înalt de statură, a spus:

— Detaşamentul unu, de gardă! Restul, repaus!

Soldaţii s-au aşezat pe împrejmuire, iar un tânăr frumuşel a rămas în picioare în faţa lor. A scos din raniţă o hârtie pământie şi, fluturându-şi braţele şi bătând ritmul,

a-nceput să-i înveţe un cântec:

— Vântul mugeşte… a cântat tânărul, vântul mugeşte, mugeşte, mugeeeşte… cântau alandala şi soldaţii, atenţie, uitaţi-vă la mâinile mele, cântaţi împreună… caii nechează, caii nechează, Fluviul Galben se învolburează, Fluviul Galben se învolburează, Fluviul Galben se învolburează, În Hebei şi Henan sorgul s-a copt, În Hebei şi Henan sorgul s-a copt, Vitejii din lanuri sunt gata de luptă cu japonezii, Vitejii din lanuri sunt gata de luptă cu japonezii, îşi iau puşca, îşi iau tunul, îşi iau puşca, îşi iau tunul, Apucă săbiile, apucă lăncile, Apucă săbiile, apucă lăncile, Să apere satul, să apere nordul, să apere China…

Tata privea cu mare admiraţie aerul tineresc de pe figurile palide ale soldaţilor din Armata a opta şi, ascultându-i, a simţit că şi pe el îl mănâncă gâtlejul. Şi-a adus deodată aminte că aghiotantul Ren, cel din rândul trupelor bunicului era şi el un tânăr frumuşel şi că ştia şi el să dirijeze soldaţii mişcându-şi braţele.

Împreună cu Wang Guang şi De Zhi, s-a apropiat, cu puşca în mână, să se uite la cei din Armata a opta în timp ce cântau. Soldaţii se uitau invidioşi la carabinele şi treişopturile lor japoneze, noi-nouţe.

Comandantul regimentului Jiao-Gao se numea Jiang. Era foarte înalt, dar avea labele picioarelor mici, aşa că oamenii îl porecliseră Jiang Picioruş. Împreună cu un băiat de şaisprezece-şaptesprezece ani, a venit în faţa bunicului.

La brâu, Jiang avea vârât un mauser. Purta un chipiu cenuşiu-închis de stofă grosolană, de cozorocul căruia erau prinşi doi bumbi negri. Avea dinţii albi ca zăpada. Vorbind nu foarte curat dialectul Beijing, a spus:

— Domnule comandant Yu, sunteţi un erou! Am asistat ieri la lupta dumneavoastră eroică împotriva inamicului japonez!

Jiang i-a întins apoi mâna, iar bunicul i-a aruncat o privire rece şi-a fornăit ceva pe nas.

Cu oarecare stânjeneală, Jiang şi-a retras mâna, a râs şi a continuat:

— Sunt autorizat de Comitetul special pentru zona Binhai al Partidului Comunist Chinez să am un schimb de vederi cu comandantul Yu. Comitetul special pentru zona Binhai al Partidului Comunist Chinez îşi exprimă profunda admiraţie faţă de ardoarea naţională şi eroicul spirit de sacrificiu arătate de dumneavoastră în acest măreţ război de eliberare naţională. Comitetul special pentru zona Binhai a instruit regimentul meu să ia legătura cu dumneavoastră, ca să ne coordonăm, să luptăm împreună împotriva japonezilor, să punem bazele unui guvern democratic unit...

Bunicul a spus:

— Mă-sa! N-am deloc încredere în voi! Unit, unit, da' când m-am luptat cu maşinile diavolilor, cum de n-aţi venit să vă uniţi? Şi când diavolii au încercuit satul, cum de n-aţi venit să vă uniţi? Toată armata lu' băiatu' a fost nimicită, au curs râuri de sânge din oameni nevinovaţi şi voi veniţi să vorbiţi să ne unim!

Spumegând de mânie, bunicul a dat cu piciorul în tubul chihlimbariu al unui cartuş, trimiţându-l în şanţ. Orbul şi-a făcut iar treabă cu lăuta, dong!... dong!... dong!... iscând sunete ca picăturile căzând după ploaie de pe streaşină într-o găleată de tablă.

Căpitanul Jiang fusese pus în dificultate de ocările bunicului, dar a continuat să vorbească cu elocvenţă:

— Domnule comandant Yu, nu înşelaţi marile aşteptări pe care le are Partidul nostru din partea dumneavoastră şi nu nesocotiţi puterea Armatei a opta. Zona Binhai a fost mereu controlată de naţionalişti şi Partidul nostru de-abia şi-a început aici activitatea. Masele populare nu s-au lămurit cu privire la armata noastră, dar această situaţie nu va fi de durată – conducătorul nostru, Mao Zedong, de mult ne-a arătat limpede direcţia. Domnule comandant Yu,

vă dau un sfat prietenesc: viitorul Chinei este Partidul Comunist. Noi, cei din Armata a opta, suntem oameni de mare onoare şi niciodată nu întindem capcane. Despre ambuscada trupelor dumneavoastră şi a detaşamentului Leng, Partidul nostru ştie totul. Considerăm că detaşamentul Leng a fost lipsit de moralitate, iar împărţirea prăzii de război nu a fost justă. Noi, cei din Armata a opta, nu întindem niciodată capcane să ne prindem în ele prietenii. Desigur, în prezent, echipamentul nostru nu este adecvat, dar fără îndoială că tăria noastră va spori în luptă. Noi dorim sincer şi din inimă să activăm pentru marile mase populare şi ne luptăm de-adevăratelea cu diavolii. Domnule comandant, şi dumneavoastră aţi văzut cum ieri, prin perdeaua verde a grânelor, cu doar câteva puşti stricate am înfruntat duşmanul o zi întreagă. Am pierdut şase tovarăşi. În schimb, cei care după bătălia de la Râul Negru au dobândit multe arme şi muniţii au stat la o parte uitându-se la încleştare, purtând o mare vină în tragicul măcel al celor câtorva sute de săteni. Puneţi lucrurile faţă în faţă, domnule comandant Yu: încă n-aţi priceput?

Bunicul a zis:

— Vorba lungă, sărăcia omului: ce vrei de la mine?

— Sperăm să vă alăturaţi Armatei a opta şi, sub conducerea Partidului, să luptaţi eroic împotriva invadatorilor.

Bunicul a râs rece:

— Să primesc ordine de la voi?

— Veţi putea participa la activitatea de conducere a regimentului Jiao-Gao.

— Cu ce grad?

— Comandant-adjunct de regiment!

— Să primesc ordine de la tine?

— Noi suntem toţi conduşi de Comitetul special pentru zona Binhai, suntem toţi conduşi de tovarăşul Mao

Zedong!

— Mao Zedong? Băiatu’ nu-l cunoaşte! Băiatu’ nu primeşte ordine de la nimeni!

— Domnule comandant Yu, se spune peste tot că „omul priceput ştie de unde bate vântul” şi „pasărea cu minte îşi alege copac să-şi facă cuib, viteazul îşi alege conducător să-l urmeze”. Mao Zedong este un erou fără egal al vremurilor noastre, nu pierdeţi prilejul ăsta!

— Mai ai şi altceva de zis?

Căpitanul Jiang a râs fără ocolişuri şi a continuat:

— Domnule comandant Yu, nimic nu se poate ascunde de dumneavoastră! Vedeţi, regimentul meu degeaba are o mulţime de băieţi cu sânge iute, dacă sunt aproape toţi cu mâinile goale. Armele şi muniţia asta…

— Nici gând!

— Le luăm temporar cu împrumut, iar când vă strângeţi o armată nouă, vi le dăm înapoi la număr, câte v-am luat.

— Da-da, crezi că sunt un ţânc de trei ani, sau ce?

— Nu, domnule comandant. De ridicarea şi prăbuşirea ţării toţi oamenii sunt răspunzători. Ca să salvăm ţara în faţa japonezilor, cel ce are oameni dă oameni, cel ce are puşti dă puşti. Dacă veţi lăsa armele să zacă aici în adormire, vă veţi face vinovat în faţa poporului.

— Mai lasă-mă cu pălăvrăgeala, băiatu’ nu se bagă cu cioace d-astea. Dacă aveţi sămânţă-n voi, luaţi-le din mâinile japonezilor!

— Ieri şi regimentul nostru a participat la luptă!

— Şi cu câte pocnitori aţi dat? a-ntrebat bunicul cu răceală.

— Am dat şi cu puştile, am dat şi cu grenadele, am pierdut şase tovarăşi! Trebuie să ne daţi cel puţin jumătate din arme!

— La capul podului de pe Râul Negru, toată armata mea a fost nimicită şi nu m-am făcut decât cu o mitralieră!

— Ăia erau naţionaliştii!

— Şi voi, comuniştii, nu vă uitaţi la puşti cu ochi la fel de lacomi? De-acu’ înainte, nimeni să nu mai creadă că-l trage pe sfoară pe băiatu’!

— Domnule comandant, atenţie! Am făcut tot ce e omeneşte cu putinţă!

— Ce, vreţi să le furaţi? a zis sumbru bunicul, apăsând pe patul ţestoasei.

Căpitanul Jiang a trecut de la mânie la zâmbet şi a zis:

— Domnule comandant Yu, aţi înţeles greşit, noi, cei din Armata a opta, nu furăm niciodată mâncarea din blidul unui prieten. Şi dacă târgul nu iese, omenia şi cinstea tot rămân.

Jiang s-a dus apoi în faţa trupelor şi-a spus:

— Curăţaţi câmpul de bătaie, îngropaţi-i pe săteni şi fiţi atenţi să culegeţi tuburile de la cartuşe.

Soldaţii din regimentul Jiao-Gao s-au răspândit pe câmp, culegând tuburi de cartuşe. La îngroparea trupurilor, între haitele înnebunite de câini şi oameni s-a pornit bătălia, multe cadavre ajungând să fie sfârtecate şi zdrenţuite cu totul.

Căpitanul Jiang a spus:

— Domnule comandant Yu, situaţia noastră este foarte grea, nu avem arme, nu avem gloanţe. Luăm tuburile de cartuşe să le ducem în fabricile de arme din zonele speciale să fie transformate în gloanţe noi, dar din zece, cinci nu mai merg. Bandiţii naţionalişti ne-nghesuie, Sprijinitorii împăratului ne extermină. Domnule comandant, oricum vine vorba, trebuie să ne daţi şi nouă o parte din armele astea. Nu nesocotiţi Armata a opta.

Uitându-se la soldaţii care cărau cadavre prin lanul de sorg, bunicul a spus:

— Vă dau săbiile, puştile 79 şi grenadele cu mâner de lemn.

Căpitanul Jiang l-a apucat de mână şi a zis tare:

— Domnule comandant Yu, chiar sunteţi prietenul

nostru!... Grenade cu mâner de lemn putem să facem şi noi, domnule comandant, hai să facem aşa: nu vrem grenadele, daţi-ne câteva treişopturi.

— Nu.

— Doar cinci.

— Nu!

— Trei, haideţi, doar trei.

— Nu!

— Două, două nu se poate?

— Fir-ar mă-sa! Băi A opta, eşti ca un geambaş!

— Detaşamentul unu, veniţi câţiva să luaţi armele!

— Stai încet! a zis bunicul. Ia duceţi-vă voi niţel mai încolo.

Bunicul le-a dat cu mâna lui cele douăzeci şi patru de puşti 79 după model cehesc şi cutiile de muniţie din pânză. După ce-a şovăit multă vreme, le-a aruncat şi o treişopt.

— Aşa. Nu vă mai dau săbiile.

— Domnule comandant, cu gura dumneavoastră aţi spus că ne daţi două treişopturi.

Bunicul s-a înfuriat şi a zis:

— Dacă mă mai freci mult, nu-ţi mai dau niciuna!

Domolindu-l din mâini, Jiang a zis:

— Bine, bine, nu va supăraţi, nu vă supăraţi!

Soldaţii din Armata a opta care primiseră puşti aveau feţele numai zâmbet. Curăţând câmpul de bătaie, mai găsiseră şi alte puşti. Mauserul aruncat de bunicul meu şi browningul azvârlit de tata fuseseră şi ele culese. Buzunarele fiecăruia erau umplute până la refuz cu tuburi galbene de cartuşe. Un flăcău negricios şi mic de statură, care avea şi buză de iepure, a îngăimat nelimpede, cu două ţevi de mortier în braţe:

— Căpitane, am pescuit două tunuri!

— Tovarăşi, a spus Jiang, îngropaţi pe loc cadavrele şi pregătiţi-vă de retragere! E foarte probabil că diavolii vor veni să-şi ridice morţii – dacă o să putem, o să ne luptăm

cu ei. Buză-de-iepure, ţine bine ţevile, le ducem la fabrică să le repare.

Pe când regimentul Jiao-Gao se reunea pe împrejmuire pregătindu-şi retragerea, pe drumul de pământ din estul satului au apărut în goană mai bine de douăzeci de biciclete cu jante lustruite şi spiţe ce împrăştiau raze de lumină. La un ordin al căpitanului Jiang, soldaţii lui s-au răspândit pe amândouă părţile împrejmuirii şi s-au întins pe burtă. Bicicliştii s-au suit pe împrejmuire împingând bicicletele, iar apoi s-au apropiat călare pe ele, plini de fudulie. Erau îmbrăcaţi în uniforme cenuşii, purtau moletiere şi pantofi de pânză, iar pe căştile lor pătrăţoase era încrustat un soare alb asemenea unei roţi dinţate.

Era grupul de soldaţi pe biciclete al detaşamentului Leng. Toţi purtau pistoale şi toţi trăgeau foarte bine. Se spunea şi că Leng Ciupitul-de-vărsat era un ciclist foarte bun, care putea să meargă pe o singură şină de cale ferată chiar şi cinci *li.*

Căpitanul Jiang a strigat o dată şi toţi soldaţii din regimentul Jiao-Gao s-au strecurat afară dintre tufişuri, încolonându-se în spatele bunicului.

Bicicliştii lui Leng au coborât în grabă, s-au apropiat împingând bicicletele şi le-au proptit pe împrejmuire. Un grup de soldaţi cu pistoale s-a strâns ciorchine în jurul căpitanului Leng şi a înaintat alături de el.

Când bunicul l-a văzut pe Leng Ciupitul, mâna i s-a încleştat pe patul pistolului.

Jiang l-a împuns uşor din spate şi i-a spus:

— Domnule comandant Yu, calm, calm.

Cu un zâmbet care i se întindea pe toată faţa, căpitanul Leng i-a strâns mâna căpitanului Jiang fără să-şi scoată mănuşile. Şi lui Jiang i se întindea un zâmbet pe toată faţa. După ce a dat mâna cu el, şi-a băgat mâna sub brâul pantalonilor şi a dibuit de-acolo un păduche gras, maroniu-cenuşiu, pe care l-a azvârlit cu putere în şanţ.

Căpitanul Leng a spus:

— Onorabila dumneavoastră armată este bine informată!

— Regimentul nostru se înfruntă aici cu duşmanul de ieri după-amiază.

— Rezultatul luptei trebuie să fi fost strălucitor.

— Regimentul nostru, în coordonare cu domnul comandant Yu, a răpus douăzeci şi şase de soldaţi japonezi, treizeci şi şase de colaboraţionişti şi nouă cai de război. Nu ştiu însă unde au purtat ieri război de gherilă excelenţii soldaţi şi vitejii generali ai onorabilei dumneavoastră armate.

— Noi am hărţuit ieri oraşul Pingdu şi i-am forţat pe diavoli să se retragă în debandadă. Aceasta este vechea strategie „încercuieşte ţara Wei ca să salvezi ţara Zhao”, nu, căpitane Jiang?

— Leng Ciupitule, s-o fut pe mă-ta! a dat bunicul drumul unui şuvoi de înjurături. Deschide ochii să vezi ce-ai mai salvat tu din ţara Zhao! Toţi sătenii care-au mai rămas aicea sunt!

Bunicul i-a arătat spre orbul şi şchiopul aflaţi pe împrejmuire.

Ciupiturile de vărsat de un alb-deschis s-au înroşit pe faţa lui Leng, care a spus:

— Regimentul meu a fost scăldat ieri în sânge în lupte crâncene în oraşul Pingdu şi a făcut cele mai mari sacrificii. Am cugetul curat.

Jiang a spus:

— De vreme ce onorabila dumneavoastră armată ştia că duşmanul a împresurat satul, de ce n-aţi venit să vă oferiţi ajutorul? Cum de-aţi lăsat ce e aproape pentru ce e departe şi v-aţi dus să hărţuiţi japonezii în oraşul Pingdu, la mai bine de o sută de *li*? Onorabila dumneavoastră armată nu este motorizată şi, chiar în marş rapid, forţele care ar fi hărţuit Pingdu ar trebui să fie acum pe drumul de întoarcere. Pe dumneavoastră vă văd însă proaspăt şi

binedispus, neatins de niciun fir de praf – mă întreb cum anume aţi condus acea mare luptă.

Leng s-a înroşit la faţă şi la urechi şi a spus:

— Ascultă, Jiang, n-o să stau la discuţii cu tine! Eu ştiu de ce-ai venit tu aici şi tu ştii de ce-am venit eu.

— Domnule căpitan Leng, consider că atacul de ieri al onorabilei dumneavoastră armate asupra capitalei de judeţ a fost o greşeală de conducere. Dacă eu aş fi comandat onorabila dumneavoastră armată, chiar dacă n-aş fi venit să despresurez satul, mi-aş fi ascuns trupele printre mormintele de pe amândouă părţile şoselei şi-aş fi amplasat pe movile cele opt mitraliere capturate în ambuscada de la Râul Negru, prinzându-i iar în ambuscadă pe japonezi. După o zi de lupte aprige, cu oamenii obosiţi şi caii la fel, cu gloanţele împuţinându-se şi neştiind terenul, făcându-se şi întuneric, iar ei stând în locurile mai luminoase şi dumneavoastră în cele mai întunecoase, unde să fugă duşmanii din faţa mitralierelor dumneavoastră trăgând simultan? În acest fel, aţi fi adus o mare izbândă poporului şi aţi fi dobândit o mare victorie pentru onorabila dumneavoastră armată – gloria dobândită de căpitanul Leng în ambuscada de la Râul Negru ar fi fost sporită de gloria acestei ambuscade de pe şosea, şi cu câtă strălucire! Ce păcat, domnule căpitan Leng, că aţi lăsat să vă scape un asemenea prilej! N-aţi izbutit o mare victorie şi n-aţi avut o mare izbândă, dar veniţi aici pentru o reuşită măruntă, după o luptă cu orfanii şi văduvele. Unuia ca mine îi lipseşte simţul ruşinii, dar tot mă faceţi să roşesc!

Cu faţa împurpurată toată, Leng a îndrugat:

— Jiang… te-ai uitat de sus la mine… stai să se lupte băiatu’ într-o mare bătălie şi-o să vedeţi voi…

— Când o să vină ziua aceea, fraţii îşi vor primejdui viaţa ca să vină în ajutorul dumneavoastră!

— N-am nevoie de ajutorul tău, băiatu’ se luptă singur.

— Vă admir! Vă admir!

Căpitanul Leng s-a suit pe bicicletă să plece, iar bunicul s-a apropiat, i-a pus mâna în piept şi i-a zis, gata să-l omoare din priviri:

— Leng, după ce-i batem pe japonezi, o să ne încheiem şi noi doi vechile socoteli!

— Nu mi-e frică de tine!

A încălecat pe bicicletă şi a plecat iute ca gândul, urmat îndeaproape de cele mai bine de douăzeci de gărzi de corp. Toţi mergeau pe biciclete cu iuţeala ogarilor când aleargă după iepuri.

— Domnule comandant Yu, a zis Jiang, Armata a opta vă va fi mereu prieten credincios.

Comandantul Jiang i-a întins mâna bunicului, iar el şi-a întins-o şi el, neîndemânatic, pe-a lui, strângându-i mâna celuilalt. I s-a părut că mâna mare a lui Jiang e tare şi caldă.

5

Patruzeci şi şase de ani mai târziu. Locul unde bunicul, tata şi mama s-au luptat eroic cu haitele de câini conduse de cei trei câini ai familiei noastre, cel negru, cel roşietic şi cel verzui. Într-o noapte cu furtună, „mormântul cu o mie de oameni”, unde erau îngropate oase de comunişti, naţionalişti, oameni de rând, soldaţi japonezi şi soldaţi colaboraţionişti, a fost lovit de trăsnet şi s-a deschis, iar scheletele putrezite au fost aruncate la câteva zeci de metri depărtare, unde au fost spălate şi curăţate de ploaie. Albite, deveniseră toate deosebit de serioase. Pe atunci, tocmai îmi petreceam vacanţa de vară acasă şi, auzind vestea despre trăsnirea mormântului, m-am grăbit să mă duc să arunc o privire, cu căţeluşul albăstrui de casă în spatele meu. Mai cădea răzleţ o ploaie mărunţă. Câinele a început să alerge în faţa mea, lipăind prin fiecare băltoacă

tulbure cu lăbuţele lui tari. Foarte repede, am dat peste oasele aruncate de suflul exploziei. Câinele şi-a apropiat nasul să le miroasă, dar apoi a scuturat din cap, cu totul lipsit de interes.

În jurul mormântului deschis stăteau mai mulţi oameni, toţi cu o expresie de spaimă pe chip. Mi-am croit drum printre ei şi m-am uitat la scheletele din mormânt, care vedeau din nou lumina zilei. Care era comunist, care naţionalist, care soldat japonez, colaboraţionist sau om oarecare mi-e teamă că nici secretarul de partid al provinciei n-ar fi putut deosebi. Toate craniile aveau aceeaşi formă, înghesuite strâns în mormânt, şi toate erau udate întru totul la fel de o ploaie identică. Stropii răzleţi zdroncăneau dezolant în scheletele albicioase, scoţând un sunet pătrunzător şi înveninat. Scheletele, aşezate pe spate, se umpluseră de apă de ploaie rece, îngheţată, precum rachiul de sorg ţinut în pivniţă mulţi ani la rând.

Sătenii s-au apucat să culeagă oasele care zburaseră în toate părţile, aruncându-le pe urmă înapoi peste grămada de cranii din mormânt. M-a cuprins o ameţeală, iar apoi, când m-am uitat din nou cu atenţie, am văzut că în groapă erau şi câteva zeci de cranii care păreau de câine. Şi mai apoi, am descoperit că între craniile oamenilor şi craniile câinilor aproape nu există diferenţe: în mormânt nu era decât o întindere de lumină albă, nedesluşită şi subţire, care, ca-ntr-un limbaj secret, îmi transmitea o ştire cutremurătoare şi care-ţi bagă spaima în suflet. Istoria glorioasă a oamenilor e împănată cu multe tradiţii şi amintiri despre câini, iar istoria oamenilor şi istoria câinilor s-au ţesut laolaltă. Am participat şi eu la munca de culegere a oaselor. Din motive de igienă, mi-am pus o pereche de mănuşi albe. Sătenii mi-au ţintuit mânioşi mâinile cu privirea, aşa că m-am grăbit să dau jos mănuşile şi să le îndes în buzunarele pantalonilor. Tot strângând oase, m-am îndepărtat cel mai mult, ajungând la marginea

lanului de sorg, la o sută de metri de mormânt. Acolo, printre ierburile scunde şi verzi udate de ploaie, se odihnea un craniu sfărâmat cu formă semicirculară. Fruntea lată şi teşită arăta clar că mortul nu dusese o viaţă de rând. L-am prins cu trei degete şi m-am înapoiat şontâc-şontâc. Printre ierburi se mai zărea un fir de lumină albă şi slabă. Era o căpăţână lungă şi subţire. În gura ei rânjită se păstraseră câţiva dinţi ascuţiţi, făcându-mă să-mi dau pe dată seama că nu trebuie s-o culeg neapărat de pe jos – era din aceeaşi specie ca şi căţelul albăstrui din spatele meu. Poate că era a unui lup, poate a unei corcituri de câine cu lup. Oricum, suflul exploziei o aruncase aici, departe de celelalte. Petele de pământ şi culoarea nou-nouţă pe care o avea acum mărturiseau că se odihnise în mormânt câteva zeci de ani. Până la urmă am luat-o şi pe ea de-acolo. Sătenii aruncau scheletele în groapă fără niciun fel de înfiorare, iar când acestea se izbeau unele de celelalte, se frângeau şi se sfărâmau. Am azvârlit şi eu înăuntru jumătatea aceea de craniu uman, dar am ezitat în mână cu scăfârlia mare a câinelui. Un bătrân mi-a spus:

— Arunc-o şi pe-aia, câinii de pe vremea aia nu erau mai prejos decât oamenii.

Am aruncat ţeasta câinelui în mormântul deschis. După ce a fost refăcut, „mormântul cu o mie de oameni” era cu totul şi cu totul la fel ca înainte să explodeze. Pentru a linişti spiritele tulburate, mama a ars în faţa mormântului un teanc de hârtii galbene pentru morţi.

Am participat la munca de reconstrucţie a mormântului, apoi am urmat-o pe mama şi m-am prosternat de trei ori, cu toată reverenţa, în faţa celor mai bine de o mie de cadavre dinăuntru.

Mama a spus:

— Patruzeci şi şase de ani. Aveam pe-atunci cinsprezece ani.

6

— Aveam pe-atunci cinsprezece ani, japonezii înconjuraseră satul, bunicii tăi ne coborâseră pe mine şi pe unchiul tău în fântâna secată şi n-am mai văzut nici umbră de om. Am aflat de-abia mai târziu că fuseseră ucişi în aceeaşi dimineaţă…

Nu ştiu câte zile am stat în fântână. Unchiul tău a murit, iar cadavrul a început să duhnească. O broască râioasă şi un şarpe veninos cu gâtul galben s-au holbat la mine o zi întreagă. Mai aveam puţin şi muream de frică. Eram sigură că o să mor înăuntrul fântânii. Apoi au venit tatăl şi bunicul tău…

Bunicul a înfăşurat în hârtie dată cu ulei de *tong* cele cincisprezece treişopturi, le-a legat cu sfoară şi le-a cărat în spate până la marginea fântânii secate. A spus apoi:

— Douguan, ia uită-te în toate părţile, vezi dacă e cineva.

Bunicul ştia că detaşamentul Leng şi regimentul Jiao-Gao îşi mai făceau gânduri în legătură cu armele. Cu o noapte înainte, la gura şopronului ridicat la poalele împrejmuirii, pe când bunicul şi ceilalţi dormeau, orbul veghea, atent la fiece mişcare. La jumătatea nopţii, a auzit cum tufele de frasin chinezesc de pe suişul împrejmuirii foşăie atinse de ceva. Mai apoi, s-a auzit un zgomot extrem de uşor de paşi venind către şopron, iar orbul şi-a dat seama că e vorba de doi oameni, unul mai curajos şi unul mai temător. Le-a auzit răsuflările, aşa că şi-a încleştat mâna pe colt şi-a urlat tare:

— Stai!

I-a auzit pe cei doi trântindu-se panicaţi la pământ şi apoi târându-se îndărăt; a apreciat direcţia, a tras de cocoş şi glontele a zburat cu un vâj. I-a auzit cum se retrag rostogolindu-se până la împrejmuire şi cum se strecoară în tufele de frasin. A mai tras un glonte în direcţia zgomotului

şi cineva a scos un ţipăt. Bunicul şi ceilalţi s-au trezit speriaţi de împuşcături şi-au pornit în urmărire cu armele în mâini, apucând să mai zărească două umbre negre sărind peste şanţ şi strecurându-se în lanul de sorg.

— Tată, nu e nimeni.

— Ţine minte fântâna asta.

— O s-o ţin, e a familiei lu' Frumuşica.

— Dacă mor, a zis bunicul, să scoţi armele şi să li le duci în dar când o fi să te primească – du-te la A opta, sunt niţel mai buni decât ăia ai lu' Leng.

— Tată, nimeni nu se duce la alţii, o să ne strângem oamenii noştri! Mai avem şi mitraliera…

Bunicul a râs amar şi a zis:

— Nu-i uşor, fiule, tata e sfârşit de oboseală!

Tata a răsucit frânghia de pe tamburul stricat, iar bunicul a tras-o în sus şi a prins de capătul ei armele legate la mijloc.

— E secată?

— Da, eu şi Wang Guang ne-am jucat v-aţi-ascunselea pe-aici.

Spunând aceasta, tata s-a aplecat peste gura fântânii şi a văzut în fântâna neagră catran două umbre nesigure.

— Tată, e cineva în fântână! a strigat tare.

Au îngenuncheat amândoi la buza fântânii, chinuindu-se să vadă în întunecime.

— E Frumuşica!

— Uită-te bine, mai trăieşte? a zis bunicul.

— Parcă mai răsuflă poticnit… mai e şi-un şarpe mare şi lung încolăcit lângă ea… mai e şi frate-său, Cuminţel… a spus tata, în timp ce vocea îi răsuna în ecou înăuntru.

— Ai curaj să cobori?

— Cobor, tată, mă am tare bine cu Frumuşica!

— Să fii cu băgare de seamă la şarpele ăla!

— Nu mi-e mie frică de şerpi.

Bunicul a desfăcut frânghia din jurul armelor şi i-a

priponit-o tatii de brâu, lăsându-l în jos în fântână. El ţinea manivela de la tambur, lăsând frânghia să alunece în jos, încet-încet.

— Ai grijă, l-a auzit tata pe bunicul strigând deasupra.

A căutat o cărămidă mai înaltă pe care să calce şi s-a oprit pe ea.

Şarpele negru cu pete şi-a ridicat năvalnic capul, şi-a scos la iveală cu agilitate limba bifurcată şi a aruncat spre tata un suflu rece. Pe când pescuia şi prindea ţestoase în Râul Negru, tata îşi desăvârşise ştiinţa de a supune şerpii. Mai şi mâncase carne de şarpe, împreună cu unchiul Luohan. O copseseră la foc din bălegar uscat, iar unchiul Luohan îi spusese cum carnea de şarpe poate vindeca lepra. După ce-o mâncaseră, amândoi îşi simţiseră tot corpul fierbinte şi uscat. Acum tata stătea nemişcat, iar când şarpele pătat şi-a lăsat capul în jos, a-ntins mâna şi l-a prins de coadă, scuturându-l tare şi făcându-i toate inelele să trosnească: scârşt! scârşt! Şi-a încleştat apoi mâna pe gâtul lui, l-a răsucit cu putere şi mare iscusinţă şi-apoi a strigat tare:

— Tată, vezi că-l arunc sus!

Bunicul s-a tras într-o parte şi-un şarpe pe jumătate mort a zburat afară, săltând pe pământul gol de lângă gura fântânii ca un chefal. Bunicului i s-a făcut părul măciucă şi a tras o sudalmă:

— Puiul ăsta de cuc are sânge-n el cât bandiţii!

Ridicând-o pe mama, tata a urlat:

— Frumuşico! Frumuşico! Eu sunt, Douguan, am venit să te scot de-aici!

Bunicul a înfăşurat tamburul cu cea mai mare băgare de seamă şi a scos-o afară pe mama. A scos şi corpul unchiului meu.

— Tată, trimite armele!

— Dă-te într-o parte!

Frânghia hârşâia şi hârjâia în timp ce cobora legătura de

arme pe fundul fântânii. Tata a desfăcut funia şi-apoi şi-a legat-o de şale.

— Ridică-mă, tată! a strigat el.

— Te-ai legat bine?

— Da.

— Leagă-te bine, nu te prosti!

— Ridică, tată!

— Ţi-ai făcut laţ sau nod?

— Tată, ce-ai? Nu tot eu am legat-o şi pe Frumuşica?

Bunicul şi tata s-au uitat la Frumuşica, acum întinsă pe jos.

Pielea feţei i se lipise de oase, ochii i se afundaseră în orbite, gingiile i se ţuguiaseră, iar părul parcă îi fusese presărat cu o pulbere albă. Fratele ei avea unghiile negre.

7

Sub atenta îngrijire a femeii numite Liu, mama s-a înzdrăvenit încet-încet. Era prietenă bună cu tata, iar acum, legaţi de salvarea ei de pe fundul fântânii, au ajuns la fel de apropiaţi ca un frate şi-o soră. Bunicul s-a îmbolnăvit însă grav de febră tifoidă, iar viaţa i-a fost în mare primejdie. Mai apoi, pe când zăcea aproape fără simţiri, a simţit parfum de mâncare de sorg, aşa că tata şi ceilalţi au strâns pe loc sorg, iar femeia Liu l-a fiert şi l-a terciuit în faţa lui. După ce-a mâncat un bol de terci, venele de sânge din nas i-au plesnit şi-au lăsat să curgă mult sânge negru. Din acest moment, a început să aibă poftă de mâncare şi s-a înzdrăvenit treptat, iar pe la jumătatea lunii a zecea putea să se rezeme în baston şi să se mişte încet-încet pe împrejmuire şi să şadă acolo în razele calde ale soarelui de toamnă târzie.

În acest răstimp, se auzea că între trupele lui Leng Ciupitul-de-vărsat şi cele ale lui Jiang Picioruş avuseseră loc unele fricţiuni în apropiere de stăvilarul Wanggan şi că

ambele părţi suferiseră pierderi foarte mari. Bunicul era atât de bolnav, că nu-i mai păsa de viaţă şi de moarte şi nici n-avea starea mentală să se gândească la lucrurile altora.

Tata şi ceilalţi înălţaseră în sat câteva locuinţe temporare, strânseseră de prin ruine tot felul de obiecte de-ale casei şi culeseseră de pe câmp destul sorg cât să le-ajungă să mănânce peste iarnă şi până în primăvară. De la începutul lunii a opta, ploile cădeau neîntrerupt. Pământul negru din lanul de sorg se prefăcuse în noroi, iar jumătate dintre paiele de sorg macerate în apă se prăbuşiseră la pământ, boabele lor căzute prinzând rădăcini şi dând mlădiţe. Şi boabele rămase în spic dăduseră toate mlădiţe, iar verdele lor nou, fraged şi delicat, se-nghesuia printre crăpăturile dintre culorile veştejirii – albastrul-cenuşiu şi roşul întunecat; spicele de sorg se înălţau sau se lăsau în jos ca nişte cozi înfoiate de vulpe. Norii plumburii încărcaţi din belşug cu apă pluteau zoriţi pe deasupra lanurilor, şi de-a dreptul peste acestea alunecau umbre-umbre pâcloase. La atingerea paielor de sorg, stropii reci şi tari de ploaie scoteau câte un ropăit: rop!, rop! Stol după stol de ciori îşi vânturau cu greutate aripile murate de apă, dând ocoluri pe deasupra lăsăturii din faţa satului. În acele zile, soarele era la fel de preţios ca aurul. Lăsătura era învăluită ziua întreagă de ceţuri păstoase, uneori mai subţiri, alteori mai groase.

După ce bunicul a căzut bolnav, tata a devenit şef şi stăpân, iar el i-a condus pe Wang Guang, De Zhi şi pe Frumuşica, ca şi pe şchiop şi pe orb, cu armele în mâini, în crudele bătălii cu câinii care veneau în lăsătură să mănânce cadavre. Îndemânarea lui în mânuirea armelor s-a desăvârşit în luptele împotriva câinilor.

Uneori bunicul întreba fără vlagă:

— Băiete, ce vrei tu să faci?

Pe fruntea tatii se închegau porniri asasine pline de

ferocitate:

— Tată, ne luptăm cu câinii!

Bunicul îi zicea:

— E bine şi dacă nu vă mai luptaţi…

— Nu se poate, nu putem lăsa câinii să mănânce oameni.

În lăsătură erau aproape o mie de cadavre. În acea zi, soldaţii din Armata a opta doar strânseseră trupurile într-un morman şi n-avuseseră vreme să le înmormânteze de-adevăratelea. Corpurile fuseseră acoperite la nimereală doar cu câteva mâini de pământ, pe care răpăiala ploii de toamnă le spălase la o parte; altele fuseseră dezgropate de câini. Ploaia domoală, care cădea şi se oprea, cădea şi se oprea, le-a umflat, iar din lăsătură a început să se răspândească treptat-treptat o putoare de o calitate excepţională. Ciorile şi câinii, înnebuniţi, prinseseră ocazia şi se repezeau pe mormanul de cadavre, desfăceau piepturile, sfâşiau burţile, răvăşind miasmele şi făcându-le să se împrăştie şi mai vijelios.

În momentul ei de maximă înflorire, haita număra între cinci sute şi şapte sute de câini. Cei trei şefi îi erau câinele roşietic, cel verzui şi cel negru ai familiei mele. Forţa principală a haitei era reprezentată de câinii din satul nostru, ai căror stăpâni zăceau aproape toţi în lăsătură, răspândind putoarea aceea. Ceilalţi câini, care veneau şi plecau într-o stare de seminebunie, erau din satele apropiate şi aveau unde să se întoarcă.

Mama şi cu tata, o grupă, Wang Guang şi De Zhi, altă grupă, şchiopul şi orbul, o a treia, se răsfirau în trei direcţii diferite în lăsătură. Stăteau întinşi în nişte gropi pe care le săpaseră cu hârleţul, ţintuind cu privirea cele trei poteci pe care le făcuseră labele câinilor prin lanul de sorg. Tata ţinea în mână o treişopt, iar mama o carabină.

— Douguan, eu cum de nu nimeresc niciodată?

— Eşti prea nerăbdătoare, ia la ochi încetişor, apasă încet pe trăgaci şi-o să-i loveşti pe toţi.

Poteca pe care o păzeau mama şi tata venea dinspre sud-est. Avea puţin peste o jumătate de metru lăţime, era foarte şerpuitoare şi alb-cenuşie la culoare. Sorgul culcat la pământ înălţa un paravan peste drum, iar câinii odată ce se strecurau acolo, piereau fără urmă, fără umbră. Şeful haitei, care venea şi pleca pe această potecă, era câinele roşietic al familiei mele. Bogăţia nutritivă oferită de cadavre îi făcuse blana groasă şi roşcată să strălucească scânteietor, mişcarea neîntreruptă îi întărise şi dezvoltase muşchii de la picioare, iar luptele cu oamenii îi ascuţiseră inteligenţa.

Soarele tocmai se înroşea, iar cele trei căi ale câinilor erau liniştite, încolăcite în fuioare de ceaţă. După o lună de lupte cu suişuri şi coborâşuri, haita se împuţinase treptat: cam o sută de câini fuseseră împuşcaţi lângă cadavre şi cam două sute dezertaseră. Combinate, cele trei haite numărau în jur de două sute treizeci de câini, iar acum tindeau să se amestece şi să formeze un singur grup. Precizia tirului tatii şi a celorlalţi creştea zi de zi, astfel că la fiecare asalt dement câinii lăsau câteva zeci de hoituri. În războiul dintre oameni şi câini, câinii îşi arătaseră deja clar inferioritatea în privinţa inteligenţei şi a tehnicii. Tata şi ceilalţi veniseră acum să aştepte primul atac al haitei din această zi, pentru că obişnuinţele pe care le dezvoltaseră câinii în război erau greu de schimbat – atacau o dată în zori, o dată la prânz şi o dată pe înserat, ca oamenii care iau masa când vine clipa cuvenită.

Tata a văzut cum freamătă în depărtare cocenii de sorg şi i-a zis mamei încet:

— Pregăteşte-te, au venit.

Mama a tras încetişor piedica şi şi-a lipit obrazul de patul umezit de ploaie al puştii. Freamătul sorgului s-a rostogolit ca talazurile până la marginile lăsăturii, iar tata a auzit o întindere de respiraţii de câine. Ştia că cele câteva sute de ochi lacomi aţintesc uniform mâinile rupte

şi picioarele sfâşiate din lăsătură, în timp ce limbile de un roşu aprins ling rămăşiţele de la colţurile gurii, iar stomacurile chiorăie şi bolborosesc, secretând lichide verzi.

Ca la un semn, două sute de câini s-au repezit afară din lanul de sorg cu urlete turbate. Părul de pe gât li se zburlise, cu un fâsâit plin de mânie, iar blănile lucioase le fulgerau şi le scânteiau prin pâcla albicioasă şi sub razele sângerii ale soarelui. Mursecau cadavrele cu trosnete şi plescăituri. Fiecare ţintă se mişca din cale-afară de violent. Wang Guang, şchiopul şi ceilalţi deschiseseră deja focul, iar câinii atinşi jeleau deznădăjduiţi, pe când ceilalţi prindeau prilejul ca să muşte şi să sfârtece.

Tata a ochit ţeasta tâmpă a unui câine negru şi, pac!, glontele i-a zdrobit urechea. Câinele a urlat şi a fugit înapoi în lan. Tata a zărit cum unui câine alb îi explodează căpăţâna şi cum cade în faţă, fără să mai zică nici pâs, în gură cu o bucată neagră de maţ.

— Frumuşico, ai nimerit! a urlat tata din răunchi.

— Chiar am nimerit? a zis ea cu însufleţire.

Tata şi-a aliniat cătarea şi înălţătorul, ţintind câinele roşietic al familiei mele. Acesta a început să alerge cu burta lipită de pământ, sărind ca fulgerul dintr-un snop de coceni de sorg într-altul. Tata a tras, iar glontele a zburat lipit de spinarea câinelui. În bot, acesta avea o coapsă de femeie, albă şi grasă, iar colţii lui ascuţiţi zdrumicau oasele. Mama a tras şi ea, iar glontele a nimerit în noroiul negru din faţa câinelui; noroiul l-a împroşcat pe acesta pe tot botul. Câinele şi-a zgâlţânat capul de câteva ori, apoi, cu coapsa albă în gură, s-a retras rostogolindu-se. Tirul precis al lui Wang Guang şi De Zhi a rănit şi el nu puţini câini, iar sângele acestora a împroşcat cadavrele. Urletele lor de jale şi durere făceau oamenii să tremure din toate încheieturile.

Armata de câini s-a retras. Tata şi ai lui s-au reunit şi ei,

curăţindu-şi armele. Deja nu mai aveau prea multe gloanţe. Tata le-a amintit că trebuie să tragă exact şi să fie atenţi şi să-i ucidă pe cei trei şefi de haită. Wang Guang a zis:

— Sunt alunecoşi ca nişte ţipari, de-abia ce intră-n cătarea puştii că se şi strecoară din calea ei.

Bătându-şi ochii galbeni, De Zhi a spus:

— Douguan, să-i atacăm pe furiş, ce zici?

— Cum adică?

— Haita trebuie să aibă un loc de odihnă. Cred că e pe-un prag al Râului Negru, unde câinii sigur se duc să se-adape după ce-au mâncat carnea de om.

— Vorbeşte cu rost, a zis şchiopul.

— Hai, a spus tata.

— Staţi aşa, a adăugat De Zhi, să mergem înapoi după nişte grenade, să-i aruncăm în aer.

Mama, tata, Wang Guang şi De Zhi s-au împărţit şi s-au strecurat pe două dintre căile câinilor. Noroiul de pe jos fusese făcut ca elasticul de maleabil şi de tare de ghearele de câine care-l călcaseră. Într-adevăr, potecile duceau la Râul Negru, iar mama şi tata au auzit hărmălaia apei şi lătrăturile câinilor de pe mal. Când s-au apropiat de zăgaz, cele trei poteci s-au unit, iar calea câinilor şi-a dublat lărgimea. Mama, tata, Wang Guang şi De Zhi s-au reunit şi ei.

Când s-au apropiat de zăgaz, tata a văzut mai bine de două sute de câini răsfiraţi pe pragurile acoperite de plante de apă ale Râului Negru. Cei mai mulţi dintre ei stăteau trântiţi, alţii molfăiau cojile de pământ tare şi lucios care li se lipiseră între degete, alţii urinau cu piciorul ridicat în apa râului, iar încă alţii stăteau în picioare pe mal, lipăind cu limbile lor lungi-lungi apa noroioasă. Câinii care mâncaseră pe săturate carne de om scoteau pârţuri după pârţuri cafenii. Iarba era plină de rahat de câine, roşu şi alb. Tata şi ceilalţi nu mai

mirosiseră niciodată pârţuri şi rahat de câine cu o asemenea odoare. Câinii trântiţi pe jos arătau foarte liniştiţi. Cei trei şefi de haită erau amestecaţi printre ceilalţi, dar puteau fi deosebiţi dintr-o singură privire.

— Douguan, aruncăm? a-ntrebat Wang Guang.

— Pregătiţi-vă, o să aruncăm toţi odată.

Fiecare a dibuit după două grenade-cantalup, le-a smuls cuiele, le-a bătut una de alta, iar apoi tata a urlat:

— Aruncaţi-le!

Opt grenade au căzut în mijlocul câinilor, mai aproape sau mai departe. Câinii au privit curioşi obiectele negre şi rotunjoare care veneau zburând prin aer şi nu s-au putut împiedica să nu se ridice în fund. Tata a descoperit cât de deştepţi erau câinii familiei mele, care s-au lipit cu viclenie la pământ, ca morţi. Cele opt grenade japoneze de cea mai bună calitate au explodat aproape în acelaşi timp şi un suflu uriaş a măturat în toate direcţiile, împroşcând schije cât boabele de fasole, ucigând cel puţin zece câini sau mai bine şi rănind mai mult de douăzeci. Sângele şi carnea de câine s-au ridicat în aer până deasupra apei, căzând ca o grindină în râu. Ţiparii din Râul Negru, pentru care pofta de sânge devenise o a doua natură, s-au strâns grămadă, bolborosind şi luptându-se pe carnea şi sângele câinilor. Câinii răniţi schelălăiau într-un glas, cutremurându-i pe oameni. Cei ce scăpaseră nevătămaţi au tulit-o în toate părţile, unii galopând nebuneşte de-a lungul malului, alţii aruncându-se în apă şi înotând ca disperaţii către malul celălalt. Tatii îi părea foarte rău că nu veniseră cu armele. Câţiva câini orbiţi de explozie se-nvârteau în cerc gemând pe pragul râului, scăldaţi în sânge şi insuportabil de privit. Cei trei câini mari ai familiei mele înotaseră toţi până pe malul celălalt, iar după ei trecuseră înot mai bine de treizeci de câini. Când s-au căţărat pe zăgaz, aveau toţi coada între picioare, fiecare fir din blană le era lipit de corp şi erau fără seamăn de înspăimântaţi. Când s-au

scuturat, din vârful cozii, de pe pielea de pe burtă şi de pe fălci le-au ropotit în jos picături de apă. Câinele roşietic al familiei mele lătra supărat către tata, părând că-i reproşează lui şi celorlalţi încălcarea înţelegerii, în primul rând, pentru că le invadaseră teritoriul, iar în al doilea rând, pentru că foloseau aceste arme sălbatice de ultimul tip, neconforme cu Calea canină.

— Aruncaţi şi dincolo! a zis tata.

Fiecare a luat o grenadă şi-a azvârlit-o cu putere spre malul opus. De cum a văzut obiectele negre trecând în zbor peste apă, haita a-nceput într-un glas să urle şi să se văicărească, făcând tumbe şi rostogolindu-se în jos de pe zăgaz şi strecurându-se în câmpul de sorg de pe malul sudic. Tata şi ai lui nu erau prea puternici, aşa că grenadele aruncate de ei au căzut în râu, înălţând patru coloane de apă albă, făcând suprafaţa râului să se dea peste cap şi umplând-o de o întindere de ţipari graşi şi în plină zvârcolire.

Timp de două zile, haita care suferise acest atac prin surprindere n-a mai onorat cu prezenţa ei scena măcelului. În acest răstimp, şi ea, şi haita oamenilor şi-au continuat fără niciun răgaz pregătirile de luptă.

Tata şi ai lui făcuseră cunoştinţă cu puterea uriaşă a grenadelor şi, strânşi laolaltă, discutau despre cum anume să le folosească şi mai bine. Îl trimiseseră în recunoaştere la malul râului pe Wang Guang, iar acesta spusese că acolo se află câţiva câini morţi, o întindere de blană şi de rahat de câine şi o putoare care-ţi ia nasul, dar nici picior de câine viu. Câinii îşi mutaseră tabăra.

De Zhi a socotit că, deşi pentru moment fuseseră puşi pe fugă, câinii totuşi nu rămăseseră fără conducători, aşa că într-un răstimp scurt se vor uni la loc şi vor veni să se lupte pentru cadavre. Contraofensiva viitoare a câinilor va fi, hotărât, una şi mai crâncenă, pentru că cei rămaşi au

toţi o experienţă bogată de luptă, sunt numai unul şi unul.

În cele din urmă, mama a venit cu o manevră, propunând să tragă firul grenadelor cu mâner de lemn şi să le îngroape pe căile câinilor. Strategia ei s-a bucurat de apreciere şi toată lumea, în grupuri, s-a apucat de treabă pe loc, îngropând patruzeci şi trei de grenade declanşabile la atingere pe cele trei poteci. Grenadele-cantalup fuseseră la început cincizeci şi şapte, din care douăsprezece fuseseră folosite în atacul-surpriză de la Râul Negru, rămânând patruzeci şi cinci, pe care tata le-a împărţit fără părtinire, câte cincisprezece de fiecare grupă.

În aceste două zile, haita trecuse prin divizări şi rupturi şi, din cauza împuţinării numerice provocate de războaiele continue şi a fugii masive a elementelor şovăielnice, numărul total al câinilor coborâse până la aproximativ o sută douăzeci şi patru. Trupele aveau nevoie urgentă de reorganizare – cele trei regimente iniţiale să se unească şi să formeze un corp militar de elită şi omogen. După ce, cu ciudăţeniile lor asemănătoare cu nişte cărăbuşi, cei patru puişori de lele vrednici de toată ura făcuseră praf şi pulbere cartierul general, haita a mers de-a lungul zăgazului către est preţ de trei *li* şi s-a reunit pe pragul de sud al Râului Negru, la est de podul de piatră.

Era o dimineaţă cu semnificaţie hotărâtoare. Pe drumul până acolo, câinii, cu inimile grele de grijă, dar şi mâncându-i picioarele să se mai pornească o dată în acţiune, se izbiseră unii de alţii şi se muşcaseră provocator. Fiecare membru al haitei îşi măsurase pe ascuns din priviri propriul conducător. Cei trei câini ai familiei mele, cel roşietic, cel negru şi cel verzui, nu se schimbaseră defel la faţă, privindu-se cu coada ochiului şi având pe boturile lor lungi şi subţiri câte un surâs viclean.

În estul podului, câinii au alcătuit un cerc, aşezaţi pe labele de dinapoi, scărpinându-se şi urlând către cerul

sumbru. Câinelui negru şi celui verzui le zvâcnea spasmodic tot corpul, iar blana de pe spinare li se vălurea ca talazurile. Pentru că înfulecaseră carne de om, ochii albi ai tuturor câinilor erau brăzdaţi de firicele dese de sânge, iar cele câteva luni de înfulecat carne crudă şi de viaţă de lupte deşteptaseră în străfundurile lor amintiri pe care traiul domesticit de sute de mii de ani le amorţise. Îi urau acum pe oameni – animalele acestea care umblă pe două picioare – până în măduva oaselor. Înfulecându-le carnea, câinii nu numai că îşi potoleau maţele care le chiorăiau de foame, ci, mai important, simţeau oarecum că, făcând aceasta, aruncă mănuşa lumii oamenilor – că se răzbună crâncen pe stăpânitorii care îi ţinuseră atâta amar de vreme în sclavie. Desigur, cei care ridicaseră la nivel teoretic aceste impulsuri neguroase şi primitive şi care raţionalizau seria lor de acţiuni erau cei trei câini ai familiei mele. Acesta era şi unul dintre principalele motive pentru care haita îi sprijinea drept conducători ai ei. Fără îndoială însă că şi corpurile lor vânjoase şi colosal de mari, mobilitatea plină de sprinteneală şi robusteţe şi spiritul de sacrificiu care îi făcea gata de asalturi pline de violenţă reprezentaseră condiţii *sine qua non* pentru a supune haitele şi a le deveni conducători.

Sângele şi carnea de om făcuseră absolut toţi câinii să-şi schimbe înfăţişarea: blana le era scânteietoare, pielea de pe tendoanele puternice era întinsă la maximum, conţinutul de hemoglobină al cărnii le crescuse enorm, iar la fire ajunseseră brutali, dedaţi crimelor şi puşi pe harţă; când îşi aduceau aminte cum altădată erau în sclavia oamenilor şi îşi duceau cu amărăciune zilele mâncând o coajă de orez şi lipăind o oală de apă, se umpleau de ruşine. Războiul cu oamenii făcea parte acum din subconştientul colectiv al haitei, iar tirul repetat al tatii şi al celor cu el întărea şi mai mult sentimentele lor de ură.

De mai bine de zece zile, între cele trei armate de câini

începuseră să se petreacă unele fenomene ce semnalau lipsa de unitate. Nu era vorba de mare lucru, prima oară se întâmplase din cauza unui câine lacom, cu buzele crăpate şi botul pe jumătate spart, din haita câinelui negru, care furase un braţ de om din gura unui câine alb, mai mic, din armata câinelui verzui. Câinele mai mic s-a dus să discute cu Bot-spart, dar se alesese cu piciorul din spate muşcat de acesta. Comportamentul banditesc al lui Bot-spart a umplut de furie întreaga armată a câinelui verzui care, beneficiind de permisiunea tacită a acestuia, s-a aruncat de-a valma asupra lui Bot-spart, muşcându-l în o mie de locuri şi trăgându-i afară până şi maţele din el şi zdrenţuindu-le în mici fărâme. Armata câinelui negru nu a putut să îndure această răzbunare excesivă, aşa că cei mai bine de două sute de câini din cele două armate s-au prefăcut într-un ghem de muşcături, şi smoc după smoc de blană sfâşiată s-a rostogolit în adierea vântului, urmând calea apei. Armata câinelui roşietic a profitat de situaţie şi fiecare câine şi-a reglat conturile cu propriii inamici. Cei trei câini ai familiei mele stăteau aşezaţi faţă în faţă, neschimbaţi la chip, cu privirea rece ca gheaţa şi cu sângele de un roşu aprins injectându-le ochii.

Această bătălie aprigă a continuat mai mult de două ore. Şapte câini nu s-au mai ridicat niciodată, iar mai bine de zece au fost răniţi grav şi au rămas întinşi pe câmpul de bătaie, jelindu-se şi scâncind. După luptă, aproape toţi s-au aşezat lângă râu şi şi-au lins rănile cu limba lor roşie, plină de salivă dezinfectantă şi vindecătoare.

A doua bătălie se petrecuse cu o zi în urmă, la prânz. În armata câinelui verzui se afla un câine cu totul lipsit de ruşine, cu buze groase, ochi bulbucaţi ca de peşte şi blana bălţată galben-albastru, care avusese îndrăzneala să se dea la o căţeluşă drăgălaşă, cu faţa pătată, din armata câinelui roşietic, cu care acesta avea legături neobişnuit de apropiate. Câinele roşietic nu şi-a putut stăpâni furia şi l-a

trântit în apă cu o lovitură de umăr pe cel bălţat, care a sărit din râu scuturându-şi apa noroioasă de pe corp şi plângând plin de indignare. Cei din armata câinelui roşietic l-au luat apoi în derâdere pe acest individ urât, vrednic de milă, dar şi de dispreţ.

Câinele verzui a lătrat de câteva ori spre câinele roşietic. Acesta nu l-a băgat în seamă şi iarăşi l-a trântit în apă pe cel bălţat. Ieşindu-i doar nările rotunde la suprafaţă, bălţatul a înotat ca un şoarece mare până înapoi pe mal. Căţeluşa cu faţa pătată stătea în spatele câinelui roşietic, dând din coadă supusă.

Câinele verzui a lătrat o dată spre cel roşietic, aşa cum oamenii scot un zâmbet rece.

Câinele roşietic a lătrat o dată spre cel verzui, aşa cum oamenii răspund cu un zâmbet rece la un zâmbet rece.

Câinele negru s-a aşezat între cei doi tovarăşi ai săi din zilele de demult şi a lătrat o dată, ca un făcător de pace.

Haitele erau acum reunite în noul loc de odihnă. Unii câini lipăiau apa, alţii îşi lingeau rănile, în timp ce pe undele domoale ale Râului Negru săltau razele bătrâne ale soarelui. Un iepure sălbatic nici mare, nici mic şi-a arătat capul pe zăgaz, şi-a ieşit din minţi de frică şi s-a prelins uşor înapoi.

În soarele blând de toamnă târzie, câinii se arătau oarecum indolenţi. Cei trei câini ai familiei mele erau aşezaţi într-un triunghi şi stăteau cu ochii mijiţi, de parcă rememorau vremurile de demult.

Câinele roşietic şi-a amintit de viaţa tihnită de pe vremea când păzea casa şi curtea stăpânilor de la povarnă. Pe atunci, cei doi câini galbeni şi bătrâni încă trăiau şi, deşi între cei cinci câini existau conflicte, în esenţă erau cu toţii uniţi. El era cel mai slab şi cel mai mic, avusese o vreme şi bube şi fusese gonit din coteţ. Se vindecase făcând tumbe prin resturile rămase după fierberea rachiului în curtea de la răsărit, dar, după ce se întorsese,

nu se înţelesese prea bine cu ceilalţi. Îi displăcea felul în care cel negru şi cel verzui îi oropseau pe cei slabi şi îi iubeau pe cei puternici şi servilismul cu care făceau sluj şi dădeau din coadă. Ştia că astăzi avea să aibă loc o bătălie pentru supremaţie. Din pricina disputelor perpetuate între cei trei şefi, haitele deveniseră foarte cuminţi – doar bălţatul refuza să se îndrepte şi făcea tulburare huliganică printre ceilalţi câini.

Apoi a venit până la urmă momentul de cotitură. O căţea bătrână cu urechile zdrenţuite l-a adulmecat cu botul ei rece şi umed pe câinele negru, iar apoi s-a răsucit şi a dat din coadă spre el. Câinele negru s-a ridicat, arătându-şi afecţiunea faţă de o veche iubire. Şi câinele verzui şi cel roşietic au văzut asta, dar ultimul a rămas culcat liniştit, trăgând cu coada ochiului la cel verzui, care a sărit în schimb ca fulgerul de iute, răsturnându-l pe cel negru, care tocmai flirta, pe pragul râului.

Toţi câinii s-au ridicat în picioare, privind războiul dintre colţii unuia şi ai celuilalt.

Câinele verzui s-a folosit fără nici cea mai mică întârziere de superioritatea dobândită prin atacul-surpriză şi l-a muşcat pe cel negru de gât, scuturând cu toată puterea, în timp ce blana de pe grumazul i se ridica, iar din gâtlej îi ieşeau mugete asemenea tunetului.

Ameţit şi buimăcit de muşcătură, câinele negru şi-a smuls cu putere gâtul, fără să-i pese de bucata de piele cât o palmă de mare pe care a lăsat-o în urmă. S-a ridicat în picioare şi durerea ascuţită l-a făcut să tremure din tot corpul. Era înnebunit de furie şi socotea atacul celui verzui drept o completă încălcare a Căii canine. O muşcătură mişelească pe la spate e treabă nedemnă şi, chiar de duce la victorie, nu aduce strălucire. Urlând dement, şi-a lăsat căpăţâna în jos şi a sfredelit violent în pieptul celui verzui, aplecându-şi botul şi prinzându-i acestuia pielea de pe piept. Cel verzui l-a apucat de rana de la gât, muşcând şi

înfulecând necontenit din carnea lui, până când cel negru a dat drumul la bot. Atunci i-a dat şi el drumul. Pielea pe care i-o sfâşiase celălalt de pe piept atârna ca un paravan de uşă. Câinele roşietic s-a ridicat încet, privindu-i cu răceală pe ceilalţi doi. Cel negru, cu gâtul pe jumătate retezat, şi-a ridicat căpăţâna, dar aceasta i-a căzut, iar a ridicat-o şi iar i-a căzut, în timp ce sângele ţâşnea din el ca dintr-un izvor: era terminat. Câinele verzui l-a ţintuit cu ferocitate pe cel răpus de colţii lui ascuţiţi şi şi i-a dezvelit plin de aroganţă, mârâind înfundat. Şi-a plecat privirea, a văzut botul lung al câinelui roşietic, pe care se închegase toată ura acestuia, şi a început pe loc să dârdâie. Cel roşietic şi-a aţintit ochii asupra lui şi i-a zâmbit, apoi s-a repezit brusc înainte, doborându-l la pământ cu manevra lui obişnuită. N-a aşteptat să se ridice celălalt, ci şi-a aplecat capul şi a muşcat de pielea sfâşiată de câinele negru, trăgând cu toată puterea şi scoţând la iveală carnea de pe pieptul verzuiului. Acesta s-a ridicat, împiedicându-se de pielea care-i măturа pământul între picioare şi a scos un urlet cu totul schimbat faţă de mai devreme, ştiind că totul s-a sfârşit. Se sforţa să se ţină în picioare, când cel roşietic i-a mai dat un umăr, făcându-l să se rostogolească de două ori; până să se ridice, muşcăturile dese ca stropii de ploaie ale haitei l-au transformat într-o grămadă de zdrenţe.

Roşieticul, care-şi nimicise acum puternicul oponent, şi-a ridicat sus coada şi a început să mugească înspre câinele negru, care era pătat de sânge din cap până-n picioare. Acesta a hâcâit ceva, şi-a băgat coada între picioare şi l-a ţintuit disperat pe cel roşietic cu ochii lui verzi, din care licăreau câteva raze de implorare. Haita nerăbdătoare să pună capăt bătăliei s-a năpustit spre el ca nebună, iar el s-a aruncat cu capul înainte în apă, curmându-şi viaţa. Ţeasta i-a ieşit ce i-a ieşit pe deasupra apei, apoi s-a lăsat la fund, în timp ce din râu s-au rostogolit bolborosind la

suprafaţă câţiva bulbuci.

Câinii l-au înconjurat pe cel roşietic şi, dezvelindu-şi colţii albi ca zăpada către soarele palid de pe cerul pe atunci rareori senin, au slobozit urlete ca de sărbătoare.

Dispariţia bruscă a câinilor a făcut ca viaţa încordată şi bine rânduită a tatii şi a celorlalţi să-şi piardă cu totul rutina. Ploaia şuşuitoare de toamnă cădea peste toate lucrurile lumii, scoţând sunete identic monotone. După ce-şi pierduseră însufleţirea pe care le-o aduceau luptele cu câinii înnebuniţi, tata şi ai lui erau ca nişte opiomani atinşi de dependenţă – le curgea nasul, căscau, erau adormiţi, toate în acelaşi timp.

În cea de-a patra dimineaţă după ce câinii îşi pierduseră urma, tata şi ceilalţi se strânseseră leneşi la marginea lăsăturii, uitându-se la ceaţa şi putoarea care se încolăceau amândouă deasupra şi vorbind toţi deodată.

Şchiopul predase deja arma şi se retrăsese din armata care vâna câini, ducându-se la taverna unui văr al lui dintr-un sat îndepărtat să-i dea o mână de ajutor şi aşa să aibă din ce trăi. Orbul nu putea să facă treabă de unul singur, aşa că stătea în şopron şi sporovăia cu bunicul, care îşi ducea solitar boala. Mai rămăseseră doar tata, mama, Wang Guang şi De Zhi.

Mama a spus:

— Douguan, câinii n-o să se mai întoarcă, le e frică de grenade.

Mama s-a uitat la cele trei căi misterioase ale câinilor, sperând în fapt mai mult ca oricine altcineva ca aceştia să vină, căci cele patruzeci şi trei de grenade cu mânerul de lemn ascunse acolo îi scoteau ei în evidenţă inteligenţa.

— Wang Guang, du-te iar în recunoaştere! a zis tata.

— Am fost şi ieri, câinii s-au muşcat într-o bătălie la răsărit de pod şi cel verzui a murit. Cu siguranţă că s-au risipit. Eu zic să nu mai pierdem timpul pe-aici, să mergem să intrăm în A opta.

— Nu, a zis tata, o să-se-ntoarcă sigur, n-o să lase ei atâtea bunătăţi de mâncat.

— Zilele astea unde nu-s hoituri? Câinii nu-s proşti, ce, o să vină după grenade?

— Aici sunt morţi mulţi, câinii n-o să aibă ei inimă să-i lase.

— Dacă e să mergem la vreunii, a zis De Zhi, hai la detaşamentul Leng, au trupe puternice, au şi uniforme cenuşii şi centuri de piele.

— Uite, uite! a zis mama.

Toată lumea s-a aplecat şi a privit în direcţia arătată de mama cu mâna, spre potecile câinilor. Cocenii de sorg care ascundeau potecile se mişcau cu un foşnet, iar stropii de ploaie argintii cădeau pieziş şi cu o traiectorie limpede deasupra lor. Mlădiţele de sorg galbene, fine şi fragede, crescute în anotimpul nepotrivit şi pe întregul câmp, se amestecau cu paiele vechi, prăvălite şi căzute peste tot, se împleteau şi cu ceaţa, se împleteau şi cu ploaia, la fel cum se amestecau laolaltă aroma lor, putrezeala paielor, miasma cadavrelor şi mirosul greu al excrementelor şi urinei de câine. Tata şi ai lui se aflau în faţa unei lumi înspăimântătoare, murdare şi pline de o vitalitate viguroasă şi rea.

— Au venit! a strigat tata însufleţit.

Tot sorgul de pe cele trei poteci fremăta, dar grenadele nu se porniseră.

— Ce-o fi cu ele, Douguan? a-ntrebat mama îngrijorată.

— Ai răbdare, o să pocnească ele.

De Zhi a zis:

— Să tragem să-i speriem.

Mama a tras nerăbdătoare un foc. Un val de tulburare a cuprins ogorul, iar câteva grenade au explodat în acelaşi timp. Paie spulberate şi membre de câine au zburat laolaltă spre cer, iar câinii răniţi au început să se vaiete jalnic printre coceni. Au explodat şi mai multe grenade, iar

schijele fărâmate şi tot felul de alte lucruri au vâjâit peste capul tatii şi ale celorlalţi.

În cele din urmă, pe cele trei poteci au năvălit douăzeci şi ceva de câini, iar tata şi ai lui au deschis focul. Câinii au fugit înapoi, declanşând alte câteva grenade.

Mama s-a ridicat bătând din palme.

Nici ea, nici ceilalţi nu ştiau nimic de însemnatele schimbări din armata câinilor. După ce dobândise drepturile de conducător, câinele roşietic, inteligent şi cu multe resurse, îşi dusese trupele la câteva zeci de *li* depărtare şi le reorganizase riguros. În acest atac pus la cale de el scânteia strălucirea dialecticii şi nici oamenii ştiutori n-ar fi putut să-i găsească vreun cusur. Câinele roşietic ştia că oponenţii lui sunt câţiva omuleţi şmecheri şi suciţi, din rândul cărora îl cunoştea parcă nedesluşit pe unul. Dacă nu eliminau aceste animăluţe, haita nu avea cum să se bucure în pace de hrana cea bună care umplea această lăsătură. A trimis o corcitură cu urechile ascuţite să conducă jumătate dintre câini într-un asalt purtat pe rutele iniţiale, să atace pe viaţă şi pe moarte şi nu cumva să se retragă. El însuşi, în fruntea a şaizeci de câini, a luat-o prin flanc până în spatele lăsăturii, pentru a lansa un atac-surpriză şi a murseca animăluţele acelea cu mâinile pătate de atâta sânge. Înainte de a porni, câinele roşietic şi-a îmbârligat coada şi a atins cu botul lui rece ca gheaţa toate celelalte boturi la fel de reci, iar apoi a oferit un exemplu molfăindu-şi cojile tari de noroi de pe gheare. A fost urmat de toţi ceilalţi.

De-abia ocolise prin flanc, ajungând în spatele lăsăturii, când i-a văzut pe omuleţii din tranşee dând din mâini şi din picioare şi a auzit exploziile de grenade de pe potecile din faţă. Inima îi bubuia înfricoşată şi a văzut că şi haita este cuprinsă de bramburească: cărăbuşii aceia negri cu aşa putere mare de a ucide şi a răni le îngheţau sângele-n vine tuturor. Ştia că dacă el se pleoşteşte, toate fronturile se

vor prăbuşi. Şi-a-ntors capul, şi-a dezgolit colţii ascuţiţi, a scrâşnit o dată puternic către haita alarmată şi neliniştită, iar apoi, cu el în frunte, câinii au dat năvală ca un vălătuc de nori lucioşi şi minunaţi, zburând lipiţi de pământ şi ţâşnind în spatele tranşeelor în care se aflau tata şi ai lui.

— Câini în spate! a strigat tata înspăimântat, întorcând treişoptul şi trăgând fără să mai ţintească.

Un câine maro destul de mare a fost atins de glonte, iar corpul i-a mai înaintat doi-trei metri, după care s-a prăbuşit la pământ, în timp ce câinii din spate se repezeau înainte călcându-l în picioare.

Wang Guang şi ceilalţi au început şi ei să tragă necontenit, dar cum cădea unul dintre câini, alţii îi luau locul, aruncându-se spre tranşee. Totul era o întindere de colţi scânteietori de câine, pereche lângă pereche de ochi asemenea cireşelor coapte. Ura câinilor faţă de oameni atinsese acum paroxismul. Wang Guang a aruncat arma, s-a răsucit şi-a-nceput să alerge către lăsătură, dar a fost înconjurat de mai bine de zece câini. Omuleţul acela a pierit într-o clipită. Câinii, care se obişnuiseră să mănânce carne de om, se transformaseră de mult în adevărate fiare sălbatice. Cu mişcări agere şi vioaie şi mare iscusinţă, fiecare a apucat o bucată din Wang Guang şi a mestecat-o puternic, sfărâmând toate oasele.

Tata, mama şi De Zhi stăteau în picioare spate în spate înfricoşaţi, de dârdâiau din toate încheieturile. Mama se şi scăpase pe ea, udându-şi nădragii. Calmul şi stăpânirea de altădată, când trăgeau spre câinii din depărtare, le pieriseră de mult ca un fum. Câinii i-au înconjurat într-un cerc şi se roteau dându-le târcoale. Au tras neîntrerupt, rănind mai mulţi câini, dar şi rămânând fără gloanţe. Treişoptul tatii avea baioneta pusă, iar lumina fulgerândă a lamei reprezenta o extrem de mare ameninţare pentru câini. Mama şi De Zhi foloseau carabine scurte, fără baionetă, iar în jurul lor dădeau târcoale şi mai mulţi câini.

Fiecare stătea cu spatele strâns lipit de ceilalţi, simţindu-le zguduielile. Mama a strigat încetişor:

— Douguan, Douguan…

— Nu te speria, urlaţi cât puteţi, strigaţi-l pe tata să vină să ne salveze.

Câinele roşietic a văzut că tata este personajul răspunzător cu mintea şi s-a uitat dispreţuitor la ascuţişul baionetei.

— Tată… ajutor! a răcnit tata din rărunchi.

— Unchiule… vino repede! a strigat mama plângând.

Haita a lansat un nou atac şi a fost respinsă după o luptă disperată. Mama a împuns un câine cu ţeava puştii drept în gură, rupându-i doi colţi. Altui câine, care s-a aruncat nechibzuit în faţa tatii, baioneta i-a spintecat pielea de pe bot. În timpul asaltului, câinele roşietic stătea aşezat în afara cercului, privindu-l flegmatic pe tata.

Situaţia a rămas neschimbată cam preţ de două pipe. Tata simţea cum i se înmoaie picioarele şi-i furnică şi-i amorţesc braţele. A mai răcnit o dată, chemându-l pe bunicul meu în ajutor. Simţea corpul mamei sprijinindu-se de el ca de un perete.

De Zhi a şoptit:

— Douguan… trag eu câinii după mine, voi fugiţi.

— Nu se poate!

— Am fugit!

De Zhi a părăsit trioul şi s-a strecurat iute ca gândul spre lanul de sorg, în timp ce câteva zeci de câini s-au aruncat de-a valma şi s-au pornit lătrând în urmărirea lui. Tata nu îndrăznea să se uite după el, pentru că în faţa lui câinele roşietic îl ţintuia cu privirea.

Din direcţia în care alergase De Zhi s-au auzit două explozii de grenade japoneze cu petale, iar suflul lor a împins cocenii de sorg, fâş-fâş, foş-foş, şi i-a amorţit tatii puternic obrajii. Printre bufniturile rămăşiţelor de câini căzând la pământ, se auzeau şi gemetele celor răniţi.

Câinii care îi strângeau în cerc pe tata şi pe mama au fost într-atât de uluiţi de explozie, încât s-au dat înapoi câţiva zeci de paşi, iar mama s-a folosit de prilej ca să scoată o grenadă cu petale şi să o azvârle înspre haită. Văzând ciudăţenia aceea neagră rotindu-se sfârâind înspre ei, câinii au urlat fiecare în legea lui şi au luat-o la fugă în degringoladă. Grenada n-a scos însă niciun zgomot – mama uitase să apese mecanismul de declanşare. Doar câinele roşietic nu fugise şi, prinzând ocazia că tata îşi lăsase capul într-o parte să vadă de mama, a sărit iute ca fulgerul ţâşnind prin aer. Corpul lui s-a destins în zbor, iar în lumina argintiu-cenuşie a zilei a desenat un arc frumos, ca de şef de haită. Tata s-a dat instinctiv înapoi, iar ghearele câinelui l-au sfâşiat pe faţă. Primul atac al câinelui dăduse greş. Tata avea acum în obraz o gaură cât o gură de mare, iar sângele îi curgea vâscos şi încet. Câinele roşietic s-a năpustit a doua oară, iar tata a ridicat puşca să-l respingă. Ghearele din faţă ale roşieticului au înălţat ţeava puştii, iar capul câinelui s-a lăsat pe sub baionetă, strecurându-se cu putere către pieptul tatii. Tata a zărit smocul de blană albă ca zăpada de pe burta câinelui şi-a zburat un picior într-acolo, fără să-i treacă prin cap că mama o să cadă-n faţă şi-o să-l împingă, făcându-l să pice cu faţa în sus. Profitând de situaţie, câinele roşietic s-a apropiat şi l-a muşcat cu sprinteneală de prohab. Mama a pălălăit patul puştii şi l-a izbit pe câine în oasele tari ale capului. Câinele s-a retras câţiva paşi şi se pregătea să se arunce din nou în atac; pe când corpul i se ridicase deja la un metru de pământ, s-a prăbuşit cu capul înainte, în acelaşi timp auzindu-se şi un foc de armă, care i-a făcut ţăndări un ochi. Tata şi mama l-au văzut pe bunicul meu, numai piele şi os, îndoit şi cocoşat şi cu părul complet alb, care cu mâna stângă se rezema de un băţ ars şi înnegrit, iar cu dreapta ţinea un pistol japonez din care ieşea firicel după firicel de fum albastru-verzui.

Bunicul a mai tras câteva gloanţe şi în direcţia câinilor din depărtare, iar ei, văzându-şi puterile cele mari pierdute, s-au strecurat în lanul de sorg şi fiecare a apucat-o pe drumul lui.

Bunicul s-a apropiat bâţâind tremurător şi a bătut cu băţul în căpăţâna câinelui roşietic, ocărându-l:

— Dobitoc care te ridici împotriva stăpânului! Câinelui încă îi bătea inima, mai avea şi răsuflare în plămâni, iar cu picioarele dindărăt peste măsură de dezvoltate din spate încă mai izbea înainte şi înapoi, plin de obrăznicie, făcând în pământul negru două şanţuri adânci, în timp ce blana lui frumoasă, bogată şi roşie ardea ca vâlvătăile focului.

8

Muşcătura câinelui roşietic nu fusese deosebit de eficientă, poate pentru că tata purta două perechi de pantaloni, dar era totuşi destul de gravă, făcându-i în cocoşel o gaură până în partea cealaltă. Îi spărsese şi săculeţul de piele, scoţându-i de-acolo un ou oval cam de mărimea unuia de prepeliţă, care mai era legat de alcătuirea iniţială printr-un singur fir, alb şi subţire. De cum l-a mişcat bunicul, jucărioara aceea de un roşu întunecat i-a picat tatii în partea din faţă a pantalonilor.

Bunicul a cules-o şi şi-a pus-o în palmă. Lucrul acela mărunt părea să cântărească o mie de kilograme, cocoşându-l de spate, şi părea să-i ardă mâna mare şi butucănoasă într-aşa fel, că nu se mai oprea din zguduit. Mama a zis:

— Unchiule, ce s-a-ntâmplat?

Mama a văzut cum carnea de pe faţa bunicului freamătă dureros, cum faţa aceea atât de îngrozitor de palidă după boală îşi mai adaugă un strat de galben pământiu şi cum din ochi i se preling două luciri de deplină deznădejde.

— S-a sfârşit… de data asta chiar s-a sfârşit… a repetat

bunicul cu o voce bătrânească, cu mult îndepărtată de vârsta lui adevărată.

A scos apoi pistolul şi a strigat tare:

— M-ai prăpădit, câine!

A ţintit câinele roşietic care îşi trăgea ultimele suflări şi a slobozit câteva focuri unul după altul.

Tata s-a căţărat şi el pe picioare, în timp ce sângele fierbinte îi curgea pe coapse. Nu simţea cine ştie ce durere şi a spus:

— Tată, am învins!

Mama a urlat:

— Unchiule, dă-i repede lui Douguan nişte leacuri!

Tata s-a uitat la oul pe care-l ţinea bunicul în palmă şi a întrebat îndoit:

— Tată, e-al meu? Al meu e?

A simţit apoi un val de greaţă, urmat îndeaproape de unul de ameţeală. A leşinat.

Bunicul a aruncat bastonul, a sfâşiat două frunze curate de sorg şi-a-nfăşurat uşurel în ele lucrul acela, dându-i-l apoi mamei şi spunându-i:

— Frumuşico, ţine-l bine, mergem la domnul Zhang Xinyi.

S-a lăsat pe vine şi, aburcându-l pe tata, s-a ridicat cu greu în picioare şi a pornit şontâcăind. Câinii răniţi de explozia grenadelor din lăsătură încă schelălăiau a jale.

Doctorul Zhang Xinyi avea cincizeci şi ceva de ani şi-şi ţinea părul pieptănat cu cărare pe mijloc, cum rar se vede la sat. Purta o robă lungă, bleumarin. Faţa îi era verde-gălbuie şi era slab, de-l dădea jos şi-o boare de vânt.

Purtându-l pe tata pe braţe până la el, bunicul obosise aşa de mult, că se încovoiase de spate ca un arc, iar faţa îi era ca pământul.

— Comandantul Yu? Te-ai schimbat mult la înfăţişare, a spus domnul Zhang.

— Domnule doctor, câţi bani îmi cereţi, atâţia vă plătesc.

Tata a fost întins pe un pat de scânduri.

— E odrasla dumitale?

Bunicul a dat din cap.

— Cea care a ucis un general japonez la podul de pe Râul Negru?

— N-am decât un fiu!

— O să-mi dau toată silinţa!

Spunând acestea, doctorul a scos din geantă o pensetă, o foarfecă, o sticlă de spirt şi una de tinctură de iod, iar apoi s-a aplecat şi a examinat rana de pe faţa tatii.

— Domnule doctor, uitaţi-vă mai întâi jos, a zis bunicul cu gravitate.

Şi s-a întors apoi spre mama, din mâna căreia a luat oul înfăşurat în frunze de sorg şi l-a pus pe raftul de lângă pat. Cum l-a aşezat, frunzele s-au dat la o parte.

Doctorul a apucat cu penseta partea aceea făcută vraişte din corpul tatii şi s-a uitat la ea. Degetele lui lungi îngălbenite de la fumat au început să dârdâie şi el a îndrugat:

— Comandante Yu… nu că nu fac tot ce-mi stă în puteri, doar că rana asta a vlăstarului dumitale… eu n-am atâta ştiinţă, n-am nici medicamente… comandante Yu, cheamă pe unul mai luminat decât mine…

Bunicul şi-a arcuit spatele şi s-a holbat cu ochii lui tulburi la Zhang Xinyi, spunând cu o voce răguşită:

— Unde să mă duc să chem pe unul mai luminat? Spune, unde e unul mai luminat? Mă trimiţi după vreun japonez?

— Comandante Yu, nu asta a vrut să spună nevrednicul de mine… rana vlăstarului dumitale e într-un loc critic, trebuie neapărat s-o oprim, e o situaţie de viaţă şi de moarte…

— Dacă am venit să te caut, înseamnă că am încredere în dumneata cu asupra de măsură. Ai mână liberă.

Zhang Xinyi şi-a muşcat buzele şi a zis:

— Dacă zici aşa, sunt gata să fac totul.

Doctorul a curăţat rana cu o bucată de vată înmuiată în spirt, iar durerea l-a trezit pe tata. S-a răsucit cu gândul să se rostogolească jos din pat, dar bunicul s-a năpustit să-l ţină. Se zbătea bezmetic, dând din picioare.

— Leagă-l, comandante Yu!

— Douguan! Cine mi-e mie fiu rabdă puţin! Strânge din dinţi şi îndură!

— Tată, doare…

Bunicul a strigat cu asprime:

— Rabdă, gândeşte-te la unchiul Luohan!

Tata n-a mai îndrăznit să sufle o vorbă, în timp ce val după val de broboane de sudoare i se iveau pe frunte.

Zhang Xinyi a luat un ac, l-a muiat în spirt, i-a pus un fir şi-a-nceput să coasă săculeţul de piele. Bunicul a spus:

— Coase-l şi pe ăl'lalt!

Doctorul s-a uitat la bila înfăşurată în frunze de sorg de pe raft şi a spus stânjenit:

— Comandante Yu… nu se poate coase…

— Vrei să retezi linia urmaşilor din neamul Yu? a întrebat sumbru bunicul.

Cu picături albe de sudoare atârnându-i pe faţa slabă, doctorul Zhang a zis:

— Comandante Yu… gândeşte-te… venele cu care era legat au fost retezate, chiar dacă-l bag înăuntru, tot mort o să fie…

— Leagă venele la loc!

— Comandante, pe lumea asta nu s-a auzit de cineva să poată lega venele…

— Atunci… s-a sfârşit?

— Greu de zis. Şi fără, tot merge, ăsta din partea asta e foarte bun… şi fără unul, tot merge…

— Zici că merge?

— Poate că merge…

— Mă-sa! a ocărât bunicul cu durere, toate mi se

întâmplă numai mie.

După ce-a terminat de tratat rana de jos, doctorul s-a ocupat şi de cea de pe faţă. Pe spate i se întinsese o pată mare de sudoare. Stătea acum în fund pe un taburet şi respira ba repede, ba încet.

— Cât face, domnule doctor?

— Nu vorbi de bani, comandante Yu, e de-ajuns să ştiu că vlăstarul dumitale e zdravăn şi sănătos, a zis doctorul fără vlagă.

— Domnule Zhang, astăzi norocul m-a părăsit, dar de bună seamă că o să vină o zi când o să te răsplătesc din belşug.

Şi, luându-l pe tata în braţe, a ieşit din casa doctorului.

Bunicul îl privea cu multă atenţie pe tata, care zăcea în amorţeală în şopron. Faţa îi era acoperită cu un tifon, care lăsa să i se vadă doar un ochi înşelător. Doctorul mai venise o dată, iar după ce-i schimbase pansamentul, îi zisese bunicului:

— Rana nu s-a inflamat, comandante Yu. E o mare bucurie.

— Şi spui că, dacă i-a mai rămas unul singur, merge?

— Comandante, pentru moment să nu ne pese de asta. Vlăstarul dumitale a fost muşcat de-un câine sălbatic, să rămână în viaţă şi e bine.

— Dacă nu mai are ce face cu aia, la ce-i mai foloseşte să rămână în viaţă?

Văzându-i expresia ucigaşă de pe faţă, doctorul s-a retras mormăind:

— Da, da, sigur, sigur…

Bunicul era foarte agitat pe dinăuntru. Şi-a luat arma şi s-a dus să se plimbe în apropiere de lăsătură. Era o toamnă ucigător de rece, iar bruma se aşternuse peste tot. Mlădiţele de sorg galben-verzui se veştejiseră de la brumă, iar în locurile unde se făcuse o scobitură de la apă se

găseau şi ace mărunte de gheaţă. Bunicul s-a gândit că e deja luna a zecea, stă să vină iarna, iar el e bolnav şi slăbit, fiul lui nu se poate ghici dacă moare sau trăieşte, casa şi familia i s-au prăpădit, oamenii toţi au fost loviţi de năpastă, au murit şi Wang Guang, şi De Zhi, şchiopul Guo Yang a plecat departe în alt sat, plăgile de pe picioarele femeii Liu tot scot puroi şi picură sânge, orbul stă plictisit toată ziua, fetiţa asta, Frumuşica, nu pricepe nimic, A opta trage de el, detaşamentul Leng îl înghesuie, japonezii îi poartă mare duşmănie... Stătea rezemat în baston pe o movilă de la marginea lăsăturii, privind într-o parte spre cadavrele care umpleau locul şi la sorgul roşu abandonat la pământ. O mie de gânduri îi treceau prin cap, dar inima-i era cenuşă şi gândul fără nădejde. Prin faţa ochilor îi fulgerau fără încetare iubirile şi urile de altădată, bogăţia şi înflorirea, soţia încântătoare şi concubina frumoasă, caii de preţ şi armele de aur, veselirile şi chefurile – toate trecuseră plutind ca norii trecători. Luptele şi chinurile, certurile şi geloziile din aceşti ultimi ani lăsaseră locul acestei scene dezolante de sub ochii lui. A pus de câteva ori mâna pe patul pistolului, apoi i-a dat drumul, şovăind şi pregetând.

Toamna şi iarna anului 1939 reprezintă o perioadă extrem de dificilă din istoria bunicului meu. Luptătorii îi fuseseră nimiciţi, soţia omorâtă, fiul grav rănit, casa arsă din temelii, trupul ţintuit de boală – toate îi fuseră aproape complet prăpădite de război. Se uita la cadavrele oamenilor şi la hoiturile câinilor de parcă ar fi stat în faţa unui ghem mare de cânepă, cu o mie de fire şi o sută de fuioare încâlcite şi întreţesute, şi cu cât le descurca, cu atât erau mai încurcate, de nu putea în niciun fel să le dea de căpătâi. De câteva ori a apăsat cu mâna pe patul pistolului, cu gândul să se despartă de această lume întru totul de căcat, dar dorinţa aprigă de răzbunare i-a înfrânt laşitatea. Îi ura pe japonezi, ura detaşamentul Leng, ura şi

regimentul Jiao-Gao din A opta, care îi suflase peste douăzeci de puşti şi-apoi pierise fără urmă, fără umbră, şi nici nu mai auzise să se fi luptat cu japonezii, doar că avusese frecuşuri cu trupele lui Leng. Pe deasupra, bănuia şi că cele cincisprezece treişopturi japoneze, pe care deodată nu le mai văzuse după ce le-ascunsese cu tata în fântâna secată, le furaseră tot cei din regimentul Jiao-Gao.

Femeia Liu, cu puţin trecută de patruzeci de ani şi cu o faţă încă atrăgătoare, a venit la marginea lăsăturii să-l caute pe bunicul. I-a mângâiat cu o privire duioasă ţeasta argintie şi cu mâinile ei mari şi butucănoase l-a sprijinit de braţ, spunând:

— Frăţioare, nu mai sta aici să te amărăşti… hai înapoi acasă. Vorba din bătrâni spune că Cerul nu le taie oamenilor toate căile, hai, mănâncă zdravăn, bea zdravăn, răsuflă zdravăn, fă-te bine şi mai vedem…

Bunicul a privit mişcat chipul milostiv al femeii şi a strigat o dată:

— Cumătro… cu lacrimile aproape să i se rostogolească din ochi.

Femeia Liu i-a mângâiat spatele încovoiat şi a spus:

— Uită-te la tine, de-abia ai patruzeci de ani şi te-ai chinuit de-ai ajuns în halul ăsta…

Sprijinindu-l, femeia Liu s-a întors cu el. Bunicul s-a uitat la picioarele ei, cu care şchiopăta uşor, şi-a-ntrebat-o arătându-şi grija:

— Ţi-e mai bine cu picioarele?

— Rănile s-au închis, doar că unul e mai subţire decât celălalt.

— Poate să se-ngroaşe.

— Mi se pare că rana lui Douguan nu mai e aşa gravă.

— Cumătro, tu ce crezi, merge cu unul singur?

— Eu zic ca da, usturoiul cu un singur căţel e mai usturoiat.

— Chiar merge?

— Cumnăţelul meu s-a născut doar cu unul şi a făcut o liotă de fete şi băieţi.

— Oooh!

Noaptea, bunicul şi-a îngropat ţeasta ostenită la sânul cald al femeii Liu, iar ea a dezmierdat cu mâna ei mare corpul slăbănog şi colţuros al bunicului, şoptind neîntrerupt:

— Frăţioare… încă mai poţi… mai ai vlagă… nu te mai îngrijora, trage-mi-o mie, o să te mai linişteşti…

Bunicul a adulmecat mirosul dulce-acrişor care ţâşnea din gura ei şi a adormit adânc pe dată.

Mama n-a putut nici ea să uite vreodată scena în care doctorul a apucat cu penseta mingiuţa aceea turtită şi purpurie. Doctorul Zhang o ridicase în faţa ochilor şi-o privise ce-o privise, iar apoi o aruncase în vasul plin de vată murdară, piele stricată şi carne putredă. O mingiuţă din corpul lui Douguan fusese aruncată de doctor în vasul cu gunoi. Ieri era ceva de preţ, azi e la gunoi. Mama avea cincisprezece ani, începea treptat să-şi dea seama cum stau lucrurile printre oameni şi era şi ruşinoasă, şi temătoare. Pe când îl îngrijea pe tata, dacă se uita la cocoşelul înfăşurat în tifon, inima îi zvâcnea duduind, iar faţa ba i se-nfierbânta, ba i se înroşea.

Mai apoi a descoperit că femeia Liu dormea cu bunicul.

Liu i-a spus:

— Frumuşico, ai cinsprezece ani, nu mai eşti mică, ia ridică-i cocoşelul lui Douguan şi uită-te, dacă se scoală, el o să-ţi fie bărbat.

Mama s-a ruşinat, de-aproape a izbucnit în plâns.

Tatii i-au scos apoi copcile.

Pe când dormea întins în şopron, mama s-a prelins încetişor înăuntru. Mergea tiptil, cu faţa dogorindu-i. S-a lăsat pe vine lângă tata şi i-a tras uşurel în jos nădragii.

Sub razele lunii, mama a văzut cum boala urâţise fără seamăn cocoşelul tatii. La cap, acesta avea o înfăţişare barbară, neînfricată şi dementă. L-a strâns cu cea mai mare băgare de seamă în mâna ei umezită toată, l-a simţit cum se încălzeşte treptat-treptat, cum i se umflă treptat-treptat în palmă şi cum începe să-i zvâcnească acolo ca o inimă. Tata a deschis ochii, a privit-o printre gene şi-a-ntrebat-o:

— Frumuşico, ce faci?

Mama a ţipat înspăimântată şi a luat-o la fugă, ciocnindu-se drept de bunicul, care tocmai dădea să între în şopron.

Bunicul a prins-o de umeri şi-a-ntrebat-o:

— Ce e?

Mama a tras un hohot de plâns, s-a zbătut din mâinile lui şi-a zbughit-o.

Bunicul a pătruns în şopron.

A ieşit apoi ca un nebun dinăuntru, a căutat-o pe femeia Liu, a apucat-o de sâni şi a tras-o de ei cu putere, bâiguind dezlânat:

— E usturoi cu un căţel! Usturoi cu un căţel!

A tras apoi trei focuri de armă spre cer, unul după altul, şi-a-mpreunat mâinile şi-a urlat:

— Cerul are ochi!

9

Bunicul zdroncănea cu palma în perete. Soarele intra pieziş, luminând o sculptură lustruită de Gaomi rânduită pe măsuţa de lângă pat. Pe fereastra albă erau lipite decupajele ingenioase şi iscusite făcute de bunica mea cu mâna ei. Peste cinci zile, toate cele de aici aveau să se prefacă în cenuşă în focurile războiului. Suntem în a zecea zi din luna a opta a anului 1939, iar bunicul, ţinându-şi încolăcit braţul rănit şi mirosind tot a benzină, se-ntorsese

de pe şosea. Împreună cu tata, îngropase mitraliera japoneză cu pat ponciş sub catalpa din curte şi intrase în casă în căutarea banilor de argint ascunşi de bunica.

Când peretele a sunat a gol, bunicul a scos pistolul şi a izbit cu patul lui, făcând imediat o gaură. A băgat mâna înăuntru, a scos un săculeţ de pânză roşie şi l-a scuturat. S-a auzit un clinchet şi, când l-a răsturnat pe pat, a numărat cincizeci de bani de argint.

Punând bine banii, bunicul a zis:

— Hai, fiule.

— Unde mergem?

— La oraş, să cumpărăm gloanţe, să ne facem socotelile cu Leng Ciupitul-de-vărsat.

Tata şi bunicul au ajuns în partea de nord a capitalei judeţului. Soarele se apleca înspre apus. Calea ferată Jiao-Ji era asemenea unui dragon negru-negru şi lung prin lanurile de sorg. Trenuri negre se târau duduind şi şuşuind încoace şi-ncolo, şi rotocol după rotocol de funingine galben-neagră se încolăcea peste vârfurile firelor de sorg. Şinele înţepau ochii, luminoase-luminoase ca nişte solzi de dragon. Nechezatul ascuţit al trenului îl făcea pe tata să tremure din toate balamalele, aşa că a apucat cu fermitate mâna bunicului.

Trăgându-l pe tata, bunicul a mers până în faţa unui mormânt mare, dinaintea căruia se afla o stelă funerară de piatră albă, înaltă cât doi oameni. Semnele mărunte scrise pe stelă se şterseseră deja şi deveniseră greu de deosebit. În jurul mormântului, în toate părţile, se aflau cedri bătrâni pe care doi oameni cu greu i-ar fi cuprins cu braţele. Aveau coroana cu totul şi cu totul neagră şi, chiar şi când nu bătea vântul, tot strigau înfundat. Mormântul şi cedrii erau încercuiţi de sorg sângeriu, ca o insuliţă neguroasă.

Bunicul a săpat o gaură în faţa stelei funerare şi şi-a băgat înăuntru mauserul. Tata şi-a băgat şi el browningul

acolo.

Au traversat calea ferată şi s-au uitat spre gaura mare şi înaltă a porţii oraşului. Pe arcul porţii se înălţa un steag japonez, iar soarele roşu de pe el şi soarele care bătea pieziş dinspre apus contrastau într-un fel şi distinct, şi strălucitor. De ambele părţi ale porţii stăteau în picioare santinele – în stânga, un soldat japonez, în dreapta, unul chinez. Soldatul chinez îi interoga şi-i cerceta pe ţărani; cel japonez stătea drept cu arma în mână, privindu-l pe cel chinez cum cercetează chinezi.

De cum au trecut de calea ferată, bunicul l-a luat în spate pe tata şi i-a spus cu voce joasă:

— Fă-te că te doare burta şi vaită-te.

Tata s-a văitat de două ori şi-a întrebat încetişor:

— E bine aşa?

— Mai vioi puţin.

Urmându-i pe cei ce intrau în oraş, au ajuns la poartă. Soldatul chinez a urlat la ei:

— Din ce sat sunteţi? Ce căutaţi la oraş?

Bunicul a spus cu un glas pierit:

— Din Vadul-cu-peşti, de la nord de oraş. Băiatul a făcut holeră, mergem în oraş la doctorul Wu, să-l lecuiască.

Tata fusese atent doar la dialogul dintre bunicul meu şi santinelă şi uitase să se văicărească. Bunicul l-a ciupit tare de coapsă, iar tata a-nceput să ţipe şi să geamă.

Santinela a fluturat din mână, lăsându-i să intre.

Când au ajuns într-un loc retras, bunicul a spus mânios:

— Măi lepădătură ce eşti, de ce n-ai gemut?

— Tată, m-a durut rău când m-ai ciupit!

Bunicul l-a tras pe tata după el, strecurându-se spre gară pe o străduţă acoperită toată de resturi de cenuşă. Razele soarelui erau spălăcite, aerul era murdar şi tulbure. Tata a văzut cele două turnuri înalte construite lângă clădirea veche şi jerpelită a gării; în mijlocul steagurilor albe japoneze înălţate pe turnuri se afla prins un soare

roşu. Doi soldaţi japonezi care trăgeau după ei câini-lup se mişcau mecanic pe peron, în vreme ce câteva zeci de călători care vroiau să ia trenul stăteau în picioare sau pe vine, rânduiţi în spatele unui gard de fier. Un chinez îmbrăcat într-o uniformă neagră şi în mână cu o lampă roşie stătea şi el pe peron. Dinspre est s-a auzit duduit de tren. Pământul de sub picioarele tatii a dârdâit, iar cei doi câini-lup au lătrat de două ori către trenul ce gonea spre gară. O bătrână care vindea ţigări şi seminţe de pepene se-nvârtea încoace şi-ncolo pe lângă călători. Trăgându-şi răsuflarea, dong! — dong!, trenul s-a oprit în gară. Tata a văzut cum trenul trage douăzeci şi ceva de cutii lungi, din care prima jumătate erau pătrăţoase şi-aveau ferestre şi uşi, iar cea de-a doua jumătate n-aveau acoperiş, dar duceau nişte lucruri înăuntru, aruncate claie peste grămadă şi învelite cu prelate mari, verzi ca iarba. În ele şedeau în picioare câţiva diavoli, care s-au salutat, *jili gulu,* cu diavolii de pe peron.

Tata a auzit apoi o detunătură ascuţită, venind dinspre lanul de sorg din nordul căii ferate. Un diavol mare şi înalt din vagoanele de marfă s-a legănat ce s-a legănat şi-a picat cu capul în jos înăuntru. În turnuri a sunat alarma asemenea unui urlet de lup, iar călătorii de-abia coborâţi din tren şi cei care nu se suiseră încă s-au răsfirat în fugă în toate părţile. Câinii-lup lătrau nebuneşte şi neîncetat, iar mitralierele au început să secere, du! — du! — du!, către nord. În mijlocul debandadei, trenul s-a pus în mişcare, cu rotocoale mari de fum negru răspândindu-se în zbor şi funingine ridicându-se în aer peste gară. Bunicul, trăgându-l pe tata de mână, a cotit cu mare iuţeală pe o ulicioară scăldată într-o beznă adâncă.

Bunicul a împins o uşă pe jumătate deschisă şi a intrat într-o curticică. De streaşina casei atârna un lampion mic, lipit cu hârtie, roşu la culoare şi care arunca o lumină roşie misterioasă, mică şi slabă. O femeie rujată şi boită, căreia

nu-i ghiceai vârsta, stătea sprijinită în tocul unei uşi, din spatele buzelor ei carmin ivindu-se două şiruri de dinţi albi, mărunţi şi deşi; avea un chip râzător, părul negru ca pana corbului şi vâlvoi, iar la tâmple avea înfiptă pieziş o floare de mătase.

— Frate! a spus femeia cu dulceaţă-n glas. De când te-ai făcut comandant, ţi-ai uitat surioara!

I s-a lipit bunicului de piept, alintându-se.

— Poartă-te cum se cuvine, eşti în faţa fiului meu! a zis bunicul. N-am timp de palavre azi cu tine! Ia zi, îi mai tragi tu sforile lu' Al Cincilea?

Femeia a ieşit îmbufnată, a închis poarta, a coborât şi lampionul de pe streaşină, iar apoi a intrat în casă şi a zis, ţuguindu-şi buzele:

— Pe-Al Cincilea l-au bătut la comanda garnizoanei!

— Da' Song Shun de la comanda garnizoanei nu era frate juruit cu-Al Cincilea?

— Şi ce, tu crezi că pe prieteni d-ăştia de băută poţi să te bizui? De cum s-a petrecut treaba aia la Qingdao, fata şi-a dus zilele aici ca pe muchie de cuţit.

— Nu te toarnă el, Al Cincilea, băieţelul ăla are dinţii tare strânşi. Atunci, cu Cao Mengjiu, a mers şi pe grătarul încins.

— De ce-ai venit? Am auzit că te-ai luptat cu maşinile japonezilor.

— Am păţit mare nemernicie! îl fut în morţii mă-sii pe Ciupit, în mă-sa!

— Nu te pune cu ăia, ăia toţi au suflet de drac şi ochi de broască, n-o să-i birui.

Bunicul a dibuit la brâu legăturica cu bani de argint şi a azvârlit-o pe masă, spunând:

— Dă-mi cinci sute cu curul roşu.

— Cur roşu, cur albastru, de când a venit treaba cu Al Cincilea, eu m-am uscat p-aci, fata nu vrea să mănânce glonte.

— Mai lasă-mă cu poveştile. Ia banii şi toacă-i şi zi tu mie, s-a purtat vreodată Yu Zhan’ao urât cu tine?

— Frate, ce zici tu acolo? Că doar nu suntem străini.

— Nu mă scoate din ţâţâni! a zis bunicul cu răceală.

— N-o să puteţi ieşi din oraş.

— Nu-i treaba ta. Adă cinci sute mari şi cinzeci mici.

Femeia s-a dus în curte şi a ascultat zgomotele, iar apoi a intrat o clipă înăuntru. A deschis o uşă secretă din perete şi a scos o cutie cu gloanţe de un galben scânteietor.

Bunicul a luat o traistă, a încărcat gloanţele în ea, şi-a legat-o la brâu şi a zis:

— Hai!

Femeia i-a ţinut drumul:

— Cum ai de gând să ieşi?

— Pe la gară, o să ne târâm peste şine.

— Nu ţine, sunt turnurile cu reflectoare şi câini şi santinele. Bunicul a râs rece:

— Vedem noi, dacă nu merge, ne-ntoarcem.

Bunicul şi tata au mers de-a lungul uliţei întunecate şi s-au strecurat până în apropiere de gară, unde nu exista zid al oraşului. S-au adăpostit la colţul unei fierării şi s-au uitat la peronul peste tot luminat şi pe care se găseau numeroase santinele. Bunicul i-a şoptit tatii ceva la ureche şi l-a tras după el spre apus. La vest de gară se afla o zonă de încărcat marfa, neacoperită. Un gard de sârmă ghimpată se întindea drept de la clădirea gării până la capul zidului oraşului. Reflectoarele din turnuri măturau înainte şi înapoi, luminând orbitor cele peste zece şine de cale ferată. În zona de marfă se afla un stâlp foarte înalt, de care atârna un reflector în forma unui testicul de taur. Era verde, lucitor şi în lumina lui toate lucrurile îşi schimbau culoarea.

Tata s-a trântit lângă bunicul şi s-a uitat la santinela care se învârtea încoace şi-ncolo în faţa gardului de sârmă ghimpată.

Un tren de marfă a venit grăbit dinspre apus. Prin coşurile mari şi groase ale locomotivei au ţâşnit snopi după snopi de scântei puternice şi de un roşu întunecat. Luminile farurilor semănau cu un râu care curge de departe: vuu! vuu! vuu! Şinele neapăsate de tren huruiau şi zuruiau şi ele.

Bunicul şi tata s-au târât până la marginea gardului de sârmă ghimpată şi l-au dat la o parte cu mâna, cu gândul să facă o gaură prin care să se strecoare. Sârma însă era întinsă foarte strâns, iar un ghimpe i s-a înfipt în palmă tatii, care a gemut uşurel.

Bunicul l-a întrebat încet:

— Ce e?

— Mi s-a-nfipt în mână.

— Nu putem trece, hai înapoi!

— Dac-am avea arme, s-ar putea.

— Nici cu arme n-am trece.

— Dac-am avea arme, am face mai întâi ţăndări oul ăla de taur.

S-au retras într-un loc întunecat şi bunicul a dibuit o cărămidă, pe care a azvârlit-o cu putere spre şine. O santinelă a ţipat ciudat, a tras un foc, reflectorul a măturat imediat locul, iar detunăturile de mitralieră, ca o rafală de vânt, au cutremurat urechile tatii, pe jumătate surzindu-le; când gloanţele izbeau şinele, zburau stele aurii.

În ziua a cincisprezecea din luna a opta, de sărbătoarea Mijlocului Toamnei, în capitala judeţului Gaomi era târg mare. Deşi erau ani bezmetici de război, oamenii tot trebuiau să trăiască, deci să mănânce şi să se-mbrace, deci să facă negustorie. Cei ce intrau şi ieşeau se călcau în picioare. La ora opt de dimineaţă, un tânăr pe nume Gao Rong s-a dus la poarta de nord să stea de gardă şi îi interoga şi-i cerceta pe cei ce ieşeau şi intrau. I se părea că japonezul din partea cealaltă nu se uită deloc

prieteneşte la el.

Un bătrân de cincizeci şi ceva de ani şi un băiat de vreo treisprezece-paisprezece ani ieşeau din oraş mânând o capră mică; bătrânul avea faţa neagră ca tăciunele, iar ochii îi scăpărau verzi; faţa băiatului era însă toată roşie, îl treceau sudorile şi părea foarte încordat.

Cei ce veneau şi plecau erau numeroşi şi toţi erau opriţi şi controlaţi. Gao Rong îi interoga şi-i cerceta cu scrupulozitate.

— Încotro?

— Acasă! a răspuns bătrânul.

— Nu mergeţi la târg?

— Am fost, am luat o capră care trage să moară, ieftin!

— Când aţi intrat?

— Ieri după-amiază, am stat la rude şi de dimineaţă am luat capra asta.

— Şi acum unde mergeţi?

— Acasă!

— Bine, duceţi-vă.

Mânând căpriţa, bunicul şi tata au ieşit din oraş. Capra avea burta grea şi-şi mişca anevoie copitele. Bunicul o altoia peste fund cu un fir de sorg, iar ea behăia, îşi zvârcolea îndurerată coada şi alerga pe drumul care ducea spre ţinutul Gaomi din nord-est.

Mai apoi, bunicul şi tata şi-au cules pistoalele de sub stela funerară.

— Tată, lăsăm capra?

— Nu, mân-o, o ducem acasă şi-o omorâm, să petrecem şi noi de Mijlocul Toamnei.

La vremea amiezii, tata şi bunicul au ajuns în capul satului. Au văzut de departe împrejmuirea înaltă de pământ care înconjura satul şi care fusese reparată în ultimii ani şi au auzit împuşcături năprasnice înăuntrul şi în afara satului. Bunicul şi-a amintit de îngrijorarea

bătrânului respectat al satului, Zhang Ruolu, înainte ca ei să meargă la oraş, şi-a amintit şi de presimţirile pe care le avusese încontinuu în ultimele zile şi şi-a dat seama că nenorocirea s-a abătut până la urmă peste sat. S-a bucurat în sinea lui că a avut dreptate să iasă devreme din oraş – deşi îşi asumaseră un risc, izbândiseră până la urmă şi dacă puteau să facă ceva, aveau să facă ceva.

Bunicul şi tata au luat în braţe căpriţa mai mult moartă decât vie şi au dus-o în lanul de sorg. Tata a pus mâna şi-a dat la o parte funia de cânepă care astupa curul caprei. Pe când o rupea, se gândea cum îndesaseră ei la femeia aia acasă gloanţele în fundul caprei, cinci sute cincizeci de gloanţe îndesate în fundul caprei, care îi făcuseră burta să arate ca o seceră de lună. Pe drum, tata se îngrijorase întruna că gloanţele o să rupă burta caprei sau că o să le scoată afară.

Tata a sfâşiat funia de cânepă măruntă, fundul caprei s-a deschis deodată asemenea unei flori de prunişor, iar căcărezele acumulate îndelungă vreme au căzut, pocnind şi pleoscăind. După ce a făcut un morman de căcăreze, căpriţa a leşinat la pământ. Tata a zis uluit:

— Tată, s-au stricat, toate gloanţele s-au făcut căcăreze.

Bunicul a apucat-o de coarne, a ridicat-o în picioare, apoi a scuturat-o în sus şi-n jos, iar gloanţele strălucitoare au ieşit cu pocnete şi bocnete din curul caprei, care-şi pierduse toată forţa sfincterului.

Bunicul şi tata au cules gloanţele, au umplut încărcătoarele, apoi şi-au făcut plinul buzunarelor şi, fără să le mai pese dacă animalul e viu sau mort, s-au pornit de-a curmezişul lanului de sorg către capul satului.

Diavolii încercuiseră deja satul, înecat în praf de puşcă; în câteva locuri, fumul negru se înălţa vijelios. Bunicul şi tata au privit mai întâi poziţionarea gurilor de foc, ascunse în lanurile de sorg. Erau cu totul opt mortiere, cu ţevile

înalte cam cât jumătate de stat de om şi cu gurile late cât un pumn. Peste douăzeci de soldaţi japonezi în uniforme galben-pământii tocmai încărcau, iar un diavol sfrijit îi direcţiona cu un steguleţ. În spatele fiecărui mortier se afla câte un diavol, care stătea cu picioarele desfăcute călare pe armă şi ţinea în mâini câte un mic obuz, înaripat şi scăpărător. Diavolul slăbănog dădea o dată din steguleţ, iar diavolii ceilalţi lăsau mâinile în acelaşi timp, dând drumul obuzului pe ţeavă. Din ţeavă răsuna apoi un zgomot, iar pe gură sălta un şuvoi de foc; ţeava se retrăgea înapoi şi un obiect luminos se suia în cer, vâjâia şi cădea în interiorul împrejmuirii. Din împrejmuire ieşeau mai întâi opt fire de fum, iar apoi urmau opt sunete unite într-unul singur, uriaş. Coloanele de fum împroşcau obiecte negre şi nelimpezi aşa cum fac florile în explozia deschiderii. Apoi diavolii mai puneau un rând de obuze. Ca trezit din vis, bunicul şi-a vânturat mauserul şi, cu un foc, l-a prăbuşit pe japonezul care flutura steguleţul. Tata a văzut glontele străpungând scăfârlia cu oase albe asemenea unui nap uscat şi de-abia apoi şi-a dat seama: bătălia începuse. A tras la întâmplare un foc, iar glontele a nimerit în placa de jos a unui mortier, a scos o ţiuitură şi a cotit-o în alta direcţie. Diavolii care manevrau mortierele au apucat puştile şi-au început să răpăie din ele, iar bunicul l-a tras pe tata, prelingându-se în lanul de sorg.

Japonezii şi Sprijinitorii împăratului au început asaltul. Sprijinitorii au pornit primii, aplecaţi de spate, mişcându-se din loc în loc prin golurile din sorg, trăgând la nimereală şi în neştire, în timp ce japonezii veneau în spatele lor, şi ei aplecaţi de spate foarte-foarte jos.

Destul de multe mitraliere bubuiau şi duduiau din lanurile de sorg. Deasupra împrejmuirii, nici pasărea nu se-auzea. Când Sprijinitorii s-au repezit în faţa împrejmuirii, din interior au zburat câteva zeci de grenade cu mâner strâmb – bunicul nu ştia, erau grenade de mâna

a doua pe care bătrânul domn Ruolu le cumpărase, cu fonduri colectate în sat, de la fabrica de armament a detaşamentului Leng iar ele au explodat toate în acelaşi timp, prăbuşind câteva zeci de Sprijinitori. Cei neatinşi s-au răsucit şi-au fugit, la fel ca şi japonezii. Pe împrejmuire au sărit câteva zeci de oameni care, cu aruncătoarele şi puştile lor artizanale, au slobozit la iuţeală o salvă, grăbindu-se apoi să-şi lase capetele jos. Pe împrejmuire era iarăşi linişte.

Mai apoi, tata şi bunicul au aflat că şi în nordul, şi în estul, şi în vestul satului aveau loc bătălii la fel de aprige şi de lipsite de noimă ca aceasta.

Diavolii au început din nou să tragă cu mortierele. Obuzele au căzut cu precizie pe poarta învelită în tablă – o lovitură, o gaură, încă o lovitură, încă o gaură, iar după un şir de lovituri, dum! — dum!, dum! — dum!, poarta a fost făcută mici fărâme, în drum deschizându-se astfel o gaură mare.

Bunicul şi tata au mai pornit un atac prin surprindere asupra mortierelor japoneze. Bunicul a tras patru focuri, prăvălind doi diavoli. Tata a tras un singur foc. Cel pe care îl ochise era un diavol călare pe o ţeavă de mortier, care ţinea în braţe un obuz. Ca să fie sigur, tata şi-a încleştat amândouă mâinile pe browning, a ţintit spatele lat al diavolului şi a apăsat pe trăgaci. A văzut însă cum glontele îi intră diavolului în cur. Diavolul a împietrit, corpul i s-a înclinat în faţă, apăsând peste gura mortierului: a urmat un pocnet uriaş. Tata a jucat de câteva ori de bucurie, când deodată pe deasupra capului s-a auzit un şâşâit. Diavolul fusese retezat de la mijloc, mortierului îi explodase camera, iar închizătorul clocotitor de fierbinte zburase câteva zeci de metri, aterizând în faţa capului tatii şi-aproape zdrobindu-l.

Mulţi ani după aceea, tata încă nu uitase acest foc care avusese aşa izbândă strălucitoare.

După ce poarta împrejmuirii a fost spartă, un detaşament de călăreţi japonezi, fluturându-şi săbiile, s-au repezit spre sat. Pe un sfert cu laşitate, pe trei sferturi cu admiraţie, tata s-a uitat la caii mari, frumoşi şi plini de vitejie ai japonezilor. Cocenii de sorg în devălmăşie împiedicau picioarele cailor şi le ştergeau feţele, iar ei alergau furioşi şi bezmetici, neputând să înainteze cu iuţeală. Când să se repeadă pe poartă, toţi caii s-au înghesuit la un loc, ti! — ti!, ta! —ta!, de parcă ar fi intrat în ţarc. De pe cele două laturi au zburat nenumărate grape de fier şi pluguri de lemn, cărămizi sparte şi olane stricate, pesemne că şi ceva terci clocotit de sorg, aşa că diavolii şi-au acoperit ţipând feţele, iar caii s-au speriat, de şi-au ridicat copitele şi au bătut din picioare, unii sărind în sat, alţii fugind înapoi.

Când bunicul şi tata au văzut execrabila ofensivă de cavalerie, pe feţe li s-a lăţit un zâmbet şui.

Hărţuirea la care îi supuneau bunicul şi tata a atras asupra lor grupuri mari de Sprijinitori ai împăratului. Mai apoi, şi călăreţii au început să participe la exterminare. De mai multe ori, săbiile japoneze au izbit fulgerându-şi strălucirea rece pe deasupra capului tatii, dar de fiecare dată au fost împiedicate de cocenii de sorg. Bunicului, un glonte i-a arat un şanţ pe pielea capului. Sorgul des le-a salvat bunicului şi tatălui meu viaţa. Au fost urmăriţi, de se tupilau ca iepurii lipiţi de pământ. La jumătatea după-amiezii, fugiseră până la malul Râului Negru.

Şi-au făcut socoteala la gloanţe şi au pătruns din nou în lan. Au mers înainte în jur de un *li* când au auzit un urlet în faţă:

— Tovarăşi… la atac… înainte… să răsturnăm imperialismul japonez…

După strigătele de luptă, goarnele au suflat şi ele, taratata! şi a părut că două mitraliere încep să răpăie prin lanul de sorg.

Neobişnuit de însufleţiţi, bunicul şi tata au zburat năpustindu-se către zgomotul de mitraliere. Când au ajuns în faţă şi s-au uitat, nu era nici ţipenie de om – doar două bidoane de benzină din tablă legate de nişte coceni de sorg în care explodau şiraguri de pocnitori.

Goarnele şi strigătele de luptă au răsunat din nou alături în lan.

Bunicul a râs dispreţuitor:

— Ţărănoii din A opta fac din astea.

Bidoanele de benzină din tablă dăngăneau, cutremurând boabele de sorg extrem de copt şi făcându-le să cadă spic cu spic.

Călăreţii japonezi şi Sprijinitorii reuniţi în grupuri trăgeau, dar veneau şi din flanc. Bunicul l-a tras pe tata după el, retrăgându-se. Câţiva din A opta, cu grenade la brâu, au alergat către ei aplecaţi de spate. Tata l-a văzut pe unul, care ţinea o puşcă în mână, îngenunchind la pământ şi trăgând un foc către cocenii de sorg care se clătinau bezmetic, ciocniţi de un cal al japonezilor; împuşcătura a sunat jerpelit, de parcă soldatul ar fi azvârlit cu un vas de lut. A tras apoi de închizător să sară tubul, dar n-a reuşit cu niciun chip. Un cal s-a repezit înspre el, iar tata l-a văzut pe japonezul de pe cal fâlfâindu-şi sabia sclipicioasă şi pălind cu ea spre căpăţâna celui din A opta. Soldatul şi-a aruncat puşca şi a luat-o la goană, dar calul l-a prins din urmă, iar japonezul i-a spintecat capul în două. Creierii i-au ţâşnit pe frunzele de sorg. Tata a văzut o negură ca de tăciune înaintea ochilor şi s-a lăsat moale la pământ.

Tata şi bunicul au fost separaţi de atacurile călăreţilor japonezi. Soarele apăsa deja vârfurile firelor de sorg, iar prin lan se iviseră umbre mari şi întunecoase. Trei vulpi mici cu blana moale şi groasă au trecut stângace prin faţa tatii, iar el a întins mâna şi a înşfăcat o coadă drăgălaşă, mare şi groasă; pe loc a auzit însă din sorg un urlet

înfiorător de mânios şi a văzut o vulpe bătrână cu blana roşie sărindu-i ca un fulger în faţă şi dezvelindu-şi demonstrativ colţii către el. I-a dat grăbit drumul celei mici, care a plecat cu cea bătrână.

Împuşcăturile răsunau în nordul, estul şi vestul satului, numai în sud era neobişnuit de linişte. Tata mai întâi a strigat încet, mai apoi a urlat tare. Bunicul n-a răspuns. Nori negri rău-prevestitori i s-au căţărat tatii în inimă şi a alergat temător către locul de unde se auzeau împuşcături. Lumina din lan era şi mai slabă, iar spicele de sorg îmbăiate de soarele în asfinţit se strângeau înspăimântător deasupra capului său. Tata a izbucnit în plâns.

Căutându-l pe bunicul, s-a izbit şi de trei cadavre ale unor soldaţi din A opta. Toţi fuseseră hăcuiţi de săbii. În întunericul mohorât, feţele le erau hidoase şi înfiorătoare. Tata a năvălit în mijlocul unui grup de oameni, toţi ţărani cu cobiliţe, care stăteau temători pe vine în lan.

— L-aţi văzut pe tata?

— Copile, s-a deschis satul sau nu?

Tata le-a recunoscut accentul din judeţul Jiao. L-a auzit şi pe un bătrân dăscălindu-şi pe îndelete feciorul:

— Arginţel, Arginţel, ţine minte, şi stricată dacă e, tot ne trebuie o învelitoare de bumbac. Mai întâi, vezi să rostuieşti o oală vărgată, c-a noastră s-a stricat de mult.

Ochii tulburi ai bătrânului semănau cu două bălţi de muci vâscoase aşezate în orbite. Tata nu i-a mai băgat în seamă şi a continuat să alerge spre nord. Când s-a apropiat de sat, scena aceea care fulgerase repetat în visele bunicii, în visele bunicului şi în visele tatălui meu se petrecea aievea. În estul, nordul şi vestul satului răsunau împuşcături şi explozii, în timp ce bărbaţii, femeile, bătrânii şi copiii, ca o maree zgomotoasă şi vioaie, ţâşneau prin poarta sudică a împrejmuirii, către lanurile din lăsătura din faţa satului.

O rafală dementă de împuşcături a răsunat chiar în faţa

ochilor tatii. Tata a văzut nenumărate gloanţe înstăpânindu-se ca lăcustele pe lanul de sorg din faţa satului. Bărbaţii, femeile, bătrânii şi copiii, dimpreună cu cocenii de sorg, s-au prăvălit cu toţii. Sângele împroşcat a mânjit în roşu jumătate din văzduh. Tata şi-a deschis gura mare, s-a aşezat pe jos şi a văzut că peste tot e sânge şi peste tot se simte aroma dulcie de sânge.

Japonezii au intrat în sat.

Soarele scăldat în sânge de om tocmai coborâse în spatele muntelui. Luna sângerie a lunii a opta din mijlocul toamnei a ieşit dintre firele de sorg.

Tata l-a auzit pe bunicul chemându-l cu vocea coborâtă:

— Douguan!

CAPITOLUL PATRU

Funeralii de sorg

1

În luna a patra cea neîndurătoare, broaştele din Râul Negru, care profitaseră de lumina scânteietoare a stelelor ca să se împerecheze, au vânturat afară norişor după norişor de ouă străvezii; razele intense ale soarelui au strălucit cu atâta putere, că apa s-a făcut caldă ca uleiul de soia proaspăt presat şi pâlcuri-pâlcuri de mormoloci au ieşit din ouă şi-au început să se mişte prin apa înceată a râului ca nişte şuvoaie ilizibile de cerneală. Rogozul de pe pragurile râului crescuse ca nebunul, înroşindu-se aşa de mult, că florile violete ale vinetelor sălbatice înfloriseră şi ele mânioase prin crăpăturile dintre plantele de apă. Era o zi bună pentru neamul păsăresc. Ciocârliile galbene înspicate cu alb ciripeau ascuţit în văzduhul înalt prin care se rotocoleau aburi albi. Rândunelele lucioase dezvăluiau fără încetare cu piepturile lor roşcate unde se află apa netedă ca sticla a râului, iar umbrele lor întunecoase în formă de foarfece alunecau iute, şirag după şirag, pe deasupra apei. Pământul negru din ţinutul Gaomi de nord-est se rotea stângaci sub aripile păsărilor. Vântul încins din sud-vest se rostogolea şi el lipit de pământ, în vreme ce pe şoseaua Jiao-Ping purtau lupte de gherilă vârtejuri după vârtejuri de ţărână noroioasă.

Era o zi bună şi pentru bunica. Bunicul, care intrase în rândul Platoşelor de Fier ale lui Ochi-Negru şi treptat îi luase acestuia locul la conducere, vroia să-i facă bunicii, care apropia doi ani de la moarte, o procesiune funerară.

Aceasta era marea lui dorinţă, pe care bunicul promisese să şi-o îndeplinească în faţa mormântului temporar al bunicii. Vestea despre procesiune se dusese de peste o lună în toate satele şi cătunurile din ţinutul Gaomi din nord-est. Data fusese stabilită în ziua a opta din luna a patra, iar în dimineaţa zilei a şaptea a lunii, oameni din locuri îndepărtate, mânându-şi căruţele trase de măgari sau de boi care le duceau nevestele şi copiii, se strângeau în satul nostru. Micii negustori se grăbeau şi ei să vină să se-mbogăţească. Pe uliţe şi la umbra copacilor de la capetele satului, vânzătorii de pacheţele-coapte-n-sobă îşi bătătoreau bine pământul la sobe, cei ce coceau plăcinte îşi propteau bine tigăile, iar cei ce vindeau terci de fasole îşi înălţau umbrare de pânză albă. Cu părul alb sau cu roşu tineresc în obraji, mari şi mici, bărbaţi şi femei, toţi se-nghesuiau gălăgioşi în satul nostru.

În primăvara anului 1941, detaşamentul Leng al naţionaliştilor şi regimentul Jiao-Gao al comuniştilor îşi pierduseră mult din vlagă din pricina frecuşurilor continui, a răpirilor făptuite de Platoşele de Fier şi puse la cale de bunicul şi a campaniilor de împresurare şi eradicare ale japonezilor şi ale momâilor lor. Se spunea că detaşamentul Leng fugise în zona muntoasă Sanhe din Changyi, ca să se odihnească şi să-şi refacă forţele; regimentul Jiao-Gao se ascundea în zona muntoasă Daze din Pingdu, lingându-şi rănile. Asociaţia Platoşelor de Fier, condusă de bunicul împreună cu fostul lui rival în cele amoroase, deşi devenise în doar un an şi ceva o forţă armată cu peste două sute de puşti şi mai bine de cincizeci de cai voinici, părea să nu fi atras deloc atenţia japonezilor şi a soldăţeilor lor, din pricina caracterului secret al activităţilor ei, precum şi a puternicului aspect de superstiţie religioasă pe care îl avea. 1941 a fost, în întreaga ţară, o perioadă de o cruzime nemaiîntâlnită în războiul cu japonezii, însă în ţinutul Gaomi din nord-est a fost, dimpotrivă, pace şi acalmie

temporară. Cei rămaşi în viaţă semănaseră sorg nou peste cadavrele putrezite ale firelor vechi; nu la multă vreme după aceea, a căzut o ploaie potolită cu stropi mici, care a înmuiat pământul roditor. Soarele a strălucit apoi luminos şi viguros, căldura din pământ s-a înălţat neobosit, iar mlădiţele de sorg şi-au sfredelit toate deodată drum în sus, parcă peste noapte. Pe vârfurile lăstarilor delicaţi de formă conică şi de un roşu aprins se aflau bobiţe lângă bobiţe de rouă curată. Până la răririea mlădiţelor şi începutul săpatului mai era o bucată de vreme, aşa că ziua aleasă pentru funeraliile bunicii se potrivea numai bine cu anotimpul mai lipsit de munci al ţăranilor.

În ziua a şaptea, pe înserat, zidurile dărâmate şi pereţii prăbuşiţi în marele incendiu din ziua a cincisprezecea a lunii a opta din 1939 se umpluseră deja de oameni, iar pe uliţele bulbucind de ţărână se opriseră câteva zeci de căruţe de la care fuseseră deshămate animalele; măgarii sau boii erau priponiţi acum de copaci sau direct de oişti. Soarele de seară le lumina pielea, devenită mătăsoasă după ce dăduseră jos părul murdar de peste iarnă; şi frunzele copacilor, care nu crescuseră încă pe deplin, fuseseră vopsite sângeriu de razele soarelui, umbrele lor, ce semănau cu bănuţii mărunţi-mărunţi din vechime, întipărindu-se pe spinările dobitoacelor.

Când soarele a coborât în spatele munţilor, pe uliţa mare din vestul satului s-a arătat un doctor specialist în ierburi, călare pe un catâr. Din nările lui mari şi negre ieşeau două smocuri tari de păr, asemenea aripilor de rândunică. O pălărie de fetru stricată şi care mergea ca nuca-n perete cu plictisul lunii a patra îi acoperea capul şi fruntea, iar două raze sumbre îi ţâşneau din ochi pe sub sprâncenele înclinate. De cum a intrat în sat, doctorul s-a dat jos de pe catârul numai piele şi os. A scuturat cu o mână un clopoţel auriu şi scânteietor, în timp ce cu cealaltă a apucat frâiele de cânepă verzulie. S-a îndreptat

apoi plin de fudulie către mijlocul satului. Catârul lui era foarte bătrân. Părul vechi de pe corp nu-i năpârlise încă de-a binelea – locurile unde i se ivise părul nou erau mai lucioase, pe când locurile cu păr vechi rămâneau întunecate şi mohorâte. Arăta de parcă făcuse răpciugă pe tot corpul. Îşi răsucea mai tot timpul buza de jos, care atârna flasc şi nu mai putea să-i acopere gingiile vineţii, iar gropiţele de deasupra ochilor erau aşa de adânci, că puteai să bagi şi ouă în ele.

Doctorul şi catârul lui cel slab mergeau ţanţoşi pe uliţă, făcându-i pe cei veniţi să ia parte la funeralii să se uite curioşi la ei. Omul şi catârul alcătuiau un întreg cu o semnificaţie stranie şi cam sucită; sunetele plăcute urechii pe care le iscau minunatele clinchete ale clopoţelului de aramă erau la fel de absconse şi de nedesluşit ca o ghicitoare. Mai mulţi nu s-au putut stăpâni să nu-l urmeze, iar ţărâna ridicată de tălpile lor se arunca în sus, căzând apoi şi pe faţa doctorului, pe care o sudoare unsuroasă curgea neîntrerupt, şi pe spinarea catârului, al cărui corp răspândea tot o năduşeală acră. Doctorul a clipit din ochi, a strâmbat din nas, iar cele două smocuri negre de păr din nări s-au agitat grotesc; a tras atunci un strănut ascuţit, iar catârul a slobozit un şuvoi de pârţuri. Oamenii au încremenit o clipă, după care au scos numaidecât o mare de râsete şi s-au risipit bezmetici şi gălăgioşi, în căutarea unui loc unde să doarmă peste noapte.

După ce luna nouă s-a aninat de vârfurile copacilor, satul s-a umplut de umbre neguroase. Un vânt răcoros a început să bată dinspre câmpie, adiere după adiere, şi val după val de orăcăieli răsunătoare s-a pornit dinspre apele Râului Negru. Toţi cei veniţi să privească funeraliile s-au strâns în sat, însă acesta nu-i putea cuprinde, aşa că oamenii şi-au făcut culcuş în lanurile de sorg din afara satului. După această mare procesiune, câteva mii de pogoane de pământ moale acoperit cu sorg dintre satul

nostru şi râu au fost bătătorite în picioare. Mlădiţele au fost călcate şi strivite în noroi, fiind prefăcute în şuvoaie de lichid verde: de-abia după ce-a dat o ploaie mare în luna a cincea şi-a revenit pământul întărit. Mlădiţele rămase s-au încăpăţânat să sfredelească pustietatea nesfârşită de buruieni cu vârfurile lor asemenea unui tăiş de cuţit, iar umbra tulpinilor şi a frunzelor de sorg şi cea a buruienilor a acoperit toate tuburile de cartuş din alamă pătate de rugină.

În amurgul întunecat, doctorul venit călare pe catâr hoinărea scuturându-şi clopoţelul şi slobozind mai tot timpul strănuturi exagerate. Când a ajuns la capătul drumului din mijlocul satului, a dat ocol întinderii de corturi temporare făcute din rogojini, mari şi înalte, pe care le ridicaseră Platoşele de Fier ale bunicului. Corturile erau avântate şi semeţe, falnice şi apăsătoare, alcătuind construcţii înalte cum nu se mai văzuseră la noi în sat. Sicriul bunicii era aşezat în cortul din mijloc, printre crăpăturile căruia săgeta rază după rază arzătoare de lumină de lumânare. La intrare stăteau în picioare două platoşe, cu mauserele înclinate. Frunţile li se întindeau până către ceafă, căci aproape un sfert din părul lor era ras, lăsând la vedere pielea măslinie. Toate ţestele platoşelor aveau acest aspect, înspăimântându-i zdravăn pe privitori. Cele peste două sute de platoşe dormeau împărţite în corturile mai mici care înconjurau ca nişte sateliţi cortul cel mare ce adăpostea sicriul. Cei mai bine de cincizeci de cai de război, mari şi voinici, erau priponiţi de un şir de sălcii plângătoare cu trunchiurile întortocheate, în faţa lor se întindea un jgheab simplu pentru mâncare. Caii fornăiau, dădeau din copite şi şfichiuiau la o parte cu coada primul grup de tăuni atraşi de miros. Îngrijitorii cailor au vărsat în jgheab paie şi boabe, iar pe sub sălcii s-a răspândit parfumul de boabe de sorg bine prăjite.

Catârul slăbănog al doctorului a fost ispitit de ierburile frumos mirositoare şi s-a silit să-şi aplece capul spre grupul de cai. Zâmbind rece din ochi, doctorul se uita la căutătura demnă de milă a bătrânului catâr şi, parcă vorbind cu sine sau poate cu catârul, a zis:

— Ţi-e poftă? Ascultă la mine, cei ce se iubesc şi cei ce se urăsc sunt meniţi să se-ntâlnească, oamenii mor pentru avere, păsările pier pentru mâncare, cei tineri de ani să nu râdă de moşii cu părul alb – câte zile rămâne deschisă o floare? – , dacă trebuie să laşi de la tine, lasă de la tine, să laşi de la tine nu se cheamă lucru nechibzuit, după, ieşi mai ieftin…

Vorbele de om nebun ale doctorului şi acţiunile lui cu fereală au atras privirile platoşelor deghizate în oameni de rând veniţi să vadă funeraliile, iar două dintre ele i-au luat urma. Pe când el, vorbind într-aiurea şi în dodii, scutura ba tare, ba încet din clopoţelul lui stricat şi se răsucise să vină din nou în apropierea cailor, cele două platoşe, fiecare cu o puşcă, l-au prins strâns între ele, una din faţă, alta din spate.

Doctorul nu s-a speriat câtuşi de puţin şi a scos în bezna adâncă un râset plin de jale şi durere: cele două platoşe, cu armele în mâini, nu şi-au putut stăpâni un dârdâit al încheieturilor. Cea din faţă a văzut cum doctorului îi ard ochii ca un foc de cărbuni, iar cea din spate a zărit cum râsul face gâtul negru al doctorului să se-ntărească, drept şi puternic. Umbra mare şi mândră a catârului slăbănog se prăvălea pe pământ ca zidurile unui pod prăbuşit. Din rândul cailor s-a auzit nechezatul unora care se luptau pentru paie.

În cortul din mijloc ardeau douăzeci şi patru de lumânări mari din seu, de un roşu aprins. Lumina lor juca neliniştită, iar umbrele făceau ca toate cele dinăuntru să se legene îngrozite. Coşciugul mare al bunicii, de un roşu întunecat, era aşezat în mijlocul cortului, iar lumina lumânărilor

adăuga peste roşul lui întunecat încă un strat de lumină aurie curgătoare, sporind firesc atmosfera infinit de misterioasă. De jur împrejurul sicriului erau aşezaţi pini şi sălcii făcuţi din hârtie albă; un băiat în haine verzi, la stânga, şi o fetiţă cu haine roşii, la dreapta, stăteau în picioare respectuoşi. Cei doi fuseseră făcuţi din paie de sorg şi hârtie colorată de vestitul artizan al ţinutului, Bao'en: nişte ierburi oarecare trecute prin mintea iute şi mâinile iscusite ale lui Bao'en deveniseră obiecte spirituale pline de viaţă. În spatele sicriului se afla tăbliţa bunicii de stăpână a spiritului, pe care stătea scris: „În faţa tăbliţei spirituale a mamei decedate din neamul Dai, piosul fiu Yu Douguan aduce sacrificiu". În cădelniţa cafenie din faţa tăbliţei ardea tămâie galben-caisie, iar fumul se încolăcea în sus, pe când cenuşa se ridica deasupra jarului de un roşu întunecat, necăzând de acolo multă vreme. Tata era şi el ras în creştetul capului, iar pielea lucioasă arăta că se numără printre platoşe. În creştet, bunicul îşi răsese şi el părul în formă de semilună. Stătea acum alături de conducătorul Platoşelor de Fier, Ochi-Negru, în spatele unei mese lungi aşezate pe o latură a cortului, uitându-se cum maestrul specializat în ceremonialul de îngropăciune şi anume invitat din capitala judeţului Jiao îl învăţa pe tata marele ritual cu trei îngenuncheri, şase plecăciuni şi nouă prosternări. Maestrul avea în jur de şaizeci de ani. Pe bărbie i se lăsa în jos o barbă albă, asemenea firelor argintii de mătase. Avea dinţii albi şi vorba iute şi-ţi dădeai seama de la prima vedere că e un om cu mintea limpede, destoinic şi experimentat. Îl instruia acum cu nesfârşită răbdare pe tata care, dimpotrivă, devenea din ce în ce mai fără chef, trecând la chiul şi la mica ciupeală în privinţa mişcărilor şi făcând totul în dorul lelii.

Bunicul a spus dintr-o parte cu severitate:

— Douguan, nu se poate să faci treaba aiurea, arată-ţi iubirea faţă de mama şi nu te teme de muncă!

Tata a exersat sârguincios câteva mişcări, apoi, văzând că bunicul îşi apleacă din nou faţa să stea de vorbă cu Ochi-Negru, pe loc a-nceput să le facă neglijent. În cort a intrat după aceea cineva care a cerut să-i prezinte maestrului socotelile cu cele cheltuite. Cu permisiunea bunicului, maestrul l-a urmat. Pentru a organiza marea procesiune pentru bunica, Platoşele de Fier cheltuiseră cu zecile şi sutele de mii. După retragerea detaşamentului Leng şi a regimentului Jiang, bunicul şi ai lui, pentru a pune mâna pe bogăţiile oamenilor, puseseră în circulaţie în ţinutul Gaomi din nord-est nişte bani tipăriţi pe hârtie de pai, cu hârtii de o mie şi zece mii de yuani: desenul de pe bani era simplu (o ciudăţenie care parcă semăna a om şi parcă nu, călare pe un tigru), iar tiparul era grosolan (fuseseră imprimaţi cu plăci pentru calendare). În acea vreme, în ţinutul Gaomi din nord-est circulau cel puţin patru feluri de bani, iar deprecierea şi aprecierea sau slăbiciunea şi tăria fiecărei monede aveau legătură cu puterea din acel moment a emiţătorului ei. Bunicul a putut să-i organizeze bunicii funeraliile bizuindu-se pe această formă deghizată de confiscare forţată. Pe atunci, regimentul Jiang şi detaşamentul Leng fuseseră silite să plece, iar banii pe hârtie de pai tipăriţi de trupele bunicului erau deosebit de puternici în ţinutul Gaomi. Această situaţie favorabilă s-a păstrat însă doar câteva luni – după procesiunea bunicii, hârtiile cu tigrul călărit acumulate în mâinile ţăranilor au ajuns să nu mai facă nici cât o ceapă degerată.

Cele două platoşe l-au escortat pe doctor până în cortul în care se odihnea sicriul. Înţepaţi de lumina lumânărilor, ochii au început să le clipească bezmetic.

— Ce-i asta? a-ntrebat furios bunicul, ridicându-se puţin.

Platoşa din frunte a lăsat un genunchi la pământ, şi-a acoperit cu ambele mâini pielea lucitoare din vârful capului şi a spus:

— Raportez domnului comandant-adjunct, am prins un spion!

Comandantul Platoşelor de Fier, Ochi-Negru, un om negricios şi mare şi cu un cerc de aluniţe negre în jurul ochiului drept, a tras una în picioarele mesei şi a urlat, sforţându-şi vocea:

— Scoateţi-l afară, spintecaţi-l şi smulgeţi-i inima şi ficatul să meargă cu rachiu!

— Stai încet! a strigat o dată bunicul spre cele două platoşe, iar apoi şi-a-ntors faţa spre Ochi-Negru: Negrule, să nu ne lămurim ce-i cu el înainte să-l omorâm?

— Să ne lămurim pe mă-sa!

Ochi-Negru a măturat cu palma la pământ garafa de lut de pe masă, s-a ridicat, şi-a vârât la loc pistolul care îi fugea de la brâu şi l-a pironit fierbând de mânie pe soldatul care dăduse raportul:

— Domnule comandant… a spus soldatul îngrozit.

— S-o fut pe mă-ta cât e vie, Zhu Shun! Tu mai ştii de comandant pe lumea asta? Javră ce eşti, să nu mai vrei să mă mai uit la tine de-acu’ înainte, mă-nţepi la ochi, în mă-ta!

Înjurând mânios, Ochi-Negru a mai tras un picior în garafa de lut căzută la pământ, iar cioburile au zburat pieziş în toate părţile, intrând în păduricea de sălcii albe, zvelte şi graţioase, de pe ambele părţi ale sicriului, cu fâşâieli şi fâşâituri.

Un băiat nici mare, nici mic, cam de vârsta tatii, s-a aplecat şi a cules cioburile, pe care le-a aruncat în afara cortului.

Bunicul i-a spus băiatului:

— Fulai, du-l pe comandant la culcare. S-a îmbătat!

Fulai s-a apropiat să-l sprijine de umăr pe Ochi-Negru, dar acesta l-a îmbrâncit aşa de tare, că s-a împleticit.

— Beat? Cine e beat? Nenorocit nerecunoscător ce eşti! Băiatu’ a pus treaba asta pe roate şi tu ai venit să mănânci

de-a gata? Tigrul omoară prada ca să hrănească urşii cei laşi! Băieţelule, nu poţi să te scoţi din asta, nu poţi să-mi arunci tu mie praf în ochi! Vedem noi acuşica!

— Negrule, nu ţi-e teamă că-ţi pierzi obrazul în faţa la atâţia băieţi?

Pe chipul bunicului atârna un zâmbet rece şi nemilos, iar la colţurile gurii i se înălţaseră două cute verticale cu totul crâncene.

Ochi-Negru a întins mâna la brâu, a pipăit patul de bachelită al pistolului şi cu o voce obosită a nechezat ceva încurcat:

— Cară-te în mă-ta! Şi ia-l şi pe jigodia de fi-tu la mă-ta!

— E uşor să chemi spiritele, dar e greu să le faci să plece, a zis bunicul.

Ochi-Negru şi-a scos pistolul şi a început să-l fluture spre el.

Bunicul şi-a ridicat cupa de rachiu, a sorbit o dată, şi-a umflat obrajii, şi-a clătit gura, iar apoi şi-a-ntins gâtul şi-a împroşcat toată băutura în faţa lui Ochi-Negru. A ridicat apoi din încheietură, iar cupa din porţelan verde, cât un ou de mare, s-a lovit de ţeava pistolului celuilalt, făcându-se ţăndări cu o pocnitură şi cioburile căzând unul după altul la pământ. Lui Ochi-Negru a început să-i tremure încheietura şi şi-a lăsat ţeava pistolului în jos.

— Pune arma la loc! a zis bunicul cu o voce neobişnuită, de parcă ar fi şlefuit o bucată de fier. Mai am o socoteală veche pe care n-am lămurit-o cu tine, Negrule, aşa că nu te mai da mare acuma!

Ochi-Negru era tot numai sudoare pe faţă. A bodogănit ceva, şi-a vârât pistolul la centura din piele de vacă netăbăcită şi s-a întors şi s-a aşezat la locul unde stătuse la început.

Bunicul i-a aruncat o privire dispreţuitoare, iar el i-a întors o privire plină de furie.

Doctorul venit călare pe catâr, care rămăsese de la

început până la sfârşit cu o expresie nepăsătoare pe faţă, a izbucnit deodată într-un râs nebunesc, atât de puternic, că trupul i se scălâmbăia în toate părţile – braţele i se răsuceau alandala, iar picioarele călcau pământul bezmetic, de parcă l-ar fi gâdilat cineva din greu la subraţ. Râsul lui învălmăşit i-a neliniştit pe cei din cort, care nu mai ştiau ce să facă cu mâinile şi picioarele. Dar doctorului îi păsa numai de râsul lui, în timp ce lacrimile îi ţâşneau din orbitele încinse.

— De ce râzi? l-a întrebat Ochi-Negru. S-o fut pe mă-ta! De ce râzi?

Râsul i-a pierit doctorului ca un fulger de repede şi a răspuns serios:

— Du-te şi fute-o, te duci? Mama e moartă de mult, e-n pământ de zece ani, du-te, hai!

Ochi-Negru a rămas fără cuvinte, iar aluniţele negre din jurul ochiului i s-au înverzit ca frunzele. A sărit peste taburetele de lângă masă şi i-a dat doctorului şapte-opt pumni peste faţă. Nasul acestuia s-a lăsat într-o parte şi din el au început să-i picure cu un ropot două firicele de sânge stacojii, ce urmau cele două smocuri de păr negru care-i ieşeau din nări, alunecându-i pe buze şi pe bărbia ce i se ridica precum o potcoavă. A plescăit vesel, străfulgerându-şi dinţii albi ca porţelanul îmbibaţi în sânge stacojiu.

— Cine te-a trimis? l-a întrebat bunicul.

— Unde mi-e catârul? Doctorul şi-a întins gâtul, de parcă ar fi înghiţit o gură de sânge, şi a continuat: Unde mi-aţi dus catârul?

— Sigur e spion japonez, a zis Ochi-Negru, aduceţi biciul pentru javra asta!

— Catârul! Daţi-mi înapoi catârul! Daţi-mi-l… a urlat îngrozit doctorul, zburând spre ieşirea din cort.

Doi soldaţi l-au prins de braţe şi, în timp ce el se zbătea nebuneşte, una dintre platoşe şi-a ridicat mâna şi i-a dat

un pumn crunt în tâmplă. Pielea i-a făcut plici!, gâtul i s-a lăsat în jos ca o tulpină frântă de sorg, iar corpul i s-a prăbuşit şi el moale la pământ.

— Percheziţionaţi-l! a ordonat bunicul.

Platoşele i-au pipăit toate cusăturile de la haine şi au găsit două bile de sticlă din cele cu care se joacă copiii, una verde ca jadul, alta de un roşu aprins. Înăuntru erau prinse două bule de aer în formă de ochi de pisică. Bunicul a apucat una între degete şi s-a uitat la ea în lumina lumânărilor. Bila trimitea o strălucire scânteietoare, care te orbea puternic. Bunicul a scuturat din cap fără să înţeleagă ceva şi a pus bila pe masă. Tata s-a prelins într-acolo, a-ntins mâna şi a înşfăcat bilele.

— Dă-i şi lui Fulai una.

Nu prea dornic, tata a-ntins mâna în faţa lui Fulai, care stătea lipit de Ochi-Negru, şi i-a zis:

— Pe care-o vrei?

— Pe-aia roşie.

— Nu se poate. Ţi-o dau pe-aia verde.

— O vreau pe-aia roşie!

— Ţi-o dau pe-aia verde, a zis tata încăpăţânat.

— Bine, pe-aia verde.

De voie, de nevoie, Fulai a apucat-o pe cea verde.

Gâtul doctorului se ridica încet-încet la loc. Privirea crâncenă din ochi nu i se domolise, iar bărbia acoperită cu peri încleiaţi de sânge i se încreţea în sus încăpăţânată.

— Spune, eşti sau nu spion japonez? l-a întreba bunicul.

Ca un copil căpos, doctorul a repetat:

— Catârul meu! Catârul! Dacă nu-mi aduceţi catârul, nu vă spun nimic!

Bunicul a râs năstruşnic şi-apoi a spus cu nesfârşită înţelegere:

— Hai, aduceţi-i-l, să vedem ce leacuri are de vânzare!

Catârul acela bătrân şi slăbănog a fost tras în cort. Lumina orbitoare a lumânărilor, coşciugul strălucitor şi

fugurinele întunecoase din iarbă şi hârtie alcătuiau o atmosferă ca de iad, înfricoşându-l în aşa măsură pe catâr, că s-a tras înapoi spre intrarea cortului şi n-a vrut să mai înainteze. Doctorul s-a dus la el, i-a acoperit ochii şi aşa a izbutit să-l tragă înăuntru. Stătea acum în faţa bunicului şi a celorlalţi, cu picioarele lui ca nişte beţe uscate tremurându-i ca varga şi slobozind neîncetat pârţuri după pârţuri sonore către sicriul bunicii.

Doctorul a cuprins gâtul catârului, l-a bătut peste fruntea lui ca o scândură şi-a-nceput să pălăvrăgească prietenos:

— Mă băiatule, ţi-e frică? Să nu-ţi fie frică, ascultă la mine, să nu-ţi fie, şi de-o fi să-ţi reteze capul şi să-ţi lase o cicatrice cât o baniţă, să nu-ţi fie!

— Cât o baniţă mare! a zis Ochi-Negru.

— Şi cât o târnă să ţi-o facă, tot să nu-ţi fie frică, peste douăzeci de ani o să fii iar cum trebuie!

— Vorbeşte! Cine te-a trimis? Pentru ce-ai venit? a-ntrebat bunicul.

— Duhul tatii m-a trimis, m-a trimis să vând leacuri, a spus doctorul, scoţând o legătură de leacuri din traista agăţată de spinarea catârului şi îngânând o cântare: Un croton, două pietre de burtă, trei gândaci bălţaţi, patru bucăţi de mosc, şapte fire de ceapă albă, şapte jujube, şapte boabe de piper, şapte felii de ghimbir.

Toţi au încremenit, uitându-se ca ţintuiţi la doctor, la faţa şi gura lui, la expresie şi culoare, la mâini şi la legătura de leacuri pe care o ţineau. Catârul bătrân se obişnuise treptat-treptat cu împrejurimile şi nu mai scutura din picioare, doar îşi încolăcea alene copitele sparte şi alburii.

— Ce fel de leac e ăsta? a-ntrebat Ochi-Negru.

— Leac de lepădat, cu efect neîntârziat, a râs viclean doctorul, spunând apoi: Gard de fier tu să te clădeşti, sfânt de oţel să mi te numeşti, de trei ori din asta tu să îmi iei,

de nu lepezi copilul, banii, de-i mai vrei.

— Mă-sa, ce pui de lele fără ruşine mai eşti! l-a ocărât Ochi-Negru.

— Mai am şi altele, mai am!

Doctorul a scos din traistă o altă legătură, a ridicat-o şi a început să cânte:

— Puţa de câine domneşte, puţa de ţap slujeşte. Ajută rachiul de-orez şi rădăcina de ginseng, *duzhong*, ferigi şi-o bucată de focă. Adăugăm şi nişte muguri de bambus din luna a treia.

— Şi ce vindecă asta? a-ntrebat Ochi-Negru.

— Bărbăţia care se lasă şi nu se mai scoală. Pleoştit, vierme de mătase cu firele trase, moale ca bumbacul de la scărmănat, de trei ori din ăsta dacă ai mâncat, puşcociul nu-ţi cade, noaptea stă sculat, şi dacă nu merge iar la regulat, eu pe dată banii ţi-am înapoiat.

Ochi-Negru s-a scărpinat pe pielea rasă a capului şi-a-nceput să râdă porcos.

— Mă-sa, eşti un solomonar din ăia care umblă cu lucruri neomeneşti, l-a ocărât prieteneşte, cerându-i să scoată leacul să-l vadă.

Doctorul a tras traista jos de pe catâr şi s-a apropiat de bunicul şi de Ochi-Negru cu ea în mână. Pe când scotea leacul, a spus şi nişte nume, cu totul aparte şi sucite. Ochi-Negru a desfăcut legăturica şi a scos din ea ceva ca o ramură uscată de copac, a dus lucrul acela la nas şi l-a mirosit ce l-a mirosit, zicând apoi:

— Ce mă-sa puţă de câine mai e asta?

— E puţă de câine negru, adevărată şi la preţ bun! a zis doctorul.

— Yu, uită-te şi tu, asta e limpede o bucată dintr-o rădăcină uscată de copac!

Ochi-Negru i-a dat obiectul bunicului, care n-a avut ce face şi l-a luat, l-a ridicat mai aproape de lumânare şi şi-a făcut ochii mici ca să se uite la el.

Corpul doctorului a-nceput deodată să freamăte ca pleava în vânt, bărbia lui ieşită în afară i-a săltat repetat, iar pielea, acolo unde nu fusese cufundată sub sângele din nas, şi-a arătat lucirea argintie. Tata s-a oprit din joaca cu bila de sticlă colorată, iar inima i-a zvâcnit, vum! — vum!, când l-a văzut pe doctor chircindu-se treptat. Catârul şi-a lăsat capul să atârne, iar flacăra roşie a lumânărilor i-a luminat faţa imobilă, de parcă ar fi învăluit o femeie de vârsta a doua stând stânjenită pe patul de măritiş. Din nas îi curgeau muci prăzulii, iar tata s-a gândit că de bună seamă că avea răpciugă, boala aceea despre care-i vorbise bătrânul grăjdar.

În plin tremurat bezmetic, doctorul şi-a-ntins mâna stângă spre traistă, în timp ce dreapta şi-a ridicat-o brusc, iar legătura de medicamente pe care o ţinea în palmă l-a izbit ca o explozie în faţă pe bunicul. O rază rece i-a fulgerat apoi prin mână, iar tata a văzut cum lumina lumânărilor cade pe un pumnal verde. Toată lumea a rămas cu ochii pironiţi şi gura căscată, privind în linişte cum doctorul, agil ca o pisică, mătură cu lumina aceea verde şi îngheţată spre gâtlejul bunicului. În secunda imediat următoare după ce-a fost atacat cu legătura de medicamente, bunicul a făcut instinctiv un salt, legănându-şi şi braţul ca să-şi apere capul. Adierea iscată de mânecile doctorului l-a izbit în faţă. Braţul lui a stat în calea pumnalului, iar lama acestuia l-a spintecat, făcându-i o tăietură lungă. Bunicul a răsturnat masa cu piciorul, şi-a scos cu iscusinţă pistolul şi-a dat drumul la trei focuri. Pulberea usturătoare a medicamentului îi înţepase ochii, de-i era greu să-i deschidă, iar puţele acelea tari de câine şi de ţap îl duruseră când îl loviseră peste nas. Primul glonte pe care l-a tras a nimerit în cort, iar al doilea, în sicriu. Dat cu câteva zeci de straturi de ulei, acesta era tare ca fierul şi-a făcut capul glontelui care l-a lovit într-o parte să se spargă în trei-patru bucăţi şi să se strecoare

afară din cort. Cel de-al treilea glonte a izbit piciorul drept din faţă al catârului.

Acesta s-a plecat şi a lovit cu ţeasta lui mare şi pătrată pământul. S-a ridicat apoi îndată la loc, răgând cu jale, în timp ce din genunchiul zdrobit îi curgea un lichid alb şi roşu. Sărind în cerc, catârul s-a năpustit peste pinii şi sălciile albe, iar paiele şi hârtia au foşnit şi-au fâsâit, înclinându-se şi prăbuşindu-se, în vreme ce lumânările de pe capacul sicriului au fost răsturnate la pământ. Focul şi uleiul lor au aprins pe loc paiele şi hârtia, iar tăbliţa spirituală a bunicii, după o clipă de întunecime, s-a făcut numaidecât deosebit de strălucitoare, pe măsură ce cortul uscat de rogojini se apropia şi el, curbându-se, de limbile de foc. Platoşele s-au trezit deodată şi-au zburat spre ieşirea din cort. Doctorul, a cărui piele scânteia şi lucea în lumina focului ca bronzurile vechi, s-a năpustit din nou asupra bunicului. Tata a văzut cum pumnalul din mâna lui se apropie şerpuind ca o năpârcă de gâtlejul bunicului. Ochi-Negru îşi ţinea mâna încleştată pe pistol, dar nu trăgea, pe faţă părând să aibă întipărit un zâmbet de om care se bucură de nenorocirea celuilalt. Tata şi-a scos coltul, a apăsat pe trăgaci şi un glonte cu capul rotund s-a pornit ţiuind, nimerindu-l pe doctor în oasele înălţate de la umăr. Umerii ridicaţi ai acestuia s-au lăsat brusc în jos, iar pumnalul i-a picat pe masă. Trunchiul i s-a înclinat de asemenea pe masă. Tata a mai apăsat o dată pe trăgaci, dar glontele s-a blocat. Ochii bunicului erau sângerii, arzând ca doi tăciuni.

— Nu trage! a spus el.

Pistolul lui Ochi-Negru a scos o răpăială, iar căpăţâna doctorului s-a spart ca un ou fiert prea mult.

Bunicul l-a ţintuit pe Ochi-Negru cu o privire plină de ură.

Un grup de platoşe a dat buzna în cort. Înăuntru focul şi fumul se înălţau vârtos, iar cortul trosnea îngrozit şi

neliniştit, surpându-se din toate părţile. Catârul luase foc şi se rostogolea la pământ. Reuşise să-şi stingă focul de pe corp, dar pe când se rostogolea s-a aprins din nou, iar odoarea de piele arsă de catâr înăbuşea gâtlejurile oamenilor.

Cei dinăuntrul cortului au ieşit ca un roi afară.

Ochi-Negru a strigat:

— Săriţi, săriţi! Cinzeci de milioane în hârtii cu tigrul călărit pentru care scoate afară sicriul.

Ploile de primăvară de-abia trecuseră, iar balta din capul satului dădea pe dinafară. Platoşele şi cei veniţi la funeralii au pus toţi mâna, au răsturnat cortul care ardea cu nori roşii şi au stins focul.

Sicriul bunicii fusese încercuit de flăcările verzi, dar, după ce a fost împroşcat cu câteva zeci de găleţi, focul s-a stins, în timp ce din sicriu ieşea un fum albastru-verzui închis la culoare, în lumina întunecată, părea să fie gigantic şi solid, ca şi mai înainte. Corpul încovrigat al catârului zăcea lângă sicriu, iar miasma de arsură se împrăştia peste tot. Fiecare şi-a acoperit nasul cu mâneca, în timp ce în urechi auzea cum se crapă răpăind uleiul de pe sicriu după răcire.

2

Deşi peste noapte se petrecuse acest eveniment neaşteptat, ziua hotărâtă pentru funeraliile bunicii nu a fost schimbată. Noaptea, pe când bătrânul grăjdar din rândul platoşelor, care se pricepea puţin la medicină, îi legase bunicului rana de la braţ, Ochi-Negru stătuse ruşinat într-o parte şi propusese amânarea ceremoniei. Bunicul nu se uitase la el, aţintind pieziş cu privirea şiragul de lacrimi groase şi lipicioase care se scurgea din lumânarea roşie înfiptă în sfeşnic şi-i respinsese cu hotărâre sugestia.

Bunicul n-a închis ochii toată noaptea. A rămas aşezat pe un taburet pătrat, cu ochii sângerii pe jumătate deschişi şi pe jumătate închişi, apăsând cu o mână rece ca gheaţa pe patul grunjos de bachelită al pistolului, fără să facă nicio mişcare, ca sudat acolo.

Tata s-a întins pe o rogojină şi s-a uitat la bunicul, adormind apoi pierdut şi dezorientat. Înainte de zori s-a trezit o dată, a privit pe furiş la bunicul meu, care în lumina legănândă a lumânării arăta la fel de îndârjit, a văzut urmele de sânge negru care se prelingeau prin pânza albă de pe umărul lui şi, fără să cuteze să zică ceva, a închis din nou ochii. Muzicanţii de înmormântări din cele cinci grupuri care veniseră cu o după-amiază înainte şi li se puseseră la dispoziţie se pizmuiau şi nu se-nţelegeau, aşa că-şi chinuiau unii altora somnul cu goarnele. Când sunetele mânioase de goarnă ajungeau în cortul în care dormea tata, semănau mai degrabă cu oftatul mohorât al unui bătrân de şaptezeci de ani. Pe tata l-a înţepat deodată nasul, iar lacrimi clocotitoare i-au curs în urechi pe la coada ochilor. Cât ai clipi, s-a gândit el, o să am şaisprezece ani. Nu ştiu când o să se sfârşească zilele ăstea de bramburească şi nelinişte. Prin negură, tata s-a iţit la umărul năclăit în sânge şi la figura gălbejită a tatălui său şi o stare de dezolare care nu se cuvenea să se ivească la vârsta lui i s-a căţărat în inima cea brăzdată de nespus de multe pojghiţe şi cicatrici. Cocoşii din sat care supravieţuiseră măcelăririi sătenilor au cântat cu răsunet, vestind dimineaţa. Adierea slabă de dinaintea zorilor a pătruns în cort, purtând cu ea mirosul amărui-acrişor al câmpiei în luna a patra şi făcând să scapete vârfurile urâte ale lumânărilor, care dădeau lin să se stingă. Oamenii din sat şuşoteau şi şopocăiau, iar caii îşi scuturau copitele şi forăiau pe sub sălcii. Răcoarea adusă de vântul lin de dimineaţă l-a făcut pe tata să se ridice binedispus în picioare. S-a gândit atunci la viitoarea mea mamă,

Frumuşica, şi la femeia Liu, cea mare şi vânjoasă, care se cuvine socotită a treia mea bunică. Ele îşi pierduseră brusc urma cu trei luni înainte, pe când tata şi bunicul se strămutaseră cu Platoşele de Fier într-un cătun retras, la sud de calea ferată, ca să instruiască soldaţi. La întoarcere au descoperit că şoproanele erau goale şi fără nimeni în ele – colibele înălţate în iarna lui 1939 erau pline peste tot de pânze fine de păianjen…

De cum s-a înroşit soarele, satul a început să fiarbă. Micii negustori de mâncare urlau tărăgănându-şi afectat vorbele, iar sobele pentru pâinici, oalele de supă şi tigăile pentru plăcinte scoteau toate aburi şi miresme. Un vânzător de pâinici şi un ţăran cu faţa ciupită de vărsat, care cumpărase de la el, s-au luat la sfadă, vânzătorul nevrând să primească hârtiile Beihai emise de cei din A opta, iar cumpărătorul cu faţa ciupită de vărsat neavând de unde să-i dea bani cu tigrul călărit, emişi de platoşe.

Douăzeci de pâinici îşi făcuseră deja loc în burta ţăranului, care a spus:

— Dacă-i vrei, ia-i p-ăştia, dacă nu, spune că mi-ai dat pâinicile de pomană.

Privitorii strânşi în jurul lor l-au sfătuit pe negustor să primească hârtiile Beihai – când o să se-ntoarcă A opta o să aibă din nou valoare. Spunând aceasta, oamenii s-au risipit pe loc, iar negustorul a luat banii ţăranului, a bodogănit ceva, iar apoi şi-a ridicat vocea puternică şi clară, urlând:

— Pâinici! Pâinici! Pâinici mari cu carne de-abia scoase din sobă!

După ce-au mâncat de dimineaţă, oamenii au înconjurat cortul cel mare aşteptând plini de speranţă; temându-se de platoşele mândre, cu bucata lor de piele negricioasă din creştetul capului şi cu puştile cu glonte pe ţeavă, nimeni nu îndrăznea să se apropie. Cortul cel mare nu arsese de-a binelea în incendiul din timpul nopţii. Doctorul şi catârul

lui bătrân şi slăbănog fuseseră în schimb carbonizaţi şi oamenii îi duseseră deja la balta aflată la o depărtare de cincizeci de paşi. Acolo ciorile, care se obişnuiseră să mănânce din cadavre, au venit după miros, le-au dat mai întâi ocol, apoi s-au lăsat uniform la pământ, ca cioburile şi ţăndările în cădere, iar leşul catârului şi cadavrul omului au fost acoperite de o întindere mare, albastră ca oţelul, care-şi desfăcea săltăreaţă penele. Oamenii se gândeau cum, cu o seară înainte, un doctor călare pe un catâr, plin de viaţă ca un dragon şi vioi ca un tigru, se aflase lângă ei, iar apoi, aproape cât ai clipi, se prefăcuse în masă îmbelşugată pentru ciori. Toţi erau copleşiţi şi munciţi de gânduri şi toţi tăceau chitic.

Rămăşiţele cortului, strânse în jurul sicriului bunicii, tocmai erau date la o parte cu măturile şi lopeţile de câteva platoşe. Câteva cupe rămase întregi s-au rostogolit din cenuşă, iar o platoşă le-a făcut ţăndări cu dosul lopeţii. În razele luminoase şi limpezi ale zorilor, sicriul bunicii arăta hidos şi înfiorător. Acel purpuriu solemn şi misterios care-l acoperea la început fusese deja scorojit de flăcări, iar stratul de ulei, cât o pânză groasă de trei degete, arsese şi se acoperise de crăpături care se încrucişau şi se întretăiau. Coşciugul strălucea acum negru ca pana corbului, de parcă ar fi fost dat cu un strat de ulei urât mirositor şi aplicat inegal. Era şi uriaş, cum rar se poate vedea, iar băiatului de şaisprezece ani care era tatăl meu şi care stătea în picioare în faţa sicriului înălţat, deşi nu-i ajungea decât până la mărul lui Adam, i se părea că e fără pereche de mare şi înalt şi că-l apasă de nu mai poate răsufla bine. Tata şi-a amintit cum îl furaseră… Acel bătrân de aproape o sută de ani, cu părul prins la spate într-o coadă cenuşie, se ţinea cu mâinile de un capăt al sicriului, strigând şi plângând:

— E casa mea… nu mi-o poate ocupa nimeni… sunt cărturar de pe vremea imperiului Qing, până şi mai-marii

judeţului mi se adresează cu „bătrâne coleg”… mai bine omorâţi-mă… tâlharilor ce sunteţi…

După ce-a plâns pe săturate, bătrânul a-nceput să-i ocărască. În acea zi, bunicul nu se arătase, omul lui cel mai de încredere, comandantul cavaleriei, ducându-şi oamenii să aducă sicriul. Tata mersese şi el. Auzise că sicriul fusese făcut din patru cedri, iar scândura avea patru degete şi jumătate grosime. Îl făcuseră în primul an al Republicii şi-n fiecare an îl înfăşuraseră în pânză groasă, aşa adăugându-i încă un strat de ulei; dădeau deja neîntrerupt de treizeci de ani… Bătrânul zăcea în faţa sicriului rostogolindu-se ca un măgar în ţărână şi era greu să-i deosebeşti plânsetele de râsete: era limpede că înnebunise. Comandantul călăreţilor i-a aruncat bătrânului la piept o legătură pătrăţoasă plină de hârtii cu tigrul călărit, tipărite de platoşe. Ridicând din sprâncenele lui drepte, lungi şi subţiri, a spus apoi:

— Lepădătură bătrână, ia bani să-ţi iei şi tu sicriu.

Bătrânul a sfâşiat legătura şi-apoi, cu cei câţiva dinţi lungi pe care-i mai avea în gură, a muşcat banii, ocărând:

— Bandiţi, asta sunteţi, bandiţi. Nici împăratul nu fura coşciugele oamenilor, sunteţi nişte tâlhari…

— Ascultă, lepădătură bătrână, fiecare îşi are datoria lui în lupta contra japonezilor şi pentru salvarea patriei. Hoitul ăsta al tău de măgar bătrân e bine şi dacă ţi-l îngroapă înfăşurat într-o împletitură de paie de sorg! Cum o să fii tu potrivit pentru un asemenea sicriu? Pe-ăsta o să-l dăm unui erou care-a luptat împotriva japonezilor!

Bătrânul a întrebat cine e eroul, iar celălalt a spus:

— Soţia comandantului Yu, care azi e mai-marele Platoşelor de Fier.

— *Ayaya,* Cerul n-o să lase să se întâmple una ca asta, n-o să lase! O femeie să doarmă în casa mea… Nu mai vreau să trăiesc…

Bătrânul s-a plecat şi s-a izbit de sicriu, iar în timp ce

căpăţâna i se ciocnea drept de coşciug, scotea un sunet uriaş şi gol. Tata s-a uitat la gâtlejul lung şi plăpând al bătrânului strângându-se şi intrându-i în trunchi, la capul turtit de la lovituri prins între oasele ascuţite ca nişte cuţite şi înălţate ale umerilor… Tata şi-a amintit de cele două smocuri de păr cenuşiu din nările mari şi rotunde ale doctorului, de bărbia aceea care i se ridica precum o potcoavă şi pe care creştea o barbă cenuşie rară, iar atunci o străfulgerare neaşteptată i-a luminat o bănuială nedesluşită… Tata ar fi vrut foarte mult să-i împărtăşească bunicului străluminarea din această clipă, dar când i-a văzut chipul acoperit de nori, şi-a îngropat gândurile în adâncul inimii.

Bunicul şi-a proptit braţul rănit cu o curea de pânză neagră şi şi l-a atârnat de gât. Faţa lui slăbită era brăzdată toată de cutele unei oboseli de neîndurat. Comandantul cavaleriei, cel cu sprâncenele lungi şi subţiri, a venit dinspre cai şi i-a pus bunicului o întrebare. Tata, stând în picioare la intrarea micului cort în care se-adăpostiseră peste noapte, l-a auzit pe bunicul meu spunând:

— Cinci-Zavere, nu-i nevoie să spun mai multe, du-te!

Tata l-a zărit pe bunicul aruncându-i lui Cinci-Zavere, conducătorul cavaleriei, o privire cu subînţeles şi pe acesta dând din cap că a priceput, răsucindu-se şi îndreptându-se spre cai.

Dintr-un alt cort mic a ieşit şi Ochi-Negru, care şi-a desfăcut picioarele şi s-a proptit în faţa lui Cinci-Zavere, punându-i-se în cale şi spunând mânios foc:

— Unde te duci?

Cinci-Zavere i-a răspuns cu răceală:

— Mergem călare să patrulăm de gardă.

— Nu te-am trimis să faci asta!

— Aşa e, nu m-ai trimis!

Bunicul s-a apropiat, a râs forţat şi a întrebat:

— Negrule, vrei anume să-mi cauţi pricină?

— Nu-mi pasă, întrebam doar.

Bunicul l-a bătut uşor cu mâna cea bună pe Ochi-Negru pe umerii lui laţi şi solizi şi a spus:

— Îngropăciunea ei are de-a face şi cu tine. Socotelile dintre noi să le facem de-abia după aia, ce zici?

Ochi-Negru n-a spus nici pâs, dar şi-a ridicat într-o parte braţul peste care-l bătuse bunicul şi a slobozit un val de ocări către oamenii care făcuseră în depărtare un cerc strâns şi se uitau înspre ei:

— Căraţi-vă mai încolo! Mama voastră! Vreţi să puneţi mâna pe pălăriile rituale, nu-i aşa?

Cinci-Zavere s-a oprit sub sălciile de care erau priponiţi caii. A dibuit din sân un fluier galben de aramă, a fluierat de trei ori din el şi cincizeci de platoşe au ieşit în fugă din corturile aflate la mică depărtare de sălcii, fiecare alergând către calul său. Caii au început să necheze însufleţiţi. Sălciile întortocheate şi strâmbe fuseseră molfăite de coajă până când ajunseseră să arate ca o întindere de trunchiuri albe. Toţi cei cincizeci şi ceva de soldaţi erau destoinici şi viteji, iar armele pe care le duceau erau uşoare şi de bună calitate – câte o sabie ascuţită în mână şi o carabină japoneză mare pe umăr. Cinci-Zavere şi patru bărbaţi mari şi înalţi nu purtau carabine, dar de gât le atârnau automate ruseşti. S-au suit pe cai şi, după ce s-au împins şi înghesuit, s-au aşezat pe două şiruri relativ ordonate. Caii şi-au rotit apoi cu sprinteneală copitele, au început un trap harnic şi s-au pornit către drumul de pământ din afara satului care ducea drept la Râul Negru. Chişiţele lor de toate culorile tremurau în vântul de dimineaţă, fierul luminos al potcoavelor răsfrângea rază după rază blândă şi argintie, iar platoşele săltau ritmic în şeile negre ce luceau ca pana corbului. Cinci-Zavere călărea în faţă pe un căluţ bălţat, puternic şi voinic. După ce-a trecut valul de sunete învălmăşite, tata i-a văzut pe pământul negru şi plat

plutind în depărtare ca un ghem de nori întunecoşi, groşi şi tulburi.

Maestrul însărcinat cu îngropăciunea, îmbrăcat cu o haină pe deasupra robei lungi şi având aerul şi înfăţişarea unui nemuritor daoist, s-a suit pe un taburet înalt şi a strigat tărăgănându-şi cuvintele:

— Muzicanţii…

Un grup de gornişti cu haine negre şi pălării roşii au răsărit ca din pământ, zburând şi înghesuindu-se care mai de care către pavilioanele de muzică înălţate la marginea drumului. Acestea erau legate din lemn şi rogojini de trestie şi aveau cam cinci-şase metri înălţime. După ce s-au îmbulzit prin furnicarul de oameni, gorniştii s-au suit pe treptele de lemn, căţărându-se dârdâind până la locurile lor înalte.

Maestrul a strigat:

— Începeţi…

Goarnele şi oboaiele au început să suspine pe o singură voce. Mulţimea venită să participe s-a îmbulzit înainte cu înverşunare, fiecare gât întinzându-se cât mai mult şi chinuindu-se să vadă limpede scena din interiorul cercului. Oamenii din spate se aruncau înainte ca talazurile, iar pavilioanele plăpânde de muzică au fost strivite până au început să scârţâie şi să trosnească, scuturându-se gata să cadă. Muzicanţii s-au înfricoşat de-au început să urle unul după altul ca nişte diavoli. Boii şi măgarii priponiţi de copaci au fost şi ei împinşi de-au ajuns să gâfâie.

Bunicul a întrebat modest şi politicos:

— Negrule, ce facem?

Ochi-Negru a strigat tare:

— Numărul Trei, adu trupele!

Mai bine de cincizeci de platoşe cu armele în mâini au răsărit şi ele tot ca din pământ în mijlocul oamenilor, pălălăindu-şi puştile, împungând şi trosnind cu ţevile şi paturile în mulţimea care se-mpingea involuntar înainte.

Erau mii şi zeci de mii de oameni care se înghesuiau în sat să vadă funeraliile, iar cincizeci de platoşe cărora le ieşise spumă albă la gură de oboseală n-au putut să stăvilească talazurile de oameni.

Ochi-Negru a scos pistolul şi a tras un foc în aer şi apoi unul lipit de capetele negre ca smoala ale oamenilor. Platoşele au tras şi ele la nimereală nişte pocnete către cer. De-ndată ce s-au auzit focurile, oamenii din faţă s-au întors împrejur şi s-au bulucit spre spatele mulţimii; cei din spate, care se-mpingeau înainte, au fost cu totul zăpăciţi şi buimăciţi şi-au continuat să se-mpingă în faţă. Cei prinşi la mijloc deodată s-au trezit ridicaţi pe deasupra, ca spinarea arcuită a unei omizi negre aflate în mişcare. Copiii răsturnaţi la pământ au început să ţipe ascuţit, două pavilioane de muzică s-au aplecat şi s-au prăvălit încetişor, cu muzicanţii din ele ţinându-se cu dinţii şi cu ghearele şi strigând în toate felurile, iar apoi prăbuşindu-se în mormanele de oameni. Ţipetele ascuţite ale muzicanţilor dimpreună cu ţipetele ascuţite ale celor zdrobiţi de ei s-au prefăcut în strigătul cel mai puternic din marea de larmă. Un măgar strivit între oameni îşi întindea gâtul şi-şi înălţa capul de parcă ar fi fost prins într-o mlaştină; ochii mari cât ouăle i se bulbucaseră ca nişte clopoţei, trimiţând raze albastre vrednice de toată mila. În învălmăşeală, au fost omorâţi în picioare mai bine de zece oameni – bătrâni, slabi, bolnavi sau infirmi –, iar după câteva luni încă mai zăceau acolo câteva cadavre de măgari şi boi, răspândind o putoare care atrăgea muştele.

Potolită aşa de platoşe, mulţimea s-a liniştit în cele din urmă. Câteva femei se jeleau cu cerul şi cu pământul în afara cercului de privitori, potrivindu-se cu sunetele iscate, de parcă le-ar fi fost ultima suflare, de muzicanţii fără seamăn de speriaţi, dar care se căţăraseră din nou în pavilioanele de muzică. Mai bine de jumătate dintre oameni, care şi-au dat seama că nu au cum să-şi facă loc să

vadă, au plecat să se aşeze pe drumul care ducea la mormântul bunicii, în aşteptarea marii ceremonii funerare. Acolo, tânărul şi arătosul Cinci-Zavere tocmai galopa încoace şi încolo cu oamenii lui.

Maestrul de ceremonii şi-a mai venit şi el în fire din spaimă şi s-a urcat din nou pe taburetul înalt, urlând:

— Baldachinul mic…

Două platoşe care aveau legate la spate apărători albe au ridicat un baldachin mic, de culoarea cerului. Baldachinul era înalt de mai bine de un metru, pătrat, cu coama ridicată şi cu coarne încreţindu-se în afară ca de pe capul unui dragon; pe vârful lui era înfiptă o periuţă sângerie de smalţ.

Maestrul a spus:

— Tăbliţa de stăpân…

Mama mi-a spus că tăbliţa de stăpân e totuna cu tăbliţa spiritului, dar mai apoi am făcut ceva cercetări minore şi-am aflat că tăbliţa de stăpân nu e deloc acelaşi lucru cu tăbliţa spiritului căruia i se aduce sacrificiul. În fapt, ea mărturiseşte, anume pentru ceremonie, statutul celui din sicriu, iar denumirea adecvată este cea de „stăpân al spiritului”; ea îşi răspunde cu însemnele şi stindardele de onoare din faţă, completându-se şi confirmându-se reciproc. Tăbliţa de stăpân a bunicii arsese în incendiul cel mare din cortul de rogojini, iar pe cea provizorie făcută acum în grabă tuşul nici nu se uscase, când două platoşe cu chipuri plăcute o şi ceruseră. Pe ea stătea scris vertical: „Născută dimineaţa în ziua a noua din luna a şasea din cel de-al treizeci şi doilea an de domnie al împăratului Guangxu al marelui imperiu Qing. Decedată la prânz în ziua a noua din luna a opta din cel de-al douăzeci şi optulea an al Republicii. Din neamul Dai, soţie a domnului Yu Zhan’ao, comandantul trupelor de luptători din ţinutul Gaomi din nord-est şi mai-mare al Platoşelor de Fier, în vremea Republicii. A mers prin viaţă gazdă a spiritului său,

bucurându-se de treizeci şi doi de ani. Înmormântată la sud de Muntele Calului Alb şi de Râul Negru”.

Tăbliţa de stăpână a spiritului era înfăşurată într-un metru de damasc alb şi arăta elegant şi graţios; platoşele au pus-o cu cea mai mare băgare de seamă sub baldachinul mic, apoi s-au retras de ambele părţi ale sicriului, lăsându-şi mâinile pe lângă corp şi aşteptând cuviincioşi.

Maestrul de ceremonii a urlat:

— Baldachinul mare…

În sunetele muzicanţilor, şaizeci şi patru de platoşe au adus baldachinul mare, de un roşu adânc, pe care erau prinse perle decorative albastre de mărimea unui pepene. În faţă, un ofiţer de rang mărunt al Platoşelor de Fier ţinea în mână un gong cu care bătea ritmul uşor de distins, pe când cele şaizeci şi patru de platoşe, cu prăjinile baldachinului în mână, păşeau în sunetul lui, trepidând spre înainte. Vâlva mulţimii s-a stins cu totul.

Se mai auzeau doar tuburile şi flautele muzicanţilor cântând cu jale, plânsetele deznădăjduite ale femeilor ai căror copii fuseseră călcaţi în picioare şi clinchetele suflătorilor şi gongurilor. Oamenii priveau cu ochii nemişcaţi cum baldachinul acela mare ca un templu se mişcă încetul cu încetul, în vreme ce o atmosferă de sobrietate se lăsa peste capetele lor, rotindu-le şi răsucindu-le într-un vârtej uriaş toate gândurile.

În jurul braţului rănit al bunicului dădea tot timpul ocol o muscă peste măsură de supărătoare, care tot vroia să se aşeze pe fuiorul de sânge negru ce se prelinsese din rană. Bunicul a fluturat-o cu mâna la o parte, iar ea a zburat speriată şi s-a învârtit mânioasă în jurul căpăţânii lui, bâzâind puternic. Bunicul de-abia se ţinea să n-o facă terci cu o palmă, dar până l-a urmă tot n-a nimerit-o, lovindu-se în schimb peste rană şi pricinuindu-şi o durere ca la o înţepătură de ac.

Bâţâind tremurător, baldachinul cel mare a ancorat în faţa sicriului bunicii, iar culorile lui armonioase, laturile roşii şi perlele albastre, alături de sunetele iscate de suflătoare şi gonguri, tang! tang! tang!, care apucau strâns inima omului, i-au stârnit bunicului amintirile despre vremurile iute trecute de altădată, ce încă mai zăboveau încolăcite în minte.

Când îl omorâse pe călugăr, bunicul nu avea decât optsprezece ani. Fugise de-acasă şi hoinărise apoi în cele patru zări până la douăzeci şi unu de ani, când se întorsese în ţinutul Gaomi din nord-est şi intrase în Compania de servicii matrimoniale şi funerare, devenind cărător. Gustase deja din plin din greutăţile vieţii, îndurase umilinţa de a mătura străzile îmbrăcat în nădragi roş-negri, inima-i era tare ca un os de peşte, iar trupul, zdravăn ca al unei maimuţe. Avea deja toate calităţile fundamentale pentru a deveni un mare bandit. Ştia că tainul cărătorului nu-i uşor de dobândit, dar nu-i era teamă. N-a putut însă uita niciodată ruşinea de a fi primit în 1920 o palmă în casa literatului Qi din capitala judeţului Jiao. Uitase acum în schimb de musca aceea care se zvârcolea de-i răvăşea minţile, aşa că ea a prins prilejul şi l-a înţepat prin pânza albă înmuiată în sânge de pe umăr, aruncând pe gură salivă şi în acelaşi timp sugând sângele lui sărat şi mirositor. În pavilioanele muzicanţilor, care nu se prăvăliseră mai devreme, dar se înclinaseră, câteva firicele de raze arzătoare, galben-aurii, luminau obrajii umflaţi ca o minge ai cântăreţilor. Sudoarea le curgea acestora de pe feţe în jos pe gât, iar pe marginea muştiucelor de la goarne şi oboaie atârna saliva venită prin tuburile întortocheate de fier şi aramă. Cei care veniseră să asiste se înălţau pe vârfuri, iar razele trimise prin miile şi zecile de mii de ochi învăluiseră ca o lună în zbucium oamenii vii şi oamenii de hârtie din interiorul cercului, scânteietoarea cultură din vechime şi gândirea reacţionară

şi înapoiată. Tata era acoperit pe tot corpul de razele frumoase săgetate de zece mii de ochi plini de răutate şi invidie. La început fusese cuprins de ciorchini de mânie asemenea unor struguri vineţii, dar apoi rămăsese în el doar un curcubeu multicolor de durere. Purta o cămaşă albă de doliu, groasă şi lungă până la genunchi. La brâu era legat cu o cingătoare cenuşie de cânepă. O pălărie pătrăţoasă de doliu îi acoperea căpăţâna pe jumătate rasă. Acreala evaporată din mulţime şi mirosul de ulei ars de pe sicriul bunicii se amestecau tulbure, iscând o putoare atât de împuţită, că tata nici nu se mai ţinea prea bine pe picioare. O transpiraţie vâscoasă i se întindea pe tot corpul, dar din inimă îi ţâşneau fără încetare valuri-valuri de răcoare – printre ţipetele pline de jale şi durere şi sub razele aurii şi ascuţite iscate de instrumentele din gura muzicanţilor, spre mulţimea care privea înlemnită funeraliile şi către fiecare dintre ochii rotunzi ai oamenilor, broderia aceea albă şi deosebit de sprintenă din vertebrele lui trimitea val după val de semnale uşoare şi la fel de reci ca bruma îngheţată din luna a treia a anului. Preţ de o clipă, sicriul bunicii a fost fără pereche de hidos, iar scândurile lui pătate, înfăţişarea lui de ceva care stă culcat pe burtă cu partea din faţă ridicată şi cu spatele lăsat, precum şi capul înclinat într-o parte şi ascuţit ca tăiat cu cuţitul, îl făceau să pară înzestrat cu firea nătângă şi neghioabă a unei fiare uriaşe. Tata simţea tot timpul că sicriul o să tragă deodată un căscat şi o să se ridice, năpustindu-se pe neaşteptate către mulţimea strânsă ca ciorile. În conştiinţa tatii, sicriul negru se umfla precum vălătucii de nori, iar rămăşiţele bunicii, înconjurate de scânduri groase şi pulbere roşie de cărămidă, i se arătau limpede în faţa ochilor.

A revăzut desluşit şi scena din dimineaţa aceea de pe malul Râului Negru, când bunicul a deschis cu cazmaua mormântul năpădit şi înverzit de ierburi şi muguri al

bunicii, îndepărtând unul câte unul firele putrezite de sorg şi aducând la vedere trupul ei, ca viu; înfăţişarea greu de uitat a bunicii când s-a iţit din groapă – la fel de greu de uitat ca atunci când s-a întors la cer, cu faţa îndreptată spre sorgul de un roşu aprins această înfăţişare nouă-nouţă, apărută ca o nălucire, s-a dizolvat instantaneu în vântul cald de primăvară. Pe când îndeplinea multele şi măruntele îndatoriri ceremoniale ale unui fiu îndoliat, tata mergea întruna cu mintea înapoi la aceste fragmente strălucitoare de viaţă. Maestrul de ceremonii, căruia razele soarelui îi scăldau chipul greu încercat, a urlat din rărunchi:

— Ridicaţi sicriul…

Cele şaizeci şi patru de platoşe care slujiseră drept purtători ai baldachinului au roit în jurul giganticului sicriu şi au urlat odată: „Sus!”, dar sicriul a rămas cu totul şi cu totul nemişcat, de parcă ar fi prins rădăcini. Platoşele îl înconjuraseră ca un muşuroi de furnici care încercuieşte stârvul unui porc. Bunicul a fluturat musca la o parte şi s-a uitat dispreţuitor la purtătorii baldachinului, care stăteau acum pierduţi în jurul sicriului. A spus apoi:

— Duceţi-vă şi aduceţi câţiva stânjeni de funie de bumbac, că altminteri, şi dacă vă chinuiţi până mâine, tot o să vă fie greu să-l băgaţi sub baldachin.

Ofiţerul de rang mărunt l-a ţintuit cu o privire uluită, însă el şi-a mutat ochii, părând că se uită la zăgazul cel mare de pe Râul Negru, ce se întinde prin câmpia de pământ negru…

În faţa porţii familiei Qi din capitala judeţului Jiao se aflau două catarge pentru stindarde de pe care vopseaua vermilion se scorojise de tot. Aceste lemne antice şi uscate simbolizau statutul glorios al familiei Qi. Un bătrân membru al Academiei Imperiale de la sfârşitul dinastiei Qing murise, iar fiii şi nepoţii săi, care prin el se bucuraseră din plin de bogăţie şi onoare, organizaseră o

înmormântare impresionantă şi cu mare pompă. Totul fusese pregătit, dar ziua funeraliilor se tărăgăna şi nu era făcută publică. Familia Qi avea o reşedinţă mare şi cu multe curţi care dădeau una într-alta, iar sicriul era aşezat în ultimul dintre şirurile de case: ca să ajungă în stradă, trebuia să treacă mai întâi prin şapte porţi strâmte. După ce văzuseră sicriul şi configuraţia terenului, mai bine de zece patroni de companii de servicii matrimoniale şi funerare lăsaseră capul în jos şi plecaseră, deşi banii pe care-i oferea familia Qi erau de necrezut.

Vestea a ajuns şi la Compania de servicii matrimoniale şi funerare din ţinutul Gaomi din nord-est. Recompensa foarte mare pentru ridicarea unui sicriu, de cinci sute de bani de argint, i-a ademenit ca o momeală pe bunicul şi ai lui, buimăcindu-i ca pe nişte fete cu gând primăvăratic ce dau peste chipeşi cavaleri care le aruncă priviri galeşe şi le momesc cu cârlige de aur. Bunicul şi ceilalţi s-au dus să-l caute pe meşterul Cao, jurând că vor lupta pentru mândria ţinutului Gaomi din nord-est şi vor câştiga cei cinci sute de bani de argint. Meşterul Cao a rămas încremenit ca o piatră de moară pe scaunul lui de meşter, liniştit şi netrăgând nici măcar un pârţ cât să-i bage în seamă. Bunicul şi ceilalţi n-au putut decât să se uite la ochii lui nemiloşi, care se roteau ageri, şi să asculte bolborositurile narghilelei pe care meşterul o ţinea cu amândouă mâinile. Plini de entuziasm şi ardoare, au pornit iarăşi tărăboiul:

— Meştere, nu e vorba de bănuţii ăia! Omul are o singură viaţă, nu vrea doar de mâncare, vrea şi să facă ceva cu ea! Nu trebuie să-i lăsăm să se uite de sus la noi şi să creadă că în ţinutul Gaomi din nord-est nu sunt oameni putincioşi!

De-abia în acea clipă şi-a ridicat meşterul Cao puţin fundul şi-a slobozit încet-încet un pârţ, spunând apoi:

— La odihnă cu voi, că, dacă se-ntâmplă ceva şi moare vreunul strivit, nu-i mare lucru, dar dacă ţinutul Gaomi îşi

pierde obrazul şi-mi stric şi eu daravera, e pricină însemnată. Dacă aveţi nevoie de-un ban de cheltuială, vă miluiesc eu şi gata.

După ce-a zis asta, meşterul Cao a-nchis ochii, stârnindu-i în asemenea hal pe cărători, încât gândurile le-au luat-o razna şi s-au aprins, punându-se să trăncănească într-un singur glas:

— Meştere, nu-năbuşi mândria alor tăi şi nu le spori altora ambiţiile!

Meşterul a zis:

— Cine n-are burta întortocheată să nu-nghită tăiş de seceră! Voi credeţi că banii ăştia sunt uşor de câştigat? Familia Qi are şapte porţi, sicriul e greu, că umplutura dinăuntru e toată argint-viu! Argint-viu! Argint-viu! Ia puneţi-vă căpăţânile alea seci la treabă şi socotiţi cât de greu e sicriul!

După ce i-a ocărât cât i-a ocărât, meşterul i-a privit pieziş şi cu răceală. Oamenii s-au uitat unii la alţii, norii şi ceaţa tulbure de pe chipurile lor arătând şi că n-ar fi vrut să se oprească, dar şi că inimile le erau pline de teamă. Văzându-le înfăţişarea, meşterul Cao a fornăit un râs rece din nări şi a zis:

— Duceţi-vă înapoi, să vină vitejii adevăraţi să câştige banii ăştia mulţi! Mărunţeii de voi să-şi facă socotelile mărunte, să câştigaţi şi voi ceva acolo şi de-o fi să căraţi sicriul subţire cât o coajă pe la nişte sărăntoci, tot n-o fi rău!

Vorbele meşterului, ca otrava de aprige, au înţepat muşcător inimile cărătorilor. Bunicul a făcut un pas mare în faţă şi a urlat primul:

— Meştere Cao, mă-năbuş în mama ei de viaţă să muncesc cu un prostălău laş ca dumneata! Ostaşul prost e prost doar unul, dar la căprarul prost, proşti sunt toţi! Băiatu’ se lasă!

Cărătorii tineri şi iuţi la mânie au început şi ei să zbiere

ca ecou la spusele bunicului. Meşterul Cao s-a ridicat în picioare şi a mers cu pas greu până în faţa bunicului, l-a bătut puternic pe umăr şi i-a spus cu sinceritate:

— Zhan'ao! Bărbat adevărat! Sămânţă din ţinutul Gaomi! E limpede că familia Qi a pus răsplata aşa de sus ca să ne necăjească pe noi, ăştia de ne luăm tainul din cărat. Dacă am putea să ne unim puterile ca unul şi să ridicăm sicriul, numele ţinutului nostru, Gaomi, de bună seamă că s-ar răspândi în lung şi-n lat: aur şi bani şi-o mie să dai, o clipă de faimă tot greu e să ai! Dar familia Qi e una care-n vremuri Qing a dat un învăţat de-al împăratului, aşa că trebuie să aibă rânduieli foarte strânse: să scoatem sicriul n-o să fie treabă lesnicioasă. Cine n-o să aibă somn la noapte să stea şi să-ntoarcă pe toate feţele cum putem noi să ducem sicriul prin şapte porţi.

De parcă ar fi fost deja lucru hotărât, cărătorii au început să comenteze în acelaşi timp, când pe uşă au intrat, falnici nevoie mare, doi oameni care s-au declarat slujbaşi ai familiei Qi şi au spus că au venit să invite cărătorii din ţinutul din nord-est să vină să câştige bani frumoşi.

După ce-au lămurit pricina pentru care se aflau acolo, meşterul Cao a întrebat fără mare interes:

— Câţi bani daţi?

— Cinci sute de bani de argint, bani peşin! Meştere, rar dai pe lumea asta peste aşa bani!

Meşterul Cao şi-a azvârlit narghileaua de argint pe masă şi a început să râdă cu răceală:

— Companiei noastre nu-i lipsesc muşteriii şi nu-i lipsesc nici banii de cheltuit. Chemaţi-i pe alţii!

Ceilalţi au surâs cu inteligenţă:

— Meştere, facem şi noi afaceri de ceva vreme!

— Întocmai, întocmai! La o asemenea răsplată, o să se întreacă oamenii să care pentru voi.

Meşterul Cao şi-a închis ochii şi a rămas tăcut.

Cei doi au schimbat priviri între ei, iar cel mai din faţă a zis:

— Meştere, hai să nu ne mai învârtim în jurul cozii, spune un preţ!

— Nu face să pui câţiva bănuţi la schimb cu vieţile oamenilor!

— Şase sute! Şase sute, bani peşin!

Meşterul Cao şedea ca de piatră.

— Şapte sute! Şapte sute, meştere! În afaceri e vorba şi de cinste!

Meşterul şi-a ţuguiat buzele.

— Opt sute! Niciun ban mai mult!

Meşterul şi-a deschis ochii şi a strigat dintr-o suflare:

— O mie!

Slujbaşilor li s-au umflat obrajii de parcă i-ar fi lovit durerea de dinţi, ţintuind prosteşte chipul crud şi nemilos al meşterului.

— Meştere… nu-ndrăznim să ne luăm noi aşa răspundere…

— Duceţi-vă şi spuneţi-le stăpânilor voştri. Un gologan mai puţin, şi nu facem treaba.

— Bine atunci, aşteaptă veşti de la noi.

A doua zi de dimineaţă, unul dintre slujbaşi a venit dinspre capitala judeţului Jiao călare pe un cal vineţiu, a statornicit data funeraliilor şi le-a dat avansul de cinci sute de bani de argint, pe ceilalţi cinci sute urmând să-i primească la sfârşit. Calul era tot numai sudoare, iar colţurile gurii îi erau scăldate în spumă albă.

Când a venit ziua, şaizeci şi patru de cărători s-au trezit la jumătatea nopţii, au aprins focul şi au făcut de mâncare, s-au ghiftuit, şi-au strâns uneltele şi au păşit pe lumina de stele aşternută peste tot, îndreptându-se spre capitala judeţului Jiao. Meşterul Cao mergea călare pe un măgar negru în urma lor.

Bunicul îşi amintea limpede zorii aceia cu cer înalt şi

stele puţine, în care roua era rece ca gheaţa şi cangea de fier ascunsă la brâu îl lovea puternic peste şold. Când au ajuns în capitala judeţului, soarele dimineţii se ridicase, iar mulţimea venită să privească procesiunea se rânduise pe marginile drumului, strâmtându-l. Mergând pe stradă, bunicul şi ai lui au auzit şoaptele şi şuşotelile oamenilor, aşa că şi-au înălţat capetele şi şi-au umflat piepturile, făcând tot ce le stătea în putinţă să aibă o înfăţişare vitează, deşi bătăile inimilor le erau şapte-n sus şi opt în jos – erau tulburaţi şi neliniştiţi, iar grijile cele grele apăsau ca pietroaiele gândurile fiecăruia.

Casele acoperite cu olane ale familiei Qi se urmau una după alta, ocupând jumătate din stradă. Grupul a mers după un slujitor, străbătând primele trei porţi şi oprindu-se într-o curte mică. Aici era plin de copaci înzăpeziţi şi flori de argint, banii de hârtie pentru morţi erau peste tot, fumul de tămâie se încolăcea în sus, iar atmosfera de ostentaţie nu putea fi în niciun fel asemuită cu cea dintr-o casă obişnuită.

Un slujbaş l-a condus acolo pe intendentul familiei Qi şi l-a prezentat pe meşterul Cao. Intendentul avea în jur de cincizeci de ani, o faţă trasă şi un nas mititel, ca o gheară de vultur, aflat la mare depărtare de gura lui lată. Când a măturat cu privirea peste cărătorii aduşi cu el de meşterul Cao, bunicul a văzut cum lucirile din ochii lui triunghiulari săgetează în toate părţile, strălucioase şi apăsătoare.

A dat din cap către meşterul Cao şi a spus:

— O mie de bani de argint au rânduieli pentru o mie de bani de argint.

Meşterul a încuviinţat şi l-a urmat pe intendent până dincolo de ultima poartă.

Când a ieşit, figura lui care se păstra de obicei lucioasă şi scânteietoare devenise întunecată şi cenuşie ca banii de hârtie arşi pentru morţi, iar degetele cu unghii lungi îi dârdâiau toate. I-a chemat laolaltă pe cărători la colţul

zidului şi a spus scrâşnind din dinţi:

— Băieţi, ne-am prăpădit!

— Cum adică, meştere? a întrebat bunicul.

— Băieţi, sicriul e cam tot atât de lat ca porţile, iar pe el e aşezată o stacană de rachiu, plină ochi. Intendentul a zis că la fiece picătură de cade, ne ia o sută de bani de argint!

Neliniştiţi, oamenii nu puteau să scoată nicio vorbă. Bocetele din camera de doliu se-nălţau şi coborau melodioase ca un cântec.

— Zhan'ao, tu ce zici? a-ntrebat meşterul Cao.

— Când vine sorocul la treabă, nu merge să te faci găină, trebuie să cari şi-un ou făcut din tuci!

Meşterul a spus cu voce joasă:

— Băieţi, la treabă! Cine merge la treabă ca din neamul meu o să-l socot! Din mia asta, eu un ban nu vreau, toţi sunt ai voştri!

Bunicul l-a măsurat cu privirea:

— Lasă vorbăraia, meştere!

— Bine, strângeţi ce ne trebuie atunci. Zhan'ao şi Sikui, voi doi duceţi-vă unul în faţă şi unul în spate şi apucaţi bine frânghia de dedesubt. Douăzeci dintre ceilalţi să intre în casă. Cum s-a depărtat sicriul de pământ, strecuraţi-vă toţi odată sub el şi ţineţi-l cu spinările. Restul staţi afară şi mişcaţi-vă când auziţi gongul meu. Băieţi, vă mulţumesc din inimă!

Meşterul Cao, care de obicei se făloşea şi-şi nesocotea oamenii, s-a arcuit până la pământ, iar când s-a îndreptat la loc şi şi-a ridicat capul, avea ochii împăienjeniţi.

Intendentul a venit la ei împreună cu câţiva slujitori, a râs rece şi a spus:

— Încet, încet, să vă căutăm!

Meşterul a spus fierbând de mânie:

— Ce rânduială mai e şi asta?

— Una de o mie de bani de argint! a zis cu răceală intendentul familiei Qi.

La percheziţie, slujitorii au scos la iveală cängile de fier ascunse de oamenii meşterului şi le-au aruncat pe jos. Când s-au izbit de pământ, zornăitul lor a pus un strat de vopsea cenuşie pe feţele cărătorilor.

Intendentul s-a uitat ţintă la cängile de fier şi a zâmbit rece.

Bunicul s-a gândit: „E bine şi aşa! Cel ce prinde cu cangea fundul sicriului nu-i bărbat adevărat”. Un sentiment tragic şi solemn, de parcă s-ar fi dus la un loc de execuţie, i s-a înălţat în inimă. Şi-a legat strâns-strâns manşetele pantalonilor, şi-a ţinut răsuflarea şi s-a încins strâns de tot cu centura de pânză din jurul şalelor.

De cum au intrat cărătorii în camera de doliu, bărbaţii şi femeile, cei mari şi cei mici, care boceau în jurul sicriului familiei Qi şi-au oprit cu toţii cântarea. Fiecare pereche de ochi s-a rotunjit, ţintuindu-i pe cărători şi stacana plină până la refuz de rachiu, care era aşezată pe capacul sicriului. Fumul din camera de doliu era înecăcios, mirosul greu era apăsător, iar feţele celor vii, hidoase ca nişte măşti, pluteau rotindu-se la semiînălţime.

Sicriul mare şi negru al bătrânului academician din familia Qi semăna cu o barcă mare ancorată pe patru taburete scunde. Inimile cărătorilor, dum-dum!, erau gonguri bătând şi tobe bubuind.

Bunicul a dat jos din spinare un odgon gros cât pumnul, împletit din cânepă fină, pe care l-a trecut pe sub sicriu. La capete, odgonul avea laţuri împletite din faşă albă, groasă. Cărătorii au legat şi ei câteva zeci de funii din faşă albă, tot groasă cât pumnul, bine murate în apă, de ogonul de dedesubt, s-au împărţit de amândouă părţile sicriului şi şi-au încleştat toţi mâinile de funii.

Meşterul Cao a ridicat gongul şi dang! a iscat un sunet spart. Bunicul s-a lăsat pe vine în faţa sicriului, în locul cel mai primejdios, cel mai însemnat, cel mai măreţ. Partea din faţă a sicriului, înclinată ca botul unei corăbii, îl apăsa

de nu putea să se aşeze drept pe vine, laţul de bumbac tare şi grosolan îl strângea de gât şi de umeri şi încă înainte să se ridice a simţit greutatea sicriului.

Meşterul a mai bătut de trei ori din gong, iar apoi a urlat din toţi rărunchii:

— Suuuuus!

După ce-a auzit cele trei sunete de gong, bunicul şi-a ţinut respiraţia şi toată suflarea şi puterea din corp şi le-a trecut asupra genunchilor. Ca printr-o negură, a auzit comanda meşterului, iar apoi, cu totul pierdut, şi-a făcut toată puterea strânsă în genunchi să ţâşnească în sus. S-a amăgit că sicriul care adăpostea cadavrul academicianului deja se îndepărtează plutind de pământ şi alunecă precum o corabie cu aburi prin fumul de tămâie care se-ncolăcea în cameră, însă fundul, care i s-a lăsat violent pe cărămizile pătrate de pe jos, şi şira spinării, în care a simţit o durere intensă, i-au risipit iluziile.

Meşterul mai că nu leşinase la pământ. A văzut cum sicriul uriaş a rămas cu totul şi cu totul nemişcat, de parcă ar fi fost un copac căruia i-au crescut rădăcini, şi şi-a văzut şi cărătorii prăbuşiţi la pământ în harababură, ca nişte vrăbii care se ciocnesc brutal de un geam. Feţele lor au trecut de la roşu palid la vineţiu, iar apoi au ajuns de un cenuşiu veştejit, ca urina de porc decolorată. Ştia că totul se sfârşise. Piesa asta dăduse greş! L-a văzut şi pe Yu Zhan’ao, cu suflul şi sângele lui de oţel, stând pe pământ cu o expresie înlemnită ca aceea pe care o au femeile cărora le-a murit un copil şi atunci a ştiut şi mai bine că piesa dăduse greş cu totul şi cu totul şi până la capăt.

Bunicului i s-a părut că-l aude pe bătrânul academician Qi, înmuiat în argintul-viu care împroşca săltăreţ şi voios în toate părţile, râzând rece spre el. Morţii şi viii familiei Qi nu ştiau să râdă decât rece, nu cunoşteau alte chipuri râzătoare şi alte sunete de râs ale speciei umane. Un sentiment că îndură cea mai mare ruşine, o mânie mare

faţă de creatura monstruoasă care era sicriul şi spaima de moarte iscată de durerea adâncă în şira spinării s-au întreţesut într-un singur şuvoi murdar, care i-a asaltat cu violenţă gândurile.

— Băieţi… a spus meşterul, băieţi… nu pentru mine… pentru ţinutul nostru, Gaomi… tot trebuie să-l ridicăm de-aici…

Meşterul şi-a muşcat apoi buricul degetului mijlociu şi sângele negru a început să gâlgâie ţâşnind în afară. A strigat apoi ascuţit:

— Băieţi, pentru ţinutul nostru din nord-est!

Gongul a răsunat din nou, dang! — dang!, iar bunicul a simţit că inima îl doare ca sfâşiată şi că ciocanul nu izbeşte peste burta bombată a gongului, ci în inima lui şi în inimile tuturor cărătorilor.

De data aceasta, bunicul şi-a închis ochii şi s-a aruncat în sus nebuneşte, de parcă vroia să se izbească cu capul de ceva ca să se omoare. (În confuzia ridicării sicriului, meşterul Cao l-a văzut pe cărătorul poreclit Cocoşelul băgându-şi cu o mişcare de mare iuţeală botul în stacană şi sorbind o gură mare de rachiu.) Sicriul s-a îndepărtat zgâlţâindu-se de taburetele de scânduri. În toată camera era o linişte mormântală. Încheieturile cărătorilor trosneau ca pocnitorile.

Bunicul nu ştia că în momentul ridicării sicriului faţa îi era la fel de palidă ca a unui mort. Simţea doar cum laţul de faşă grosolană îl sugrumă de gâtlej şi îi retează umerii şi simţea cum „bucheţelele de păducel” ale vertebrelor i se strâng într-atâta la un loc, că devin un morman de gogoşi din păducel. Şalele lui nu se mai puteau îndrepta, o stare de disperare i-a topit într-o jumătate de secundă toată hotărârea, iar genunchii au început să i se curbeze încet-încet ca fierul înroşit în foc.

Slăbiciunea bunicului a făcut argintul-viu dinăuntrul sicriului să curgă repede către înainte, aşa că botul uriaş

al coşciugului s-a lăsat în jos, aplecându-se pe spatele încovoiat al bunicului. Stacana de rachiu de pe capacul sicriului s-a înclinat şi ea, iar lichidul străveziu a-nceput să se joace, parcă să curgă şi parcă nu, pe margine. Cei din familia Qi nu-şi luau ochii de la stacană.

Meşterul Cao i-a cârpit bunicului o scatoalcă zdravănă.

Bunicul îşi aminteşte cum căpăţâna i-a gemut când a încasat-o, iar şalele, picioarele, umerii şi gâtul i-au fost împinse de palmă în afara lumii senzaţiilor, ajungând să aparţină de un duh nu se ştie de unde venit. În faţa ochilor îi atârna un voal negru, pe care împroşcau bucheţele după bucheţele de scântei aurii, foşăind şi foşnind.

S-a îndreptat de şale, iar sicriul s-a depărtat de pământ mai bine de un metru. Şase cărători s-au strecurat sub fundul lui, şi-au proptit ghearele în pământ şi-au împins în sus cu spinările. De-abia acum a răsuflat bunicul, scoţând o gură de aer cleios, iar în urma lui a simţit un curent fierbinte căţărându-se încet-încet pe gât şi trahee…

Sicriul a fost scos pe cele şapte porţi şi pus sub baldachinul mare şi albastru.

Când şi-a lepădat laţul din spinare, bunicul şi-a deschis conştiincios gura, iar sângele lui carmin a ţâşnit ca o săgeată pe gură şi pe nări…

Pentru că făcuse cândva o asemenea treabă fără pereche, bunicul le dispreţuia din adâncul inimii pe platoşele care stăteau pierdute în jurul sicriului bunicii. Nu vroia să mai zică însă nimic, aşa că a aşteptat ca platoşa trimisă după un mănunchi de fese albe grosolane muiate în apa bălţii să zboare înapoi. Atunci bunicul s-a apropiat şi a legat sicriul cu mâna lui. A ales apoi şaisprezece platoşe, le-a rânduit, a strigat o dată, iar sicriul s-a depărtat de pământ… Sicriul bunicii a fost purtat sub baldachinul ţinut de treizeci şi doi de oameni, iar bunicul s-a gândit din nou la cele întâmplate în acel an… Marea procesiune a familiei Qi s-a târât ca un dragon uriaş şi alb pe drumul cu lespezi

de granit din capitala judeţului Jiao, iar cei de pe margini care n-apucaseră să vadă cataligele, leii şi oamenii mari de foc, se uitau cu un aer trist la figurile asemenea jarului pe moarte ale celor şaizeci şi patru de cărători şi la sângele care ropotea şi susura din şapte-opt nasuri. Bunicul trecuse atunci în spatele sicriului, ducând prăjina pe care se afla greutatea cea mai mică. Burta îi ardea toată, în gură simţea ceva dulciu, iar suprafaţa tare a lespezilor de pe drum împroşca de sub picioarele lui în toate părţile, ca unsoarea…

3

Tata ţinea în mână o puşcă lungă, era înfăşurat în haine de cânepă şi cu ce se cuvine pentru doliu şi stătea în picioare pe un taburet înalt. Stătea cu faţa îndreptată spre sud-vest, bătând o dată şi încă o dată în pământ cu ţeava puştii lui de lemn de *lamei* şi urlând din rărunchi:

— Mamă… mamă… spre sud-vest porneşte… drumu-i mare-mare… corăbii lungi, cu comori în pungi… armăsari iuţi de picioare… bani de drum cu-ndestulare… mamă, mamă… în loc cu dulceaţă, tihnă-ţi găseşte, în loc cu amar, bani cheltuieşte…

Maestrul de ceremonii îl avertizase pe tata că trebuie să răcnească acest cântec de călăuzire de trei ori la rând, căci urletele pline de simţire ale celor dragi, care nu vor să se despartă de mort, petrec spiritul acestuia să se pornească spre Tărâmul Pur aflat în sud-vest. Tata n-a strigat însă decât o dată, iar apoi lacrimile amorţitoare ale durerii i-au astupat gâtlejul. S-a rezemat de puşcă, n-a mai bătut din ea, din gură i-a mai ieşit un „mamă” lung, care odată slobozit nu a mai putut fi stăpânit, iar acest „mamă” tremurător şi prelung, asemenea unui fluture de un roşu adânc şi mare cât un evantai – un fluture cu aripile pline de pete galben-aurii crescute cu totul şi cu totul simetric –,

a zburat înălţându-se şi coborându-se spre sud-vest. Acolo era câmpia deschisă şi aerul care se-nvârtoşa, dar şi soarele agitat şi neliniştit al acelei a opta zi a lunii a patra, care radia, urcând peste Râul Negru un paravan alb. „Mamă” n-a avut încotro şi a trecut în zbor peste acest fals paravan, a şovăit o dată, apoi a schimbat direcţia către est. Deşi tata o petrecuse spre sud-vest ca să caute paradisul, bunica n-a vrut, mergând şi oprindu-se pe zăgazul ocolit pe care le dusese îndesate luptătorilor bunicului, mergând şi oprindu-se, mergând şi oprindu-se, întorcând mai tot timpul capul să privească şi chemându-şi fiul, pe tatăl meu, cu ochii ei asemenea aurului galben. Dacă nu s-ar fi rezemat cu mâinile de puşca cea lungă, tata s-ar fi prăbuşit de mult la pământ, cu capul greu şi picioarele moi. Ochi-Negru, nepricepând ce se întâmplă, s-a apropiat şi l-a dat jos în braţe de pe taburet. Muzica frumoasă cântată de muzicanţi, putoarea grea până la cer pe care o slobozeau grămezile de oameni şi splendoarea scânteietoare a procesiunii s-au unit prefăcându-se într-o ceaţă miasmatică, diavolească şi rea care, asemenea unei pelicule subţiri de plastic de cea mai bună calitate, a înfăşurat carnea şi spiritul tatălui meu.

Cu douăzeci de zile înainte, bunicul îl dusese pe tata să deschidă mormântul bunicii. Ziua aceea nu era una bună pentru rândunele. De cerul jos şi scund atârnau doisprezece nori multicolori, asemenea unor scame rupte de bumbac, din care răzbătea un iz de peşte împuţit şi de creveţi stricaţi. Peste Râul Negru bătea un vânt sloi de rece, un suflu drăcesc se-ntindea peste tot, iar hoiturile câinilor ucişi de grenade în marele război purtat în iarna de dinainte nu se topiseră de tot printre cadavrele palide ale plantelor de apă. Rândunelele de-abia întoarse din migraţia către insula Hainan planau temătoare pe deasupra Râului Negru. Broaştele de-abia începuseră să se iubească şi, negre şi slăbite după hibernarea îndelungată

de peste iarnă, ţopăiau în sus şi-n jos, perpelite de focurile amorului.

Tata s-a uitat la rândunele şi la broaşte, s-a uitat la podul cel mare de peste râu pe care rămăseseră stigmatele dureroase din 1939, iar în inimă i s-a ivit un sentiment însingurat şi buruienos. Oamenii neguroşi care hibernaseră toată iarna însămânţau pământul negru cu sorg, iar zgomotele trupiţei aveau un ritm uşor de distins, care se împrăştia până departe-departe. Tata îl urma pe bunicul meu şi mai bine de zece platoşe care duceau cazmale şi târnăcoape şi se opriseră în faţa mormântului bunicii. Acesta, laolaltă cu cele ale luptătorilor bunicului, alcătuiau un şarpe lung. Pe pământul decolorat de pe mormânt se risipiseră primele smocuri de susai galben-auriu.

Trei minute de tăcere.

— Douguan, nu se poate să-ţi aminteşti greşit, ăsta e mormântul, nu?

— Ăsta e, nu pot să-l uit.

— Ăsta e. Săpaţi!

Platoşele au apucat uneltele şi-au tărăgănat şovăielnice, neîndrăznind să se pună pe lucru. Bunicul a luat un târnăcop, a ţintit mormântul bogat ca un sân şi a trosnit cu putere. Târnăcopul greu şi ascuţit a pătruns cu un plescăit în pământ. Bunicul a tras apoi tare şi a ridicat un bulgăre mare de pământ, care s-a rostogolit pe terenul plat. Movila ascuţită a mormântului s-a surpat.

Când bunicul a trosnit cu târnăcopul în mormânt, inima tatii s-a strâns într-un ghem şi s-a umplut de teamă şi de ură faţă de crudul lui tată.

Bunicul a aruncat târnăcopul într-o parte şi a zis fără vlagă:

— Săpaţi, săpaţi…

Platoşele au înconjurat mormântul bunicii, hârleţele şi târnăcoapele au început să sape şi-ntr-o clipă au nivelat

mormântul, răsturnând pământul negru în toate părţile şi lăsând să se vadă vag conturul gropii dreptunghiulare. Pământul era foarte buretos, iar groapa semăna cu o capcană uriaşă. Platoşele au îndepărtat cu cea mai mare băgare de seamă fiecare strat de pământ. Bunicul le-a zis:

— Săpaţi cu sânge-n voi, mai aveţi mult.

Tata şi-a amintit de scena înmormântării bunicii din seara celei de-a noua zile din luna a opta a anului 1939, când vâlvătaia flăcărilor de pe pod şi cele mai bine de zece torţe care înconjurau groapa luminau faţa moartă a bunicii de parcă ar fi fost vie. Mai apoi, această impresie fusese ascunsă de pământul negru, iar astăzi uneltele de fier o scoteau din nou la iveală. Pe măsură ce stratul de pământ se subţia, tata devenea din ce în ce mai încordat, părându-i-se că dincolo de stratul de pământ vede zâmbetul bunicii primind sărutul morţii…

Ochi-Negru l-a dus pe tata în braţe într-un loc răcoros, l-a bătut uşurel cu palma pe obraji şi i-a strigat:

— Douguan! Trezeşte-te!

Tata s-a trezit, dar nu vroia să-şi deschidă ochii. Pe corp îl treceau năduşeli fierbinţi, în schimb inima îi era o întindere de răcoare, de parcă răceala care se revărsa din groapa bunicii i-o îngheţase într-un fel adânc şi dăinuitor… Groapa se ivise deja limpede, iar când cazmalele au izbit paiele de sorg, acestea au scos o foşnire, iar platoşelor au început să le dârdâie mâinile. După ce au descâlcit la o parte ultima lopată de pământ care acoperea paiele de sorg, s-au oprit cu toţii şi au privit spre bunicul şi spre tata cerând din ochi iertare. Tata le-a văzut tuturor feţele pline de jale şi nasurile zvâcnind. O duhoare de putregai s-a năpustit cu forţă în sus, iar tata a adulmecat-o cu lăcomie, de parcă ar fi mirosit aroma de lapte pe care o răspândeau sânii bunicii când îl alăpta.

— Daţi-le la o parte! La o parte! a mugit bunicul fără pic de milă, privind cu ochi negri spre cei şapte-opt oameni cu

chipuri abătute.

Aceştia n-au avut încotro şi s-au îndoit de şale, scoţând unul câte unul paiele de sorg şi aruncându-le afară din groapă. Paiele, ale căror frunze putreziseră cu totul, strânseseră pe ele strop cu strop de apă străvezie. Se maceraseră atât de mult, că ajunseseră de un roşu aprins şi deveniseră foarte lucioase, căpătând umezeala jadului.

Treptat-treptat, izul care sălta spre în sus a devenit şi mai intens, iar platoşele şi-au acoperit nasurile şi gurile cu mânecile hainelor, clipind de lacrimile ce le curgeau de parcă ar fi avut usturoi pisat pe ochi. În nasul tatii, mirosul acela se prefăcea în mireasmă bogată de rachiu de sorg, ameţitoare, îmbătătoare. A văzut că, pe măsură ce înaintau în jos, apa de pe paiele de sorg era din ce în ce mai multă, iar culoarea era de un roşu din ce în ce mai aprins. Tata s-a gândit că pesemne haina roşie a bunicii vopsise sorgul în roşu – ştia că din bunica cursese ultima picătură de sânge, că înainte să moară carnea îi era la fel de luminoasă şi străvezie ca un vierme de mătase ajuns la maturitate şi că doar culoarea tunicii aceleia roşii putuse să vopsească paiele smaraldii de sorg. Când mai rămăsese doar un strat de fire, tata a început să-şi dorească să vadă cât mai repede chipul bunicii, în acelaşi timp temându-se să i-l vadă. Cu cât paiele se împuţinau, cu atât părea bunica să se-ndepărteze de el: pavăza tangibilă dintre lumea celor vii şi a celor morţi tocmai era înlăturată, însă înstrăinarea lor intangibilă sporea. Din ultimul strat de tulpini de sorg s-a auzit deodată un şuşuit uriaş, iar unii soldaţi au ţipat înspăimântaţi, în timp ce alţii s-au speriat de nici măcar n-au putut să ţipe şi parcă o tălăzuire gigantică, urcată deodată de pe fundul gropii, i-a ridicat afară de-acolo. După multă vreme, cu feţele supte şi mânaţi la treabă de bunicul meu, şi-au lăsat cu băgare de seamă capetele înspre groapă. Tata a văzut patru şoareci de câmp, galben-maronii, care tocmai se căţărau, numai şoşet după şoşet,

afară din groapă, în timp ce un al cincilea, de un alb curat, şedea pe un pai de sorg de o frumuseţe fără pereche aflat exact în mijlocul gropii, strângându-l între gheare de parcă l-ar fi folosit să ghicească viitorul cu el. Toată lumea a privit cu ochi mari cum şoarecii maronii se suie afară din groapă şi-o iau la sănătoasa, în vreme ce şoarecele alb stă mândru şi nemişcat pe picioarele dinapoi, uitându-se la oameni cu ochii lui mici şi negri ca tăciunele. Tata a apucat un bulgăre de pământ şi-a aruncat cu el, iar şoarecele a sărit în aer mai bine de o jumătate de metru, dar n-a ajuns la buza gropii şi a căzut din nou la pământ, alergând apoi nebuneşte de-a lungul marginilor. Platoşele şi-au concentrat toată ura strânsă în suflete asupra şoarecelui alb, iar bulgării de pământ au izbit în jos ca stropii de ploaie, zdrobind până la urmă animalul în mijlocul gropii. Şâşâitul bulgărilor peste ultimul strat de tulpini de sorg l-a făcut pe tata să-i pară nespus de rău – el azvârlise primul, făcându-i apoi şi pe soldaţi să arunce, iar bulgării în marea lor majoritate nici măcar nu nimeriseră şoarecele, lovind în schimb corpul bunicii.

Tata a socotit mereu că în clipa în care bunica a ieşit din pământ, chipul ei era la fel de frumos ca al unei flori, că splendoarea din groapă a fost orbitoare şi că aromele aparte încântau nasul – ceva cu totul şi cu totul ca-ntr-o poveste. Dar platoşele care fuseseră de faţă tăgăduiau că lucrurile ar fi stat aşa: de fiecare dată când vorbeau despre asta, feţele li se strâmbau convulsiv în timp ce înfăţişau extrem de viu înfăţişarea hidoasă a cadavrului putrezit al bunicii şi putoarea lui înăbuşitoare. Tata credea cu tărie că bat câmpii, pentru că el îşi amintea că era perfect limpede la minte în acele momente şi că văzuse cu ochii lui cum, după ce fusese dată la o parte şi ultima tulpină de sorg, chipul zâmbitor şi dulce al bunicii ardea ca un foc aprig, bocnind bezmetic. Iar parfumul ei îi lăsase o amintire profundă şi de durată între buze şi dinţi. Era păcat doar că

acel moment fusese prea scurt. De cum au ridicat din groapă corpul bunicii, înfăţişarea ei dulce şi strălucitoare şi aroma ei adâncă s-au prefăcut într-un fum subţire care a dispărut plutind uşor, lăsând în urmă doar un schelet alb ca zăpada. Tata admitea că în acel moment a simţit de-adevăratelea putoarea aceea greu de îndurat şi care îţi lua nasul, însă în sinea lui nega în esenţă că scheletul de-acolo e al bunicii, aşa că, fireşte, putoarea cadavrului nu era odoarea bunicii.

În acea clipă, expresia de pe faţa bunicului era întru totul deznădăjduită. Cele şapte platoşe care tocmai scoseseră din groapă corpul putrezit al bunicii au alergat până la râu şi şi-au vărsat fierea de un verde întunecat în apa de un verde întunecat a râului. Bunicul a desfăcut o pânză mare şi albă şi a vrut ca tata să-l ajute să ridice scheletul bunicii şi să-l pună în ea. Tata a fost molipsit de zgomotele scoase de cei ce vomau lângă râu, gâtul i s-a întins ca unui cocoşel care cântă şi a slobozit din gâtlej hâcuri şi sughiţuri. Îşi dorea nespus de mult să nu mişte oasele acelea groaznic de palide, pe care atunci le ura din toţi rărunchii.

— Douguan, şi oasele mamei ţi se par murdare? Până şi ţie ţi se par murdare?

Tata a fost mişcat de expresia întristată, cum rareori o mai văzuse, de pe faţa bunicului, aşa că s-a aplecat şi a dibuit să apuce un os de la piciorul bunicii. Oasele palide erau reci ca gheaţa, iar tata a simţit frigul nu numai pe piele – viscerele toate şi casele lor i s-au legat laolaltă într-un sloi de gheaţă. Bunicul a apucat oasele de la umăr şi doar ce le-a ridicat uşurel, că scheletul bunicii s-a făcut bucăţi, întinzându-se de-a curmezişul la pământ, într-o grămăjoară. Craniul de care era înfăşurat părul lung şi negru al bunicii l-a lovit pe bunicul pe laba piciorului, iar din scobiturile adânci care găzduiseră cândva pupilele limpezi precum apa s-au căţărat două furnici roşii

tresărindu-şi antenele. Tata a zvârlit piciorul bunicii, s-a răsucit şi-a luat-o la fugă, plângând în hohote…

4

La amiază, toate ceremoniile se încheiaseră, aşa că maestrul a răcnit:

— Ridicaţi-l!

Privitorii au ţâşnit către câmp ca o mare plină de talazuri. Cei ce pândeau de multă vreme apariţia sicriului pe drumul din afara satului au văzut mulţimea neagră năpustindu-se afară din sat, iar apoi marea procesiune a familiei Yu plutind încetul cu încetul ca un bloc enorm de gheaţă. Pe cele două părţi ale drumului, la fiecare două sute de metri, se afla câte un cort mare din rogojini, deschis în toate părţile, în care erau rânduite mâncăruri bogate, de oferit drept sacrificii de-a lungul drumului sicriului. Aromele amestecate – şi acru, şi dulce, şi amar, şi iute – şi aburul fierbinte asaltau nările, aţâţându-i pe privitori şi făcându-i să le lase gura apă. Trupele călare conduse de Cinci-Zavere dădeau ocoluri prin lanurile de sorg aflate de-a lungul drumului. Soarele puternic se ridicase înalt în mijlocul cerului. Pe pământul negru se rostogoleau fumuri albastru-verzui. Cailor le curgea sudoarea şirlău, aveau nările larg deschise, iar pe părul de la colţurile gurii le atârna spumă pătată cu ţărână. Pe fesele lucitoare şi ude ale fiecăruia se răsfrângea o bucată din soare. Ţărâna neagră spulberată de copitele lor se repezea trei-patru stânjeni în sus, zăbovind acolo şi necutezând să se risipească.

Cel mai în faţă la procesiune se afla un călugăr mare şi gras, a cărui robă galbenă îi lăsa umărul stâng dezvelit. Ţinea în mână o furcă de fier de care atârnau clopoţei şi care răsuna şi clinchetea. O răsucea încoace şi-ncolo, uneori zburând-o către cer, alteori spre mulţime, însă

parcă era legată de corpul lui cu fire – oricum o zvârlea, nu pleca niciodată de lângă el şi nu cădea niciodată pe pământ, ci doar la el în mână. Jumătate dintre privitori îl cunoşteau pe călugăr şi ştiau că e un vagabond de pe lângă templul Tianqi, care nu ardea tămâie, nu citea din sutre, bea boluri mari de rachiu, mânca cu mare îndrăzneală carne şi peşte şi-avea în mănăstire şi o femeie sfrijită, dar de o rodnicie cu totul nemaipomenită, care-i născuse o şleahtă mare de călugări mititei. Călugărul deschidea cu furca lui drumul înţesat de oameni, în clipa în care el arunca cu ea spre capul vreunuia, toţi privitorii îmbulzindu-se înapoi. Pe faţă i se desluşea un zâmbet vesel.

Imediat în spatele călugărului venea o platoşă în mână cu o prăjină lungă, pe care atârna un stindard pentru chemarea înapoi a spiritului, împletit din treizeci şi două de fâşii de hârtie albă şi potrivindu-se astfel întâmplător cu vârsta bunicii. În acea zi fără vânt, steagul de chemare a spiritului tot fâşâia bezmetic în văzduh. Şi mai în spate, venea un însemn înalt de cinci stânjeni, proptit de un soldat puternic şi viguros; era făcut din damasc alb, îi atârnau ciucuri din fir argintiu şi-avea scris pe el câteva rânduri de semne mari şi negre: „Sicriul doamnei Dai, care s-a bucurat de viaţă treizeci şi doi de ani, soţia comandantului luptătorilor de gherilă Yu Zhan’ao din ţinutul Gaomi din nord-est, Republica China”. În spatele însemnului, baldachinul mic învăluia tăbliţa bunicii de stăpână a spiritului, iar în spatele ei, baldachinul mare învăluia coşciugul. În tânguielile pline de tristeţe ale suflătoarelor şi gongurilor, şaizeci şi patru de platoşe mergeau cu acelaşi pas, ca şaizeci şi patru de marionete cu aţe. Imediat în spatele sicriului veneau un număr neştiut de steaguri, pânzeturi, umbrele şi evantaie, steaguri sacrificiale multicolore, oameni de hârtie şi cai de hârtie, pini albi şi sălcii de zăpadă. Tata, înfăşurat în cânepă şi

purtând toate cele de doliu, ţinea în mână un baston de doliu din lemn de salcie şi era sprijinit de două platoşe cu creştetele rase, scoţând câte un bocet la fiecare pas. Bocetul lui fără lacrimi era cel standard, iar ochii îi erau veştejiţi şi fără expresie – trăsnet fără ploaie. Acest fel de bocet pe uscat îi mişca mai tare pe oameni decât plânsul cu lacrimi, şi nenumăraţi privitori au fost cuprinşi de emoţie la vederea lui.

În spatele tatii mergeau umăr lângă umăr bunicul şi Ochi-Negru, amândoi cu feţele serioase şi inimile grele: nimeni n-ar fi putut ghici la ce se gândeau.

Mai bine de douăzeci de platoşe cu puştile în mână erau strânse ciorchine în jurul bunicului şi-al lui Ochi-Negru, baionetele lor sclipicioase scânteind cu luciri verzi-albastre. Pe faţă li se vedea încordarea, de parcă urmau să dea ochii cu vreun duşman cumplit. În spatele lor veneau peste zece grupuri de muzicanţi din ţinutul Gaomi, care cântau împreună muzica aceea graţioasă. Mai veneau şi cei costumaţi în personaje de legendă, care ţopăiau şi săltau bezmetic pe catalige după bătaia tobelor, precum şi oameni deghizaţi în lei – două haite care dădeau din coadă şi scuturau de cap, stârniţi de un om cu mască, şi care se rostogoleau şi făceau tumbe peste tot pe drum.

Marea procesiune a familiei mele şerpuia şi se întortochea pe o distanţă de doi *li.* Oamenii erau mulţi şi drumul strâmt, aşa că se mergea anevoios, iar pe deasupra trebuiau oferite şi sacrificiile în corturile de pe margine. La fiecare dintre acestea, trebuia oprit sicriul şi aprinsă tămâie, iar maestrul trebuia să ţină în mână un vas ritual de bronz şi să îndeplinească o sumă de ceremonii vechi. Înaintarea se făcea astfel extrem de lent. Călugărul care flutura din furcă obosise de mult şi-avea corpul acoperit de sudoare puturoasă şi veşmântul galben, leoarcă de apă; furca suna şi ea obosită şi nu mai zbura nici în sus şi nici departe. Toţi participanţii la ceremonie simţeau o durere

nesfârşit de mare şi în spirit, şi în oase şi-aşteptau să se termine cât mai repede această grea osteneală. Platoşele care purtau baldachinele îl ţintuiau mânioase pe maestrul care îndeplinea ceremoniile cu vasul ritual în mână şi se uitau la mişcările lui ceremoniale – pompoase, afectate, pretinzându-se tragice şi solemne şi făcute şi pe îndelete, şi cu bună rânduială –, de-abia ţinându-se să nu se năpustească asupra lui şi să-i hăpăie sacrificiile. Trupele călare conduse de Cinci-Zavere erau cele mai ostenite, alergaseră între sat şi cimitir şi înapoi ca suveica de la războiul de ţesut, aşa că acum toţi caii suflau şi gâfâiau, iar pielea de pe picioare şi de pe burtă le era pătată de un strat gros de pământ negru.

Procesiunea ajunsese la trei *li* de sat, coşciugul se oprise din nou pentru a aduce sacrificii, iar maestrul de ceremonii arăta la fel de plin de spirit, serios şi conştiincios, când în faţă a răsunat deodată o armă, iar platoşa care sprijinea cu amândouă mâinile prăjina de bambus s-a lăsat încet-încet la pământ, iar însemnul s-a prăbuşit într-o parte pe drum, izbindu-i în cap pe privitori. Imediat după ce s-a auzit împuşcătura, marginile drumului s-au dat peste cap răscolindu-se ca râurile şi mările, mulţimile s-au încâlcit, în ghemuri negre, asemenea muşuroaielor de furnici, şi nu s-au mai văzut decât nenumărate picioare în mişcare şi nenumărate ţeste fugind în devălmăşie, în timp ce plânsetele, urletele şi strigătele de spaimă făceau un vacarm ca un torent uriaş ce mătură la o parte un stăvilar.

După detunătură, dinspre mulţimile aflate pe amândouă părţile drumului au zburat mai bine de zece grenade negre ca smoala, care au căzut între picioarele platoşelor, zuzuind şi scoţând un fum alb.

Cineva a urlat de pe margine:

— Săteni, culcat!

Sătenii se-nghesuiseră atât de mult, că de-abia mai puteau să se mişte, aşa că n-au putut decât să vadă nişte

platoşe culcându-se la pământ şi grenadele cu mânere albe de lemn zguduindu-se, scrâşnind şi slobozindu-şi teroarea lor de moarte de un albastru-închis.

Grenadele au explodat una după alta, iar suflurile lor aurii s-au repezit ca nişte evantaie şi cu mare violenţă, ucigând şi rănind mai bine de zece platoşe şi făcându-i lui Ochi-Negru o gaură în fund, din care sângele a început să curgă cu un susur. Acoperindu-şi fundul cu mâna, a răcnit:

— Fulai! Fulai!

Dar Fulai, cel aproape de-o vârstă cu tata, nu putea să răspundă chemării lui şi nu putea să vină să-l slujească cu hărnicie şi dăruire. Din cele două bile de sticlă, una roşie şi una verde, găsite cu o seară înainte la percheziţionare în buzunarul doctorului venit călare pe măgar, tata i-o dăduse pe cea verde, iar Fulai, de parcă rostuise o comoară, o ţinuse întruna în gură, rostogolind-o cu vârful limbii. Tata a văzut-o acum în sângele care-i curgea lui Fulai din gură – o bilă verde ca jadul, verde cum nu se poate mai verde, toată o lumină verde scânteietoare şi asemenea cu elixirul vieţii scuipat de vulpea magică din legendă. Maestrului de ceremonii, în mână cu vasul lui ritual, o schijă mare cât un bob de soia i-a retezat arterele de la gât, din care a ţâşnit sânge de un roşu aprins. Gâtul i s-a prăbuşit într-o parte, iar vasul i-a căzut la pământ, rachiul dinăuntru cernându-se pe jos şi prefăcându-se într-un fum subţire. Sângele lui biciuia pământul ca o ploaie deasă, scobind în el o gaură cât un pumn. Baldachinul cel mare a fost dat pe jumătate la o parte, scoţând la iveală sicriul negru al bunicii.

Din grămada de oameni de pe margine, cineva a strigat iar tare:

— Săteni, la pământ!

În urma răcnetului, o nouă salvă de grenade a venit în zbor. Bunicul l-a cuprins cu braţul pe tata şi s-a rostogolit cu el până în şanţul puţin adânc de la marginea drumului.

Câteva zeci de picioare au călcat pe braţul rănit al bunicului, dar el n-a simţit decât o apăsare grea şi deloc durere. Cam jumătate dintre platoşele de pe drum aruncaseră armele şi, ţinându-se cu mâinile de cap, o zbughiseră ca şoarecii; cele ce nu-şi zvârliseră puştile stăteau în picioare prosteşte, aşteptând liniştite explozia. Bunicul a văzut până la urmă un om care arunca cu grenade. Faţa lui îi părea bunicului asemenea unui drum nesfârşit de lung aşternut cu ţărână pământie şi semeaţă, din care se împrăştie o odoare de vulpe vicleană. Faţa asta purta limpede pecetea ţărănoilor din A opta – era regimentul Jiao-Gao! Erau oamenii lui Jiang Picioruş! A opta!

Grenadele au mai explodat o dată violent. Fumul lor se rostogolea pe deasupra, ţărâna se repezea spre cer, iar schijele se aruncau fâşâind ca lăcustele către marginile drumului, în timp ce oamenii veniţi să privească picau seceraţi ca snopii. Mai bine de zece platoşe au fost ridicate de pe drum de suflul uriaş, care-a tăiat braţe şi a retezat picioare, în timp ce maţe puturoase şi sânge împuţit s-au cernut ca o grindină sau ca iubirea cea blândă şi frumoasă peste capetele oamenilor.

Bunicul şi-a scos neîndemânatic pistolul, a luat la ţintă căpăţâna celui din A opta, care se ridica şi se cobora pe deasupra celorlalte mii de capete, a apăsat cu afecţiune pe trăgaci şi glontele l-a nimerit pe soldat drept între sprâncene, făcându-i ochii verzi să-i sară blând din orbite ca larvele pe care le depun moliile.

— Tovarăşi, la atac! Luaţi-le armele! a urlat un soldat din A opta din mijlocul mulţimii.

Ochi-Negru şi platoşele, care îşi reveniseră acum, au ţintit spre mulţime, trăgând la nimereală. Fiecare rafală muşca din carne şi fiecare glonte sfredelea unul după altul câteva corpuri şi de-abia apoi, deşi parcă ar fi vrut să continue, se oprea într-un trup sau cădea la pământ,

desenând deprimat un arc frumos prin aer.

Bunicul vedea trăsăturile distincte ale celor din A opta în rândul mării de oameni aflate în vâltoare. Se zbăteau cu disperarea înecatului, iar expresia de lăcomie şi hainie de pe feţele lor îl făcea să se simtă de parcă cineva îi răsucea un cuţit în inimă.

Sentimentele bune pe care începuse în vremurile vechi să le nutrească încet-încet faţă de Armata a opta s-au prefăcut într-o ură neînfrânată, iar bunicul a făcut cu mare precizie ţăndări chip după chip purtând acea expresie. Era încredinţat că el nu ucisese pe nimeni din greşeală, iar în anii şi lunile solitare de mai apoi şi-a dat seama că cei nimeriţi de gloanţele lui Ochi-Negru şi ale platoşelor şi prăbuşiţi la pământ fuseseră toţi doar oameni buni şi nevinovaţi.

Tata s-a eliberat de sub subsoara bunicului, şi-a scos coltul, dar talazurile de vuiete din jur îi tulburau şi ochii şi urechile. Instinctiv, a tras un foc. Potrivit obiceiului său, a urmărit cu privirea traiectoria primului glonte. A văzut cum capul rotund al acestuia pătrunde în linie dreaptă direct într-o gură larg deschisă. Era gura unei femei de douăzeci şi ceva de ani, cu părul strâns într-un coc mic, cu buze roşii viu colorate, dinţi de jad de un alb imaculat şi bărbie bogată – toate elemente însemnate în alcătuirea chipului frumos al unei femei. Tata a auzit cum gura aceea slobozeşte un strigăt ca un orăcăit de broască şi a văzut cum dă pe dinafară din ea sângele proaspăt, amestecat cu bucăţi sfărâmate de dinţi. Femeia şi-a deschis ochii mari verzi-cenuşii, tandri şi afectuoşi, şi l-a privit pe tata, apoi s-a prăbuşit scurt la pământ, iar şuvoaiele de oameni au înghiţit-o pe loc.

În sat a răsunat semnalul de atac, iar bunicul a văzut mai bine de o sută de soldaţi din regimentul Jiao-Gao fluturându-şi armele şi ciomegele şi aruncându-se în atac cu strigăte mari, sub comanda lui Jiang Picioruş. În lanul

de sorg de la sud, Cinci-Zavere şi-a plesnit calul bălţat peste fund cu latul sabiei şi şi-a condus oamenii în mare galop către nord. Calul lui gâfâia ca un tuberculos, cu sudoarea de pe grumaz ca mierea de groasă şi vâscoasă. Oamenii care se răspândiseră care-ncotro stăteau în drumul cailor, dar Cinci-Zavere şi-a îmboldit calul să se repeadă în mijlocul şuvoiului. Ceilalţi călăreţi l-au urmat. Oamenii nu se mai puteau mişca şi se ciocneau de corpurile cailor, care acum parcă fuseseră prinşi într-o mlaştină – îşi înălţau gâturile şi nechezau disperaţi. Lângă Cinci-Zavere, doi cai au fost prăvăliţi la pământ de mulţimea înnebunită, iar călăreţii lor s-au prăbuşit şi ei într-o parte, în urma cailor. Nenumărate picioare negre au călcat peste trupurile cailor şi peste corpurile călăreţilor, şi oamenii, şi caii zdrobiţi scoţând aceleaşi ţipete disperate şi jalnice. Un soldat din regimentul Jiao-Gao care avea un pistol în mâini, dar nu putea să tragă din el – era pesemne cel care îl ucisese pe purtătorul însemnului funerar – a fost măturat de valurile de oameni şi adus în faţa lui Cinci-Zavere, a cărui figură frumoasă într-o secundă s-a schimonosit fioros. Soldatul a deschis foc, dar glontele a zburat spre cer. Sabia japoneză a lui Cinci-Zavere a fulgerat rece şi l-a scurtat pe celălalt de căpăţâna lui acoperită de un păr tuns perie. Bucata aceea de cap a zburat ca o pălărie neagră peste capetele celor din jur, împroşcând mai bine de zece feţe cu sânge negru.

La auzul ţipetelor şi zbieretelor bunicului, platoşele rămase pe drum s-au strâns la un loc şi, adăpostindu-se în spatele obiectelor ceremoniale şi al corturilor de rogojini înălţate pentru sacrificiile de la marginea drumului, şi-au răpăit armele înspre trupele lui Jiang Picioruş.

Bunicul răpise mulţi oameni regimentului Jiao-Gao, iar seva viguroasă a acestuia fusese mult păgubită. Cei din regiment n-aveau nicio mână de arme bune, dar erau plini de un spirit de sacrificiu care îi făcea să înainteze curajos.

Deşi gloanţele platoşelor îi secerau fără încetare, făcându-i să cadă cu capul înainte la pământ şi să muşte ţărâna, iuţeala cu care atacau nu scădea – armele primitive din mâinile lor puteau să-şi îndeplinească rolul numai în lupta corp la corp. Aşa că avansau val după val, iar forţa uriaşă dezlănţuită de spiritul lor eroic şi neînfricat a spulberat tabăra platoşelor, ale căror gloanţe zburau acum numai către cer. Cei din regimentul Jiao-Gao care au reuşit să se apropie au aruncat câteva zeci de grenade, iar platoşele, speriate de explozii, au luat-o la sănătoasa, târându-şi armele după ele. Schijele nemiloase le prindeau însă din urmă, sfâşiindu-le carnea. Această salvă de grenade a făcut ca şi peste muzicanţii, leii şi cei de pe catalige rămaşi la marginea drumului să se abată nenorocirea. Goarnele şi celelalte instrumente la care cântau la înmormântările oamenilor le-au însoţit muzicanţilor membrele smulse în zborul lor către cer, iar apoi au coborât legănându-se la pământ. Oamenii de pe catalige aveau picioarele legate de ele şi nu se puteau mişca uşor. Când a început brambureala, cei mai mulţi dintre ei au fost împinşi la marginea drumului, iar cataligele lor au fost prinse în pământ ca nişte bulumaci, în timp ce ei se prăvăleau în lanurile de sorg ca nişte copaci uscaţi. Cei loviţi de schije scoteau strigăte şi mai crâncene, iar expresia de groază de pe feţele lor era şi mai remarcabilă.

Când Cinci-Zavere a văzut platoşele înfrânte pe drum, a fost cuprins de îngrijorare şi buimăceală. Hăcuia mânios oameni cu sabia, iar calul bălţat de sub picioarele lui îi muşca precum un câine pe cei de care se ciocnea cu botul. În faţa şi în spatele lui răsuna zgomotul luminos al sabiei tăind oameni şi râsul inimos al celor cărora spaima de moarte le lua minţile.

Cinci-Zavere îşi conducea oamenii spre drum când i-a izbit o salvă mare de grenade cu mâner de lemn lansate de cei din regimentul Jiao-Gao. La mulţi ani după aceea,

bunicul şi tata îşi aminteau de iscusinţa cu care se folosiseră de grenade soldaţii aceia, ca un şahist ageamiu care, printr-o mişcare bizară şi murdar de mârşavă, învinge un campion ce nu poate să nu-şi accepte înfrângerea, dar socoteşte în sinea lui că a fost înfrânt ca un prostovan. În acea zi, pe când se retrăgeau spre Râul Negru, tata a fost nimerit în buci de un glonte refolosit tras dintr-o puşcă Hanyang stricată. Bunicul nu mai văzuse niciodată o asemenea rană. O întreagă întindere de sânge cleios, de parcă de-acolo ar fi mursecat un câine. Regimentul Jiao-Gao ducea lipsă de gloanţe, aşa că după fiecare bătălie soldaţii culegeau tuburile să le refolosească; vârfurile gloanţelor erau turnate dintr-un răhăţiş de nu ştiu ce fel, pentru că, de cum ieşeau din cămara puştii, se topeau şi-şi urmăreau ţinta ca un şiroi de muci fierbinţi. Tata de-un asemenea glonte fusese nimerit. Salva aceea de grenade a făcut prăpăd printre oamenii lui Cinci-Zavere, dând de-adevăratelea peste cap şi oamenii, şi caii. După ce-a săltat nechezând prin aer, calul bălţat al lui Cinci-Zavere a rămas prăvălit pe drum ca un zid prăbuşit, cu o gaură în burtă cât pumnul de mare, prin care au tulit-o mai întâi maţele şi pe urmă şi sângele. Cinci-Zavere a fost azvârlit în şanţul deloc adânc de lângă drum şi de-abia ce s-a târât afară din el, că i-a şi văzut pe cei din A opta repezindu-se spre el cu baionetele scăpărătoare în mâini. Şi-a aşezat drept automatul de la gât şi a trimis o rafală, iar mai bine de zece atacatori au căzut la pământ în faţa lui, bătând din mâini şi din picioare. Zece şi mai multe platoşe călări, care nu fuseseră rănite, s-au năpustit în mijlocul celor din A opta, hăcuindu-i cu săbiile. Duşmanii au împuns cu şpăngi şi capete de halebardă în burţile cailor. După pocnete şi bocnete, şâşâieli şi zuzuieli, platoşele, însoţite de cei din regimentul Jiao-Gao, şi-au lipit cu căldură spinarea sau burta de pământul negru din ţinutul Gaomi din nord-est şi nu s-au mai sculat. Doi cai

care avuseseră norocul să scape din explozii galopau înspre râu cu coamele în vânt, cu scările goale biciuindu-le fără încetare burţile şi cozile zburlite şfichiuind prin praful negru, cu totul firesc şi neîngrădiţi.

Trei soldaţi din regimentul Jiao-Gao şi-au înfipt scrâşnind din dinţi şpăngile în burta şi pieptul comandantului trupelor de cavalerie ale platoşelor, care se făcea vinovat de moartea atâtora dintre ei. Cinci-Zavere a prins cu amândouă mâinile ţeava încinsă a unei puşti şi a zvâcnit în sus. Ochii i s-au rotit violent, iar pupilele negre i-au pierit îndărătul pleoapelor. Genele lungi-lungi i-au acoperit ochii cenuşiu-argintii, în timp ce din gură i-au ieşit şuvoaie fierbinţi de sânge. Soldaţii din regimentul Jiao-Gao şi-au smuls cu putere baionetele năclăite în sângele fierbinte. Cinci-Zavere a rămas cuviincios în picioare o clipă, iar apoi a căzut încetul cu încetul în şanţul drumului. Soarele lumina albul ca porţelanul de fin al ochilor lui, trimiţând înapoi două luciri firave şi spălăcite de lumină. Cei trei soldaţi inamici s-au năpustit cu lăcomie asupra corpului său, înhăţându-i automatul rusesc de la gât şi mauserul nemţesc vârât la brâu. O şopârlă pe care miile şi zecile de mii de picioare o goniseră până-şi ieşise din minţi s-a suit pe pieptul lui şi a rămas acolo răsuflând greu. Sângele lui Cinci-Zavere a scăldat corpul ei butucănos şi cenuşiu, iar din ochii ei ficşi şi îngheţaţi a săgetat acea lumină a târâtoarelor care face inimile oamenilor să palpite.

Una dintre platoşe, un tânăr căruia explozia îi retezase piciorul, şi-a aruncat carabina şi sabia în faţă şi şi-a ridicat mâinile palide către un soldat din regimentul Jiao-Gao, care se năpustea spre el. Buza lui de sus, pe care tocmai răsăriseră câteva fire mărunte de mustaţă, s-a răsucit drăgălaş în sus, iar ochii de-abia mijiţi i s-au umplut de lacrimile spaimei de moarte. A implorat:

— Unchiule… nu mă omorî… unchiule… nu mă omorî…

Soldatul, care avea ochii gălbui, a şovăit o clipă, şi-a tras înapoi grenada pe care se pregătea să o arunce în capul tânărului şi s-a aplecat să pescuiască de pe jos carabina şi sabia. Până s-apuce să se-ndrepte la loc din şale, s-a auzit un plici şi o halebardă a intrat prin burta tânărului, ieşindu-i prin spate. Soldatul cu ochii gălbui a văzut cum băiatul frumos şi ca un castravete de plăpând din faţa lui se zguduie din tot corpul, îşi încleştează mâinile pe halebardă, deschide gura larg şi ţipă: „Mamă…” Capul i s-a pleoştit apoi pe umeri. Soldatul cu ochi gălbui s-a răsucit mânios şi a văzut un camarad lovit de un glonte în şale – un om cu figura negricioasă, de vârstă mijlocie, întins acum îndurerat pe burtă tocmai pe halebarda care se făcuse una cu corpul tânărului: în acelaşi timp în care el vâra halebarda în burta platoşei, un glonte din mauserul altei platoşe rănite îi străpunsese rinichiul stâng.

Nimicirea cavaleriei a făcut voinţa de luptă a platoşelor să se risipească, iar cei care se adăpostiseră în spatele obiectelor ceremoniale şi rezistaseră cu dârzenie au luat-o şi ei la fugă către sud, târându-şi armele după ei. Cât de mult au zbierat bunicul şi Ochi-Negru la oamenii lor, tot n-au putut să le oprească retragerea iepurească. Bunicul a scos un oftat lung şi, cărându-l pe tata cu o mână, s-a arcuit din şale şi-a fugit şi el către Râul Negru în timp ce continua să tragă.

Bravii soldaţi din regimentul Jiao-Gao, atât de iscusiţi în luptă, au cules armele aruncate de platoşe şi, ca nişte tigri cărora le-au crescut aripi, s-au năpustit chiuind în urmărire, cu Jiang Picioruş, comandantul regimentului, ca de obicei în frunte. Bunicul a apucat o treişopt japoneză azvârlită de-o platoşă care fugea de-i scăpărau călcâiele, s-a trântit în spatele unei grămezi de balegi, a tras închizătorul şi-a adus glontele în cămară – după prima detunătură, bunicul îşi dăduse jos braţul rănit din jurul gâtului – şi şi-a sprijinit patul puştii de umărul umflat care-

i furnica tot din pricina rănii. Inima ce-i bătea nebuneşte i se lipise parcă de umăr, iar căpăţâna lui Jiang Picioruş sălta încoace şi-ncolo în cătarea puştii. Pentru siguranţă, bunicul a hotărât să tragă spre piept. A tras şi, în acelaşi timp cu pocnitura, tata a văzut cum Jiang Picioruş se prăbuşeşte la pământ cu braţele încrucişate. Soldaţii din regimentul Jiao-Gao, până atunci mândri şi plini de ei, s-au culcat la pământ zăpăciţi şi bezmetici, iar bunicul a prins ocazia şi, trăgându-l pe tata, s-a pus la drum pe pământul din care şâşâiau firişoare de fum, grăbindu-se să-şi prindă din urmă soldaţii risipiţi peste tot.

Glontele bunicului îl rănise pe Jiang la gleznă, iar sanitarul s-a târât până la el să-l panseze. Când comandanţii de detaşamente s-au târât şi ei la el să-l vadă, Jiang era galben ca ceara, iar pe faţă îl trecuseră toate sudorile, însă le-a spus hotărât:

— Repede, lăsaţi-mă pe mine, porniţi în urmărire! Mergeţi să puneţi mâna pe arme! Una nu trebuie s-o lăsăm să ne scape, la atac, tovarăşi, la atac!

La îndemnurile lui Jiang, soldaţii întinşi pe pământ s-au ridicat în picioare şi, întâmpinând doar focuri răzleţe, s-au aruncat în urmărire ca tigrii şi dragonii. Platoşele, sfârşite şi vlăguite, au renunţat pur şi simplu să mai alerge – şi-au aruncat armele şi au aşteptat să se predea.

— Trageţi, trageţi! a urlat bunicul.

Un soldat mai dintr-o bucată a zis:

— Domnule comandant, să nu-i mai întărâtăm, dacă vor arme, să li le dăm. Noi o să mergem acasă să ne semănăm sorgul.

Ochi-Negru a tras un foc, care n-a nimerit nici măcar un fir de păr, dar în schimb a făcut trei automate ale regimentului Jiao-Gao să secere o bună bucată de vreme. Trei platoşe au fost rănite, iar una a fost ucisă. Cele trei automate fuseseră primite de bunicul la schimb când îl răpise pe Leng Ciupitul-de-vărsat – le rostuise ca să

omoare oameni cu ele, dar acum, că le pierduse, deveniseră unelte prin care alţi oameni îi omorau pe-ai lui. De unde le mai scosese Leng Ciupitul nici dracu' nu ştie.

Ochi-Negru vroia din nou să tragă, când un soldat vânjos l-a cuprins cu braţele:

— Lasă, comandante, să nu-i mai întărâtăm pe câinii ăştia turbaţi.

Regimentul Jiao-Gao s-a apropiat, iar când bunicul a văzut uneltele acelea minunat de rele şi-a lăsat vrând-nevrând în jos ţeava puştii.

Atunci, din spatele marelui zăgaz de pe Râul Negru au început să latre mitralierele. O bătălie şi mai crudă îi aştepta de mult timp pe platoşe şi pe cei din regimentul Jiao-Gao îndărătul zăgazului.

5

După toamna ploioasă şi cu vreme mereu închisă a anului 1939, a urmat iarna rece, în care picăturile de ploaie s-au prefăcut în gheaţă. Câinii pe care tata şi mama, laolaltă cu iscusiţii şi curajoşii lor tovarăşi, îi împuşcaseră şi-i aruncaseră în aer cu grenade au îngheţat împreună cu cocenii de sorg culcaţi şi prăbuşiţi de-a valma în lăsătura umedă unde se strângea apa. Câinii care muriseră în explozia grenadelor japoneze cu petale sau se omorâseră cu cruzime unii pe alţii, din gelozie sau luptând pentru întâietate, au îngheţat împreună cu plantele de apă veştejite din Râul Negru. Ciorile chinuite de foame ciuguleau cu ciocurile lor tari şi vineţii stârvurile îngheţate bocnă ale câinilor, plutind încoace şi-ncolo între râu şi lăsătură ca vălătuci după vălătuci de nori negri. Pe Râul Negru se închegase o gheaţă foarte groasă care, în apropiere de leşurile câinilor, era acoperită peste tot de găinaţ verde de cioară. Şi în lăsătură se închegaseră întinderi de gheaţă albă, în care se îmbinau ierburi de apă,

sloiuri de gheaţă şi bulgări de pământ: când mergeai pe deasupra, gheaţa aceasta se crăpa pe dată cu un pocnet. În această iarnă nespus de lungă, bunicul, tata, mama şi femeia Liu au hibernat în satul ruinat. Mama şi tata cunoşteau relaţia dintre aceasta din urmă şi bunicul meu şi nu aveau absolut nimic împotrivă. Grija pe care femeia Liu le-a purtat-o în acele zile grele bunicului, tatii şi mamei nu s-a şters din memoria familiei noastre nici după câteva zeci de ani. Numele femeii Liu stă scris strălucitor în ruloul familiei după cel al Iubitei, care vine după cel al bunicii, care vine după cel al bunicului.

După ce unul dintre ouăle tatii fusese sfâşiat de câinele roşietic al familiei mele, bunicul căzuse într-o deznădejde fără seamăn. Femeia Liu i-a adus mângâiere şi i-a spus că usturoiul cu un singur căţel e mai usturoiat. Frumuşica (mama mea), stârnită de ea, i-a sculat tatii cocoşelul pe care rana îl urâţise şi-l făcuse şui, arătând astfel că mirosul de tămâie al sacrificiilor în neamul Yu nu va fi curmat. La aflarea veştii, bunicul a înnebunit de bucurie, a dat fuga afară din şopron şi şi-a împreunat mâinile a rugăciune către văzduhul albăstriu. Toate acestea sunt poveşti petrecute toamna târziu, când pe cer îşi făcuseră apariţia stolurile de gâşte care, aranjate în rânduri ordonate, se îndreptau în zbor spre sud, iar în lăsătură începuseră să se închege ţurţuri în formă de colţi de câine. După ce vântul de nord-vest a bătut de câteva ori, a început o iarnă geroasă cum de puţine ori s-a văzut în istorie.

Şopronul în care îşi duceau zilele bunicul şi ceilalţi era ticsit de frunze uscate de sorg; în şopronul în care făceau de mâncare era la păstrare o mare cantitate de boabe de sorg. Pentru a-şi suplimenta hrana, a-şi întări fizicul şi a deveni mai sănătoşi, bunicul şi tata mergeau des la vânătoare de câini. Purtau nădragi şi şube cusute de femeia Liu din blăni de câine şi căciuli tot din piele de câine, făcute de femeia Liu laolaltă cu mama. Se trânteau

pe movila din spatele lăsăturii şi întindeau ambuscade câinilor. Cei ce veneau acum să mănânce oameni morţi erau câini sălbatici, fără organizare şi fără disciplină. După ce câinele roşietic al familiei mele fusese împuşcat, câinii din ţinutul Gaomi din nord-est se răzleţiseră şi semprăştiaseră, nemaiînchegându-se în vreo haită mai mare. Lumea oamenilor, care în toamnă părea să fie stăpânită de câini, se răsturnase la loc peste iarnă. Natura omenească înfrânsese natura câinească, potecuţele cenuşii bătătorite de labele câinilor îşi toceau treptat-treptat culoarea în pământul negru din jur, şi doar amintirile şi imaginaţia te-ajutau să distingi întru câtva drumurile cu hârtoape râmase de pe vremea când ei dominau hegemonic peste lume.

Bunicul şi tata vânau câte un câine la fiecare două zile şi de fiecare dată omorau doar unul. Carnea de câine, plină de energie şi săţioasă, le asigura o hrană bună şi cantitatea necesară de căldură, făcându-i pe tatăl meu şi pe bunicul meu să intre în primăvară cu spiritul plin de vigoare şi trupul puternic. Blănile despuiate de pe câini erau prinse în cuie pe zidurile prăbuşite ale satului şi de departe se vedeau ca nişte fresce frumoase. În primăvara anului 1940, tata se înălţase cu două palme, mai cu seamă datorită faptului că mâncase atâta carne de câine. Era o carne bună de câine, pentru că toţi câinii care mâncau carne îngheţată de om erau graşi şi robuşti: mâncând carne bună de câine toată iarna se cheamă că tata a mâncat toată iarna, indirect, carne de om mort. Că tata s-a făcut mai apoi un bărbat puternic ca un tigru, care ucidea fără să clipească, să nu aibă oare legătură cu faptul că toată iarna asta a mâncat indirect carne de om?

Sigur însă că, ocazional, mai schimbau gustul, iar bunicul îl ducea pe tata în lăsătură la vânătoare de gâşte sălbatice.

Porneau când soarele se lăsa peste munţi, se-adăposteau

în hăţişul de coceni morţi de sorg şi se uitau cum un soare mare, asemenea unei plăcinte ovale însângerate, se coboară încet-încet, iar gheaţa albă din lăsătură e parcă împroşcată de un strat de sânge. Cadavrele de om sau de câine, care la început ieşeau pe jumătate din apă, ieşeau acum pe jumătate din gheaţă: stârvurile de câini îşi rânjeau dinţii şi boturile, stârvurile de om îşi rânjeau şi ele dinţii şi boturile. Ciorile, care mâncaseră pe săturate, îşi scăpărau aripile aurii zburând către sat, unde, în vârfurile copacilor înalţi, se aflau şi cuiburile lor. Flăcăruile necurate din lăsătură, verzi la culoare, săltau fulgerând (la câteva zeci de ani după aceea, în zilele pâcloase, scânteiau mereu flăcărui necurate – erau vremurile în care apăreau multe flăcărui necurate) nu erau foarte multe, dar erau deosebit de frumoase. Bunicul şi tata erau îmbrăcaţi în blăni de câine din cap până-n picioare, cu pielea pe dinăuntru şi blana pe dinafară, părând pe un sfert oameni şi pe trei sferturi câini. Tata avea o poftă zdravănă de mâncare şi tocmai mânca cu înghiţituri mari o plăcintă din făină de sorg cu carne sărată de câine în ea. Bunicul i-a zis să plescăie mai încet, de teamă să nu fie auziţi de gâştele care se roteau acum jos pe cer. Bunicul spunea că gâştele au auzul ager şi că în direcţia vântului aud până la zece *li*, iar împotriva vântului la cinci. Tata nu prea credea asta, aşa că a continuat să-şi mănânce plăcinta cu carne de câine, dar fără să mai plescăie. După ce soarele s-a coborât, un strat de pâclă vineţie a învăluit gros lumea dintre cer şi pământ. Gheaţa cea albă scânteia cu o splendoare spălăcită şi fără spirit. Cele mai bine de patruzeci de gâşte din stol alunecau prin aer, gâgâind şi găgăind. Zgomotele lor erau dezolante, foarte dezolante, iar tata s-a gândit la bunica mea – la mama lui. Mai apoi a slobozit un vânt din cur, cu totul puturos. Bunicul şi-a acoperit nasul şi a spus cu voce joasă:

— Mănâncă mai puţin!

Tata a râs:

— Ha, băşină puturoasă!

Bunicul l-a ciupit şi i-a zis:

— Te fărâm, măi puişor de lele ce-mi eşti!

Gâştele zburau lipite de suprafaţa gheţii, cu gâturile întinse şi picioarele lăsate în jos, fără să mai gâgâie, o întindere de aripi frecându-se, ropăind şi ropotind. Şi bunicul, şi tata şi-au ţinut răsuflarea, uitându-se cum prima gâscă se lasă în jos, urmată apoi de întregul stol. Gâştele se mişcau stângace pe gheaţă, la doar zece paşi de locul unde se ascundeau bunicul şi tata. Mai apoi stolul s-a strâns laolaltă, mai puţin o gâscă rămasă singură mai la o parte, cu capul înălţat şi pieptul înainte, ca o santinelă aflată în gardă. Cerul şi pământul erau chihlimbarii, bătând în culoarea cojii de mandarină, iar apoi s-au făcut cenuşii ca fierul şi după aceea negre. S-au luminat şapte-opt stele, care au început să scânteieze, deşi pe gheaţă nu li se vedea licărirea. Stolul s-a prefăcut într-un ghem de umbre nedesluşite. Când bunicul a luminat cu paiul aprins de trestie ascuns într-un tub de fier, gâsca de gardă a dat alarma, iar stolul s-a trezit speriat şi-apoi şi-a luat zborul. Nu era deloc ca în legendă, care spunea aşa: „Când vânătorii de gâşte, bine ascunşi, luminează cu un beţişor aprins de tămâie, paznicul ţipă şi gâştele se trezesc. Cercetează cu privirea şi, nevăzând nicio mişcare, se culcă la loc. De trei ori de se petrece aşa, stolul socoteşte că gâsca de pază răspândeşte minciuni despre duşman, aşa că se năpustesc toate să o lovească cu ciocurile. Profitând de devălmăşie, vânătorii dau buzna şi pot să prindă de vii multe gâşte”. Legenda părea plauzibilă, dar practica le-a dovedit că o asemenea acţiune nu dă rezultate. Poate că la zece mii de cazuri să meargă o dată sau de două ori. Legenda e amuzantă, întru totul minunată, însă tot nu e la fel de minunată ca tehnica de „pescuit gâşte” pusa la cale de tata. Tata i-a spus odată mamei în şopron:

— Frumuşico, hai să pescuim gâşte. Îndoim un ac şi facem din el un cârlig mare de pescuit, de care atârnăm o bucăţică de carne de câine gătită. Prindem de cârlig un fir lung-lung şi prima îl şi înghite, iar apoi îl leapădă printre buci. Îl înghite şi-a doua şi-l leapădă şi ea, a treia şi-a patra, la fel, a cincea, a şasea, a şaptea… Când tragem apoi de undiţă, le-am prins pe toate. Ce zici?

— Te-ai ghiftuit cu carne de câine de te-ai aiurit de tot!

Când gâştele şi-au luat zborul speriate, tata s-a aruncat spre ele, părând că doar să-ntindă mâna şi-o s-o şi apuce pe una de picior. Până la urmă n-a izbutit, dar a simţit pe faţă adierea răcoroasă a aripilor lor. A doua zi au luat puştile cu ei şi-n câteva clipe au împuşcat trei. S-au întors cu ele, le-au smuls penele, le-au tras maţele şi măruntaiele afară şi le-au pus în oală. Când au fost gata, toţi patru s-au strâns în jurul oalei şi-au mâncat carne de gâscă sălbatică, iar mama a înfăţişat tehnica de pescuit gâşte a tatii, făcându-i pe toţi să râdă. În acea noapte a bătut vântul, a bătut dinspre câmpie, făcând paiele de sorg să foşnească. În văzduh s-a auzit ţipătul unei gâşte singuratice. În depărtare, se auzea înceţoşat un lătrat de câine. Carnea de gâscă avusese o aromă de iarbă verde proaspătă, dar fusese tare şi cu un gust destul de obişnuit.

A trecut iarna şi-a venit primăvara. Într-o noapte a bătut vântul cald dinspre sud-est, iar a doua zi, în apele Râului Negru s-a auzit trosnetul gheţii spărgându-se-n sloiuri. Sălciile plângătoare au înmugurit deodată cu muguri cât bobul de orez, iar piersicii şi-au deschis şi ei florile rozalii. Rândunelele întoarse devreme zburau pe deasupra lăsăturii şi a râului, iepurii sălbatici se-alergau în grupuri să se împerecheze, iar iarba a dat şi ea colţul. După câteva ploi de primăvară dese ca fumul şi ca ceaţa, bunicul şi tata şi-au dat jos blănile de câine. Pământul negru al ţinutului Gaomi din nord-est se frământa zi şi noapte sub foşnetele tuturor fiinţelor care creşteau şi se înviorau.

Bunicul şi tata, viguroşi şi musculoşi, nu mai răbdau să zăbovească în şopron, aşa că se duceau să hoinărească pe zăgazul cel mare al Râului Negru, să se vânture pe podul de piatră sau să stea cuviincioşi în picioare în faţa mormintelor bunicii şi ale luptătorilor bunicului.

— Tată, să intrăm în A opta, a zis tata.

Bunicul a scuturat din cap.

— Să intrăm în detaşamentul Leng?

Bunicul a scuturat din cap.

În acea dimineaţă, soarele era nemaiîntâlnit de frumos şi luminos. Pe cer nu era niciun firicel de nor, iar bunicul şi tata stăteau în faţa mormântului bunicii, fără să poată să spună ceva.

În depărtare, pe zăgazul de nord de la est de pod, au văzut apropiindu-se şapte cai care tropăiau fără chef din copite. Călăreţii, cu un aer drăcesc pe feţe, aveau cu toţii rasă o bucată de păr în creştetul capului. Bărbatul negricios din fruntea lor avea un cerc de aluniţe negre în jurul ochiului drept – era Ochi-Negru, şeful Platoşelor de Fier din ţinutul Gaomi din nord-est. Încă de pe vremea când bunicul era bandit, Ochi-Negru era vestit. În vremea aceea, bandiţii şi platoşele erau fiecare cu ciorba lui, iar bunicul îl dispreţuia din inimă pe Ochi-Negru. La începutul iernii lui 1929, bunicul şi Ochi-Negru se luptaseră pe viaţă şi pe moarte pe malul învălătucit de fum şi praf al Apei Sărate, fără ca vreunul din ei să iasă învingător.

Când cei şapte cai au ajuns pe zăgaz în faţa mormântului bunicii, Ochi-Negru şi-a înfrânat calul, care s-a oprit, şi-a scuturat coama şi şi-a lăsat în jos capul să molfăie iarba veştejită de la marginea zăgazului.

Fără voie, mâna bunicului a apăsat pe patul lucios al pistolului-ţestoasă făcut în Japonia.

Ţinându-se drept în şaua calului, Ochi-Negru a spus:

— Tu eşti, comandante Yu!

Cu mâna tremurându-i, bunicul a spus:

— Da, băiatu'!

Bunicul îl ţintuia de moarte, cu o privire provocatoare, pe Ochi-Negru. Acesta a scos câteva râsete prosteşti, a sărit de pe cal şi, din înălţime, a privit către mormântul bunicii:

— A murit?

— A murit!

Ochi-Negru a spus mânios:

— Fir-ar mă-sa, o femeie aşa grozavă a ajuns în mâinile tale şi s-a ales praful de ea!

Din ochii bunicului a ţâşnit foc.

— Dac-o lăsai atuncea la băiatu', ziua de azi nu mai era aşa! a zis Ochi-Negru.

Bunicul a scos pistolul-ţestoasă şi l-a-ndreptat spre Ochi-Negru, gata să tragă.

Fără grabă, Ochi-Negru a spus:

— Dacă ai pricepere, du-te s-o răzbuni. Să mă omori pe mine se cheamă doar că ai în toate cele orbul găinilor!

Ce e iubirea? Fiecare om are răspunsul lui. Acest lucru diavolesc a chinuit de moarte nenumăraţi bărbaţi adevăraţi şi plini de vitejie şi nenumărate femei frumoase şi înzestrate. Pornind de la istoria amoroasă a bunicului meu, a valurilor turbate ale iubirii tatălui meu şi a deşertului palid al propriilor mele iubiri, am sintetizat o configuraţie solidă, potrivită numai pentru aceste trei generaţii ale familiei mele: primul element esenţial al acestei configuraţii, care se împlineşte în iubirea fanatică, este durerea ce sfredeleşte inima, lichidul răşinos ce picură ropotind din inima străpunsă – iar sângele pe care-l cere durerea iubirii curge din stomac, trece prin intestinul subţire şi cel gros, se transformă în excremente asemenea bucăţilor de asfalt şi e astfel eliminat din corp; cel de-al doilea element esenţial, care se împlineşte în iubirea crudă, este critica nemiloasă – cei doi iubiţi de-abia se ţin

să nu se jupoaie de vii unul pe altul, să-şi jupoaie pielea fizică şi cea psihologică, cea spirituală şi cea materială, să-şi scoată la iveală venele, muşchii, lăuntrurile care se sucesc gata să dea pe dinafară şi inimile, poate negre, poate roşii, pe care apoi să şi le arunce unul spre celălalt, să le izbească în aer şi să le facă bucăţi; cel de-al treilea element esenţial, care se împlineşte în iubirea rece ca gheaţa, este tăcerea persistentă – sentimentele reci îngheaţă iubirea, prefăcând-o în îngheţată pe băţ, care îngheaţă mai întâi în vântul rece, apoi în pământul înzăpezit, apoi e aruncată să îngheţe într-un râu îngheţat, iar în cele din urmă e pusă la îngheţat într-o cutie de gheaţă oferită de civilizaţia noastră modernă sau atârnată la îngheţat într-o cameră frigorifică, în care îngheaţă carnea de porc şi corbii-de-mare. Aşa că îndrăgostiţii adevăraţi au toţi faţa ca bruma, temperatura corpului de douăzeci şi cinci de grade şi nu ştiu decât să clănţăne din dinţi, nu şi să vorbească – nu că n-ar vrea să vorbească, dar deja nu mai ştiu să o facă, iar ceilalţi socotesc că se prefac că au amuţit.

Aşadar, iubirea fanatică, crudă şi rece ca gheaţa sânge ieşit din stomac piele jupuită de viu muţenie prefăcută, toate scuturate încoace şi încolo, mereu şi fără odihnă.

Procesul iubirii este procesul de transformare a sângelui în excrement de culoarea asfaltului, expresia iubirii este când doi oameni în care nu se mai desluşeşte sângele de carne stau întinşi împreună, iar deznodământul iubirii este reprezentat de două îngheţate pe băţ cu ochi cenuşii larg deschişi.

În vara anului 1923, bunicul a înhăţat-o pe bunica de pe măgar, a purtat-o în braţe în lanul de sorg, a aşezat-o pe pelerina mare din paie, iar acesta a fost începutul tragic şi solemn al perioadei lor de „sângerare a stomacurilor”. În vara lui 1926, când tata avea doi ani, slujnica mamei, Iubita, li s-a adăugat drept al treilea, vârându-şi picioarele

puternice şi frumoase între bunicul şi bunica: acesta a fost începutul „jupuirii de viu”, iar iubirea lor a pătruns din paradisul fanatismului în iadul cruzimii.

Iubita era mai tânără cu un an decât bunica, iar în primăvara lui 1926 bunica avea nouăsprezece ani. La cei optsprezece ani ai ei, Iubita era sănătoasă şi vânjoasă, cu picioare lungi şi tălpi mari. Pe faţa ei negroasă se găseau doi ochi cu totul şi cu totul rotunzi, un nas mititel şi gingaş şi nişte buze pline şi senzuale, în acea vreme, afacerea cu rachiu a familiei noastre intrase într-o perioadă de mare înflorire, iar rachiul nostru de sorg de cea mai bună calitate potopea către toate părţile şi toate ţinuturile.

Aroma de rachiu învăluia tot anul curţile şi casele familiei şi, expuşi acestei influenţe de lungă durată, bărbaţii şi femeile familiei mele ajunseseră să poată sorbi şi o mare de rachiu. Despre bunicul şi bunica nici n-are rost să mai pomenesc, şi până şi tuşa Liu, care nu se mai atinsese niciodată de rachiu, putea să bea o litră întreagă odată. Iubita la început doar a însoţit-o pe bunica la băut, dar mai apoi a ajuns de nu putea să trăiască o zi fără alcool. Rachiul îi face pe oameni să aibă o dispoziţie deschisă şi îndrăzneaţă, le dă suflet de cavaler şi inimă de viteaz, îi face să nu se teamă în faţa primejdiei şi să privească moartea drept o întoarcere; tot rachiul îi face însă nestăpâniţi şi neînfrânaţi, bându-şi şi visându-şi viaţa şi moartea, depravaţi, decăzuţi şi fluşturatici ca puful de salcie. Bunicul îşi începuse deja pe-atunci cariera de bandit, dar nu pentru averi, ci pentru că vroia să supravieţuiască – răzbunarea, răzbunarea răzbunării, răzbunarea răzbunării răzbunării, acest tipar crud şi la nesfârşit reluat i-a transformat pe mulţi oameni buni şi fricoşi în bandiţi negri la inimă şi otrăviţi la gând, cu mare măiestrie şi mult curaj. Bunicul îl împuşcase deja pe Gât-Pătat şi pe ciracii acestuia cu îndelung exersatele lui „şapte-flori-de-prun”. Îl şi înfricoşase de-l leşinase pe tatăl

bunicii mele, cel ce iubea arginţii mai mult ca viaţa. După aceea plecase de la povarnă, se băgase sub perdeaua deasă şi verde a grânelor şi-ncepuse să ducă o viaţă romantică de tâlhării şi hoţii. Sămânţa de bandit din ţinutul Gaomi din nord-est continua fără întrerupere – cârmuirea năştea bandiţi, viaţa grea năştea bandiţi, adulterele şi crimele pasionale năşteau bandiţi, bandiţii năşteau bandiţi. Faptele de vitejie ale bunicului care, cu un catâr şi două pistoale, îi omorâse la Râul Negru pe cei mai buni dintre cei buni – pe Gât-Pătat şi ciracii lui – s-au răspândit iute ca vântul prin toate casele şi toate cotloanele, aşa că hoţii s-au strâns mulţi în jurul lui. Astfel, între 1925 şi 1928 istoria bandiţilor din ţinutul Gaomi din nord-est a cunoscut o perioadă de aur, în care bunicului i s-a dus vestea în lung şi-n lat, iar cârmuirea s-a cutremurat din greu.

În această perioadă, prefectul judeţului era tot Cao Mengjiu, cel greu de priceput şi greu de ştiut. Bunicul ţinea bine minte ura pe care i-o purta pentru că-i crăpase pielea şi-i plesnise carnea pe el cu loviturile date cu talpa pantofului şi, când a prins prilejul, s-a răzbunat. Faptul că îndrăznea să se pună direct cu cârmuirea a fost un element însemnat în făurirea renumelui lui de mare bandit. La începutul lui 1926, bunicul cu doi oameni l-au răpit chiar la intrarea în prefectură pe singurul fiu al lui Cao Mengjiu, în vârstă de paisprezece ani. Cu băiatul acela frumuşel urlând şi plângând la subsoara sub care-l ţinea şi cu un pistol în mână, bunicul a plecat ţanţoş pe strada principală pavată cu lespezi de granit, în vreme ce iscusitul şi trebnicul şef al gardienilor prefecturii, Yan Luogu sau domnul Yan, mergea cu soldaţii în urmărirea lui, scoţând strigăte mari, dar necutezând să se apropie. Soldaţii trăgeau la nimereală, iar gloanţele se duceau departe mult de bunicul. El s-a oprit şi s-a răsucit, i-a pus băiatului ţeava la tâmplă şi a zbierat:

— Yan, cară-te înapoi şi spune-i câinelui ăluia bătrân de Cao Mengjiu s-aducă zece mii de bani de argint să-şi răscumpere feciorul. Are trei zile şi dacă-ntârzie rup „bonul de plată”!

Calm şi binevoitor, Yan a spus:

— Yu, unde luăm legătura?

— La jumătatea podului de lemn de pe Râul Negru, în ţinutul Gaomi din nord-est.

Yan s-a întors cu trupele înapoi la prefectură.

După ce bunicul şi ceilalţi au ieşit din oraş, băiatul plângea şi se văicărea, zbătându-se cu disperare să scape. Avea dinţii de nea şi buzele roşii şi deşi urletele îi schimonoseau faţa rămânea deosebit de drăgălaş. Bunicul i-a zis:

— Nu mai plânge. Eu îţi ţin acuma loc de tată şi te duc s-o vezi pe a de-ţi ţine loc de mamă!

Băiatul a plâns şi mai aprig, iar bunicul s-a mâniat, şi-a scos hangerul mic şi scăpărător şi i l-a fluturat băiatului prin faţă, zicându-i:

— N-ai voie să plângi! Dacă mai plângi, îţi retez o ureche!

Băiatul n-a mai plâns şi a rămas cu privirea încremenită, sprijinit de cei doi bandiţi.

Când au ajuns cam la cinci *li* de oraş, bunicul a auzit în spate tropot de copite. Şi-a-ntors grăbit capul şi a văzut ţărâna rostogolindu-se pe drum şi-un grup de cai zburând în galop. În frunte călărea iscusitul şi cutezătorul Yan. Văzând că lucrurile nu stau bine, bunicul le-a ordonat bandiţilor să se tragă la marginea drumului. Toţi trei s-au strâns apoi unul lângă altul, împungând cu pistoalele în capul băiatului.

Când se afla la o săgeată depărtare de bunicul, Yan a luat-o într-o parte cu oamenii lui, prin sorgul din anul de mai-nainte. Pe ogoare, după recoltarea sorgului, mai rămăsese doar miriştea. Vânturile de peste iarnă

măturaseră tot praful, aşa că ogorul era neted şi tare. Urmându-l pe Yan, călăreţii au făcut un ocol mare şi au ieşit în faţa bunicului, au cotit din nou pe drum şi, într-un nor de praf, au pornit-o în goană spre ţinutul Gaomi.

Înceţoşat o clipă, bunicul s-a luminat apoi pe loc şi, lovindu-se cu palmele peste coapse, a spus:

— Fir-ar, se cheamă c-am tras degeaba bonul ăsta de plată!

Cei doi bandiţi nu-nţelegeau cum vine chichirezul şi au întrebat prosteşte:

— Unde s-au dus ăia?

Bunicul n-a zis nimic şi a tras în direcţia călăreţilor, numai că aceştia erau foarte departe, iar gloanţele n-au nimerit decât ţărâna spulberată de copitele cailor şi zgomotul clar, melodios şi plăcut urechilor iscat de ele.

Iscusitul Yan şi-a condus călăreţii în ţinutul Gaomi, a alergat cu ei drept în satul nostru şi s-a năpustit direct la noi în casă – doar avea cal bun şi mergea pe drum ştiut. În acest timp, bunicul dădea iute din picioare, zburând către casă. Fiul lui Cao Mengjiu era obişnuit cu traiul în puf şi nu mai trecuse prin asemenea greutăţi. După doar un *li* de alergătură, a căzut lat la pământ şi nu s-a mai mişcat. Unul dintre bandiţi i-a îndemnat:

— Să rupem bonul şi gata, să scăpăm de-o povară.

— Yan s-a dus de bună seamă să pună mâna pe fiul meu! a răspuns bunicul.

A zvârlit-o apoi pe umăr pe odrasla leşinată a lui Cao şi a început să meargă încet. Bandiţii încă se grăbeau, dar bunicul le-a zis:

— E prea târziu, lăsaţi-o mai încet! Doar dobitocul ăsta mic să rămână-n viaţă şi-o să fie bine.

În fruntea călăreţilor, Yan a năvălit în casă şi i-a înhăţat pe bunica şi pe tata, legându-i de spatele calului.

Bunica l-a ocărât mânioasă:

— Orbete câinos ce eşti! Nu vezi că sunt fata de suflet a

prefectului?

Yan a zâmbit strâmb şi a zis:

— Păi tocmai pe tine, fata lui de suflet, trebuie să te prindem!

Călăreţii lui Yan s-au întâlnit cu bunicul la jumătatea drumului. Fiecare grup a arătat cu armele către „bonurile de plată” şi-aproape că şi-au frecat umerii când au trecut unii pe lângă alţii, dar nimeni n-a îndrăznit să facă vreo faptă pripită sau nesăbuită.

Bunicul s-a uitat la bunica, suită pe cal cu mâinile legate la spate, şi la tata, pe care Yan îl ţinea la piept.

Când călăreţii au zburdat pe lângă bunicul meu, copitele cailor au sunat sprinten, clopoţeii de aramă de la grumaz le-au zornăit, iar oamenii din şa şi-au întipărit toţi un zâmbet pe chip, mai puţin bunica. Furioasă, ea s-a uitat la faţa deznădăjduită a bunicului şi a zis tare:

— Zhan’ao, dă-i drumul băiatului tatălui meu de suflet să se-ntoarcă, la schimb cu noi doi.

Bunicul şi-a încleştat cu fermitate mâna pe băiat, ştiind că mai devreme sau mai târziu o să trebuiască să-l lase, doar că nu atunci.

Locul stabilit pentru schimbul de ostatici a rămas pe podul de lemn de pe Râul Negru. Bunicul a mobilizat aproape toţi bandiţii din ţinutul Gaomi, mai bine de două sute treizeci de oameni, toţi cu puştile-ncărcate. Stăteau întinşi sau şedeau pe jos, strânşi ciorchine la capătul de nord al podului. Râul era încă îngheţat, dar la margini aerul de primăvară topise gheaţa, născând acolo două fâşii, ca nişte bandaje, de apă verde; coaja de gheaţă din mijloc era bălţată toată, vântul de nord murdărind-o cu un strat de praf negru.

La jumătatea dimineţii, călăreţii prefecturii au venit şerpuind dinspre zăgazul din sudul râului. Între ei se afla şi o mică lectică, purtată de patru bărbaţi, care plutea trepidând prin aer.

Oamenii de la prefectură au ocupat capul sudic al podului şi cele două grupuri au început să-şi vorbească. Cel care a intrat în vorbă cu bunicul a fost chiar prefectul Cao Mengjiu, cu aerul lui atât de impresionant. Cu un zâmbet pe faţă, a spus cald şi prietenos:

— Zhan'ao, tu eşti soţul fetei mele de suflet, cum de-l iei tu bon chiar pe cumnăţelul tău? Dacă eşti strâmtorat cu banii, doar spune-i tatălui tău de suflet!

— Nu-s strâmtorat cu banii, nu pot să uit de-ălea trei sute de tălpi de pantof!

Prefectul a bătut din palme şi a izbucnit în râs, spunând:

— O neînţelegere, o neînţelegere! Dacă nu te băteam, nu ne cunoşteam! Vrednice ginere, tu l-ai nimicit pe Gât-Pătat şi nu e merit mai mare ca acesta. Îi voi înştiinţa pe cei de deasupra mea despre tine, ca să primeşti cuvenita răsplată pentru meritele tale.

Bunicul a zis cu mojicie:

— Cine vrea de la tine cuvenita răsplată pentru merite?

Şi deşi vorbea aşa, în inimă chiar se înmuiase.

Yan a ridicat paravanul lecticii, iar bunica a ieşit agale cu tata în braţe.

Când a ajuns la capătul podului, bunicii i s-a pus în cale Yan, care i-a strigat bunicului:

— Yu, adu odrasla prefectului la capul podului şi dă porunca, să le dăm amândoi drumul deodată! Dă-i drumul, a strigat apoi când a venit momentul.

Strigând „Tată!", fiul prefectului a zburat spre capătul de sud al podului, în timp ce bunica mergea spre partea cealaltă cu fiul ei în braţe.

Toţi bandiţii bunicului îşi ţineau în mâini carabinele şi toţi soldaţii prefecturii îşi ridicaseră puştile.

Bunica s-a întâlnit cu băiatul la mijlocul podului. Bunica s-a lăsat în jos cu gândul să vorbească cu el, dar copilul, plângând, a ocolit-o şi a continuat să alerge spre capătul de sud.

Prin această răpire petrecută asemenea unui joc, un plan ingenios de felul celor întâlnite în *Romanţul celor trei regate* şi care demult se rostuia în inima prefectului Cao a ajuns deodată să se coacă, iar planul acesta este cel ce avea să pună cu cruzime capăt anilor de aur ai bandiţilor în ţinutul Gaomi din nord-est.

În acel an, în luna a treia, străbunica mea maternă s-a prăpădit de boală. În braţe cu tata, bunica s-a suit pe unul din catârii negri şi s-a întors la casa ei din copilărie ca să se ocupe de cele trebuincioase îngropării. A spus la început că o să vină înapoi în trei zile, însă cine ştia că Cerul avea în gând să facă devălmăşie în lume? A doua zi după ce-a plecat, a început să plouă puternic, cu stropi deşi coborându-se şi urcându-se şi-atât de strânşi, de nu lăsau nici vântul să treacă: cerul şi pământul se amestecau şi se făceau una. Bunicul şi ceilalţi n-au putut să mai rămână sub perdeaua grânelor şi fiecare s-a-ntors acasă – pe o asemenea vreme, până şi rândunelele ciripeau somnoroase în cuib, cum o să facă vreo mişcare soldaţii prefecturii? Unde mai pui că după acea răpire fără noimă din primăvară, prefectul Cao părea să fi ajuns cu bunicul la o înţelegere tacită, iar în ţinutul Gaomi era o perioadă de pace între soldaţi şi bandiţi. Tâlharii s-au întors deci acasă, şi-au vârât puştile sub perne şi s-au pus pe dormit cât e ziua de lungă.

Bunicul, pe spate cu o pelerină mare din paie, s-a întors şi el acasă şi a aflat din gura Iubitei că bunica s-a dus în grabă la înmormântare. Şi-a amintit de scena din urmă cu câţiva ani în care se duseseră călare pe catâri şi băgaseră frica în bătrânul acela ahtiat după bani şi, fără să vrea, l-a pufnit râsul în sinea lui. Între bunica şi părinţii ei se strânsese ură adâncă şi gând să nu se mai vadă vreodată, dar uite că după câţiva ani, pe ploaie, se pusese iute pe drum ca să meargă la îngropare: se vede bine că-ntr-

adevăr „crivăţul prea multe zile nu bate, cu-ai tăi supărarea nu merge departe”.

Afară, ploaia vuia ca talazurile, iar de pe streşini curgea ca o urlătoare. Apa tulbure strânsă în curte era adâncă până la brâu. Ploaia umflase pământul, iar zidurile curţii se prăbuşiseră zvârlind în sus apa la o înălţime de câţiva stânjeni. După ce s-au prăbuşit zidurile, câmpul verde-cenuşiu s-a năpustit înăuntru, iar bunicul, oricum stătea pe pat, întins ori pe vine, tot putea vedea această mare verde-cenuşie de sorg, fără de margini şi fără de graniţe. Rotocoalele de nori joşi şi scunzi stăteau culcate peste talazurile de sorg, valurile de vuiete continuau fără încetare, iar duhoarea densă şi grea de pământ şi mirosul de iarbă proaspătă se amestecaseră, înecând camera. Ploaia cea mare îl înfuria şi-l descumpănea pe bunicul meu, care era fără chef şi fără păsare – bea şi dormea, dormea şi bea, până când ziua şi noaptea nu s-au mai deosebit între ele, iar Cerul s-a-nnegurat şi pământul s-a făcut de nedesluşit. Celălalt catâr negru al familiei noastre se smulsese din frâu şi fugise din şopronul mare din curtea de est, rămânând în picioare în faţa ferestrei bunicii, fără să facă nicio mişcare. Bunicul şi-a pironit ochii înroşiţi de rachiul de sorg asupra prostănacului aceluia, în vreme ce o senzaţie de furnicare i s-a târât pe tot corpul, întocmai ca o furnică. Stropii de ploaie cădeau ca săgeţile pe spinarea catârului, o parte împrăştiindu-se, iar alta alunecând pe perii lui întunecaţi, strângându-i-se pe pielea de sub burtă şi curgând apoi în apa de ploaie adunată în curte. Suprafaţa apei, tulburată şi neliniştită, sălta ca fasolea prăjită, în vreme ce catârul rămânea cu totul nemişcat, doar când şi când deschizându-şi ochii mari cât ouăle pentru a-i închide numaidecât la loc. Bunicul era mai furios ca niciodată. Şi-a dat jos tunica, şi-a dat jos şi nădragii şi a rămas doar în chiloţi. S-a scărpinat pe părul negru şi cârlionţat de pe piept şi de pe picioare, dar cu cât se

scărpina, cu-atât îl mânca mai tare. Patul răspândea peste tot miros greu şi sărat de femeie. Bunicul a aruncat un bol de rachiu pe pat, iar când acesta s-a spart, de pe dulap a sărit un şoricel cât un deget de mare, care i-a aruncat o privire batjocoritoare bunicului şi a sărit apoi sprinten pe pervazul ferestrei din spate, unde, proptindu-se pe lăbuţele de dinapoi, şi le-a ridicat pe cele din faţă, frecându-şi cu ele botul ascuţit. Bunicul şi-a vânturat pistolul, iar şoricelul a căzut împuşcat de pe pervaz, de-abia după aceea auzindu-se şi pocnetul armei.

Iubita a alergat înăuntru cu părul negru vâlvoi, s-a uitat la bunicul meu care şedea în pat îmbrăţişându-şi genunchii şi, fără să zică o vorbă, s-a aplecat şi a cules cioburile bolului. S-a răsucit apoi, dând să plece.

O răsuflare încinsă s-a repezit atunci pe gâtlejul bunicului, care şi l-a curăţat puţin şi a zis cu greutate:

— Mai… stai…

Iubita s-a răsucit, şi-a muşcat puţin buzele cărnoase cu dinţii ei de un alb imaculat, a schiţat un zâmbet dulce, iar în camera întunecată parcă s-a aprins un snop de lumini aurii. Răpăielile ploii de-afară parcă erau acum blocate de un zid verde. Bunicul s-a uitat la părul vâlvoi al Iubitei şi la urechile ei mici, splendide şi pe jumătate străvezii, s-a uitat la pieptul ei arcuit şi a spus:

— Ai crescut.

Iubita şi-a mişcat puţin colţurile gurii, iar deasupra buzelor i s-au încreţit două cute viclene.

— Ce făceai? a-ntrebat bunicul.

— Durmeam! a spus Iubita căscând. Ce vreme nenorocită! Dacă mai ţine mult ploaia asta, se vede c-o să străpungă fundul cerului.

— Douguan şi mama lui sunt prinşi acolo. Au zis trei zile, nu? Bătrânica trebuie să fi putrezit deja!

— Mai e ceva?

Bunicul a lăsat capul în jos, s-a gândit şi a spus:

— Nu.

Iubita şi-a muscat buzele şi a râs, şi-a răsucit fundul şi a plecat.

În cameră s-a întunecat din nou. Perdeaua cenuşiu-înceţoşată şi nedesluşită de ploaie s-a făcut şi mai groasă, s-a făcut şi mai grea. Catârul negru şedea în continuare acolo, cu picioarele cufundate în apă. Bunicul l-a văzut cum dă din coadă şi cum bucata aceea de carne ca un băţ lung de pe coapsele lui zvâcneşte puţin.

Iubita a intrat din nou. Sprijinindu-se de tocul uşii, s-a uitat cu o privire rătăcită la bunicul, ochii ei cristalini ca apa de izvor fiind acum acoperiţi de o ceaţă fumurie şi albăstruie.

Zgomotul ploii iar s-a dus foarte departe, iar bunicul a simţit cum îi transpiră tălpile şi palmele.

— Ce vrei? a-ntrebat-o.

Iubita şi-a muşcat buzele şi i-a zâmbit. Bunicul a văzut cum camera se face iarăşi toată galben-aurie.

— Vrei să bei ceva? l-a întrebat ea.

— Bei cu mine?

— Beau.

Iubita a adus o sticlă de rachiu şi a tăiat pe-o farfurioară nişte ouă sărate.

Afară ploaia bubuia. Catârul era o întindere de răcoare, asemenea unei pietre reci, iar răcoarea s-a revărsat prin fereastră, încercuind corpul gol al bunicului, care fără să vrea a tremurat o dată.

— Ţi-e frig? l-a întrebat dispreţuitoare Iubita.

— Mi-e cald! a răspuns bunicul mânios.

Iubita a turnat două boluri de rachiu şi i-a dat bunicului unul, în timp ce ea l-a apucat pe celălalt. Cele două boluri s-au ciocnit puţin.

Bolurile goale de rachiu au fost aruncate pe pat. Cei doi se priveau drept în ochi.

Bunicul a văzut că în cameră s-au aprins peste tot

mlădiţe de foc asemenea aurului şi că în toate focurile aurii saltă două flăcăruici albastre. Focul auriu îi ardea bunicului trupul, flăcările albastre îi ardeau inima.

…

— Nici zece ani nu sunt prea mulţi pentru omul ales să-şi ia răzbunarea! a spus bunicul cu răceală, în timp ce-şi vâra arma în toc.

Ochi-Negru, care şedea pe zăgaz, s-a îndreptat şi s-a dus până lângă mormântul bunicii, i-a dat o dată ocol, a dat cu piciorul în pământul de deasupra, a oftat o dată şi a zis:

— Of, oamenii doar o viaţă trăiesc, ierburile şi copacii doar o toamnă! Yu, Platoşele de Fier se vor pune şi ele împotriva japonezilor. Vino la noi!

— Să vin în asociaţia aia cu care-i prosteşti tu pe oameni? a strâmbat bunicul din gură.

— Fir-ar mă-sa, ia nu te mai da tu mare! Platoşele sunt ajutate de zei, sunt pe potrivă cu voia Cerului şi gândul oamenilor: să te primim la noi înseamnă să te înălţăm în rang! Ochi-Negru a mai dat un picior în mormântul bunicii şi a spus: De dragul ei vreau eu, Stăpânul Negru, să-ţi dau şi ţie călăuzire.

— N-am eu nevoie să vii tu în mă-sa şi să te milostiveşti de mine! Băiatu’ într-o zi tot o să facă împărţeala cu tine, albe la albe şi negre la negre. Să nu crezi că s-a sfârşit treaba!

— Poate că tu socoţi că lu’ băiatu’ i-o fi frică de tine, a zis Ochi-Negru bătându-se peste pistolul de la brâu, da’ băiatu’ a-nvăţat şi el să tragă cu puşca!

De pe zăgazul cel mare a mai coborât o platoşă, un bărbat chipeş care l-a tras pe bunicul de mână şi i-a spus cu aerul unui om de aleasă modestie şi stricteţe faţă de sine însuşi, dar şi plin de distincţie:

— Domnule comandant Yu, toată frăţia Platoşelor de Fier vă admiră ilustrul nume, sperând să puteţi să vă

alăturaţi nouă: când munţii şi mările se prăvălesc, toţi oamenii sunt răspunzători! Pentru a ne lupta cu japonezii, toţi trebuie să se descotorosească de vechile duşmănii. Cât despre certurile fiecăruia, mai vedem după ce terminăm lupta cu japonezii!

Bunicul l-a privit cu mare interes pe acel tânăr, amintindu-şi de propriul lui aghiotant, tânărul erou Ren, care murise în mod nefericit curăţându-şi pistolul, iar apoi a-ntrebat batjocoritor:

— Eşti cu comuniştii?

— Nu sunt nici cu comuniştii, nici cu naţionaliştii. Îi urăsc şi pe comunişti, şi pe naţionalişti.

— Soi bun! a zis bunicul.

— Mă numesc Cinci-Zavere, a zis tânărul.

Bunicul a dat mâna cu el şi a spus:

— Am înţeles.

Tata stătea în spatele bunicului şi de multă vreme nu mai făcuse nicio mişcare. Privea deosebit de curios căpăţânile platoşelor, de pe care era rasă o bucată de păr – semnul lor de recunoaştere. Tata nu ştia însă de ce anume făceau asta.

6

Iubita şi bunicul s-au iubit nebuneşte trei zile şi trei nopţi, iar buzele ei cărnoase s-au umflat, de pe buza de sus prelingându-i-se firicel după firicel de sânge în gură şi între dinţi. Când bunicul o săruta, simţea în gura ei un miros greu de sânge, cu totul înnebunitor. Trei zile şi trei nopţi, stropii de ploaie au fost deşi ca firele de cânepă, iar când galben-auriul şi azuriul din cameră mai păleau, bunicul auzea ropotul sorgului verde-cenuşiu venind din câmpie, orăcăielile broaştelor saturate de sunete apoase şi chiţăielile iepurilor. Aerul rece şi greu mirositor avea amestecate în el sute şi mii de miresme, din care cea mai

puternică şi mai intensă era cea a catârului. Rămăsese întruna acolo, iar corpul i se cufundase cu câteva palme sub apă. Ori de câte ori îi simţea odoarea, bunicului i se părea că animalul este o uriaşă ameninţare şi se gândea că, atunci când o să-i vină bine, o să-i facă ţăndări cu un glonte ţeasta aia ţeapănă. Chiar a ridicat pistolul de mai multe ori, dar de fiecare dată când l-a ridicat, flăcările galben-aurii au început să ardă cu vâlvătăi.

În a patra zi de dimineaţă, bunicul a deschis ochii şi a descoperit că Iubita, care era întinsă lângă el, se topise şi se-mpuţinase toată, că în jurul ochilor ei închişi sunt două cercuri vineţii şi că buza ei groasă de sus e o întindere de crăpături albe şi uscate. Atunci a auzit din sat zgomotul asurzitor al unei case care se prăbuşeşte. S-a îmbrăcat grăbit şi a coborât zgâlţâindu-se din pat; odată ajuns jos, a căzut, fără să priceapă ce se-ntamplă, la pământ. Trântit pe burtă, a simţit cum îi chiorăie maţele de foame şi, proptindu-se puternic în mâini, s-a căţărat în picioare şi a chemat-o fără vlagă pe tuşa Liu, fără ca cineva să-i răspundă însă. A izbit uşa camerei în care stăteau de obicei tuşa Liu şi Iubita şi, când şi-a ridicat privirea să se uite înăuntru, a văzut doar o broască smaraldie stând pe pat. Nici picior de tuşă Liu. Bunicul s-a întors, a pescuit câteva felii turtite de ou sărat şi le-a mâncat cu tot cu coajă. Ouăle sărate i-au stârnit şi mai tare foamea, aşa că s-a năpustit în bucătărie, a răscolit prin dulapuri şi dulăpioare şi dintr-o înghiţitură a dat pe gât patru pâinici făcute la abur pe care crescuse mucegai, nouă ouă sărate, două bucăţi de *doufu* mirositor şi trei fire de praz veştejite, iar la sfârşit a băut un polonic de ulei de arahide.

Soarele s-a ivit sângeriu din lanurile de sorg. Iubita încă dormea adânc. Bunicul s-a uitat la corpul ei la fel de lucios ca pielea catârului negru, iar în faţa ochilor i-au prâsnit iarăşi scântei aurii, pe care însă razele roşii ale soarelui de deasupra ferestrei le-au înghiţit cu totul. Bunicul a împuns-

o niţel pe Iubita în burtă cu ţeava pistolului, iar ea a deschis ochii şi i-a zâmbit, în privire săltându-i iar flăcări albăstrui. Bunicul a fugit împleticindu-se în curte, unde a văzut că soarele, care de mult nu-şi mai arătase faţa, era şi mare, şi rotund, şi ud leoarcă, precum un prunc plin de sângele de la naştere. Apa care stăpânea peste tot era de un roşu aprins. Cea de pe uliţă clipocea către câmp, unde sorgul era pe jumătate înmuiat în apă şi semăna cu trestia de pe un lac.

Apa din curte a scăzut treptat-treptat, lăsând în cele din urmă la vedere pământul buretos. Zidul despărţitor dintre curtea de est şi cea de vest se prăbuşise şi el, iar unchiul Luohan, tuşa Liu şi argaţii de la povarnă au dat fuga să se uite la soare. Bunicul a văzut că mâinile şi feţele le căpătaseră patină.

— Aţi stat la joc trei zile şi trei nopţi? i-a întrebat bunicul.

— Da, trei zile şi trei nopţi, i-a răspuns unchiul Luohan.

— Catârul s-a prins în scobitura aia de-am făcut-o noi anul trecut, aduceţi funii şi prăjini să-l ridicăm de-acolo, a zis bunicul.

Argaţii au legat două funii pe sub burta catârului şi le-au făcut noduri pe spinare, au băgat şi două prăjini, şi mai bine de zece dintre ei, urlând şi sforţându-se, au reuşit să smulgă până la urmă, ca pe napi picioarele catârului.

După ce-a trecut ploaia şi s-a înseninat, apele s-au prelins repede în pământ, iar peste acesta s-a prins un strat de noroi lucios precum untura. Călare pe catâr, bunica s-a întors în braţe cu tata, venind prin câmpia fără seamăn de mocirloasă. Burta şi picioarele catârului erau împroşcate toate de noroi. Când cei doi catâri, care fuseseră despărţiţi timp de mai multe zile, şi-au simţit unul altuia odoarea, au început să bată din copite, să-şi ridice grumajii şi să ragă. După ce-au fost priponiţi la iesle, s-au şi muşcat şi scărpinat cu afecţiune unul pe celălalt.

Bunicul a întâmpinat-o pe bunica cuprins de ruşine şi i l-a luat pe tata din braţe. Bunica avea pleoapele roşii şi umflate, iar corpul îi răspândea o miasmă de mucegai.

— Ai aranjat tot? a-ntrebat-o bunicul.

— Au îngropat-o azi de dimineaţă, a zis bunica. Dacă mai ploua două zile, nu se putea să nu-i iasă viermii.

— Ploaia asta, chiar aşa, se vede c-a străpuns şi fundul cerului, a spus bunicul în braţe cu tata. Douguan, ia strigă-l pe tatăl tău de suflet!

— Care de suflet? Tată bun! a zis bunica. Ţine-l tu, mă duc să mă schimb.

Bunicul se învârtea cu tata în braţe prin curte, arătându-i cele patru gropi adânci unde se înfipseseră picioarele catârului şi spunându-i:

— Douguan, micule Douguan, ia uită-te aici, catârul ăla mare şi negru s-a prins aici şi-a rămas aşa trei zile şi trei nopţi.

Iubita a ieşit afară cu un lighean de aramă să aducă apă şi şi-a muşcat buzele cu faţa la bunicul meu, strâmbând şi din gură. Bunicul a zâmbit complice, însă ea avea un chip cu totul lipsit de veselie.

— Ce e? a-ntrebat-o bunicul cu glas domol.

Iubita a zis cruntă:

— Totul din vina nenorocitei ăsteia de ploi!

A intrat apoi cu apa înăuntru, iar bunicul a auzit-o pe bunica întrebând:

— Despre ce vorbeaţi?

— Despre nimic.

— Dădeai vina pe nenorocita asta de ploaie?

— Nu, nu, nenorocita asta de ploaie, se vede că a fost străpuns fundul cerului.

Bunica a zis „Oh!”, iar bunicul a auzit cum zgomoteşte apa din ligheanul de aramă.

Când Iubita a ieşit să verse apa, bunicul a văzut că se învineţise la faţă şi că din ochi îi pierise orice expresie.

Trei zile după aceea, bunica a zis că vrea să se ducă să ardă nişte bani de hârtie pentru străbunica mea. Când, cu tata în braţe, s-a suit pe catâr, i-a zis Iubitei:

— Nu mă-ntorc azi.

În acea noapte, tuşa Liu s-a dus din nou în curtea de răsărit să joace pe bani cu argaţii, iar în camera bunicii s-au aprins din nou flăcări galben-aurii.

Bunica a grăbit înapoi prin noaptea înstelată călare pe catâr. A stat în faţa ferestrei şi a ascultat puţin, apoi a dat drumul unui şuvoi de înjurături.

Pe faţa plină a Iubitei, bunica a zgâriat cu unghiile zece urme însângerate, ţintind apoi obrazul stâng al bunicului cu o palmă. Bunicul a râs. Bunica a ridicat din nou palma, însă, când să cadă lovitura pe obrazul lui, mâna ei, ca moartă, a alunecat fără vlagă, ştergându-i bunicului umărul. Cu o singură palmă, el a răsturnat-o la pământ.

Bunica s-a pus să plângă tare.

Bunicul a luat-o cu el pe Iubita şi a plecat.

7

Una dintre platoşe a eliberat un cal pentru bunicul şi tata. Ochi-Negru zbura călare în fruntea tuturor, în vreme ce Cinci-Zavere, bunul vorbitor care îi ura şi pe comunişti, şi pe naţionalişti, călărea la pas, alături de bunicul. Calul bălţat pe care îl călărea Cinci-Zavere era foarte tânăr şi, când a văzut cinci cai luându-i-o înainte, a scuturat nerăbdător din cap, cu gând să se ducă să-i prindă din urmă. Stăpânul lui mai mereu îi trăgea însă strâns zăbala, forţându-l să-şi înăbuşe dorul de galop. Plin de amar, căluţul bălţat a-nceput să-şi verse nemulţumirea faţă de stăpân muşcând calul negru de sub coapsele bunicului. Calul negru a ridicat copitele din spate ca răspuns la provocările bălţatului. Bunicul l-a oprit, l-a lăsat pe bălţat să o ia înainte şi să pună o distanţă de câţiva metri faţă de

ei. Din mijlocul Râului Negru – cald, verde-cenuşiu şi cântând în largul său şi plin de bucurie – se răspândeau gaze umede, care rătăceau pe câmpiile de dincolo de zăgazuri. Câmpurile, de pe care, din pricina războiului, nu fuseseră strânse cum se cuvine recoltele, se arătau de o culoare galben-cafenie încâlcită şi deznădăjduită. Paiele de sorg din anul din urmă erau mai bine de jumătate prăbuşite şi culcate la pământ. Dintre ţăranii răzleţi, unii doar stăteau şi se uitau, neştiind ce să facă, pe când alţii, mai isteţi, puneau foc pe terenurile lor şi ardeau cu răpăieli paiele cu totul uscate, prefăcând sorgul în scrum şi întorcându-l astfel în pământul negru care îl născuse.

Flăcările de la focurile de paie de sorg aprinse de ţărani pe câmpurile vaste de pe cele două părţi ale Râului Negru tresăreau ca nişte zdrenţe de un roşu întunecat, în vreme ce rotocol după rotocol de ceaţă neagră de fum se încolăcea prin văzduhul diafan ca pojghiţa de apă. Mireasma arsurii de sorg îi sufoca nasul şi gâtlejul bunicului. Cinci-Zavere, cel ce îndrugase întruna vorbe sforăitoare, a rămas în urmă şi l-a întrebat pe bunicul:

— Domnule comandant Yu, am zis atâtea, dar dumitale nu ţi-am auzit părerile.

Bunicul a râs amar şi a spus:

— Nu ştiu să citesc nici două sute de semne. Când e vorba de omorât şi pârjolit, sunt neîntrecut, dar decât să vorbim de ţară sau partide, mai bine-mi faci felul!

— Deci, după ce-i gonim pe japonezi, cui să-i dăm China pe mână?

— N-am eu treabă cu d-astea, oricum n-o să cuteze nimeni să vină să mă muşte pe mine de pulă!

— Şi dacă le dăm ţara comuniştilor, ce zici?

Bunicul şi-a înălţat puţin şaua nasului a dispreţ şi a scos un şuvoi de aer pe o nară.

— Dar dacă-i punem pe naţionalişti?

— O haită de pui de lele!

— Aşa e, aşa e, naţionaliştii sunt nişte trădători, comuniştii sunt plini de viclenie: în China, cel mai bine e să fie un împărat! De mic am citit *Romanţul celor trei regate* şi *Osândiţii mlaştinilor* şi-am desprins de-acolo o idee: foială încoace, foială încolo, după multă divizare, musai uniune, multă uniune, musai divizare, dar lumea până la urmă trebuie să intre pe mâinile unui împărat. Ţara e familia împăratului, iar familia este ţara lui – numai aşa poate conduce el din adâncul inimii. Dar dacă un partid cârmuieşte o ţară, sunt şapte voci şi opt limbi, moşului nu-i place că-i rece, babei nu-i place că-i cald, şi-uite aşa la sfârşit se-ajunge la talmeş-balmeş.

Cinci-Zavere şi-a oprit calul bălţat, a aşteptat calul bunicului să-l ajungă din urmă, s-a aplecat într-o parte către el şi i-a spus secretos:

— Domnule comandant Yu, de copil am citit şi-am răscitit *Cele trei regate* şi *Osândiţii mlaştinilor*, stăpânesc profund şiretlicurile şi strategiile, sângele în vine mi-e cu asupra de măsură, dar trăiesc amărăciunea că n-am un stăpân luminat să-i slujesc. La început am socotit că Ochi-Negru e bărbat adevărat şi viteaz, aşa că mi-am lăsat casa şi familia şi m-am pripăşit pe lângă el, cu gând să călăresc vânturile cele mari şi să-nfrunt talazurile fioroase, să-ntemeiez izbândă şi să aştern faptă-mplinitoare, lăsându-mi apoi numele şi averea moştenire soaţei şi fiilor. Cine să ştie că Ochiul acesta negru e netot ca un gânsac şi prost ca un bivol, fără vitejie şi fără iscusinţă, lucrând din răsputeri doar să-şi păstreze peticul lui de pământ de la Gura Apei Sărate? Cei din vechime au o vorbă: „Pasărea vrea cuib în copac împlinit, caii îl vor pe Bolo de dresor iscusit”. M-am gândit în toate felurile şi, în tot ţinutul ăsta mare din nord-est, doar dumneata, Yu Zhan’ao, eşti un mare erou. De aceea m-am însoţit cu câteva zeci dintre fraţi şi ne-am ridicat cu toţii în nesupunere, cerându-i lui Ochi-Negru să te roage să intri în Asociaţia noastră – aceasta e

stratagema numită „a ademeni tigrul să intre în casă”. Dumneata să faci în Asociaţie după felul lui Goujian, regele din Yue, să dormi pe scaieţi şi să mănânci şi fiere, ca să-ţi câştigi dragostea oamenilor şi bun renume. Iar apoi voi pândi ocazia să-l dăm la o parte pe Ochi-Negru şi te voi sprijini să devii stăpânul nostru, să schimbi lucrurile, să aşezi cum se cuvine rânduielile şi să sporeşti trupele. Mai întâi o să ocupăm ţinutul Gaomi din nord-est, apoi o să ne întindem spre nord-vest, o să capturăm ţinutul Pingdu din sud-est, apoi şi pe cel nordic al judeţului Jiao şi, când toate vor fi prinse laolaltă, o să ne facem capitală la Gura Apei Sărate şi o să ridicăm la vedere stindardul Ţării Platoşelor, cu dumneata ca rege. Iar după aceea, o să trimitem trei armate, una să atace Jiao, alta Gaomi şi alta Pingdu, iar comuniştii, naţionaliştii şi diavolii japonezi o să fie cu totul nimiciţi. Când o să le smulgem cu tărie cele trei oraşe, se cheamă că lumea va fi în mare parte aşezată.

Bunicul aproape că a picat de pe cal. Îl privea uimit pe acest flăcău tânăr şi chipeş, plin de iscusinţă în ale politichiei, şi un val de mare însufleţire l-a apăsat, iscându-i o durere ascuţită în inimă şi-n plămâni. A tras calul de frâu, a aşteptat ca razele negre şi năucitoare din faţa ochilor să i se risipească şi s-a rostogolit fără seamăn de stânjenit din şa. Ar fi vrut să se prosterneze, dar simţea că nu e lucru potrivit, aşa că şi-a întins mâna şi a cuprins mâinile umede cu totul ale lui Cinci-Zavere şi a spus clănţănind din dinţi:

— Domnul meu! Puişorule de cuc, cum de n-am dat eu de tine mai devreme? Rău îmi pare că ne-ntâlnim târziu!

— Stăpânul meu să nu se lase orbit de politeţe: cu acelaşi gând şi cu-aceeaşi virtute, amândoi o să urzim izbânzi măreţe! a spus Cinci-Zavere cu ochii împăienjeniţi de lacrimi.

La mai bine de un *li* depărtare, Ochi-Negru şi-a înfrânat calul şi a strigat:

— Hei! Veniţi sau nu?

Cinci-Zavere şi-a făcut mâna pâlnie la gură şi a urlat:

— Venim, lui Yu i s-a rupt chinga, tocmai o reparam!

L-au auzit pe Ochi-Negru slobozind tare o înjurătură şi l-au văzut dând o biciuşcă peste bucile calului care, ţopăind ca un iepure mare de casă, s-a pus să alerge înainte.

Cinci-Zavere s-a uitat la ochii cristalini şi luminoşi ai tatii, care stătea de-a curmezişul peste cal, şi a spus:

— Odraslă a domnului Yu, vorba de azi dintre onorabilul tău tată şi mine e nespus de însemnată, cu niciun preţ să n-o scapi altora!

Tata a încuviinţat cu tărie din cap.

Cinci-Zavere a slăbit zăbala care ţinea strâns gura calului, iar micul lui cal bălţat şi-a vânturat copitele ca pe nişte încheieturi tremurătoare, şi-a înfoiat coada şi a început să zboare – pământul negru ridicat bezmetic de fierul copitelor săgeta ca schijele în apa râului.

Bunicul simţea o împlinire şi o înţelegere pe care nu le mai avusese niciodată. Vorbele lui Cinci-Zavere îi curăţaseră inima ca o cârpă, făcându-i-o luminoasă asemenea unei oglinzi, iar sentimentul de fericire pe care i-l dădea faptul că se lămurise până la urmă cu privire la ţelul luptei şi că vedea câte ceva din viitorul îndepărtat îi ţâşnea val după val în inimă. Bunicul şi-a închis şi şi-a deschis buzele şi a rostit nişte vorbe pe care nici măcar tata, care-i stătea în braţe, nu le-a auzit bine. Erau aşa:

— Vrerea Cerului!

Caii alergau ba repede, ba încet. La prânz, au coborât de pe zăgazul cel mare al Râului Negru; după-amiază, au lăsat Râul Negru în urmă; pe la căderea serii, bunicul a văzut din şa Apa Sărată, un râu la jumătate din lăţimea Râului Negru, care se târa întortocheat printr-o pustietate cu pământuri sărate şi care, asemenea unui geam cenuşiu de sticlă mată, trimitea o strălucire nedesluşită.

8

Un plan iscusit al prefectului Cao Mengjiu i-a prins într-un singur năvod pe bandiţii din ţinutul Gaomi din nord-est conduşi de bunicul – povestea s-a întâmplat toamna târziu în 1928. Pe când se afla în pustietăţile muntoase din Hokkaido, bunicul îşi amintea o dată şi încă o dată această amară şi dureroasă bucată de istorie. Îşi amintea cum, pe când berlina neagră Chevrolet îl zdruncina pe drumurile pline de hârtoape din ţinutul de nord-est, plesnea de mândrie şi era fără pereche de netot. Se gândea că fusese asemenea unei momeli care a atras în laţ opt sute de bărbaţi adevăraţi şi, de cum îşi aducea aminte de felul în care, într-un pârâu îndepărtat al prefecturii Jinan, aceşti opt sute de bărbaţi fuseseră prefăcuţi de mitraliere în opt sute de ciururi, membrele i se făceau de gheaţă. Când, înfăşurat într-un sac ponosit, pescuia cu un năvod stricat într-un râu nisipos şi deloc adânc şi putea să zărească în golful ca o semilună din depărtare talazurile albastru-cenuşii care ţâşneau unul în urmărirea celuilalt ca răzoarele pe câmp, se gândea atunci la Râul Negru şi la Apa Sărată de-acasă; iar când făcea foc din crengi de copac ca să frigă crapii argintii cu solzi rari din râul nisipos din Hokkaido, se gândea la înneguratele întâmplări care s-au petrecut după ce uriaşa greşeală săvârşită de el a dus la moarte opt sute de oameni…

În orele mici ale dimineţii, bunicul, călcând pe cărămizile sparte din înaltul zid al poliţiei din Jinan, s-a căţărat pe acesta, iar apoi, lipit de acelaşi zid, s-a prelins la piciorul lui, unde se strânseseră hârtii rupte şi iarbă putrezită şi unde a pus pe fugă două pisici fără stăpân aflate în plimbare. S-a strecurat într-o casă, şi-a schimbat uniforma neagră de stofă cu nişte zdrenţe jerpelite şi s-a pierdut în mulţimea de pe drumurile încâlcite ale oraşului, uitându-se cum cei din ţinutul lui, tovarăşii lui, sunt

escortaţi unul câte unul în vagoane de marfă. Pe peron era o pădure de santinele, cu chipurile ucigaşe negre catran. Pe deasupra vagoanelor, se rostogolea fumul de cărbune, în vreme ce pe coşul locomotivei sălta aburul cu un ţipăt ascuţit… Păşind pe şinele pătate de rugină, bunicul a mers întruna către sud, timp de o zi şi o noapte. Când se crăpa de ziuă, în apropiere de un râu uscat, a simţit mirosul gros şi tare de sânge. Când a călcat pe podul rupt de lemn, a văzut că pietricelele palide de dedesubt erau mânjite toate de sânge şi de creieri, iar cei opt sute de bandiţi din ţinutul Gaomi erau morman lângă morman, umplând jumătate din râu… Bunicul a simţit o ruşine, o spaimă şi o dorinţă de răzbunare fără pereche. Stând pe podul rupt, dorinţa lui de a supravieţui a devenit deosebit de puternică: să ucizi, să fii ucis, să mănânci oameni, să fii mâncat de oameni – se săturase până peste cap de această viaţă circulară ca roţile de căruţă. Şi-a amintit de satul lui liniştit cu fumul sobelor încolăcindu-se în aer, cu tambururile fântânilor hârşâind şi hârjâind pe când scoteau apa proaspătă dinăuntru, cu câte-un pui de măgar de un violet pufos întinzându-şi limba la găleată să lipăie nişte apă, cu cocoşii roşii ca focul şezând pe zidurile de pământ pe care creşteau din plin jujubieri sălbatici, deschizându-şi gâtlejul şi slobozind o cântare către splendoarea norilor de dimineaţă… Bunicul a hotărât să se întoarcă acasă. Toată viaţa şi-o petrecuse învârtindu-se prin cuprinderea ţinutului Gaomi din nord-est, iar acum era prima oară când se dusese aşa de departe: i se părea că acasă e parcă mai departe decât cerul însuşi. Veniseră în Jinan cu trenul, iar atunci ţinuse minte că trenul mersese întruna spre vest, aşa că acum era de-ajuns să meargă pe şine spre est şi n-avea de ce să-şi facă griji că n-o să ajungă în judeţul Gaomi. Bunicul a urmat astfel şinele, iar când i se părea că uneori acestea apucă în altă direcţie, şovăia, pentru a se dumiri apoi pe loc. S-a gândit că până şi Yangzi-ul tot trebuie să mai

cotească – cum să n-o facă şinele construite de om? Pe şine apăreau uneori câini care urinau ridicându-şi piciorul din spate sau căţele care urinau aşezate pe vine. Când venea în galop trenul cel negru, se trântea în şanţuri sau în lanurile de lângă calea ferată, uitându-se la roţile roşii sau negre cum se târăsc duduind pe şinele şerpuitoare şi cum acestea se sucesc sub ele; şuieratul ascuţit al sirenei străbătea frunzele răsucite ale recoltelor, iar ţărâna spulberată îşi arăta şi ea formele. După ce trecea trenul, şinele îşi recăpătau dureros forma obişnuită – negre, lucioase, marcate parcă de trăiri contradictorii, neresemnate în faţa apăsării şi totuşi neînstare să fugă din calea acesteia. Rahatul chinezesc curs şirlău din vagoanele de pasageri scotea aceeaşi putoare ca şi cel japonez; între traverse rămâneau încrustate şi coji de alune, de pepene şi bucăţi de hârtie răzleţe… Când dădea peste vreun sat, bunicul cerea de mâncare, când nimerea peste vreun râu, bea şi apă. Fără să deosebească între zi şi noapte, bunicul a mers drept spre est şi, după o jumătate de lună, a văzut cele două turnuri cu mitraliere de pe peronul gării din Gaomi, pe care le cunoştea foarte bine. Pe peron, aristocraţia din Gaomi tocmai îşi lua rămas-bun de la fostul prefect Cao Mengjiu, care fusese promovat cu onoare în funcţia de şef al poliţiei din provincia Shandong. Bunicul a-ntins mâna pipăind la brâu, însă acolo nu se afla nicio armă. Cu nu ştiu ce fel de mişcare, bunicul s-a prăbuşit apoi la pământ şi, de-abia după multă-multă vreme, gura lui înfiptă în ţărână a simţit mirosul pământului cu sânge în el…

După multă cugetare, bunicul s-a hotărât să nu se ducă să-i vadă pe bunica şi pe tata, deşi pe tărâmul friguros al viselor visase de multe ori corpul alb ca zăpada al bunicii şi chipul surâzător, inocent şi cât se poate de şui al tatălui meu; la trezire, faţa lui murdară era mereu scăldată în lacrimi fierbinţi, iar inima îl durea tocit, chircită de parcă

ar fi fost lovită de un pumn.

El ştia, ştia uitându-se la stelele care umpleau cerul, cât îi era de dor de soţie şi fiu. Dar acum, când venise clipa, iar el stătea în locul cunoscut din capul satului şi simţea mirosul familiar de borhot care permea noaptea palidă, şovăia. Palma bunicii îi despărţise asemenea unui râu nemilos. Bunica îl ocărâse: „Măgar în călduri ce eşti! Vierule!” Pe când îl ocăra cu sprâncenele încruntate şi ochii scăpărânzi, bunica şedea cu mâinile vârâte la brâu, cocoşată de spate, cu gâtul întins şi cu un fir de sânge roşu şi puternic mirositor curgându-i din gură… Această imagine respingătoare îi încâlcea inima, se gândea că trăise aşa de mulţi ani şi că niciodată nu-l mai ocărâse o femeie cu atâta sălbăticie şi nici nu-l mai plesnise. Când se iubise pe furiş cu Iubita fusese plin de ruşine şi păreri de rău, dar după ce fusese insultat şi altoit zdravăn, şi ruşinea, şi părerile de rău pieriseră, iar posibilitatea, existentă la început în inima lui, de a-şi arăta căinţa a fost înlocuită de o intensă dorinţă de răzbunare. A plecat cu Iubita, încredinţat că e îndreptăţit să facă aşa, şi s-a mutat în Gura Apei Sărate, un sat aflat la cincisprezece *li* de al nostru, unde a cumpărat o casă. Bucata aceea de vreme ştia că n-a trecut-o uşor, descoperind în slăbiciunile Iubitei calităţile bunicii… Dar astăzi, după ce scăpase de moarte ca prin urechile acului, picioarele îl aduseseră tot aici, unde mirosea miresmele familiare, iar inima îi era plină de întunecare. Fără să mai stea pe gânduri, s-ar fi repezit în curţile acelea pline de amintiri frumoase şi urâte, ca să trăiască din nou trecutul, însă hărmălaia acelui perdaf şi imaginea respingătoare a gâtului întins şi a spatelui cocoşat blocau ca nişte uluci înalte drumul din faţa lui.

La jumătatea nopţii, bunicul, trăgându-şi trupul sfârşit de oboseală, a ajuns la Gura Apei Sărate. Şedea în faţa casei cumpărate cu doi ani înainte şi a văzut lumina lunii din a doua jumătate a nopţii atârnând sus-sus în înaltul

cerului, la sud-vest. Cerul era argintiu-cenuşiu, luna portocalie şi nerotundă, dar conturul fără adâncime al părţii lipsă era limpede şi uşor de distins. În jurul lunii erau risipite în dezordine mai bine de zece stele solitare. Peste casă şi uliţă se cernea strălucirea răcoroasă a lunii şi a stelelor. Corpul negricios, robust şi zvelt al Iubitei i-a apărut bunicului în faţa ochilor. Bunicul şi-a amintit de flăcările galben-aurii care înconjurau trupul ei şi de scânteile albăstrui care-i intrau şi-i ieşeau din ochi, iar amintirile pline de pasiune şi care nu se tociseră ale apropierii lor carnale l-au făcut să uite de durerile inimii şi ale trupului. S-a căţărat pe zidul cu olane, înălţându-se pe deasupra şi sărind apoi în curte.

Bunicul a ciocănit în şipcile ferestrei şi, înăbuşindu-şi puternica emoţie, a gemut uşor:

— Iubita… Iubita…

După un ţipăt înspăimântat, a urmat un val de tremurături îngrozite, iar apoi unul de suspine asemenea unor horcăieli.

— Iubito, Iubito, nu ţi-ai dat seama că-s eu? Sunt eu, Yu Zhan’ao!

— Frate… frate drag! Şi dacă mă bagi în sperieţi, tot nu mă speriu! Şi dacă eşti duh, tot vreau să te văd! Ştiu că te-ai prefăcut în duh, dar şi duh ai venit să mă vezi şi sunt tare bucuroasă… Până la urmă tot ţi s-a făcut dor de mine… hai… hai…

— Iubita, nu sunt duh, sunt viu, am scăpat cu viaţă!

Bunicul a bocănit cu pumnul în fereastră şi a spus:

— Ia ascultă, duhurile pot să facă zgomot în fereastră?

Iubita a-nceput să hohotească în cameră.

— Nu mai plânge, să nu ne audă cineva.

Bunicul a mers apoi până la intrare, a rămas acolo nesigur, iar Iubita, goală puşcă, i s-a aruncat la piept aşa cum ţopăie o ştiucă mare prin apă.

Bunicul a zăcut în pat, uitându-se în gol la tavanul lipit

cu hârtie. Vreme de două luni nu ieşise nici măcar pe uşă, Iubita repetându-i zilnic palavrele din uliţă cu privire la bandiţii din ţinutul Gaomi din nord-est. Din această pricină, era în fiecare zi cufundat în amintirile legate de acea mare tragedie, iar când îşi amintea unele amănunte, dinţii îi scrâşneau şi-i trosneau cu mare ură. S-a gândit că toată viaţa ucisese gâşte, dar că la sfârşit a ajuns ca gâştele să-i ciugulească ochii şi să-l orbească. Ar fi putut avea nenumărate prilejuri să-i ia viaţa câinelui ăluia bătrân de Cao Mengjiu, dar până la urmă îl cruţase. În acel moment începea să se gândească prin asociaţie la bunica. Acea relaţie, pe jumătate adevărată şi pe jumătate falsă, de tată adoptiv şi fiică adoptivă, dintre ea şi Cao Mengjiu fusese una dintre principalele pricini care-l îmboldiseră să se lase păcălit de Cao, şi urându-l pe acesta, o ura şi pe ea. Poate că ea demult se-nţelesese cu Cao, punând la cale împreună capcana ca să-l îngroape de viu. Credea aşa mai ales când o auzea pe Iubita spunându-i:

— Frate drag, tu nu poţi s-o uiţi, dar ea te-a uitat de mult, după ce te-a dus trenul, ea s-a dus după şeful Platoşelor de Fier, după Ochi-Negru. Stă cu el la Gura Apei Sărate de câteva luni bune şi până azi nu s-a mai întors.

Pe când îi spunea aşa, Iubita îi frământa coastele. Bunicul îi vedea corpul negricios, niciodată satisfăcut, iar în el s-a stârnit o aversiune indistinctă. De la acest trup negru de sub ochii lui, gândul bunicului a mers la celălalt, cel alb ca zăpada, la după-amiaza aceea sufocant de caldă de acum câţiva ani şi la clipa în care el l-a întins pe pelerina mare din paie aşternută la umbra deasă a sorgului.

S-a răsucit în picioare şi a zis:

— Mai ai pistolul ăla al meu?

Îngrozită, Iubita a înlănţuit braţele bunicului:

— Ce vrei să faci?

— Vreau să mă duc să omor javrele alea corcite!

— Zhan’ao, frate drag, nu se poate să te mai duci să omori oameni! Toată viaţa ai omorât oameni!

Bunicul i-a tras un picior în burtă, spunându-i:

— Lasă vorbăraia şi adă pistolul!

Iubita a suspinat obidită, a sfâşiat cusăturile unei perne şi a dibuit de-acolo pistolul bunicului.

Bunicul şi tata călăreau laolaltă pe calul negru, mergând în spatele lui Cinci-Zavere, tânărul cu mintea plină de strategii şi şiretlicuri din rândul Platoşelor de Fier. După ce-au galopat multă vreme, au zărit Apa Sărată şi lumina ei cenuşiu-înceţoşată. Când bunicul a văzut pustietatea plină de sărătură albă de pe cele două maluri, şi-a adus aminte, deşi gândurile însufleţite stârnite de vorbele mari ale lui Cinci-Zavere nu se potoliseră încă, de duelul dintre el şi Ochi-Negru de pe malul Apei Sărate.

Cu pistolul la brâu şi călare pe un măgar mare, bunicul a grăbit toată dimineaţa spre Gura Apei Sărate. Şi-a priponit măgarul de un ulm aflat în afara satului, lăsându-l să-i molfăie coaja. Şi-a tras pe ochi pălăria de fetru zdrenţuită, acoperindu-şi faţa până la sprâncene şi s-a pornit cu paşi mari spre sat. Gura Apei Sărate era un sat mare, dar bunicul n-a întrebat de drum, ci s-a îndreptat spre cele câteva rânduri de case mari cu olane din mijlocul satului. Era toamnă târziu spre început de iarnă, iar cei mai bine de zece castani din sat îşi tremurau frunzele ostenite şi îngălbenite în bătaia vântului. Nu era un vânt puternic, dar era zburatic şi cu vlagă. Bunicul a năvălit în curtea caselor cu olane, nimerind peste o întrunire neîncheiată încă a platoşelor. Într-o sală mare pavată cu cărămizi pătrate, pe peretele din faţă atârna un tablou mare, galben-cenuşiu, care înfăţişa un bătrân cu un chip aparte călare pe un tigru fioros cu blana scânteietoare. Sub tablou erau rânduite mai multe obiecte neobişnuite şi anapoda (bunicul a băgat de-abia mai târziu de seamă că printre ele se numărau

gheare de maimuţă, capete de găină, o vezică biliară uscată de porc, un cap de pisică şi copite de catâr). În fumul de tămâie care se încolăcea în aer, un om cu aluniţe în jurul unui ochi şedea pe o platoşă groasă şi rotundă, frecându-şi bucata de piele rasă din creştetul capului cu mâna stângă şi cu cealaltă astupându-şi şanţul dintre buci, pe când rostea incantaţii cu voce tare şi răsunătoare:

— *Amalai, amalai*, cap din fier, braţ din fier, altar al spiritului din fier, muşchi din fier, oase din fier, altar al cinabrului din fier, inimă din fier, ficat din fier, altar al plămânilor din fier, orez nefiert turnat fortăreaţă cu ziduri din fier, cuţit din fier, puşcă din fier, nu-i scăpare, corp din fier, patriarh pe tigru-n spate, iute-iute ca porunca de-mpărat, *amalai*, *amalai*, *amalai*…

Bunicul l-a recunoscut pe Ochi-Negru, cel pe jumătate om şi pe jumătate demon, căruia i se dusese vestea peste tot în ţinutul Gaomi din nord-est.

După ce Ochi-Negru a terminat de rostit incantaţia, s-a ridicat grabnic şi s-a prosternat de trei ori în faţa patriarhului călare pe tigru. S-a întors la locul lui şi s-a aşezat pe platoşă, şi-a încleştat pumnii şi şi-a ascuns unghiile cu totul înăuntrul lor. A scuturat uşor din bărbie către întinderea de membri ai Asociaţiei Platoşelor de Fier aşezaţi în sală, iar aceştia, frecându-şi cu stânga pielea capului şi astupându-şi cu dreapta şanţul dintre buci, şi-au închis ochii şi au început să strige tare împreună, reluând incantaţia lui Ochi-Negru. Urletele de felul *amalai… amalai..* rezonau plăcut la auz, asemenea unui cântec, iar bunicul a perceput aerul demonic care se încolăcea prin sală; fără voie, mânia din inimă i-a pierit pe jumătate – la început voise să-l împuşte cu un foc precis numai pe Ochi-Negru –, în vrajba nemăsurată faţă de Ochi-Negru amestecându-se acum câteva fuioare de respect şi teamă.

După ce-au intonat într-un glas incantaţia, platoşele s-au prosternat laolaltă în faţa bătrânului demon călare pe

tigru, iar apoi s-au ridicat în picioare, alcătuindu-se de la sine în două şiruri strânse şi îndreptându-se spre Ochi-Negru. În faţa acestuia se afla un vas mare, roşu ca sosul de soia, în care se înmuiau boabe de sorg – bunicul de mult auzise că platoşele mănâncă sorg crud, iar acum în sfârşit vedea acest lucru: fiecare platoşă primea de la Ochi-Negru un bol cu sorg crud, îl dădea gâlgâitor pe gât, iar apoi mergea în faţa mesei rituale şi apuca pe rând ghearele de maimuţă, copitele de catâr şi capetele de găină, frecându-se cu ele pe capul ras.

Când s-a încheiat ceremonia platoşelor, albul soarelui se amestecase cu roşu. Bunicul a tras un foc către tablou, făcând o gaură în fruntea demonului călare pe tigru. Platoşele au fost cuprinse de confuzie, dar şi-au venit după o clipă în fire şi au alergat toate afară, împresurându-l pe bunicul meu.

— Cine eşti, de ai aşa curaj mare de bandit? a strigat Ochi-Negru.

Bunicul s-a retras în faţa unui zid de cărămizi şi a împins cu vârful pistolului, din care mai ieşea încă fum, pălăria zdrenţuită de fetru şi a spus:

— Moşul tău, Yu Zhan’ao!

— N-ai murit?

— Vroiam să te văd pe tine murind mai întâi!

— Poţi tu să mă omori cu jucărioara aia? Flăcăi, ia aduceţi cuţitul!

O platoşă a adus un cuţit folosit la tăierea porcilor. Ochi-Negru şi-a ţinut răsuflarea şi i-a făcut un semn platoşei. Bunicul a văzut cum cuţitul ascuţit izbeşte pielea de pe burta lui Ochi-Negru ca şi cum ar fi hăcuit un copac tare: un hârşâit, şi pe piele n-au rămas decât nişte urme albe.

Platoşele au început să intoneze într-un glas:

— *Amalai, amalai, amalai,* cap din fier, braţ din fier, altar al spiritului din fier… corp din fier, patriarh pe tigru-n spate, iute-iute ca porunca de-mpărat, *amalai… amalai…*

amalai…

În sinea sa, bunicul s-a speriat. Nu-i trecuse niciodată prin minte că pe lumea asta se află de-adevăratelea oameni în care sabia nu intră. S-a gândit la vorbele intonate de platoşe – tot corpul era acoperit de fier, doar de ochi din fier nu ziseseră.

— Ochii tăi pot să-mi oprească mie gloanţele?

— Burta ta face faţă cuţitului meu? l-a întrebat Ochi-Negru în replică.

Bunicul ştia că burta lui nu poate în niciun caz face faţă acelui cuţit ascuţit de măcelar; ştia însă şi că nici ochii lui Ochi-Negru n-au cum să ţină piept gloanţelor de mauser.

Platoşele au adus din sala cea mare săbii şi halebarde, înconjurându-l pe bunicul meu şi privindu-l cu ochi fioroşi de tigru.

Bunicul ştia că n-are decât nouă gloanţe în pistol şi că, după ce o să-l omoare pe Ochi-Negru, platoşele alea, asemenea câinilor turbaţi, o să-l hăcuiască mărunt.

— Ochi-Negru, văd că te dai mare şi tare, aşa că băiatu’ o să-ţi las pişoarcele ălea de ochi. Dă-mi curva înapoi şi nencheiem socotelile! a zis bunicul.

— E a ta? Dacă o chemi, vine? Ai luat-o legiuit, cum se cuvine? Femeia văduvă e câine fără stăpân, cine-l creşte, e-al lui! Cară-te, dacă ai minte, să nu zici dup-aia că nen-tu Negru n-a fost primitor!

Bunicul a înălţat pistolul. Platoşele şi-au proptit şi ele armele care scânteiau cu o lumină rece ca gheaţa, iar bunicul, privindu-le buzele închizându-li-se şi deschizându-li-se bezmetic în vreme ce încarnau, şi-a zis: „O viaţă de om pe o viaţă de om!”

În acel moment, bunica a scos un râs rece din afara mulţimii. Bunicul şi-a lăsat în jos pistolul.

În braţe cu tata, bunica stătea pe o treaptă de piatră şi, îmbăiată de razele soarelui aplecat înspre apus, isca strălucire din tot trupul. Lumina curgătoare a părului,

roşul frumos-frumos al obrazului şi limpezimea strălucioasă a ochilor îi dădeau un aspect şi drăgălaş, şi respingător.

Scrâşnind din dinţi, bunicul a ocărât-o:

— Târfo!

Fără pic de curtenie, bunica i-a răspuns:

— Măgar în călduri! Vierule! Scursură de nimic ce eşti, eşti bun să te culci doar cu servitoarea!

Bunicul a ridicat ţeava pistolului.

— Hai, trage! Omoară-mă! Omoară-mi şi băiatul!

— Tată de suflet! a strigat tata.

Pistolul bunicului s-a lăsat din nou în jos.

Şi-a amintit de amiaza aceea roşie ca focul din lanul smaraldiu de sorg. Şi-a amintit şi de catârul acela negru prins în noroiul din faţa ferestrei şi s-a gândit şi la carnea albă şi curată în îmbrăţişarea lui Ochi-Negru.

— Ochi-Negru, să ne punem faţă în faţă, tu şi eu, cu mâinile goale: sau moare peştele, sau se rupe năvodul. Te-aştept pe malul apei, afară din sat.

Bunicul şi-a băgat arma la brâu, a dat la o parte platoşele încremenite şi, fără să se uite la bunica şi aruncându-i doar tatii o privire, a ieşit din sat cu paşi mari.

Pe un prag al Apei Sărate din care ieşea un fum alb, bunicul şi-a dat jos haina căptuşită, şi-a aruncat la pământ pistolul şi şi-a strâns cureaua, rămânând în picioare să aştepte. Ştia că Ochi-Negru n-are cum să nu vină.

Curgerea tulbure a Apei Sărate răsfrângea ca sticla mată şi cenuşiu-înceţoşată razele aurii ale soarelui. Ghirinul scund şi mărunt stătea drept în picioare, fără chef.

Ochi-Negru a sosit.

Bunica, în braţe cu tata, a venit şi ea. Avea aceeaşi expresie pe chip.

Au venit şi platoşele.

— Luptă de curtenie sau luptă de războire? a-ntrebat

Ochi-Negru.

— Cum e una şi cum e alta?

— La lupta de curtenie, tu dai trei pumni, eu dau trei pumni; la cea de război, ne batem fără reguli!

Bunicul a cugetat o clipă şi a zis:

— Luptă de curtenie!

Ochi-Negru a întrebat, cu gând anume:

— Dau eu primul sau dai tu primul?

— Să ascultăm voia Cerului. O să tragem paie şi cine-l trage pe-ăla lung dă primul.

— Cine face paiele?

Bunica l-a pus pe tata pe pământ şi a zis:

— Eu.

Apucând două paie, bunica şi-a dus mâinile la spate, apoi le-a adus din nou în faţă şi-a zis:

— Trageţi!

I-a aruncat o privire bunicului. Bunicul a tras unul, iar bunica a deschis mâna, scoţând la iveală celălalt pai.

— L-ai tras pe cel lung, tu dai primul!

Bunicul, ţintind burta lui Ochi-Negru, a tras un pumn. Ochi-Negru a ţipat o dată.

După ce-a primit pumnul, Ochi-Negru şi-a împins din nou burta înainte şi, închizându-şi albastrul de olan al ochilor, a aşteptat noul atac.

Bunicul l-a trosnit cu pumnul în inimă.

Ochi-Negru s-a dat înapoi un pas.

Cu toată forţa strânsă de-a lungul vieţii, bunicul a slobozit ultimul pumn, lovindu-l pe Ochi-Negru deasupra buricului.

Acesta s-a dat doi paşi înapoi, iar faţa i s-a făcut galbenă ca ceara. Apăsându-se pe piept, a tuşit de două ori, iar când a deschis buzele, a scuipat o gură mare de sânge roşu pe jumătate închegat.

S-a şters la gură şi a dat din cap spre bunicul meu. Acesta şi-a mutat tot suflul din corp în piept şi în burtă.

Ochi-Negru şi-a fluturat pumnul mare cât o copită de cal şi l-a prăvălit spre bunicul meu, însă chiar în clipa în care urma să-l atingă, şi-a tras braţul înapoi.

— De dragul Cerului, nu-ţi dau pumnul ăsta!

Şi-a fluturat degeaba pumnul şi a doua oară, zicând:

— De dragul pământului, nu ţi-l dau nici pe-ăsta!

Cel de-al treilea pumn l-a făcut pe bunicul să facă o tumbă prin aer ca un bulgăre de pământ, azvârlindu-l cu un pufnet pe pământul sărat şi tare.

Bunicul s-a căţărat anevoie în picioare, şi-a ridicat haina căptuşită şi pistolul, cu broboane de sudoare mari cât boabele de fasole curgându-i pe faţă.

— Ne vedem peste zece ani, a zis.

Pe apă plutea o bucată de coajă maronie de copac, în care bunicul a tras unul după altul nouă focuri, făcând-o mici fărâme. Şi-a vârât apoi pistolul la brâu şi a plecat şontâc-şontâc spre pustietatea sărată. Soarele îi lumina umerii goi şi-i lumina şi spinarea care începea să i se încovoieze, scoţând la iveală un lustru de bronz.

Ochi-Negru s-a uitat la fărâmele de coajă de copac din râu, a mai scuipat o gură de sânge şi s-a aşezat în fund pe pământ.

Bunica l-a luat în braţe pe tata şi a început să strige plângând: „Zhan’ao!”, împleticindu-se apoi în urma bunicului.

9

Mitralierele din spatele marelui zăgaz de pe Râul Negru au ţăcănit timp de trei minute, iar apoi s-a produs o scurtă intermitenţă. Soldaţii regimentului Jiao-Gao, care nu cu mult înainte se aflau, cu strigăte mari, în urmărirea inamicului înfrânt, s-au prăbuşit pâlcuri-pâlcuri pe drumul uscat şi în lanurile arse de sorg. Platoşele bunicului, care tocmai se pregăteau să se predea celor din A opta, s-au

frânt de la mijloc întocmai ca firele de sorg, printre ei numărându-se şi veterani, care de mai bine de zece ani dădeau ascultare mistificărilor lui Ochi-Negru, şi noi recruţi, care de-abia ce intraseră în Asociaţia Platoşelor de Fier atraşi de renumele bunicului. Pielea rasă din creştetul capului, boabele de sorg crud înmuiate în apă de fântână, patriarhul cu corp de fier călare pe tigru, copitele de catâr, ghearele de maimuţă şi capetele de găină cu care se frecaseră pe pielea capului nu adăugaseră niciun fel de pavăză de fier peste corpul lor de carne şi sânge, iar gloanţele de mitralieră rotindu-se cu toată viteza le retezaseră fără pic de curtenie spinările şi picioarele şi le străpunseseră piepturile şi burţile. Corpurile lor ciuruite şi cadavrele murdare de sânge ale celor din regimentul Jiao-Gao se încălecau de-a valma, îngrămădindu-se unele peste altele. Sângele roşu al regimentului Jiao-Gao şi cel verde al platoşelor se amestecau în băltoacă după băltoacă de sânge violet, hrănind pământul negru al câmpului şi al drumului. La mulţi ani după aceea, solul din acest loc a rămas fără pereche de roditor, cu recolte fioros de mari de sorg şi de un caracter cu totul distinct – pe frunzele şi tulpinile umed-lucioase de sorg condensându-se o vitalitate plină de o vigoare, de soiul celei pe care o au organele reproducătoare masculine.

Regimentul Jiao-Gao şi platoşele bunicului fuseseră bătute măr, iar duşmanii de neîmpăcat de mai devreme s-au prefăcut într-o clipită în aliaţi pe frontul trupelor risipite. Viii şi morţii erau laolaltă, cei ce gemeau de durere şi cei ce se rostogoleau peste tot erau laolaltă, Jiang Picioruş, rănit la picior, şi bunicul, rănit la braţ, erau laolaltă. Căpăţâna bunicului stătea îndeaproape lipită de piciorul bandajat al lui Jiang, şi aşa a descoperit el că picioarele lui Jiang Picioruş nu erau deloc picioruşe, dar că mirosul lor puturos acoperă mirosul greu de sânge.

Mitralierele din spatele zăgazului au început iar să

răpăie, iar gloanţele cădeau pe drum sau în câmp, spulberând puternic trâmbă după trâmbă de praf. Păcăneala gloanţelor când izbeau pământul şi şâşâitul lor când sfredeleau carnea rodeau la fel de înspăimântător din nervii oamenilor ce de-abia-şi mai târau zilele. Soldaţii din regimentul Jiao-Gao şi platoşele abia se ţineau să nu încerce să se strecoare în pământ.

Relieful era păcătos – terenul era plat şi foarte întins şi nici măcar o tufă de pelin nu creştea. Perdeaua de gloanţe se legăna ca ascuţişul unei seceri uriaşe pe deasupra capetelor lor – cine vroia să se ridice îşi găsea sfârşitul.

A venit un nou interval între tiruri. Bunicul l-a auzit pe Jiang Picioruş urlând:

— Grenadele!

Mitralierele au răsunat din nou, mitralierele au amuţit din nou. Soldaţii din regimentul Jiao-Gao, obişnuiţi cu grenadele, au aruncat mai bine de zece în spatele zăgazului, şi, după o salvă de explozii, vitejii din spatele zăgazului au început şi ei să plângă şi să se văicărească, iar un braţ pe care se-agita o bucată de cârpă gri a fost azvârlit de partea cealaltă. Bunicul s-a uitat la degetele convulsive ale acelui braţ scurt şi a părut să-i spună lui Jiang: „Detaşamentul Leng! E Leng Ciupitul, puiul ăla de lele!”

Cei din regimentul Jiao-Gao au mai aruncat o salvă de grenade. Schijele au explodat în zbor, plescăind în apa râului şi înălţând în spatele zăgazului mai multe fire de ceaţă fumurie, asemenea unor copaci. Şapte-opt soldaţi fără teamă de moarte s-au repezit cu puştile în mâini către zăgaz şi, în clipa în care au ajuns pe suişul zăgazului, o rafală i-a răsturnat, iar viii şi morţii, greu de deosebit unii de alţii, s-au rostogolit grăbit în josul povârnişului.

— Retragerea! a urlat Jiang Picioruş.

Soldaţii din regimentul Jiao-Gao au mai aruncat un şir de grenade şi, de cum au izbucnit exploziile, au sărit dintre

grămezile de morţi, trăgând şi fugind spre nord. Sprijinit de doi soldaţi, Jiang Picioruş venea şi el în spatele trupelor lui risipite. Bunicul stătea trântit la pământ fără să se mişte, presimţind uriaşul pericol la care ducea fuga: vroia să fugă, dar acum nu era momentul. O parte dintre platoşe au fugit după soldaţii înfrânţi ai regimentului Jiao-Gao, în timp ce altele fremătau, gata să o ia şi ele la sănătoasa. Bunicul şi-a coborât vocea şi le-a zis:

— Nu vă duceţi…

Din spatele zăgazului s-a rostogolit fum de praf de puşcă, aducând cu el urletele dureroase ale celor răniţi în explozie. Bunicul a auzit un glas cunoscut răcnind până la răguşire:

— Trageţi! Mitralierele, mitralierele!

Auzindu-i vocea lui Leng, bunicului i-a înflorit pe faţă un zâmbet dezolant.

Bunicul şi tata au intrat în Asociaţia Platoşelor de Fier, şi în aceeaşi zi seara, conform regulii, şi-au ras părul de deasupra frunţii. Când s-a rugat în genunchi la strămoşul călare pe tigru, bunicul a văzut cicatricea rămasă pe faţa acestuia după ce reparaseră gaura de glonte făcută de el şi nu s-a putut stăpâni să nu zâmbească în sinea lui, de parcă cele de-atunci s-ar fi petrecut ieri. Şi pe tata l-au ras în cap, iar când a văzut briciul negru din mâna lui Ochi-Negru, a simţit că i se face răcoare – îşi amintea şi el nelămurit treburile de mai bine de zece ani în urmă. După ce-a terminat cu rasul, Ochi-Negru l-a frecat de câteva ori pe cap cu ciudăţeniile acelea de soiul copitelor de catâr şi ghearelor de maimuţă. La încheierea ceremoniei, tata simţea că-i înţepenise tot corpul, de parcă trupul lui de sânge şi carne se făcea de fier.

Platoşele i-au întâmpinat cu căldură pe bunicul meu şi pe tata şi vroiau mereu să audă despre ambuscada de la Râul Negru. La îndemnul lui Cinci-Zavere, platoşele s-au

răzvrătit în grup, cerându-i lui Ochi-Negru să-l accepte pe bunicul drept comandant-adjunct.

După ce bunicul a căpătat poziţia de comandant-adjunct, Cinci-Zavere i-a îmboldit apoi pe soldaţi să ceară să se bată. Spunea că o mie de zile de pregătire trebuie puse la lucru într-o clipire, că bandiţii japonezi cutreieră după voie şi că ţara-i prăbuşită şi casa prăvălită: cât mai au de gând să aştepte exersându-şi iscusinţa de a-şi face platoşă de fier pe tot corpul, fără să se ducă să ucidă tâlhari japonezi? Majoritatea platoşelor erau tineri cu sângele fierbinte, care îi urau pe japonezi până în străfunduri; întărâtaţi de vorbele meşteşugite cu care-i îndemna Cinci-Zavere, dorinţa lor de a merge pe câmpul de bătaie pentru a-şi încerca platoşele de fier de pe corp s-a făcut la fel de aprigă ca un foc proaspăt înteţit. Ochi-Negru n-a avut încotro şi a încuviinţat. Bunicul l-a întrebat în particular pe Cinci-Zavere:

— Tu crezi că treaba asta cu platoşa de fier o să facă faţă la gloanţe?

Cinci-Zavere a zâmbit şiret şi n-a zis nimic.

Prima bătălie a platoşelor s-a purtat pe o scară foarte mică şi a fost una de angajament cu batalionul Gao din rândul momâilor colaboraţioniste ale lui Zhang Zhuxi. Platoşele se gândiseră să atace prin surprindere turnurile din Xiadian. Batalionul Gao tocmai se întorcea de la furat de grâne, când cele două forţe s-au întâlnit din întâmplare la o răscruce. S-au oprit cu toţii, măsurându-se din priviri. Cei din batalionul Gao, care fuseseră la furat de cereale, numărau şaizeci şi ceva de oameni, îmbrăcaţi în uniforme galben-caisii, purtând toţi arme de acelaşi fel şi, pieziş pe spate, cartuşiere de pânză. Câteva zeci de catâri şi măgari cu saci de grâne în spinare erau amestecaţi în mijlocul trupelor. Platoşele aveau haine negre, duceau în mână lănci, cuţite şi săbii şi doar vreo zece aveau pistoale înfipte la brâu.

— Din care sunteţi? a întrebat un ofiţer grăsuliu, călare.

Bunicul şi-a vârât mâna la cingătoare, şi-a scos-o şi a urlat tare după ce-a răsunat împuşcătura:

— Suntem din ăia care omoară trădători!

Ofiţerul cel gras, cu capul ca o tigvă însângerată, s-a prăvălit de pe cal.

Platoşele au răcnit într-un glas: „*Amalai*, *amalai*, *amalai*” şi s-au repezit înainte fără nicio urmă de frică. Măgarii şi catârii încărcaţi cu cereale s-au eliberat din frâu şi au început să alerge spre sălbăticie, iar soldaţii colaboraţionişti au luat-o la sănătoasa în devălmăşie, cei care alergau mai încet fiind hăcuiţi şi tăiaţi de săbiile şi cuţitele bezmetice ale platoşelor.

După ce-au alergat la o distanţă de o săgeată, momâile au început să se dezmeticească, s-au regrupat şi au prins să păcăne cu puştile. Platoşele, a căror poftă de-a ucide sporea, s-au năpustit înainte, nesăbuiţi şi nechibzuiţi, intonându-şi incantaţiile.

Bunicul a strigat la ei:

— Răsfiraţi-vă… aplecaţi-vă…

Incantaţiile zgomotoase au înecat vocea bunicului, iar platoşele, un singur grup, cu capetele sus şi piepturile înainte, s-au repezit în faţă.

După prima salvă a momâilor, peste douăzeci de platoşe au fost culcate la pământ, cu sângele împroşcând peste tot, în timp ce vaietele pline de jale şi durere ale celor nimeriţi de glonte, dar rămaşi în viaţă, au început să le răsune la picioare celor neatinşi.

Platoşele înmărmuriseră. O nouă salvă a momâilor şi mai multe platoşe s-au prăvălit la pământ.

Bunicul a urlat:

— Răsfiraţi-vă… trântiţi-vă pe burtă…

Momâile s-au aruncat înainte trăgând, iar bunicul s-a lăsat într-o rână, încărcându-şi pistolul. Ochi-Negru a împins la o parte o jumătate dintr-un corp, urlând mânios:

— Ridicaţi-vă, faceţi incantaţia, cap din fier, braţ din fier, zid din fier, fortăreaţă din fier, inimă din fier, bilă din fier, platoşa din fier o să împiedice gloanţele, care n-o să cuteze să vină, corp din fier, patriarh pe tigru-n spate, iute-iute ca porunca, *amalai*…

Un glonte a arat peste capul lui Ochi-Negru, iar el s-a trântit la pământ ca un câine aruncându-se după un rahat, cu faţa galbenă ca ceara.

Bunicul a zâmbit cu răceală, s-a întins puţin şi a înhăţat mauserul din mâna dârdâindă a lui Ochi-Negru. A urlat apoi:

— Douguan!

Rostogolindu-se de două ori, tata a venit lângă bunicul meu şi a răspuns:

— Tată, sunt aici!

Bunicul i-a dat pistolul lui Ochi-Negru, zicându-i:

— Ţine-te bine şi nu te mişca, trage când se apropie!

A urlat apoi:

— Ăia de-aveţi puşcă, fiţi gata! Lăsaţi-i să se-apropie şi trageţi dup-aia!

Momâile au atacat cu hotărâre şi curaj.

Cincizeci de metri, patruzeci, douăzeci, zece – tata le vedea deja limpede dinţii galbeni din gură.

Bunicul s-a ridicat dintr-un salt, pălălăind spre stânga cu braţul stâng şi spre dreapta cu cel drept: şapte-opt soldaţi inamici s-au prăbuşit frânţi din şale. Tata şi Cinci-Zavere au tras şi ei foarte precis, iar momâile s-au retras în fugă. Bunicul a tras după ele, iar când mauserele nu i-au mai ajuns, a cules puştile azvârlite de duşmani şi a tras cu ele.

Acest mic război întâmplător a stabilit limpede poziţia de conducere a bunicului în rândul platoşelor. Moartea tragică a câtorva zeci de platoşe a demascat artele demonice ale lui Ochi-Negru. Soldaţii n-au mai vrut să participe la ceremoniile zilnice şi obligatorii de îmbrăcare a trupului în fier – puşti, ei vroiau puşti, orice soi de cale

spirituală sau arta drăcească nu putea să ţină piept unei rafale de puşcă.

Bunicul şi tata s-au prefăcut că intră în rândurile regimentului Jiao-Gao; prin acest iscusit şiretlic s-au infiltrat printre ei şi, ziua în amiaza mare, l-au răpit pe comandantul regimentului, Jiang Picioruş. Pretinzând că se predau, s-au infiltrat şi în detaşamentul Leng şi, tot ziua în amiaza mare, l-au răpit pe comandantul Leng.

Aceste două „bonuri de plată" le-au adus la schimb o cantitate mare de arme şi cai, iar bunicului poziţia de om care face ce spune printre platoşele ce cutremurau lumea prin izbânzile lor. Ochi-Negru a devenit un om de prisos şi o piedică fără rost, iar Cinci-Zavere a vrut de câteva ori să-l elimine, dar nu l-a lăsat bunicul.

După răpiri, platoşele au devenit cea mai puternică forţă din ţinutul Gaomi din nord-est. Regimentul Jiao-Gao şi detaşamentul Leng şi-au pierdut urma şi nu s-a mai auzit de ele, lumea părea să se afle în pace, iar bunicului i-a încolţit ideea de a-i face bunicii o mare procesiune funerară. Mai apoi au venit strângerea averilor şi bogăţiilor în toate felurile, răpirea sicriului, uciderile, iar renumele familiei Yu a ajuns ca florile bogate ce-mpodobesc o broderie şi s-a întins ca focul peste care pui ulei; bunicul a uitat însă dialectica simplă potrivit căreia soarele se împlineşte şi-apoi apune, luna se rotunjeşte şi-apoi scade, vasul prea plin dă pe dinafară şi ce înfloreşte musai se veştejeşte. Organizarea funeraliilor pentru bunica a fost încă una dintre marile greşeli săvârşite de el.

S-au auzit din nou zgomotele mitralierelor din spatele zăgazului, doar două, celelalte fiind de bună seamă distruse de exploziile grenadelor aruncate de cei din regimentul Jiao-Gao. Aceştia, care fugiseră alături de platoşele amestecate printre ei la o distanţă de o sută şi ceva de paşi de zăgaz, au fost izbiţi în plin de rafale, care i-

au făcut să înflorească splendid precum florile, în zece mii de nuanţe de violet şi o mie de roşu, prinşi din nou cum erau în câmp deschis şi fără nicio apărare. Detaşamentul Leng, cu viclenie, nu se-arunca uşuratic în atac, lăsând doar cele două mitraliere să huruie şi să zbârâie.

Bunicul a văzut că printre soldaţii din regimentul Jiao-Gao care fuseseră seceraţi de mitraliere pe suişul zăgazului mai era unul care, cu corpul sfrijit scăldat cu totul în sânge, se căţăra la loc, încet-încet şi cu extrem de mare dificultate. Se căţăra mai încet decât viermii de mătase, mai încet decât râmele, mai încet decât melcii. Trupul lui părea să fi fost separat în câteva componente mari, care se mişcau una după alta, în timp ce sângele ţâşnea din el ca apa de la gura unui mic izvor. Bunicul ştia că e vorba de un erou adevărat cu voinţă de fier, o altă excepţională sămânţă din ţinutul Gaomi din nord-est. Soldatul grav rănit s-a oprit când a ajuns la jumătatea pantei. Bunicul l-a văzut cum se apleacă cu greutate şi smulge de la brâu o grenadă însângerată, de parcă şi-ar fi scos din burtă un prunc. A tras cuiul cu dinţii, a scos cu gura focosul, iar din mânerul grenadei a început să piuie un fum alburiu. Ţinând capătul focosului în gură, se trăgea greoi spre firele verzi de iarbă care parcă se zăreau şi parcă nu pe zăgaz. Ţevile închise la culoare ale mitralierelor săltau deasupra, împrăştiind firicel după firicel de fum peste pantă şi trimiţând mai tot timpul tuburi scânteietoare în zbor dincolo de ea.

Bunicului îi părea rău, îi părea rău că nu se ţinuse tare şi se-nmuiase în ziua în care îl răpiseră pe Leng Ciupitul-de-vărsat şi-i ceruse doar o sută de puşti, cinci automate şi cincizeci şi patru de cai. Ar fi trebuit să-i ia în primul rând aceste opt mitraliere, dar uitase de ele, sau poate bunicul credea pe atunci că mitralierele nu sunt de cine ştie ce folos – numeroşii ani petrecuţi ca bandit îl făcuseră să se priceapă la armele cu ţeava scurtă, nu la cele cu ţeava

lungă. Dacă ar fi băgat şi mitralierele în preţul „bonului”, sminteala sălbatică a lui Leng din acele clipe n-ar fi fost cu putinţă.

Până să atingă firele de iarbă, soldatul grav rănit din regimentul Jiao-Gao a lansat grenada din mână. Un sunet de explozie ascuţit şi firav a venit din spatele zăgazului, iar mitralierele au sărit în sus în aer şi au coborât apoi la loc. Cel ce aruncase cu grenada a rămas trântit pe suiş, fără să mai facă nicio mişcare, doar sângele continuând să-i curgă, chinuitor, anevoios şi cu viteză foarte mică. Bunicul a oftat.

Mitralierele lui Leng fuseseră nimicite cu totul. Bunicul a urlat:

— Douguan!

Tata era apăsat de două cadavre grele, iar acum făcea instinctiv pe mortul. Se gândea că poate chiar murise şi nu ştia dacă sângele mirositor şi fierbinte care-l scălda curgea din cadavre sau din propriul lui corp. Auzind strigătul bunicului, şi-a ridicat capul de sub cele două trupuri, şi-a şters faţa însângerată cu braţul şi a rostit gâfâind:

— Tată, aici sunt…

Trupele lui Leng Ciupitul au ieşit din spatele zăgazului ca ciupercile după ploaie, aruncându-se-n josul pantei cu armele în mâini. Regimentul Jiao-Gao, care-şi revenise, a deschis focul de la o distanţă de o sută de metri, iar automatele pe care le capturaseră de la trupele călare ale lui Cinci-Zavere s-au auzit deosebit de clar. Oamenii lui Leng şi-au tras înapoi gâturile ca nişte broaşte ţestoase.

Bunicul a dat la o parte cadavrele de pe tata şi l-a tras de sub ele.

— Ţi-a dat sângele?

Tata şi-a mişcat mâinile şi picioarele şi-a zis:

— Nu, rana de pe buci mi-a făcut-o mai devreme A opta.

— Băieţi, să fugim! a strigat bunicul.

Douăzeci şi ceva de platoşe pătate toate de sânge s-au rezemat în arme ca să se ridice în picioare şi au plecat

ţanţoşe către nord. Cei din regimentul Jiao-Gao n-au tras în ei. Oamenii lui Leng au tras de câteva ori, dar gloanţele s-au îndreptat către cer, zburând extrem de sus şi extrem de departe şi făcând urechile să ţiuie.

În spate cineva a tras, iar bunicul şi-a simţit gâtul de parcă ar fi primit o palmă peste el. Întreaga căldură din corp i s-a strâns acolo. A întins mâna şi s-a pipăit, iar palma i s-a acoperit de sânge. Când şi-a întors capul, l-a văzut pe Ochi-Negru, cu maţele colorate mânjind pământul, întins pe burtă ca o broască şi clipind o dată, şi încă o dată, şi încă o dată din ochii lui mari şi negri, în timp ce de pleoape îi atârnau două lacrimi galben-aurii. Bunicul a schiţat un zâmbet, a dat uşor din cap spre el, iar apoi, trăgându-l pe tata, s-a răsucit şi a pornit din nou încet-încet.

În spatele lor, a mai răsunat o dată un foc.

Bunicul a oftat adânc. Tata a întors capul şi a văzut că pe tâmpla lui Ochi-Negru se afla o mică gaură neagră, în timp ce pe faţa pe jumătate arsă de fumul împuşcăturilor i se lăsa în jos un firicel de lichid alb.

Către seară, în jurul obiectelor ceremoniale de la funeraliile bunicii, detaşamentul Leng a împresurat regimentul Jiao-Gao şi pe soldaţii bunicului, care, deşi încolţiţi, rezistaseră cu încăpăţânare. Rămaşi fără muniţie, soldaţii celor două forţe cu totul spulberate s-au tras îndărăt laolaltă şi, scrâşnind din dinţi şi muşcându-şi buzele, se holbau cu ochii injectaţi de sânge la compania a şaptea, de-abia venită ca întărire pentru detaşamentul Leng, şi care se apropia pas cu pas. Soarele în asfinţit lăsa strălucire, curgând lumină peste norii înserării şi înecând pământul negru care gemea îndurerat. Peste el stăteau întinşi în cruntă devălmăşie neştiut de mulţi fii şi fiice ale ţinutului Gaomi din nord-est, oameni care crescuseră mâncând sorg roşu aprins şi-al căror sânge se prefăcuse

acum în mici pâraie ce se uneau într-un râu de sânge. Ciorile, pentru care mâncatul cadavrelor devenise o a doua natură, fuseseră atrase de duhoarea de sânge şi uitaseră să se mai întoarcă la cuiburi – se roteau pe deasupra câmpului de bătaie, cele mai multe pe deasupra cadavrelor cailor, întocmai precum copiii pofticioşi, care aleg mai întâi bucata cea mai mare.

Sicriul bunicii ieşise de sub baldachinul mare şi era acoperit de o puzderie de pete albe, toate urme de glonte. În cele câteva ore de dinainte, sicriul slujise drept paravan în luptă şi pentru A opta, şi pentru platoşe, şi pentru detaşamentul Leng. În corturile pentru sacrificii de la marginea drumului, cărnurile fripte de pui şi raţă, de porc şi de capră, fuseseră făcute ferfeniţă de gloanţe. În timpul luptei, cei din A opta mai mâncaseră câte ceva în timp ce trăgeau.

Acum câţiva dintre ei atacau la baionetă, fiind răsturnaţi de gloanţele celor din detaşamentul Leng.

— Mâinile sus, predaţi-vă! a răcnit un soldat de-ai lui Leng cu puşca în mână.

Bunicul s-a uitat la Jiang Picioruş, iar Jiang Picioruş s-a uitat la bunicul. Niciunul n-a zis nimic, dar amândoi au ridicat mâinile aproape în acelaşi timp.

Trupele spulberate ale regimentului Jiao-Gao şi trupele spulberate ale bunicului şi-au ridicat şi ele mâinile scăldate în sânge.

Comandantul Leng, purtând mănuşi albe, s-a apropiat cu gărzile de corp strânse ciorchine în jurul lui şi a spus amuzându-se:

— Domnule comandant Yu, domnule căpitan Jiang, ne vedem din nou! Duşmanii sunt meniţi să se întâlnească! Ce simţiţi acum, domnii mei?

Bunicul a spus trist:

— Părere de rău!

Căpitanul Jiang a zis:

— Voi raporta către conducerea din Yan’an felul criminal şi strigător la cer în care Partidul Naţionalist a încălcat pe câmpurile de bătaie din Jiaodong Frontul Naţional Unit împotriva japonezilor!

Leng Ciupitul-de-vărsat l-a altoit cu biciuşca şi l-a ocărât:

— Băi ţărănoiule din A opta, nu eşti tare de oase, da’ de gură, da! Fluturându-şi apoi mâna spre subordonaţi, Leng a adăugat: Escortaţi-i în sat!

Detaşamentul Leng a rămas peste noapte în satul nostru. Cei din regimentul Jiao-Gao şi platoşele au fost duşi într-un cort din rogojini. Doisprezece soldaţi de-ai lui Leng, cu automatele-n mâini, înconjurau cortul. De dragul celorlalţi, nimeni nu îndrăznea să facă vreo faptă pripită sau nesăbuită. Gemetele răniţilor şi vaietele celor tineri aflaţi cu gândul la mamele, soţiile sau iubitele lor nu s-au potolit toată noaptea. Tata s-a cuibărit ca o pasăre rănită la pieptul bunicului, atent la inima acestuia săltând ba tare, ba încet, de parc-ar fi dat supusă ascultare clincheţelilor muzicii. Sub mângâierea blândă a vântului de sud, tata a adormit buştean. A văzut în vis o femeie care semăna ba cu bunica, ba cu Frumuşica; femeia, cu degete fierbinţi, mişca încoace şi-ncolo capul cocoşelului lui zbârcit şi crestat, iar un val de înfiorare asemenea unui trăsnet înfricoşător, i s-a rostogolit pe şira spinării… Tata s-a trezit brusc, dezamăgit de parc-ar fi pierdut ceva. De pe câmp se auzeau jeluirile muribunzilor. Amintindu-şi visul, tata, înspăimântat şi temător, n-a îndrăznit să i-l spună bunicului. S-a ridicat încetişor şi s-a uitat printre crăpăturile rogojinilor la râul strâmt şi argintiu al Căii-Laptelui. Deodată l-a fulgerat un gând: „Mâine-poimâine fac şaisprezece ani!”

După ce s-a luminat, cei din detaşamentul Leng au dărâmat toate corturile, au adus câţiva colaci de frânghie

şi au legat prizonierii câte cinci la un loc, mânându-i la sălciile plângătoare de lângă baltă de care platoşele îşi priponiseră caii cu o seară înainte şi legându-i de ele. Jiang Picioruş, bunicul şi tata erau prinşi doar ei trei de copacul cel mai aproape de mal – tata în faţă, bunicul la mijloc şi Jiang ultimul. Sub picioarele tatii era noroi format de la urina de cal şi o grămadă de balegi răvăşite. Balegile fuseseră turtite în picioare de oameni, care astfel scoseseră la iveală resturile de iarbă şi boabele de sorg învelite de membrana lucioasă a bălegarului. Doctorul venit călare pe măgar, ca şi măgarul lui, fuseseră mâncaţi de animale şi păsări până ajunseseră doar schelete acoperite de sânge cleios. Sub un copac singuratic de pe mal se înălţa mormântul lui Yu Dinţi-Mari. Lotuşii de atunci încă existau, se ridicaseră şi ei pe măsură ce se umflaseră apele, iar acum frunzele lor noi, mari cât palma, stăteau lipite de suprafaţa apei. În lintiţa deasă şi galbenă ca puful de gâscă ce umplea balta, broaştele care înotau despicau dâre după dâre de apă verde, ce se-nchidea iute înapoi. Trecând cu privirea dincolo de împrejmuirea dărâmată a satului, tata a văzut pe câmpuri cicatricile rămase după ziua care trecuse. Stindardele şi celelalte obiecte ceremoniale muriseră pe drum, asemenea unui piton uriaş stâlcit în bătaie. Mai bine de zece soldaţi de-ai lui Leng tăiau şi ciopârţeau cu topoarele şi baionetele carnea de pe caii morţi. În aerul friguros hoinăreau duhori după duhori de sânge de un roşu întunecat.

Tata l-a auzit pe comandantul regimentului Jiao-Gao, Jiang Picioruş, scoţând un oftat prelung, iar atunci şi-a întors crunt capul spre el. Bunicul şi-a întors şi el capul. Tata i-a văzut pe bunicul meu şi pe Jiang privindu-se printre gene, cu deznădejdea citindu-li-se pe faţă. Sub pleoapele obosite, ochii le erau întunecaţi şi stinşi. Rana de la umărul bunicului meu se înrăutăţise, iar putoarea de carne putredă se revărsa în toate părţile, atrăgând mai tot

timpul muştele verzi cu capul roşu, care se strânseseră dese pe deasupra catârilor şi oamenilor morţi. Bandajul de la piciorul lui Jiang căzuse şi-i atârna de gleznă ca un maţ de cârnat. Din locul unde-l rănise bunicul încă mai curgea firicel după firicel de sânge negru.

Tata a văzut că bunicul şi Jiang se uită unul la altul şi parcă amândoi ar fi vrut să deschidă gura să zică ceva; până la urmă, niciunul n-a mai spus nimic. Tata a oftat şi el o dată, şi-a răsucit capul înapoi şi a contemplat de departe câmpia vastă învăluită într-o ceaţă deasă, albă ca laptele, unde duhurile obidite ale celor morţi nevinovaţi tocmai hăuleau, făcându-i urechile să bubuie. Cu ochii împăienjeniţi, i-a văzut pe soldaţii lui Leng mutând şi-apoi ridicând şi ducând la marginea bălţii ciozvârtă după ciozvârtă de carne de cal de pe care sângele curgea şuvoi, în timp ce deasupra lor o cioară, în cioc cu o bucată dintr-un maţ de cal, zbura greu către vârful sălciilor.

Cu toţii, platoşele şi cei din regimentul Jiao-Gao, numărau optzeci şi ceva de oameni. Platoşele, douăzeci şi ceva, erau legate la un loc cu ceilalţi. Tata a văzut o platoşă trecută de patruzeci de ani care plângea şi se văita. În falcă avea o tăietură mare făcută poate de vreo coajă de grenadă, iar lacrimile îi curgeau exact într-acolo. Soldatul din regimentul Jiao-Gao de lângă el îl tot împingea cu umărul, spunându-i:

— Cumnate, nu mai plânge, într-o bună zi o să ne răzbunăm pe Zhang Zhuxi!

Platoşa mai în vârstă şi-a lăsat capul pe umăr, ştergându-şi faţa murdară cu haina murdară, iar apoi a zvâcnit din nas, spunând:

— N-o plâng pe soră-ta! E moartă şi, chiar dac-o plâng, tot n-o mai învii! Eu plâng pentru noi, că eram la o aruncătură de băţ în sate-nvecinate şi ne vedeam una-două, care rubedenii, care prieteni de-o viaţă: cum de-am ajuns la grozăvia asta? Şi-l plâng pe nepotă-tu, pe fi-miu,

Argint-Mare, c-avea doar optişpe ani şi a venit după mine la platoşe, numai cu gând s-o răzbune pe soră-ta. Numai că n-a apucat să se răzbune, că l-aţi prăpădit voi. L-aţi străpuns voi cu ţepuşele voastre, era în genunchi, cu ochii mei l-am văzut în genunchi şi voi tot l-aţi străpuns! Pui de lele ce sunteţi, cu inimă de lup şi colţi de câine! Voi n-aveţi copii pe-acasă?

Lacrimile platoşei au fost uscate de focul mâniei. Şi-a înălţat căpăţâna hidoasă şi înfiorătoare, tunând şi fulgerând împotriva soldaţilor zdrenţăroşi din regimentul Jiao-Gao, legaţi cu mâinile la spate, ca şi el, cu funii subţiri de cânepă:

— Dobitocilor! Dacă aveţi pricepere, să vă fi dus să vă luptaţi cu japonezii! Cu pieile-galbene! De ce v-aţi luptat cu noi? Trădătorilor! De soiul lui Zhang Bangchang, care s-a dat cu străinii! Sau ca Qin Hui!

— Cumnate, cumnate, nu te-aprinde! l-a sfătuit soldatul din regimentul Jiao-Gao.

— Cine e cumnatul tău? Când ai vânturat grenada aia în nepotu-tău ai uitat în mă-sa că ai cumnat? Voi ăştia, comuniştii din A opta, aţi ieşit toţi din bortă de piatră? Voi n-aveţi neveste şi copii?

Rana de pe obrazul platoşei s-a crăpat din pricina înverşunării, lăsând să se prelingă sânge negru, uleios.

— Nu mai fi aşa părtinitor, bătrâne! Dacă nu eraţi voi să-l răpiţi pe comandantul Jiang şi să ne luaţi cu şantaj o sută de puşti, noi nu vă atacam. V-am atacat ca să ne luăm înapoi armele cu care să ne luptăm cu japonezii – armament solid antijaponez, cu care mergem pe frontul antijaponez, avangardă în lupta antijaponeză! a respins un ofiţer de rang mărunt din regimentul Jiao-Gao, ajuns la capătul răbdării, acuzele false ale celuilalt.

A ajuns şi el la capătul răbdării, tata, cu vocea lui răguşită tocmai aflată în schimbare, a spus piţigăiat:

— Voi ne-aţi furat primii puştile ascunse în fântână şi tot

voi ne-aţi furat pieile de câine puse la uscat. Noi de-abia după aia am luat bon de plată de la voi!

Tata a tras apoi cu mare mânie o flegmă lipicioasă spre figura detestabilă a ofiţerului, dar scuipatul nu şi-a atins ţinta, nimerind în schimb dintr-o parte pe fruntea unei platoşe înalte şi puţin aduse din spate. Soldatul, schimonosindu-se de furie, dar şi cu o expresie îndurerată pe faţă, şi-a întins capul şi s-a şters cu faţa de coaja copacului până când fruntea i s-a înverzit, dar tot a rămas cu urme de scuipat. S-a răsucit apoi, mai supărat şi decât dacă l-ar fi nimerit vreun glonte şi a înjurat:

— Douguan, s-o fut pe mă-ta cât e vie!

Prizonierii au râs, deşi braţele prinse cu sforile de cânepă le amorţiseră şi li se umflaseră, şi nici nu ştiau ce nenorocire mai are să li se întâmple.

Bunicul a râs o dată cu amărăciune şi a spus:

— Pentru ce vă mai ciondăniţi? Suntem toţi generali într-o armată înfrântă.

Până să-şi termine vorba, bunicul a simţit cum ceva îl trage puternic de braţul rănit. S-a-ntors deodată, slăbind funia, şi l-a văzut pe Jiang Picioruş cu faţa ca focul, aplecat într-o parte la pământ. Piciorul rănit i se umflase ca o tigvă putrezită şi slobozea un lichid ca un terci, care nu era nici sânge, nici puroi.

Soldaţii din regimentul Jiao-Gao s-au repezit spre el, dar funiile i-au tras pe loc înapoi. Nu puteau decât să se uite neputincioşi la comandantul lor, care leşinase şi nu-şi mai revenea.

Soarele a pătruns prin oceanul de negură, iar razele aurii s-au răspândit în cele patru zări, aruncând peste toate de sub cer o blândeţe sângerie şi o bunătate sângerie. Bucătarii detaşamentului Leng se foloseau de vatra utilizată cu o zi înainte de platoşe şi fierbeau pe ea terci de sorg, care forfotea în oală şi se îngroşa văzând cu ochii. Bulbuci mari cât pumnul şi asemenea unor băşici de

peşte se ţuguiau în lumina aurie şi tot în lumina aurie se şi sfărâmau, iar în duhoarea de sânge şi miasma de cadavre s-a amestecat şi parfumul mâncării de sorg. Patru soldaţi de-ai lui Leng, cărând două scânduri de uşă pe care erau aşezate ciozvârte mari de carne de cal şi chiar o coapsă întreagă, s-au apropiat de baltă. I-au măsurat din ochi, plini de înţelegere, pe prizonierii priponiţi de sălcii. Unii dintre aceştia priveau către Jiang, leşinat pe jos. Alţii se uitau la santinela care păşea încet, trăgându-şi puşca după ea pe împrejmuirea de pământ din nordul satului: din baioneta ei ieşeau luciri după luciri întortocheate şi ocolitoare, ca nişte şerpi de argint. Încă alţii aveau ochii îndreptaţi spre fuioarele de negură atârnate de cer, care pluteau rotocolindu-se asemenea unei ţesături de gaz fluşturatice şi rozalii. Tata se uita însă la cei patru, care s-au apucat să spele în baltă carnea de cal.

Au aşezat scândurile de uşă pe mal, iar acestea au început pe loc să se încline, sângele gâlgâind în jos şi strângându-se pe margine, în vreme ce unele picături mărunte s-au pornit temătoare spre apa bălţii şi au căzut deasupra lintiţei galbene ca puful de gâscă. Mai multe frunze s-au dat peste cap, iar fundul lor verde-cenuşiu s-a întors către cer. Lintiţa răsfrângea razele calde şi purpurii ale soarelui, oglindind chipurile fără chef şi fără păsare ale oamenilor lui Leng.

— Ce de lintiţă! a zis un soldat deşirat ca un cocostârc, parcă-i o piele de cal, doar că-i verde.

— Da’ apa din baltă e destul de murdară.

— Unii zic că faci lepră dacă bei apă de-aici.

— Cum aşa?

— Acu’ mai mulţi ani s-au murat aci doi leproşi şi cică până şi crapilor din baltă le-au putrezit fălcile şi găurile ochilor.

— Eeeh, dacă nu vezi, zici că-i curat. Aşa şi cu apa asta.

Picioarele soldatului deşirat ca un cocostârc s-au prins

în nămol, iar el şi le-a mişcat cu mare iuţeală. Nămolul i-a fâsâit pe lângă ele, lipindu-se de cizmele lui japoneze mari, din piele întoarsă.

Tata şi-a amintit cum, după ambuscada de la podul mare de peste Râul Negru, oamenii lui Leng se bătuseră să le smulgă diavolilor morţi cizmele de piele din picioare. După ce-i jupuiseră de cizme, se aşezaseră în buci şi-şi dăduseră jos pantofii de pânză, aruncându-i cât acolo. Tata îşi amintea că soldaţii aceia ai lui Leng, cu cizmele lor noi, semănau cu nişte cai sau catâri proaspăt potcoviţi – când începuseră să meargă pe drum, păşeau tiptil şi pe vârfuri, cu expresia îngrozită pe care o ai când eşti copleşit de o neaşteptată favoare.

Soldaţii au dat la o parte cu nişte beţe lintiţa deasă, scoţând la iveală o bucată de apă al cărei verde dădea în negru. Lintiţa din depărtare îndată s-a-nghesuit să astupe gaura. Sunetele pe care le scotea aceasta la plutire erau groase, vâscoase şi cremoase, iar la auzul lor tata a simţit o neplăcere pe întregul corp.

Din mijlocul lintiţei un şarpe de apă maroniu şi-a înălţat căpăţâna în formă de lopată şi mare cât o nucă, a rămas încremenit o clipă, apoi a sărit cu întregul corp la suprafaţa apei, pornindu-se să înoate din toate puterile prin baltă. Lintiţa verzuie desena în urma lui o linie vălurită, care pierea însă rapid. După ce-a înotat aşa o vreme, şarpele s-a lăsat iute în apă, răscolind lintiţa pe o mică suprafaţă, ce s-a liniştit însă într-o clipă.

Tata a văzut cum toţi cei patru soldaţi din detaşamentul Leng stăteau cu ochii pe şarpe. Nămolul din baltă îi acoperise până la glezne, dar ei uitaseră şi să se mişte.

Şarpele nu se mai vedea. Cei patru au răsuflat din rărunchi. Au continuat să dea la o parte lintiţa cu beţele. Cel mai înalt a ridicat coapsa calului şi a bufnit cu ea în apă, împroşcând cu stropi care-au înflorit în toate părţile ca nişte buchete de flori verzi.

— Mai uşor, în mă-sa! a bodogănit soldatul care ţinea un topor ascuţit cu două tăişuri în mână.

Soldatul cel înalt a trosnit cu coapsa de cal în sus şi-n jos, împrăştiind lintiţa în toate părţile.

Cel cu toporul a zis:

— Gata, e aproape gata, oricum o băgăm la oală.

Cel înalt a aruncat coapsa calului pe scândura de la uşă, iar cel cu toporul a tranşat-o, scoţând un sunet greu şi tulbure, de parc-ar fi lovit în apă cu un băţ.

Tata s-a uitat întruna la cei patru soldaţi, văzându-i cum spală carnea de cal, o tranşează mărunt şi o duc cu ei pe scândurile de uşă; i-a urmărit apoi cu privirea, văzându-i cum aruncă în oală bucăţile de carne, una câte una. Limbile de foc de un roşu întunecat de sub oală se înfoiau în completă neorânduială, ca penele de cocoş. Un bucătar a-nfipt o baionetă într-o bucată de carne, întinzând-o deasupra vetrei s-o frigă. Frigându-se, carnea bâzâia ca o cicadă.

În acel moment, tata l-a văzut pe comandantul Leng, îmbrăcat impecabil, ieşind dintr-un cort şi apropiindu-se. În mână cu o biciuşcă, a trecut în revistă împreună cu subordonaţii săi cele câteva sute de puşti şi cele două grămezi de grenade capturate de la platoşe şi de la regimentul Jiao-Gao. Pe faţă i se lăţea un zâmbet plin de mulţumire de sine. Fluturând din biciuşcă, s-a îndreptat spre prizonieri. Tata a auzit pufnetele din spatele lui şi, fără să întoarcă vreun pic capul, a văzut expresia de mânie de pe faţa bunicului. Comandantului Leng colţurile gurii i se duceau în sus, iar cutele de pe obraji i se mişcau vesele ca nişte şerpişori.

— Domnule comandant Yu, te-ai gândit ce-o să fac eu tine? a întrebat Leng, numai zâmbet.

— Fă ce vrei!

— Să te omor – e păcat de-un aşa bărbat adevărat. Dar dacă nu te omor, cine ştie când mai vii să mă răpeşti!

— N-o să am linişte nici în mormânt!

Tata a ridicat un picior şi-a trimis o balegă în pieptul lui Leng.

Leng şi-a ridicat biciuşca, apoi a lăsat-o jos şi a zis zâmbind:

— Am auzit că dobitocul ăsta mic are un singur ou. Ia veniţi careva aici să i-l scobească şi p-ăl'lalt, ca să nu mai dea el aşa bezmetic din picioare şi să nu mai muşte aiurea!

— Leng, e un copil. Le iau eu pe toate în cârca mea.

— Un copil? Puişorul ăsta de lele e mai sălbatic ca un pui de lup!

Jiang Picioruş şi-a venit în simţiri şi s-a căţărat la loc în picioare, sprijinindu-se în mâini.

Leng a întrebat hihăind:

— Căpitane Jiang, ia spune, ce trebuie să fac eu cu tine?

— Domnule comandant Leng, înainte ca Frontul Unit dintre naţionalişti şi comunişti să se strice, n-ai dreptul să mă ucizi.

— O să te omor cum strivesc o furnică!

Tata a văzut doi păduchi cenuşii târşâindu-se pe gâtul lung-lung al lui Jiang şi pe acesta lăsându-şi în jos bărbia şi muşcând din păduchi. Tata şi-a adus aminte cum, în ziua în care îl răpiseră pe Jiang, cei din regimentul Jiao-Gao, dezbrăcaţi până la brâu, se despăducheau sub razele soarelui.

— Domnule comandant Leng, dacă o să mă omori, n-o să-ţi fie bine. Noi, cei din Armata a opta, nu putem fi omorâţi cu toţii. Tot o să vină o zi când poporul o să-şi facă socotelile cu tine pentru felul criminal şi strigător la cer în care măcelăreşti oamenii nobili ce se-mpotrivesc japonezilor!

Pe Jiang îl trecuseră toate sudorile, dar vorbise încredinţat de îndreptăţirea spuselor sale.

— Tu mai tândăleşte pe-aici, că băiatu' termină de mâncat şi vine el să se-ngrijească de tine.

Strânşi laolaltă, Leng şi oamenii lui au mâncat carne de cal şi au băut rachiu de sorg.

Santinela de pe împrejmuirea din nordul satului a tras un foc şi a venit în fugă cu puşca în mână, urlând:

— Au venit diavolii… au venit diavolii…

Detaşamentul Leng a fost cuprins de confuzie. Oamenii se ciocneau unul de altul, iar carnea de cal şi terciul de sorg se împrăştiau peste tot.

Când santinela s-a apropiat suflând şi gâfâind, comandantul Leng l-a prins pe soldat de piepţii hainei şi l-a întrebat, spumegând de mânie:

— Câţi diavoli sunt? Sunt diavoli adevăraţi sau diavoli de-a doua?

— Cred că de-a doua, sunt toţi în galben, o întindere galbenă care-aleargă cu spinările aplecate spre sat.

— Diavoli de-a doua? Batem noi javrele astea! Şef de detaşament Qi, du-ţi oamenii pe împrejmuire! a ordonat Leng.

Soldaţii lui Leng şi-au apucat armele şi s-au năpustit ca un roi către împrejmuirea din nordul satului. Leng a dat apoi un ordin şi către două gărzi de corp înarmate cu automate:

— Staţi cu ochii pe ăştia şi, dacă nu-s cuminţi, băgaţi bum-bum pe ei!

Cu gărzi de corp ciorchine în jurul lui, Leng s-a aplecat de spate şi a început să alerge spre nordul satului.

După zece minute, în nordul satului s-a deschis focul. După zgomotele răzleţe ale puştilor, s-a auzit ţipătul mitralierelor, iar după o clipă, aerul a ţiuit ascuţit şi mici obuze lucioase de oţel au început să cadă peste sat şi să explodeze, schijele lovind zidurile căzute şi muşcând din copaci. În gălăgia vocilor, a apărut şi bolboroseală de vorbe din ţară străină.

Veniseră diavolii adevăraţi, nu cei falşi. Oamenii lui Leng au opus o rezistenţă dârză pe împrejmuire. Răniţii erau

evacuaţi pâlc după pâlc.

După o jumătate de oră, detaşamentul Leng a abandonat împrejmuirea şi s-a retras în spatele zidurilor dărâmate şi prăbuşite, continuând să reziste diavolilor care ocupaseră împrejmuirea.

Obuzele japoneze cădeau deja la marginea bălţii. Cuprinşi de nerăbdare, soldaţii din regimentul Jiao-Gao şi platoşele băteau din picioare şi izbeau cu capetele, înjurând furioşi:

— Daţi-ne drumul! Daţi-ne drumul! Pizda mamii voastre!

Cei doi soldaţi ai lui Leng, cu automatele în mână, se uitau unul la altul, fără să se poată hotărî.

Bunicul a spus:

— Dac-aţi ieşit din mătărângă de chinez, daţi-ne drumul; dacă din d-aia de japonez, împuşcaţi-ne!

Cei doi soldaţi s-au dus la grămada de puşti şi-au cules două baionete, cu care le-au tăiat prizonierilor funiile.

Cei mai bine de optzeci de oameni s-au năpustit ca nebunii la puşti şi la grămezile de grenade, iar apoi, fără să mai ţină seama de braţele amorţite şi de burţile goale, au început să hăulească sălbatic, aruncându-se spre gloanţele plumbuite ale japonezilor.

După zece minute şi mai bine, din spatele împrejmuirii de pământ s-au înălţat mai multe zeci de coloane de fum, de la prima salvă de grenade aruncate de regimentul Jiao-Gao şi de platoşe.

CAPITOLUL CINCI

Moarte stranie

1

Buzele bogate asemenea strugurilor purpurii, specifice femeilor cu pielea închisă la culoare, făceau ca bunica mea a doua, Iubita, să aibă un farmec infinit. Ce făcuse ea înainte, istoria ei trecută, sunt lucruri deja îngropate adânc-adânc de ţărâna zilelor şi anilor. Pământul galben, umed şi nisipos i-a îngropat carnea tânără, îmbelşugată şi elastică, la fel cum i-a îngropat şi faţa plină ca o păstaie şi ochii albaştri ca olanele, care-au murit neîmpăcaţi; i-au acoperit şi privirea mânioasă şi dementă, fără lege şi fără stăpân, care era pătrunsă de conştiinţa intensităţii sale, provoca la luptă lumea cea murdară şi era legată prin iubire de lumea cea frumoasă. În fapt, bunica a doua e îngropată în pământul negru de acasă. Cel ce-i adăposteşte cadavrul răspândind duhoare de sânge e un sicriu firav din lemn de salcie dat cu straturi ba groase, ba subţiri de vopsea roşie ca sosul de soia, o culoare ce n-a izbutit să mascheze găurile sfredelite în scândură de larvele de cărăbuş. Însă scena înhumării trupului ei care lucea negru ca pana corbului în pământul nisipos galben-auriu este bine întipărită pe ecranul creierului meu şi niciodată nu se va risipi indistinct într-o simplă imagine în ochiul conştiinţei mele. Am văzut o movilă în formă de om care părea să se bombeze pe o plajă cuviincioasă şi adânc îndurerată, luminată de razele calde şi roşii ale soarelui. Rotunjimile suple ale bunicii a doua; sânii ridicându-se în înalt ai bunicii a doua; fruntea zgrunţuroasă a bunicii a

doua, pe care curgea nisipul mărunt; buzele ispititoare ale bunicii a doua, ţuguindu-se din nisipul auriu, de parcă i-ar fi chemat înapoi spiritul ce căuta adevărul în lucruri aşa cum sunt ele, îmbrăcat în haina lui cea atât de minunat de frumoasă…

Ştiu că toate acestea sunt închipuire, ştiu că bunica a doua e îngropată în pământul negru de-acasă şi ştiu că în jurul mormântului ei nu e decât sorg roşu înălţându-se ca un zid şi că, dacă stai în faţa mormântului (iar afară nu e iarnă cu frunză ucisă şi nici primăvară cu adiere blândă ce dă la o parte supărările), nici măcar orizontul nu-l vezi – sorgul ca de coşmar din ţinutul Gaomi din nord-est te adăposteşte, făcându-te să fii ca şobolanul care nu vede mai mult de-un deget de lumină. Aşa că ridică-ţi faţa galben-verzuie asemenea florii-soarelui şi iţeşte-te printre crăpăturile din sorg la strălucirea înspăimântător de albastră a ţării cerului! Printre suspinele niciodată vesele ale Râului Negru, ascultă cuviincios muzica aceea, venită din ţara cerului, ce înviorează şi fascinează sufletul!

2

În acea zi de dimineaţă, cerul era de un azuriu transparent şi limpede. Soarele nu ieşise încă, iar orizontul în neorânduială al începutului de iarnă era tivit cu un roşu adânc care îţi lua de tot ochii. Bătrânul Geng a tras un foc înspre o vulpe cu blana roşie şi coada asemenea unei torţe. Geng era un trăgător fără pereche din Gura Apei Sărate – vâna gâşte, iepuri, raţe sălbatice, nevăstuici, vulpi şi, dacă n-avea încotro, vâna şi vrăbii. Toamna târziu şi spre începutul iernii, vrăbiile din ţinutul Gaomi din nord-est se alcătuiau în stoluri dese şi colosal de mari, mii şi mii unindu-se într-un nor zdrenţuit de culoare maronie şi rostogolindu-se cu iuţeală lipite de pământul nemărginit. Către seară, se întorceau în zbor şi cădeau pe sălciile de

care mai atârna câte o frunză solitară şi veştedă; ramurile palide care atârnau golaşe sau se îndreptau în sus se umpleau de ele. Când soarele la asfinţit înroşea norii de la marginile cerului, vârfurile copacilor se vopseau în lumină, iar ochii negri ca tăciunii ai vrăbiilor licăreau ca scânteile aurii printre ramuri. Săltau neîntrerupt, iar aripile li se răsuceau în sus şi în jos în coroana sălciilor. Bătrânul Geng îşi lua arma, îşi îngusta unul din ochi în formă de triunghi şi apăsa pe trăgaci, iar vrăbiile aurii se prăvăleau pocnind şi trosnind ca grindina, în vreme ce alicele explodau fâşâind printre ramuri. Vrăbiile care nu fuseseră rănite cugetau adânc preţ de o clipă, se uitau la tovarăşele lor căzute drept la pământ şi de-abia apoi o tuleau bătându-şi aripile şi aruncându-se ca nişte schije în înaltul cerului celui adânc şi letargic. În copilărie, tata mâncase şi el vrăbiile lui Geng – aveau gust bun şi erau săţioase. Treizeci de ani mai târziu, mergeam cu fratele meu mai mare prin câmpul cultivat experimental cu sorg hibridizat şi am purtat un război aprig şi hotărât cu vrăbiile viclene. Bătrânul Geng avea pe atunci peste şaptezeci de ani, trăia de unul singur şi se bucura din partea statului de „cele cinci garanţii”: haine, mâncare… Era un personaj cu prestigiu mare şi cuvânt greu în sat, care la fiecare mare adunare de înfierare se suia pe podium şi vorbea. Şi la fiecare adunare, îşi dădea jos haina şi scotea la iveală o întindere de cicatrici, spunând mereu:

— Diavolii japonezi m-au împuns cu baioneta de optsprezece ori. Eram tot scăldat în sânge, dar n-am murit. Şi de ce n-am murit? Pentru că mi-a sărit în ajutor o vulpe fermecată. Am zăcut întins nu ştiu câtă vreme şi cum am deschis ochii, în faţa lor era o lumină roşie – vulpea aceea fermecată, bună şi milostivă, tocmai îşi întinsese limba şi-mi lipăia rănile de baionetă…

La bătrânul Geng – Geng Optsprezece-Baionete – acasă se găsea o tăbliţă memorială în cinstea acelei vulpi

fermecate. La începutul Marii Revoluţii Culturale, gărzile roşii s-au dus la el să-i spargă tăbliţa. Geng a stat pe vine în faţa ei cu un cuţit mare de zarzavat în mână, iar gărzile s-au retras mofluze.

Bătrânul Geng cercetase cu mult timp în urmă traseele acelei vulpi bătrâne cu blana roşie, însă nu se îndurase s-o împuşte. Văzuse cum îi crescuse blana groasă şi fină şi foarte frumoasă, pe care fără îndoială c-ar fi putut s-o vândă pe bani frumoşi.

Ştia că a venit timpul să o ucidă, că se bucurase îndeajuns de lumea celor vii. Vulpea fura în fiecare noapte câte o găină. Oricât de zdravene erau coteţele pe care le durau cei din sat, ea tot ştia să le meşterească şi să le deschidă; oricâte capcane şi laţuri îi întindeau, ştia să le ocolească pe toate. În acel an, coteţele din sat ajunseseră parcă să fie cămara ei. Bătrânul Geng a ieşit din sat când cocoşul cântase de trei ori şi s-a pus la pândă în spatele unui stăvilar scund de pământ de la marginea lăsăturii din faţa satului, aşteptând-o să se întoarcă de la furat de găini. Lăsătura era acoperită cu trestie veştejită şi slăbănoagă, înaltă cam până la brâu; apa stătută rămasă de peste toamnă alcătuise o gheaţă albă şi subţire, pe care oamenii nu puteau să treacă şi prin care trestia măruntă galben-maronie fremăta în aerul rece al dimineţii. Departe-departe, spre răsărit strălucirea care sporea încetul cu încetul se proiecta peste gheaţă, iscând o splendoare lucioasă asemenea solzilor de crap. Mai apoi, cerul s-a luminat la răsărit, iar gheaţa şi trestiile au fost vopsite cu o strălucire rece ca sângele închegat. Geng a simţit odoarea vulpii şi a văzut trestiile dese încreţindu-se încet-încet ca nişte valuri leneşe şi închizându-se apoi repede la loc. Şi-a pus arătătorul îngheţat de la mâna dreaptă lângă gură şi-a suflat asupra lui, aşezându-l apoi pe trăgaciul învelit în brumă albă. Vulpea a sărit din desişul de trestii şi s-a oprit pe gheaţa albă, care pe o bucată s-a făcut de un roşu

aprins, de parcă ar fi luat foc. Pe botul slăbănog al vulpii se închegase sânge de pasăre de un roşu adânc, iar de mustăţi îi atârnau pene cânepii de găină. A-nceput să meargă pe gheaţă cu mare eleganţă. Bătrânul Geng a slobozit un strigăt, iar ea s-a oprit în poziţie de drepţi şi şi-a mijit ochii către pământ. Geng a început să tremure din tot corpul, iar supărarea nedesluşită din ochii vulpii l-a făcut să se simtă cu conştiinţa încărcată. Vulpea a pornit legănându-se cu fudulie către desişul de trestie de pe gheaţă, unde îşi avea vizuina. Bătrânul Geng a închis ochii şi a tras. Patul puştii a zvâcnit puternic înapoi, amorţindu-i jumătate din umăr. Vulpea s-a rostogolit între trestii ca o minge de foc. Geng s-a ridicat, şi-a apucat arma şi s-a uitat la fumul verde-închis al prafului de puşcă întinzându-se în aerul limpede-limpede. Ştia că vulpea îl ţintuieşte dintre trestii, dornică de răzbunare. În lumina ca argintul a începutului de zi, corpul lui părea mare şi înalt. Inima i-a fost cuprinsă de ceva asemenea cu ruşinea şi remuşcarea – îi părea rău. Şi-a amintit de încrederea pe care i-o arăta vulpea de un an de zile încoace; acum ştiuse limpede că el stă la pândă în spatele zăgazului, dar mersese molcom pe gheaţă, la fel ca înainte, de parcă i-ar fi examinat conştiinţa. Trăgând, fără îndoială că îşi trădase prietenul din altă specie. Şi-a lăsat capul în jos, cu faţa la desişul în care îşi găsise scăparea vulpea, şi nu şi l-a întors nici măcar când în spate a răsunat zgomot de paşi învălmăşiţi.

Mai apoi, un fir de răceală înţepătoare l-a străpuns pe deasupra şalelor. Corpul i-a ţâşnit înainte, iar când s-a răsucit, arma i-a picat pe gheaţă. Un şuvoi cald i s-a târşâit prin partea din faţa a pantalonilor de bumbac. Dinaintea lui veniseră mai bine de zece oameni îmbrăcaţi în uniforme galbene. Ţineau în mâini arme mari, cu şpăngi lucioase. Fără să vrea, a strigat înspăimântat:

— Japonezi!

Soldaţii japonezi s-au apropiat şi fiecare dintre ei şi-a

vârât baioneta în el – în pieptul lui şi în burta lui. A slobozit un tânguit asemenea acelora pe care le scot vulpile când îşi caută pereche şi s-a prăbuşit cu capul pe gheaţă. Fruntea i s-a ciocnit de ea atât de tare, că gheaţa s-a crăpat. Sângele clocotitor care curgea din el a încălzit gheaţa de dedesubt, făcând o gaură în ea. Zăcea aproape inconştient şi îşi simţea partea de sus a corpului încinsă de parcă i-ar fi fost arsă de limbi de foc, în vreme ce el îşi sfâşia cu putere cu amândouă mâinile hainele zdrenţuite.

Cu totul în transă, a văzut vulpea roşie ieşind dintre trestii. Ea i-a dat ocol o dată, apoi s-a lăsat pe labele de dinapoi lângă el şi l-a privit plină de milă. Blana îi era extraordinar de scânteietoare, iar ochii, cu care privea uşor pieziş, semănau cu două jaduri verzi şi preţioase. A simţit mai apoi blana ei caldă apropiindu-se de el şi i-a aşteptat mursecarea dinţilor ascuţiţi. Ştia că oamenii, o dată ce încalcă buna-credinţă, nu mai fac nici cât dobitoacele, aşa că şi dacă-l omora acuma vulpea, tot n-avea de ce să-i pară rău. Vulpea şi-a scos însă limba pădure de răcoroasă şi a început să-i lângă rănile.

Bătrânul Geng credea cu tărie că această vulpe, care i-a răsplătit nedreptatea prin bunătate, este cea care i-a salvat viaţa. Pe această lume, e greu de găsit un al doilea care să mai trăiască după ce-a primit optsprezece împunsături de baionetă. De bună seamă că pe limba vulpii se afla un leac miraculos, pentru că peste tot pe unde l-a lins, el pe dată se uşurase de parcă i-ar fi dat cu ulei mentolat. Aşa spunea bătrânul Geng.

3

În sat, cei ce se duseseră în capitala judeţului să vândă încălţări din paie se întorseseră şi spuseseră: japonezii au ocupat oraşul Gaomi şi au înfipt pe ziduri steagul cu soarele pe el. Auzind aceste veşti, nimeni din sat n-a mai

avut deloc stare, aşteptând să se prăvălească peste ei nenorocirea. În mijlocul tuturor celor cuprinşi de teamă şi nelinişte, cu inimile săltând şi carnea tresărind, doi oameni rămâneau cu totul nepăsători şi lipsiţi de griji. Cei doi care-şi duceau zilele ca şi mai înainte erau Geng, vânătorul despre care am vorbit mai înainte, şi Cheng Ciupitul-de-vărsat, care fusese muzicant şi căruia îi plăcea să cânte operă pechineză.

Când Cheng se întâlnea cu cineva, spunea:

— De ce va temeţi? De ce vă-ngrijoraţi? Oricine e dregătorul, noi tot oameni de rând rămânem. Nu ne punem dimpotrivă nici la zeciuială, nici la impozit, dacă ne zice să stăm întinşi, stăm întinşi, dacă ne zice să stăm în genunchi, stăm în genunchi. Cine să aibă obraz să ne pedepsească pe noi? Cine? Ia zi!

Sfaturile lui Cheng i-au potolit pe mulţi şi oamenii au început din nou să doarmă, să mănânce şi să muncească. Nu după multă vreme, vorba despre atrocităţile japonezilor s-a dus ca un vânt rău – cum au omorât oameni când au construit turnurile, cum au smuls inimile oamenilor şi le-au dat la câini să le mănânce, cum au necinstit bătrâne de şaizeci de ani şi cum de stâlpii de electricitate din capitala judeţului atârnau şiraguri-şiraguri de căpăţâni. Deşi îi aveau pe bătrânul Geng şi pe Cheng Ciupitul ca modele de nepăsare vroiau să-i imite, oamenii nu izbuteau să joace după cum cântau aceştia şi până şi în somn le era greu să uite tabloul crud creionat de zvonuri.

Cheng a rămas întruna vesel. Când ştirea că japonezii sunt gata să vină în prădăciune a făcut să crească masiv rahatul de câine din sat şi din afara lui, sătenii, care înainte se sculau de dimineaţă luptându-se să-l culeagă, parcă se leneviseră: nimeni nu strângea excrementele de câine împrăştiate peste tot şi care păreau pregătite doar pentru el. Şi el a ieşit din sat tot când cocoşii au cântat a treia oară, iar în faţa satului a dat peste bătrânul Geng, cu

puşca în spate, cu care s-a salutat: apoi fiecare a mers pe drumul lui. Când răsăritul se vopsise în roşu, târna de rahat de câine a lui Cheng era plină ochi. A pus-o jos şi, în mână cu lopăţica de fier, a rămas în picioare pe împrejmuirea de pământ din sudul satului, respirând aerul dulce şi răcoros care îl gâdila pe gât. Şi-a curăţat gâtlejul şi a început să cânte cu faţa către norii roşietici de pe cer:

— „Sunt ca o mlădiţă de mult uscată peste care vine ploaie dulce…”

O detunătură.

Pălăria jerpelită de fetru de pe capul lui Cheng a pierit fără urmă. Şi-a tras imediat gâtul în jos şi ca glontele de iute s-a vârât în şanţul împrejmuirii. Când căpăţâna i s-a ciocnit de pământul tare şi îngheţat, a scos un pocnet, dar el n-a simţit nici durere, nici mâncărime. Mai apoi, a văzut că lângă gura lui se află o grămadă de resturi de cărbune, iar lângă un ciot de mătură tocită zace întins un şoarece mort cu tot corpul acoperit de cenuşă de cărbune. Nu ştia dacă el însuşi e viu sau mort, aşa că şi-a mişcat puţin braţele şi picioarele, care au răspuns, nepărând însă foarte agere. În nădragi era ceva cleios, iar în inimă i-a ţâşnit un val de spaimă: m-au prăpădit, mi-au dat sângele, s-a gândit. A-ncercat să se ridice şi şi-a băgat mâna în pantaloni, pipăind înăuntru. Se aştepta, tremurând din toate încheieturile, să-şi vadă mâna roşie, dar când şi-a ridicat-o în faţa ochilor şi s-a uitat la ea, era toată galbenă. Nasul i s-a umplut de mirosul de seminţe terciuite de cereale. Şi-a şters palma de fundul şanţului, dar n-a reuşit, aşa că a apucat mătura să se şteargă de ea. Când se ştergea mai cu sârg, a auzit un urlet din afara şanţului:

— Ridică-te!

A ridicat capul şi a văzut că cel care zbierase avea puţin peste treizeci de ani, figura parcă tăiată cu cuţitul, pielea galbenă şi uscată şi bărbia lungă; pe cap purta o pălărie castanie de lână, iar în mână ţinea un pistol negru ca

smoala. În spatele lui se aflau câteva zeci de picioare desfăcute îmbrăcate în galben-pământiu, cu fâşii late de pânză înfăşurate în cruce şi legate în jurul pulpelor; urmând picioarele cu privirea, a văzut şoldurile ieşind în afară şi câteva zeci de chipuri cu un aer străin, pe care se citea o bucurie asemenea celei de după ce te-ai uşurat la privată. Un steag pătrăţos cu soarele pe el se pleoştea sub norii de un roşu aprins ai dimineţii, iar fiecare baionetă era acoperită de luciri prăzului. Burta lui Cheng a fost cuprinsă de frământare şi o excreţie de spaimă i s-a rostogolit zbârâindu-i veselă prin maţe.

— Scoală-te! a urlat mânios chipiul castaniu.

Cheng Ciupitul-de-vărsat şi-a legat cureaua de la pantaloni, s-a aplecat de şale şi s-a căţărat afară din şanţ. Membrele şi le mişca cu atâta băgare de seamă, că nu ştia care le mai e locul, ochii mari i se făcuseră cenuşii şi nu avea habar ce să zică, aşa că a rămas aplecat, cu gâtul întins şi dând din cap a aprobare.

Fornăind din nas, chipiul castaniu l-a întrebat:

— În sat sunt trupe ale naţionaliştilor?

Cheng l-a privit încremenit.

Un japonez cu baioneta pătată de sânge i-a legănat-o prin faţa pieptului şi a ochilor, iar răcoarea ascuţişului ei i-a înţepat ochii şi stomacul. Şi-a auzit burta zbârâind şi maţele sucindu-i-se repetat, iar o senzaţie plăcută de excreţie, şi mai intensă, l-a făcut să dea bucuros din mâini şi din picioare. Soldatul japonez a scos un ţipăt, a mişcat baioneta în jos, iar haina lui de bumbac s-a sfâşiat cu larmă mare, scama jerpelită a umpluturii a dat buzna în afară urmând rupturile din haină, iar lui i-a explodat între coaste un val de durere de la carnea şi muşchii hărtăniţi. S-a chircit tot, iar lacrimile, mucii, excrementele şi urina s-au pornit aproape toate în acelaşi timp.

Japonezul a mai îndrugat ceva, foarte lung, leop-leop-leop, de parcă ar fi mâncat struguri. El a privit rugător şi

îndurerat către faţa spumegând de mânie a japonezului şi a început să plângă în hohote.

Chipiul castaniu l-a împuns cu ţeava pistolului în frunte şi a zis:

— Nu plânge! Preamăritul stăpân ţi-a pus o întrebare. Ce sat e ăsta? E Gura Apei Sărate?

Sforţându-se să-şi stăpânească sughiţurile, a dat din cap că da.

— Şi pe-aici se află dintre cei ce împletesc încălţări din pai? a întrebat chipiul castaniu cu o voce uşor mai blajină.

Fără să-i mai pese de durere, a răspuns în grabă, căutând să se pună bine cu celălalt:

— Da, da!

— La târgul de ieri din Gaomi, s-a dus vreunul să vândă încălţări?

— Da, da!

Sângele care-i curgea de pe piept îi picura deja fierbinte pe burtă.

— E vreun nap murat?

— Nu ştiu… nu e…

Chipiul castaniu i-a tras cu iscusinţă o palmă peste urechi şi a strigat la el:

— Spune! E sau nu vreun nap murat?

— Este, este, mărite! A început să suspine din nou cu obidă: Mărite, în toate casele e câte o putină de murături, şi în toate putinele din toate casele sunt napi muraţi.

— Fir-ar mă-sa, ce faci tu pe prostul cu mine, te-am întrebat dacă e vreunul de-l cheamă Nap Murat! Pocnindu-l peste faţă, cel cu chipiu castaniu l-a ocărât şi a zis: Ticălosule, te-ntreb dacă e vreunul de-l cheamă Nap Murat!

— E… nu e… e… nu e… mărite… nu mă bate… nu mă bate, mărite…

Ameţit de scatoalca primită peste urechi, a-nceput să bată câmpii.

Japonezul a spus ceva, iar chipiul castaniu şi l-a dat jos şi a făcut o plecăciune în faţa diavolului. S-a răsucit apoi şi zâmbetul i s-a şters de pe faţă la secundă. L-a îmbrâncit pe Cheng Ciupitul-de-vărsat şi a spus cu sprâncenele încruntate şi ochii scăpărând:

— Ia-o înainte, du-ne în sat şi-arată-ne unde stau toţi ăia de fac încălţări din paie!

Şi-a amintit de târna pentru rahat şi lopata aruncate pe împrejmuire şi fără să vrea şi-a sucit capul înapoi, dar o baionetă strălucind ca zăpada i-a fâşâit pe lângă obraji. Şi-a dat seama limpede că viaţa face mai mult decât târna şi lopata pentru rahat, aşa că n-a mai întors capul şi s-a pornit crăcănat spre sat. Câteva zeci de diavoli veneau în spatele lui, iar cizmele lor mari de piele zdrumicau ierburile veştejite muiate în brumă. Câţiva câini mofluzi stăteau întinşi la colţurile zidurilor şi lătrau cu cea mai mare băgare de seamă. Cerul se însenina din ce în ce mai mult, iar un soare mare apăsa peste pământul cenuşiu-cafeniu. Planşetele pruncilor scoteau în evidenţă acalmia satului, care tăinuia o groază uriaşă. Paşii regulaţi ai soldaţilor japonezi semănau cu nişte bătăi ritmice de tobă, zdruncinându-i timpanele şi pălindu-l în piept. Îşi simţea rana de-acolo arzândă ca focul; rahatul din pantaloni era vâscos şi rece. Se gândea cât de nenorocos putuse să fie, cum alţii nu ieşiseră să culeagă rahatul de câine, doar el ieşise şi uite-aşa dăduse peste el soarta asta de rahat. Se simţea nedreptăţit că japonezii nu-i vedeau atitudinea plină de supunere. O să-i ducă pe loc la cele câteva pivniţe cu încălţări din paie şi ăla de e Nap Murat o s-o păţească. În depărtare şi-a zărit poarta casei. Pe acoperişul pe care potopurile văratice îl biciuiseră de făcuseră în el o scobitură creştea un smoc de ierburi albe, iar din hornul singuratic ieşea un fum albastru-verzui; niciodată nu se simţise atât de strâns legat de casă şi s-a gândit că, după ce se termină asta, o să se întoarcă acasă, o să-şi schimbe

nădragii cu unii curaţi şi o să-şi pună nevasta să-i presare nişte var peste rana din piept. Sângele pesemne că mai avea puţin şi i se scurgea tot, căci în faţa ochilor îi explodau mănunchiuri-mănunchiuri de stele verzi, picioarele i se înmuiaseră şi val după val de greaţă i se suia din burtă către gâtlej. Nu fusese niciodată atât de mult la ananghie – niciun cântăreţ bun de oboi din ţinutul Gaomi nu fusese vreodată atât de mult la ananghie. Parcă mergea pe nori. Două băltoace de lacrimi reci ca gheaţa îi umpluseră pleoapele. Îi era dor de soţia lui cea frumoasă, care îi purta pică pentru că era ciupit de vărsat, dar care i se supusese cu totul – „Te măriţi cu un cocoş, te duci după cocoş, te măriţi cu un câine, te duci după câine”.

4

Dis-de-dimineaţă, o detunătură din afara satului a speriat-o şi a trezit-o din somn pe bunica a doua, care tocmai se bătea în vis cu bunica mea. S-a ridicat, inima i-a săltat bubuind şi duduind o bucată de vreme şi, deşi a stat să se gândească îndelung, tot nu şi-a dat seama dacă s-a întâmplat ceva în afara satului sau dacă fusese o închipuire din vis. Fereastra se umpluse deja de razele subţirele ale zorilor, iar pe sticla cât palma de mare se prinseseră flori de brumă cu forme şi înfăţişări ciudate. Bunica a doua şi-a simţit umerii reci ca gheaţa. Şi-a aplecat faţa şi s-a uitat la fiica ei, care stătea întinsă alături – mătuşica mea dormea adânc. Sunetul răsuflării dulci şi egale a copilului de cinci ani a potolit spaima din inima bunicii a doua. S-a gândit că bătrânul Geng o fi împuşcat vreo pisică sălbatică sau vreun alt animal: nu ştia că ghicise foarte corect, la fel cum nu ştia că, atunci când ea, după ce-a stat prostită o clipă, a tras plapuma şi s-a strecurat din nou în culcuş, baionetele ascuţite ale japonezilor străpungeau carnea tare şi elastică a bătrânului Geng. Mătuşica s-a răsucit şi s-a rostogolit la

pieptul bunicii a doua, iar aceasta a luat-o în braţe, simţind răsuflarea caldă a fetiţei, boare după boare, pe pieptul ei. Erau deja opt ani de când bunica o gonise de-acasă pe bunica a doua, iar în acest răstimp bunicul fusese amăgit să se ducă la Jinan şi aproape-şi lăsase oasele pe-acolo. Scăpat cu viaţă, bunicul se-ntorsese acasă, dar bunica îl luase pe tata şi trăia cu şeful platoşelor, Ochi-Negru. Bunicul se înfruntase cu Ochi-Negru pe malul Apei Sărate şi, deşi fusese răsturnat la pământ, stârnise în inima bunicii sentimente adânci şi greu de stins. Bunica s-a dus după el, s-au întors în sat şi au făcut din nou afacerea cu rachiu să înflorească. Bunicul s-a potolit şi-a lăsat pistoalele deoparte, n-a mai dus viaţă de bandit şi câţiva ani a avut traiul unui ţăran bogat. În acest răstimp, ce-l supăra tot timpul era rivalitatea geloasă dintre bunica şi bunica a doua. Rezultatul luptei dintre ele a fost încheierea „tratatului în trei”: bunicul trebuia să stea în casa bunicii zece zile, iar apoi se muta la bunica a doua să stea alte zece zile, fără să poată depăşi termenul. Bunicul a respectat mereu cu stricteţe regulile, pentru că la mânie, niciuna din cele două femei nu era vreo lămpiţă cu economie de ulei. Pe când o ţinea în braţe pe mătuşica, bunicii a doua i se revărsa în inimă o tristeţe plină de dulceaţă. Era din nou însărcinată, în luna a treia. Femeile gravide devin îndeobşte bune şi blânde, dar şi slăbite, şi au nevoie de îngrijire şi protecţie. Bunica a doua nu era nici ea o excepţie şi număra zilele pe degete, tânjind după bunicul, care urma să vină a doua zi... În afara satului s-a auzit din nou o detunătură ascuţită.

Bunica a doua s-a ridicat iute, iar când s-a îmbrăcat, mâinile şi picioarele şi le-a simţit moleşite. Zvonul că japonezii o să vină la prădăciune în sat îi ajunsese de mult la urechi şi toate zilele acestea fusese îngrijorată şi neliniştită, având în inimă presimţirea neagră că o mare nenorocire stă să se abată peste ea. Se gândise chiar că

mai bine se întoarce cu bunicul şi îndură ocările bunicii decât să stea toată numai teamă şi groază la Gura Apei Sărate. Căutase să-i spună bunicului gândul ăsta, dar el îl respinsese cu o singură vorbă. Cred că bunicul era de bună seamă înfricoşat de moarte de cele două femei, vrăjmaşe neîmpăcate cum erau, aşa că refuzase categoric rugămintea bunicii a doua. Nu după multă vreme, avea să se căiască amarnic din această pricină, iar a doua zi de dimineaţă, când, îmbăiat în razele călduţe ale soarelui de sfârşit de lună a zecea, va sta în curtea acoperită peste tot de urme de fiare sălbatice, va privi chiar el tragedia prea groaznic de văzut la care a dus greşeala lui.

S-a trezit şi mătuşica mea, şi-a deschis ochii ce-i străluceau scânteietori ca nişte nasturi de aramă, s-a maimuţărit trăgând un căscat, iar apoi a oftat lung, în modul cel mai matur cu putinţă. Oftatul ei a cutremurat-o de spaimă pe bunica a doua, care s-a uitat ţintuită la lacrimile iscate de căscat şi de oftat în ochii fetei. Multă vreme n-a cutezat să zică nimic.

Mătuşica mea i-a spus:

— Mamă, dă-mi să mă îmbrac.

Bunica a doua a apucat hăinuţa roşie de bumbac a fetei şi a privit şi mai speriată faţa mătuşii, care de obicei era leneşă şi nu vroia să se trezească, dar care azi cerea singură să se scoale din pat. Pe chipul copilei se încreţiseră câteva cute şi-şi mai şi prăvălise sprâncenele şi-şi coborâse colţurile gurii, de semăna de-adevăratelea cu o mică bunicuţă. Inima bunicii a doua a tresărit, iar mâinile au simţit răceala pătrunzătoare a hăinuţei roşii. Un talaz puternic de milă a izbit şi-a răsunat înlăuntrul ei, iar atunci a chemat-o pe mătuşica mea cu numele ei de nou-născut, dar cu un glas la fel de încordat ca o strună de lăută ce stă să se rupă:

— Xiangguan… Xiangguan… stai niţel… să-ţi încălzească mama puţin hăinuţa.

— Nu-i nevoie, mamă, nu.

Bunicii a doua lacrimile i-au năvălit afară din găoacele ochilor şi, fără să îndrăznească să se uite la obrazul fetei, acoperit de o paloare de rău-augur, a alergat disperată în bucătărie, a făcut un foc de paie şi a încălzit la el haina grea a fetiţei. Când paiele s-au aprins, trosnetele focului au sunat ca nişte împuşcături, iar haina de bumbac s-a răsucit deasupra limbilor de foc, săltând fără odihnă ca un steag greu şi zdrenţuit. Flăcăruile i-au înţepat mâinile ca gheaţa cea mai rece ale bunicii a doua. Focul de paie se aprinsese uşor şi s-a stins la fel de repede, iar cenuşa păstra formele chircite ale paielor în zvârcolirile de dinainte de-a fi nimicite; fumul albastru se năpustea spre coama casei, iar în cameră se iviseră vârtejuri micuţe de aer. Mătuşica a chemat-o din odaie, deşteptând-o pe bunica a doua, care rămăsese cu haina roşie în mână. S-a întors cu hăinuţa care-şi risipise căldura şi a văzut că fata ei se ridicase deja în picioare, înfăşurată în plapumă, între pielea albă şi fragedă de copil şi plapuma violetă formându-se un contrast viu. Bunica a doua a strecurat braţele slabe şi fără vlagă ale fetei în mânecile hainei, iar mătuşica mea s-a arătat iarăşi altfel decât de obicei, fiind foarte supusă şi nelăsând nici măcar zgomotul brusc al unor explozii din sat să întrerupă acest molcom proces de îmbrăcare.

Exploziile păreau să vină de sub pământ, apăsătoare şi îndelungi. Hârtia albă şi luminoasă a ferestrei a tresărit cu un foşăit, iar în curte s-a auzit fâlfâitul speriat al vrăbiilor aflate în căutarea hranei. De-abia ce s-a stins zgomotul exploziilor, că au urmat alte bubuituri. Satul vuia, iar câteva voci stinse au început să urle, bolborosind ceva. Bunica a doua a prins-o strâns în braţe pe mătuşica mea, amândouă începând să tremure lipite una de alta.

Vuietul s-a oprit o vreme, iar satul a fost cuprins de o linişte îngrozitoare. Mai răsuna doar zgomotul acela de paşi apăsaţi şi uneori câte un lătrat ascuţit şi o

împuşcătură care îţi înţepa urechile. S-au auzit mai apoi alte două explozii înăbuşite, înşirate una după alta, iar răcnetele oamenilor, asemenea cu guiţatul porcului la tăiere, deodată au răbufnit în tremurul monoton al satului, ca un râu care-şi sparge digurile, în larmă amestecându-se scrâşnete de femei, urlete de copii, cotocodăcit de păsări zburătăcite în copaci şi peste ziduri şi zbierete prelungi de măgari zbătându-se să scape din frâu. Bunica a doua a zăvorât uşa şi a mai proptit-o şi cu doi drugi, iar apoi s-a săltat în pat, s-a ghemuit într-un colţ şi a început să aştepte nenorocirea să se prăvălească asupra ei. Îi era foarte dor de bunicul, îl ura foarte mult pe bunicul. Se gândea că avea să vină a doua zi şi că de bună seamă o să urmeze un rând de plânsete şi unul de certuri; soarele scânteietor a luminat geamul acela mic din fereastră, de pe care florile de brumă s-au topit, închegându-se în doi stropi luminoşi care au udat marginea ferestrei. În sat au izbucnit iar împuşcături, auzindu-se apoi strigăte de femei din toate părţile. Bunica a doua ştia foarte bine de ce urlau femeile. Auzise de mult că japonezii sunt ca animalele şi că nu lasă să scape nici bătrânele de şaptezeci de ani. În cameră s-a prelins un miros de fum şi de căldură intensă şi s-a auzit pârâitură de foc mare, din mijlocul căreia răsunau din când în când urlete înnebunite de bărbaţi. Bunica a doua a împietrit de groază auzind poarta scârţâind; a mai auzit şi ceea ce era fără îndoială vorba ciudată a japonezilor, care dădeau târcoale prin faţa porţii într-un fel înspăimântător. Mătuşica şi-a holbat ochii, a rămas o clipă pe gânduri, iar apoi s-a pus pe plâns. Bunica a doua a-ntins mâna şi i-a astupat gura. Poarta a-nceput să se zguduie, zdronc-zdronc. Bunica a doua a sărit de pe pat, şi-a băgat mâinile în cenuşa de sub oală şi şi-a dat cu ea pe faţă. I-a dat şi mătuşicii pe faţă. Trosneau în poartă s-o facă ţăndări, iar ochii bunicii clipeau cu străşnicie. Dacă nu lasă nici bătrânele să scape, o să lase oare o femeie cu burta

mare? Bunica a doua a fost străfulgerată de un gând şi a tras de la capul patului o legătură rotundă de haine, şi-a desfăcut nădragii şi a îndesat-o cu putere înăuntru, legând apoi strâns cureaua şi făcând două noduri. A tras apoi de pantaloni, căutând să aşeze cât mai bine legătura, ca japonezii să nu vadă vreo nepotrivire. Mătuşica şedea ghemuită în colţ, privind acţiunile ei ciudate.

Poarta s-a deschis zdroncănind, iar o scândură din ea a căzut greu la pământ. După ce bunica a doua a auzit zgomotul scândurii prăbuşindu-se la pământ, s-a dus repede la vatră şi şi-a dat din nou cu cenuşă pe faţă. În curte se auzea dăngănit bezmetic, iar bunica a doua a alergat înapoi în odaie, a încuiat uşa şi a fugit în pat, în braţe cu mătuşica mea, silindu-se să-şi înăbuşe răsuflarea şi să nu scoată niciun sunet. Japonezii urlau nebuneşte bolborosind ceva şi, cu paturile puştilor, au pălit jos la pământ şi uşa casei. Aceasta era mai firavă decât poarta şi n-a făcut faţă nici măcar unui atac. A auzit-o deschizându-se şi a auzit şi cei doi drugi pe care-i proptise în ea prăbuşindu-se la pământ. Japonezii au ţâşnit în casă, iar ultima pavăză era acum uşiţa din zidul despărţitor dinlăuntrul casei. Prin comparaţie cu grosimea porţii şi cu trăinicia uşii de la casă, uşiţa aceasta era slabă ca făcută din hârtie – de vreme ce porţii şi uşii de la casă le fusese greu să ţină piept atacurilor japonezilor, să o spargă pe aceasta o să fie floare la ureche: totul ţinea de dorinţa lor de a o sparge sau nu, de pofta lor de a sparge uşa, de a intra înăuntru şi de a-şi prinde prada. Chiar şi aşa, bunica a doua încă mai nădăjduia să aibă noroc: câtă vreme mai era această pavăză, pericolul din zvonuri şi din închipuire rămânea pentru totdeauna în zvonuri şi în închipuire, neavând cum să se prefacă în realitate. Sub zgomotul greu de paşi şi auzind mereu vorbele repezite ale japonezilor, bunica ţintuia uşiţa cu inima mâncată de grijă. Uşiţa era de un roşu spre roşcat, pe vergeaua ei se strânsese praf de un

cenuşiu-deschis, iar zăvorul alb era pătat de câteva urme murdare de sânge de un roşu întunecat – era sângele unei nevăstuici bătrâne cu botul negru. Bunica şi-a amintit de ţipătul ascuţit slobozit pe gură de nevăstuica aceea bătrână după ce o lovise – când îi crăpase ţeasta, se auzise un sunet la fel de limpede ca atunci când calci pe coji de alune uscate; apoi se rostogolise o dată, coada ei mare şi groasă şfichiuise de câteva ori fulgii moi de zăpadă de pe pământ, iar după aceea doar zvâcnise spasmodic, fără să mai salte sălbatic. Bunica a doua era normal să urască din străfunduri masculul acela de nevăstuică. Într-o zi din toamna lui 1931, pe seară, când bunica a doua se dusese în lanul de sorg din afara satului ca să sape după nişte susai, pe un mormânt mic, năpădit de ierburi galbene şi aflat în mijlocul lanului de sorg luminat de norii sângerii, şedea această nevăstuică bătrână. Era toată galben-aurie, doar botul îl avea negru ca înmuiat în tuş. Când a văzut-o, bunica a doua se uşura. Nevăstuica şedea pe mormânt cu corpul sprijinit pe labele de dinapoi şi cu labele din faţă ridicate, fluturându-le repetat spre ea. Bunica a doua a rămas ca trăsnită şi un val de convulsii intense i s-a pornit de sub tălpi către şira spinării ca un şarpe zburător, ajungându-i până în creştetul capului. A căzut prostită în lanul de sorg, strigând şi urlând nebuneşte. Când şi-a venit în fire, lanul era o întindere întunecoasă, în timp ce stelele mari cât boabele săltau trepidânde şi misterioase pe bolta neagră ca tăciunele. Bunica a doua a bâjbâit prin lanul de sorg în căutarea potecii şi a pornit spre sat. Năluca limpede a nevăstuicii galben-aurii, al cărei contur scânteia cu o strălucire asemenea mustăţii de spic, îi apărea şi-i dispărea fără oprire şi fără contenire în faţa ochilor – dispărea şi iar apărea. Năluca o făcea să-şi dorească necontrolat să deschidă gura şi să hăulească cât o ţin băierile. Şi chiar a hăulit şi şi-a dat şi ea seama că sunetele care-i ţâşnesc din gâtlej nu sunt dintre cele cărora oamenii

normali le dau glas; şi-a dat şi ea seama, şi s-a simţit speriată şi îngrozită. A stat cuprinsă aşa de nebunie multă vreme, iar cei din sat spuneau că e locuită de duhul rău al nevăstuicii. Şi ea ştia că o locuieşte duhul rău al nevăstuicii. Simţea cum în taină acesta o stăpâneşte cu mare hotărâre. Trebuia să se supună poruncilor lui şi să facă întocmai – plângea tare, râdea tare, vorbea vorbe fără noimă şi făcea fapte fără noimă. De fiecare dată când acea senzaţie ca o izbitură de trăsnet îi năvălea pe şira spinării, se simţea împărţită în două. Se zbătea într-o mlaştină de un roşu întunecat, plină de dorinţă sexuală şi de ispită către moarte se cufunda, se ridica la loc, şi de-abia ridicată, iarăşi se cufunda pe dată. Mâinile ei păreau să prindă o frânghie care o ajuta să se caţere afară din mlaştina dorinţei, dar cum se căznea, frânghia se prefăcea în nămol al dorinţei, iar ea nu se putea stăpâni să nu se mai cufunde încă o dată. În zbaterea ei dureroasă, umbra nevăstuicii mascul cu bot negru i se legăna întruna în faţa ochilor, rânjindu-i hidos şi măturând-o cu coada ei viguroasă. Şi de fiecare dată când coada îi atingea carnea, un val de urlete însufleţite şi de nestăpânit i se repezea afară pe gură. În cele din urmă, nevăstuica pleca, sfârşită şi vlăguită, iar bunica a doua leşina la pământ, cu spumă albă la colţurile gurii, toată numai năduşeală şi cu faţa palidă ca foiţa aurie. Din cauza bolii demonice a bunicii a doua, bunicul s-a suit pe catâr, s-a dus în târgul Bailan ca să aducă cu el un astrolog meşter în prinderea duhurilor şi alungarea relelor. Astrologul a ars tămâie şi a aprins lumânări şi a desenat cu o pensulă roşie pe o bucată de hârtie galbenă pentru morţi nişte simboluri de nepătruns. A ars apoi hârtia prefăcând-o în scrum, a amestecat-o cu sânge de câine negru şi, prinzându-i bunicii a doua nasul între degete, i-a strecurat-o în gură. Bunica a doua a început să geamă ca duhurile şi să urle ca lupii, dând mereu din mâini şi din picioare, iar spiritul i-a părăsit

corpul. De atunci încolo, în fiecare zi s-a făcut mai bine. Mai apoi, când nevăstuica aceea bătrână a venit odată să fure găini, a pornit o luptă pe viaţă şi pe moarte cu cocoşul cel mare, roşu ca focul şi cu picioare gălbui al bunicii a doua, care a izbutit să-i scoată cu ciocul un ochi. Tocmai pe când durerea era mai greu de îndurat şi se rostogolea prin zăpadă, bunica a doua, fără să ţină seama de frig, cu totul dezbrăcată, a dat buzna în curte cu zăvorul alb de la uşă în mână, i-a luat la ţintă botul ascuţit şi obrajii de maimuţă, cei atât de neruşinaţi şi pungăşeşti, şi a izbit cu toată puterea. Astfel, în cele din urmă, bunica a doua s-a răzbunat şi şi-a încheiat socotelile cu ea. În mână cu zăvorul mânjit de sânge, a rămas prostită multă vreme pe pământul înzăpezit, aplecându-se apoi şi hăcuind-o nebuneşte, până când aproape a prefăcut nevăstuica aceasta cea atât de asemenea unui maestru într-o grămadă de carne tocată; de-abia apoi, fără să i se fi stins încă toată ura, a intrat în casă.

Bunica a doua s-a uitat ţintă la sângele murdar al nevăstuicii care se uscase pe zăvorul alb al uşii, iar acea zvâcnire nebunească a inimii, care o cutremura şi-i băga spaima în suflet şi pe care o uitase prea puţin cu trecerea timpului, s-a iscat din nou: şi-a simţit ochii tremurându-i dement şi a auzit sunetele scoase de gâtlejul ei, care o speriau şi pe ea.

Uşiţa cea subţire s-a legănat doar puţin şi-a fost spintecată, iar un soldat japonez îmbrăcat în galben-auriu a sărit sprinten înăuntru în mână cu o puşcă cu baionetă. În aceeaşi clipă în care a slobozit un răcnet înnebunit, bunica a doua a văzut limpede, dintr-o singură aruncătură a ochilor care nu i se mai opreau din tremurat, înfăţişarea soldatului care intrase primul înăuntru. Iar într-o clipă, chipul acela armonios, cu bot ascuţit şi obraji de maimuţă, s-a prefăcut în închipuirea sa în nevăstuica cu bot negru care murise de mâna ei. Gura ascuţită, ca tăiată cu cuţitul,

smocul de păr negru ca tăciunele de deasupra gurii şi expresia plină de şiretenie îl făceau pe soldat să semene desăvârşit de bine cu bătrâna nevăstuică – doar că era mai mare, avea blana ceva mai galbenă, iar figura îi era şi mai vicleană. Demenţa, adânc îngropată în străfundurile memoriei bunicii a doua, dar acum mult agravată, s-a manifestat din nou, cu asupra de măsură şi cu o intensitate pe care nu o avusese înainte. Zbieretul bunicii a doua a asurzit-o pe mătuşica mea, iar faţa ei mânjită toată de cenuşă şi buzele care se-nchideau şi se deschideau ca nişte aripi au înfricoşat-o de moarte, aşa că s-a smuls din răsputeri să-i iasă din braţele ca nişte cleşti şi a sărit pe pervazul ferestrei, uitându-se la cei şase soldaţi japonezi pe care îi vedea pentru prima oară, la fel cum îi vedea şi pentru ultima oară.

Cei şase s-au oprit în faţa patului de pământ al bunicii, toţi în mâini cu treişopturi mari de care erau prinse baionete lucioase; se înghesuiau unii în alţii, iar chipurile zâmbăreţe le erau la fel de prosteşti şi de viclene ca al nevăstuicii. Mătuşicii mele i se părea că feţele lor semănau cu nişte plăcinte din făină de sorg luate din tigaie – uscate, de un roşu întunecat, frumoase, calde, drăguţe, prietenoase. În afară de o oarecare teamă pe care o resimţea faţă de baionetele de la armele japonezilor şi de spaima pe care i-o isca faţa schimonosită ca o tigvă veştejită a bunicii a doua, nu-i mai era frică de altceva, iar chipurile japonezilor o atrăgeau şi i se păreau prietenoase.

Soldaţii au râs, dezvelindu-şi dinţii, care mai ordonaţi, care mai rari. O parte din bunica a doua nu se putea stăpâni să nu-şi arate demenţa de nevăstuică; o altă parte era înfricoşată de moarte de chipurile zâmbitoare ale japonezilor – uitându-se la ele, ghicea, prevedea o ameninţare uriaşă, ca atunci când simţise corect că plecăciunea pe care i-o făcea nevăstuica aceea mascul cu labele strânse în faţă sugera ceva lasciv şi galben-auriu.

Aşa că urla şi se apăsa instinctiv cu mâinile pe burtă, înghesuindu-se cu toată puterea în colţul camerei.

Un soldat japonez înalt cam de un metru şaizeci şi cinci – poate puţin mai înalt sau poate puţin mai scund – şi de vreo treizeci şi cinci, patruzeci de ani s-a-mpins la marginea patului, şi-a dat jos chipiul, s-a scărpinat pe capul pe jumătate chel şi, cu o roşeaţă ca de sos de soia închegată pe faţă, a bâiguit în chineză:

— La tine, fata frumoasă, nu trebuie frică…

Şi-a proptit puşca de marginea patului şi, sprijinindu-se de aceeaşi margine, s-a căţărat neîndemânatic în pat, şerpuind ca o larvă cărnoasă până lângă corpul bunicii a doua. Aceasta ar fi vrut să se chircească încât să intre în crăpăturile din perete, în vreme ce lacrimile ei năvalnice îşi croiau drum prin cenuşa de pe faţă, scoţând la iveală câteva bucăţi de piele negricioasă şi lucioasă. Japonezul a rânjit cu buzele lui groase, şi-a întins degetele scurte, cărnoase şi butucănoase şi a ciupit-o pe bunica a doua de faţă. Cum i-a atins pielea, în inima bunicii a doua s-a născut un dezgust peste marginile firii, de parcă o broască râioasă i s-ar fi strecurat în pantaloni. A răcnit şi mai puternic. Japonezul i-a prins picioarele şi-a tras-o tare spre el. Ea s-a ciocnit cu ceafa de perete cu un buf, ajungând să stea întinsă drept pe pat, cu burta ţuguindu-se ca o măgură. După ce-a pipăit-o pe burtă, soldatul japonez şi-a sticlit ochii şi, ţintind burta falsă, a tras în ea un pumn cu toată puterea. Apăsând-o cu genunchii pe coapse, a-ntins apoi mâna să-i dezlege cureaua de la pantaloni; ea s-a zbătut pe viaţă şi pe moarte, şi-a răsucit trunchiul şi-a muşcat din rărunchi din nasul lui asemenea unui fir de usturoi aplecată spre ea. Soldatul a scos un ţipăt ciudat, a dat drumul la mână, şi-a astupat nasul din care curgea sânge şi a măsurat-o cu ochi străini pe bunica a doua, care se chircise din nou în colţ. Japonezii de la marginea patului s-au pus toţi pe un râs nebun. Soldatul şi-a scos o batistă

cu totul şi cu totul neagră şi şi-a apăsat-o pe nas. S-a ridicat în picioare pe pat, iar expresia năvalnică şi scânteietoare de pe faţa lui, asemănătoare cu aceea a unui poet liric declamând o poezie de dragoste, a pierit deodată, lăsând locul înfăţişării lui adevărate, de lup şi şacal, plină de hidoşenie. Şi-a apucat puşca proptită de pat şi-a îndreptat-o spre burta bombată a bunicii a doua. Soarele care pătrundea pe fereastră a luminat baioneta, raza ei rece a scânteiat, iar bunica a doua a scos un ultim urlet nebunesc, iar apoi a-nchis strâns ochii.

Mătuşica mea şedea pe pervazul ferestrei şi privea mereu atentă încăierarea dintre soldat şi bunica a doua. Nu văzuse niciun fel de gânduri rele pe faţa grăsună a soldatului bătrâior, încercase curioasă să prindă lumina pe care o răspândea acea parte pe care nu creştea păr de pe capul lui şi chiar îşi arătase dezgustul faţă de strigătele de fiară ale mamei ei. Dar când l-a văzut schimbându-şi iute expresia şi apucând baioneta şi ţintind spre burta bunicii a doua, teama şi iubirea i-au năpădit inima. A sărit de pe pervaz şi s-a aruncat spre bunica a doua.

Soldatul care intrase primul, cel cu botul ascuţit şi obrajii scofâlciţi, i-a spus ceva japonezului bătrâior şi rotofei care stătea în picioare pe pat, iar apoi a sărit şi el în pat, l-a îmbrâncit pe rotofei la o parte, chipul lui batjocorind apoi nepriceperea celuilalt, rămas acum în picioare în faţa patului, clocotind de mânie şi cu nasul plin de sânge. Şi-a răsucit apoi faţa şi, ţinându-şi puşca într-o mână, şi-a-ntins cealaltă mână, galbenă, slabă şi osoasă, a prins-o pe mătuşica de şuviţele ei de păr asemenea unor morcovi tineri, a smuls-o de la pieptul bunicii a doua ca pe-un morcov din pământul uscat şi-a azvârlit-o cu putere în fereastră, iar apoi înapoi în pat. Două dintre şipcile putrezite ale ferestrei s-au frânt, iar hârtia s-a rupt şi ea într-o parte. Mătuşica mea şi-a înăbuşit plânsetul în gâtlej, iar faţa i s-a învineţit. Partea din trupul şi spiritul bunicii a

doua pe care o controlase dezgustătoarea năluca a nevăstuicii s-a eliberat deodată, iar ea s-a năpustit înainte ca o femelă de animal; cu mare agilitate, japonezul i-a dat un picior în burtă. Deşi lovitura a nimerit legătura de haine şi hainele dinăuntrul ei, burta adevărată a bunicii a doua s-a cutremurat şi ea tare. O forţă extrem de puternică a împins-o pe bunica a doua în subţirele perete despărţitor, iar spinarea şi ţeasta ei s-au izbit de el înfundat şi în acelaşi timp. Când s-a lăsat jos ameţită, a simţit cum în partea de jos a burţii se porneşte deodată un val de durere intensă, de parcă o jupoaie cineva. Plânsul înăbuşit în gâtlejul mătuşicii s-a pornit până la urmă, pe un ton neobişnuit de înalt şi cu un uşor iz de sânge. Bunica a doua şi-a venit cu totul în simţiri, iar japonezul slab care stătea în picioare în faţa ei era acum cu totul lipsit de legătură cu năluca nevăstuicii. Avea faţa slăbănoagă, şaua nasului dreaptă ca lumânarea, ascuţită şi abruptă şi ochii negri şi lucioşi, semănând foarte bine cu un învăţat cu limba iscusită şi cu ştiinţă mare şi cuprinzătoare. Bunica a doua a îngenuncheat pe pat, cu lacrimile şi mucii amestecându-i-se, şi a zis smiorcăindu-se:

— Domnule… mărite ostaş… cruţă-mă… cruţă-mă… nu aveţi şi voi acasă soţii şi fete… surori…?

Un muşchi asemenea unui şoricel de pe obrazul japonezului a zvâcnit de două ori, ochii negri i s-au acoperit de un strat de ceaţă fumurie, albastră ca cerul şi, deşi nu înţelesese vorbele bunicii a doua, părea să fi priceput conţinutul plângerii ei înlăcrimate. Bunica a doua a văzut cum soldatului i-au trepidat uşor umerii la auzul talazurilor de plânsete ascuţite ale mătuşicii mele, muşchiul asemenea unui şoricel de pe obrazul lui s-a răsucit rapid şi un soi de expresie plină de milă i s-a ivit pe faţă. A aruncat o privire timidă înspre camarazii care stăteau în picioare la marginea patului, iar ochii bunicii a doua i-au urmat privirea, uitându-se şi ea la cei cinci

soldaţi. Expresiile lor erau fiecare diferite, dar bunica a doua simţea că în spatele cojii reprezentate de înfăţişarea lor sălbatică se rostogoleşte molcom seva moliciunii, de un verde crud. Dar toţi se sileau să-şi păstreze coaja, punându-şi pe chipuri expresii sălbatice şi batjocoritoare, cu care se uitau la soldatul slăbănog de pe pat. Acesta şi-a întors iute privirea înapoi, iar bunica i-a privit şi ea iute ochii. Stratul de ceaţă fumurie, albastră ca cerul, din ochii lui s-a strâns tot laolaltă, ca un snop de nori înalţi plini de ploaie şi care înfăşoară înăuntrul lor tunete şi fulgere, iar obrajii i-au zvâcnit atât de brutal, încât acel muşchi, asemenea unui şoricel, părea că are să-i sară în orice clipă din lăcaşul lui. Scrâşnind din dinţi şi părând că-şi controlează simţirile, a-ndreptat ascuţişul scânteietor al baionetei către gura deschisă larg a mătuşicii mele.

— Tu, nădragi jos! Tu, jos nădragi!

Vorbea chineza stâlcit, dar mai bine decât soldatul chel şi rotofei.

În acest moment, spiritul bunicii, de-abia eliberat de năluca nevăstuicii, iarăşi a devenit anormal, iar soldatul japonez care stătea în picioare în pat semăna uneori cu un învăţat plin de ştiinţă, iar alteori cu nevăstuica aceea cu botul negru. Bunica a doua se zvârcolea şi urla întretăiat. Baioneta aproape că împungea în gura fetiţei. Un val de durere sfredelitoare şi un spirit de sacrificiu altruist şi mai animalic decât al unei lupoaice au făcut-o pe bunica a doua să-şi revină în simţiri. Şi-a dat jos pantalonii, chiloţii, cămaşa, până a rămas goală puşcă; a zvârlit cu putere jos din pat legătura de haine îndesată la brâu, care a izbit tare faţa unui soldat japonez crud de ani şi frumuşel la chip. Când legătura a picat pe pământ, tânărul a privit-o uluit cu ochii lui frumoşi şi cu totul perplecşi. Bunica a râs neînfrânată spre soldaţi, în timp ce din ochi îi ţâşneau tumultoase lacrimile. S-a întins apoi dreaptă pe pat şi a spus cu voce tare:

— Haide, veniţi! Să nu v-atingeţi de copilul meu! Să nu v-atingeţi!

Japonezul de pe pat şi-a tras baioneta înapoi, iar braţele lui ostenite s-au lăsat în jos, ca moarte. Pe pat era aşezat trupul de culoarea sorgului prăjit şi la fel de aromat al bunicii a doua, iar o rază frumoasă şi luminoasă de soare i-a lucit între picioare, de parcă ar fi luminat o zicere sau o legendă veche şi frumoasă, de parcă ar fi luminat o peşteră de sihastru nemuritor sfântă şi pură, de parcă ar fi luminat un ochi de zeu binevoitor şi maiestuos. Japonezii ţintuiau cu privirea drumul pe care trebuie să treacă soiul omenesc, organul pe care şi dragele lor îl aveau şi ochii le-au încremenit şi chipurile le-au înţepenit, ca idolilor de lut. Bunica a doua îi aştepta amorţită, cu creierul ca o întindere cenuşie.

Acum mă gândesc că, dacă în acea zi în faţa trupului splendid al bunicii a doua ar fi fost un singur soldat japonez, poate că n-ar mai fi fost zdrobită. Dar nu, nu cred, pentru că, singură cu o fiară de bărbat, acesta n-ar fi avut de ce să maimuţărească civilizaţia şi-ar fi fost îndoit mai frenetic – şi-ar fi dat jos veşmintele strălucitoare brodate cu frumoase tipare şi s-ar fi năpustit ca un animal. În situaţiile obişnuite, puternica forţă morală obligă fiarele care trăiesc printre oameni să-şi acopere cu haine inimoase blana stufoasă: societatea stabilă şi în pace este locul de dresaj al omenirii, căci până şi tigrii, leoparzii, şacalii şi lupii închişi multă vreme în cuşcă se contaminează parţial de omenie. Să fie aşa? Oare da? Oare nu? Da? Nu? Dacă n-aş fi bărbat şi dacă aş avea în mână un cuţit bun de ucis, i-aş omorî pe toţi bărbaţii de pe lume! Sau poate că, dacă în acea zi n-ar fi fost decât un singur soldat japonez în faţa trupului bunicii, şi-ar fi amintit de mama sau soţia lui şi, gândindu-se la ele, ar fi plecat în linişte. E cu putinţă?

Cei şase japonezi stăteau înţepeniţi, aducând omagiu

trupului gol al bunicii a doua ca şi cum ar fi adus omagiu ofrandelor de pe un altar. Nimeni nu vroia să plece, nimeni nu îndrăznea să plece. Bunica a doua stătea întinsă, cu totul dreaptă, ca o ştiucă mare prăjindu-se sub un soare arzător. Mătuşica mea plânsese până răguşise, aşa că sunetele pe care le scotea se împuţinaseră şi slăbiseră, sporind doar din când în când. Japonezii fuseseră în fapt răcoriţi de spiritul de sacrificiu al bunicii a doua, iar acum, când ea stătea cu atitudinea unei mame iubitoare întinsă în faţa fiilor ei, fiecare urmărea cu mintea drumul pe care îl parcursese.

Cred că dacă bunica a doua ar fi continuat aşa încă puţin, ar fi dobândit victoria. Bunică a doua, de ce, după ce te-ai întins, te-ai ridicat iar zorită să te îmbraci? De cum ţi-ai pus pe tine un crac de pantalon, soldaţii japonezi care şedeau în picioare la marginea patului au început să freamăte, iar cel căruia i-ai muşcat nasul şi-a aruncat puşca şi s-a năpustit sus; i-ai privit cu aversiune nasul spart şi demenţa ta de nestăpânit iarăşi s-a pornit. Diavolul cel slab care te supusese cu şiretlicul lui l-a dat jos cu un picior pe diavolul cel rotofei şi şi-a fluturat pumnii, zbierând cu vorbe neînţelese de tine spre diavolii de la marginea patului. Imediat după aceea, s-a lăsat cu toată greutatea pe corpul tău, iar răsuflarea lui şuierată asemenea cucurigului de cocoş şi putoarea ca de balegă a gurii lui ţi-au ţâşnit în faţă.

În faţa ochilor ţi s-a ivit din nou năluca nevăstuicii cu botul negru. Iarăşi ai început să hăuleşti nebuneşte. Nebunia ta a stimulat nebunia japonezilor, hăuliturile tale au atras hăuliturile în cor ale japonezilor.

Diavolul acela chel de vârstă mijlocie e cel care l-a dat la o parte cu putere pe diavolul slab întins peste corpul tău. Faţa lui hidoasă s-a lipit de faţa ta, iar tu ai închis ochii strâns, plină de dezgust, simţind în burtă fătul de trei luni zbătându-se dureros şi auzind plânsetele, asemenea celora

scoase de un cuţit ruginit când e ascuţit pe tocilă, iscate de mătuşica mea, răsuflarea ca de porc a japonezului celui chel şi tropăielile şi râsetele deşănţate ale celorlalţi diavoli. Diavolul cel chel ţi-a molfăit faţa cu dinţii lui tari, de parcă ar fi vrut să se răzbune că l-ai muşcat de nas, iar pe faţa ta s-au amestecat lacrimile, sângele şi saliva din gura lui. O salivă groasă şi vâscoasă. Gura ta a împroşcat deodată un fir de sânge fierbinte de un roşu aprins, iar putoarea lui ţi-a inundat nările. Zvârcolelile fătului în burtă ţi-au provocat val după val de durere sfâşietoare – carnea de pe tot corpul şi fiecare nerv ţi se încordau şi ţi se zbăteau ca nişte corzi întinse de arc. Simţeai cum fătul se ascunde cu putere în străfundurile tale, cum ascunde o ruşine greu de spălat vreodată. În inimă ţi s-a înălţat un foc mânios, iar când obrazul alunecos şi uleios al diavolului ţi-a atins gura, l-ai muşcat fără vlagă, pielea lui era însă tare şi elastică precum cauciucul şi avea un gust cu totul şi cu totul acru, aşa că i-ai dat drumul dezgustată. În acelaşi timp, nervii şi muşchii tăi întinşi s-au moleşit cu totul, pleoştindu-se.

Ultimul care s-a căţărat pe trupul bunicii a fost soldatul acela tânăr, frumuşel şi mic de statură. Avea chipul plin de ruşine, iar în ochii lui cei frumoşi fulgera o expresie temătoare ca a unui iepure înfricoşat de puşca vânătorului. Pe faţă avea o dâră de parfum de pelin, iar între buzele roşii precum carnea care îi dârdâiau îi licărea lumina argintie a dinţilor. Pe bunica a doua a cuprins-o deodată mila de el, iar o miere plină de jale i-a înţepat ca nişte ace inima amorţită. Plângând, i-a privit faţa de pe care se prelingeau broboane mărunte de sudoare şi expresia lui îndurerată de inferioritate şi ruşine. La început s-a mai frecat de corpul ei, dar apoi n-a mai cutezat să facă nici măcar o mişcare. Bunica i-a simţit centura de la brâu apăsând-o dureros pe burtă şi i-a simţit şi corpul încordat şi tremurător.

Soldaţii de la marginea patului au râs nebuneşte, strigând ceea ce de bună seamă că erau vorbe prin care îl batjocoreau pe tânărul soldat neputincios. Diavolul slab care se odihnise între timp s-a suit pe pat, l-a dat la o parte pe tânăr şi, fără nici urmă de ruşine s-a grozăvit cu-a lui în faţa acestuia, demonstrându-i apoi exagerat cum se face. Bunica a doua a simţit că trupul ei a murit deja sub burtă, iar în creier i se rotea mereu o umbră galbenă, o umbră galbenă ovală…

Mai apoi, a auzit-o foarte-foarte departe pe mătuşica trăgând un răcnet. Şi-a deschis cu greutate pleoapele şi a văzut o scenă ca din închipuire: soldatul acela tânăr şi frumuşel s-a suit în pat, a ridicat-o în baionetă pe mătuşica mea, a învârtit-o de două ori şi-a azvârlit-o cu putere. Mătuşica mea, asemenea unei păsări mari cu aripile deschise, a zburat molcom către podea. Hăinuţă ei roşie s-a desfăcut sub razele soarelui, s-a întins şi-a vălurit prin cameră, înălţându-se şi coborându-se ca o fâşie de mătase roşie, moale şi uşoară. Pe când zbura, mătuşica mea şi-a înfoiat braţele, iar părul i s-a ridicat ca ţepii unui arici. Tânărul soldat japonez ţinea puşca în mână, în timp ce din ochi îi curgeau lacrimi albăstrii.

Bunica a urlat o dată din rărunchii rărunchilor şi a vrut să se ridice şi să sară, dar trupul îi murise deja. În faţa ochilor, i-a fulgerat o întindere de lumină galbenă, urmată îndeaproape de o lumină verde; în cele din urmă, a fost înghiţită de valuri negre ca tăciunele.

Cuţitul cel mare să le hăcuiască diavolilor capul!

Sorgul s-a-nroşit, diavolii au venit de la răsărit.

Au călcat în picioare pământul ţării, au pângărit-o pe bunica a doua.

Compatrioţi care vă iubiţi ţara, ziua rezistenţei a sosit!

Bunicul a ajuns la Gura Apei Sărate a doua zi de dimineaţă. A venit călare pe unul din cei doi catâri negri ai familiei mele. A pornit dis-de-dimineaţă şi a ajuns când soarele a ieşit dintre munţi. Pentru că înainte de plecare se ciorovăise cu bunica, pe drum fusese deprimat şi nu-i păsase să se uite la razele minunate şi mereu schimbătoare aruncate de soarele ieşind dintre munţi pe pământul negru al ţinutului Gaomi din nord-est sau la aripile luminoase şi verzi ale ciorilor care invadau zorii. Fundul catârului negru îndurase biciuirea nemiloasă a frâielor de cânepă, iar animalul îşi privise pieziş, plin de ură, stăpânul care-l călărea şi-l bătea. Socotea că se sforţase din toate puterile să alerge şi că alergase cât putuse de repede. Adevărul este că alergase foarte repede – în acea dimineaţă, catârul mare şi negru al familiei mele, călărit de bunicul, zburase de-a dreptul pe poteca şerpuitoare dintre lanuri, cu copitele rostogolindu-se şi potcoavele scânteind ca razele unei luni nedepline. Pe pământ rămăseseră urme de la revărsările puhoaielor de toamnă şi făgaşuri după făgaşuri adânci şi înguste croite de apăsarea roţilor de lemn ale căruţelor. Bunicul avea faţa vânătă, iar corpul lui ţeapăn ca un trunchi de copac se bălăngănea în goana catârului. Şoarecii de câmp porniţi devreme în căutarea hranei săreau în lături trepidând.

Pe când bunicul şi pe zi ce trece mai îmbătrânitul unchi Luohan beau împreună în prăvălie, au auzit împuşcături şi explozii înspre nord-vest. Inima bunicului a boncănit o dată, iar el a alergat pe uliţă uitându-se în depărtare, fără să vadă vreo mişcare. S-a întors în prăvălie să bea cu unchiul Luohan. Ca şi înainte, acesta administra povarna familiei mele, iar în 1929, când grozăvia se abătuse peste bunicul, bunica plecase şi toţi argaţii îşi luaseră aşternuturile la spinare şi se duseseră să-şi caute de lucru, el supraveghease cu credinţă, ca un câine de casă, afacerea familiei, crezând cu străşnicie că întunecimea are

să se risipească şi lumina are să vină din nou şi aşteptând acasă până când bunicul a scăpat nevătămat, a fugit din puşcărie, s-a împăcat cu bunica şi-a venit din nou la vatră. Când bunica s-a întors de la Gura Apei Sărate în braţe cu tata şi urmându-l pe bunicul meu, a bătut în poarta rece şi însingurată, iar unchiul Luohan s-a strecurat afară din şopronul de paie în care îşi făcea veacul ca un drac viu şi, de cum şi-a văzut stăpânul şi stăpâna, s-a aruncat în genunchi la pământ, iar două şiruri de lacrimi fierbinţi i-au scăldat faţa veştejită. Datorită purtării sale cinstite şi credinţei nezdruncinate, bunicul şi bunica l-au tratat ca pe un tată şi toate treburile legate de povarnă i le-au încredinţat lui – de venituri, cheltuieli, dat o mie şi agonisit zece nu s-au mai îngrijit niciodată.

Când soarele a ajuns către sud-est, a mai răsunat un val de împuşcături asemenea pocnetului boabelor de fasole. Bunicul a ghicit că locul unde răsunaseră puştile era fie în apropiere de Gura Apei Sărate, fie chiar satul Gura Apei Sărate. Cu inima arsă de grijă, bunicul a scos catârul cu gând să plece. Unchiul Luohan l-a sfătuit să aştepte să vadă cum stau lucrurile, să nu se-avânte cu capul înainte, să nu dea nenorocirea peste el. Ascultându-i vorbele, bunicul tot ieşea şi intra din prăvălie, aşteptând să se întoarcă argatul pe care unchiul Luohan îl trimisese să afle ce se întâmplă. Când se apropia de amiază, argatul s-a întors în fugă, suflând şi gâfâind, cu faţa plină de sudoare şi acoperit tot de noroi. A raportat că în zori japonezii încercuiseră Gura Apei Sărate, dar că nu se putea şti ce se petrece în sat; el se trântise între trestii la trei *li* depărtare, auzise gemete şi urlete disperate şi văzuse câteva coloane groase de foc înălţându-se în mijlocul satului. După ce argatul a plecat, bunicul a apucat un bol de rachiu, l-a dat pe gât şi s-a-ntors grabnic în casă, ducându-se să caute mauserul pe care îl adăpostise într-un perete cu deschizătură la mijloc şi care nu mai văzuse de

mult lumina zilei.

Când bunicul a ieşit din prăvălie, a dat peste şapte sau opt refugiaţi cu haine zdrenţuite şi chipuri cenuşii, dar care avuseseră norocul să scape cu fuga din Gura Apei Sărate. Trăgeau după ei un măgar bătrân cu ochii bulbucaţi şi corpul acoperit de fire moarte de păr. Pe spinarea acestuia atârnau două târne înclinate. În cea din stânga se afla o plapumă de bumbac scămoşată, în cea din dreapta şedea un băieţel cam de patru ani. Bunicul a văzut că băieţelul avea un gât lung şi plăpând şi o căpăţână foarte mare, cu urechi mari şi cărnoase care-i atârnau grele. Stătea în târnă cu o privire foarte senină, deloc speriat sau temător, cioplind un băţ de salcie alb cu un tăiş de seceră stricat şi înroşit de rugină. Din pricina efortului, îşi muşca buzele, în timp ce bucăţele mărunte de lemn strâmb zburau mai tot timpul afară din târnă. Bunicul simţea în acest băiat o uriaşă putere de atracţie, care l-a forţat ca, atunci când s-a interesat pe lângă părinţii copilului despre situaţia din sat, să nu fie cu mintea la ei, ci să vrea mereu să se ducă să privească mişcările concentrate cu care acesta cioplea băţul şi să se uite la urechile lui care simbolizau o mare fericire, o viaţă lungă şi-un mare noroc. Părinţii copilului i-au povestit împleticit faptele săvârşite în sat de japonezi. Pricina pentru care ei scăpaseră cu viaţă avea de-a face cu băiatul. Din după-amiaza de dinainte, acesta plânsese şi făcuse mare tărăboi că vrea ca mama şi tata să meargă cu el să-şi vadă bunicii din partea mamei; nici cu ameninţările, nici cu ademenirile nu reuşiseră să se potolească. Părinţii îi făcuseră atunci pe voie şi, de cum se făcuse dimineaţă, se sculaseră şi pregătiseră măgarul, iar când în răsăritul satului răsunase prima salvă de explozii, fugiseră. În urma lor, japonezii înconjuraseră Gura Apei Sărate din toate părţile. Ceilalţi refugiaţi au spus şi ei cum reuşiseră să fugă – toţi scăpaseră ca prin urechile acului de marea nenorocire.

Bunicul a întrebat de soarta bunicii a doua, Iubita, şi de cea a mătuşicii mele, Xiangguan, iar refugiaţii au dat din colţ în colţ, cu spaima citindu-li-se pe feţe, bâiguind şi neputând să îndruge nimic. Mâinile atente la ce lucrau ale băiatului din târnă s-au lăsat pe burta lui, iar el a ridicat capul la marginea târnei, a-nchis ochii şi a zis ostenit şi fără vlagă:

— Nu mergem, aşteptăm să murim?

Părinţii copilului au încremenit de spaimă, părând că se gândesc la vorbele premonitorii ale băiatului şi că, în timp ce cugetă, se luminează brusc. Mama băiatului i-a aruncat apatică o privire bunicului meu, îmbrăcat într-o cămaşă lucitoare, tatăl băiatului a dat o palmă peste bucile măgarului, iar refugiaţii au început să tropăie de-a lungul uliţei principale, nerăbdători precum câinii fără stăpân şi zoriţi ca peştii scăpaţi din năvod. Bunicul i-a petrecut cu privirea, mai ales pe copilul acela cu urechi mari. Presimţirea bunicului era întemeiată – douăzeci de ani mai târziu, nemernicul ăla mic se va transforma într-un diavol fanatic pe acest pământ al păcatului care este ţinutul Gaomi din nord-est.

Bunicul a alergat până în camera de la apus şi a umblat în perete în căutarea mauserului. Nu era nici umbră de pistol, dar în locul unde se aflase îi rămăsese urma unde stătuse întins.

Nesigur, bunicul s-a răsucit, iar ochii i s-au ciocnit de chipul zâmbitor şi dispreţuitor al bunicii. Pe faţa ei cu un aer înnegurat, sprâncenele mărunte, strâmbe şi şerpuitoare alunecau de-a binelea, în vreme ce ea-şi răsfrângea pieziş buzele. Zâmbetul era adunat tot pe pielea obrajilor. Bunicul a ţintuit-o cu o privire duşmănoasă şi a strigat cu mare neastâmpăr:

— Unde mi-e pistolul?

Bunica şi-a ridicat puţin colţurile gurii în sus, a pufnit de două ori pe nasul brăzdat de încreţituri şi, fără să-l

învrednicească nici cu o privire, s-a aplecat, a apucat un pămătuf din pene de găină şi-a-nceput să bată în aşternuturile de la marginea patului.

— Unde mi-e pistolul? a mugit bunicul.

— Dracu' ştie unde ţi-e ţie pistolul! i-a răspuns bunica, împurpurată la faţă şi şfichiuind aşternuturile nevinovate.

— Dă-mi-l, a zis bunicul neguros, stăpânindu-şi neliniştea, japonezii au încercuit Gura Apei Sărate, trebuie să mă duc să le văd.

Bunica s-a răsucit mânioasă spre el:

— Du-te! Ce mă doare pe mine de un rahat ca ăsta!

— Dă-mi pistolul!

— Nu ştiu, nu veni să mi-l ceri mie!

Bunicul s-a apropiat şi a zis:

— Tu mi l-ai furat! I l-ai dus lu' Ochi-Negru!

— Da, i l-am dus! Şi nu i-am dus numai pistolul. M-am şi culcat cu el şi tare bine-a fost! A fost bine rău! A fost groaznic de bine!

Bunicul a rânjit şi a zis o dată „Ah!", şi-a legănat braţul şi i-a tras bunicii o palmă peste nas. Sângele ei negru a-nceput să curgă încetul cu încetul. Bunica a tras un răcnet şi s-a prăvălit la pământ, dreaptă ca un bulumac. De-abia ce s-a căţărat apoi în picioare, că bunicul i-a tras un pumn în gât. Lovitura a fost foarte grea şi a făcut-o să zboare trei-patru metri mai încolo şi să cadă pe scrinul din colţ.

— Curvo! Stricato! a ocărât-o bunicul scrâşnind din dinţi, cu ura încă neîmblânzită.

Ranchiuna veche de câţiva ani îi alerga prin sânge ca un vin rău şi otrăvit. Bunicul şi-a amintit ruşinea fără de margini şi fără de hotare pe care o simţise când Ochi-Negru îl rostogolise la pământ, şi-a amintit de câte ori şi-a imaginat răsuflarea gâfâită a bunicii sub corpul mătăhălos al lui Ochi-Negru şi ţipetele ei neruşinate, aşa că măruntaiele i s-au dat peste cap, răsucindu-se ca şerpii şi încingându-se ca soarele în toiul verii. A smuls zăvorul de

lemn de jujubier din uşă şi a ţintit spre ţeasta bunicii, care de-abia se căţărase la loc în picioare de pe scrin şi-avea gâtul şui, faţa murdară toată de sânge şi o nespus de puternică poftă de viaţă…

— Tată de suflet! a strigat tatăl meu, venit în fugă de pe uliţă, încremenind astfel în aer mâna cu care bunicul ridicase zăvorul.

Dacă n-ar fi fost ţipătul acela al tatii, bunica ar fi murit, e dincolo de orice îndoială. Dar viaţa bunicii era altfel sorocită – nu-i era sorocit să moară de mâna bunicului, îi era sorocit să moară de gloanţele japonezilor, îi era sorocit să moară la fel de strălucitoare şi scânteietoare ca sorgul roşu şi copt.

Bunica s-a târât la picioarele bunicului, a îngenuncheat la pământ şi l-a încercuit cu braţele pe după genunchi, mângâind picioarele tari ca fierul şi oţelul ale bunicului cu mâinile ei zvâcninde şi încinse. Şi-a înălţat faţa brăzdată de umbre şi a spus printre lacrimi însângerate:

— Zhan’ao, Zhan’ao, frăţioare, frate drag, bate-mă, omoară-mă! Tu nu ştii cât de mult nu vreau eu să te duci, nu ştii cât de mult nu-s eu dornică să pleci tu, că, dacă pleci, nu te mai întorci, că japonezii sunt câtă frunză şi iarbă, iar tu ai doar un cal şi-o puşcă şi, chiar dacă te-arăţi pân’ la cer de iscusit, tigrul bun nu face faţă singur la o haită de lupi, frăţioare, frăţioare! Totul l-a stârnit târfa aia, totul e din vina ei, eu când eram cu Ochi-Negru nu te-am uitat, frăţioare, nu poţi să te duci să-ţi cauţi moartea! Dacă tu mori, eu cum o să mai trăiesc? Dacă vrei să te duci, du-te mâine, sorocul de zece zile n-a venit, de-abia mâine vine ziua, ea mi-a smuls jumătate din tine din mâini… Da’ dacă nu se poate altfel, atunci du-te… îi las o zi…

Bunica şi-a îngropat năvalnic capul în genunchii bunicului, iar el i-a simţit ţeasta ca un cărbune în foc şi multele ei părţi bune au început să i se rotească fără rânduială prin căpăţână. Bunicului îi părea rău, iar când îl

vedea pe tata, care se adăpostise în spatele uşii, îi părea şi mai rău. Se căia că mâna îi scăpase prea grea. S-a aplecat şi-a dus-o pe bunica, cu totul ameţită, în braţe pe pat. A hotărât să meargă la Gura Apei Sărate a doua zi de dimineaţă. Cerul o să se milostivească de Iubita şi de fetiţă, să fie în pace şi nevătămate.

Bunicul călărea acum catârul pe drumul de pământ care ducea de la noi din sat spre Gura Apei Sărate. Cei cincisprezece *li* erau atât de lungi, că, deşi catârul alerga de-i scăpărau copitele, bunicului tot i se părea că e prea încet şi-l altoia fără milă cu frâiele peste fund. Drumul de cincisprezece *li* se lungise, de părea că nu are capăt. Noroiul răsfrânt care stătea drept la marginea făgaşurilor săpate de căruţe era împroşcat de copitele catârului în toate părţile. Deasupra câmpiei vaste atârna un strat subţire de praf. În aer, la semiînălţime, se întortocheau câteva fuioare de nori negri asemenea unor curgeri de apă, în timp ce mireasma ciudată revărsată dinspre Gura Apei Sărate se întindea egală prin văzduh.

Bunicul s-a repezit în sat pe catâr şi nu s-a mai dus să se uite la cadavrele de oameni şi la stârvurile de vite întinse de-a lungul şi de-a latul pe uliţe, ci a alergat drept la poarta bunicii a doua, s-a rostogolit jos din şa şi a dat buzna în curte. Când a văzut poarta sfărâmată, i-a îngheţat inima, iar când a adulmecat izul de sânge care acoperea dens curtea, inima i s-a contractat şi n-a vrut să mai primească sânge. Bunicul a alergat prin curte, s-a năpustit în casă, a sărit greoi peste uşa prinsă în peretele despărţitor, iar inima i s-a scufundat ca un pietroi. Bunica a doua, cu postura solemnă pe care o avusese când se sacrificase pentru Xiangguan, stătea întinsă pe pat, cu faţa în sus şi mâinile şi picioarele desfăcute… Mătuşica mea, Xiangguan, era trântită pe podea dinaintea patului, cu faţa ei micuţă muiată în sânge şi noroi şi cu gura larg deschisă, de parcă ar fi scos un urlet mut.

Bunicul a răcnit o dată, a scos pistolul şi a fugit împleticindu-se pe uliţă, a sărit pe catârul negru, care nici nu-şi recăpătase bine răsuflarea, l-a împuns brutal cu ţeava pistolului în bucă, cu gând să zboare până la capitala judeţului şi să se răzbune pe japonezi. De-abia când a văzut o întindere de trestii veştejite şi îngălbenite stând în picioare, tăcute şi cuviincioase, în lumina zorilor, şi-a dat seama că a greşit drumul. A întors catârul şi a pornit-o spre oraş. A auzit apoi în spate un strigăt indistinct. În frenezia lui, n-a întors capul, continuând să împungă orbeşte şi brutal bucile catârului cu ţeava pistolului. Catârul negru nu mai putea să îndure acest chin plin de cruzime şi de fiecare dată când era împuns îşi sălta picioarele din spate, ridicându-şi fundul foarte sus; însă cu cât se împotrivea el mai tare, cu atât mai plin de furie era bunicul, cu atât îl împungea mai rău, făcându-l să-şi ridice copitele şi la trei-patru metri înălţime. Toată ura înveterată pe care bunicul o simţea faţă de japonezi a trecut-o încetul cu încetul asupra bucilor catârului, iar acesta, chinuit în toate felurile, a-nceput să alerge bezmetic într-o parte, până ce şi-a trântit călăreţul în lanul de sorg din anul anterior.

Bunicul s-a ridicat de la pământ ca o fiară rănită şi şi-a aţintit pistolul spre căpăţâna lungă şi subţire a catârului, care era tot scăldat în sudoare. Animalul îşi ţinea picioarele ca nişte bulumaci şi răsufla cu capul lăsat în jos, în vreme ce din întinderea de umflături mari cât un ou de pe fundul lui se prelingeau firicele de sânge negru. Mâna în care bunicul ţinea pistolul era încă dreaptă, dar începuse deja să tremure. În acel moment, din razele de un roşu aprins ale soarelui a zburat celălalt catâr negru al familiei mele, în spate cu unchiul Luohan. Pielea lucioasă a catârului parcă era presărată cu pulbere de aur. Bunicul a văzut cum razele orbitoare ale soarelui forfecau sub copitele lui rostogolinde.

Când a coborât de pe catâr, trupul bătrân al unchiului Luohan a şontâcăit din inerţie câţiva paşi, aproape prăbuşindu-se la pământ. Unchiul s-a oprit în picioare între bunicul meu şi catârul lui. A ridicat braţul, i-a coborât bunicului mâna în care ţinea arma şi-a spus:

— Zhan'ao, n-o lua razna!

La vederea unchiului Luohan, focul mâniei i s-a prefăcut în mâhnire şi supărare. L-au podidit lacrimile şi a spus răguşit:

— Unchiule… amândouă… o mare nenorocire…

S-a lăsat apoi îndurerat pe vine, dar unchiul Luohan l-a ridicat înapoi şi a spus:

— Stăpâne, nici zece ani nu sunt prea mulţi pentru omul ales să-şi înfăptuiască răzbunarea! Acum hai acasă să te îngrijeşti de-nmormântare, ca morţii să intre-n pământ şi să-şi găsească liniştea.

Bunicul s-a ridicat şi s-a pornit zgâlţâindu-se spre sat. Trăgând catârii, unchiul Luohan venea în spatele lui.

Bunica a doua nu murise. A deschis ochii către bunicul şi unchiul Luohan, care o pironeau cu privirea din faţa patului. Bunicul s-a uitat la sprâncenele ei dese şi groase, la ochii întunecaţi, nasul spart, obrajii muşcaţi şi buzele umflate şi a simţit o durere de parcă cineva i-ar fi sfredelit inima. Durerea îi era amestecată cu o nelinişte greu de stăpânit. Din orbitele ochilor ei s-au prelins încet-încet lacrimi, iar buzele i s-au mişcat uşor, scoţând un sunet:

— Frăţioare…

Bunicul a strigat-o îndurerat:

— Iubita…

Unchiul Luohan a ieşit încetişor.

Bunicul s-a aplecat deasupra patului şi-a îmbrăcat-o. De cum i-a atins pielea, ea a început să urle puternic, gura i s-a umplut de vorbe într-aiurea şi-n dodii, ca în urmă cu câţiva ani, când nevăstuica i se lipise de trup. Bunicul i-a stăpânit zbaterea braţelor şi i-a tras pantalonii pe partea

de jos a trupului, moartă şi murdară.

Unchiul Luohan a intrat şi a zis:

— Stăpâne, mă duc în vecini să rostuiesc o căruţă… să le ducem acasă să se odihnească…

În acelaşi timp, unchiul Luohan căuta din priviri părerea bunicului. Acesta a dat din cap.

Apoi unchiul a ieşit cu două plăpumi, pe care le-a aşternut într-o căruţă cu roţi de lemn.

Bunicul, ducând-o în braţe pe bunica a doua – proptindu-i cu o mână gâtul şi cu cealaltă ţinând-o pe sub genunchi, ca şi cum ar fi dus o comoară nepreţuită –, a păşit cu cea mai mare băgare de seamă pe uşa camerei, a ieşit pe uşa de la casă în curtea în care rămăseseră urmele de copite ale japonezilor, a trecut pe poarta dărâmată şi a mers până la şareta mare care stătea pe uliţă îndreptată spre nord-est. Unchiul Luohan înhămase deja unul din catâri, iar cel pe care bunicul îl împunsese de-i făcuse fundul tot o umflătură însângerată era legat de prăjina din spate a căruţei. Bunicul a aşezat-o în căruţă pe bunica a doua, care urla fără să mişte din ochi. După expresia ei, bunicul vedea cât de mult ar fi vrut ea să aibă tărie cât să răstoarne munţii şi mările, numai că voinţa îi era mare, dar puterea măruntă. După ce-a lăsat-o jos, a întors capul şi l-a văzut pe unchiul Luohan cu ochii lui bătrâni înnodaţi de lacrimi venind în braţe cu cadavrul mătuşicii mele, Xiangguan. Bunicul şi-a simţit gâtlejul înhăţat brusc de o mână uriaşă asemenea unui cleşte, iar lacrimile i-au urmat linia nasului şi i-au intrat în gât, făcându-l să tuşească violent şi să-i vină să vomite. Ţinându-se de oişte, şi-a ridicat fata şi a văzut soarele smaraldiu de la sud-est, octogonal în formă şi uriaş de mare, rotindu-se şi învârtindu-se ca o roată de căruţă.

Bunicul a luat-o în braţe pe mătuşica mea, i-a privit cu capul plecat chipul schimonosit de durerea peste marginile firii şi două lacrimi, pricepute şi viguroase, i-au clopoţit pe

obraz.

A pus cadavrul mătuşicii lângă membrele inferioare, cu totul moarte, ale bunicii a doua, iar apoi a ridicat un colţ de pătură şi a acoperit faţa înspăimântătoare a mătuşicii mele.

— Stăpâne, urcă-te în şaretă! a spus unchiul Luohan.

Bunicul s-a aşezat fără vlagă şi fără păsare pe loitră, cu picioarele atârnându-i în afară.

Unchiul Luohan a tras de frâie şi, ţinându-se cu corpul la aceeaşi înălţime cu capul catârilor, s-a pus încet-încet pe drum. Roţile de lemn au început să se rostogolească într-un fel încurcat, osia neunsă de santal a început să pârâie şi să scârţâie şi să zdrumice, iar şareta a înaintat bălăngănindu-se. Au ieşit din sat, au ajuns pe drum şi s-au îndreptat spre satul nostru, din care aroma de rachiu de sorg se repezea spre cer. Drumul dintre sate era şi mai plin de hârtoape, iar şareta a prins să se bălăngăne şi mai tare, cu osia tânguindu-se şi scoţând ceea ce părea a fi ultimul nechezat înainte de pieire. Bunicul s-a răsucit pe loitră şi şi-a pus picioarele în şaretă. În timp ce aceasta se smucea, bunica a doua a părut să adoarmă, pentru ca apoi să-şi deschidă din nou ochii de un cenuşiu-închis. Bunicul şi-a pus degetele în faţa nasului ei, ca să simtă dacă răsuflarea ei slabă încă adie; după aceea, s-a mai liniştit puţin.

Pe când această şaretă îndurerată mergea pe câmpia colosală, cerul de deasupra se deschidea nesfârşit ca marea, iar pământul negru era neted şi întins ca un ostrov într-un râu. Satele răzleţe semănau cu nişte insuliţe purtate de curent. Din căruţă, bunicului i se părea că totul din faţa lui e verde.

Din punctul de vedere al catârului negru al familiei mele, hulubele erau evident mult prea strâmte, iar şareta era prea uşoară. Burta îi fusese înghesuită şi prinsă prea tare şi-ar fi vrut foarte mult să alerge, însă unchiul Luohan

îi ţinea strâns zăbala din gură. Simţindu-se nemaipomenit de obidit, a-nceput să meargă ridicându-şi sus de tot copitele. Unchiul Luohan a ocărât tolocănind pe îndelete:

— Dobitoace… dobitoace de nu mănâncă mâncare de om… şi p-ăia de-alături i-au omorât pe toţi şi-au desfăcut burta nurorii… pruncul ce-abia de căpătase înfăţişare era lângă burtă… păcat de moarte… copilul ăla semăna cu un şobolan de-abia jupuit… în oală au dat drumul la un căcat galben… dobitoacele ăstea…

Unchiul Luohan vorbea aşa singur şi, ştiind pesemne că bunicul îl ascultă, nu întorcea capul. Ţinea strâns frâiele catârului şi nu-l lăsa să-şi facă de cap, deşi acesta îşi foia nerăbdător coada, şfichiuind dricul cu un foşnet. Catârul din spate mergea cu capul plecat şi posac, dar de pe faţa lui lungă şi fără expresie nu se putea vedea dacă e indignat, ruşinat sau toate speranţele i-au ajuns cenuşă.

6

Tata ţinea minte limpede cum căruţa care o transporta pe bunica a doua, ce stătea să-şi dea ultima suflare, dimpreună cu trupul mătuşicii mele, Xiangguan, a ajuns în satul nostru la vremea amiezii. Bătea atunci un vânt puternic dinspre nord-vest, praful de pe uliţă se ridicase, iar frunzele se rostogoleau toate.

Aerul era uscat, iar deasupra buzelor pielea i se încreţise pe bucăţi întregi. Când a zărit căruţa lungă făcându-şi apariţia în capul satului cu un catâr în faţă şi unul în spate, a zburat în întâmpinarea ei. L-a văzut pe unchiul Luohan şchiopătând şi şontorogind înainte şi roţile hurducăindu-se şi răsucindu-se. La colţurile ochilor, catârii, bunicul şi unchiul Luohan aveau murdării asemenea găinaţului de rândunică, iar pe aceste murdării se pusese şi praf cenuşiu. Bunicul şedea pe loitră, ţinându-şi căpăţâna între mâini şi semănând cu un idol de lut sau o

marionetă de lemn. Văzându-i, tata n-a cutezat să deschidă gura. A alergat până la douăzeci de metri de căruţa cea lungă şi, cu nasul lui deosebit de ager – corect ar fi să nu-i spun „nas”, corect ar fi să vorbesc de ceva asemenea unei capacităţi apriorice a simţului olfactiv –, a simţit mirosul de rău-augur răspândit din căruţă.

A zburat înapoi acasă şi a urlat turbat de neastâmpăr spre bunica mea, care se plimba încoace şi-ncolo neliniştită prin casă:

— Mamă, mamă, s-a-ntors tatăl meu de suflet, catârii trag o căruţă de lemn cu oameni morţi în ea, e-n ea şi tatăl meu de suflet, unchiul Luohan trage catârul, în spatele căruţei e ăl’lalt catâr.

După ce tata a terminat de raportat, bunica s-a schimbat deodată la faţă şi, şovăind o clipă, l-a urmat în fugă pe tata.

După ce şareta cea mare s-a bălăngănit ultima oară, s-a oprit cu un trosc în faţa porţii familiei mele. Bunicul a coborât încet din căruţă şi a ţintuit-o pe bunica cu ochii injectaţi. Tata s-a uitat îngrozit în ochii lui. În ochii tatii – în percepţia asemănătoare cu vederea a tatii –, ochii bunicului semănau cu ochii-de-pisică de pe malul Râului Negru, ce-şi schimbau culoarea de o mie de ori într-o singură clipită.

Bunicul i-a zis cu ferocitate bunicii:

— De data asta a ieşit cum vrei tu!

Bunica n-a îndrăznit să se apere şi s-a apropiat înspăimântată de căruţă. Tata a urmat-o şi el în faţa căruţei, aruncând un ochi înăuntru. Între pliurile plăpumii de bumbac, care acoperea ceva ce se bulbuca, se strânsese din belşug pământ negru. Bunica a ridicat un colţ al plăpumii, iar mâna i s-a tras înapoi ca arsă. Tata, cu simţul lui mai mult decât ascuţit al vederii, a văzut limpede dedesubt chipul ca o vânătă al bunicii a doua şi gura ţeapănă şi larg deschisă a mătuşicii.

Gura aceasta larg deschisă i-a stârnit tatii mai multe amintiri plăcute. Încălcase dorinţa bunicii şi se dusese la Gura Apei Sărate de mai multe ori, rămânând acolo. Bunicul îl pusese să o numească „mamă de-a doua” pe bunica a doua. Ea era foarte bună cu el, iar tata o socotea şi el tare de treabă – în străfundurile memoriei lui exista demult imaginea bunicii a doua, aşa că, atunci când a văzut-o, a fost de parc-ar fi dat peste un prieten vechi. Micuţa mătuşică Xiangguan avea vorba dulce ca mierea şi când spunea o dată „frate”, umplea cerul şi pământul. Tatii îi plăcea foarte mult de surioara asta a lui negrulie, îi plăcea puful moale şi alb de pe faţa ei şi şi mai mult îi plăceau ochii ei luminoşi ca nasturii de aramă. Dar de fiecare dată când se jucau de le venea cel mai greu să se despartă, bunica trimitea pe cineva să-l zorească pe tata să se-ntoarcă. Omul îl punea pe tata pe catâr, iar de-acolo el îşi întorcea capul şi se uita la ochii înlăcrimaţi ai lui Xiangguan, întristat foarte. Nu înţelegea cum de e o aşa adâncă duşmănie între bunica şi bunica a doua.

Tata şi-a amintit şi de noaptea, trebuie să fi fost în urmă cu doi ani, când s-a dus în Văioaga copiilor morţi ca să cântărească un copil mort. Cu bunica a mers tata în văioaga aceea – locul unde erau aruncaţi copiii morţi –, aflată la o depărtare de trei *li* la est de sat. Obiceiul vechi din sat era că un copil care a murit până să împlinească cinci ani nu poate fi îngropat şi trebuie aruncat sub cerul liber, să-l mănânce câinii. În acea vreme toate femeile năşteau după felul locului, iar condiţiile de tratament erau extrem de proaste, aşa că mortalitatea infantilă era foarte ridicată, iar cei ce supravieţuiau erau cei mai tari. Uneori îmi trece prin minte ciudata idee că degenerarea omenirii are de-a face cu viaţa noastră din ce în ce mai prosperă şi mai confortabilă. Dar o viaţă prosperă şi confortabilă este chiar ţinta pe care se luptă să o atingă omenirea şi este una care trebuie neapărat atinsă, ceea ce inevitabil naşte o

contradicţie profundă şi care-ţi bagă frica în oase: căci omenirea înlătură prin efort propriu unele dintre calităţile ei cele mai importante. Când tata s-a dus în Văioaga copiilor morţi de la răsăritul satului, bunica era înnebunită după „Floarea cu noroc” (un fel de joc de noroc asemănător cu „loteria”, „depozitele de bani” cu premii sau „cumpăraţi şi câştigaţi”, care sunt azi la modă) şi-şi storcea creierii cum să găsească „numele”. Acest fel de joc de noroc, fără anvergură şi mereu necâştigător, fascinase întregul sat, mai ales pe femei. În acel timp, bunicul ducea o viaţă prosperă şi stabilă, iar cei din sat l-au ales să fie conducătorul Florii. Bunicul băga numele a treizeci şi două de flori într-un tub de bambus şi de două ori pe zi, dimineaţa şi seara, trăgea în public un nume, „bujor” sau „trandafir chinezesc”, sau „trandafir”, sau „roză”… Cei ce nimereau, luau de treizeci de ori banii puşi, iar banii în plus îi reveneau bunicului. Femeile amorezate de Floarea cu noroc îşi puseseră la lucru imaginaţia ieşită din comun şi creaseră nenumărate tehnici de ghicire a numelui – unele îşi îmbătau fiicele cu rachiu ca să stoarcă de la ele, la beţie, vorba adevărată, altele se sileau să viseze ca să caute în vis adevărul… erau feluri multe, încâlcite şi anapoda, greu de înfăţişat toate; dar ideea de a se duce în Văioaga copiilor morţi pentru a cântări un copil mort a fost creaţia înfricoşătoare a căpăţânii geniale şi înzestrate din belşug cu „stranie magie” a bunicii.

Bunica a făcut un cântar, pe care a înscris toate cele treizeci şi două de nume de flori.

În acea noapte era atât de întuneric, că, dacă întindeai mâna, nu-ţi vedeai degetele. La jumătatea nopţii, bunica l-a scuturat din somn pe tata. Trezit când îi era somnul mai dulce, tata era ofuscat şi tare-i mai venea să ocărască pe cineva. Bunica şi-a lipit însă gura de urechea lui şi-a spus:

— Nicio vorbă, hai cu mine să ghicesc numele florii.

Tata avea o curiozitate înnăscută față de lucrurile

misterioase, aşa că spiritul i s-a trezit pe loc, şi-a pus cizmele şi pălăria şi, ocolindu-l pe bunicul, s-a strecurat afară din curte şi din sat. Mergeau cu băgare de seamă şi cu pas uşor şi n-au trezit nici măcar un singur câine. Mâna stângă a tatii era trasă de bunica, în timp ce în dreapta ţinea un lampion mic din hârtie roşie; bunica îl trăgea pe tata cu dreapta, iar cu stânga ţinea cântarul anume pregătit.

După ce-au ieşit din sat, tata a auzit vântul de sud-est care vuia încoace şi-ncolo prin câmpul verde de sorg cu frunze uriaşe şi a adulmecat mireasma îndepărtată a apei Râului Negru. Au mers pe bâjbâite spre Văioaga copiilor morţi. După ce-au străbătut cam un *li*, ochii tatii s-au obişnuit cu întunericul şi au început să deosebească suprafaţa cenuşiu-maronie a drumului şi sorgul înalt cât o jumătate de om de pe marginea acestuia. Şuşuitul ogorului de sorg sporea atmosfera misterioasă a nopţii întunecoase, iar o bufniţă ascunsă în nu ştiu ce copac şi care ţipa cu jale şi durere a adăugat un strat de spaimă de culoarea ruginii pe acest fundal de mister.

Bufniţa striga din salcia mare aflată drept în mijlocul Văioagei copiilor morţi. După ce se săturase de carne de copil, şedea senină şi ţipa pe ramurile copacului. Când tata şi bunica s-au apropiat, a continuat să scoată ţipăt după ţipăt. Salcia cea mare creştea în mijlocul unei scobituri adânci, iar la lumina zilei s-ar fi văzut mustăţile roşii ca sângele crescute pe trunchiul ei. Ţipetele bufniţei au cutremurat aerul încordat din scobitură, făcându-l să se zguduie ca o membrană firavă şi transparentă de trestie şi să răsune înfundat. Tata a simţit ochii verzi ai bufnitei scânteind cu asprime printre frunzele sălciei. Dinţii au început să-i clănţăne printre ţipetele plângătoare şi limpezi ale păsării şi două fire de răceală, ca nişte şerpi, l-au străpuns din creştet până în tălpi. A strâns cu putere mâna bunicii, simţind că spaima o să-i umfle căpăţâna până o să

i-o spargă.

Văioaga copiilor morţi era învăluită toată într-un iz păstos. Sub salcie era aşa de întunecos, că urechile tatii ţiuiau. Stropi de ploaie răzleţi, albi ca zăpada şi mari cât bănuţii de aramă, căzeau uşor deasupra salciei, desenând urme distincte în întunericul des. Bunica a bătut uşor peste mâna tatii, făcându-i semn să se lase pe vine. Tata a făcut întocmai, atingând cu mâinile şi picioarele feluritele ierburi crescute în neştire în scobitura de pământ; firele lor butucănoase şi tăioase i-au înţepat falca ca şi cum i-ar fi zgâriat chiar spiritul cel cu totul şi cu totul rotund şi întreg. Tata a simţit un frig neobişnuit pe şira spinării, de parcă nenumăraţi ochi de copii morţi i-ar fi ţintuit în acel moment spatele. Auzea tropăitul şi râsetele vesele ale copiilor, strânşi în grupuri mari.

Bunica a izbit cu un pocnet amnarul de cremene şi scânteie după scânteie catifelată şi roşie i-a luminat mâinile tremurânde. Iasca s-a aprins, iar bunica şi-a supt buzele să sufle în ea; tata a auzit vântul sloi de rece care a bătut prin gura ei. Limbi de foc au început să hopăie neliniştite, iar în scobitura întunecoasă a apărut deodată o întindere de lumină pâlpâitoare. Bunica a aprins lumânarea roşie dinăuntrul lampionului de hârtie şi un ghem de lumină roşie şi statornică, mare cât o minge, s-a ivit asemenea unui duh singuratic. Bufniţa din copac s-a oprit din cântat, iar grămada de copii s-a prins într-un cerc şi i-a înconjurat pe tata, bunica şi lampionul lor de hârtie roşie.

Bunica a-nceput să caute prin scobitură cu lampionul în mână. Mai bine de zece fluturi de noapte s-au năpustit spre lampion, ciocnindu-se cu un răpăit de hârtia roşie. Iarba era luxuriantă, pământul mocirlos, iar picioarele mici ale bunicii nu se mişcau cu uşurinţă: călcâiele ei făceau în pământul noroios şirag după şirag de găoace. Tata nu ştia ce caută bunica şi, deşi era curios, nu cuteza să întrebe,

urmând-o pe muteşte. Membrele sfărâmate ale copiilor morţi erau care-ncotro, răspândind o putoare din cale-afară de acră. Într-un desiş de scaieţi cu tulpini groase şi frunze grase, se afla o rogojină înfăşurată, de forma unui tub. Bunica i-a dat tatii lampionul, a aşezat cântarul pe jos, s-a aplecat şi a ridicat rogojina. În lumina lampionului de un roşu aprins, tata a văzut că degetele bunicii se contorsionează ca nişte limbrici rozalii. Rogojina s-a desfăcut singură şi-a scos la iveală un prunc mort înfăşurat în zdrenţe. Pruncul nu avea păr pe cap şi era lucios ca un dovleac. Picioarele şi burta tatii au început să dârdâie întruna. Bunica a apucat cântarul şi i-a agăţat cârligul de zdrenţe. Apoi a ţinut drept de funia lui, iar cu cealaltă a început să împingă şi să tragă de greutate. Zdrenţele au foşnit, iar bebeluşul a căzut zburând iute la pământ, şi odată cu el şi greutatea, care i-a zdrelit bunicii vârfurile picioarelor, în timp ce braţul cântarului s-a ridicat şi l-a lovit pe tata în creştet. Tata a scos un ţipăt şi-aproape că i-a scăpat lampionul din mână. Bufniţa din salcie a scos un râs ciudat, părând că-şi bate joc de acţiunile lor prosteşti. Bunica a dibuit greutatea pe jos şi-apoi a înfipt cu cruzime cârligul în carnea copilului mort. Sunetul ciudat pe care l-a iscat cârligul intrând în carne l-a înspăimântat pe tata, de-a început să vibreze din tot trupul. Şi-a aplecat puţin faţa într-o parte, iar când şi-a răsucit-o înapoi, a văzut mâna bunicii alunecând pe cântar, în timp ce braţul mergea mai sus şi mai jos, până la urmă echilibrându-se. Bunica i-a făcut semn tatii să apropie lampionul. Lumina acestuia a luminat cântarul roşu ca focul, iar sfoara greutăţii s-a văzut că arăta nepărtinitoare în dreptul „bujorului”.

Când tata a urmat-o pe bunica înapoi în sat, încă se mai auzea ţipătul mânios al bufniţei.

Bunica a pus cruntă pe „bujor” o sumă de bani.

În acea zi, floarea care a ieşit a fost „dulceaţa-de-iarnă”.

Bunica s-a îmbolnăvit grav.

Văzând gura larg deschisă a mătuşicii mele, Xiangguan, tata şi-a adus deodată aminte că gura copilului mort cântărit atunci era şi ea larg deschisă. Pe lângă urechi i s-a încolăcit din nou cântecul, acum supărat, acum vesel, al bufniţei, iar pielea lui, neaşteptat, a-nceput să năzuiască după umezeala din scobitură – vântul uscat din nord-vest, care umpluse cerul de rotocoale de praf, îi uscase buzele şi limba şi-l umpluse de nelinişte.

A văzut cum bunicul o ţintuieşte pe bunica cu ochi perfizi şi neîndurători ca de pasăre bătrână, de parcă în orice clipă avea să se năpustească peste ea să o mănânce. Bunica s-a încovoiat deodată, apoi s-a arcuit deasupra căruţei, a scuturat plapuma şi a început să plângă şi cu lacrimi şi cu muci:

— Surioară… surioara mea dragă… Xiangguan… copilul meu…

La auzul plânsetelor îndurerate ale bunicii, mânia de pe faţa bunicului s-a împuţinat încet-încet. Unchiul Luohan s-a dus lângă bunica şi a sfătuit-o cu voce joasă:

— Stăpâno, nu mai plânge, hai să le ducem acasă.

Bunica a ridicat suspinând plapuma, s-a întins puţin, a luat-o în braţe pe Xiangguan şi s-a pornit împleticit către casă. Bunicul a luat-o în braţe pe bunica a doua şi a urmat-o.

Tata a rămas pe uliţă, uitându-se la unchiul Luohan cum deshamă catârul – burta acestuia se frecase rău, de amândouă părţile, de hulube – şi cum îl eliberează şi pe cel legat în spatele căruţei. Cei doi catâri s-au rostogolit prin ţărâna moale din uliţa ca să se învioreze, ba cu burta-n sus, ba cu ea în jos. După asta s-au ridicat, s-au scuturat cu putere, iar din părul lor de pe burtă praful s-a ridicat clocotitor în sus, ca un fum uşor. Unchiul Luohan i-a tras spre curtea de răsărit, iar tata s-a dus după el. Unchiul Luohan i-a zis însă:

— Douguan, du-te acasă, du-te!

Bunica s-a pus în faţa vetrei, a făcut focul şi a fiert o jumătate de oală de apă. Când tata s-a strecurat înăuntru, a văzut-o pe bunica a doua întinsă în pat, cu privirea încremenită şi cu carnea de pe obraji zvâcnindu-i neîntrerupt. Tata şi-a văzut şi surioara, pe Xiangguan, culcată pe pat, cu capul sub o legătură roşie de haine care-i ascundea faţa hidoasă. Tata iar s-a gândit la noaptea aceea când a mers cu bunica în Văioaga copiilor morţi ca să cântărească un copil mort. Răgetul catârilor din curtea de la răsărit semăna foarte bine cu cântecul bufniţei. Tata a simţit putoarea de cadavru şi s-a gândit că nu peste multă vreme Xiangguan o să stea şi ea întinsă în Văioaga copiilor morţi, hrană pentru bufniţe şi pentru câinii sălbatici. Tatii nu-i trecuse prin minte că după ce mor, oamenii ajung aşa de groaznic de privit: faţa moartă şi urâtă a lui Xiangguan de sub legătura roşie de haine îl atrăgea intens şi-şi dorea foarte-foarte mult să ridice legătura şi să se uite la ea.

Bunica a intrat în cameră cu un lighean de aramă plin cu apă caldă. L-a pus la marginea patului şi l-a împins cu putere pe tata:

— Ieşi!

Tata a ieşit îmbufnat şi a auzit uşa camerei închizându-se în spatele lui. Neputându-şi stăpâni curiozitatea, şi-a lipit ochiul de crăpăturile din uşă, iţindu-se înăuntru. Bunicul şi bunica stăteau pe vine în pat. Au despuiat-o pe bunica a doua şi i-au azvârlit hainele pe jos; pantalonii leoarcă de sânge s-au lovit greu de podea. Tata a simţit din nou duhoarea greţoasă de sânge. Braţele bunicii a doua zvâcneau fără vlagă, iar pe gură mai slobozea câte un sunet rău; tatii i se părea că acesta seamănă cu ţipătul bufniţei din Văioaga copiilor morţi.

— Apasă-i braţele, i-a spus bunica bunicului, parcă cerându-i îndurare.

În aburul care se rotocolea în sus, feţele lor se

amestecaseră, de nu le mai puteai desluşi.

Bunica a scos din ligheanul de aramă o cârpă albă aburindă făcută din piele de capră şi a stors-o de mai multe ori, cu apa fierbinte curgând înapoi, fâş-fâş, foş-foş, în lighean. Cârpa era fierbinte şi-i ardea mâinile bunicii, care şi le mişca încoace şi-ncolo. Bunica a scuturat-o şi-a apăsat-o pe faţa murdară a bunicii a doua, în timp ce braţele acesteia erau stăpânite de bunicul. Şi-a zvârcolit totuşi cu toată puterea gâtul, iar un ţipăt înspăimântător, ca de bufniţă, s-a auzit înăbuşit de sub cârpa fierbinte. Bunica i-a luat de pe faţă cârpa, care era deja fără seamăn de murdară. A răsucit-o apoi în lighean, a clătit-o, a scos-o, a stors-o de câteva ori şi-a-nceput să şteargă pas cu pas corpul bunicii a doua…

Aburul din lighean s-a subţiat, iar pe faţa bunicii s-a făcut puhoi de sudoare.

— Du-te şi varsă apa murdară şi adă-l înapoi cu apă curată… i-a zis bunicului.

Tata a alergat în grabă în curte şi l-a văzut pe bunicul meu cu ligheanul în mâini, aplecându-se din şale şi-apoi mergând împleticindu-se până la zidul scund al privatei, ridicând braţele şi zvârlind apa; prin aer a scânteiat o cascadă multicoloră şi bogată, care a dispărut într-o clipă.

Tata şi-a lipit din nou faţa de crăpăturile din uşă. Corpul bunicii a doua lucea tot, ca o mobilă de salcâm proaspăt lustruită. Ţipetele ei se domoliseră, prefăcându-se în gemete de durere. Bunica l-a pus pe bunicul să o ia în braţe, apoi a tras jos aşternuturile, le-a făcut grămadă şi le-a aruncat pe podea, întinzând în loc o saltea curată. Bunicul a aşezat-o înapoi pe bunica a doua, iar bunica i-a vârât acesteia între picioare un cocoloş mare de vată; a acoperit-o apoi cu un cearşaf. Bunica i-a spus cu voce joasă şi fără putere:

— Surioară, dormi, dormi, Zhan’ao şi cu mine stăm aici să te veghem.

Bunica a doua şi-a închis liniştită ochii.

Bunicul a ieşit din nou să verse apa.

Când bunica i-a curăţat trupul mătuşicii mele, Xiangguan, tata şi-a făcut curaj, s-a strecurat în cameră şi s-a aşezat în faţa patului. Bunica i-a aruncat o privire, dar nu l-a gonit. În timp ce curăţa sângele uscat de pe corp, bunica vărsa şuvoaie de lacrimi. După ce-a terminat să o cureţe, bunica şi-a sprijinit capul de perete şi nu s-a mai mişcat multă vreme, rămânând ca moartă.

Către seară, bunicul a înfăşurat-o pe mătuşica mea într-o pătură şi a luat-o în braţe. Tata s-a dus după el la uşă, dar bunicul i-a zis:

— Douguan, du-te înapoi, stai cu mama şi cu mama a doua. Unchiul Luohan l-a oprit pe bunicul meu la intrarea în curtea de la răsărit şi i-a spus:

— Stăpâne, întoarce-te şi dumneata, o duc eu.

Bunicul i-a dat-o pe Xiangguan unchiului Luohan, s-a întors la intrare trăgându-l pe tata de mână şi l-a petrecut cu privirea pe unchiul Luohan afară din sat.

7

În ziua a douăzeci şi treia din a douăsprezecea lună a anului 1973, Geng Optsprezece-Baionete împlinea optzeci de ani. S-a trezit în zorii zilei şi a auzit megafonul mare din mijlocul satului răsunând de-ţi spărgea urechile. Din el, o voce de femeie cânta slăbită o arie de operă revoluţionară:

— Yongqi…

Un bărbat cu voce groasă zicea şi el:

— Mamă, eşti mai bine?

Bătrâna răspundea:

— Nu, m-am trezit devreme, capul mă doare şi mai tare…

Geng Optsprezece-Baionete s-a apăsat cu putere de rogojina rece ca gheaţa de pe pat, ca să se ridice. Trezit de

dimineaţă, se simţea ameţit. Afară, vântul vuia rece şi aspru şi rotocoale după rotocoale de fulgi de zăpadă şuşoteau în hârtia întunecată a ferestrei. S-a înfăşurat în haina din blană de câine mâncată de molii, s-a târât jos din pat, a-ntins mâna, şi-a apucat bastonul cu cap de dragon sprijinit în spatele uşii şi a ieşit aplecat de spate afară din casă. În curte se strânsese deja un strat gros de zăpadă, iar dincolo de zidul dărăpănat de pământ se vedea întinderea alb-argintie a câmpiei nesfârşite, cu căpiţele de paie de sorg înălţându-se asemenea unor fortificaţii răspândite puzderie. Fulgii de zăpadă cădeau snop cu snop şi nu se putea şti când aveau să se oprească. S-a întors cu un firişor de speranţă adăpostită în inimă, a ridicat cu bastonul acoperitoarea vasului de orez şi a celui de făină, dar amândouă erau goale-goluţe – ochii nu-l înşelaseră deloc cu o zi înainte. Nu mai băgase nimic în burtă de două zile şi maţele lui bătrâne şi ofilite trimiteau val după val de durere; s-a pregătit să lase obrazul deoparte şi să se ducă la secretarul de partid şi să-i ceară grâne. Foamea din burtă nu era mică, iar fiorii reci nu-i mai conteneau pe spinare: ştia că secretarul e un nemernic cu inima mai neclintită decât piatra şi că să ia grâne de la el n-o să fie treabă uşoară. S-a hotărât să-şi fiarbă nişte apă să bea – o gură de apă fierbinte o să-i încălzească burta, să se poată duce la nemernicul ăla să se ia la trântă cu el pentru ultima oară. A ridicat cu bastonul capacul de pe butoiul cu apă, dar înăuntru era doar un bulgăre de gheaţă. Şi-a amintit că de trei zile nu mai făcuse focul şi de zece nu mai fusese la fântână să aducă apă cu găleata de ceramică. A luat un căuş stricat şi l-a umplut de mai bine de douăzeci de ori cu zăpadă din curte, iar pe aceasta a vărsat-o în oala niciodată curăţată, plină de cruste şi crăpături. A pus capacul şi a căutat vreascuri şi iarbă, dar n-a găsit. A intrat în cameră, a scos un braţ de paie de sub rogojina de pe pat, iar apoi a mărunţit cu cuţitul de bucătărie câteva

cuverturi împletite din coceni de sorg şi un balot de paie. S-a lăsat pe vine şi a aprins focul cu cremene şi amnar; chibriturile care altădată costau doi bănuţi cutia se dădeau de mult pe cartelă, iar el n-avea şi nici nu-şi permitea să le cumpere – ştia că el, ca un nemernic bătrân ce-ajunsese, n-are nicio leţcaie-n buzunar. În vatra neagră ca smoala s-au aprins limbi de foc roşii şi calde, iar el s-a aplecat şi şi-a fript la foc burta îngheţată: în faţă i s-a topit gheaţa, dar spinarea i-a rămas la fel de înfrigurată. A îndesat grabnic în vatră un alt braţ de paie şi şi-a întors spatele către foc. Gheaţa de pe spate s-a topit, cea de pe burtă s-a prins la loc. Aşa, pe jumătate cald şi pe jumătate rece, durerea îi era şi mai greu de îndurat. Mai bine să nu se mai coacă deloc la foc. A umplut degrabă soba cu paie, trăgând nădejde că apa o să se încălzească. Se gândea că, după ce va bea pe săturate, de bună seamă că o să se lupte cu puiul ăla de lele de la egal la egal, şi că dacă n-o să facă rost de grâne, tot n-o să-l lase să aibă grijă liniştit de Zeul Vetrei, care se pregătea să raporteze către Cer. Focul din vatră stătea să se stingă, aşa că a vârât ultimul braţ de paie în gura neagră, uriaşă şi lacomă a Zeului Vetrei, rugându-se ca vreascurile şi iarba să ardă încet-încet; acestea au ars însă cu repeziciune, fără ca în oală să se petreacă nici cea mai mică mişcare. S-a săltat îngrijorat şi cu o sprinteneală neaşteptată. A alergat înapoi în cameră, a scos ultimele braţe de paie de sub rogojină şi le-a îndesat în sobă, făcând focul să-şi prelungească agonia şi să continue să topească zăpada din oală. Un taburet mic cu trei picioare a fost vârât şi el în sobă, cu brutalitate şi fără nicio urmă de omenie, iar după aceea o mătură cheală a fost şi ea frântă şi băgată în gâtlejul negru al Zeului Vetrei. Acesta a tras o serie de râgâieli şi a scuipat vălătuc după vălătuc de fum gros şi dens. Geng s-a îngălbenit de spaimă, a dat jos cu bastonul evantaiul atârnat pe perete şi a început să-l vânture, şuş-şuş, de fumul ba era tras

înăuntru, ba scuipat afară; până la urmă n-a mai fost scuipat, soba a bolborosit, iar în ea s-a aprins focul puternic şi luminos iscat de taburet şi de mătură. Ştia că lemnul arde pe îndelete şi că poate să-şi tragă puţin sufletul. Ochii lui bătrâni şi slăbiţi n-au făcut faţă fumului şi lacrimi ca nişte muci i s-au rostogolit pe faţa veştejită, trei-patru stropi alcătuindu-se într-unul mai mare, care-i cădea în barba încâlcită precum cânepa. Din oală s-a auzit fâsâit de apă, întrerupt asemenea bâzâitului de cicadă. A ascultat voios zgomotul acesta, pe faţă înflorindu-i un zâmbet curat ca de copil. Focul din vatră iarăşi s-a moleşit, ştergându-i zâmbetul şi înlocuindu-i-l cu o expresie de alarmă. S-a ridicat zorit şi şi-a rotit ochii în toate părţile, căutând ceva să mai pună pe foc – şi nuielele de la casă, şi grinzile ar fi fost de ars, dar el n-avea putere să le dea jos. I-a fulgerat prin minte povestea unuia dintre cei opt nemuritori daoişti, Li Şchiopul, care şi-a dat foc la un picior. Povestea spunea că, atunci când Li Şchiopul şi-a aşezat piciorul în vatră, iar acesta trosnea deja pe foc, soţia lui a spus: „Frate, o să rămâi şchiop!” Şi cum a cobit femeia, aşa a fost, şi-a ars piciorul, ajungând şchiop. El ştia că nu e nemuritor daoist şi că n-are de ce să-şi mai dea foc la picioare, că oricum nu şi le poate mişca. Dar chiar dacă nu şi le poate mişca, tot mai poate să meargă cu ele până acasă la secretarul de partid să facă tărăboi pentru ceva grâne. În cele din urmă, în clipa în care focul din vatră stătea să se stingă, privirea i s-a oprit pe altarul scobit în perete, unde era aşezată o tăbliţă neagră. A bătut-o niţel cu bastonul, iar ea a răsunat: peng! —peng! Praful de pe tăbliţă s-a lăsat la pământ, scoţând la iveală culoarea naturală a lemnului aceluia trecut prin multe. Inima lui bătrână a zvâcnit înfricoşată, iar el a simţit deodată cum îl trece un val de durere până în măduva oaselor. Şi, răbdând această durere, a azvârlit în sobă tăbliţa care de treizeci şi şase de ani stătea acolo, închinată vulpii.

Mlădiţele de foc înfometate şi-au întins pe dată limbile şi-au lins tăbliţa, de pe faţa căreia a început să sfârâie un lichid de un roşu adânc, de parcă tocmai ardea carnea acelei vulpi roşii… Vulpea îi linsese harnică şi neobosită cele optsprezece răni, iar după atâţia ani el încă îşi amintea de limba plăcută şi pădure de răcoroasă a vulpii. De bună seamă că pe limba vulpii se afla un leac minunat – era încredinţat de asta dincolo de orice îndoială. După ce s-a târât înapoi în sat, rănile nu i s-au inflamat deloc şi s-au vindecat fără să mai pună vreo doctorie pe ele. Când le spunea celor mai tineri această fericită întâmplare, ca de legendă, tuturor li se citea neîncrederea pe feţe. El îşi dădea atunci jos haina, spumegând de mânie, şi-i punea să se uite la cicatricile de pe corpul lui, dar ei tot nu-l credeau. Era pe deplin încredinţat că, scăpat dintr-o mare nenorocire, nu poate urma pentru el decât fericire; aceasta n-a venit niciodată. Mai apoi, a primit totuşi dreptul la „cele cinci garanţii” din partea statului şi a ştiut că fericirea a venit. Dar după aceea fericirea a plecat din nou, iar în sat nu i-a mai păsat nimănui de el: nemernicul ăla mic care în anul acela stătea în târnă pe spinarea măgarului cioplind un băţ ajunsese secretar de partid – dacă băieţaşul n-ar fi dus nouă oameni la moarte în timpul Marelui Salt înainte, teamă mi-e c-ar fi fost deja secretar la nivelul întregii provincii. Nemernicul ăsta mic îi revocase lui dreptul la „cele cinci garanţii”… Tăbliţa de lemn ardea la fel de încet ca o vulpe şi, în timp ce se frigea în limbile de foc precum sângele, el a auzit forfotitul apei din oală, care se încălzise.

A luat apa tulbure cu căuşul acela spart şi-a sorbăcăit-o. Când prima gură de apă fierbinte i-a intrat în burtă, i-a fost aşa de bine, de-a început să se zguduie din tot corpul, iar când următoarea a căzut înăuntru, a simţit că deja s-a transformat în nemuritor.

După ce-a băut două căuşe de apă caldă, o sudoare

cleioasă i s-a revărsat pe tot corpul, iar păduchii care dăduseră de cald s-au dezmorţit şi-au început să se târască pe el, încolăcindu-se, dar fără să-l muşte. Îi era şi mai foame, dar părea să fi căpătat mai multă forţă. Rezemându-se în bastonul cu cap de dragon, a ieşit în zăpada care umplea văzduhul, iar când a călcat pe frânturile de jad şi agată ale zăpezii şi în urechi i-a răsunat şuşuitul omătului, inima i s-a făcut precum cerul senin şi luminos al lunii a opta. Pe uliţă nu era nimeni, doar un câine negru cu spinarea acoperită de zăpadă multă şi care mergea cu cea mai mare băgare de seamă; după ce-a străbătut o bucată de drum, şi-a foit corpul, întinderea de zăpadă de pe spate i s-a risipit şi a ieşit la iveală el, aşa cum era. Zăpada l-a acoperit însă din nou foarte repede. Bătrânul Geng a mers după câine până la casa nemernicului ăluia mic. Poarta neagră şi lăcuită era închisă. Câteva ramuri de dulceaţă-de-iarnă înfloriseră viguros, întinzându-se peste zid roşii şi gata să picure. Nu-i stătea gândul să admire dulceaţa-de-iarnă, aşa că s-a suit pe treptele de piatră, a gâfâit de câteva ori, iar apoi a bătut cu pumnul în poartă. Curtea s-a umplut de hămăieli, dar nu s-a auzit niciun om. S-a apropiat indignat şi şi-a sprijinit trupul care dădea să se prăbuşească de zidul ce susţinea arcul porţii, şi-a pălălăit bastonul cu cap de dragon şi a zdroncănit cu el în ţâţânile de fier ale porţii lăcuite cu negru: câinele din curte a început să mugească turbat.

Poarta s-a deschis până la urmă şi mai întâi a ţopăit afară un câine bălţat şi rotofei, cu blana şi ochii lucioşi. Fără să-i pese de ceva, câinele s-a năpustit înainte, dar bătrânul Geng şi-a fluturat la el bastonul. Câinele s-a tras într-o parte, şi-a dezvelit două şiruri de dinţi frumoşi şi albi ca zăpada şi s-a pornit să latre nebuneşte. În urma lui a fulgerat faţa plinuţă, albă şi curată a unei femei de vârstă mijlocie. I-a aruncat o privire lui Geng Optsprezece-

Baionete şi a spus cu bunătate:

— Bunicule Geng, dumneata erai! Cu ce treabă pe la noi?

Cu o voce hodorogită, Optsprezece-Baionete a zis:

— Secretarul de partid?

— S-a dus la şedinţă la colectivă, a răspuns femeia, bunătatea din voce având în ea şi compasiune.

— Lasă-mă să intru! a tunat el fără seamăn de ostenit şi la capătul puterilor, vreau să-l întreb pe ce s-a bazat când mi-a şters dreptul la „cele cinci garanţii”? Am încasat optsprezece baionete de la diavolii japonezi şi tot n-am murit. Vrea să mor de foame de mâna lui?

Femeia a spus stânjenită:

— Bunicule, de-adevăratelea nu-i acasă, s-a dus la colectivă la şedinţă, a plecat de dimineaţă. Dacă ţi-e foame, hai înăuntru să-mbuci ceva. N-am cine ştie ce bunătăţi, dar o plăcintă de cartofi dulci garantat te satură.

El a zis cu răceală:

— Plăcintă de cartofi dulci? Nici câinii din casa ta nu mănâncă plăcinte de cartofi dulci!

Femeia a spus mai puţin încântată:

— Nu mănânci, nu mănânci. El nu-i acasă. S-a dus la colectivă la şedinţă. Dacă vrei, du-te la colectivă şi caută-l!

Femeia a zbughit-o înăuntru, iar poarta s-a închis cu un pârâit. El şi-a pălălăit bastonul, a mai zdroncănit de câteva ori în poartă, dar era atât de moleşit, că aproape a leşinat. A mers şovăielnic pe uliţa mare pe care se strânsese zăpadă aproape de o jumătate de metru, vorbind de unul singur:

— La colectivă… la colectivă… să pun plângere despre nemernicul ăla mic… să pun plângere că se leagă de oamenii de treabă, să pun plângere că mi-a poprit raţia.

Îşi trăgea picioarele ca un câine şchiop, lăsând pe pământul înzăpezit două dâre ba adânci, ba la suprafaţă. După ce-a mers aşa multă vreme, încă putea să simtă

aroma adâncă a ramurilor de dulceaţă-de-iarnă revărsându-se peste fulgi; şi-a întors molcom capul şi a scuipat o dată înspre poarta lăcuită cu negru.

Ramurile dulceţii-de-iarnă ardeau ca nişte mlădiţe de foc în fulgii care se cerneau suavi.

De-abia când se apropia de amurg a ajuns la poarta colectivei. Poarta era din fier, iar fiecare zăbrea era groasă cât degetul mare, la vârf având un ascuţiş ca de suliţă; nici măcar flăcăilor tineri nu le trecea prin minte că ar putea s-o sară. Printre crăpăturile dintre zăbrele a văzut că zăpada strânsă în curtea mare a colectivei e neagră şi murdară. În curte se mişcau încoace şi-ncolo oameni îmbrăcaţi în haine noi şi cu căciuli noi, cu urechi grase şi feţe unsuroase. Unii ţineau în mână capete de porci de pe care curăţaseră părul – vârfurile de la urechile porcilor erau toate roşii ca sângele –, alţii duceau peşti-săbii argintiu-cenuşii, iar alţii, pui şi raţe de-abia sacrificaţi. El a zdroncănit cu bastonul în zăbrele, danglang! danglang!, dar cei prinşi în du-te vino prin curte păreau să fie cum nu se poate de ocupaţi: îi aruncau doar câte o privire rece şi-apoi continuau să se mişte. A-nceput să se văicărească mânios:

— Mari dregători… conducători… mi s-a făcut nedreptate… O să mor de foame…

Un băiat uşurel de ani, cu trei stilouri vârâte în buzunarul de la haină, s-a apropiat şi l-a întrebat cu mare răceală:

— Bătrâne, de ce faci tărăboi aici?

Când a văzut că tânărul are înfipte aşa de multe stilouri la piept, bătrânul Geng a socotit că a sosit un mare dregător, aşa că a îngenuncheat în zăpadă şi, ţinându-se cu mâinile de zăbrele, s-a plâns înlăcrimat:

— Mărite conducător, secretarul de la brigada mea mi-a poprit raţia, n-am mai mâncat de trei zile, o să mor de foame, nu m-au omorât optsprezece baionete ale diavolilor japonezi, dar o să mor de foame…

— Din ce sat eşti? l-a întrebat tânărul.

El a întrebat uluit:

— Mărite conducător, nu mă cunoşti? Eu sunt Geng Optsprezece-Baionete!

Tânărul a râs şi i-a zis:

— De unde să ştiu eu că eşti Geng Optsprezece-Baionete? Întoarce-te şi caută-ţi şeful de brigadă, organele de la colectivă au intrat deja în concediu.

A bătut multă vreme în poarta zăbrelită, dar nu l-a mai luat nimeni în seamă. Prin geamurile din curte săgeta o lumină galbenă caldă, iar fulgii mari de zăpadă dansau în aer ca nişte pene de gâscă, fără un sunet, fără o şoaptă, în faţa ferestrelor luminoase. În sat au răsunat câteva pocnitori şi instantaneu şi-a amintit că a venit momentul înfăţişării Zeului Vetrei – a sosit clipa ca zeul să fie petrecut la ceruri să raporteze activitatea. S-a gândit să se întoarcă acasă, dar de cum a făcut un pas, s-a prăbuşit cu capul înainte, de parcă l-ar fi împins cineva cu violenţă din spate. Când a atins cu faţa pământul acoperit peste tot cu zăpadă, a simţit neaua neobişnuit de caldă. Asta l-a făcut să-şi amintească de îmbrăţişarea caldă a mamei, nu, mai mult, de burta caldă a mamei – el cu ochii închişi în burta mamei, zbenguindu-se în largul său, ca peştii de liber, neîngrijorându-se de mâncare sau de îmbrăcăminte, lipsit de păsuri şi necazuri. Se simţea infinit de fericit că putea să încerce din nou viaţa din pântecul mamei – nu-i era foame şi nu-i era frig şi se simţea cu-adevărat extraordinar de fericit. Lătratul pâclos al câinilor din sat l-a făcut să-şi dea înceţoşat seama că părăsise de mult pântecul mamei, ca să vină în lumea oamenilor. Luminile galben-aurii din curtea comunei şi dulceaţa-de-iarnă roşie ca focul din curtea secretarului de partid erau ca nişte flăcări ce se mişcau cu repeziciune încoace şi-ncolo, luminându-le pe toate de sub cer; simţea că peste tot este luminos de-ţi zgârâie ochii, iar întinderea de zăpadă se freacă şi se

răsuceşte fâşâitoare ca foiţele de aur şi argint, în timp ce zeii vetrei din fiecare casă şi din fiecare familie călăresc armăsari făcuţi din hârtie şi zboară prin văzduh spre paradisul îndepărtat. În strălucirea cea puternică, şi-a simţit tot corpul fierbinte şi uscat, de parcă ar fi luat foc. Şi-a smuls în grabă haina ruptă făcută din blană de câine, dar îi era cald, şi-a dat jos şi pantalonii de bumbac, tot cald, şi-a dat jos şi încălţările scâlciate de bumbac, tot cald, şi-a dat la o parte şi căciula zdrenţuită, cald – era golgoluţ, ca proaspăt lepădat din pântecul mamei, dar îi era cald. S-a întins pe zăpadă, dar zăpada i-a ars pielea, făcându-l să se răsucească şi să se rostogolească, cald! cald! A deschis gura mare şi-a-nghiţit fulgi de nea, dar fulgii i-au ars gâtlejul ca nisipul şi pietrele de sub soarele încins din toiul verii. Cald! Cald! S-a căţărat din zăpadă înapoi pe picioare, a apucat o zăbrea de fier de la poarta colectivei, iar zăbreaua de-un roşu aprins i-a ars mâna de i-a sfârâit. Mâna i s-a lipit de zăbrea şi nu şi-a mai putut-o trage şi ultimul lucru pe care a vrut să-l strige a fost: Cald! Cald!

Băiatul cu multe stilouri la piept s-a trezit în zorii zilei să măture zăpada, iar când a ridicat întâmplător capul şi a aruncat o privire spre zăbrele, fără voie l-a cuprins frica şi s-a schimbat la faţă. L-a văzut pe bătrânul acela care îşi zicea Geng Optsprezece-Baionete răstignit gol puşcă de poartă, asemenea unui Isus în patimi. Faţa îi era vineţie, membrele le avea desfăcute, iar ochii lui holbaţi ţintuiau curtea colectivei: la prima vedere, nimeni n-ar fi putut crede că era un bătrân singur, mort de foame şi de frig.

Tânărul a numărat anume cicatricile de pe corpul bătrânului: erau într-adevăr optsprezece, nici mai multe şi nici mai puţine.

După ce Cheng Ciupitul-de-vărsat i-a condus pe diavoli să termine de bombardat toate pivniţele unde se împleteau încălţări, a fost până la urmă eliberat. Chipiul castaniu l-a interogat cu asprime:

— Mai sunt şi alte pivniţe unde se fac încălţări din paie?

A spus hotărât:

— Nu mai sunt, chiar nu mai sunt!

Chipiul i-a privit o clipă pe japonezi, care au încuviinţat, aşa că Cheng l-a auzit spunând:

— Cară-te!

Dând din cap şi aplecat din spate, s-a retras mai bine de zece paşi, apoi s-a răsucit nerăbdător, cu gândul să zboare iute de-acolo; avea însă picioarele moi, inima-i sălta şi nu putea în niciun fel să alerge. Rana îl ardea în piept, iar urina şi rahatul din pantaloni erau reci şi păstoase. S-a sprijinit de-un copac trăgându-şi răsuflarea şi a auzit urlete şi plânsete înfricoşătoare venind din fiecare casă: picioarele i s-au ofilit de la sine. Spatele lui a şters coaja uscată şi veştejită a salciei, alunecând până la pământ. Aerul de deasupra satului era înecat în rotocoale după rotocoale de fum – trebuie să fi fost fumul gros de la grenade. Japonezii aruncaseră în cele douăsprezece pivniţe din sat unde se făceau încălţări din paie câteva sute de grenade negre în formă de pepenaş: le azvârliseră prin luminatoarele pivniţelor şi prin ieşirile acestora. După ce terminau de dat cu grenade, diavolii stăteau cu totul nepăsători de jur împrejurul pivniţei. Din aceasta răsunau explozii înfundate şi începea să dârdâie până şi pământul de sub picioare; un fum gros şi plin de vlagă însoţea răcnetele ieşite prin luminatorul pivniţei ale celor ce nu muriseră în explozie. Japonezii astupau apoi luminatorul cu ierburi răzleţe, astfel că ţipetele dinăuntru deveneau foarte slabe şi trebuia să te sforţezi să le mai auzi. Îi condusese pe japonezi să bombardeze douăsprezece

pivniţe. Ştia că trei pătrimi dintre bărbaţii din sat împleteau noaptea în pivniţe încălţări din paie; niciunul dintre aceşti bărbaţi nu mai rămăsese în viaţă. Deodată a simţit greutatea păcatului săvârşit. Pivniţa aceea dintr-un colţ îndepărtat de la capătul de răsărit al satului, dacă nu i-ar fi dus el, japonezii n-ar fi găsit-o niciodată; era una dintre cele mai bune pivniţe din sat. În fiecare noapte, se strângeau în ea douăzeci-treizeci de bărbaţi, care împleteau încălţări, sporovăiau şi râdeau. Japonezii au azvârlit înăuntru peste patruzeci de grenade, iar suflul uriaş a dărâmat acoperişul. După explozie, pivniţa s-a prefăcut într-un mormânt una cu pământul. Doar un stâlp din lemn de salcie care proptise acoperişul se ridica din noroi, îndreptat spre cerul cârmâziu, ca o ţeavă de puşcă.

A fost cuprins de teamă, a fost cuprins şi de remuşcări. I se părea că vede acele figuri familiare înconjurându-l îndeaproape şi certându-l mânioase. Se silea să se explice: am făcut-o forţat de diavoli şi împuns cu puşca, dacă nu-i duceam eu, tot găseau pivniţele şi zvârleau grenade înăuntru. Oamenii ucişi în explozie se uitau unii la alţii fără vorbe şi se retrăgeau încetişor. Le privea corpurile dezmembrate şi, deşi se simţea cu inima fără vină, corpul parcă îi era înmuiat într-un râu îngheţat, răcindu-se cu totul, de dinăuntru până în afară.

S-a chinuit să se întoarcă acasă şi şi-a descoperit nevasta cea frumoasă şi fiica de treisprezece ani întinse în curte, dezbrăcate la pielea goală şi cu ficaţii şi maţele mânjind tot pământul. I s-a făcut negru în faţa ochilor şi a căzut lat… Zăcea întins, uneori simţind că a murit, alteori simţind că e încă în viaţă… A gonit înainte, către sud-vest. Pe cerul trandafiriu din sud-vest rătăcea o întindere mare de nori roşii şi rotunzi-rotunzi, iar nevasta, fata şi numeroşi cunoscuţi din sat, bărbaţi, femei, tineri şi bătrâni, şedeau deasupra ei. El alerga pe pământ, cu faţa îndreptată sus, gonind după norii aceia care se mişcau

leneşi. Nimeni de deasupra nu-l băga în seamă. Toţi îl scuipau, până şi nevasta şi fata îl scuipau. El se grăbea să se explice, spunând că n-a avut cale de-ntors să nu-i conducă pe japonezi. Dar scuipatul din nori se înteţea, ajungând ca stropii de ploaie. Vedea cum vălătucii de nori zboară din ce în ce mai sus, prefăcându-se până la urmă într-un punct luminos roşu ca sângele… Nevasta era frumoasă, tânără, cu pielea la fel de lucioasă ca porţelanul fin şi se simţise nedreptăţită să se mărite cu unul ciupit de vărsat… Pe vremea când a tras la un han la ea în sat, în fiecare seară cânta dintr-un oboi tânguitor, frângându-i inima… Ea se măritase cu acel oboi. Dar de-atâta cântec repetat de oboi, se săturase; de la început faţa lui Cheng Ciupitul nu-i plăcuse, acum îi plăcea şi mai puţin. A fugit cu un vânzător ambulant, dar el a prins-o şi a adus-o înapoi. I-a umflat fundul în bătaie, a frământat la ea ca la aluat. Nevasta şi-a dus mai departe zilele cu toată inima lângă el. I-a născut mai întâi o fată, apoi un băiat… S-a trezit şi a început să-şi caute băiatul: copilul de opt ani stătea în butoiul de apă cu capul în jos şi picioarele în sus şi cu corpul ţeapăn ca un lemn.

Cheng Ciupitul a legat o frânghie de stâlpul porţii, a făcut un laţ rotund, şi-a băgat în el căpăţâna, a dat cu piciorul la taburet, iar laţul l-a strâns tare de gâtlej. În acel moment, un flăcău a ridicat o mână cu un cuţit şi a tăiat frânghia pe de-a latul. Corpul lui Cheng a căzut pe prag. Băiatul i-a astupat gaura fundului şi l-a frecat multă vreme, iar el de-abia apoi şi-a revenit.

Flăcăul i-a zis supărat:

— Unchiule Ciupitule! Nu-i de-ajuns ca ne omoară japonezii? Ce te mai omori şi singur? Rămâi viu, ca să te răzbuni! Unchiule!

Cheng i-a plâns flăcăului:

— Chunsheng, nepoate, mătuşa ta şi Orhideea şi Înăltuţu’ au murit toţi, toţi mi s-au dus!

Chunsheng a intrat în curte cu cuţitul în mână, iar când a ieşit era vânăt la faţă şi avea ochii înroşiţi. L-a tras pe Cheng şi i-a zis:

— Hai, unchiule! Să intrăm în A opta! Regimentul Jiao-Gao din Armata a opta recrutează acum oameni în zona satului Două Judeţe.

— Dar casa, dar averea?

— Bătrân ameţit ce eşti! Adineauri când vroiai să te spânzuri, casa şi averea cui le mai lăsai? Hai!

La începutul primăverii lui 1940, vremea era neobişnuit de friguroasă, iar toate satele din ţinutul Gaomi din nord-est fuseseră aduse-n ruină. Ţăranii care supravieţuiseră îşi târau zilele prin pivniţe şi cotloane, ca marmotele. Regimentul Jiao-Gao, care treptat se întărise, era şi el chinuit de frig şi foamete. Numărul bolnavilor era mare; de la comandantul de regiment până la soldaţii de rând, tuturor le era aşa de foame, că aveau feţele galbene şi muşchii slăbiţi şi toţi tremurau chirciţi sub câte-o haină zdrenţuită. Se ascundeau într-un sătuc din apropiere de Gura Apei Sărate şi, de fiecare dată când ieşea soarele, soldaţii se-ntindeau grămezi-grămezi pe zidul dărâmat ca să se despăduchească şi să se încălzească la soare. Ziua nu îndrăzneau să acţioneze, noaptea era un frig pătrunzător şi, dacă s-ar fi dus să-i hărţuiască pe duşmani, cei pe care nu i-ar fi omorât diavolii ar fi murit de frig. Cheng Ciupitul-de-vărsat era deja un erou vestit al regimentului Jiao-Gao, un om cu un curaj de tigru şi care se bucura de încrederea desăvârşită a lui Jiang Picioruş, comandantul regimentului. Cheng nu vroia să tragă cu puşca şi se folosea numai de grenade, iar la fiecare bătălie se năpustea cel mai în faţă, închidea ochii şi arunca bezmetic grenadă după grenadă cu mâner de lemn. Şi la o depărtare de şapte-opt metri de duşman cuteza să azvârle cu grenade şi niciodată nu se apleca să se ferească; ciudat lucru, dar schijele zburau pe

lângă el ca lăcustele migratoare, fără ca vreuna să-i nimerească vreodată trupul.

Pentru a rezolva problema frigului şi a foametei, căpitanul Jiang Picioruş a convocat o şedinţă a cadrelor. Cheng Ciupitul a dat buzna ca plăvanul peste ei, s-a aşezat pe vine şi n-a scos o vorbă, cu faţa nemişcată:

— Cheng, ai vreo idee? l-a întrebat Jiang.

Cheng n-a zis niciun cuvinţel.

Un comandant de detaşament de felul şoarece de bibliotecă a spus:

— În situaţia de faţă, dacă mai rămânem ca ţestoasele în ţinutul Gaomi, fără îndoială că ne aşteaptă moartea. Trebuie să părăsim aceste tărâmuri ale morţii, să mergem spre zona Jiaonan, unde se face bumbac, şi să rostuim nişte haine. Acolo cresc din belşug şi cartofi dulci şi n-o să mai avem nici grija mâncării.

Comandantul Jiang a scos din sân o foaie mimeografiată şi a zis:

— Conform circularei Comitetului special, situaţia din zona Jiaonan e şi mai grea, regimentul nostru de trupe feroviare de-acolo a fost înconjurat de japonezi şi cu totul anihilat. Comparativ, ţinutul Gaomi e o zonă ideală de gherilă. Aici terenul e vast, satele sunt răsfirate, iar puterea japonezilor şi a marionetelor lor e mică şi slabă. Mai bine de jumătate din sorgul de anul trecut n-a fost recoltat, ne putem ascunde în el. Trebuie doar să rezolvăm problema cu mâncarea şi hainele şi-apoi putem continua lupta şi aştepta prilejul să-l atacăm pe inamic.

Un cadru cu faţa galbenă şi veştejită a zis:

— Dar putem noi aşa ceva? Unde-s caii? Unde e bumbacul? Unde-s grânele? Dacă-n fiecare zi o să mâncăm doar un pumn de sorg încolţit, o să murim. Eu zic aşa: să ne prefacem că ne predăm, să mergem la momâile lui Zhang Zhuxi, ne facem de nişte haine, ne completăm muniţia şi-apoi ne tragem de-acolo.

Şoarecele de bibliotecă s-a ridicat mânios în picioare:

— Vrei să devenim trădători?

— Cine-a zis să devenim trădători? a explicat celălalt. Să ne prefacem că ne predăm! În timpurile vechi ale celor Trei Regate, şi Jiang Wei, şi Huang Gai s-au prefăcut că se predau!

— Noi suntem comunişti, şi dacă murim de foame tot nu lăsăm capul jos, şi dacă murim de frig, tot nu ne plecăm spinarea! Cine vrea să-şi ia un bandit drept tată şi să-şi piardă cinstea o să se-ntâlnească cu arma mea!

Celălalt nu s-a lăsat nici el:

— Dar ce, Partidul Comunist vrea să-i moară oamenii de foame şi de frig? Comuniştii sunt cei mai deştepţi dintre oameni, trebuie să fie plini de flexibilitate. Să îndurăm puţin pentru un plan măreţ! Numai dacă ne păstrăm forţa revoluţionară putem obţine victoria finală împotriva japonezilor!

— Tovarăşi, tovarăşi, nu vă certaţi, spuneţi încet ce-aveţi de zis! a spus Jiang.

— Căpitane, am un plan, a zis Cheng.

După ce l-a expus, Jiang Picioruş a-nceput să-şi frece mâinile de bucurie şi să strige: „Bravo!”

Regimentul Jiao-Gao a adoptat strategia lui Cheng. La adăpostul întunericului, au furat cele mai bine de o sută de piei de câine pe care tata şi bunicul le prinseseră pe zidurile dărâmate şi pereţii prăbuşiţi ai satului şi au săltat şi puştile ascunse de bunicul în fântâna secată. Apoi au făcut întocmai ca bunicul şi tata, au împuşcat câini peste tot, şi-au suplimentat hrana, şi-au înviorat forţele şi şi-au rostuit haine să le ţină de cald – la fiecare om, o blană de câine. În primăvara lungă şi friguroasă a acelui an, pe pământurile întinse ale ţinutului Gaomi a apărut o armată vitează înveşmântată în piei de câine, care a purtat mai bine de zece lupte, nici mari, nici mici, făcându-i pe

japonezi şi pe momâile lor, mai ales batalionul 28 al lui Zhang Zhuxi, să fie cuprins de groază la auzul lătratului de câine.

Prima bătălie a avut loc în a doua zi din luna a doua, potrivit calendarului lunar, ziua în care se spune că dragonii îşi înalţă capetele. Cu piei de câine pe spate şi cu puşti în mâini, cei din regimentul Jiao-Gao s-au furişat în târgul Madian şi au încercuit compania a noua din batalionul 28 al lui Zhang Zhuxi încartiruită acolo, precum şi un pluton japonez. Cazarma japonezilor şi a momâilor era fosta şcoală primară, cu patru case din cărămidă închisă la culoare acoperite cu olane şi un zid înalt din acelaşi fel de cărămidă. Deasupra zidului era trasă sârmă ghimpată. În 1938, diavolii construiseră un turn în mijlocul celor patru case, dar pentru că temelia nu fusese pusă solid, fundaţia se surpase sub ploile torenţiale din toamna următoare, iar turnul se înclinase. Japonezii se mutaseră dinăuntru şi-l demolaseră. Venise apoi imediat iarna şi, neputând să înceapă munca, japonezii şi compania a noua a colaboraţioniştilor locuiau în cele patru case cu olane.

Comandantul companiei era un om din ţinutul Gaomi, câinos la inimă şi otrăvit în gând, dar pe faţa căruia atârna toată ziua un zâmbet numai miere. De peste iarnă, începuse să ceară cărămizi, piatră şi lemn, ca să pregătească reconstrucţia turnului. Cât rostuise materialele, făcuse ilicit avere de mii şi zeci de mii. Oamenii îl urau până în măduva oaselor.

Madian ţinea de ţinutul de nord-vest al judeţului Jiao, învecinându-se cu ţinutul Gaomi. Era la o depărtare de treizeci de *li* de locul unde erau încartiruiţi cei din regimentul Jiao-Gao. Aceştia au plecat din sat când soarele stătea să apună, iar în sat mai sunt oameni care au văzut cum s-a întâmplat atunci: în amurgul sângeriu, mai bine de două sute de soldaţi ai Armatei a opta au ieşit din sat aduşi de spate. Fiecare era înfăşurat într-o blană de câine, cu

blana pe dinafară şi cu coada câinelui târându-i-se între picioare. Soarele lumina scânteietor blănile, făcându-le multicolore, frumoase şi sucite, ca ale soldaţilor răului sau ale cetelor de draci.

Când au plecat prima oară la război înfăşuraţi în piele de câine, soldaţii se simţeau şi ei draci, duhuri, ciudăţenii şi monştri, iar când au văzut razele soarelui mânjind ca sângele blănile celorlalţi, li s-a părut că ei înşişi călăresc nori şi înhamă ceaţă, mergând când repede, când încet, întru totul precum câinii.

Comandantul regimentului, Jiang Picioruş, era înveşmântat într-o blană roşietică foarte mare – de bună seamă, blana câinelui roşietic al familiei mele – şi mergea în faţa trupelor. Picioarele lui mici tropăiau, blana se înfoia, iar coada mare şi groasă a câinelui, pe care o avea prinsă între picioare, şfichiuia cu vârful pământul. Cheng Ciupitul avea pe spate o blană neagră, iar la piept ţinea atârnată o traistă în care se aflau douăzeci şi opt de grenade. Toţi purtau blana de câine în acelaşi fel: blana de pe labele din faţă era legată cu sfoară de cânepă şi trasă peste gât, în timp ce în blana propriu-zisă făcuseră două găuri, trecuseră prin ele două sfori şi şi le înnodaseră în dreptul buricului.

Când s-au furişat în Madian, era deja jumătatea nopţii. Stelele reci acopereau cerul, iar bruma geroasă acoperea pământul. Soldaţilor înfăşuraţi în blăni de câine le era frig la piept, dar cald la spate. Când au intrat în sat, câţiva câini i-au lătrat prietenos. Un soldat tinerel şi obraznic le-a imitat hămăitul şi pe toţi i-a apucat deodată mâncărimea în gâtlej şi puternica dorinţă să imite lătratul de câine; din faţă s-a transmis însă ordinul comandantului:

— Nu imitaţi hămăitul! Nu imitaţi lătratul! Nu lătraţi! Fără lătrat!

În conformitate cu situaţia cercetată din timp şi potrivit paşilor planificaţi, regimentul s-a pus la pândă într-un loc

aflat la o sută de metri de poartă, unde erau strânse morman cărămizile şi pietrele cu care comandantul momâilor vroia să construiască turnul după venirea primăverii.

Jiang i-a zis lui Cheng, care-l urma îndeaproape:

— Ciupitule, porniţi!

Cheng a strigat cu voce joasă:

— Numărul Şase, Chunsheng, hai!

Ca să se mişte în voie, Cheng şi-a dat jos traista cu grenade de la gât, a dibuit una şi şi-a vârât-o la brâu. I-a dat apoi traista unui soldat mare şi înalt, spunându-i:

— După ce-mi fac treaba la poartă, să mi-o aduci repede.

Soldatul a dat din cap.

Razele slabe ale stelelor luminau pământul, iar cele mai bine de zece felinare care atârnau în cazarma japonezilor şi a momâilor lor făceau ca în curte să fie o lumină stinsă, ca pe înserat. La poartă patrulau două momâi asemenea unor strigoi, cu umbrele azvârlindu-li-se lungi-lungi pe pământ. Din spatele mormanului de cărămizi, a ieşit un câine negru şi bătrân, care alerga bălăngănindu-se; urmându-l îndeaproape, a venit un câine alb şi după el, unul bălţat. Se muşcau, se rostogoleau, alergau după umbre şi se apropiau de poartă. În umbra unei grămezi de lemne, la zece paşi sau puţin mai mult de poartă, cei trei câini s-au făcut un singur ghem de muşcături. Privind din depărtare, părea că se luptă pentru vreo bucăţică gustoasă.

Din spatele mormanului de cărămizi şi pietre, căpitanul Jiang Picioruş asculta mulţumit reprezentaţia excepţională a lui Cheng şi a celorlalţi şi fără să vrea şi-a amintit cum era Ciupitul când intrase în armată, dintr-o bucată, dar încet, fără curaj şi ştergându-şi mai mereu lacrimile şi mucii, ca o babă.

Cheng şi ceilalţi se hârjoneau răbdători în umbra grămezii de lemne, iar cei doi soldaţi care patrulau s-au

oprit unul lângă altul, ascultând încremeniţi. Unul din ei s-a aplecat şi a luat o cărămidă, pe care-a zvârlit-o cu putere spre câini, ocărând mânios:

— Ce câini turbaţi!

Cheng a imitat schelălăitul unui câine lovit. Era cu totul şi cu totul veridic. Jiang nu şi-a putut înăbuşi un zâmbet.

După ce stabiliseră planurile de atac asupra târgului Madian, în regiment începuse activitatea de imitare a lătratului de câine. Cheng Ciupitul-de-vărsat cânta operă pechineză, cântase şi la oboi, avea amplitudine, vocea sonoră şi limba ageră, devenind campion la imitatul hămăielilor. Numărul Şase şi Chunsheng imitau şi ei bine şi astfel primiseră sarcina de-a ademeni şi apoi de-a ucide santinelele.

Momâile n-au mai avut răbdare şi s-au îndreptat cu cea mai mare băgare de seamă spre grămada de lemne, în mână cu puştile cu baionetele puse. Câinii se muşcau cu şi mai mare vioiciune. Când momâile au ajuns la trei-patru paşi, câinii s-au oprit din hămăit, mârâind doar înfundat, părând că le e teamă, dar că nu se îndură să plece.

Cei doi soldăţei au mai înaintat, temători, un pas.

Cheng şi-ai lui au zburat de la pământ. Când au fulgerat spre momâi, razele stinse aruncate de felinarele din cazarmă le-au luminat blănile. Grenada lui Cheng a izbit în piept una din santinele, în timp ce baionetele tovarăşilor săi s-au înfipt în pieptul celeilalte. Amândouă momâile s-au prăbuşit greu ca doi saci cu nisip.

Că tot purtau blăni de câine, soldaţii din regimentul Jiao-Gao s-au repezit cu-adevărat ca o haită de câini aţâţaţi asupra cazărmii inamice. Cheng şi-a luat traista cu grenade în faţa porţii şi s-a năpustit dement către casele cu olane.

Împuşcăturile, exploziile, urletele şi răcnetele disperate ale diavolilor şi momâilor au sfâşiat liniştea nopţii în târgul Madian, iar lătratul câinilor s-a prefăcut într-un singur val.

Cheng Ciupitul a luat la ţintă o fereastră şi a azvârlit înăuntru prin ea douăzeci de grenade, una după alta. Exploziile din casă şi zbieretele diavolilor răniţi l-au făcut să-şi amintească de scena din urmă cu câţiva ani când japonezii aruncaseră cu bombe în pivniţele unde se făceau încălţări din paie. Situaţia asemănătoare de acum nu-l făcea să simtă plăcerea răzbunării – dimpotrivă, resimţea o durere ascuţită care, ca o lamă de cuţit, îi spinteca adânc inima.

Această bătălie era cea mai mare pe care a purtat-o regimentul Jiao-Gao de când se alcătuise, fiind o victorie absolut strălucitoare în războiul de rezistenţă din zona Binhai. Comitetul special pentru zona Binhai a dat o circulară în care a citat regimentul. În acele zile, soldaţii îmbrăcaţi în piele de câine erau nebuni de bucurie, însă la scurt timp s-au petrecut două lucruri extrem de dezamăgitoare: (1) cantitatea mare de arme şi muniţii dobândită de regiment în bătălia de la Madian a fost toată luată de Batalionul independent Binhai. Căpitanul Jiang, care trăia pentru Partid, ştia că hotărârea Comitetului e corectă, dar soldaţii de rând se plângeau şi ocărau fără încetare. Când cei din Batalionul independent au venit să transporte armele şi i-au văzut pe toţi înfăşuraţi în blană de câine, cu chipurile galbene şi muşchii slabi, feţele li s-au acoperit de ruşine. (2) Cheng Ciupitul-de-vărsat, care avusese o mare contribuţie în bătălia de la Madian, s-a spânzurat de o salcie din capul satului. Toate indiciile dovedeau că se sinucisese. Când se spânzurase, nu-şi dăduse jos blana de câine de pe el, aşa că, din spate, de copac părea să fie spânzurat un câine: din faţă însă, se vedea că de copac atârnă un om.

9

După ce corpul bunicii a doua a fost şters şi spălat cu

apă caldă de bunica, ea n-a mai strigat tare. Pe faţa brăzdată de cicatrici i se întindea tot timpul un zâmbet blând. În partea de jos, sângele ropotea neîncetat, zi şi noapte. Bunicul a chemat doctorii din tot ţinutul, bunica a doua a băut câteva târne de decocturi, dar de la zi la zi boala era la fel. În acele zile, camera bunicii se îneca de duhoarea grea de sânge. Sângele bunicii a doua se scursese pesemne cu totul şi până şi urechile îi deveniseră străvezii ca gelatina.

Ultimul doctor a fost adus de unchiul Luohan din oraşul Pingdu. Era un bătrân de peste optzeci de ani, cu barba argintie, capul chel, pielea foarte groasă şi unghiile foarte lungi. De nasturii robei îi atârna un pieptene pentru barbă făcut din corn de vacă, o linguriţă de argint pentru curăţat în urechi şi o scobitoare din os. Tata l-a văzut pe bătrânul medic apăsând-o pe bunica a doua pe încheietură, mai întâi pe cea de la mâna stângă, apoi pe cea de la dreapta. Când a terminat, a zis:

— Pregătiţi treburile cele de pe urmă!

Când l-au petrecut pe doctor, şi bunicul, şi bunica erau foarte amărâţi. Bunica a pregătit peste noapte haine de înmormântare pentru bunica a doua; bunicul l-a însărcinat pe unchiul Luohan să se ducă la tâmplărie să aleagă un sicriu.

A doua zi, bunica, ajutată de câteva vecine, a schimbat-o pe bunica a doua cu haine noi. Pe faţa acesteia nu se citea niciun firicel de obidă; au îmbrăcat-o cu o bluză de mătase roşie, pantaloni albaştri de satin, fustă de mătase verde şi pantofi brodaţi de satin roşu şi au aşezat-o dreaptă pe pat. Faţa-i era toată numai zâmbet. În piept mai avea o ultimă suflare, încă necurmată.

La amiază, tata a văzut o pisică neagră ca tuşul. Rătăcea în tihnă pe coama casei şi slobozea ţipete pline de jale şi durere, care-ţi îngheţau sângele în vine. Tata a cules de pe jos un colţ de cărămidă şi l-a zvârlit cu putere spre pisică;

aceasta a sărit, a păşit pe şirurile de olane şi s-a îndepărtat încetişor.

La ceasul serii, argaţii de la povarnă au adus sicriul şi s-au oprit cu el în curte. Bunica a aprins în cameră o lampă cu ulei de soia şi, pentru că se întâmpla ceva neobişnuit, a pus înăuntru trei fitile. Fumul care se înălţa clocotitor mirosea a carne friptă de oaie. Toată lumea aştepta temătoare ca bunica a doua să-şi dea ultima suflare. Tata stătea ascuns în spatele uşii, privindu-i urechile, care în lumina lămpii semănau cu ambra şi erau la fel de străvezii ca aceasta, în vreme ce în inimă i se unduia un simţământ misterios şi multicolor. Atunci a perceput iarăşi sunetul paşilor pe care-i făcea pisica aceea neagră pe şirurile de olane, precum şi fulgerarea fosforescentă a ochilor ei în întuneric şi mieunatul lasciv. Tatii i-a explodat pielea capului, iar părul i s-a sculat ca ţepii unui arici. Bunica a doua a făcut deodată ochii mari şi a rămas cu ei nemişcaţi, pe când pleoapele au început să-i clipească precum stropii deşi de ploaie. Muşchii de pe obraji au început şi ei să-i zvâcnească încordaţi, iar buzele i-au fremătat şi i-au fremătat şi iar i-au fremătat, iar după ce-au fremătat de trei ori, pe gură i s-a repezit afară un sunet şi mai greu de îndurat decât ţipătul unei pisici în călduri. Tata a descoperit că flăcările galben-aurii din lampă s-au preschimbat într-o clipă, făcându-se verzi ca ceapa, iar în această lumină verde aruncată de lampă, faţa bunicii a doua îşi pierduse deja orice înfăţişare omenească.

Bunica s-a bucurat la început de învierea bunicii a doua, dar foarte iute bucuria i-a fost gonită de spaimă.

— Surioară, surioară, ce-i cu tine?

Bunica a doua a deschis gura şi a zis:

— Fii de curve! N-o să mă milostivesc de voi, mi-aţi ucis trupul, dar nu puteţi să-mi ucideţi inima! O să-ţi jupoi pielea şi-o să smulg carnea de pe tine!

Tata şi-a dat seama că vocea nu e a bunicii a doua –

semăna cu a unui bătrân trecut de cincizeci de ani.

În faţa ocărilor ei, bunica s-a dat înapoi.

Pleoapele bunicii a doua încă îi clipeau cu iuţeala fulgerului, iar din gură îi ieşeau ba ţipete nebuneşti, ba sudălmi mânioase. Vocea ei cutremura olanele de pe casă, iar răceala din cameră le intra oamenilor în oase. Tata a văzut limpede cum de la gât în jos bunica a doua era ţeapănă ca un par şi nu ştia de unde ies urletele astea demente.

Bunicul nu ştia ce să facă, aşa că l-a trimis pe tata să-l cheme pe unchiul Luohan din curtea de răsărit. Şi de-acolo se auzeau sunetele înspăimântătoare slobozite de bunica a doua. Şapte-opt argaţi tocmai comentau în odaia unchiului Luohan, dar când l-au văzut pe tata intrând, toţi şi-au oprit limbile şi n-au mai zis nimic.

— Unchiule, tatăl meu de suflet te cheamă să vii.

Unchiul Luohan a intrat în cameră, i-a aruncat o privire bunicii a doua, apoi l-a tras pe bunicul de mânecă să iasă afară din cameră. Tata i-a urmat. Unchiul Luohan a zis încetişor:

— Stăpâne, omul a murit de mult şi nu ştiu ce fel de drac rău s-a lipit de trup.

Până să termine ce avea de spus, au auzit-o pe bunica a doua urlând şi ocărând tare în odaie:

— Liu Luohan, javră ce eşti! N-o să ai parte de moarte bună, o să-ţi tragă carnea, o să-ţi jupoaie pielea şi-o să-ţi hăcuiască mătărânga…

Bunicul şi unchiul Luohan s-au uitat necăjiţi unul la celălalt şi s-au împleticit în vorbă.

După ce-a cugetat o vreme, unchiul Luohan a spus:

— S-o udăm cu apă din baltă, apa din baltă alungă răul. Înăuntru, bunica a doua nu se oprea din ocărât.

Unchiul Luohan, cărând un vas de lut plin cu apă murdară din baltă şi urmat de patru argaţi uriaşi, de-abia ce-a intrat în curte şi a auzit-o pe bunica a doua chicotind

deşucheat şi zicând:

— Luohan, Luohan, udă, udă, lu' mătuşă-ta i-e sete!

Tata a văzut cum un argat înfige cu putere în gura bunicii a doua o pâlnie folosită la vânzarea rachiului, pe când un altul ridică ciubărul cu apă din baltă şi-l toarnă clipocind în pâlnie. Apa s-a rotit în pâlnie şi a curs în jos, dar atât de repede, că oamenii nu puteau să creadă că s-a dus în burta bunicii a doua.

După ce i-au turnat pe gât întregul vas, bunica a doua s-a liniştit. Burta îi era cu totul plată, iar pieptul i se umfla de parcă respira.

Toţi au scos un oftat de uşurare.

Unchiul Luohan a zis:

— Merge, gata!

Tata a auzit iar pâş-pâş pe şirurile de olane, de parcă pisica neagră ieşise la plimbare.

Pe faţa ţeapănă a bunicii a doua se lăţise iar un zâmbet fermecător. Gâtul îi stătea cât se poate de întins, cum e al găinii care cotcodăceşte, iar pielea i se lungise şi ea, străvezie şi luminoasă. Au urmat câteva ţipete ascuţite şi-un şuvoi de apă tulbure i-a ţâşnit pe gură. Coloana de apă s-a înălţat drept, iar când a ajuns la o înălţime de o jumătate de metru, s-a spart deodată, stropii căzând ca petalele de crizantemă pe hainele noi-nouţe de înmormântare.

Jocul cu apa al bunicii a doua i-a înfricoşat atât de tare pe argaţi, că şi-au luat picioarele la spinare. Bunica a doua a urlat din rărunchi după ei:

— Fuga, fuga, fuga, pân' la urmă tot stă sluga, fuga şi călugărul cu ruga, templul stă, nu poate fuga!

Auzindu-i urletul, cei patru argaţi s-au pierdut aşa de tare cu firea, că le părea rău că n-au decât două picioare să alerge.

Unchiul Luohan s-a uitat la bunicul cerându-i ajutor, iar bunicul s-a uitat la unchiul Luohan cerându-i ajutor. Când

privirile li s-au întâlnit, au alcătuit două oftaturi înspăimântate şi neputincioase.

Bunica a doua ocăra şi mai abitir. Nu doar ocăra, ci începuse să scuture din braţe şi din picioare, zbierând:

— Câinii chinezi şi cei japonezi în treizeci de ani peste tot îi vezi! Şi Zhan'ao Yu, du-te cât te-oi du, broasca roade, nu scapi tu: greul tău de-abia de-acu' urmează!

Corpul bunicii a doua s-a arcuit în sus, părând că vrea să stea în fund.

— Nu e bine! a urlat unchiul Luohan. Mortul vrea să se ridice! Repede, amnarul de fier!

Bunica i l-a aruncat.

Bunicul şi-a făcut curaj şi-a apăsat-o în jos pe bunica a doua. Unchiul Luohan i-a pus amnarul pe inimă, dar n-a putut să i-l ţină apăsat.

Unchiul Luohan s-a întors să plece, dar bunicul i-a spus:

— Unchiule, nu se poate să pleci!

Unchiul Luohan i-a strigat bunicii:

— Stăpână, du-te şi adu-mi un hârleţ!

După ce-au apăsat cu hârleţul pe corpul bunicii a doua, aceasta a început să se liniştească.

Bunicul şi unchiul Luohan s-au retras din cameră şi tata i-a urmat.

Bunica a doua a rămas singură să se zbată în odaie. Bunica, bunicul, unchiul Luohan şi tata s-au dus toţi în curte.

Bunica a doua a urlat în cameră:

— Yu Zhan'ao, vreau să mănânc cocoşel cu picioare galbene!

Bunicul a zis:

— S-o împuşcăm!

— Nu merge, nu, ea e moartă de mult! a zis unchiul Luohan.

— Unchiule, gândeşte-te la ceva! a spus bunica.

— Zhan'ao, mă duc la târgul Bailan s-aduc un astrolog!

Dis-de-dimineaţă, sudălmile bunicii a doua mai aveau puţin şi spărgeau hârtia din ferestre. A urlat:

— Luohan, Luohan, tu eşti duşmanul meu de moarte!

Unchiul Luohan l-a însoţit pe astrolog în curte, iar ocările bunicii a doua s-au preschimbat într-un oftat prelung.

Astrologul avea în jur de şaptezeci de ani. Purta o robă daoistă neagră, cu configuraţii stranii desenate şi pe piept, şi pe spate. Ducea în spinare o sabie din lemn de piersic, iar în mână o legătură de haine.

Bunicul l-a întâmpinat şi şi-a dat seama că e astrologul care cu câţiva ani în urmă stinsese în bunica a doua duhul de nevăstuică era doar mai posmăgit ca înainte.

Astrologul a împuns cu sabia de lemn hârtia din fereastră, s-a uitat înăuntru, şi-a-ntors faţa făcută ca cenuşa şi, împreunându-şi mâinile spre bunicul meu, a spus:

— Stăpâne, pe dracul ăsta mi-e teamă că nu mă ţin puterile cele slabe să-l supun.

Bunicul era nespus de temător:

— Domnule astrolog, nu se poate să plecaţi, trebuie neapărat să-l alungaţi, să fiţi sigur că o să vă mulţumesc cu belşug mare.

Astrologul a clipit din ochii lui plini de suflu demonic:

— Bine, o să beau o gură mare de curaj şi cu orice preţ, tot o să izbesc în clopotul de metal!

Până în ziua de azi, în satul nostru încă mai circulă pe larg povestea despre felul în care astrologul a alungat dracul din bunica a doua.

Se spune că astrologul, cu părul încurcat şi vâlvoi, a călcat pe stele şi a mers pe zodii, rugându-se în curtea noastră, a bolborosit incantaţie după incantaţie, a fluturat sabia şi a făcut magii, în vreme ce bunica a doua se frichinea în toate părţile pe pat, strigând şi plângând fără

oprire.

În cele din urmă, astrologul a pus-o pe bunica să-i aducă un lighean de lemn, pe care l-a umplut pe jumătate cu apă curată. A scos apoi din legătura de haine câteva pacheţele de leacuri, pe care le-a vărsat în lighean, amestecând iute cu sabia din lemn de piersic şi rostind incantaţii. Apa din lighean s-a înroşit treptat-treptat, în cele din urmă ajungând roşie ca sângele. Astrologul, cu sudoarea unsuroasă curgându-i în valuri, a sărit nebuneşte de câteva ori pe pământ, s-a prăbuşit cu faţa la cer, a scuipat spumă albă pe gură şi a leşinat.

Când s-a trezit, bunica a doua îşi dăduse ultima suflare, iar putoarea împuţită de cadavru şi izul greu de sânge stricat se năpusteau ţâşnind afară pe fereastră.

Când au băgat-o pe bunica a doua în sicriu, toţi îşi astupaseră gurile cu batiste din piele de capră muiate în rachiu de sorg.

Alţii spuneau că la punerea în sicriu încă mai striga şi ocăra fără oprire, în vreme ce cu picioarele bocănea de zor în capacul sicriului…

10

Am fugit de satul natal vreme de zece ani. Acum, purtând cu mine amabilitatea isteaţă de faţadă cu care societatea înaltă m-a infectat şi trupul pe care apa împuţită a vieţii murdare de oraş l-a îmbibat de fiecare por răspândeşte un miros puturos ce atacă nările, m-am oprit încă o dată în faţa mormântului bunicii a doua. De-abia după ce m-am recules în faţa multor altor morminte am venit şi la al ei. Viaţa ei iute trecătoare, strălucitoare şi multicoloră a scrijelit o urmă care-ţi ia ochii în istoria bărbaţilor celor mai viteji şi a celor mai nemernici de la mine de-acasă. Prin moartea ei curioasă şi remarcabilă, ea a stârnit un anume fel de simţiri misterioase prinse într-un

somn letargic în străfundul sufletului celor din ţinutul Gaomi din nord-est. Numai locuind în curgerea molcomă a gândurilor asemenea siropului de sfeclă de zahăr, roşu întunecat la culoare şi gros şi vâscos precum mierea, cu care bătrânii din ţinut încă îşi mai aminteau trecutul, pot aceste simţiri misterioase să încolţească, să crească, să se întărească şi să se prefacă într-o puternică armă a minţii pentru a cuprinde lumea necunoscută. De fiecare dată când mă întorc acasă pot să primesc din ochii tulburi ai bătrânilor acest fel de inspiraţie cu o forţă misterioasă, în aceste clipe, nu vreau nici să compar, nici să contrastez. Dar puternica obişnuinţă de a gândi logic mă trage cu forţă în vârtejul comparaţiilor şi contrastelor. În vârtejul gândirii, descopăr îngrozit că ochii frumoşi pe care i-am cunoscut bine de-a lungul celor zece ani departe de-acasă sunt în mare parte amplasaţi pe căpăţâni de iepuri domestici, gingaşe şi splendide, şi că dorinţa nesfârşită este cea care le-a dat acel roşu aprins, cu câteva puncte negre, pe care îl au florile de mai gata să cadă. Contrastul şi comparaţia, am ajuns chiar să cred, confirmă într-un anume sens existenţa a două soiuri diferite de oameni. Fiecare evoluează în propria-i manieră şi fiecare aleargă după lumea sa desăvârşită, definită de sistemul propriu de valori. Mi-e teamă ca nu cumva şi în ochii mei să se ivească acel aer isteţ şi priceput, mi-e teamă ca nu cumva gura mea să nu repete vorbele copiate de alţii din cărţile altor oameni şi mi-e teamă să nu mă prefac într-un Reader’s Digest cu vânzare mare.

Bunica a doua a sărit din mormânt, în mână cu o oglindă aurie de bronz şi cu două cute adânci, reci şi batjocoritoare la colţurile buzelor ei groase. A spus:

— Tu nu eşti nepotul meu, ia uită-te la faţa ta respectuoasă!

Pulpanele hainelor îi dansau graţios, ca atunci când au băgat-o în sicriu. Înfăţişarea ei adevărată era mai tânără

decât mi-am imaginat-o eu şi mai frumoasă; mesajul revelat de vocea ei arăta limpede că gândirea îi e infinit mai profundă decât a mea; gândirea ei era generoasă, impunătoare, plină de elasticitate şi tărie senină, în vreme ce a mea tremură prin aer ca un lăuntru de bambus străveziu.

M-am văzut pe mine însumi în oglinda de bronz a bunicii, în ochii mei de-adevăratelea se citea aerul unui iepure de casă, isteţ şi priceput. Gura mea de-adevăratelea slobozea o voce care nu era a mea, aşa cum nici vocea slobozită de bunica a doua înainte să moară nu era a ei. Corpul meu era acoperit peste tot de sigiliile oamenilor celebri.

Eram îngrozit de moarte.

Bunica mi-a spus cu nesfârşită înţelegere:

— Nepoate, întoarce-te! Dacă nu te-ntorci, nu mai ai scăpare. Ştiu că nu vrei să te întorci, ţi-e teamă de muştele care umplu locul, ţi-e teamă de ţânţarii ca norii negri şi ţi-e teamă de şerpii târâtori din lanurile umede de sorg. Îi slăveşti pe eroi, îi urăşti pe nemernici: dar cine nu e „cel mai viteaz şi cel mai nemernic”? Acum stai în faţa mea şi-ţi miros suflul de iepure de casă pe care-l aduci pe corp de la oraş. Du-te repede la apa Râului Negru şi-nmoaie-te-n el timp de trei zile şi trei nopţi – mi-e teamă doar ca ţiparilor din râu, după ce-o să bea apa ta împuţită, să nu le crească pe cap nişte urechi de iepure!

Bunica a doua a intrat cu iuţeală în mormânt. Sorgul stătea în picioare cuviincios şi tăcut, soarele era umed şi încins şi nu era vânt. Ierburile de pe mormântul bunicii a doua erau bogate, iar aroma lor îţi asalta nările. S-ar fi zis că nu se întâmplase nimic. Din depărtare se auzeau cântecele sonore ale ţăranilor care săpau pământul.

În acest moment, sorgul care înconjoară mormântul bunicii a doua e deja puişor de lele – soi hibrid, întors după încrucişare de pe insula Hainan; în acest moment, cel ce

acoperă verde şi luxuriant pământul negru al ţinutului Gaomi din nord-est este tot sorg hibrid. Sorgul roşu, roşu ca o mare de sânge, pe care l-am cântat şi lăudat iar şi iar, a fost deja măturat de pe faţa pământului de şuvoaiele revoluţiei, iar cel ce l-a înlocuit este acest sorg hibrid cu paie mici, tulpini groase, frunze dese, scăldat pe tot corpul într-o pudră albă şi cu spicele lungi cât cozile de câine. Are producţia mare, dar e amărui-acrişor, făcându-i pe foarte mulţi să se constipe. Cu excepţia cadrelor de partid de la nivelul secretarului local în sus, toţi cei de-acasă au faţa ca fierul ruginit.

Urăsc din inimă sorgul hibrid.

Sorgul hibrid pare că niciodată nu se va coace. Mereu îşi ţine pe jumătate închişi ochii verzi-cenuşii. Stăteam în faţa mormântului bunicii a doua şi mă uitam la firele urâte de sorg hibrid, care au ocupat, care mai înalt, care mai scund, tărâmul sorgului roşu. Ele poartă degeaba numele de sorg, căci nu au tulpina înaltă şi dreaptă ca lumânarea a sorgului; ele poartă degeaba numele de sorg, căci nu au culoarea strălucitoare a sorgului. Ceea ce le lipseşte cu-adevărat sunt sufletul şi graţia sorgului. Cu feţele lor lungi şi subţiri, întunecoase, mohorâte, nelimpezi şi pline de echivoc, au contaminat aerul pur al ţinutului Gaomi din nord-est.

Încercuit de sorgul hibrid, mă simţeam deznădăjduit.

Stăteam în grupul compact al firelor de sorg hibrid, tânjind după o scenă splendidă, ce nu va mai exista: toamna târziu, în luna a opta, când cerul era înalt şi aerul înviorător, sorgul de pe întreaga câmpie se înroşea într-o mare nemărginită de sânge. Dacă se revărsau apele de toamnă, lanul se prefăcea într-o întindere de ape, iar ţestele de un roşu întunecat ale firelor de sorg se iţeau deasupra apelor galbene şi nămoloase, chemând cu stăruinţă către cerul albastru. Dacă ieşea soarele, luminând puhoaiele uriaşe, tărâmul dintre cer şi pământ se

inunda de o culoare neobişnuit de bogată şi neobişnuit de maiestuoasă.

Acesta este polul ultim al omeniei şi-al frumuseţii, către care aspir şi către care voi aspira mereu.

Dar sunt împresurat de fire de sorg hibrid. Frunzele, ca nişte şerpi, îmi încolăcesc corpul, iar toxinele de un verde-închis care circulă peste tot prin ele îmi otrăvesc mintea; de-abia răsuflu sub acest jug greu de dat la o parte, şi pentru că nu mă pot scutura de această durere, mă adâncesc în străfunduri de tristeţe.

În acest moment, o voce mohorâtă se aude din adâncul pământului nesfârşit. E o voce şi cunoscută, şi străină, semănând cu vocea bunicului meu, dar semănând şi cu vocea tatălui meu, cu vocea unchiului Luohan şi cu vocile răsunătoare ale bunicii, bunicii a doua şi bunicii a treia – femeia Liu. Toţi morţii clanului meu îmi dau învăţătură ca să ies din labirint:

Copile vrednic de milă, molâu, pizmaş, părtinitor şi cu sufletul amăgit de vinuri otrăvite, du-te şi înmoaie-te în apa Râului Negru vreme de trei zile şi trei nopţi – ţine minte, nicio zi mai puţin, nicio zi mai mult –, curăţă-ţi trupul şi spiritul şi întoarce-te în lumea ta. La sud de Muntele Calului Alb şi de Râul Negru se mai află încă un fir de sorg roşu pur: dă-ţi toată silinţa de care eşti în stare ca să-l găseşti. Ţinându-l sus în mâini, du-te apoi şi rătăceşte din loc în loc prin lumea ta plină de scaieţi, în care tigrii şi lupii bântuie-n voie, căci el îţi e ţie talisman, clanului nostru totem glorios şi simbol al spiritului tradiţional al ţinutului Gaomi din nord-est!

Nota traducătorului

Traducerea de faţă se bazează pe ediţia a doua a romanului *Sorgul roşu* (Hongfan, Taipei, 2007). A fost consultată şi ediţia din 1996 *(Opere,* Zuojia, Beijing); aceasta din urmă adaugă două capitole, care nu se regăsesc în ediţia după care s-a făcut traducerea şi deci nici în versiunea românească.

Traducătorul mulţumeşte Centrului pentru Studii Chineze de pe lângă Biblioteca Naţională din Taipei. De asemenea, mulţumeşte profesorului Hua R. Lan şi doamnei Hu Ching-fang pentru ajutorul deosebit de preţios acordat în lămurirea unor pasaje dificile. Orice erori rămase în traducere îi aparţin.

Cuprins

CAPITOLUL UNU 3
Sorgul roşu 3
CAPITOLUL DOI 118
Rachiu de sorg 118
CAPITOLUL TREI 240
Calea câinilor 240
CAPITOLUL PATRU 342
Funeralii de sorg 342
CAPITOLUL CINCI 468
Moarte stranie 468
Nota traducătorului 551